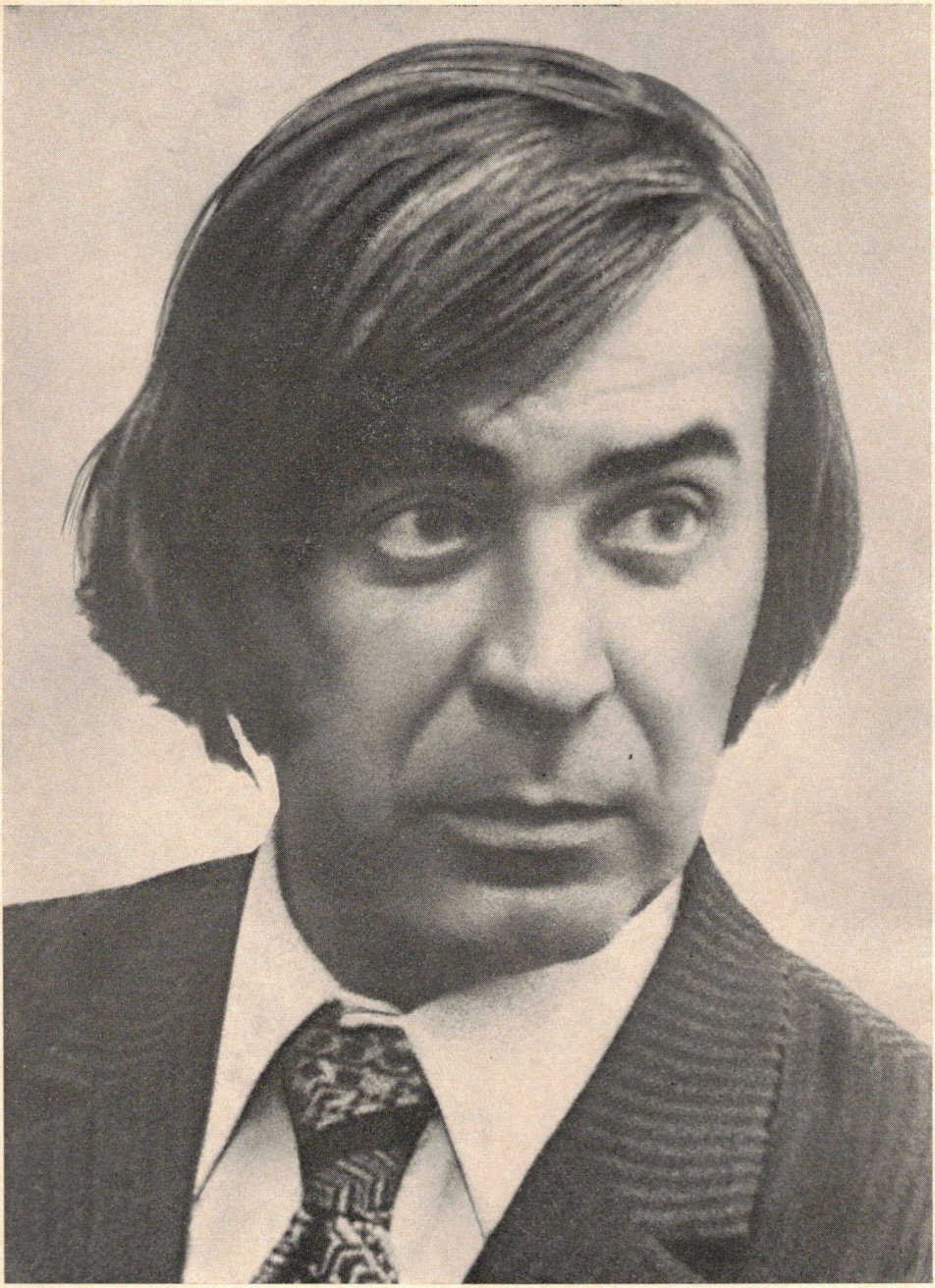

MUZIČKE TRADICIJE JUŽNIH SLOVENA U MAĐARSKOJ

TANKÖNYVKIADÓ
BUDAPEST 1978

[Vujicsics Tihamér]

Tihomir Vujičić

MUZIČKE TRADICIJE JUŽNIH SLOVENA U MAĐARSKOJ

A MAGYARORSZÁGI DÉLSZLÁVOK ZENEI HAGYOMÁNYAI

LELTÁROZVA
2018

FSZEK Központi Könyvtár
0 010005 224677

PREDUZEĆE ZA IZDAVANJE UDŽBENIKA
BUDIMPEŠTA, 1978

Izdanje Demokratskog saveza Južnih Slovena u Mađarskoj

A Magyarországi Délszlávok Demokratikus Szövetségének kiadványa

Za štampu priredio i uredio: MILUTIN STEVANOVIĆ

Sajtó alá rendezte és szerkesztette: SZTEVANOVITY MILUTIN

Lektori: IMRE OLSVAI
LAJOS KISS

Lektorok: OLSVAI IMRE
KISS LAJOS

Korice: JÁNOS KASS

Borító: KASS JÁNOS

8-112753

8 | 293417

© Tihomir Vujičić, 1978

ISBN 963 17 2868 4

NARODNE PESME I IGRE JUŽNOSLOVENSKIH NARODNOSTI U MAĐARSKOJ

1. U Mađarskoj živi približno 100 hiljada pripadnika južnoslovenskih narodnosti u nekih 60 sela. Najbrojniji je štokavski elemenat: Hrvati, koje nazivaju raznim lokalnim imenima (Šokci, Bunjevci, Bošnjaci, Raci, Dalmacijani), Srbi takođe. Kajkavci: primurski Hrvati i Slovenci u Porablju. Čakavci: deo Hrvata duž cele zapadne granice. Pojedine grupe su bile slabo povezane, nacionalna svest im je regionalna. Manje-više izgrađene veze s jugoslovenskim kulturnim centrima imali su samo Srbi, Bunjevci i Gradišćanski Hrvati. Dijasporičnost i periferni položaj omogućuju da se problemi stranih uticaja s jedne, a najstarijih slojeva s druge strane jasnije sagledaju i brže reše.

2. Muzička (i koreografska) podela može se uvrstiti u četiri varijeteta:

A slovenački
B primurski kajkavski
C čakavski
D štokavski

Za *A* varijetet malo se može reći. Delom što se odavde skupilo najmanje materijala, delom što se taj materijal za sada još ne može odeliti od nemačko-alpinskih melodija. Primećuje se međutim prodiranje slovenačkih književnih jezičkih osobina u tekstove koji su inače na lokalnom, prekomurskom dijalektu. Višeglasno pevanje je jako razvijeno.

Kao što *D* varijetet predstavlja ogranak vojvođansko-slavonskog područja, *B* se isto tako nadovezuje na folklor Međimurja. Mnoge melodije su istovetne s onima iz zbirki Vinka Žganca. Ali i pored svega toga vanredno je upadljiva snaga pentatonike. U okolnim mađarskim selima ova lestvica se daleko manje održala, a ukoliko jeste, onda u karakterističnoj „prekodunavskoj" formi (s neutralnom tercom i septimom). Ove pentatonske melodije skoro sve imaju varijante u starom sloju mađarskog muzičkog folklora, ali ima i takvih, čije bismo varijante uzalud tražili kod Mađara. Neke se moraju smatrati kao samostalne tvorevine, doduše pod jakim uticajem mađarskog

muzičkog sistema, a neke su, čini se, pentatonski prestilizovani odlomci mađarskih dijatonskih melodija novijeg stila, čemu se nije čuditi, jer se mogu čuti čak slavonske melodije u pentatonskoj intonaciji.

Ova moć „prestilizovanja" osetna je u tekstovima, koji i dan-danas bogato niču. Mnogi se štokavski tekstovi preuzimaju i adaptiraju u kajkavštinu. Ovaj proces se razvijao najviše za vreme drugog svetskog rata, i to, po kazivanju mojih informatora, preko Varaždina.

Plesova ima malo, stara je instrumentalna muzika na violini zakržljala, a duvački orkestri nastali u novije vreme imaju vanredno mešoviti repertoar, od dalmatinskih pesama do ruskih koračnica. Pesme staroga stila nikako od njih nisam mogao čuti.

U *C* varijetetu materijal je vanredno heterogen. Ima nemačkih melodija, pa čak i nekih Leharovih valcera s hrvatskim tekstom. Jedan deo je pozajmica iz novije popularne mađarske „ciganske" muzike, često u krnjem obliku, kao što je slučaj kod Slovaka. Neposrednih primeraka staroga mađarskog stila ima vrlo malo. Ali je tim veći broj tipično slovačkih pesama ($AA^3b+b\ Av$; $A\ b+b\ A$). U svima gore navedenim heterogenim melodijama ritam interpretacije pokazuje iste karakteristične formule slovačkih melodija. Tekstovi često imaju direktne paralele u slovačkom materijalu.

Zasada se ne mogu povući paralele između gradišćanskih i primorskih melodija. Kao da se izgubio svaki trag muzičkih uspomena na staru postojbinu. Jedino valjda isključivi dvanaesterac obrednih (svatovskih) pesama podseća na toliko popularnu formu stare hrvatske poezije. Sem toga ima nekoliko melodija bez direktnih varijanata u bilo kojem okolnom folkloru, pa se mogu smatrati kao samostalne i samonikle lokalne formacije.

Produkcija tekstova je vrlo bujna. Naročito su aktivni na ovom polju seoski učitelji, župnici, a često i sposobni diletanti – pojedinci.

Plesovi su malobrojni: uglavnom polke austrijskog porekla („šibenšrit", Sieben Schritt). Instrumentalna muzika je još manje zastupljena, nego u *B* varijetetu.

D varijetet predstavlja praktično ogranak vojvođansko-slavonskog stila. Mnoge se pesme starijega kova po stilu i karakteru direktno nadovezuju na odgovarajuće primerke iz Vojvodine i Slavonije.

Sačuvalo se sem toga veoma mnogo starog obrednog materijala, naročito svadbenog. Njihovi se tekstovi često potpuno ili delimično poklapaju sa hercegovačkim i primorskim, koje je zapisao još Vuk.

Crveno cv'jeće i plavo
Bere ga Mara devojka
Sipa si babi u krilo.
Na to je babo zaplače:
Nit kćere moje nit cv'jeta.

(Salanta – Nemeti)

Crveno cv'ječe i modro,
I modro cv'ječe i dobro,
Bere ga Mare nevjesta,
Meće ga tatu u njedra.
Tato ga siplje, prosiplje,
Ni cv'ječe moje ni Mare.

(Vuk V 22. *Grbaljske svadbene pjesme)*
(Var.: *Vuk* I 291, *Od Dubrovnika*)

Drugina braća pred konj'ma stoje,
Pred konj'ma stoje, za uzde drže,
Dok nam se druga babom oprašća,
Babom milenim, rodom rođenim.

(Katolj)

. . . . . .
Najmlađi bratac pred konj'ma stoji,
Desnicom rukom za uzde drži.
!!! . . . . . .
Dok mi se mila seja s rodom izljubi,
S rodom izljubi, s majkom oprosti.

(*Vuk* V 116. *Iz Srijema*)

Okreni se, drugo naša, majka te viče:
Ostala ti kita cmilja i ogledalo.
– Ne mogu se okrenuti nit obazreti.

(Salanta – Nemeti)

„Obazri se, lepa Cveta, majka te zove".
„Nit' se mogu obazreti ni odazvati!" Itd.

(*Vuk* I 82.)

Postoji još bezbroj pojedinih zajedničkih motiva, npr. „Izvila se zlatna žica iz vedra neba . . ."

Vokalna polifonija, koja prelazi u troglasje, i instrumentalna muzika (gajde, dude, tamburaški orkestri) još i danas su vanredno razvijene. Za uvodni koloratur „Oj" nekih obrednih i epskih pesama i danas se upotrebljava termin „groktenje". Intonacija se naročito u Baranji i Podravini koleba između dura i mola, tako da u dvoglasju gornja deonica peva u molu, a donja u duru. Unatoč svemu tome neka bunjevačka sela ne poznaju višeglasnost. Način harmonizacije tamburaških orkestara još ni danas nije potpuno ustaljen. Podravinski orkestri prate i molske melodije s durskim har-

monijama, shodno tamošnjoj vokalnoj praksi. Stil i tehnika starih gajdaških kola sačuvali su se u okviru mogućnosti i kod tamburaša.

U Sentandreji, nekadašnjem centru Srba u Ugarskoj, mogao sam još naći mnogobrojne tekstove tipa šalajke, a još više bećarca („kratke pesme", „potrkušice"). Od novijih pesama prilično su rasprostrte varijante Bajićevih i Nešićevih kompozicija (više ili manje folklorizovanih), a i popularni kafanski repertoar predratne Jugoslavije uzeo je prilično maha.

Sačuvali su se i ostaci poneke stare građanske pesme:

Kud pogledam, svud je tama,
Za me nema svitlila . . .

(Martinci – Felsőszentmárton)

Pastiri, pastiri,
Gde ste stado pasli . . .

(Mohač – Mohács)

Našao sam tu poneku pesmu i sa slavjano-serbskim tekstom:

Mi se Sentandrejci
Slavni vsjego svjeta,
I živili spolu
Na mnogaja ljeta.

Narativno pevanje epskog karaktera postoji jedino kod Bunjevaca („groktenje"). Kraćih odlomaka balada (npr. Omer i Mejrima) i novijih prigodnih „stihoklepština" (npr. Čaruga) ove vrste mogu se naći među Srbima i Šokcima.

Plesovi su mnogobrojni. Najarhaičniji tip predstavljaju „vuzmena" (uskršnja) ženska kola, isključivo uz pevanje. Ovde je odnos plesa i muzike aritmičan. Sem toga ima plesova uz naizmenično pevanje i svirku. (Staro kolo, Vrapčevo, Šalaj-dalom, Kolo uz nogu). Pored toga u Baranji se igraju neki plesovi u par (Tanac, Ranče, Pačići) i u troje (Todore, Jabuke).

Iz vremena okupacije južne Mađarske od srpske vojske igraju se Kokonješte, Vranjanka (Žikino kolo), Sajančica, Radikalka i još mnoge popularne igre toga vremena. Sve one su još uvek u upotrebi i kod najmlađih.

Pošto su u *A* i *B* starosedeoci, a *C* doseljenici iz XVI veka, a u *D* doseljenici iz XVII veka, dobro se mogu pratiti etape razvoja stranih uticaja, specijalno mađarskih.

U *A* nema mađarskog uticaja, ali kao što smo malopre rekli, nemački elementi su jako prodrli.

U *B* su vrlo jaki uticaji staroga mađarskog, bolje rečeno severno-tursko-tatarskog stila, a najnovije i popularne muzike ciganskih orkestara („čardaši" i „mađar nota"). Međutim, ovo se uopšte ne odnosi na tekstove, koji pokazuju vrlo malo veze s mađar-

skom poezijom. S druge strane dvanaesterac je isto tako čest kao i kod Gradišćanskih Hrvata. Tekstualne pozajmice se javljaju najčešće kod melodija novijeg tipa.

U *C* varijetetu mađarski uticaji su verovatno dolazili preko Slovaka, dakle već u „sloveniziranoj" formi, ali ovo iziskuje još podrobnija istraživanja.

U *D* varijetetu mađarskih uticaja praktično nema, sem nekoliko makaronskih tekstova, kao npr.

Ha még egyszer ott talállak
onda ću te svezat . . .

(Novo selo – Tótújfalu)

ili pak nekoliko izričito pojedinačkih pozajmica mađarskih melodija u potpuno prestilizovanom obliku. Mađarska svinjarska igra se upotrebljava za pratnju bunjevačkog „jastuk tanca". Trenutno stanje: radio vrši velik uticaj, sve se nove pesme odmah nauče i pevaju, i to: u *D* vojvođanske, srbijanske, bosanske i dalmatinske; u *B* i *C* dalmatinske; u *A* naravno slovenačke.

U poslednje doba posredstvom kulturno-umetničkih društava neki su plesovi iz *D* prodrli u *C*, *B* i *A* (nrp. Momačko kolo), a pevanje u paralelnim tercama se sve više praktikuje i na onim područjima, gde ga pre nije bilo.

*

Prijatna mi je dužnost da se zahvalim svima onima, bez kojih ova knjiga ne bi mogla sveta ugledati.

Na prvom mestu mojim pevačima i sviračima, koji su mi strpljivo pomagali (dotle i toliko puta ponavljali svoje melodije, dok ih nisam pravilno shvatio; u ono doba, kada još nisam imao na raspolaganju magnetofon, pa sam po sluhu zapisivao). Nadalje Pálu Sztanóu, Lászlu Kovácsu, Imru Kesziju, tadašnjoj grupi za istraživanje narodne muzike Mađarske akademije nauka, te bivšem Institutu za istraživanje narodnog blaga. U ovoj zbirci sam koristio stare fonografske snimke Etnografskog muzeja (Béla Vikár još na kraju prošlog veka, Oszkár Dincsér iz četrdesetih godina, i ne u manjoj meri snimke iz Banata Béle Bartóka, sa početka veka).

Još da se zahvalim dr Vinku Žgancu (Zagreb), koji je bio ljubazan pregledati moju rukopisnu zbirku, ne manje dr Lajosu Kissu, dr Györgyu Kerényiju, Máriji Kiss, dr Jánosu Mangi, Jánosu Bartóku, dr Ernőu Eperjessyju, Ivanu Horvatu i Ladislavu Matušeku, koji su svi svesrdno stavili na raspolaganje svoje rukopisne zbirke.

Na kraju da izrazim blagodarnost Demokratskom savezu Južnih Slovena u Mađarskoj i generalnim sekretarima Andriji Hovanu, Ivanu Matecu, Milanu Ognjenoviću i Miši Mandiću, koji su mi omogućili da obiđem krajeve gde naš živalj stanuje, kao i Odeljenju za narodnosti Ministarstva za kulturu, koje evo već po drugi put potpomaže izdavanja jedne ovako obimne zbirke.

Budimpešta, oktobra 1974.

Tihomir Vujičić

O RASPOREDU OVE KNJIGE

Kao najrazumnije smatrao sam da melodije *tradicionalnog materijala* saopštim:
1. po etničkim grupama i to po uzastopnom redu verovatnog nastanjenja.
2. unutar ovoga: po žanrovima, po namenjenosti.

* * *

U posebni odeljak sam smestio umetničke (veštačke) tvorevine, ovde odomaćene, ili ovde nekada poznate (koje je vredno pamtiti ili bar za njih znati).

ELŐSZÓ A MAGYAR OLVASÓHOZ

Ez a könyv régóta jelentkező hiányt van hivatva pótolni. Egyrészt mert: nemzetiségeink zenei önismeretét is ideje megalapozottabbá tenni, másrészt: a magyar közönség is lehetőleg világos képet alkothasson a nemzetiségi művészet mibenlétéről, és hogy értékeire és jelentőségére kellő mértékben hívjuk fel a figyelmet.

Mindenekelőtt tisztázzunk egy elterjedt félreértést: a hazánkban élő délszlávok nem egy egységes nép: különböző idők óta itt lakó, vagy ide áttelepült, egymástól meglehetősen elszigetelt népcsoportok, a legújabb időkig társadalmi tudatuk a népinemzeti érzület küszöbéig épp csak hogy eljutott, jószerivel csak regionális etnikai öntudatuk volt. Mivel ezek a balkáni szlávságnak részben periferikus területei, részben pedig népszórványok – szigetek, így éppen emiatt őriznek egy régies hagyományt –, vagy éppen itt alakítottak ki egy olyan *új*at, mely esztétikai értékén túl számos művelődéstörténeti tanulsággal is szolgál. Soroljuk fel e népcsoportokat egyenként is.

1. A Rába menti szlovének („vendek", „vindusok") a VI. sz. óta vannak jelenlegi lakhelyükön, a Pribina-, majd később a Kocelj-féle pannon állam alattvalói voltak („karantánok"?), később frank fennhatóság alá kerültek egészen a magyar honfoglalásig. Kisebb részük él Magyarországon, zömük a mai Jugoszláviában, a Murán túli területeken. Egy sajátságos szlovén dialektust beszélnek.

2. Csaknem ugyanez mondható el a Mura menti horvátokról (Nagykanizsa környékén). Zömük jól elkülöníthető, az ún. kaj-horvát dialektust használják. (Zrínyi Miklósunk jobbágyai így beszélhettek, Zrínyi Péter a „Szigeti veszedelmet" ehhez közel álló horvát nyelvre fordította le.)

3. A nyugati határaink mentén élő horvátok (legnagyobb részük Ausztriában, Burgenlandban él, ahol kulturális központjuk is van). Az ő „kapitányuk" volt a történelemből ismert Jurisich Miklós. A XVI. sz. elején települtek be Észak-Dalmáciából és a boszniai—horvátországi határszélről. Az ún. ča-horvát nyelvet beszélik, újabban irodalmi nyelvet is igyekeznek kialakítani, ill. ezt a zágrábi hivatalos irodalmi horvathoz közelíteni. Ilyen nyelven írt irodalmuk – főként költészet – is van. Nálunk ezt a

horvátkimlei Mate Miloradić-Mersich képviselte (meg Nakovich, a tanfelügyelő, ma is használatos daloskönyvek kiadója) a századforduló időszakában.

4. *a)* A Dráva-menti horvátok (Barcs környékén) a XVII. sz. végén települtek át a török elnyomatás elől. Egy részük a Dráva túloldalán él. A *što* nyelvjárás e-ző kiejtésű változatát beszélik, némi (alighanem újabb) *kaj*-horvát beütéssel.

b) A baranyai bosnyákok ugyancsak a XVII. sz. végén ugyanígy települtek be, a *što* nyelvjárás ije-ző, i-ző kiejtését használják.

c) A dél-baranyai sokácok ugyanígy, ugyanekkor érkeztek. A *što* nyelvjárás ije-ző kiejtését beszélik, Magyarországon csak két faluban élnek, zömük a Dráva–Duna-zug jugoszláviai részét lakja.

d) a mohácsi sokácok ebben az összefüggésben az egyedüli városlakók (kiterjedt tanyavilággal a mohácsi szigeten). A *što* nyelvjárás i-ző ejtésének egy változatát beszélik.

e) A bácskai sokácok (Magyarországon csak egy falu, Jugoszláviában még néhány) ugyanígy, ugyanakkor települtek be. A *što* nyelvjárás i-ző ejtését beszélik, de más a hangsúlyozási rendszerük, mint a mohácsiaké.

f) A bácskai bunyevácok Nyugat-Hercegovinából származnak. Jelentős részük Jugoszláviában él, szellemi központjuk Subotica (Szabadka), de városlakóbb jellegű részük Baján, Bácsalmáson (és ma már alig Jánoshalmán – Jankovác) található, ill. található volt. A *što* nyelvjárás i-ző ejtésének egy harmadik változatát beszélik.

g) Az ún. „rácok" Kalocsa mellett két faluban és Budapest alatt két faluban élnek. A *što* nyelvjárás i-ző változatának egy negyedik fajtáját beszélik. Ugyanígy és ugyanakkor jöttek, mint az eddig felsoroltak, de eredetileg Szeged környékén laktak (közülük való Dugonics András, az „Etelka" szerzője).

h) A szentendrei „dalmaták": már csak néhány család él, akik „dalmaciánoknak" nevezik magukat, ugyancsak egy i-ző *što* nyelvjárást lehet anyanyelvükül tekinteni. Eredetük homályos.

Az összes eddig felsorolt népcsoport a szegényebb, sőt a legszegényebb néprétegbez tartozott, kiemelkedési lehetőségük a papi rendbe lépés volt, ahol gyakran elmagyarosodtak. Sok volt közöttük az „amerikás" is; egy részük visszatért.

A bunyevácok ilyen értelemben kivételek, mivel egy ideig a katonai határőrvidékhez tartoztak, így igen sok volt közöttük a módos nagygazda. Suboticán és Baján egy vékony polgári réteget is kialakítottak, némelyikük nemességet is szerzett. Regionális költészetet is létrehoztak, újságjaik és naptáraik jelentek meg nyomtatásban.

Valamennyi eddig említett népcsoport katolikus vallású (őshazájukból jobbára ferences szerzetesek vezetésével érkeztek).

5. A szerbek. (Itt figyelmen kívül kell hagynunk a honfoglaló magyarokba még annak idején beolvadt szláv őslakosságot, valamint Brankovics György hajdúit, akik ugyancsak beolvadtak, hogy az Árpád-kori főúri beházasodásokat ne is említsük).

Szerb kereskedők már a török megszállás alatt is voltak, főként a Duna-menti kikötő- és kereskedővárosokban, tömegesen azonban 1690-ben érkeztek, teljes görög-

keleti egyházi és katonai szervezettel, könyvekkel, irattárakkal és parasztjaikkal egyetemben. Központjuk Szentendre volt. Mária Teréziától, illetve II. Lipót császártól privilégiumokat kaptak. A városok, különösen Buda, és szellemi centrumuk, Szentendre gyors virágzásnak indult, majd a múlt század elején egy ideig az új, szerb nemzeti civilizáció és kultúra központja is lett. Iskolákat nyitottak, tanítóképzőt alapítottak, egy máig szakadatlanul megjelenő irodalmi folyóiratot („LETOPIS MATICE SRPSKE") indítottak, szerb tannyelvű elemi iskoláik (egyházi költségen) a felszabadulásig megszakítás nélkül működtek. A felsőbb rétegek az akkori Ausztria főként magasrangú katonai köreibe is feljutottak. Kialakult egy nyugatias polgári műveltség, költészet és prózairodalom (művelői a reformkor magyar irodalmáraival szoros személyi és baráti kapcsolatban álltak). Sok templom épült, és egy nyugatias, jobbára vallásos tárgyú festészet is létrejött. A felsőbb patríciusi osztály egyfajta ószláv és szerb keveréknyelvet használt, míg az alsóbb néprétegek megtartották különféle köznépi dialektusaikat.

A kulturális centrum később Novi Sadon (Újvidéken) talált új otthonra, ezzel Szentendre és Buda jelentősége elhalványult, a felsőbb osztályok számban megfogyatkoztak, vagy beolvadtak, vagy délre szivárogtak vissza. A köznép maradt a helyén. De így is, a hajdani fénykorhoz képest a hazai délszlávok közül a szerbek lélekszáma csappant meg leginkább. Csoportjaik a következők:

a) A baranyai szerbek, a *što* nyelvjárás ije-ző változatát beszélték, de a 20-as évek végén Jugoszláviába optáltak (kb. 30 ezren). Ma néhány faluban csekély számú család maradt meg.

b) A Budapest környéki szerbek a *što* nyelvjárás különböző e-ző változatait beszélik, mely dél-szerbiai eredetre enged következtetni.

c) A bánáti szerbek (Szeged környékén) ugyancsak a *što* nyelvjárás e-ző változatát beszélik, túlnyomó részük a Bánát jugoszláviai és romániai területein él, kulturális központjaik is ott voltak és vannak még ma is (Pančevo, Vršac és Timişoara). A bunyevácokhoz hasonlóan ők is egy ideig a „fegyverforgató nép" privilégiumait élvezték. Ők is igen módos nagygazdák voltak.

Az eddig említett csoportok zenéjükben *négy* dialektusra oszthatók, jelesül:
az *A* dialektusba tartozik az 1-es csoport;
a *B* dialektusba tartozik a 2-es csoport;
a *C* dialektusba tartozik a 3-as csoport;
a *D* dialektusba gyakorlatilag az egész 4-es és 5-ös csoport.

Az egyes csoportok jellemzői

Az *A* dialektus dalait a legkevésbé tanulmányozták, főként, mert sokáig németosztrák eredetűeknek tartották, dallamuk és kétszólamú tercelő-szextelő előadásmódjuk miatt. Felületesen, első hallásra, nem is ok nélkül. De amíg a környező osztrák (stájer), ma élő vagy hajdan lejegyzett és kiadott anyagban közvetlen megfelelőiket meg-

találni, kimutatni nem tudjuk, szláv (szlovén) szöveggel fennmaradt régi alpesi hagyománynak kell tekintenünk, mely a későbbi időkben a nyugat-európai műzene „funkciós észjárását" kétségkívül sugallta és megtermékenyítette.

Az eddig elmondottak csakis az élő dalanyag túlnyomó (és éppen emiatt jellegzetes) részére vonatkoznak, ami az önmagukban is különváló köznémet, köz-szlovén és köz-horvát (akár irodalmi, akár szájhagyományú) átvételekre persze nem áll, ahogy a felülről rendszeresített egyházi iskolai „tandalokra" sem. Annyit hadd szögezzünk le, a *C* dialektushoz képest az itteni „törzsanyag" homogénebb képet mutat. (Ide kívánkozna még egy kérdés: a magyarságba beolvadt pannon-szlávok szubsztrátumát hol keressük? Különösen a regösénekekben kerestek effélét, igen vitatható eredménnyel, éppen ez az, ami további kutatásokra ösztönöz.)

A *B* dialektus zeneanyaga eléggé sajátságos, tudniillik igen nagy számban maradtak fenn a régi magyar, jobban mondva északi türk-tatár (mint Bartók fogalmazná) pentaton hangsorú dallamok. A magyar anyagban is meglevő melódiák szó szerinti megőrzése mellett számos olyan pentaton hangsorú dallam is akad, amelyik ebben a formában a magyarban nem szerepel, és fordítva. Ennek az az oka, hogy számos magyar, még csak nem is pentaton, új stílusú dallamot a közepétől, a legmegjegyezhetőbb résztől kezdenek és az utótaggal fejeznek be, azután *ezt* pentatonizálják (sajátságos zenei nyelvcsere jelenségével állunk szemben!), és mivel kétsoros strófákban gondolkodnak (akárcsak gyakorta a csángóknál), gyakran közismert magyar dallamok szinte felismerhetetlenné válnak. A szövegek tartalma általában *nem* fedi a magyar megfelelők szövegét.

A pentatonia ereje máig makacsul megmaradt, méghozzá egy rendkívül erőteljes, felettébb kifejező előadásmóddal párosulva. Az újabb stílusú csárdás dallamokban azonban már gyakran találunk teljes (vagy fél) átvételeket dallamban (szövegben ritkábban), de a szövegek adaptációi már a magyar népdalstrófa költészeti elveit, az ún. népdalküszöböt széltében-hosszában alkalmazzák, de közvetlen tükörfordítás is akad. A szövegköltés és rögtönzés máig is dúsan burjánzik, bármelyik hasonló szótagszámú dallamra bármelyik azonos szótagszámú szöveget ráhúzzák.

Mindezek után mégis talányos, hogy ebben a dialektusban a pentatonia *tisztán*, és nem a környező magyar falvak jellegzetes „dunántúli" alakjában őrződött meg.

Néhány, az *A* dialektusra utaló dallam mellett, különösen a gyér számú alkalomhoz kötött daloknál a *D* dialektus hatása is megnyilvánul.

A *C* dialektus anyaga a legheterogénebb. Mintha az egykori óhaza melodikája, sőt ma már a szövegek is, teljesen elfelejtődtek volna, noha a múlt század közepén még egy kötetre való epikus és egyéb ének szövegét adhatták ki. (L. „Forrásmunkák".) Talán csak az alexandrinus-párvershez való gyakori ragaszkodás őriz valamit a múltból. Ezzel szemben, a mai állapotok ismeretében, feltűnően sok az egyezés a cseh és a nyugat-morva anyaggal, valamint a szlovák anyaggal, dallamban, szövegben egyaránt.

Egyes zenetudósok úgy vélik, hogy Haydn és Beethoven „szlávos" jellegű témáikat

(pl. Londoni szimfónia, vagy a Pastorale) innen vették. Noha ezeket a múlt század végén lejegyezték, ki is adták, nekem már nem sikerült nyomukra akadni.

Annyi bizonyos, hogy: ha *van* kelet-európai „népzenei zsargon" (ahogy Bartók nevezte), akkor leginkább az ilyenfajta zene tekinthető annak. Békésen megfér ti. egymás mellett: operett dallam vagy foszlánya, magyar hallgató- és bakanóta, egész vagy töredék, népies magyar műdal, helyi ízlés szerint bekebelezve, átemésztve, sajáttá idomítva. Ezzel együtt jár a ma is élénken burjánzó strófaköltés, ami nem minden esetben jelenti, sőt éppen ellenkezőleg, az eredeti dallam szövegének akár szó szerinti fordítását, akár parafrázisát. Igen kedveltek a hosszú, sok strófás elbeszélő jellegű versezetek.

A *B* dialektussal ellentétben feltűnő az újabb réteg túlsúlya. Régiesebb magyar, vagy magyaros elemek inkább csak mutatóba akadnak. (Hasonló jelenségekre bukkanunk a kárpáti szlávoknál, a hegyi Sziléziától a beszkid–galíciai–kelet-szlovák–hucul–„ruszin" (kárpát-ukrán) területekig). Megjegyzendő, hogy a *C* dialektus gyakorta szerény, egyszerű dallamainak a „szlovákos" ritmikában történő előadása adja meg a dallamok külön báját és lendületes kellemét.

A *D* dialektus szembetűnő jellegzetességei.

Mivel ezek éneklői települtek át a legkésőbben, zenei, és rögtön tegyük hozzá, költészeti tulajdonságaik szinte nyomról nyomra követhetők.

Egyetlen nagy, zenei – népköltészeti forradalommal felérő – dialektust képeznek: a hajdani katonai határőrvidékek, mind a szabadparaszti csoportok, mind a föld nélküliek, Szent István-korona-országbeli *újonnani* daltermését. Ennek tulajdonképpen négy rétege különböztethető meg:

a) Az óhazai (*két-*, ritkábban *egy*szólamú) *nem temperált* hangkészletű dalok *diatonizálása*, a hagyományos *versformák* és *dalstrófa*-építkezések *megőrzése*, továbbá erős *háromszólamúsági* hajlamok jelentkezése mellett (ez az új fejlemény!) új műfaj is keletkezett: egy csasztuskaszerű rímes párvers (olyannyira, hogy a második világháború partizán-mozgalmainak reprezentatív tömegmozgató műfajává is ez vált).

A „régi" nem temperált intonációt egy diatonikus bizonytalanság őrzi csupán (nyugat-európai fogalmak szerint „félzárlaton, kürtkvinten" befejeződő zenei alakulatok, moll és dúrterc gyakori váltakozása és felcserélhetősége, moll jellegű dallamok *dúr* harmóniákkal való párosulása). A hajdani (proto) indoeurópai tonika-finális elütőség eleddig és igencsak életerősnek bizonyult legújabb hajtásaiként kell értelmeznünk. Ennek a stílusnak az ereje az anyaterületre is rendkívül erős *visszaható* befolyással volt.

b) A szokásokhoz fűződő dallamok, sőt a kalendáriumi (jeles napok) dalok is, ha nem is minden alterületen, de megőrződtek, egy részük viszont kifejezetten *egyszólamú*.

c) A népies-folklorisztikus bizánci ihletésű egyházi zene (itt alakult ki a Sremski Karlovci (Karlóca) – Buda – szentendrei egyházkerületekben; annyira, hogy bizáncias, egyházias dallamokra *világi* szövegeket énekelnek és megfordítva: népi dallamok

BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS BUDAPESTINENSIS

bizáncias *egyházi* ószláv szövegű rendkívül fejlett koloratúrás templomi *himnuszokká* válhattak.)

d) Egy kereskedői–hivatalnoki–mesteremberi dalköltészet, amolyan „szlavjano-szerb" biedermeier-termés is bőven akad. Színháztörténetünk kedves epizódja, hogy az ifjú Déryné két ilyen fajta dalt énekelt szerb nyelven Balogh István „Cserni György" c. darabjában (1812–13); a zenét az akkor 13 esztendős Mátrai Róthkrepf Gábor hangszerelte. Déryné viharos sikert aratott akkor, ám ezeket Pest környéki parasztok ma is éneklik, persze emlékezetből, folklorisztikusan. (Az ilyen dalok szövegei nyomtatásban csak sokára, századunk elején jelentek meg, de számos kéziratos könyvecskében százakra menően őrződtek meg, a hozzá tartozó dallamokat, már amelyek kiállták az idő próbáját, szinte valóban a néphagyományban kellett megtalálni, ahogy ez nálunk is történt Balassi Bálinttól kezdve a különböző kéziratos daloskönyvekig.)

Az eddig felsorolt muzsikák egyszólamúan sose hangzanak el, legfeljebb népi zenekari kísérettel, az meg több szólamú.

Mivel különösen az *(a)* csoport dalai igen szűk hangi keretekkel rendelkeznek, csakis a többszólamú előadásban bomlanak ki teljes jelentésükben, zenei és költészeti arculatukban. Nem véletlen, hogy majd minden nagyobb lélekszámú faluban, különösen a század elején, kórusok, főként férfikarok alakultak, egyházi és világi zenét egyaránt énekeltek a korabeli legjelesebb, főként szláv szerzőktől származó (szerb, horvát, cseh, orosz) miséket, népdalszviteket és hazafias dalokat. Ez sok helyütt visszahatott hagyományos dalaik előadásmódjára is.

Hadd jegyezzük még meg, hogy a szerb „nemzeti irályú" zeneszerzés és egyházi zene-, valamint népdalkutatás első kezdeményezője, a „szerb zene atyjának" tekintett (éppen budai születésű) Kornelije Stanković (Sztankovics Kornél 1831–1865). Sokáig Budán is volt eltemetve.

Még egy jelenségről kell szólnunk, a század elején Bácskában kialakult egy erősen népies műdaltermés, amely magában foglalta és alkotóan továbbfejlesztette az adott szájhagyomány lappangó lehetőségeit. Dalaik szerzői főként a Novi Sadi Isidor Bajić és Marko Nešić voltak. Műveik hihetetlen gyorsaságban terjedtek, sőt, nagy hanglemez világcégek, főként az „amerikásokra" gondolva, nagyon sok ilyet (és valódi folklórt is) kiadtak, úgyhogy ezek a felvételek ma igen nagy értékűek. (A gyors terjedésre csak annyit, hogy az egyik ilyen dalt megjelenése után egy évre rá Bartók már fonográfra vehette, és népdal gyanánt le is jegyezte, nem sejtve, hogy szerzője ugyancsak a budapesti Zeneakadémián évfolyamtársa volt.)

A két háború között, a módosabb, villamosított szerb községekben, a belgrádi rádió népzenei adásait szorgosan hallgatták, így ez a – különben „kávéházi" – dalanyag és részben előadási modor a ma hallható dalok jelentős részét alkotja, az akkor legszegényebb, zeneileg a „legkonzervatívabb" népcsoportoknál folklorizálódott leginkább (ez törvényszerű).

Mind a szerb, mind a horvát lakosság ugyanilyen úton-módon gyorsan magáévá tette a dalmát *városi* népies dalokat.

Könyvem magyar nyelvű elöljáró beszéde *nem puszta fordítása* a szerb–horvát nyelvűnek, mivel ott sok dolgot nem kell külön magyarázni.

A dallamok (a pusztán vokálisak) úgy vannak közölve – az egyöntetűség kedvéért –, hogy lehetőleg elkerülhessem a pótvonalak használatát, így adódott a G és a D tonalitás.

A valóságban, ha *nők* éneklik: egy kvinttel–kvarttal *lejjebb*,
ha *férfiak:* úgy, ahogy írva van (esetleg egy szekunddal, kisterccel *feljebb* vagy *lejjebb hangzanak*).

A hangszeres és ének + hangszeres lejegyzéseket a *tényleges hangfekvésben* közlöm, így a hozzáértő hamar eligazodik, ha a dalok előadásra kerülnek, hisz e könyv célja elsősorban énekelni és zenélni valót nyújtani.

Végül hadd mondjak köszönetet mindazoknak, akik nélkül e gyűjtemény nem jöhetett volna létre. Elsősorban énekeseimnek és zenészeimnek, akik türelmesen segítettek (azaz újra és újra énekeltek, játszottak, amíg még hallás után kellett leírni a dallamokat); Sztanó Pálnak, Keszi Kovács Lászlónak, a MTA (akkori) népzenekutató csoportjának, a Magyar Rádió budapesti és pécsi stúdióinak, akik a már magnetofonos gyűjtéshez nyújtották az akkor nélkülözhetetlen segítséget. Gyűjteményemben felhasználtam a Néprajzi Múzeum régi fonográf hengereinek anyagát, Vikár Béla és Dincsér Oszkár idevágó felvételeit.

Köszönet illeti dr. Vinko Žganecet (Zagreb), aki Mura menti anyagomat volt szíves átnézni, valamint dr. Kiss Lajost, Kiss Máriát, dr. Kerényi Györgyöt, Bartók Jánost, dr. Manga Jánost, dr. Eperjessy Ernőt, Horváth Ivánt és Matusek Lászlót, akik gyűjtésük anyagát felhasználásra átengedték.

Köszönet illeti a hajdani Néptudományi Intézetet és a Magyarországi Délszlávok Demokratikus Szövetségét, ill. mindenkori vezetőit (Hován András, Matécz János, Ognyenovics Milán és Mándics Mihály), akik lehetővé tették, hogy bejárhassam délszláv lakta vidékeinket.

Legvégül a Kulturális Minisztérium Nemzetiségi Osztályát, mely immár másodszor támogatja (először: NAŠE PESME 1957) egy ilyen nemű kiadvány megjelentetését, szívén viselve a nemzetiségi művelődés el nem hanyagolható jelentőségét.

Budapest, 1974. október

Vujicsics Tihamér

Az *A* dialektus terület

Műfajok

1. Alkalomhoz kötött dalok igen gyér számban maradtak meg, főként újévi köszöntők és karácsonyi, nagyrészt „könyvből" való vallásos népénekek. A lakodalmi dalok sem alkotnak külön zenei kategóriát. A vidék híres szokásának, a magyaroknál is meglevő rönkhúzásnak (Borovo gostüvanje), de a farsangnak sincs külön speciális zenéje.

2. Elbeszélő epikus dalok ma már nem hallhatók.

3. A hangszeres zenét polkák, keringők és indulók képviselik. Régebben voltak vonós–cimbalmos együttesek, ma a fő hangszer a harmonika, a gitár és fúvóshangszerek.

A szöveg és a zene fő jellegzetességei

A verselés hangsúlyos, de szótagszáma nem határozott. Egy dalon belül felütéses és e nélküli sorok is váltakozhatnak (sormetszet-határokon belül nagyobb egységek aprózása, vagy kisebbek összevonása általános tulajdonság). Az egyes verssorok gyakorta nem tisztán, hanem köz- és utórefrénekkel bővülnek, ezen belül az egyes sorrészletek is változatos módon ismétlődhetnek. Önálló valóságos refrének is gyakoriak. Ez részben a nyugat-európai, részben pedig a Balkánon – és így a *D* területen is – szokásos eljárással rokon.

A dalok hangneme csaknem kizárólagosan dúr, kétszólamban énekelt, a záró hang túlnyomórészt a tercen fejeződik be, a több szólamú gyakorlatban tercek és szeksztek váltakozása funkciós érzetet kelt, különösen, ha időnként egy harmadik kiegészítő szólam is társul hozzá.

A dalok páros vagy páratlan üteműek, de nem ritka a páros és páratlan ütemek váltakozása vagy kombinációja sem.

A *B* dialektus terület

Műfajok

1. Az alkalomhoz és életkorhoz kötött dalokat a
   gyermekdalok (kevés),
   lakodalmas énekek (kevés dallam),
   siratók (improvizált próza), valamint
   halottbúcsúztatók (kötött versformájúak) képviselik.

2. Lírai dalok (igen sok).

3. Katonadalok (zenéjük a lírai dalokéval közös).

4. Tréfás és mulató dalok (rendkívül kedveltek).

5. Hangszeres zene igen kevés maradt, főként énekelt dallamok teszik ki a repertoárt.

Régebben volt duda is, majd ezt felváltották a vonós–cimbalmos együttesek (horvátok és cigányok egyaránt), ma a harmonika és a fúvószenekar járja.

A szöveg és a zene fő jellegzetességei

A verselés szótagszámláló hangsúlyos, a szótagszám kötött, kivéve a kanásznóta típusokat. A *D* területhez közelítő átmeneti vidéken a dalstrófák képzése ritkán bár, de előfordul. A ma is erőteljesen megmaradt pentatonia mellett különböző modális skálák is gyakoriak, dúr dallam is bőven van (figyelemre méltó azonban, hogy a dúr hangsor túlnyomórészt nem magyaros daloknál fordul elő).

A dalok jelentős része parlando-rubato, szabad ritmusú, a kötött ritmusúak szinte kizárólag páros üteműek, pontozott ritmika bőven van, de nem alkalmazkodó jelleggel, mint ahogy azt különben a magyarban megszoktuk. A páratlan ütemek főként nyugatias dallamoknál jelentkeznek.

A dalok előadása *egyszólamú*, tercelés-szekesztelés újabban, és csakis nyugatias dallamokban fordul elő.

A *C* dialektus terület

Műfajok

1. Az epikus, elbeszélő dalok kivesztek, csak szövegük maradt meg.

2. Igen sok gyermek-, és gyermekeknek énekelt dal van, szemben a többi területtel. Ide tartoznának az újévi köszöntők is.

3. Igen sok lakodalmi dal van, számtalan szöveggel, de csak néhány erre való dallamra énekelve.

4. A lírai dalok és dalszerű balladák-románcok alkotják a ma hallható anyag túlnyomó részét.

5. Siratók nincsenek, csupán kántori halottbúcsúztatók.

6. Külön hangszeres zene nincs, az *A* területtel nagyjából megegyező a helyzet.

Műfajok

1. Epikus énekek

Vuk Stefanović Karadžić szerint „férfidalok".

Professzionistáknak tekinthető férfiak éneklik az egész dinári területen és néhány adriai szigeten, az egyhúrú „guslica", ill. „gusle" nevű vonós hangszer kíséretében. Verselésük nem rímes, nem strófikus, legfeljebb a két záró sor páros, vagy a legutolsó sor alkalmaz esetenként középrímet. A szöveg szótagszáma kizárólagosan 10 (4/6) szótagú (Vörösmarty „szerbus manirja", l.: Hedvig). A hangszer éneklés közben heterofonikusan, de mégis unisono követi az éneket, majd egy-egy tartalmi egység végén hangszeres közjáték következik (amíg az énekes az egyébként ismert alapszöveg-alaptörténet következő verssorait magában visszaidézi, vagy újakat talál ki, hogy feldúsítsa – cifrázza, a maga, hallgatói hangulata, vagy az alkalom, ill. a rendelkezésre álló idő szerint). Fő területe a hegyi Dalmácia (néhány szigetével egyetemben), a horvát–boszniai határvidék, de a legfőbb Hercegovina és Crna Gora (Montenegro). Bizonyos észak-albán hegyi vidékeken is ismeretes (albán nyelven). A mohamedán bosnyákoknál is elterjedt, de ott pengető hangszerrel kísérik. Északnyugat-Szerbiában és a Szerémségben is ismert, vagy az volt. A dalosok rendszerint vakok, sőt gyakran koldusok voltak, még „iskolájuk" is volt Sid községben.

A bunyevácok régebbi és újabb epikus dalai ugyanilyen rendszerűek, de hangszeres kíséret nélkül, nők is éneklik. Újabban egyre inkább jelentkezik a (rendszerint) páros rím és bizonyos hajlam a négysoros strófaszerkezetre (a strófavégi sort meg is ismétlik). Legújabban egészen ponyva ízű betyár- vagy tolvajtörténetek is hallhatók (akad nyolc szótagú is közte). Kéziratos füzetekben vagy ponyva nyomtatványokban is feltűnnek, sőt egészen kiváló költők is sikerrel utánozták ezt a modort, ezeket ma is széltében-hosszában ismerik az egész *D* dialektus területen, néhol töredékesen, akár dudaszóval is kísérve. Valamennyire jellemző a terjedelmesség.

2. Elbeszélő énekek

Meghatározott dallamra nők-férfiak egyaránt éneklik, a régebbiek itt is rímtelenek, de az egyes sorokat itt szokás megismételni. A 10-szótagúság itt már nem általános, „ambrozián" 3/2/3-as 8-asok, és 4/4/5-ös 13-asok is előfordulnak, sőt más funkciójú ma is élő, vagy már kihalt táncfajták ének-szöveg alapját képezik. Ezeknek a terjedelme már rövidebb, inkább a mi köztudatunkban élő ballada és románc-fogalomhoz állnak közelebb. Ezzel együtt (a lakodalmas és egyéb alkalomhoz kötött dalokat is beleértve) a java minden túlzás nélkül valóban a szerb, ill. horvát népköltészet klasz-

szikus csúcsain helyezkedik el, nyelvezetük és stílusuk is jobbára elválik a köznapi beszédtől, „választékosabb, emelkedettebb". Variánsaik (dallam nélkül bár) a ma már zsinórmértékül szolgáló múlt századi nyomtatott gyűjteményekben is lépten-nyomon fellelhetők, tehát még az ideköltözés előtti időkből származnak, a bennük szereplő azonosítható vagy nem azonosítható történelmi események, személyek és földrajzi elnevezések tanúsága szerint. (Dojčin Petar = Dóczi Péter, Mátyás király, Jerina = Iréné, Brankovics György felesége, Ivan bán = ?, Kosovo Polje = Rigómező, Drenopolje = Drinápoly = Edirne, valamint híres uszkokok és hajdukok, min. pl. Pletikosić Pavle stb., és természetesen a legnépszerűbb hős: Márkó királyfi. Ezek a nevek és elnevezések gyakran eltorzulnak, úgy kell kihámoznunk a szövegi összefüggésekből.)

3. Mitológiai énekek

Tulajdonképpen nincsenek, ám a különböző kultikus dalokban, főként ezek refrénjeiben lépten-nyomon találkozunk pogány szláv istenség- vagy kultikus növénynevekkel. (Ezek is nem egyszer azonosíthatatlan formában maradtak meg.)

4. A tulajdonképpeni lírai dalok

Főként szerelmes témájúak vagy helyzetdalok, nem is könnyű a románcszerűektől elkülöníteni, annyira elmosódnak a határok.

5. A (többnyire) vidám tartalmú dalok

Tematikájukban szinte valamennyi európai népdalban megvannak (ahogy különben a magyarban is; Kihez adjam a lányomat . . .?, Mestereknek mestere . . ., Én elmentem a vásárra . . ., Házasodik a tücsök . . ., Kánai menyegző . . . és egyéb, félig egyházias „épületes" dalok, igen gyakran sikamlós kikacsintásokkal fűszerezve).

6. A hangszeres énekes talpalávaló dalok és a „rövid dalok"

Különálló strófákból állnak, leggyakoribbak a

1. 10 szótagos rímes párversek (minden sor kötelezően megismételve, néha, nem is ritkán, a *második* ismétlése *helyébe* egy további, *harmadik* sor kerül. Ritkábban két párvers is tapadhat egymáshoz. Roppant ravasz belső rímek és általában változatos rím bravúrok bőven akadnak. Gyűjtőnevük – ha nem *tánchoz* éneklik – BEĆARAC, gyakran hangszeres közjátékokkal. Elő-, közbülső vagy utórefrénesek is akadnak, bonyolult sortördeléssel és ismétlésekkel tarkítva. Zömük feszes ritmusú, mérsékelt

vagy mérsékelten gyors tempójú, de vannak kifejezetten lassúak is: „LAGANI BEĆARAC", erősen kolorálva.

2. A szótagszám	rímképlet
7	a
7	a
8 (7)	b
6 (7)+	b
+ŠALAJ!	

strófaszerkezetű dalok, innen a nevük is: „ŠALAJKA". Gyors, feszes és lassú, kolorált változata is van, ilyenkor a végén vagy ŠALAJ, vagy OJ áll (vagy el is marad).

3. Vagáns, kanásznóta ritmusúak 4/4/4+1-től 4/4/4/2, ill. 3-ig. Főként tánchoz szokásosak, vagy – az egyébként hangszeres – lakodalmi indulók énekes középrészét alkotják, és bár manapság ritkán, lassú, lírai dallamok, amolyan „friss" mellékdalaként („pripev") is jelentkeznek.

Valamennyi eddigi típusnál a szövegek és a dallamok – ha egyébként egyelvűek – szabadon párosíthatók, csereberélhetők. Csakis az alkalom és funkció dönti el: mikor, mit, mire énekelnek.

Keletkezésük idejét a XVIII–XIX. sz. fordulójára tehetjük, máig népszerűek, hihetetlen mennyiségben burjánzanak, hisz a legtöbbje a pillanat hevében improvizálódik. Tartalmukban itt már a múlt és a jelen század társadalmi átalakulásai és viszonyai kötelezően tükröződnek, hasonlatosan az orosz „ČASTUSKA"-val, a szlovák „KRAKOVIAK"-kal, vagy a rutén (kárpátukrán) „KOLOMYJKA"-val. NB. a táncszókat és bekiabálásokat („poskočice") nem éneklik, ritmusuk igen változatos, általában 2 vagy 4 sorosak, de vannak szapora szótagszámúak is rengeteg játékos összevonással és aprózással. Gyakran vaskos szövegűek.

7. Alkalomhoz kötött dalok

a) Bölcsődalok (nagyon keveset találni, mondókák inkább akadnak).

d) Gyermekdalok. Viszonylag kevés van belőlük, némelyik iskolai, tananyaggyanús (ügyességi – játékszerű inkább van, a serdülőknél, ehhez viszont nem járul zene).

c) Párosítók. Igen ritkák, inkább az ifjúsági társas összejövetelek hívogatóinak, kiszámolóinak formájában (félúton beszéd és ének között).

d) Lakodalmas dalok. Nagy számban maradtak fenn, a legteljesebb rituálék a Dráva menti horvátoknál, a baranyai bosnyákoknál, a baranyai szerbeknél és a bánáti szerbeknél őrződtek meg szövegben, zenében egyaránt. A többi területen inkább csak a menyasszonybúcsúztató (mellékdallal vagy anélkül) maradt meg, a többit a 6-os műfaj „BEĆARAC" típusú dallamaival pótolják az alkalomhoz illő szövegeket ráhúzva.

8. Siratás

Volt mindenütt (felgyűjtésük közismert nehézségei miatt csak négyet közölhetünk). Sirattak a halottasházban, temetés közben, valamint a temetés után különböző alkalmakkor, halottak napján stb. Mindenesetre van még remény, hogy a hiányosságokat pótolhassuk. A siratók szövege kötetlen, improvizált próza; paródiát is hallhattam, borsos, csúfolódós tartalmút.

9. Jeles napok és egyéb rituális dalok

a) A téli ünnepkörből a „KOLEDE" (csak Kalocsa környékén).

b) A húsvéti tánccal egybekötött mitologikus refrénű (lásd 1. pont) dalok. Csak a Dráva menti horvátoknál ismerik, Budapest környékén egyetlen példa akadt.

c) A pünkösdölők: „KRALJICE", ma kisleányok adják elő, de a „hadrendjük" és az egyes résztvevők funkciói, egyes helyeken a kardok használata azt mutatja, hogy hajdan felnőtt férfiak járták, és csak később süllyedt le gyermekek, kisleányok közé. Szövegük nyíltan árulkodik feudális, sőt még azelőtti eredetükre. Legépebben a bunyevácoknál, sokácoknál és Baranyában (bosnyákoknál, szerbeknél, sokácoknál egyaránt) maradtak meg. Valamennyit egyszólamban éneklik. (Ide tartoznának még a „LADARICE" énekek a *C* és a *D* dialektus terület átmeneti területén). Ezek viszont kétszólamúak.

10. Esőkísérő dalok „DODOLE"

Baranyából és Budapest környékéről van néhány (Baranyában néhol cigányok mutatták be). Ma már nemigen látni, de e kötet közreadója gyermekkorából még élénken emlékszik ilyenekre. Bánátban a szerbekkel együttlakó románok ismerik, a szerbek nem (ott is „DODOLE" a neve, noha különben román, közkeletű elnevezése „PAPARUDA").

11. Aratódalok

A múlt században Baranyában a szövegüket még épségben lejegyezhették, mára azonban csak néhány töredék maradt. Egyebütt nyomuk sincs.

12. A napéjegyenlőség dalai — „IVANJSKE"

Csak a Dráva mentén és a főváros környékén ismeretesek.

13. Külön tárgyalandó a híres mohácsi „*Busó*", „*Buše*", „*Bušari*"

Speciális zenéje (egy-két mimikus tánc *hangszeres*, dudán vagy tamburán előadott dallamától eltekintve) nincsen. Megjegyzendő, hogy régebben Baranya más sokác falvaiban is megtartották, de ma már csak emlékként él. A mohácsi változat mai formájában már erősen idegenforgalmi látványossággá, üzleti vállalkozássá vált. A még ma is használt alpesi kürtöknek külön zenei motívumaira nem tudtam akadni (belefújnak, aztán: „ami kijön").

Megjegyzés: a 9-, 10-, 11-es műfajokban sűrűn található pogány istenségek neveit mindkét egyház (a római katolikus és a görögkeleti egyaránt) visszaszorítani, vagy pedig „kereszténnyiesíteni" igyekezett, változó sikerrel. Az eredmény: egy dalon belül megfér egymással a Ljeljo, Lado, Dodole, Koledo az Istennel, Jézussal, Szűz Máriával, Szent Péterrel, Miklóssal, Illéssel, sőt Panteleimonnal is, ami persze nem speciálisan délszláv jelenség, Nyugat-Európától Oroszországig végig tapasztalható.

Hangszeres zene

Három műfaja volt, és máig meg is maradt.

1. Tisztán hangszeres: tánchoz, alakoskodásokhoz, lakodalmi menetekhez való.
2. Hangszeres–énekes: főként tánchoz, valamint a 6. műfajú „rövid dalok" kíséretéhez és közjátékaihoz.
3. Dalkíséret: alkalomhoz nem kötött dalokhoz.

Hangszerek és együttesek

Régebben a fő hangszer a duda (és rokonai) volt.

Két fajtája van: *a)* GAJDE (pl. t.)
két dallamsíp + egy burdon síp.

Hangkészlete: „svirala" „roznjak" „prdaljka"

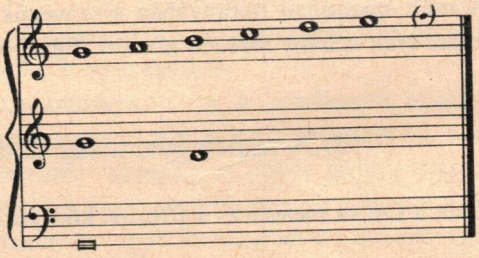

A tömlőt vagy szájjal-tüdővel fújják fel, vagy fujtatóval.
Alaphangja *mély*, D, Esz, E, F.

b) DUDE (pl. t.)
három dallamsípja + egy burdon sípja van.
Hangkészlete:

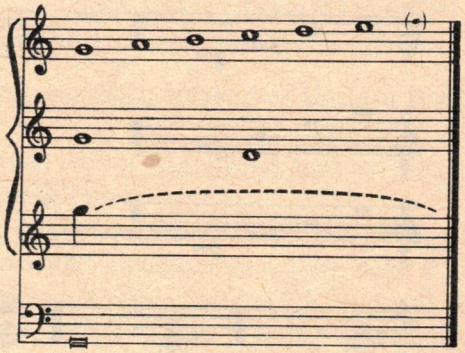

Kizárólag fujtatóra működik, hangolása *magas:* A, B, sőt H!

A fujtatós dudások rendszerint maguk is énekelték-improvizálták a szövegeket meg a táncokat (táncban persze maguk a táncolók is énekeltek). A szájjal fújt GAJDE esetében ez nehéz, ezért némelyik dudás a feleségével járta a búcsúkat, vásárokat, lakodalmakat. A dudásoknak speciális, egyéni fogásai, trükkjei voltak, valamennyi általam hallott kifejezetten virtuóz hajlamú és képességű volt, sok elő-, köz- és utójátékot, sőt CODÁT is használtak egyéb trükkök mellett (pl. beszédutánzás), éneklésmódjuk is sajátságos volt.

Ma már kevesen maradtak életben, de műsoruk java mégis megőrződött, vagy hallás utáni lejegyzésben, vagy már – szerencsére – korszerű hangfelvételen, vagy pedig más, modernebb hangszerekre áttranszponálva, ráadásul még énekes duda utánzásra is pompás példát lehetett találni. Dudás csak délszláv ember volt, cigány nem játszott dudán (csupán vándor „taljándudásokat", afféle mutatványos bohócokat emlegetnek). A dudások messze földön híresek és keresettek voltak, a korszerű hírközlés feltalálása előtt a különböző dalok fő terjesztői és átvevői – közvetítői – voltak.

A tamburafajták

A perzsa–török eredetű hangszer (tanbur) eredetileg *szólóhangszer* volt, kis rezonancia-testtel és hosszú nyakkal. A Balkánon számtalan két, három, négy, sőt sok húros változatban használatos. A múlt században kezdték el modernizálni (előbb még a hosszúnyakút, ennek hangsora főként diatonikus jellegű volt), az ún. Farkas-

szisztémát; Szlavóniában gyártották, ott ma is sok helyütt használatos. Később kifejlesztették a teljes hangszercsaládot, a négy húrú, rövidebb nyakú, nagyobb korpuszú, ún. szerémségi típust. Ezek már kromatikus hangsorúak. Különösen a Vajdaság (Vojvodina) területén jött rendkívüli módon divatba.

A teljes hangszercsalád és hangolása a következő:

PRIM (bisernica)
dallamjátszó
ritkábban

A-BASPRIM (Adurica)
dallamjátszó

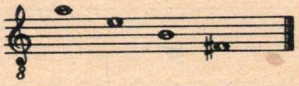

E-BASPRIM (Brač)
dallamjátszó

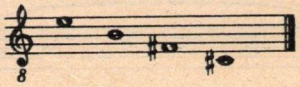

KONTRA (Bugarija)
Kizárólag kísérő hangszer, akkordokat fog, a legmélyebb húr gyakran hiányzik
vagy ritkán

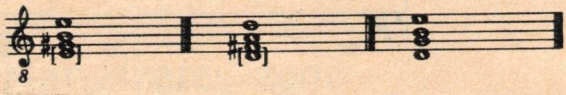

ČELOVIĆ (Čelo)
töltő dallam hangszer

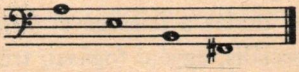

BAS (Begeš, Berde)

A magas dallamjátszóknál legalább a *felső* húr *duplázva* van, ez áll a kontrára is. A mély hangúak szimpla húrosak.

A hegedű ma már kiveszőben van, de régebben a dallamot a hegedűs vitte (gyakran egész virtuóz fokon), mint a tambura együttes prímása; néha két hegedűs is volt.

Mind a tambura, mind a hegedű–tambura együttesek lehettek délszlávok is, cigányok is, félvér zenész is akadt. A teljes együttes ma már ritka, általában négy-öt zenész társul.

A modern harmonika csak újabban terjedt el (főként a klaviatúrás, de van gombos is). A zenészek igyekeznek a hagyományos előadásmódot átmenteni, noha a két világháború közti Szerbiában kialakult félig paraszti, félig kávéházi harmonika-stílus is erősen hathatott a játéktechnikára (igaz, hogy ez meg a balkáni furulya- és dudastílusból ered), nemkülönben a harmóniahasználatra, főként a váltódomináns és a mollszubdomináns, valamint a még komplikáltabb keleties hangsorú, vagy ismert szerzőjű daraboknál váratlan és megkapó harmóniai rendre.

Emlegetik még elvétve a furulyát is (svirala, frula) vagy a *karabica*-t (nád vagy

madártoll síp), de ezek inkább pásztor- vagy gyermekhangszerek voltak. Újabban feltünedezik a szerbiai kisipari gyártmányú *frula*, főként a különböző öntevékeny együttesekben kap helyet, akárcsak a harmonika, az idevágó „műsordarabokkal" egyetemben.

Alaktani tudnivalók

Szöveg, verselés, szöveg és dallam összefüggése

E terület nyelvjárásai dallamhangsúlyosak (azonos hangalakú szó más-más hangsúllyal ejtve mást-mást jelenthet).

Verselési elvként, modellként a szótagszám jelentkezik, a hangsúly teljes mellőzésével. Túlnyomórészt kötött szótagszámú, a soron belül a *sormetszet* a rendező elv. Sormetszet nem lehet szó közepén, még akkor se, ha történetesen a metszet után hangsúlyos szótag következne. Mindez független a hangsúlyozás különböző dallamlejtés-rendszereitől. Ez áll az egész ča (de nem a városi) és a što jellegű déli szláv nyelvekre és nyelvjárásokra, így a makedonokra és a bolgárokra is (noha ez utóbbiaknál a hangsúly dinamikus és nem dallamos). Ezen kívül vannak részben kötött sorfajták is.

A siratók szövege, mint már mondtuk, kötetlen próza, a tagolást az értelmi nyomaték adja.

Az énekelt vers (kivéve a siratót), az alapverssor – egészen a legújabb időkig – egysoros és rímtelen.

Ezt az alapverssort tisztán egymagában ritkán hallani, rendszerint megismétlik, vagy különböző sorrészeket rendkívül változatos módon cserélgetnek, ismételgetnek. Ugyanez különböző elő-, közbevetett vagy utórefrénnel kiegészülve alkotja a dalstrófát. (Ugyanezek a refrének tartalmukban kötődhetnek az alapszöveghez, lehetnek az alapszövegtől függetlenül külön értelműek, vagy értelem nélküli hangutánzó vagy felkiáltó, indulatszavak.)

Gyakran a refrén egymaga terjedelmesebb az alapszövegnél. Énekelt előadásban az is előfordul, hogy a dallam-cezura ott jelentkezik, ahol a szövegben nincs, sőt szóközépbe is belevághat, akár komoly, akár tréfás vagy éppenséggel „pajzán" a szöveg tartalma.

Táblázat

A) Kötött szótagszámok

5	3/2 2/3	Prođoh kroz goru . . . Zaspa, zadrema . . .

A) Kötött szótagszámok

6	4/2	Služio sam Bana . . . Ovde nama kažu . . .
7	4/3	Mi idemo koledo . . . A ko mi je u kolu . . .
8	4/4 3/2/3	U Ivana gospodara . . . Osu se nebo zvezdama . . .
9	6/3	Široko je lišće borovo . . .
10	4/6 5/5	Čarna goro puna ti si hlada . . . Grana od bora, pala kraj mora . . .
11	8/3	Prođoh goru, prođoh drugu i treću
12	6/6	Zaspala devojka drenku na korenku
13	8/5	Savila se bela loza oko rastića
14	8/6	U dragana crne oči a u mene plave

B) Félig kötött szótagszámok

5—8/5 (mindig)	Dever devojku / vodi za ruku . . . Naše je novije / pa je milije . . . Odbi se biser grana / od jorgovana Svatovi su uranili / pa se zabunili
7—8/5 (mindig)	Dođoše dojezdiše / baš-kolundžije Okreni se ljepa Maro / majka te zove . . .

C) Szabad recitativo, ritmikus próza

Bugarština

Siratók

Hangkészlet, hangsor, többszólamúság

A teljes hangkészlet:

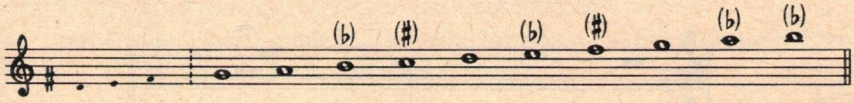

Ebből az általános hangkészletből különböző dúr és moll jellegű skálák, illetve töredékek képezhetők. A dalok terjedelme: három hangtól egészen a teljes hangtartományig. A záró hang lehet, ha dúr jellegű a dallam: az 1., 2., 3. fokon; ha moll jellegű: az 1., 2. fokon.

Egy dallamon belül dúr és moll, sőt bővített másodos moll is váltakozhat.

A több szólamú előadás szkémái a következők:

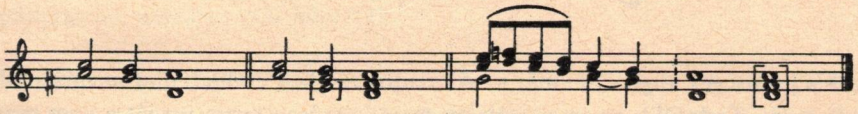

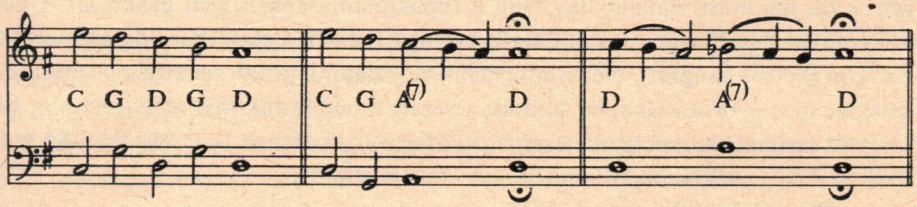

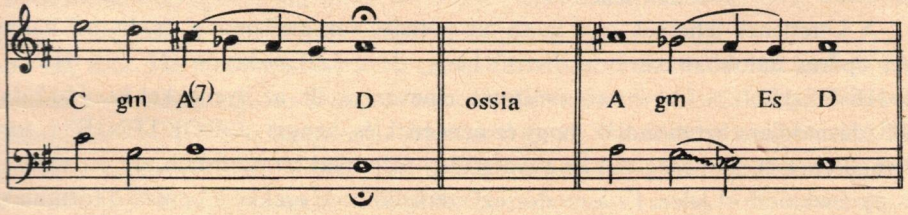

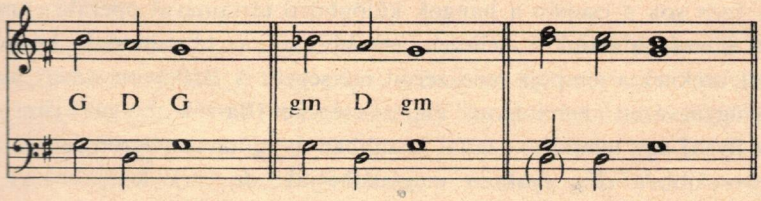

Előfordul, hogy moll jellegű énekelt dallam alsó szólama dúr, avagy moll jellegű dallamot a zenekar kizárólag dúr harmóniákkal kísér. A duda záró akkordja a jellegzetes kvint-hármashangzat.

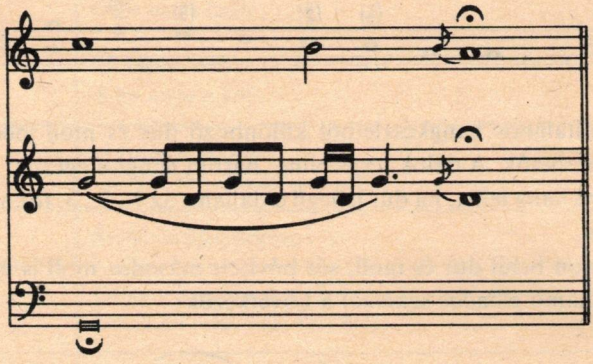

Ezek a jelenségek alighanem már az Általános részben említett diatonizálási folyamat jellemzői. Tudniillik az anyaterületen máig is erősen tartja magát a nem temperált, szűk ambitusú dallamvilág, míg a többszólamúságban igen gyakoriak a kis és nagy szekund párhuzamok, sőt e terület nyugati részén a záró (harmónia), a szekund hangzat (kettős hangzat). Népcsoportjaink egy diatonikusabb zenevilággal érintkezésbe lépve igen gyorsan alkalmazkodtak, és ezért mondhattuk már előljáróban is, hogy tárgyalt területünk zenéje kifejezetten minőségi változásnak fogandó fel. (Az érdeklődő az I. függelékben talál anyaterületi dallampéldákat.)

A dallamok kötetlen ritmikájúak, vagy
kötöttek lehetnek.

A kötetlenek lehetnek igen lassú tempójúak, sok melizmával és díszítő hanggal. Az epikus dalokban kevés a díszítő hang, de a szakaszkezdő OJ . . .!, HEJ . . .!, E-HE-HE-HEJ . . .! bevezető melizmák elnevezése, ill. az ilyenekkel kezdődő dalok előadásmódjára azt mondják, hogy ez nem éneklés, hanem „GROKTENJE" („torokhangú ének"), ami megfelel az anyaterületi technikai terminusnak, de ott valóságos trilla-énekmodort jelez. Ez a modor egyszerűsödött le ezekké a bevezető formulákká.

A kötöttek lehetnek egyenletesen egyfajúak, főként párosak, páratlanok ritkábban akadnak. Igen sok a csupán a hangok különböző tartamával operáló ritmusformula (a mi ütemfogalmainkba nehezen, inkább csak az olvashatóság kedvéért illeszthetők be), ezeknek a tempója rendszerint mérsékelt. A Balkánon ismert asszimetrikus vagy úgynevezett „hemiolikus" ütemféleségeket (Bartók „bolgár" ritmusainak egy része ilyen) egy tempófokozattal lassabban és időtartamviszonylatban egy fokozattal egyszerűbben elég gyakran megtalálhatjuk, de ezek legújabbkori átvételek.

A táncokról

Az *A*, *B*, *C* területen az alpesi jellegű páros táncok dominálnak (csak a *B* terület lakodalmi szertartásához tartozik az asztal körbejárása).

A *D* terület tánckincse rendkívül gazdag. Fő típusa a *kolo* (körtánc). Ezen kívül hármasban járt és páros táncok is vannak. A kolók lehetnek csak női, csak férfi vagy vegyes kolók. Ezen kívül feloszthatók még zárt és nyitott (tehát csigavonalban járt) alakokra. Túlnyomó részük vegyes. A hármas táncok csak a bunyevácoknál és Baranyában maradtak meg, párosak mindenütt akadnak. A tisztán női táncok (a Dráva menti húsvéti kolók) tánc és zenei frázisai között nincs megfelelés, a tánclépések ritmusa független a zene – különben is szabad vagy vegyes – ritmusától. Megjegyzendő, hogy a *páros ütemszámú* vegyes körtáncoknál is gyakori a *páratlan ütemszámú táncfrázis*.

Régebben számos akrobatikus elem is megvolt, különösen a bunyevácoknál és a Bánátban, ma azonban már lekoptak.

Kölcsönhatások

Az *A*, *B*, *C* területekről már az előbb megállapíthattuk a magyar, a nyugati szláv és a nyugatias „alpesi" befolyás élénk jelenlétét.

A *D* területről elmondhatjuk:

a) magyar átvétel nincs, néhány dal, főként vidám táncnóta makaronikus szövegű, ritkán előfordul magyar dallamok és formák felismerhetetlenségig „elszlávosított" jelenléte;

b) szlovákos-nyugatias iparostáncok zenéje csak a ritmikus vázat őrzi, dallamuk teljesen beilleszkedik az általános dialektus-stílusba;

c) elég erős a kölcsönhatás a bánáti szerbek és a románok között. Az énekelt dallamoknál a románok teljesen átvették részben a dalstrófa típusokat, de legfőképpen a többszólamúság énekelt és hangszeres-zenekari formáit. Ezzel szemben számos, különösen tánc- és mulató nótákban figyelhető meg román hatás (gyakorta úgy, hogy énekes román dallam csak hangszeres formában maradt meg, avagy a területre egyébként nem jellemző specifikus román ütemfajták változtatják meg a tánc–zene egyes típusait).

Ezen kötet fő anyaga általában századunk első felének állapotait tükrözi. A településtörténeti sajátosságok egyenesen elősegítették, hogy ezt a sokféle és sokeredetű, különböző régiségű (vagy éppen újságú) anyagot szinte „keresztmetszet"-szerűen figyelhessük meg.

Mi a helyzet a mélyreható társadalmi változások után? A legfontosabb: az egyes csoportok egyáltalán kezdtek egymásról tudni, egymást jobban megismerni. Megindult az anyanyelvű oktatás olyan etnikai csoportoknál is, ahol a felszabadulás előtt nem volt. Közép- és felsőoktatású tanintézet is létesült (a horvátlakta vidékeken tehát

a *B*, a *C* és a *D* – *a*, *b*, *c*, *d*, *é*, *f* – területeken az irodalmi horvát-szerbet, a szerb falvakban az irodalmi szerb-horvátot, a szlovén-vendeknél az irodalmi szlovént tanítják). Hetilap és kalendárium jelenik meg rendszeresen (ezekben számos tárgyunkba vágó közleményt és szövegközlést találni). Időszakosan megjelennek kifejezetten gyakorlati célú kiadványok. Budapesten Központi Nemzetiségi Táncegyüttes alakult, de számos községben is működnek helyi együttesek. Műsoruk oroszlánrészét általában a helyi néphagyomány adja (a színjátszás és a versmondás mellett). A csoportok gyakran egymástól veszik át sikeresebb műsorszámaikat. A kórusok száma sajnálatosan megcsappant.

A közhasználatú népi és népies zene mai állapota

A régiesebb, főként rituális jellegű réteg egyre inkább csak színpadra alkalmazott formában tartja magát, hajdani funkciói már a felszabadulás előtt is sorvadásnak indultak.

A tánczenék tovább élnek (a hajdan énekeltek is egyre inkább hangszeres formában), de néhány régiesebb tánc kipusztult, vagy rendkívül leegyszerűsödött, már ami motívumkincsét illeti. Ezzel együtt a tempók általános felgyorsulása figyelhető meg ott is, ahol eredetileg nem voltak ennyire sebesek. Az alkalomhoz nem kötött régebbi dalok helyét egyre inkább a rádióban vagy hanglemezeken hallható, főként dalmát, boszniai, részben makedón, de legfőképpen a szerbiai eredetű „népies" dalok (gyakran félművelt dilettánsok szerkesztményei, az ezzel együttjáró kávéházi affektált énekmóddal egyetemben) foglalják el. Kivétel persze itt is van: ami igazán életképes, igen gyorsan folklórrá válik: a kollektív ízlés szöveget, mesterkélt dallamfordulatot egyaránt tömörít, helyrebillent. (Jó félévszázadnyi eltolódással ugyanaz történik, ami a magyar hallgató- és csárdászenével annakidején megesett.) Különösen az irodalmi nyelvtől távolabb eső beszédterületeken, többé-kevésbé a helyi dialektushoz idomult át a szöveg; de gyakori, különösen olasz és török eredetű szavak félreértése, vagy éppen torzulása.

Ezzel szemben meglepő, hogy a tisztán hangszeres harmonikazene határozottan serkentően hatott az ifjabb generációra (ennek okát az előzőkben már kifejtettem).

Délszláv zenei hagyományaink jelenlegi állapotának a lehetőséghez mérten rövidre fogott felvázolása után szükséges kitérnem a múltbeli gyökerekre, és az összképből ki nem hagyható szélesebb körű összefüggésekre. Jól tudom, hogy az anyagközlés és kutatás még az egyes szláv népeknél külön-külön se mondható teljesnek, még kevésbé arányosnak (az összehasonlító kutatások egyre több helyütt indultak meg, de még be kell hozniuk hátrányukat, például a nyelv- vagy a néprajztudományhoz képest), a szintézistől még igen távol vagyunk, de néhány szembeszökő azonosságra, hasonlóságra, vagy különbözőségre már ma is lehet és szükséges felhívni a figyelmet. Ezt a célt szolgálja a kötet végén található két függelék. Az *első* a tágabb értelemben vett déli szlávok, a *második* a többi szláv rokonnép zenéjéből ad ízelítőt.

Ebből a felvonultatásból bármily óvatosan is fogalmazunk, kiviláglik, hogy a természet-kultuszhoz szegődő ünnepi, munkadalok (arató és egyéb) és a siratók is a különböző nyelvek és verselésformák ellenére dallamukban, azok metrumában egyes jellegzetes előadási sajátságokban mennyire közel állanak egymáshoz (feltehetőleg még a közös szláv-balti őshazából származhatnak, noha mindenütt ma is még élő jelenségek). Mennél tovább haladunk előre az időben, annál inkább távolodnak egymástól a zenei stílusok, külön-külön arculatot felvéve, újabb és újabb bonyolult, még csak ez után kibogozásra váró kölcsönhatásokat és újonnan jelentkező zenélési formákat létrehozva.

* * *

Az anyag közlési rendjét legcélszerűbben a dialektus területek szerint, ezeken belül pedig műfajonként elkülönítve láttuk megvalósíthatónak.

* * *

A hangszeres darabokban (tényleges hangmagasságban és fekvésben közöltük!) és a dalok harmóniajelzéseiben a szokásos gitárakkord jelzéseket használtuk. Tehát NAGYBETŰ = dúr, kisbetű = moll, 7 = szeptimakkord.

* * *

Könyvem szükségszerű hiányosságaira hadd figyelmeztessem az Olvasót:

1. E kötet nem tekinthető szigorúan tudományos célúnak, hisz feladata elsősorban gyakorlati: muzsikáláshoz való közlés. A részletes, szigorúan tudományos feldolgozás az elkövetkező évek feladata lesz. A szükséges, szélesebb körű eligazítástól mégsem tekinthettem el, ezzel is kedvet óhajtottam kelteni másokban is, az ifjabbakban is.

2. A kötet nyelvtudományi célból csak igen óvatosan használható, éppen a hazai nyelvjáráskutatás hiányosságai és az Általános részben elmondottak miatt is.

3. A táncok ismertetésének e kiadvány terjedelme is határt szab.

A
SLOVENAČKI VARIJETET

MARKO SKAČE

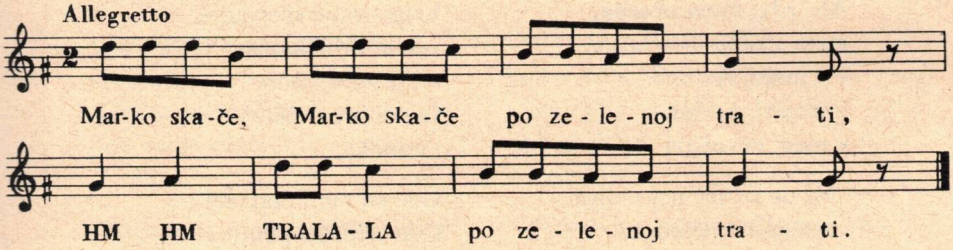

1. Marko skače, Marko skače po zelenoj trati,
   HM HM TRALALA po zelenoj trati.
2. V rokaj nosi sedem žuti zlati.
3. Tou de njemi za devojko dati.
4. Pijte, jejte mojga bratca konji!
5. Zdaj mo išli daleč po devojko.
6. Prek devéti, prek deséti moustov
7. Tam jo vidim, folaše pomejče.

Tišina (Csendlak)-Prekmurje 1898.
Fonografski posnetek: *Vikár Béla*
Na note postavil: *T. V.*
Zapela sta *Ana Horvat* (21 l.) in
Franc Džuban (45 l.)

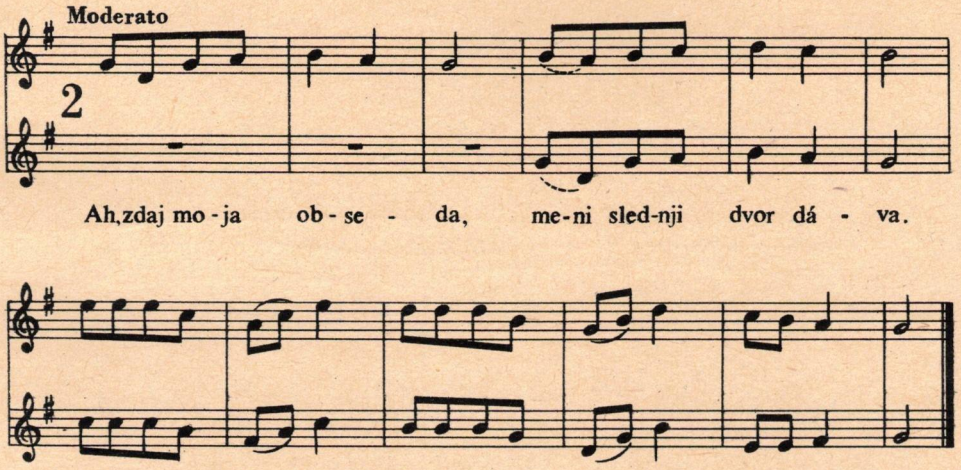

Ah, zdaj moja obseda,
meni slednji dvor dáva.
Pri mojoj rodbini,
v tanjeri, korini,
v men' devojstvi.

Ne de že več nej mojga
vesélja tak lejpoga.
Dnénov moji posvejt,
i sloboščine svejt
miné, kak svejt.

Párta moja džündževna
je že v práh vržena;
lejpa moja kita,
s pantliki povita,
mi je vzéta.

Glávo so mi pokrile,
pod tužen povzil skrile.
Jaj, jaj! – tou mi káže,
kaj od ete hiže
oditi mam že.

Lejpo moje spejvanje,
vesélo driličkanje
mi je zabegnolo,
več dobro dehnolo,
i minolo.

Gde so moji prstanci?
Gde scipnáti pantlici?
Zvončave iglice?
Šegave čižmice?
I frlice?

Moji zdávnji pajdáške,
lejpi mladi jünáčke
so k drügima privrgli,
mené s srca vrgli
i zavrgli.

Lejpe moje reménke,
i cvetéče devojke,
so v'se odtühnile,
mené ostavile,
pozábile.

Vse devojstva bláženstvo,
vesélje, prijátelstvo,
v nouvoj mojoj stávi
me že vse ostávi,
i pozábi.

Jaj! morem odhájati,
lüblénim slovou dati,
k tühincom privržti,
krv mojo odvržti,
i povržti.

Zbougom, oča i mati!
Ah! kak mam odhájati
jaz od vájni perout,
na tak negvüšno pout,
v britki skuz kout!?

Zbougom, brátci, sestrice,
moja krv i roužice!
Draga bratovčina,
vsa moja rodbina,
i držina!

Zbougom, moj starišina,
moj drüžban, i botrina.
Zbougom küharica,
moja starišica
i svádbica!

Zbougom, moji svatovje,
goslarje i sousedje,
predraga botrina,
cejla okroglina,
i občina!

Zbougom, prijátelkinje,
i verne pajdáškinje.
Vi, rouže cvetéče,
z menom v küp rastéče,
i hodéče!

Vse, vse vas že ostávim,
Ah! – kak da jaz pozábim
vnougi lejpi hipek,
naš veséli žitek,
i prebitek!?

Blagoslovi vas vse Boug,
z darmi svoji mili rouk.
Daj vam mir i radost,
Odvrni pa žalost,
križ i zukost.

Daj še nam po tom žitki
tam v nebeškom prebitki
vsem vküp veseliti,
i njega dičiti
vu svetlosti!!

Svatovska pesem „*Sloboud žene*"
Prvič tiskano v izdanju:
„*Starišinstvo i zvačinstvo vsem spodobnim prilikami za volo svadbeni mladencov*".
Sopron 1807

Ko odpeljejo nevesto
Gornji Senik (Felsőszölnök)
1953

Zapela: *Marija Lavrič roj. Drevenar*
(54 let stara)

Andantino

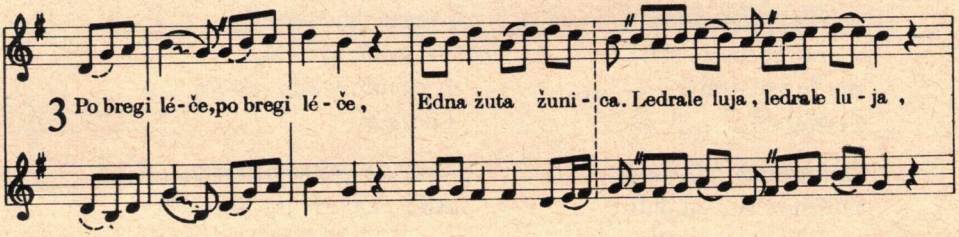

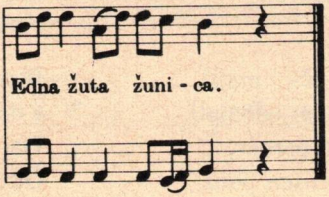

1. Po bregi leče, po bregi leče,
Edna žuta žunica.
LEDRALELUJA,
LEDRALELUJA,
Edna žuta žunica.

2. Za njo mi hodi, za njo mi hodi
Eden mladi jagriček.
LEDRALELUJA,
LEDRALELUJA,
Eden mladi jagriček.

3. Ne strelaj mene, ne strelaj mene,
Jaz te hočem povučit,
LEDRALELUJA,
LEDRALELUJA,
Kak se moreš oženit.

4. Staro babo si ne vzemi,
Ona puna kreganja,
LEDRALELUJA,
LEDRALELUJA,
Ona puna kreganja.

5. Mlado vdovo si ne vzemi,
Ona puna jokanja,
LEDRALELUJA,
LEDRALELUJA,
Ona puna jokanja.

6. Le deklino, le deklino,
Ona puna veseljá,
LEDRALELUJA,
LEDRALELUJA,
Ona puna veseljá.

Tišina (Csendlak)-Prekmurje
1898
Fonografski snimak: *Vikár Béla*
Zabeležil T. V.

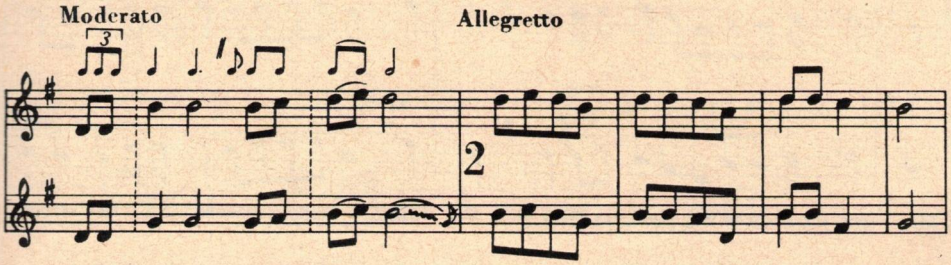

1. Da ta prva padne slan - ca na ze-lé-no, na ze-lé-no trav - ni - co,

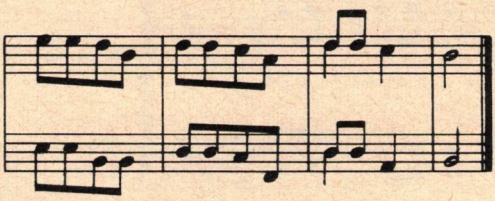

na ze-lé-no, na ze-lé-no trav - ni - co.

1. Da ta prva pade slanca
na zeléno, na zeléno travnico,
na zeléno, na zeléno travnico.

2. Ona boude spremenila
vse té druobne, vse té druobne ruožice,
vse té druobne, vse té druobne ruožice.

3. Kaj je meni za druobne ruožice,
če je slanca, če je slanca pomori,
če je slanca, če je slanca pomori?

4. Meni je samo za mojo ljub'co,
če me ona, če me ona zapusti,
če me ona, če me ona zapusti!

5. Ljub'ca postel' gor' postilja,
pa si nemški, pa si nemški govorila,
pa si nemški, pa si nemški govorila:

6. Kaj boš nemški govorila,
saj' slovenski, saj' slovenski jakše znaš,
saj' slovenski, saj' slovenski jakše znaš.

Dolnji Senik (Alsószölnök)
1972

Zapela *Ilona Bajzek*

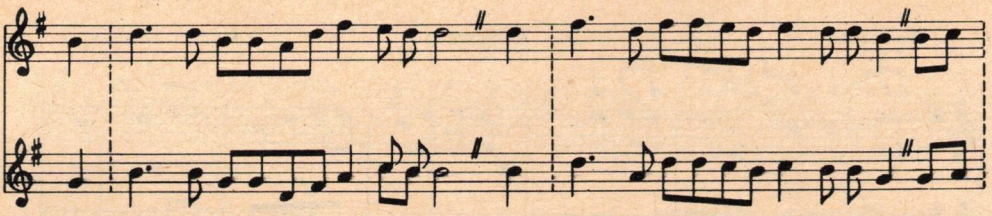

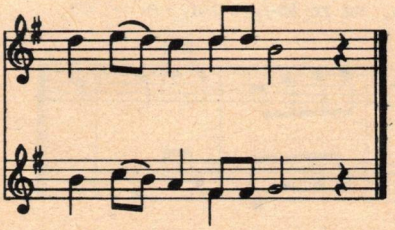

1. Moj rozmarin se doj posüšo, NAJ BO!
Moj rozmarin se doj posüšo, NAJ BO!
drugo farbo je dobil.

2. Fant pa deklo je zapüsto, NAJ BO!
Fant pa deklo je zapüsto, NAJ BO!
drugo lübco si je zbral.

3. Moja Micka šče je premlada, NAJ BO!
Moja Micka šče je premlada, NAJ BO!
komaj je stara šestnajst let.

4. Še štiri leta bom jo čakao, NAJ BO!
Še štiri leta bom jo čakao, NAJ BO!
kda de stara dvajset let.

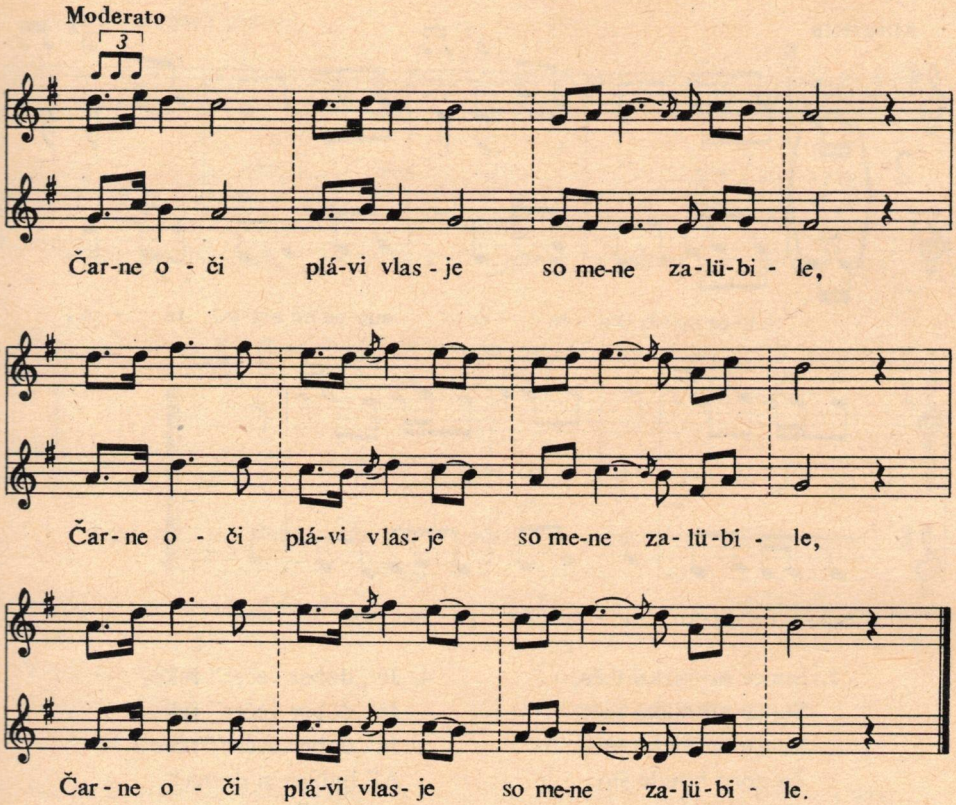

1. Črne oči plávi vlasje
so mene zalübile. (3×)

2. Če bi mejla tinto, pero,
tinto, pero in papir,

3. Bi ti napisal' ljub' moj dragi,
kolkokrat si bil pri meni.

4. Skuzé boudo moja tinta,
lice boudo moj papir.

5. Ino jezik moje pero
s tem ti pišem dragi moj:

6. Prva lübézen je najjakša,
drüga nejma mouči več.

7. Tista dekla štera neoživa:
je v najvekšoj žalosti.

Dolnji Senik (Alsószölnök)
1972
Zapela *Ilona Bajzek*

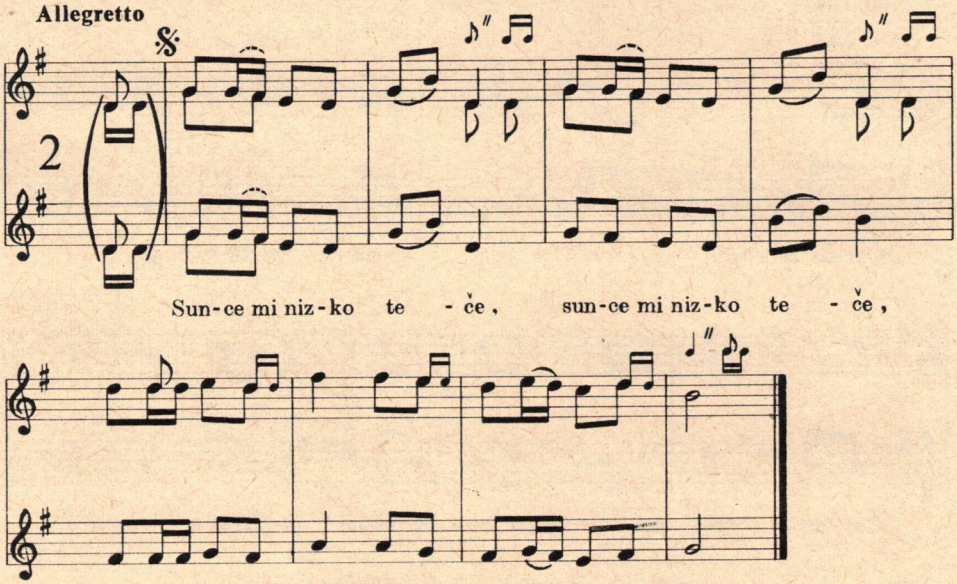

1. Sunce mi nizko teče,
Sunce mi nizko teče,
Sunce mi nizko teče,
Za goro boude šlo.

2. Ljubica se zgleduje,
Ljubica se zgleduje,
Ljubica se zgleduje,
Ker fantiček prišeu bo.

3. Fantiček prirajžau,
Fantiček prirajžau,
Fantiček prirajžau,
Od soldakov je domou.

4. Je „dober večer" reko,
Je „dober večer" reko,
Je „dober večer" reko:
Al' ljubica si doma?

5. Doma sam jaz, doma sam,
Doma sam jaz, doma sam,
Doma sam jaz, doma sam,
Ali tebe ne poznam.

6. Ali kaj bi mene poznala,
Ali kaj bi mene poznala,
Ali kaj bi mene poznala,
Da jaz tvoj ljubi sam!

Dolnji Senik (Alsószölnök)
1972

Andantino, poco rubato

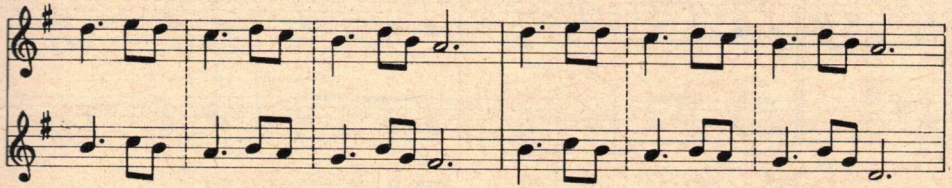

1. Micka po püngradi rožce beré, lju-bi pa mimo gre pa njoj veli:

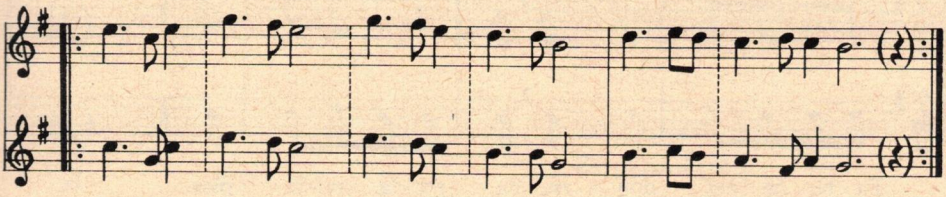

Trgaj mi ro-žice, de-laj mi püs-li-če, ti boš pa mo-ja vsigdar!

1. Micka po püngradi rožce beré,
ljubi pa mimo gre pa njoj veli:
Trgaj mi rožice,
delaj mi püšliče,
ti boš pa moja vsigdar!

2. Jaz pa že rože natrgane mam,
püšlič bi délala, paj' ga ne znam:
Cvören bom küpila,
püšlič povijala,
pridi si ponj'ga zvečer!

3. Ljubi je prišou pod oknom je stano,
Ljub'ca nej štela mu odgovora dat.
Čakaj ti ljubica,
ti boš se jokala,
jaz bom se s tebe smejau.

4. Nej sta minola nej mejseca dva,
ljub'ca zanosila sineka dva;
sineka zibala,
bridko se jokala,
če bi še mislo na njou.

Sakalovci (Szakonyfalu)
1972
Po zapisu *Ladislava Korpiča*

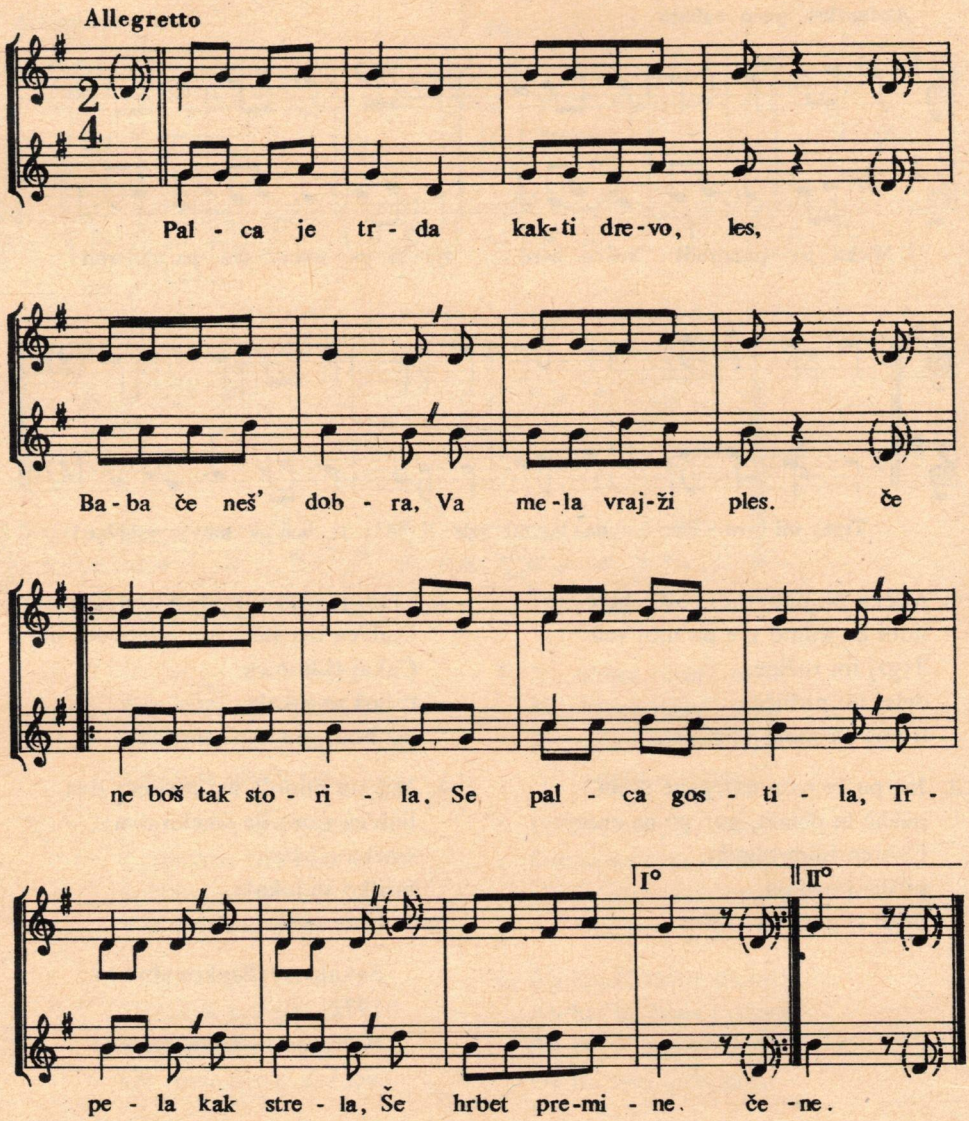

1. Palca je trda kakti drevo, les,
Baba, če neš' dobra,
Va mela vrajži ples.
Če ne boš tak storila,
Se palca gostila,
Trpela kak strela,
Še hrbet premine, čené.

2. Prelübi ti moj mož,
To meni nič ne bo,
Ar babji hrbet ima
Vse po devet kož.
Če edno, dve prebiješ,
Si močno palco zbiješ,
Ne mene, sam sebé,
Ti mene žalüvao

3. Po hiži se mi šeta
Kak ti fraj gospa,
V gledalo se mi gleda:
Si stara, zgrbana.
To edno stvar na sveti,
Jo nišče nej šteo vzeti,
To babico na ramico
Zlodi mi jo dao!

4. Nej sam te prosila
Zakaj si me vzeo,
Sam mela fante lüšne,
Ali ti si me prevzeo.
Takši so bili,
So mene prosili,
Ti lepi, ti lüsni,
Ali ti si me prevzeo.
Ti mene moreš meti,
Pri meni moreš spati,
Na sveti, do smrti
Sam tvoja jaz vsigdár.

Gornji Senik (Felsőszölnök)
Zapel ženski zbor
pod vodstvom *J. Bajzeka*

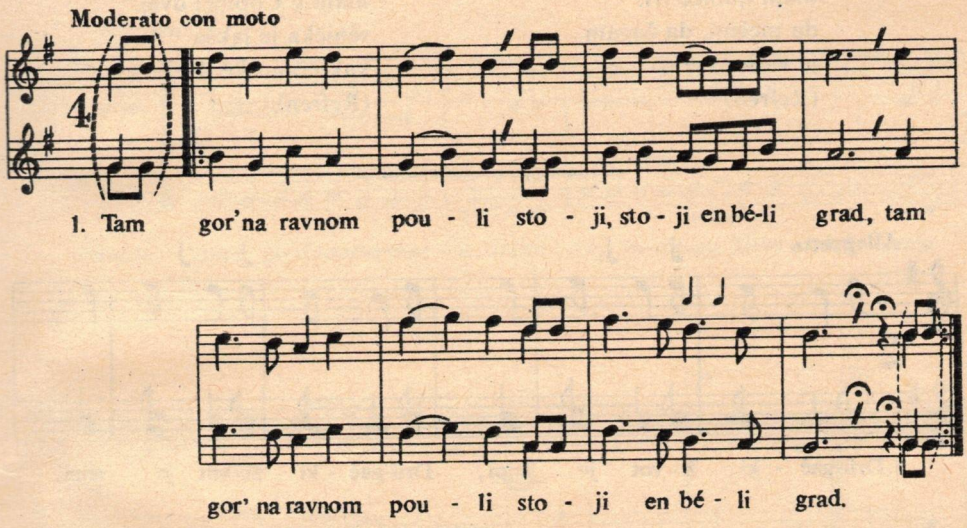

1. |: Tam gor' na ravnom pouli
stoji, stoji en béli grad :|
2. |: Pod gradom se špancejra
eden mladi, mladi fant(iček) :|
3. |: Doli z okna me pa gleda
edna mlada, mlada deklica :|
4. |: Hodi fant gor' k meni
jer sama, sama sem doma :|

Dolnji Senik (Alsószölnök)
1972
Zapela *Ilona Bajzek*

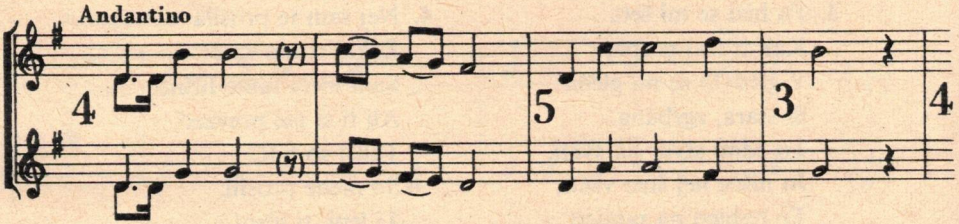

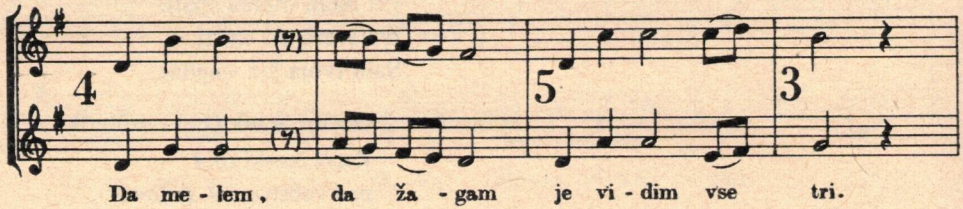

1. Mam mline, mam žage,
mam ljubice tri,
da melem, da žagam
je vidim vse tri.
(Refren)

2. Na Seniki mam edno,
mam v Čöpinci dvej,
sénička je jakša
kak čöpinske dvej.
(Refren)

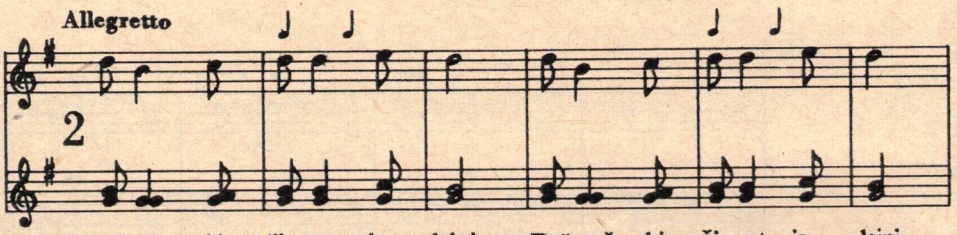

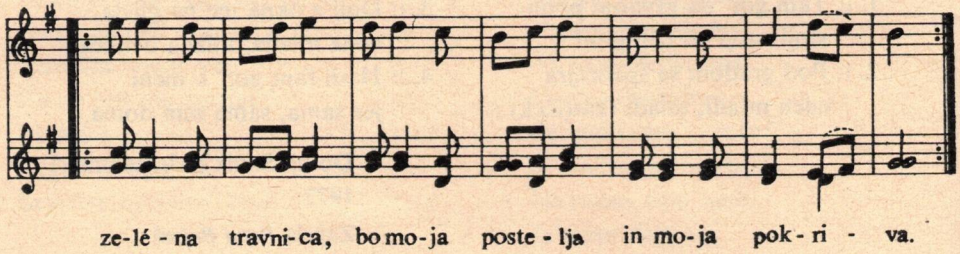

1. Drügački život je lejpi
Drügački život je lejpi
|: zeléna travnica
bo moja postelja
in moja pokriva :|

2. Ftice se selijo
Ftice se selijo
|: Ftice se selijo
na južne krajeve
tam bo še lepše letuj :|

Dolnji Senik (Alsószölnök)
1972

Zapela mladina

Popularna pesma u zarobljeničkim logorima iz vremena drugog svetskog rata, poznata i u drugim područjima.

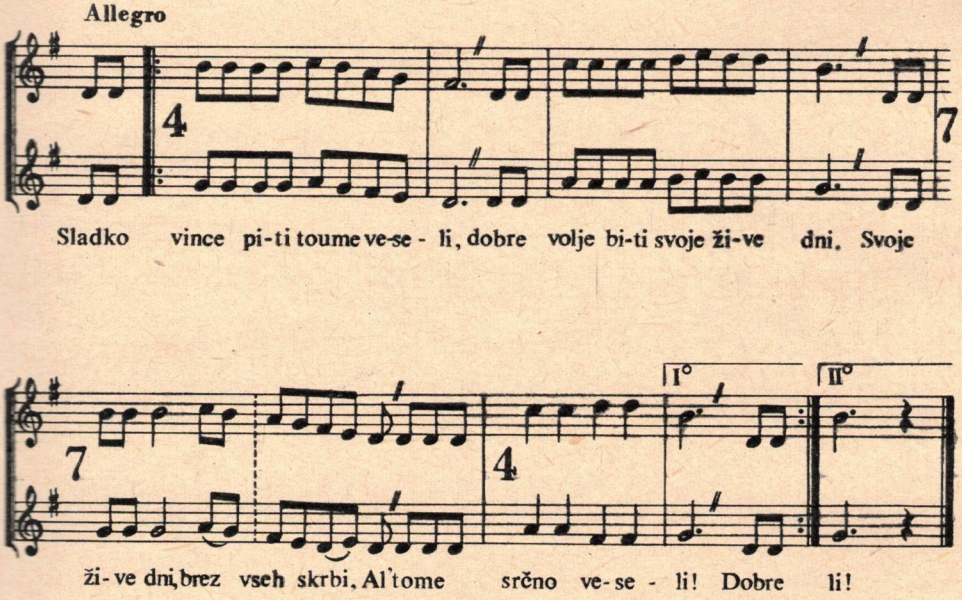

Sladko vince piti tou me veseli,
dobre volje biti, svoje žive dni.
Svoje žive dni, brez vseh skrbi,
Al' tome srčno veseli! Dobre-li!

Sladko vince . . .

Gornji Senik (Felsőszölnök) 1972
Čöpinci (Čepinci) = sosedna vas v Prekmurju (Jugoslavija)

B
PRIMURSKI KAJKAVSKI VARIJETET

Najizrazitiji, ujedno i najzagonetniji je onaj deo kajkavsko-međumurskog predanja koji zvuči u tzv. anhemitonskoj pentatonici. (. . . „što se da i na crnim dirkama klavira odsvirati . . .").

Take vrste glasoreda ima i u zapadnoj Bosni, uopšte uzevši u tzv. turskoj Hrvatskoj, ali ovaj glasored nikako nije spojiv sa onim, severnotursko-tatarsko-staromađarskim muzičkim mišljenjem.

Da nije nekoliko zagonetnih primera iz južne Mađarske i hrvatsko-bosanske Posavine, ne bi trebalo ovo ni spomenuti, ali baš ta usamljenost ovakvih melodija nas upućuje na traženje i nalaženje mimo i nad ovakvim čisto tonalnim sličnostima.

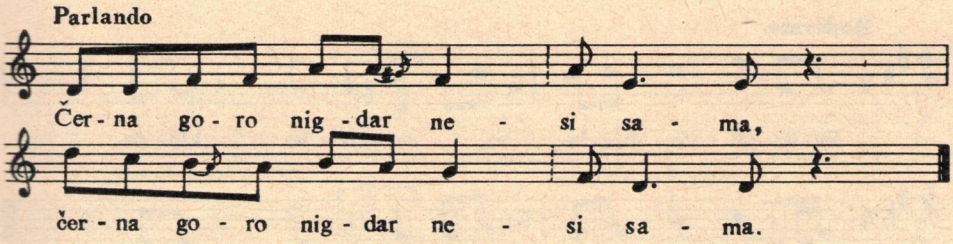

Černa goro nigdar nesi sama
Černa goro nigdar nesi sama.

Nit prez vuka, niti prez hajduka,
Nit prez mene mladoga junaka
Koj' si nosi na hilaj škerleka
Za škerlekom černega pantleka
Za pantlekom rozmarin kiticu
Na kitici javorovo zrnce.
Nije ovo javorovo zrnce:
Nek je moje grličice srce.

Mlinarci (Molnári)
1951
Vinko Prosenjak (72 g.)

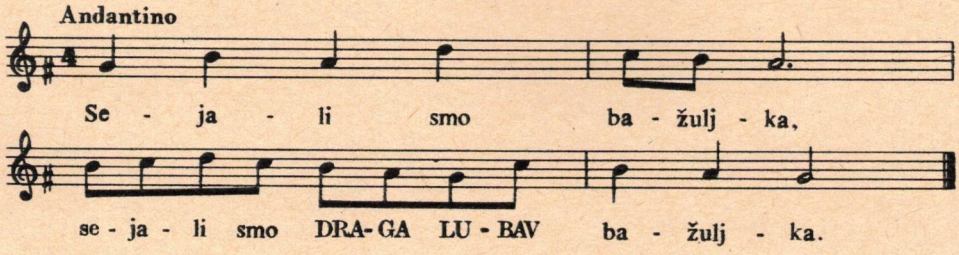

Sejali smo bažuljka,
Sejali smo DRAGA LUBAV
Bažuljka.

Idemo ga mi dva glet.
Al je zišel, al i ni:
Zišel, zišel i ocvel.

Trgnemo si kite dve
Jednu tebi za škerlak
Drugu meni za pojas.

Svatovska
Murski Krstur (Murakeresztúr)
1953
(Slušano u Mlinarcima-Molnári)

Seju, seju bažulka
Sejali smo DRAGA LUBAV
Bažulka . . .

Al je zišel, al i ni
Zišel zišel DRAGA LUBAV
I precvel . . .

Trgni draga ružico
Koju bodeš dala svemu
Dragome.

Jeno sade rukuci
Drugu tebe DRAGA LUBAV
Za škerlek.

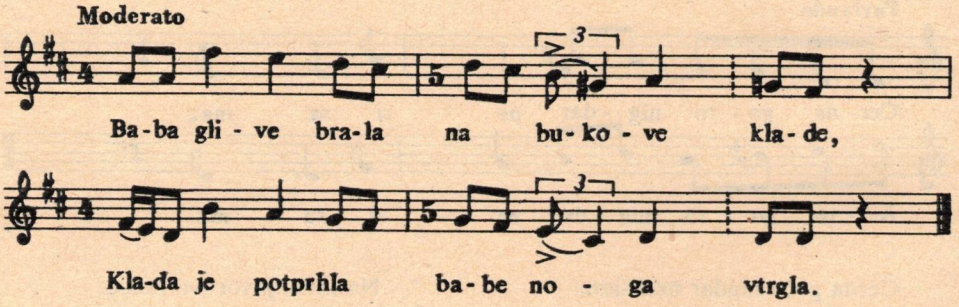

Baba glive brala na bukove klade
Klada je potprhla: babe noga vtrgla.

Plačajte katance z bielami seksorci
Kaj bodem plačala doktora barbiera.

Svatovska
Kad se kupi „*Kásapénz*"
Fićehaz (Fityeháza) 1953
Ud. *Stjepana Novaka* (69 g.)
i supr. *Ivana Nemeta* (38 g.)

Allegretto

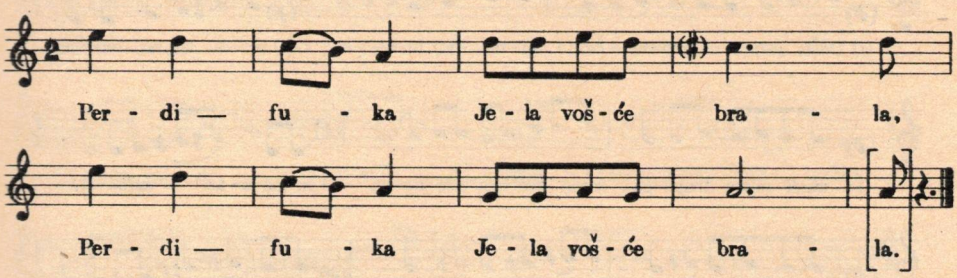

Perdi-fuka Jela vošće brala,
Perdi-fuka Jela vošće brala.

Gore dole pod zgoreni lesi
Tam je našla Futača Mihala:
Kaj tu delaš Miho duša moja?
– Ja si berem zelenoga vošća.
I otako Miho duša moja?

Zutra pemo v Zablatje na senje,
Tam prodamo zelenoga vošća,
Tam ti kupim jednu kunu-kapu,
Sej' pokupim jedno retko pečko
Kaj pokrijem svojo sedo kečko.

Serdahelj (Tótszerdahely) 1953
Josip Doboš (73 g.)

Moderato, poco rubato

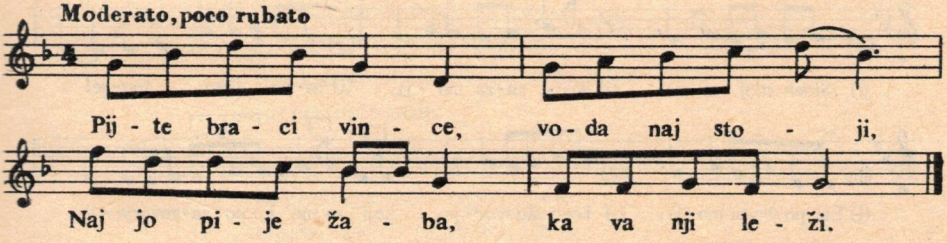

Pijte braci vince, voda naj stoji,
Naj jo pije žaba, ka va nji leži.

Nogice mi vrnte k vinskim gantarom,
Glavico mi vrnte k vinski pipici.

Glavico mi vrnte k vinski pipici,
Pipicu otškrnte naj vince curi!

Glešte braci mene koj' sem vince pil,
Čerlena so mi lica kak jagodica.

Glešte braci mene koj' sem vodu pil,
Moral bum vumriti drugač bom je ni.

Serdahelj (Tótszerdahely) 1953
Apolonia J. Rabeka (46 g.)

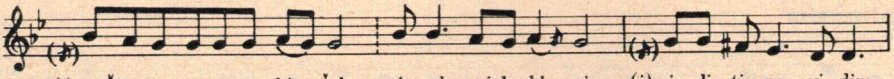

(i) Došla sem ti na gro-bi -ček, si-nek moj lu-ble-ni, (i) nig-di ti ne vi-dim,

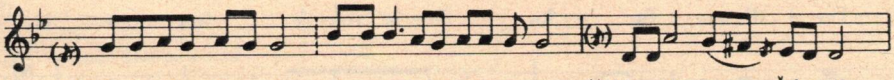

(i) nigdi nikog drugo-ga, samo grobeka zele-no-ga (i) ki me ja-ko žalos-ti.

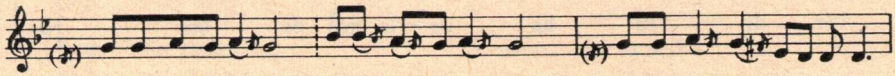

(i) Si-nek moj luble-ni, stani mi se go - re (i) pak mi reč-ku pregovo-ri!

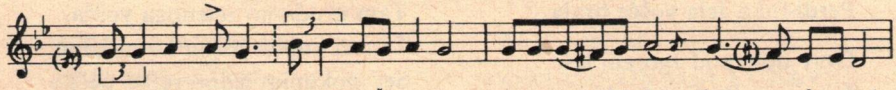

(i) Si-nek moj si-nek lie-pa ru-ža mo-ja, al si mi jak dal - ko od mene!

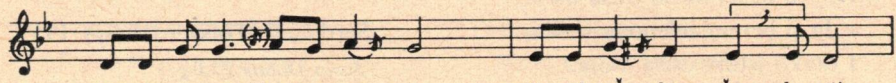

Ni-ti ne znam (i) kaj na-praj - ti (i) od teš - ke ža - lo - sti.

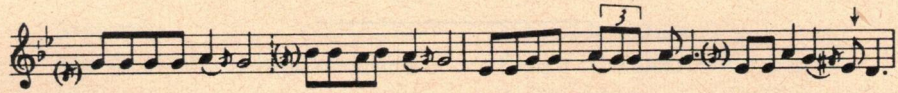

(i) Stani mi se go - re (i) liepa ruža mo-ja o-di di-mo z menom hodi, (i) kaj mi liepše bude,

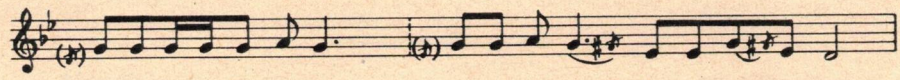

(i) kaj mi li-ep-še bu-de, (i) kaj mi sr-ce ža-lost ne ku-le!

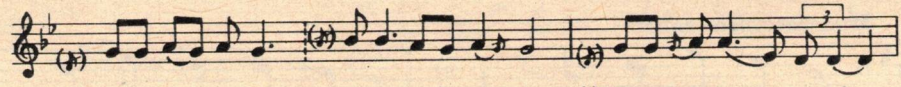

(i) Sinek moj si-nek (i) lie-pa ru-ža mo-ja (i) lie-po diete mo-je!

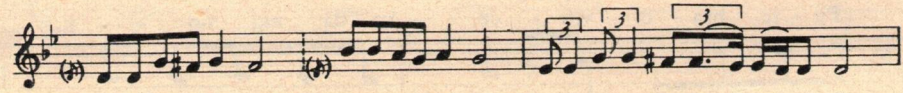

(i) Lie-po die-te mo-je, (i) liepo zagovor-je, koji so me le-po za-govorja-li,

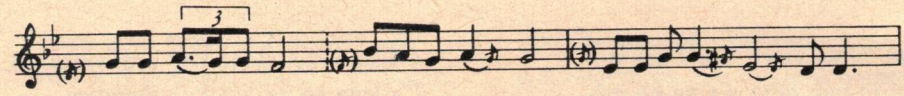

(i) daj mi ro - ki - co (i) ru-ži-ca mo - ja (i) kaj te di-mo po - pe-lam!

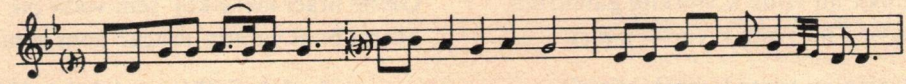

(i) Kaj me dimo po - pe - lal, (i) kaj mi lepše bu - de, kaj me ža-lost bu kla - la.

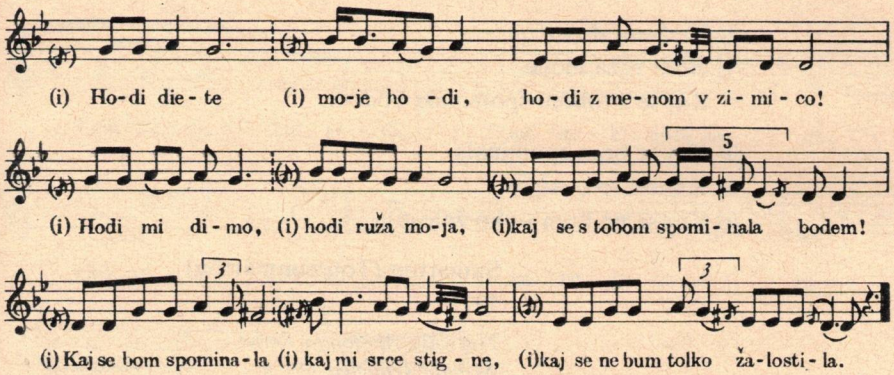

/i/ Došla sem ti na grobiček sinek moj lubleni
/i/ Nigdi ti ne vidim
/i/ Nigdi nikog drugoga
/i/ Samo grobeka zelenoga, ki me jako žalosti.

/i/ Sinek moj lubleni stani mi se gore
/i/ Pak mi rečku pregovori.

/i/ Sinek moj sinek liepa ruža moja
/i/ Al' si mi jak dalko od mene

/i/ Niti ne znam kaj naprajti
/i/ Od teške žalosti

/i/ Stani mi se gore /i/ liepa ruža moja
Odi dimo z menom hodi
/i/ Kaj mi liepše bude

/i/ Kaj mi liepše bude
/i/ Kaj mi srce žalost ne kule
/i/ Sinek moj sinek /i/liepa ruža moja
/i/ Liepo diete moje

/i/ Liepo diete moje /i/ liepo zagovorje:
Koji so me lepo zagovorjali
Dajmi rokico /i/ ružica moja
/i/ Kaj te dimo popelam
/i/ Kaj me dimo popelal
/i/ Kaj mi lepše bude
Kaj me žalost bu klala

/i/ Hodi diete moje hodi
Hodi z menom v zimico

/i/ Hodi mi dimo
/i/ Hodi ruža moja
Kaj se s tobom spominala bodem

/i/ Kaj se bom spominala
/i/ Kaj mi srce stigne
/i/ Kaj se ne bum tolko žalostila

Sumarton (Tótszentmárton)
1972
Naricala *Apolonija Rodek*
Mihala Ivančića (81 g.)

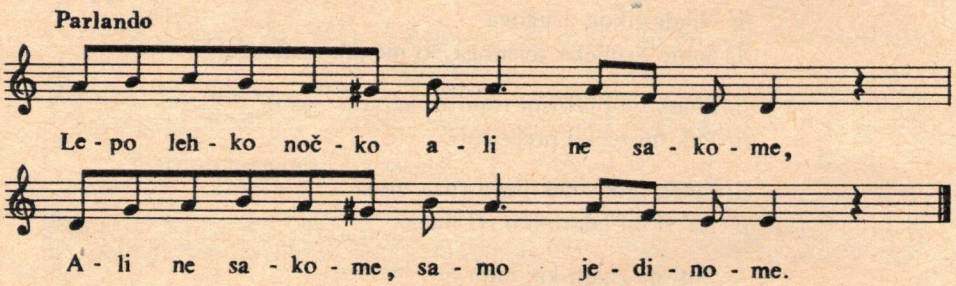

Lepo lehko nočko ali ne sakome
Ali ne sakome samo jedinome.

Samo jedinome bogoljubljenome.
Samo jedinome bogoljubljenome.

Zbogom i ostan'te japek i mamica
Japek i mamica i sva rodbenica.

Pazi mila, pazi, pazi draga, pazi.
Šče n' se pala budeš koga prala budeš.

Kaj ti ne bodejo stopim' podpirače
Stopim' podpirače, zvezdice brojače.

Svadbena
Sumarton (Tótszentmárton)
1951
Rozalia Tkalec (40 g.)

Lepo lehko nočko ali ne sakome
Ali ne sakome mladomu junaku

Bog vam liepo plati kaj ste nam (j)u dali

Kaj ste nam ju dali gori nahranili
Gori nahranili z mlekom odgojili.

Mlinarci (Molnári)
1952
Supruga *Josipa Kuzme* (61 g.)

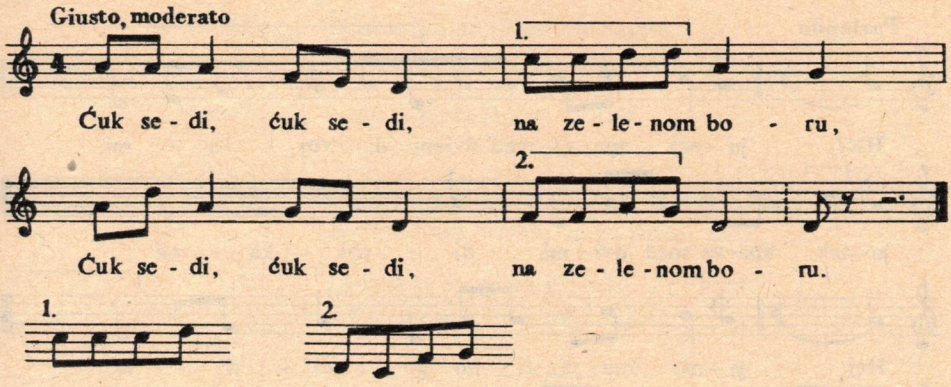

Ćuk sedi,
Ćuk sedi,
Na zelenom boru,
Ćuk sedi,
Ćuk sedi,
Na zelenom boru.

Sam sedi, sam sedi, sej' divojku vabi
– Hodi sim, hodi sim, mlada divojčica!
– Neidem ja, neidem ja, mene majka kara.
– Ako buš ako buš majku poslušala,
Nigdar neš', nigdar neš', z milim dragim spala.
Ako buš, ako buš mene poslušala,
Kleto buš, kleto buš sinka ringovala.*
Žilica ti bode (z) leskovega dreva,
Candrice* ti bodo (z) makovoga cveta.

Mlinarci (Molnári)
1951
Vinko Salai (51 g.)

* ringovati (nem.) = ljuljati
* candrica (mađ.) = „condra", „cucla"

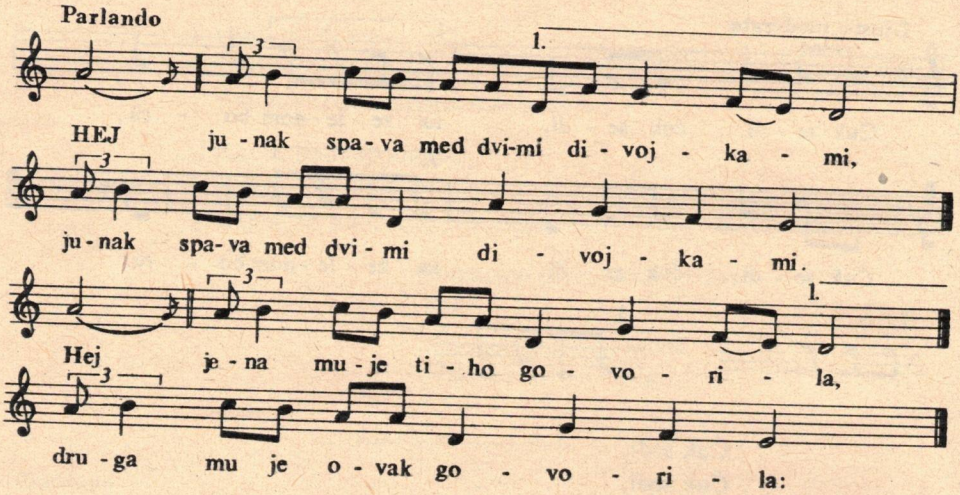

HEJ . . . Junak spava med dvimi divojkami,
Junak spava med dvimi divojkami.

HEJ . . . Jena mu je tiho govorila,
Druga mu je ovak govorila:

HEJ . . . – Zemi mene Janči gospodine,
Zemi mene Janči gospodine.

HEJ . . . – Bog me: nečem te gizdava divojka,
Mert: ti imaš srditoga brata.

HEJ . . . – Mojmu bratu lehko nagoditi,
Crnom zemljom i zelenom travom.

HEJ . . . Otišla je med dvimi gorami
Otišla je med dvimi gorami.

HEJ . . . Premetala lisje i travicu,
Premetala lisje i travicu.

HEJ . . . Dok je našla kaču-jadovaču,
Dok je našla kaču-jadovaču.

HEJ . . . Šinula je trimi šibljicami,
Piknula je trimi iglicami.

HEJ . . . Pusti kača, jada i čemera,
Pusti kača, jada i čemera.

HEJ . . . Pripravila malo ružno vince
Pripravila malo ružno vince.

HEJ . . . Njezin bratac tužno vuzhajaše,
Njezin bratac tužno vuzhajaše:

HEJ . . . – De si meni jedina sestrice,
Davaj meni malo ladne vode.

HEJ . . . – Ladnu vodu nimam, nego ružno vince,
Ladnu vodu nimam, nego ružno vince.

HEJ . . . Davala je svojemu bratiću,
– Pij ti sestro, ti si postarejša!

HEJ . . . Bratac pijal i s konjica opal,
Bratac pijal i s konjica opal . . .

HEJ . . . Otišla je mladomu junaku,
Otišla je mladomu junaku:

HEJ . . . – Zemi mene Janči gospodine!
– Bog me nečem te gizdava divojka:

HEJ . . . Kak si bratu, tak bi i junaku,
Kak si bratu, tak bi i junaku!

Breznica (Berzence) 1959
Supr. *Mihalja Šimona* (48 g.)
F.: *Manga János*

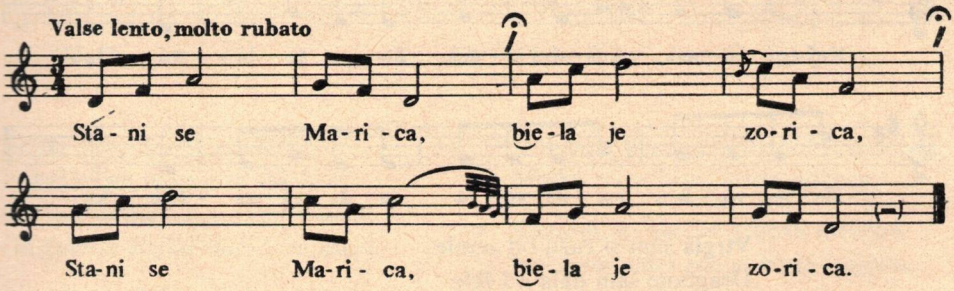

Stani se Marica, biela je zorica,
Stani se Marica, biela je zorica.

Kak bi se ja stala, da me boli glava?
Ko te boli glava, svezi si z robčecom.
Kak bi si svezala, da niemam robčeca?

Ko niemaš robčeca, prosi si dragoga,
Ko niemaš dragoga, prosi si miloga.
Mili mi je sprhal, dragi mi je zbiegal.

Serdahelj (Tótszerdahely) 1953
Supruga *Štefana Petreša* (41 g.)

Allegretto

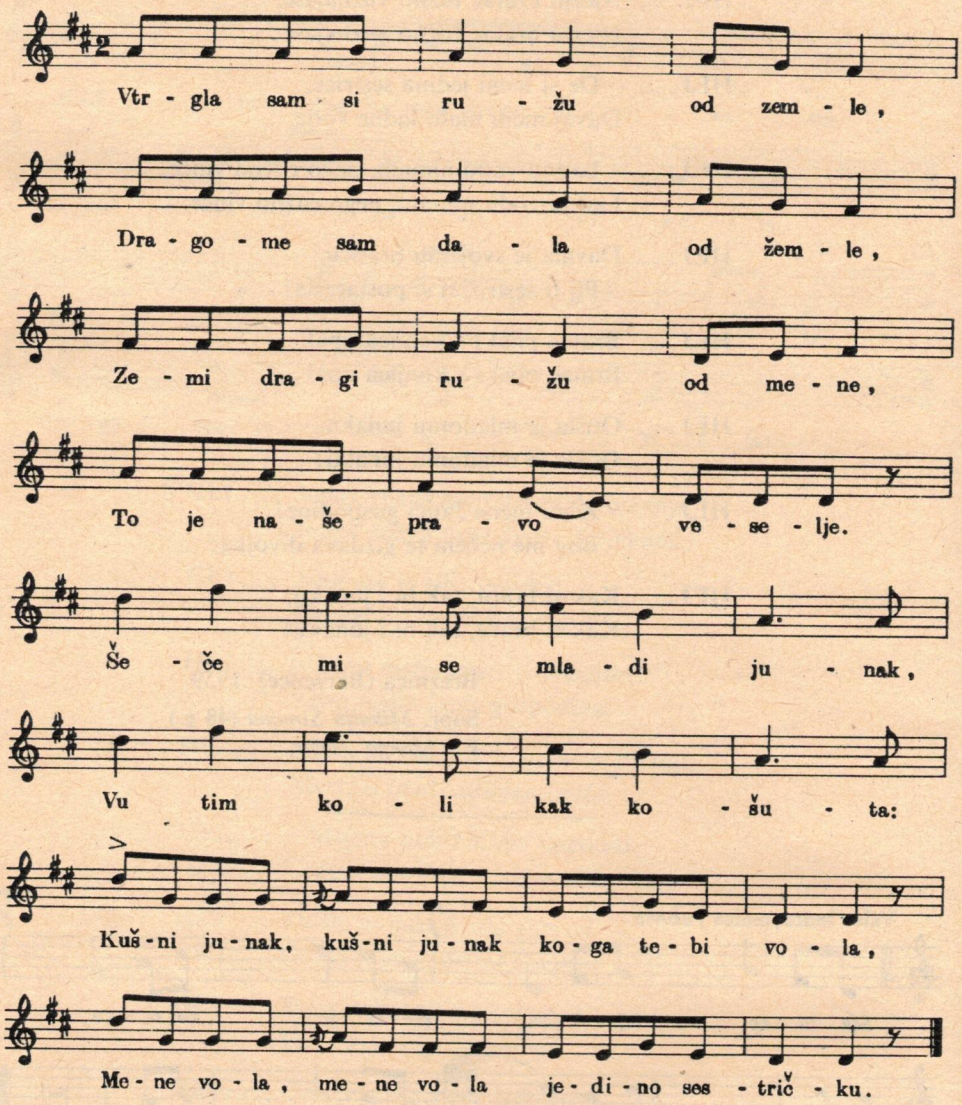

Vtrgla sam si ružu od zemle
Dragome sam dala od žele
Zemi dragi ružu od mene
To je naše pravo veselje.

Šeče mi se mladi junak
Vu tim koli kak košuta:
Kušni junak, kušni junak koga tebi vola,
– Mene vola, mene vola jedino sestričku.

Šetala se lepa Mara
Gori doli kraj Dunaja
Kušni Mara, kušni Mara koga ti je vola
Samo nehaj crnoga cigana.
Neg s' izberi, neg s' izberi mladoga junaka.

Svatovsko kolo
Fićehaz (Fityeháza) 1953
Ud. *Stjepana Novaka* (69 g.)
Supr. *Ivana Nemeta* (38 g.)
Supr. *Josipa Keve* („Kularka")

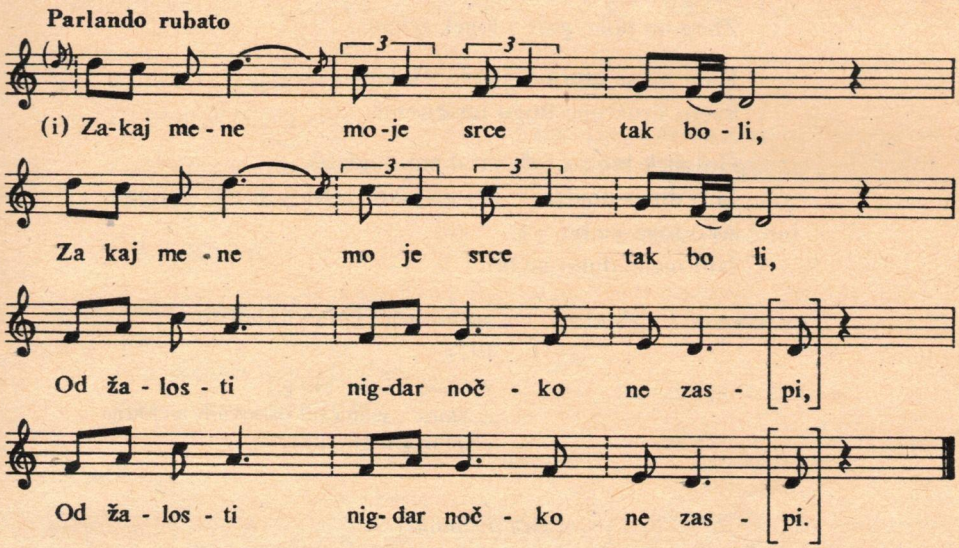

Zakaj mene moje srce tak boli
Zakaj mene moje srce tak boli
Od žalosti nigdar nočko ne zaspi.
Od žalosti nigdar nočko ne zaspi.

Poved' golob kakve imaš žalosti
Mortam nemaš z menom dosta radosti.

N' ovem svete nemam nigdi nikoga
Niti oca, nit' rođeno majčico.

Niti oca, nit' rođeno majčico
Niti k sebe svo povolno ružico.

Oca mi je hladna voda pobrala,
Majku mi je črna zemla pokrila.

Raztopi se 'hladen grobek zemlica,
Kaj bom videl gde je moja majčica.

Sumarton (Tótszentmárton)
1951
Rozalia Tkalec (40 g.)

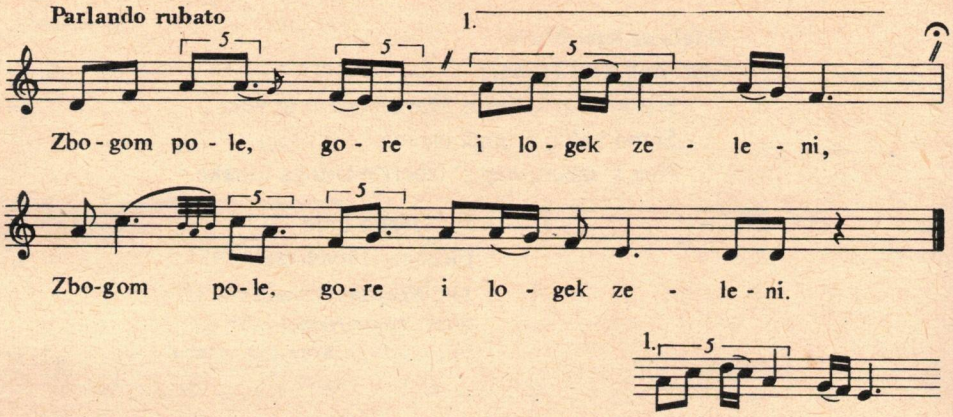

Zbogom pole, gore i logek zeleni
Zbogom pole, gore i logek zeleni.

Kam mi se otpravlaš golobek lubleni?
Svetu širokome Bogu lublenome.

Golobek lubleni: da mi dimo dojdeš?
Ja ti dimo dojdem |: naj bo javor zelen :| listek spuščal,
Ako toga ne bo
Niti mene dimo ne bo.

Sumarton (Tótszentmárton)
1951

Rozália Tkalec (40 g.)
(„*Stara*", jedna od osnovnih melodija primurskih Hrvata)

(Ista melodija)

Sunčece čerleno,
Ne shajaj mi rano.
Sunčece čerleno,
Ne shajaj mi rano.

Ne shajaj mi rano,
Počekaj me malo.

Dok si ja goluba
Rubčeco našijam,

Što ga videl bode,
Saki pital bode,

De je ona mila,
Koje to našila?

(Na melodiju pesme
Zbogom pole . . .)
Mlinarci (Molnári)
1951

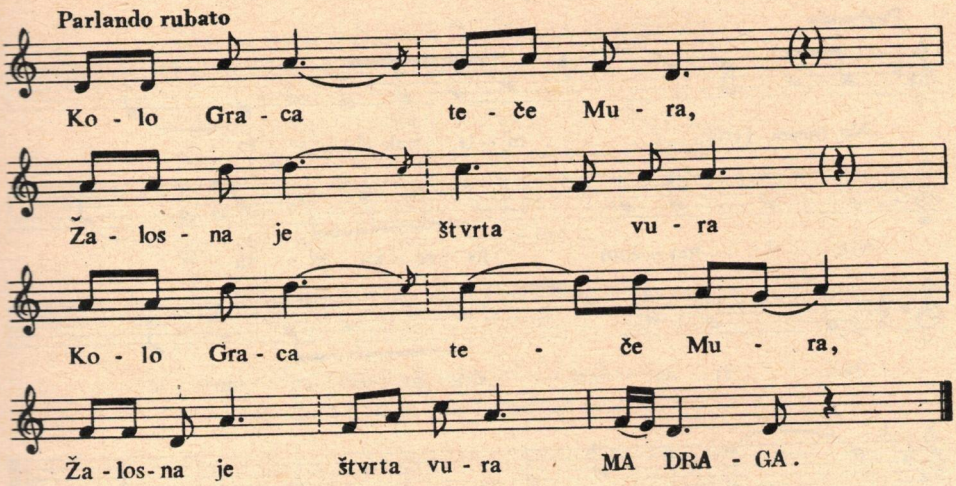

Kolo Graca teče Mura,
Žalosna je štvrta vura.

Kolo Graca teče Mura,
Žalosna je štvrta vura

MA DRAGA.

'Kol polnoći dimo dojdem.
Nigde nikoga ne najdem.
'Kol polnoći dimo dojdem,
Nigde nikoga ne najdem

MA DRAGA.

Samo zvezdice na zrako,
Žalosno je nam jonakom.
Samo zvezdice na zrako,
Žalosno je nam jonakom
Živeti.

Serdahelj (Tótszerdahely)
1953
Pevala supruga *St. Petreša*

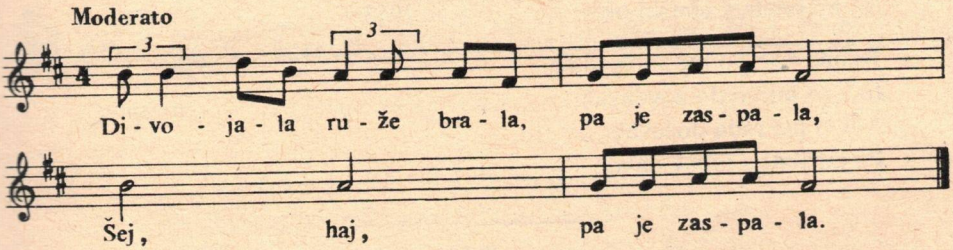

Divojala ruže brala,
pa je zaspala,
ŠEJ, HAJ, pa je zaspala.

Otud projde mladi junak,
pa joj govori:
Ustaj, ustaj divojčice
da si ustala.

Dekle su se zamuž 'dišle
ke sem lubio,
Dečki su se oženili
ke si lubila.

Sumarton (Tótszentmárton)
1951
Mlade devojke

Parlando

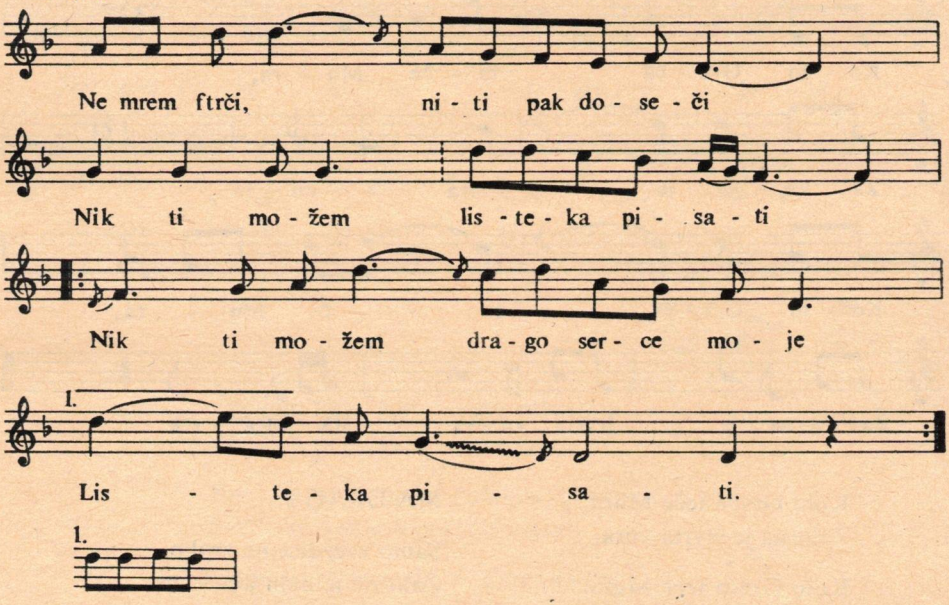

Ne mrem ftrči, niti pak doseči
Nik ti možem listeka pisati
Nik ti možem drago serce moje
Listeka pisati.

O, nevkretne one vure bile
Koje ruke lani so grlile
Preblažene tvoje modre joči
Ke mi sviete v temnej noči;

Temne noči so me sprevađale
Joči so mi svetlo zovdavale
A ti si me rada dočekala
Pa mi slatku lubav dala.

Kajgod bodo drugi govorili
Ne bodo nas širom razdružili
Ali makar bodeš n'onkraj svieta
Lubila te bom do vieka.

Mlinarci (Molnári)
1957
Sumarton (Tótszentmárton)
1953
Rozalija Tkalec (42 g.)

Rubato

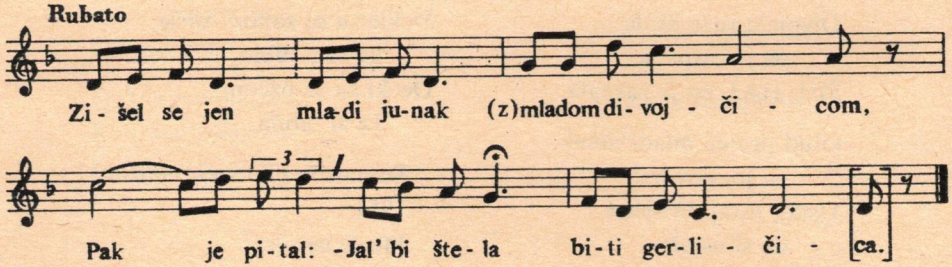

Zišel se jen mladi junak (z) mladom divojčicom,
Pak je pital: Jal' bi štela biti gerličica?

– Počekaj me do nedele ondak ti bom znala,
Kaj mi bode majka rekla: Na 'no bom prestala!

Meni majka ovak rekla, ovak govorila:
Slobodno bom vu mladosti goloba lubila.

– Lubila bom golob, tebe, iz svojega serca
Nigdar ne bo moja vrata pred tobom zaperta.

– Išel bi(h) ja draga k tebe, ali da je kmica
Ne bom idem kod je tebi ta glatka stezica.

Svetel mesec jasne zvizde bodo ti svitele
Ne bodeju potemnele dok ne dojdeš k mene.

Mi se draga ruža bomo ovak' spominali,
Kak bodemo vu mladosti svieta sprovađali.

Sumarton (Tótszentmárton) 1951
Rozalia Tkalec (40 g.)

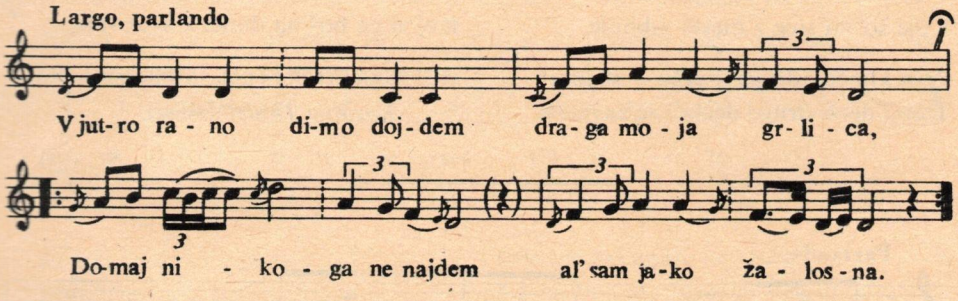

V jutro rano dimo dojdem draga moja grlica,
Domaj nikoga ne najdem, al' sam jako žalosna.
Domaj nikoga ne najdem, al' sam jako žalosna.

To je moja majka kriva, koja me je rodila,
||: Bole da j' me zdavno bila črna zemla pokrila. :||

Kaj ne j' znala ovu žalost koju moram trpeti
||: Vu najlepšim mladim leti prez goloba živeti. :||

Mlinarci (Molnári) 1972
Helena Rabek-Horvatova (43 g.)

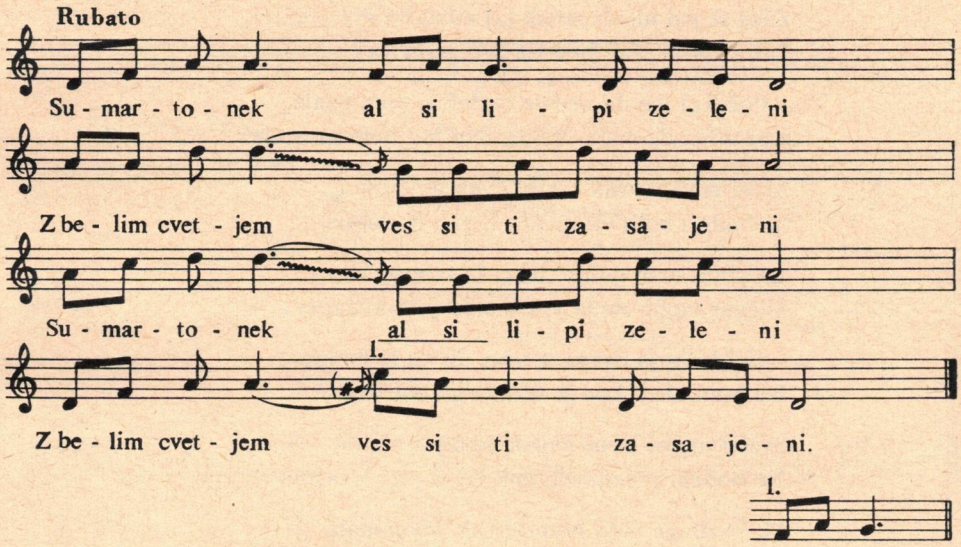

Sumartonek al si lipi zeleni
Z belim cvetjem ves si ti zasajeni
Sumartonek al si lipi zeleni
Z belim cvetjem ves si ti zasajeni.

V Sumartonu tri so fajne divojke
Koje so mi srce z mesta gibnule.

Prva klinčec, druga szegfü – majoran,
Tretja derži druge dečke: se zavman.

Z Sumartona v Serdahelj je lepi put
Kud se šeće moj golubek mnogo put.

Kupil sam ti grličica dundeka
Kaj buš znala da si mene lubila,
Jišće k tomu svakovego pantleka
Koj si ga boš na dundek svezivala.

Sumarton (Tótszentmárton) 1951
Rozalija Tkalec (40 g.)

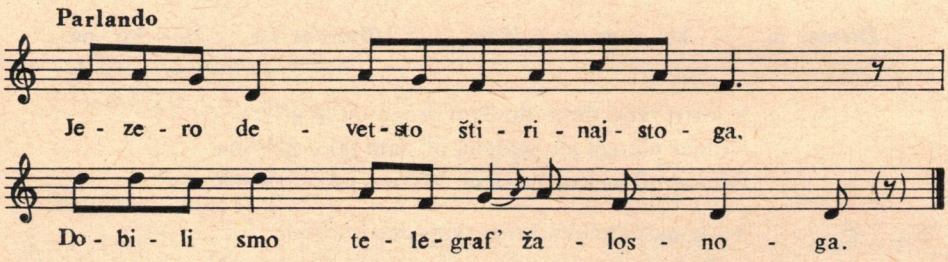

Jezero devetsto štirinajstoga,
Dobili smo telegraf' žalosnoga.

V telegrafo takve slove stojijo:
Si junaki ravnajte se k taboro.

Piši pajdaš moj' povolne' ružici:
Ma postelka je vo ruske zemlici.

Blazinica mi je černa zemlica
A vankošek ta komisna kapica,

A pokrovec vedro nebo visoko,
Vo zrako mi jasne zvezde igrajo.

S kem mi bile jasne zvezde igrajo,
S tem se bole moje joči plačejo.

Mlinarci (Molnári)
1952

Supr. *Stjepana Doboša* (56 g.)
Supr. *Mihaja Ivančića* (72 g.)
(Zapis János Bartók)

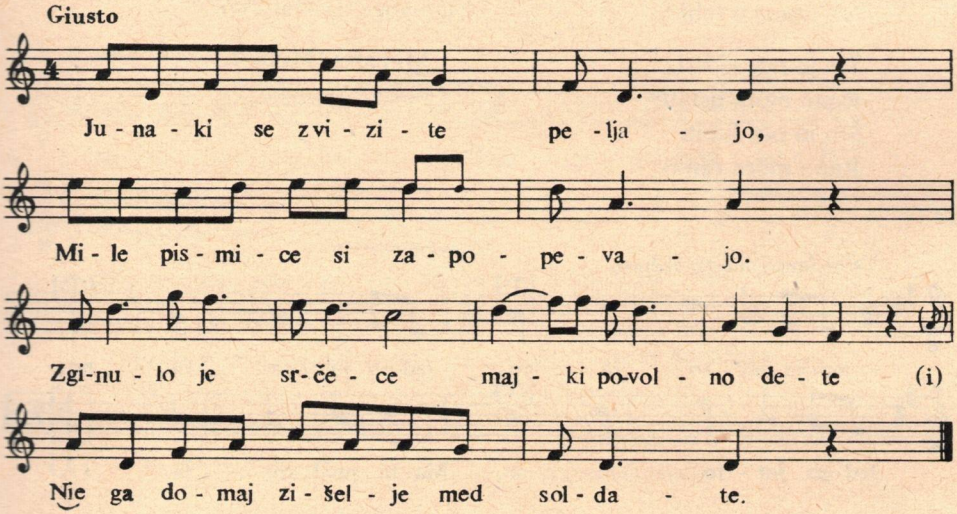

Junaki se z vizite peljajo
Mile pismice si zapopevajo
Zginulo je srčece
Majki povolno dete
Nie ga domaj zišel je med soldate.

Podaj meni ružica rokicu
Več je bela zorica po svietu.
Ja bu moral od'iti
Tebe domaj staviti
Nej se draga tak žalosno plakati.

Prle me zakopaju neg tebe
Na grobek mi posadiju gerginu.
Ka se bola zvijala
Seko leto oktobra
Na spomenek našega rezdruženja.

Sumarton (Tótszentmáron)
1951

Supr. *Đure Premeca* (25 g.)
Đure Kuzma (46 g.)
Ud. *Josipa Premeca* (53 g.)

Valse lento

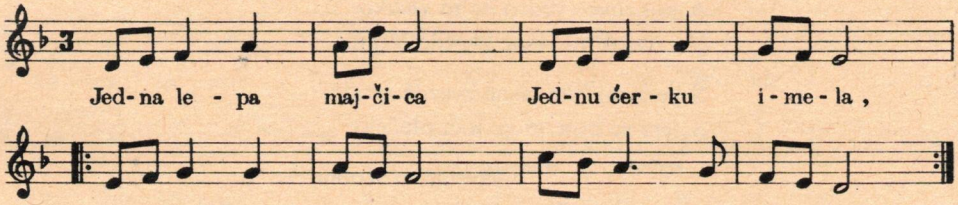

Jedna lepa majčica,
Jednu ćerku imela,
Ni je dala videti,
Nit' junaku lubiti.

Što ju oče videti,
Rano mora ustati,
Što ju oče lubiti
Rano mora raniti.

– Dober večer mamica,
Di je vaša ćerkica?
– V prvi hiže sama spi,
Dragoga za vrat drži.

Mlinarci (Molnári)
Pevala omladina

Valse lento, molto rubato

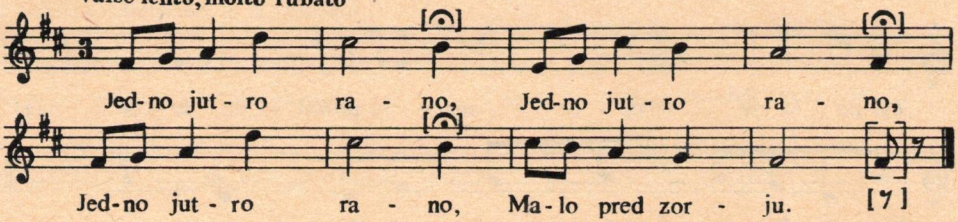

Jedno jutro rano
Jedno jutro rano
Jedno jutro rano,
Malo pred zorju.

Došlo nam je došlo
To žalosno leto,

Nam mladim junakom'
Vu najlipšem cvietu,

Koji smo stupili
Dvaest i prvo leto.

Da bi bila znala
Kaj boš moral iti,

Bila bi ti dala
Ropčeka našiti:

S kiticom zelenom
Kaj bi si previjal,

Kaj bi si previjal
Srčecu svojemu.

Šumica zelena
Naj se posušiti.

Dragi moj golobek
Nej me ostaviti.

Da bi te ostavlal
Naj ti lista pisal.

Ni bi li si drugu
Grličicu iska.

Ti pak grličica
Drugoga goloba
Kego bi lubila
Do hladnoga groba.

Mlinarci (Molnári)
1951
Mlade devojke

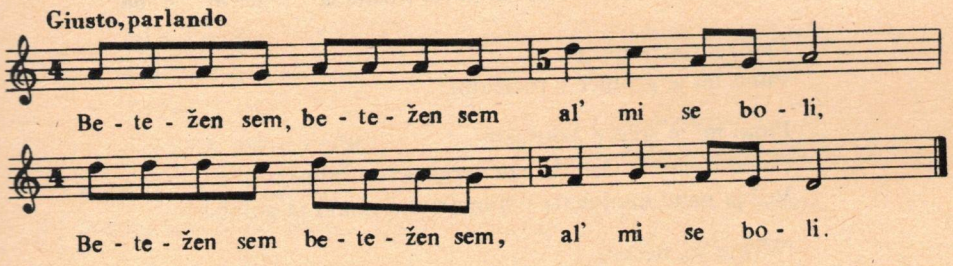

Betežen sem, betežen sem
Al' mi se boli.
Betežen sem, betežen sem
Al' mi se boli.

Ženo moja, ženo moja
Al' mi se boli.

Zakoli mi onu kokoš,
Koja ne nese.

Nosi meni liter vina,
Makar staroga.

Speci meni pogačkice,
Tri pot sejane.

– Z kokoškice ne je stala
Jedna combica,

Z liter vina ne je stala
Jedna kaplica,

Z pogačkice ne je stala
Jedna korica.

Mlinarci (Molnári)
1951
Vinko Salai (51 g.)

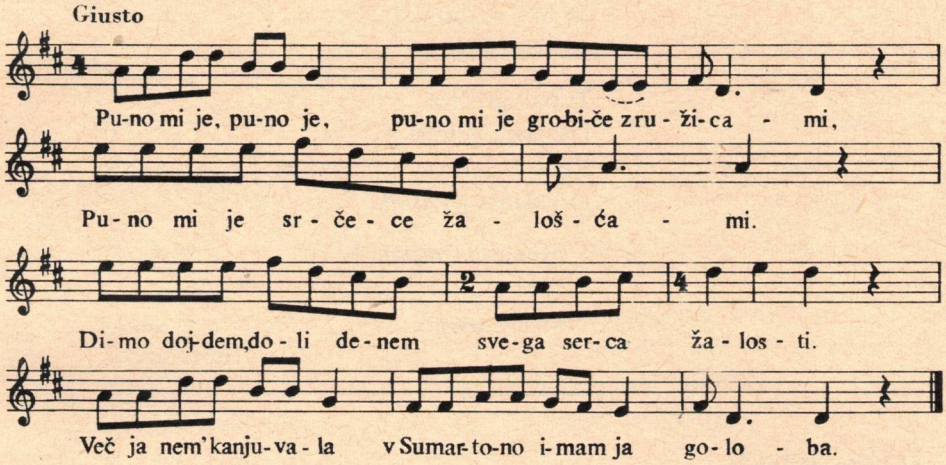

Puno mi je, puno je,
Puno mi je grobiče z ružicami,

Puno mi je srčece žalošćami.
Dimo dojdem, doli denem svega serca žalosti.
Več ja nem' kanjuvala v Sumartono imam ja goloba.

Nečeju se, nečeju,
Nečeju se becice pasiti;
Neče mene moj golobek lubiti.
Podaj mene moj golobek te dve bele rokice,
V serčece ti spisujem, na lice ti kušujem i me me.

Sumarton (Tótszentmárton)
Roza Tkalec

NARODNO KOLO

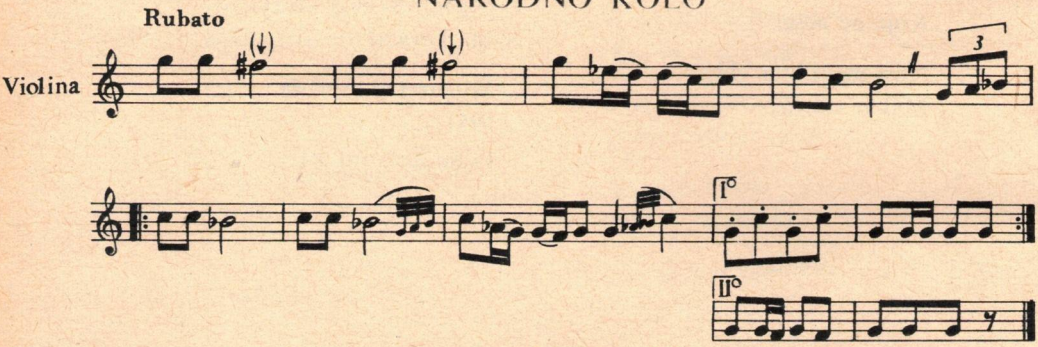

Narodno kolo Serdahelj (Tótszerdahely) 1953
Josip Doboš (73 g.) (Svirao jako starački)

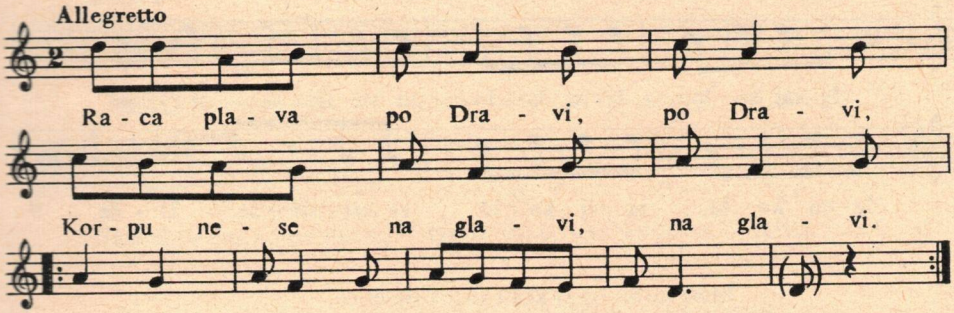

Raca plava po Dravi, po Dravi,
Korpu nese na glavi, na glavi.

Ej-haj to leto
Da nam ružice cvetu.
Ej-haj to leto
Da nam ružice cvetu.

Videl sam te na brodu
Poznal sam te po hodu.

Videl sam te v goricaj,
Poznal sam te po špicaj.

Štela si mi se skriti,
Da si plela vu žiti.

V žito sam se zgledaval,
K sebi sam te vuzaval.

Čekal bum te do kmice,
Dojdi k meni v gorice.

Či me očeš ženiti,
Ne smeš drugom hoditi.

Rekel sam ti predlani
Naj bu ljubav med nami.

Opšte poznata

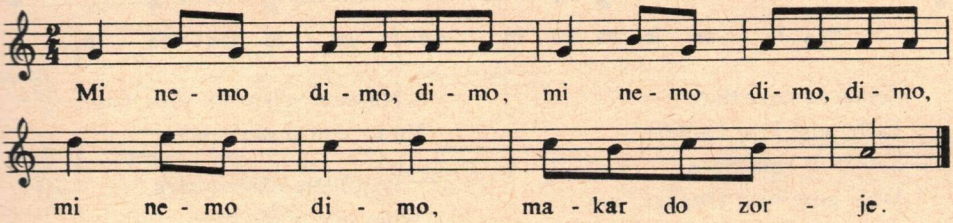

Mi nemo dimo dimo,
Mi nemo dimo dimo,
Mi nemo dimo makar do zorje.

Mi bomo pili vino makar do zorje:
Naj baba brunda makar do zorje!

Opšte poznata kajkavska

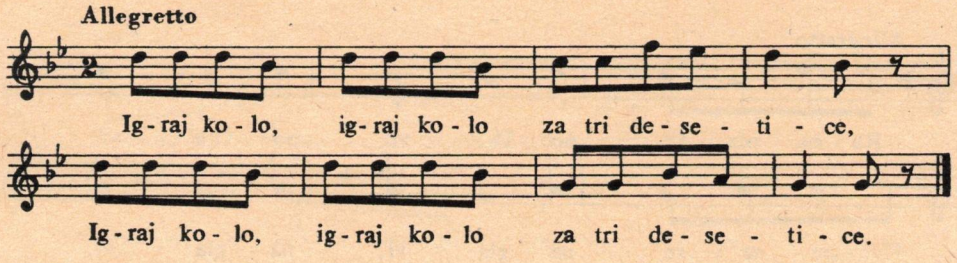

Igraj kolo, igraj kolo za tri desetice,
Igraj kolo, igraj kolo za tri desetice.

U 'vim koli, u 'vim koli Jana sneha pleše.
Ona ima, ona ima lepe crne oči.
Da bi štela, da bi štela z nimi pogledati.
– Daj pogledni, daj pogledni z crnimi očima.
Pak si zberi, pak si zberi mladoga junaka.
Kušni sneha, kušni sneha, koga ti je vola.
Samo nehaj, samo nehaj černoga cigana.

Sumarton (Tótszentmárton)
Opšte poznata

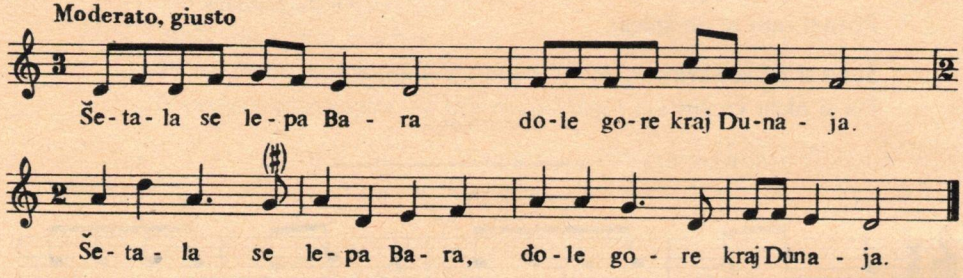

Šetala se lepa Bara
Dole gore kraj Dunaja.
Šetala se lepa Bara
Dole gore kraj Dunaja.

|: Iskala je k sebi para,
V zercalo se nagledala. :|

|: V zercalo se nagledala.
Sama sej se nasmejala. :|

|: O, Bože moj, al sem fina,
„Teremtette", al sam fajna! :|

|: Nit sem velka, nit sem mala,
Vu to sem ti se dopala. :|

|: Protuletje nam se pira,
Moje srce nema mira. :|

|: Nema mira nit pokoja,
Dok ne rečeš kaj buš moja! :|

Mlinarci (Molnári)
1951
Pevala omladina

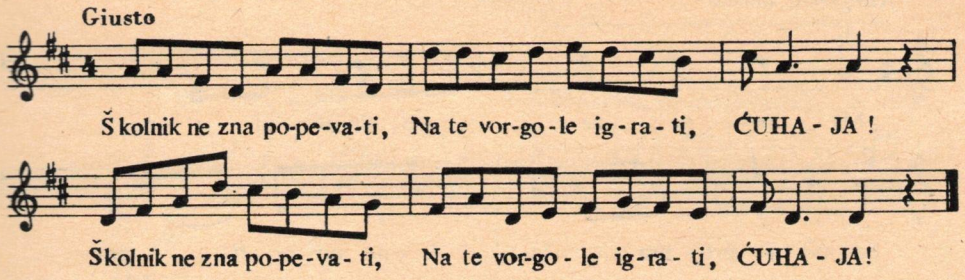

Školnik ne zna popevati
Na te vorgole igrati
ĆUHAJA!

Školnik ne zna popevati
Na te vorgole igrati
ĆUHAJA!

Školnikova doga vuha
Kaj so' nas (s) koroša gluha.

* * *

Sumarton (Tótszentmárton) 1952
Supr. *Alojza Lovka* (42 g.)
(Zapis János Bartók)

„HRVATSKI PLES"

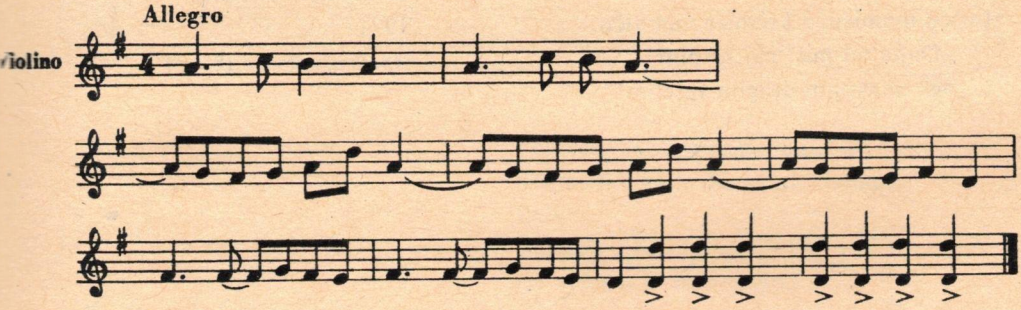

Mlinarci (Molnári)
1951
Burka István (Ciganin – 60 g.)
Naučio kao momak u Međumurju

Allegretto, deciso

1. Ma - ra ne - če vi - no nit' žba - ni - co,

2. Sa - mo ji pre - pra - ša le - po pu - cu - li - co.

Tu - li - pan čer - le - ni,

A - li da si mi po - veh - nja - li.

1. 2.

Mara neče vino nit' žbanico
Samo ji prepraša lepo puculico.
Tulipan čerleni,
Ali da si mi povehnjali.

Đura prodal šarga žerebicu
Pa je kupil Marici kruglu puculicu.
Tulipan čerleni,
Ali da si mi povehnjali.

Jutro rano pevci kukuriču:
Maricu mamicu, z krčmice vun viču:
„Dajte mi mir, naj zaspim
nek se svojim dragim veselim!"

Đuro prodal lepoga boltuna,
Pa je kupil Marici krugloga fertala;
Tulipan čerleni,
Ali da si mi povehnjali.

Najte govoriti fnogo niti malo,
Samo mi napravte brže lepoga fertala.
Tulipan čerleni,
Ali da si mi povehnjali.

Mlinarci (Molnári)
1972
Apolonija Rodek (81 g.)

„GAJDAŠKA"

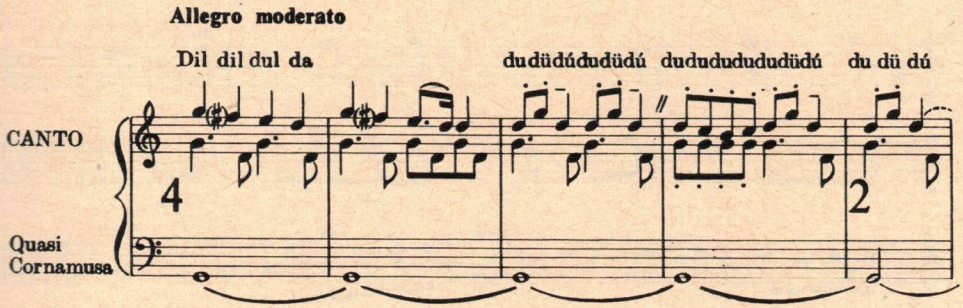

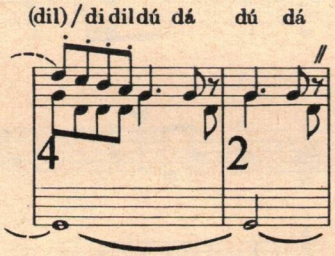

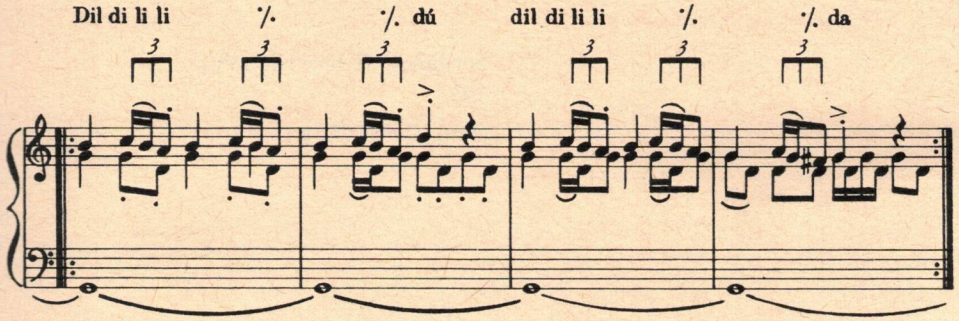

Podražavanje gajdaške muzike
Legradska gora (Szentmihályhegy)
1959

Báránkó István (70 g.)
(po snimku E. Eperjessyja)

„DIL-DIL DUDA"

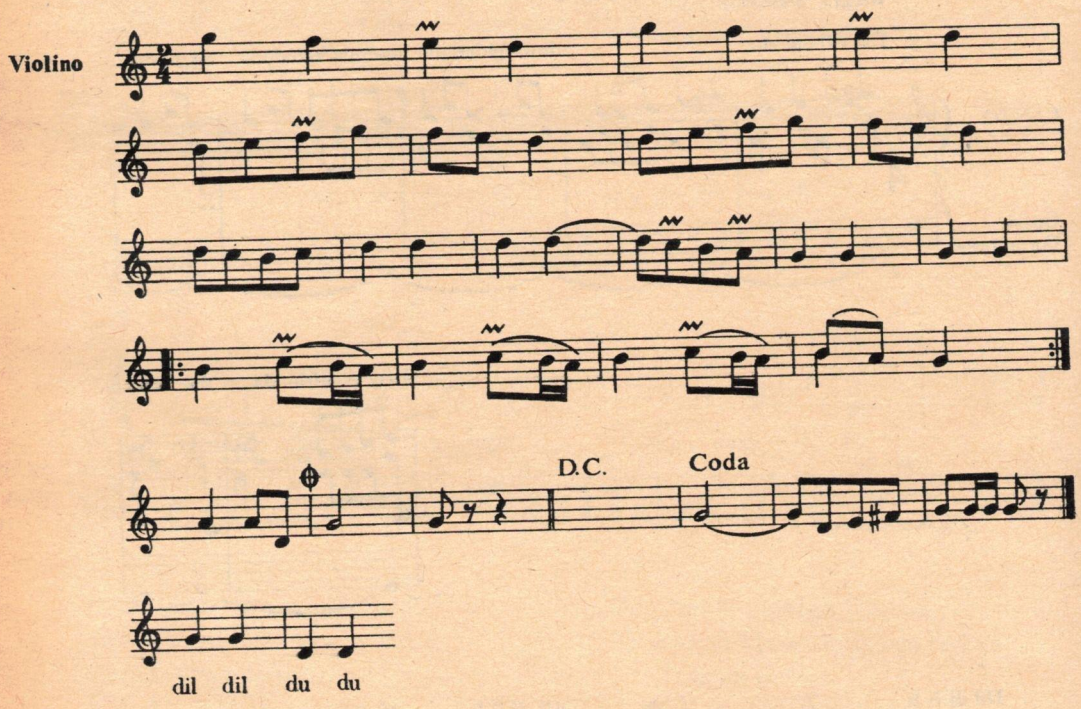

Serdahelj (Tótszerdahely)
1953
Josip Doboš (73 g.)

C

ČAKAVSKI VARIJETET

BELOGRAD, BELOGRAD

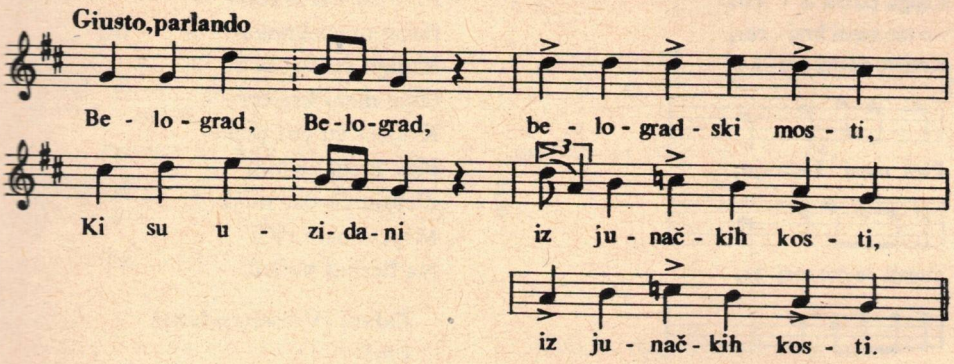

Belograd, Belograd, belogradski mosti,
Ki su uzidani iz junačkih kosti.

Belograd, Belograd, belogradske ceste,
Ke su vse poljane od krvi junačke.

Belograd, Belograd, belogradsko polje,
Onde mi počiva tuga i veselje.

Hrvatske Šice (Horvátlövő)
1953
Marija Pinter-Habetlerova (56 g.)
(Naučila iz kalendara)

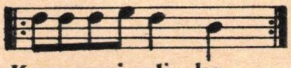

Krava meni mli - ka,
Mliko ću dat mač-ki,
Mačka meni mi - ša,
Miša ću dat or - lu,
Orol meni pe - ro,
Pe-ro ću dat Buo-gu,

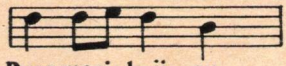

Buog meni knji - gu,

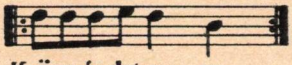

Knjigu ću dat o - cu,
o-tac meni kraj - cer,
Krajcer ću dat pie - ku,

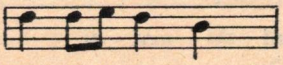

Piek meni žiem-ju,

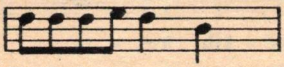

žiemju ću dat maj-ki,

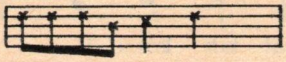

Majka meni Ci - cu,

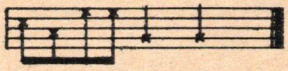

NA HERBAT BATICU.

Peter Peter kolendar,
daj mi žlicu soli
Suol ću dat kravi
Krava meni mlika,
Mliko ću dat mački
Mačka meni miša
Miša ću dat orlu
Orol meni pero
Pero ću dat Buogu
Buog meni knjigu
Knjigu ću dat ocu
Otac meni krajcer
Krajcer ću dat pieku
Piek meni žiemju
Žiemju ću dat majki
Majka meni cicu
Na herbat baticu.

Židanj (Horvátzsidány)
1965

Elizabeta Blazovich, Filipa Horvata (62 g.)
Zapis: *Ivan Horvat*

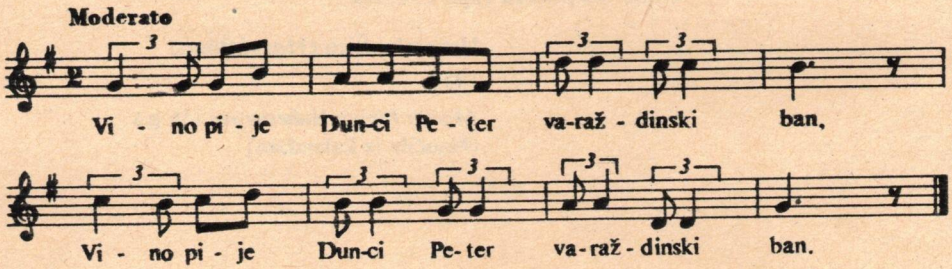

Vino pije Dunci Peter varaždinski ban,
On je zapil tristuo zlati i zlat bozogan.
Nega j' karal kralj Matijaz zemlje gospodin.
Ne karaj me kralj Matijaz zemlje gospodin,
Da b' ti videl kerčmaricu pinjez bi joj dal,
Da b' ti dala sice pipať se tvoje b' joj dal.

Hrvatske Šice (Horvátlövő) 1953
Pevao: *Josip Hamori* (66 g.)

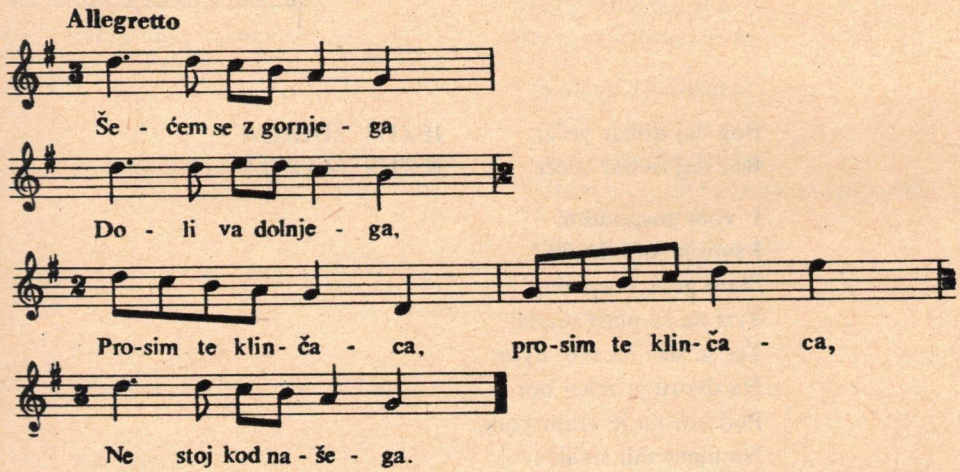

Šećem se z gornjega
Doli va dolnjega,
Prosim te klinčaca
Prosim te klinčaca
Ne stoj kod našega.

Ar će te začuti,
Moji gerki uši
Onda će se plakat,
Onda će se plakat
Moji černi oči.

Moji černi oči
Na papir zmoljani,
Za tobom klinčaca
Za tobom klinčaca
Jako zaplakani.

Klinčac moj, klinčac moj
S černimi očima,
Za tobom bi roža
Za tobom bi roža
Va Dunaj skočila.

Va Dunaj skočila,
Na sredinu morja,
To bi učinila
To bi učinila
Verna ljubav moja.

Hrvatske Šice (Horvátlövő)
1954
Pevala omladina

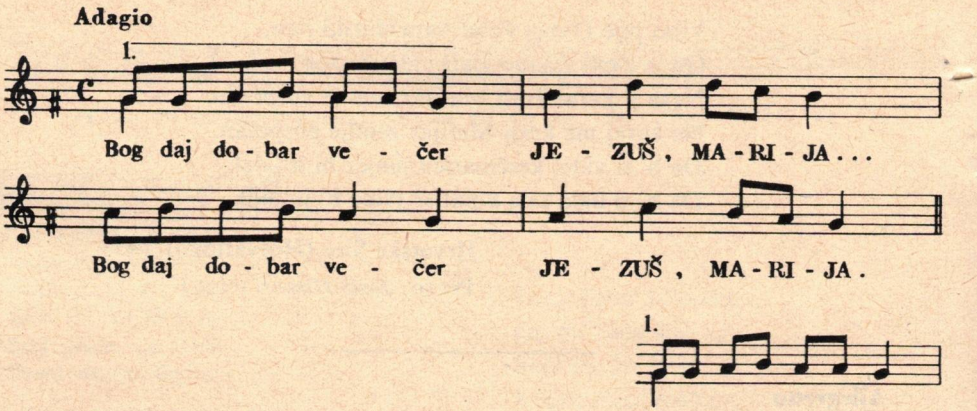

Bog daj dobar večer, JEZUŠ, MARIJA . . .
Bog daj dobar večer, JEZUŠ, MARIJA

I 'vom gospodinu,
I svoj hižnoj družbi!
Stani gori, gospodar,
Vrzi na se plašt modar,
Ter se šeći na svoj dvor.
Na dvoru je zelen bor,
Pod borom je vrani konj,
Na njem sidi sinak tvoj;
S đunđašcem osedlan,
S zlatom uzdom obuzdan.
V ruku drži jabuku,
Na jabuki kiticu.
Na kiti je ptica,
Dobro leto klica:
Da bi obrodilo
Žito i pšenica,
I vino črljeno,
Ki je budu pili
I veseli bili,
'Vomu gospodaru,
Ki će nam dat piti
I veselim biti.

Koledarska na Novo ljeto
Koljnof (Kópháza)
Zapis: *Fr. Š. Kuhač*

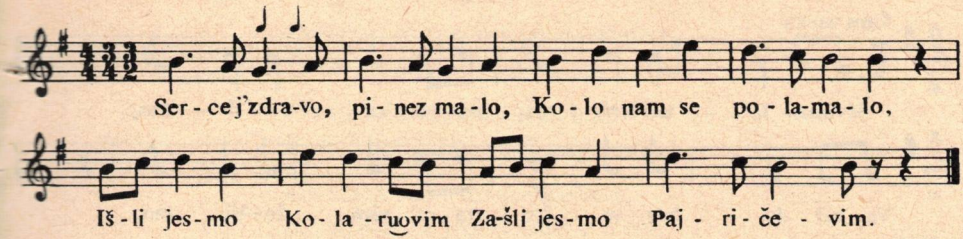

Serce j' zdravo pinez malo,
Kolo nam se polamalo,
Išli jesmo Kolaruovim,
Zašli jesmo Pajričevim.

Lipa j' hiža Kolaruova,
Još je lipša Pajričeva.
Lipa j' hiža Kolaruova,
Još je lipša Pajričeva.

Koljnof (Kópháza)
1954

Andrija Pichler, učitelj
(Nose rudu, da nataknu na nju kolač
– Vrtanj –
Piju, da se namaže ruda)

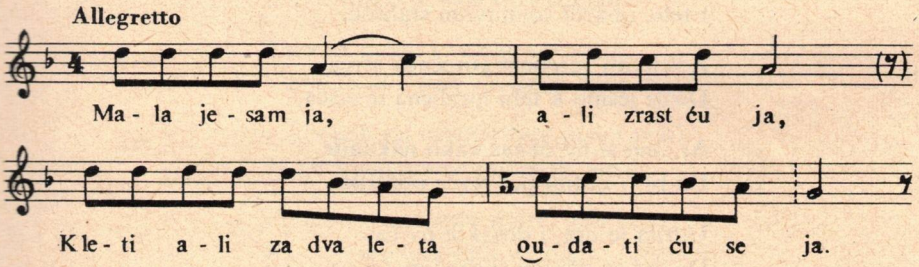

Mala jesam ja,
Ali zrast ću ja,
K leti ali za dva leta
Oudati ću se ja.

Dečja, na „Piru"
Unda (Und)
1971

Barbara Jordanich, Jakoba Balogha (64 g.)
Zapis: *Ivan Horvat*

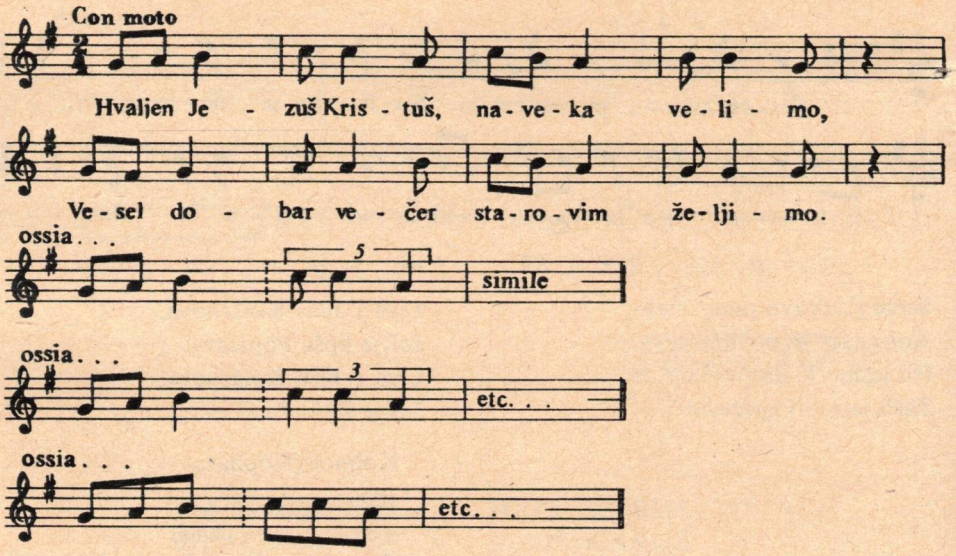

Hvaljen Jezuš Kristuš, naveke velimo
Vesel dobar večer starovim željimo.

Srićan večer Bog daj, ovde skupa spravnim,
Starim ino mladim, sin gostom pozvanim.

Zimljemo si sfiću, našu desnu ruku,
I tebe obatrit na novom stališću.

Z velikim veseljem gorećega serca,
Došle jesmo k tebi ljubljena družica,

Ar smo si mi denas vako nakanile,
Da bi ti zadnji put serce obatrile.

Udrila je ura, i došal je ov čas,
Da ćeš se odlučit ti družica od nas.

Ar ješi ti denas, va hižtvo stupila,
I tvoj divojački stališ preminila.

Z dibokoga serca tužno premišljala,
Pred kip svete Ane strahom odpravljala.

Lip zeleni venac na glavi nosila,
S kim si se va tvojoj mladosti dičila.

Va kom si do sih dob, kot rožica cvala,
Ar si zelen venac srićno zobderžala.

Posluhni rožica, mlada zaručnjica,
Ča će mati spivar od našega serca.

Premisli družica, ča si učinila,
Kad si divojački stališ preminila.

Ov veseli stališ divojačko ime,
Ko si uživala jedno kratko vrime.

Divojački stališ, ti ćeš preminiti,
Već se nećeš najzad, nigdar povernuti.

Sada ti je došlo to turobno vrime,
Da moraš popustit divojačko ime.

Cvala jesi cvala, zimi ino leti,
Kot roža rumena va rumenom verti.

A sad ti je došal jedan mili klinčac,
Ki će ti uvehnut tvoj zeleni venac.

Anjeli nebeski z neba su letili,
Ter su se zelenom venci veselili.

Koga su odnesli va crikvu pred oltar,
Mariji divici dali su ga za dar.

Stoper si počela kot roža procvitat,
Navrediće ti se cvet doli usipat.

Sfića ur dogara veselje sprohaja,
Došla je dob pojt zis stana majkinoga.

– Zbogon mi ostante moj otac i mati,
Moje zbantovanje oprostite meni.

Zbogon mi ostante sestre, mili brati,
Ki ste z menom rasli na majke serdašci.

Zbogon mi ostante se moje družice,
Ke ste z menom rasle, kot (v) vertu rožice.

Zbogon mi ostante si mladi junaki,
Ki ste me peljali po veseli tanci.

Kad se ne bi bila (v) tanci veselila,
Kob' me bila tuga, ur zdavno strošila.

Podari družine zaručnjici
Prepis iz rukopisa *Rozine Egrešić*
Koljnof (Kópháza) (Iz god. 1887–91.)

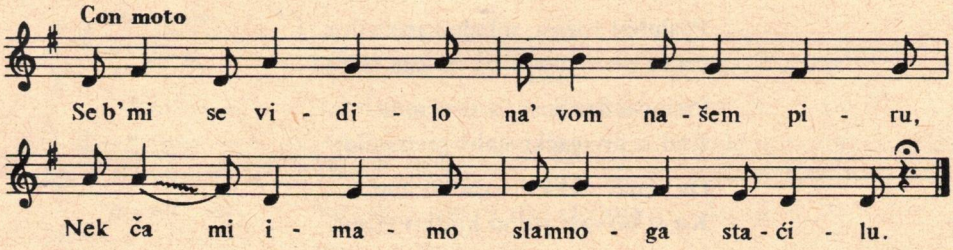

Se b' mi se vidilo na vom našem piru,
Nek ča mi imamo slamnoga stićilu.

Stićilo, stićilo, jako te j' nam vrilo,
Ar ti sej va jački ur trikrat zadilo.

Zič jačkom bi se rad ovde ne nje deržat
Bižal si sijeti po seli spiševat.

Divojke, divojke, na nje se deržite,
Kudaj vi hodite, nit pelin na raste.

Bolje da b' si bili kolač rasteznuli
Nek ča ste stićilu za stol posadili.

Na stoli je flaša, va flaši je vina,
Napi se stićilo, ar će te težina.

Neće me težina, neće me težina,
Nek vam se umilja na tu flašu vina.

Ur si razmisljuješ od jutra ranoga,
Da b' ti (k) do donesal kupicu žganoga.

Divojke, divojke jako se štimate,
Na to ja ne mislih, da kruh speć ne znate.

Dost si se nažeral pažona i leće,
Još te šicanska divojka niti edna neće.

Jako se štimate da si jačit znate,
Kab' si jačit znale, ne bi kernjaukale.

Stićilo, stićilo, špota ne načinjaj,
Čuda j' stranjski ljudi, lipše se ponašaj.

Ko ćete si jačit nute si zaspravlje,
Tako si nek tele kad je kraj spod kajde.

Kuharice vani se nek posluškuju,
Velu: da stićilu ništ jačit ne čuju.

Bolje da b' si bile komin pobilile,
Nek ča ste falute do jutra dvorile.

Ako ćeš si jačit neka tako blejat,
Tako naše koze, kad jin damo žerat.

Našoj posnašnici se jako jist rači,
Ona tri četiri gubonce zakvači.

Nisam si mislila ča će mi se stati,
Da će mi se letos družica odati.

Pirovska pri obiedu
Prepis iz rukopisa *Rozine Egrešić*
Koljnof (Kópháza)
(Iz god. 1887–91.)

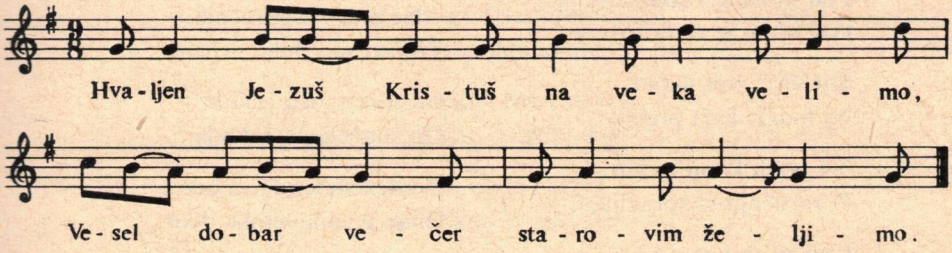

Hvaljen Jezuš Kristuš na veka velimo,
Vesel dobar večer starovim' željimo.

Z velikim veseljem gorućega serca,
Došle jesmo k tebi ljubjena družica.

Ar smo si mi danas 'vako nakanile,
Da bi ti zadnji put serca obatrile.

Udrila je ura i došal je ov čas,
Da ćeš se odlučit ti družica od nas,

Ar jesi ti danas va hižtvo stupila,
I tvoj divojački stališ preminila.

Družina zaručnjici (PODARI)
Hrvatske Šice (Horvátlövő)
1953. XII
Marija Pinter-Habetlerova (56 g.)

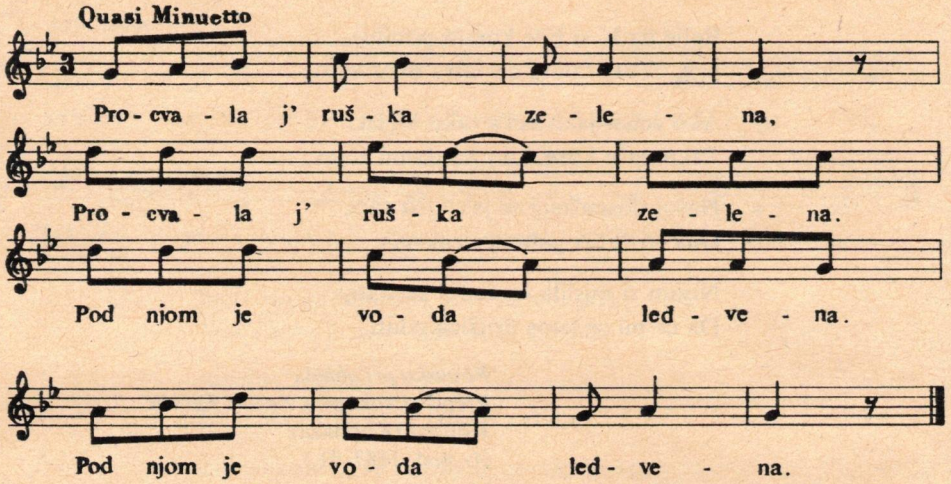

Procvala j' ruška zelena,
Procvala j' ruška zelena.
Pod njom je voda ledvena.
Pod njom je voda ledvena.

Štil se je mili napiti,
Ni mogla leda prebiti.

Na polju konji igraju,
Pozaručnju se spravljaju.

Kad su se namo vozili,
Uz put su tunje sadili.

Kad su se najzad vozili,
Zrile su tunje tergali.

Sakomo svojo po tunja,
A zaručnjaku zaručnja.

Zaručnja se je plakala
Nevista ju je batrila:

– Ne plači se zaručnja,
Trikrat san dulje peljana.

Od sunčenoga ishoda,
Do sunčenoga zahoda.

Na devedeset devet gor,
Onde je mile majke dvor.

Svatovska
Iz Kemlje (Horvátkimle)
Tekst iz *H. Šica*
Pevala: *Liza Bisić*
Zapis: *L. Kiss*

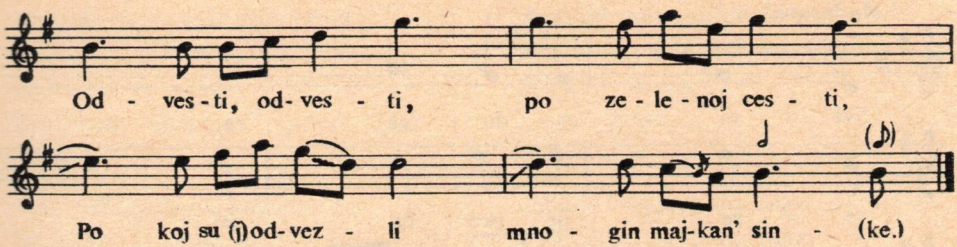

Odvesti, odvesti po zelenoj cesti,
Po koj su j' odvezli mnogin majkan' sinke.

Mnogin majkan' sinke, a sestrican bratce,
A sestrican bratce, rožican klinčace.

Lipi su junaki nimški i ugerski,
Nimški i ugerski, hervatski najlipši.

Odvesti, odvesti po šoprunskoj cesti,
Ali Bože dragi ću li najzad dojti.

Ću li si viditi, mojga otca, mater,
Mojga otca, mater, bratca i sestricu,

Bratca i sestricu i moju rožicu,
Ku si sad ostavljam, kogod siroticu.

Šoprunske kasarnje visoko zidane,
Pod kimi su stale majke zaplakane.

Saka majka svojga sinka žalovala,
A ta moja majka černoj zemlji spala.

Ako je pak spala, da b' se gori stala,
I mene junaka zadnjič žalovala.

Hrvatske Šice (Horvátlövő)
1953
Habetler Paula (28 g.)
Peva se i u Plajgoru (Olmód)
Židanju (Horvátzsidány)

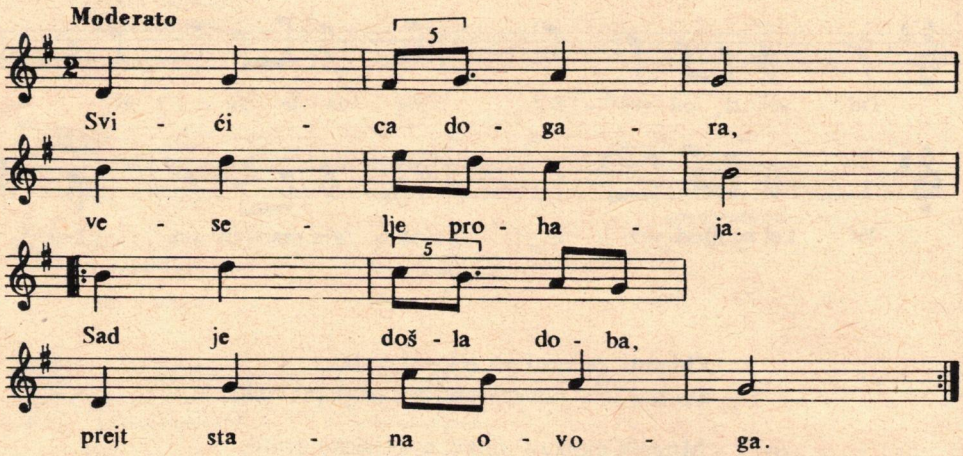

Svićica dogara, veselje prohaja,
Sad je došla doba, prejt stana ovoga,
Sad je došla doba prejt stana ovoga.

Na nebu danica, tužna j' zaručnjica,
Kad je došla doba, prejt stana ovoga.

Najpervo se nagni na serce matere,
Ter joj se zahvali, na nje se ljubavi.

– Draga moja braća, sada me posluhni,
Moga oca majku (v) poštenji deržite.

– Zaručnjica mila sada me posluhni,
Vi par lipi riči k sercu si zapiši.

Tvoga muža starje sagdar lipo poštuj,
Vse va njegvom žitku nikada ne zbantuj.

Z velikim veseljem će te k sebi zeti,
I kod svoju kćerku va njiv stan prijeti.

Prisika (Peresznye)
1953
Josip Huller učitelj (62 g.)

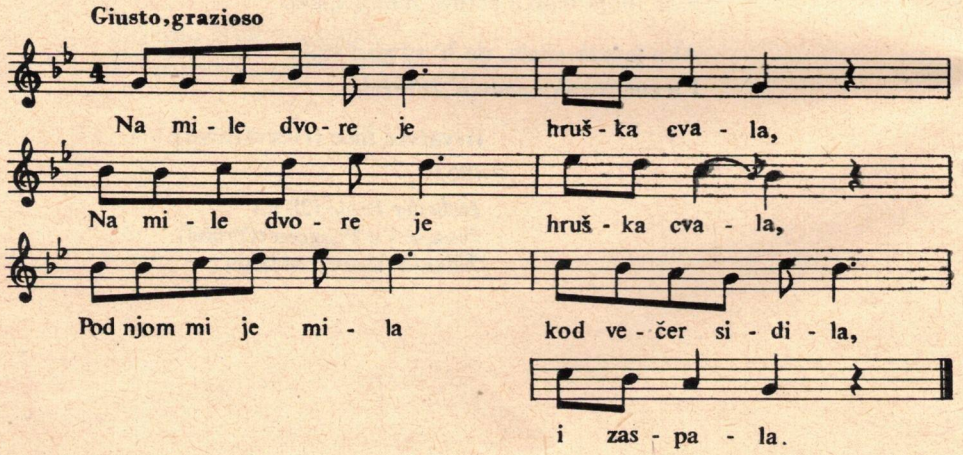

Na mile dvore je hruška cvala
Na mile dvore je hruška cvala
Pod njom mi je mila
Kod večer sidila
I zaspala.

Mila roža se je nazimila
Mila roža se je nazimila
I va onom hipcu
Se j' meni klinčacu
Potužila.

Ležala je roža va nemoći
Ležala je roža va nemoći,
Dvoril sam ju klinčac,
Kot verni golubac,
Devet noći.

Ponudil sam roži desnu ruku
Ponudil sam roži desnu ruku,
Da kada uzdravi
Ona se pripravi
Na poruku.

Zela je rožica desnu ruku
Zela je rožica desnu ruku
Kad je uzdravila,
Velje se j' spravila
Na poruku.

Kemlja (Horvátkimle)
Ive Stipković
Zapis: L. Kiss

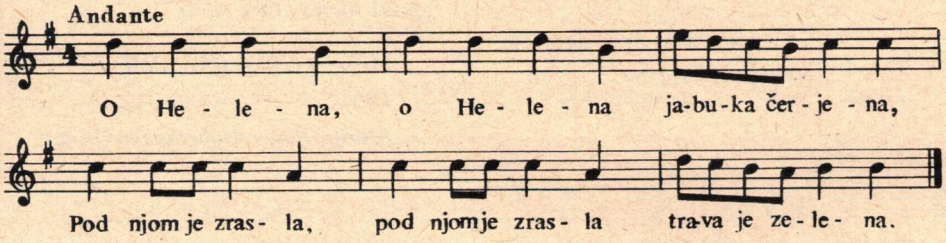

O Helena, o Helena
Jabuka čerjena
Pod njom je zrasla, pod njom je zrasla
Trava je zelena.

Došla j' jedna gizdava divuojka
(Z) zlatim serpuom, (z) bielimi rukami.
Ča j' nažela, to j' pred konje vergla:
– Žarte pite (O)vuoga braća konji!

Prisika (Peresznye)
1972
Jaga Prenner, Franca Nikla 62 g.
Z.: *Ivan Horvat*

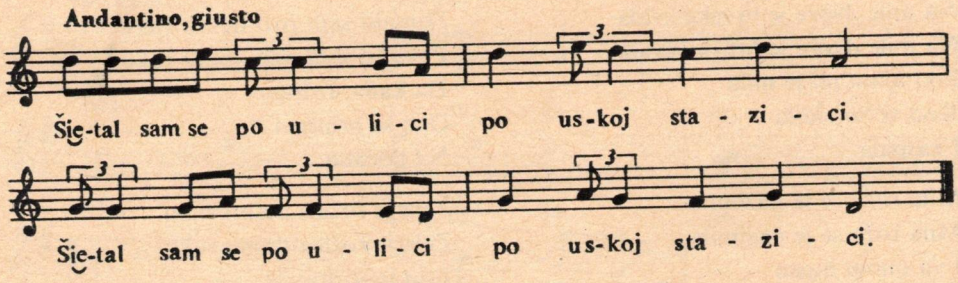

Šietal sam se po ulici
Po uskoj stazici.
Šietal sam se po ulici,
Po uskoj stazici.

Zagledal sam divojčicu,
Zvan vertla šietati.

(v) Livoj ruki grojze nosi(e)
Va diesno rozmarin.

– O, divojka predivojka,
Daj ta mi rozmarin.

„Ar ti nedam, ar ti nemrem
Ar jesam žalosna."

– Oj, divojka, predivojka
Zač jesi žalosna?

„Snoćka su me izdružili
S kim mene volja ni."

– O, divojka, predivojka,
Zač tebe volja ni?

A uon ima srebra zlati,
Da nie mu brojani(e)?

„Ča mi hasni srebro zlato,
Kad mene volja ni(e)."

Hrvatske Šice (Horvátlövő)
1953
Marija Pinter-Habetlerova (56 g.)

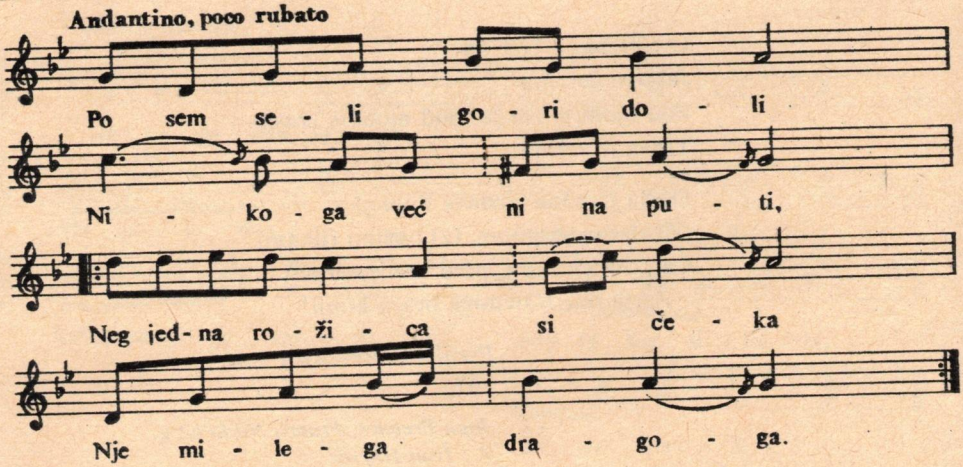

Po sem seli gori doli
Nikoga već ni na puti,
Neg jedna rožica si čeka
Nje milega dragoga.

Dojde mili dragi večer
Milu rožicu zbudati:
– Stan se gori, mlada rožica,
Podvori si klinčaca.

– Rado bi te ja dvorila,
Kad ja za te ništ ne b' čula,
Ar ja tvoja neću moć' biti,
Ti ćeš me ostaviti.

Kad b' ja mogla gerlica bit,
Prošla b(i) ti na ramen sidit,
Onde bi si tužno zajačila,
Da b' ti serce ganula.

Ali dojće oto vrime
Da mene već neće biti,
Med trimi daskami ću ležati,
V merzlom snu počivati.

Hrvatske Šice (Horvátlövő)
Pevala *Marija Pinter-Habetlerova*

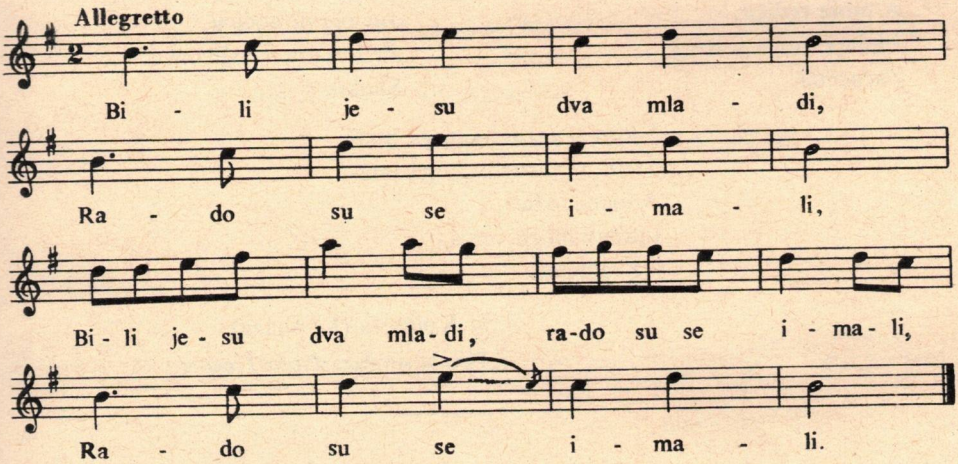

Bili jesu dva mladi
Rado su se imali,
Bili jesu dva mladi
Rado su se imali
Rado su se imali.

Kad su se raserdili:
Po svitu pruojde mili.

Kada mila to čuje,
Velje obetežuje.

Kada mili to čuje,
Velje domuon šetuje.

Pruojde miloj 'steljici,
Pita, ča je ruožici?

Kad je mila to čula,
Velje se je skočila.

– Nigdar drugi ni krivac,
Nego ti, gusti klinčac.

Kad ja ležim kod mertvac
Mojmu žitku je konac.

Hrvatske Šice (Horvátlövő)
1953
Marija Pinter-Habetlerova (56 g.)

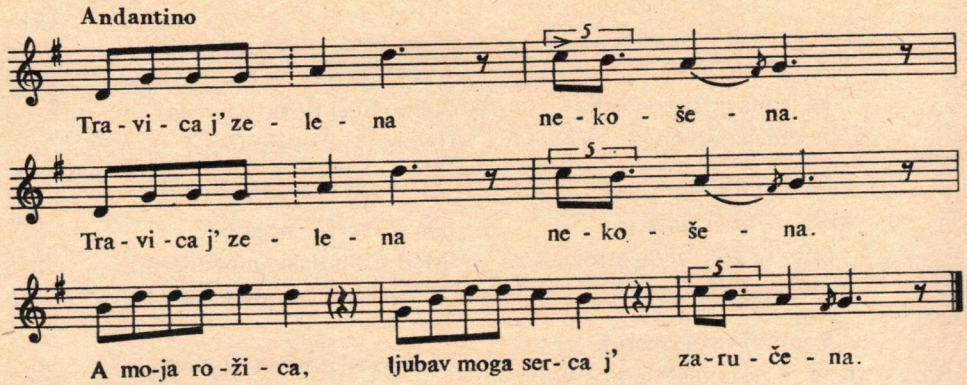

Travica j' zelena nekošena.
Travica j' zelena nekošena.
A moja rožica,
Ljubav moga serca j'
Zaručena.

Čer je s njom zaručil tovaruš moj,
Čer je s njom zaručil tovaruš moj
Jur pervu noćicu,
Željim mu s rožicom
Sladak pokoj.

S kim si zaručila, toga imaš,
S kim si zaručila, toga imaš.
A meni rožica,
Ljubav moga serca,
Ne razbijaš.

Iz Koljnofa (Kópháza)
Pevala supruga *Pavla Trenkera*

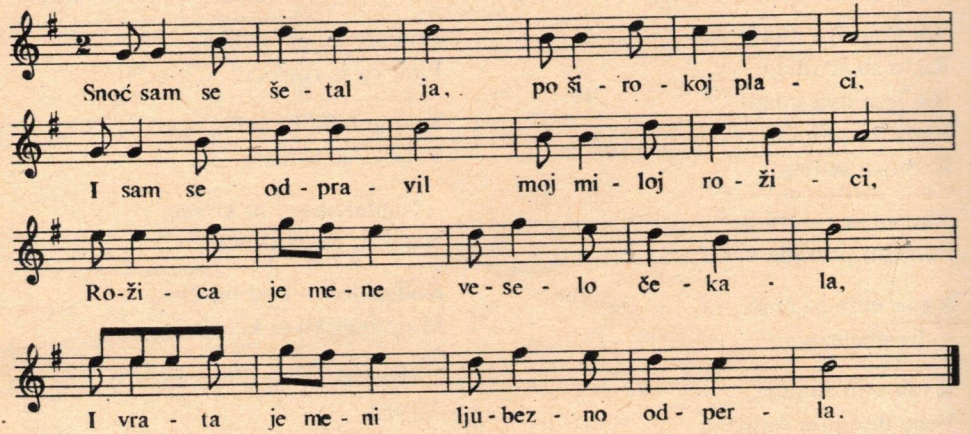

Snoć sam se šetal ja, po širokoj placi,
I sam se odpravil moj miloj rožici,
Rožica je mene veselo čekala,
I vrata je meni ljubezno odperla.

Škura je noćica, zdrava bud' rožica.
Serce si otvori, poglej na klinčaca:
Od ljubavi gori kad on tebi hodi,
Po škuroj noćici, po uskoj stazici.

– O, mili moj dragi, dragi preljubljeni,
Jur sam si mislila, da si me ostavil,
Snoć sam te čekala i tužno plakala,
Kot mala sirota koja j' pozabljena.

Prosim te, o mila, budi nek sterpljena
Će doj' i ta ura kad budeš blažena,
Kad te odpremljam ja radostno va naš stan,
I budimo živili veselo svaki dan.

Iz Hrvatskih Šica (Horvátlövő)
Pevale devojke

Moderato, espressivo

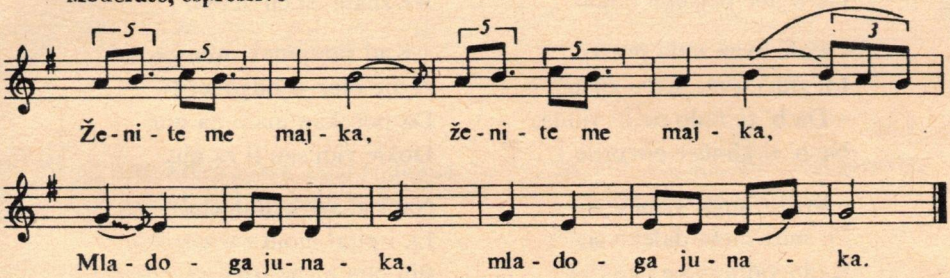

– Ženite me majka
Ženite me majka,
Mladoga junaka
Mladoga junaka.

Ako me niećete
Mladoga junaka,

Hoćete me morat'
Staroga vojaka.

– Hoću, hoću sinko,
Drago dite moje,
Kada bude Pinka
Z belim mlikoun tekla.

– Jaj i meni majka
To nigda ne bude.

Hrvatske Šice (Horvátlövő)
1953
Josip Hamori (66 g.)

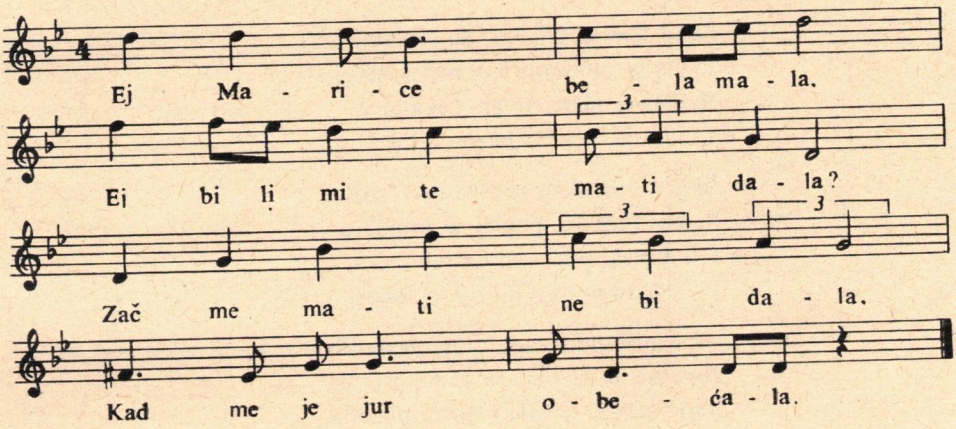

Ej Marice bela mala,
Ej bi li mi te mati dala?
– Zač me mati ne bi dala,
Kad me je jur obećala.

Zato mene mati rani,
Ej, da me za me kime kani,
Zato su me odranili,
Da b' me pošteno odali.

– Povi meni mila pravo,
Ej, vidiš li me sercu rado?
– Da b' te rado ne b' vidila,
Ne b' ti klinčac govorila.

– Svitlo sunce visoko si,
Ej, mila moja daleko si,
Kada vidin tvoje lice,
Ko da b' vidil žarko sunce.

– Jur je denas četernast dan
Ej, da ni bilo miloga k nam.
Dojdi mili neg na uru,
Da ti povin moju tugu.

Nit' ne delan, nit ne ležen,
Ej, da se s tebe ne spomenem.
Kada goder crikvu hodim,
Sagdar za te boga molim.

– Povi meni mila moja,
Ej, ča ti veli majka tvoja,
I ča otac tebi veli,
Kad san dugo pri vas seli?

– Otac mene se neg kara,
Ej, a mati me zagovara,
Ur mi je roža stvojiti,
Ne znam ča ću učiniti?

– Kad san junak milu prosil,
A nje otac je odgovoril:
Da počekan malo na nju,
Dokle vidi san li za nju.

Napisal san ceduljicu,
Ej, i pital moju rožicu:
Bili ona mene štila,
Kad bi mati privoljila.

Mila pismo je preštala,
Ej, i meni odgovor dala.
– Kakova bi mila bila,
Ka miloga zet ne b' štila.

– Ako je blato ili snig,
Još dojdem ja saki hip,
Ako je blato do gerla,
Još grem miloj, al je verla.

Bog daj zdravlje sin rožican,
Ej, našin mladin divojčican,
Jedna veća, druga manja
Jedna drugu presiganja.

Hrvatske Šice (Horvátlövő)
1953
Marija Pinter-Habetlerova (56 g.)

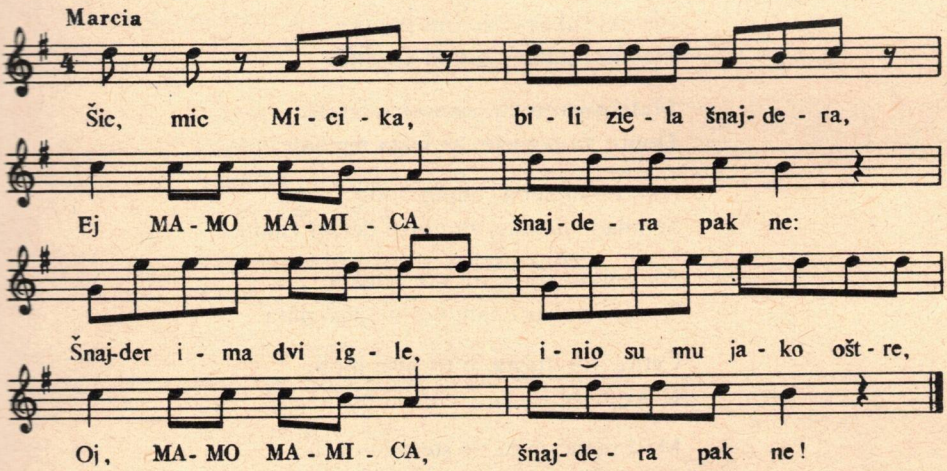

Šic mic Micika, bili ziela šnajdera,
EJ, MAMO MAMICA,
Šnajdera pak ne:
Šnajder ima dvi igle,
Inio su mu jako oštre,
OJ, MAMO MAMICA,
Šnajdera pak ne!

Šic mic Micika, bili ziela ribara,
OJ, MAMO MAMICA,
Ribara pak ne:
Ribar ima mokrie gaće,
A za ženu ne zna ča će,
OJ, MAMO MAMICA,
Ribara pak ne!

Šic mic Micika, bili ziela mesara,
OJ, MAMO MAMICA,
Mesara pak da:
Mesar ima čuda miesa,
Ondek ne poznaju posta,
OJ, MAMO MAMICA,
Mesara pak da!

Petrovo Selo (Szentpéterfa)
1971
Ana Milišić (20 g.)

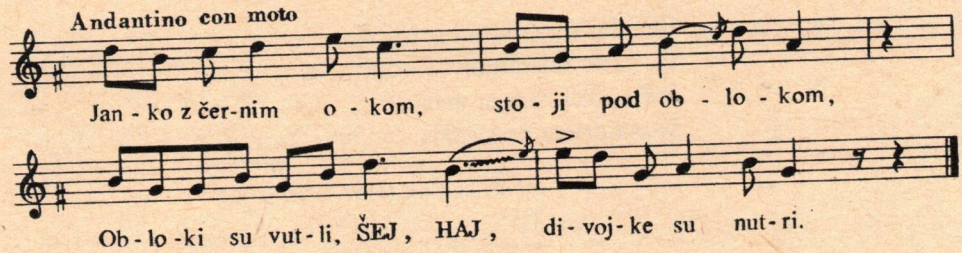

Janko z černim okom, stoji pod oblokom,
Obloki su vutli,
ŠEJ – HAJ,
Divojke su nutri.

Bielimi rukami, žutimi kosami,
Bielimi rukami, žutimi kosami.

Mati moja, mati, samo me imate,
Dobro ga poglete, za koga me date.

Ako nisan verla, oholo hodit znam,
Se mlade junake, za norce deržat znam.

Ako nisan verla, ali san bogata,
Siedam dukat imam kol mojega data.

Četire san dužna, o tri nisu moji,
Kako neću ruoža ja vesela biti.

Mati moja, mati, se ste mi vi krivi,
Da ste mi miloga, iz kuhnje spudili.

Iz kuhnje u pitvor, iz pitvora na dvuor,
Ćete se načekat, dokleg vam se udan.

Zelenoga vienca, toga van ja nedan,
Zelenoga vienca, toga van ja nedan.

Moj vienac zeleni na oltaru visi,
(Z) Njega mi se svitu si zeleni listi.

Hrvatske Šice (Horvátlövő)
1953
Marija Pinter-Habetlerova (56 g.)

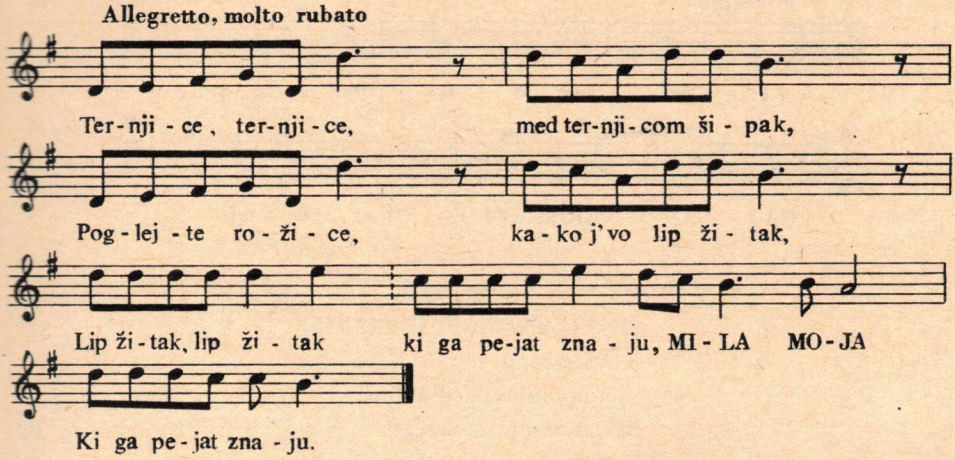

Ternjice, ternjice, med ternjicom šipak
Poglejte rožice, kako j' 'vo lip žitak,
Lip žitak, lip žitak ki ga pejat znaju MILA MOJA
Ki ga pejat znaju.

Rožicam selo pojt, se libi do zore,
A u belój zori me je prebudila.

Do viežnoga praga me je sprovodila,
A na viežnom pragi, onde smo postali.

A na viežnom pragi, onde smo postali,
I jedan drugomu lahku nuoć zazvali.

Lahku nuoć, lahku nuoć, evo ti je ruka,
Da te ne rastuoži va mladosti tuga.
Va mladosti tuga, va starosti žalost,

Ter me zakopajte, z vana sela vani,
Zvana sela vani, pri svietom Ivani
Pri svietom Ivani, kade j' sunce vani.

Koljnof (Kópháza)
1954
Supruga *Pavela Trenkera* (56 g.)
(Ćilojinka)

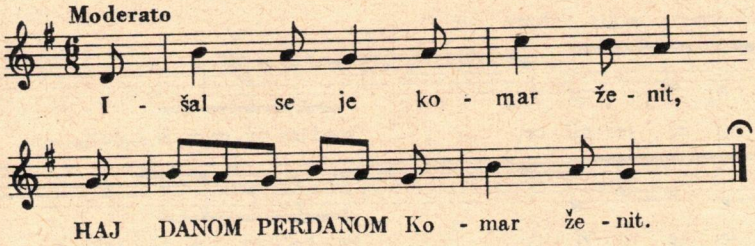

Išal se je komar ženit
HAJ DANOM-PERDANOM
Komar ženit.
Ziel je muhu paru gluhu
Palčac mu je za stićilu
Vušica mu j' posnašica
Mervunci su mužikači.
Seli su se za stolicu
Došla j' sova na sried slova
Zagrabila j' komar-muža
Dotekal je pauk juti
Karal se je pauk juti
I počimje konac priesti.
Komara su ubisili
Muha se je razplakala
Za komuaron stugivala;
Doletila j' lastavica
Odniesla je muhu mladu
Va francuosko med komare
Va Devećer med somare!
Somari su poskakjali
Paru gluhu pogazili.

Židanj (Horvátzsidány)
1965
Elizabeta Blažovich, Filipa Horvata (62 g.)
Zapis: *Ivan Horvat*

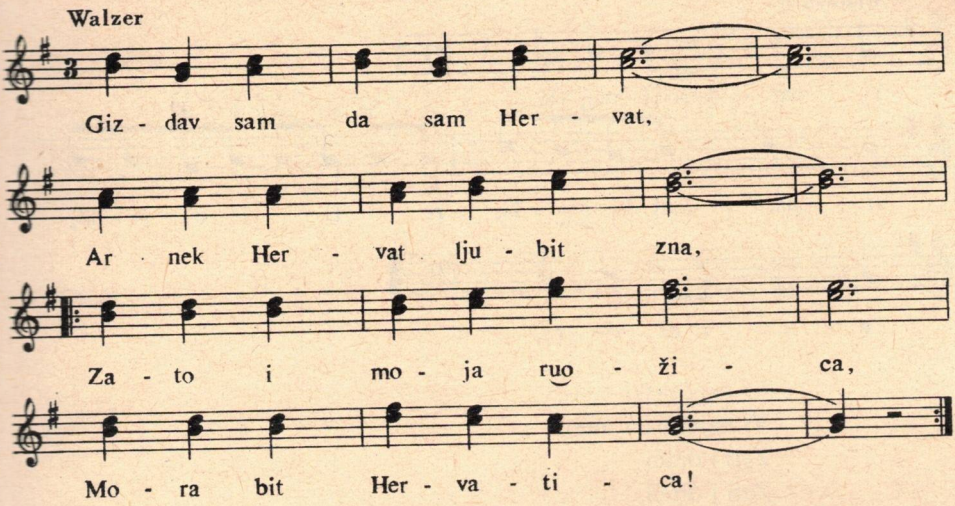

Gizdav sam da sam Hervat,
Ar nek Hervat ljubit zna,
Zato i moja ruožica,
Mora bit Hervatica!

Gizdav sam da sam Hervat,
Ko tomu sam još i mlad
Vindar me serdašce boli,
Kad mojga klinčaca ni.

Ne prava bit bogata,
Niti preveć visoka,
Lica joj budu rumena
V zori kad ju zbudam ja.

Hrvatske Šice (Horvátlövő)
1953. XII
Omladina

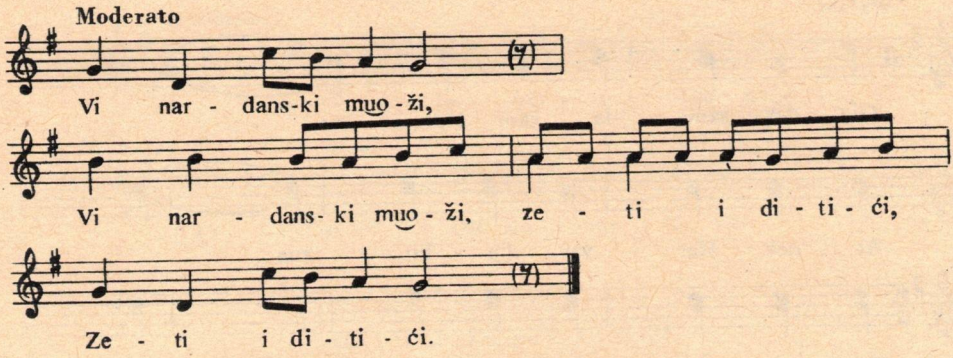

Vi nardanski muoži
Vi nardanski muoži
Zeti i ditići
Zeti i ditići.
Pšenicu su krali kerčmaru prodali
Što su za nju zieli se za vino dali
Eden druogoga struofne, da uon boje zdruokne
Edan drugomu magne: da uon boje nagne
Ouno vino j' kod vuk on se skuja cez gut
Vie nardanske žene snahe i divuojke
Piplice su krale (v) Sambotiel prodale
Što su za nje ziele, se za ščipke dale
Edna drugoj magne da ona oš' lipše zeme.

Narda (Nardą)
1965
Janja Karlovich Srećka (Bogoda) *Horvata* (68 g.)
Z.: *Ivan Horvat*

D

ŠTOKAVSKI VARIJETET

I. OD KOLEVKE DO GROBA

SPAVAJ, SPAVAJ DITEŠCE

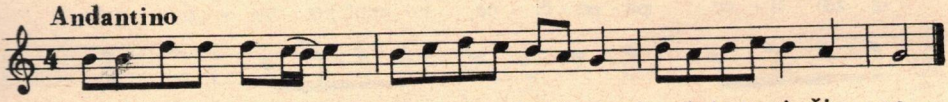

Spavaj, spavaj ditešce
Spavaj spavaj ditešce,
Moje milo janješce
'ranile te tičice.

Mohač (Mohács) 1970
Ud. *Agica Ivanac* (82 g.)

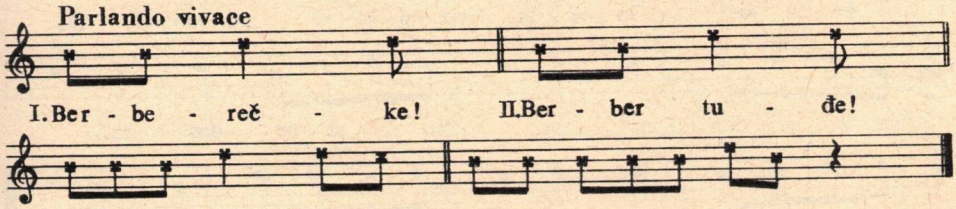

I. Berberečke!
II. Berber tuđe!
I. Berber: koga ćete?
II. Berber: lipu Mariju!

Santovo (Hercegszántó) 1947
Pevala deca

Allegretto

Oj si - na - je, si - na - je, u - ro - di - le po - ga - če

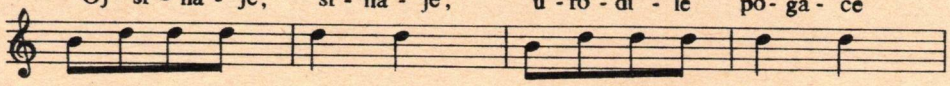

i bi - je - lo vi - no, da se ve - se - li - mo.

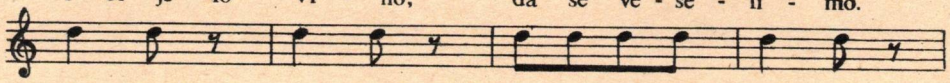

A - du, kla - du, Du - la De - ki - će - va

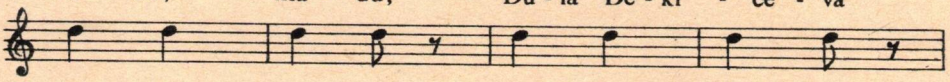

as - ta lu - la tri pa - pu - la

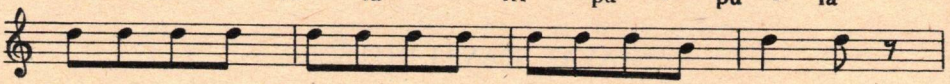

iz zdi - li - ce pa - pu - či - ce, ko - mad ko - ba - si - ce!

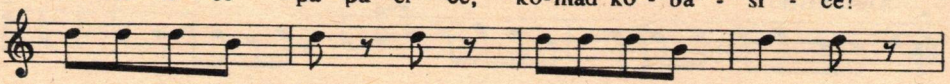

Ba - ba si - je braš - no, di - da to - či vi - na

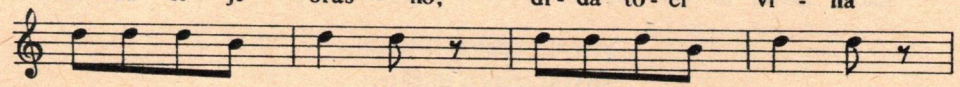

na pi - sa - ni' ko - la, na ša - re - ni' vo - la,

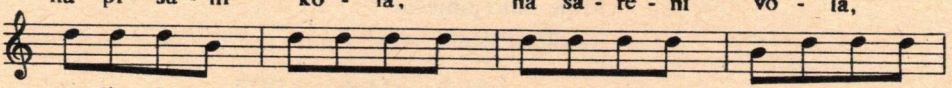

a li - si - ca Bo - ga mo - li da se ku - ća ne sa - lo - mi,

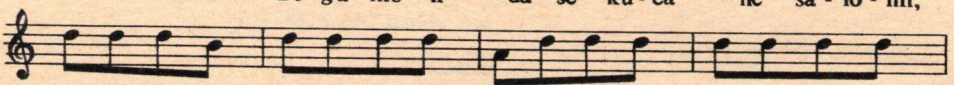

a ku - ća se sa - lo - mi - la, sve mi - še - ve po - mo - ri - la;

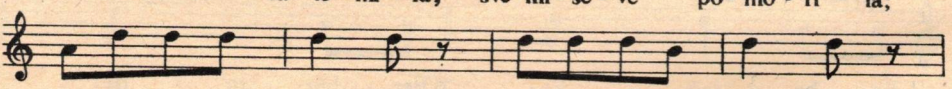

sa - mo je - dan os - ta: to li - si - ce dos - ta,

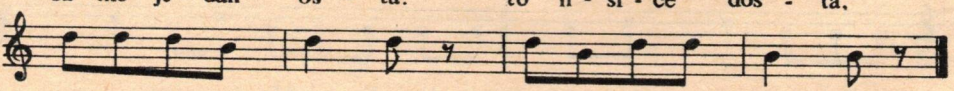

sva - kom po re - bar - ce, muš - ki - ma o - pan - ce!

Oj sinaje, sinaje,
urodile pogače
i bijelo vino,
da se veselimo.
Ađu, klađu

Đula Dekićeva
asta, lula
tri papula
iz zdilice papučice,
komad kobasice!

Baba sije brašno,
dida toči vina
na pisani' kola,
na šareni' vola,
a lisica Boga moli
da se kuća ne salomi
a kuća se salomila,
sve miševe pomorila;
samo jedan osta:
to lisice dosta,
svakom po rebarce,
muškima opance!

Santovo (Hercegszántó)
1947
Pevala deca

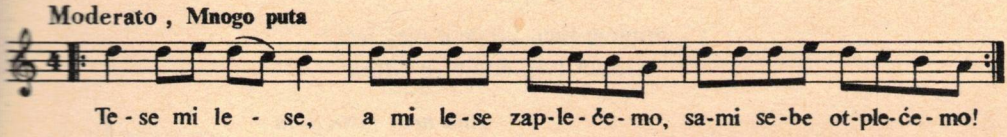

Tese mi lese,
A mi lese zaplećemo,
Sami sebe otplećemo.
(Mnogo puta . . .)

Santovo (Hercegszántó)
1947
Pevala deca

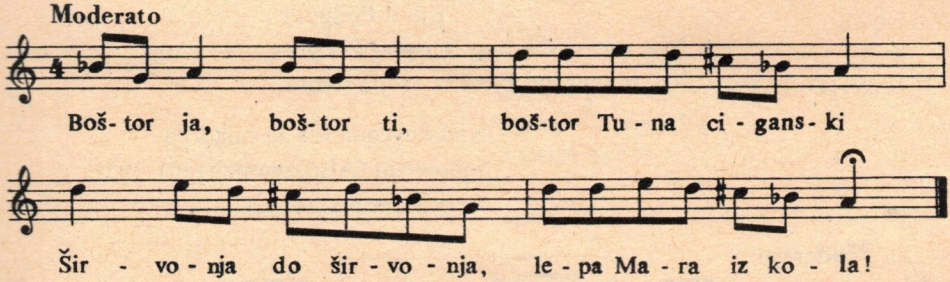

Boštor ja, boštor ti,
boštor Tuna ciganski!
Širvonja do širvonja
lepa Mara iz kola!

Santovo (Hercegszántó) 1947
Pevala deca

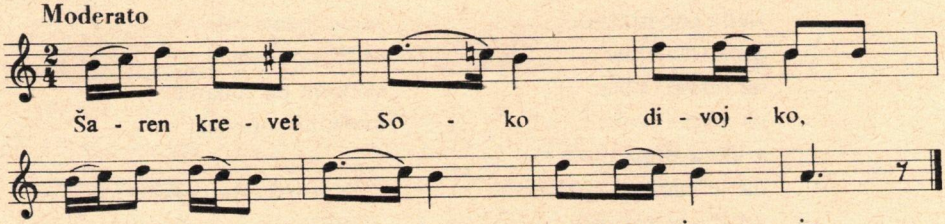

Šaren krevet, Soko divojko,
Šaren krevet, ko šareno jaje.

Smijem reći, ko će u njeg leći?
– Golub Ivo, golubica Mara.

Kad nose posteljinu
Mohač (Mohács) 1948
Anka Kršić

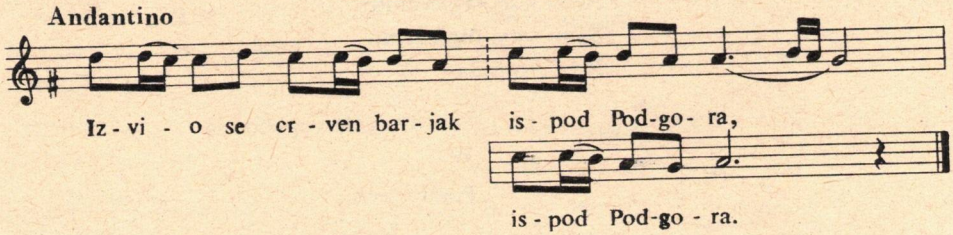

Izvio se crven barjak ispod Podgora,
ispod Podgora.
Nije ono crven barjak ispod Podgora,
Već je ono lipi Pavo iz svojih dvora.

Kad đuvegija ide za mladom
Senmartin (Alsószentmárton) 1951
Kata Motičanac (62 g.)

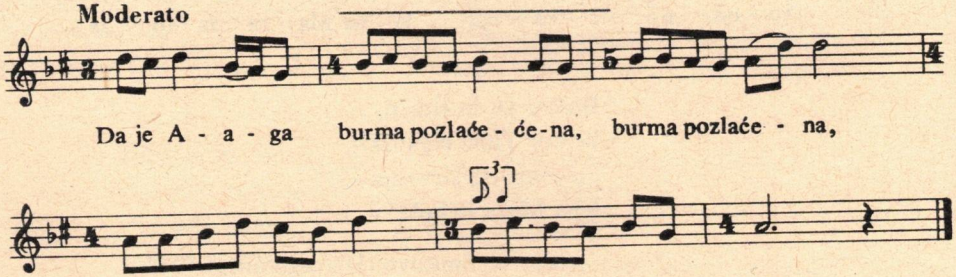

Da je Aga* burma pozlaćena
burma pozlaćena
Da je Aga švaler moj
Burma pozlaćena, OJ!

Pavo* bi je na prstu nosio
na prstu nosio
Pavo bi je švaler moj
Na prstu nosio, OJ!

Senmartin (Alsószentmárton)
1951
Mesarovićeva (58 g.)

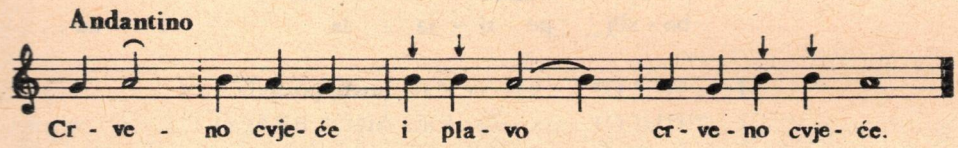

Crveno cvjeće i plavo,
Crveno cvjeće.

Bere ga Mara devojka
Na to je babo zaplače:
– Nit' kćere moje nit' cvjeta,
Kćera je tuđa zamjena,
Od svoje babe odmjena.

Salanta-Nemet (Szalánta-Németi) 1948
Marta Vuković (19 g.)
(i druge žene)

* ili kako je već ime mladi i đuvegiji . . .

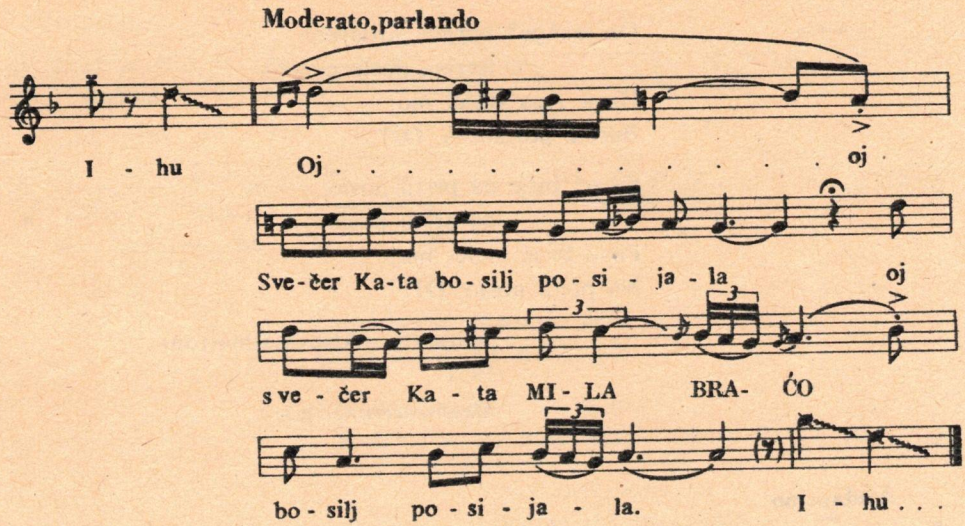

I . . . HU! OJ . . . s večer Kata bosilj posijala,
I . . . HU! OJ . . . s večer Kata MILA BRAĆO,
Bosilj posijala. I . . . hu!

Do pol noći od dva pera bio,
A do zore svate nakitio.
I . . . HU! OJ . . . s večer Kata bosilj posijala,
OJ . . . s večer Kata MILI KUME,
Bosilj posijala. I . . . hu!

Do pol noći od dva pera bio,
A do zore svate nakitio.

Katolj (Kátoly) 1954

Eva Kasapović (61 g.)
(Peva, „grokti" đuvegijina mati na prosidbi, posle pogodbe)

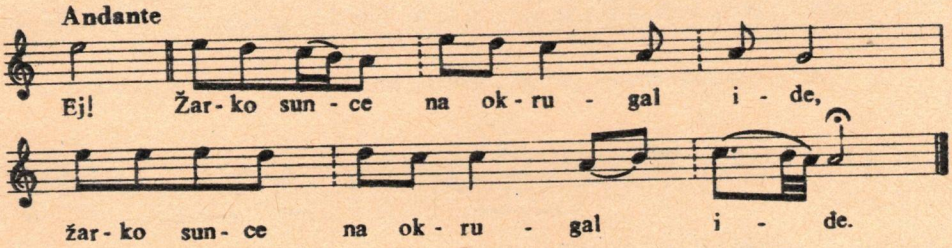

Ej! Žarko sunce na okrugal ide
Žarko sunce na okrugal ide.

Da sam dužje u majkinu dvoru
Da me majka pameti nauči
Da preštivam svekra i svekrvu
Svekra svoga ka' svog milog očku
Svekrvicu kao svoju majku
A djevera ko svog milog brata
A žalvicu ko svoju sestricu
A jetrvu, kako meni volja.

Udvar (Pécsudvard)
Narodni ansambl

Djever djevojku vodi za ruku
Djever djevere, ne vodi mene,
Od roda moga, od roda moga
Od milog babe, od mile mame.
Bože moj, Bože, podulji dane,
Podulji dane, dok sam kod mame.
Mlada sam bila, nisam spremila,
No me je mama kradom udala.
Kradom udala nisam ni znala.
Bože moj, Bože, podulji dane
Podulji dane, dok sam kod mame!

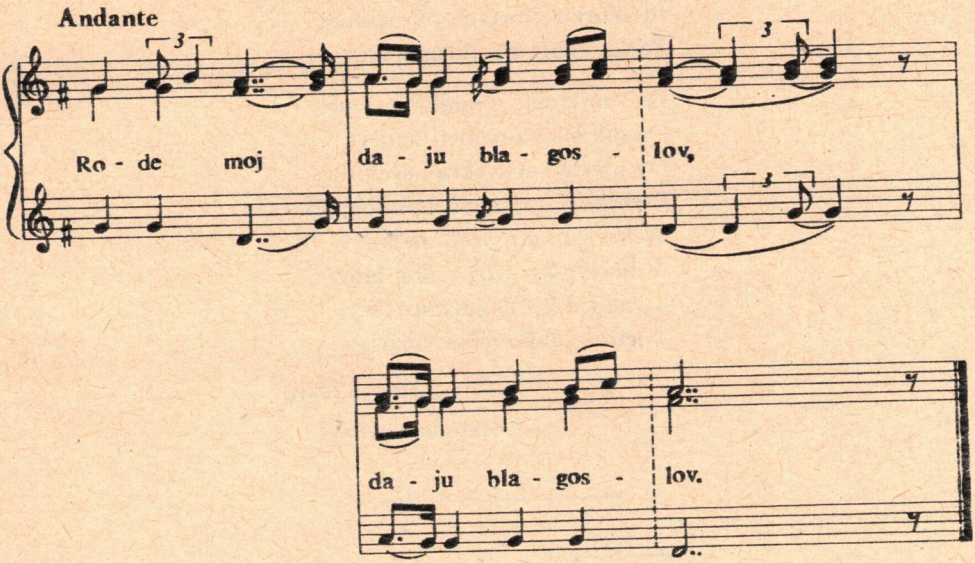

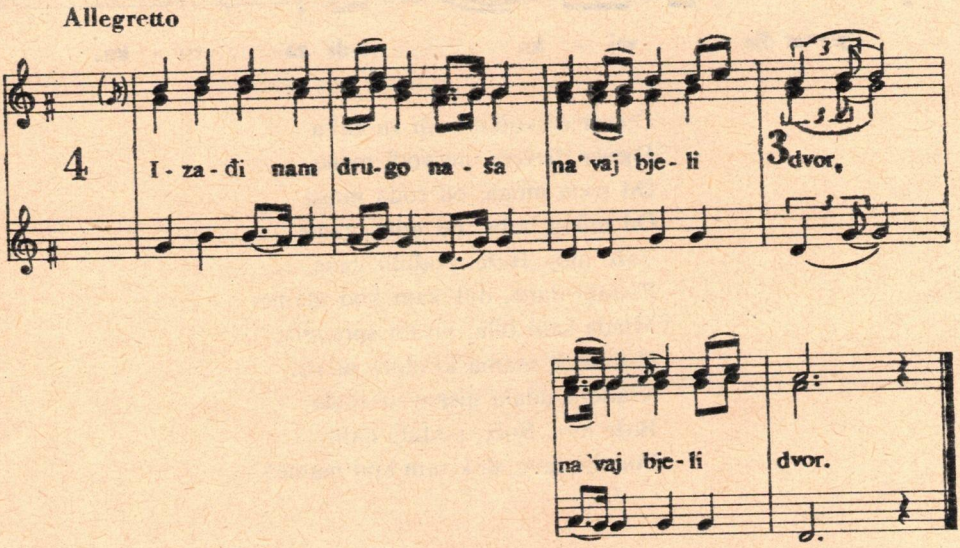

Rode moj, daju blagoslov,
Daju blagoslov.
Izađi nam drugo naša na 'vaj bjeli dvor,
Na 'vaj bjeli dvor.

I pogledaj gor' i dole na vedro nebo
Kako igra sjajna zvjezda oko mjeseca,
Tako ćeš ti mila drugo oko djevera.
Ne plači ti drugo naša što ti moraš poć

I tamo ćeš majku naći, kuda ćeš ti doć.
Ne plači ti drugo naša, što ti oćeš poć
I tamo ćeš babu naći, kuda ćeš ti doć.
Okreni se drugo naša, majka te viče:
Ostala ti kita cmilja i ogledalo:
Na čeg ćeš se ogledati i nakititi?
Ne mogu se obazreti, nit' odazvati;
Nit' ja mogu miloj majki rječ otkazati!
Okreni se drugo naša, babo te viče:
Ne mogu se okrenuti, nit' odazvati,
Nit' se mogu babi rječ otkazati
Krećite se svi svatovi zdravo, veselo,
Sunce nisko, polje sklisko, dom je daleko.

(Ista melodija)

Raduj se majko vojnova,
Majko vojnova,
Ide ti dvoru zamjena,
Od svoje majke odmjena.

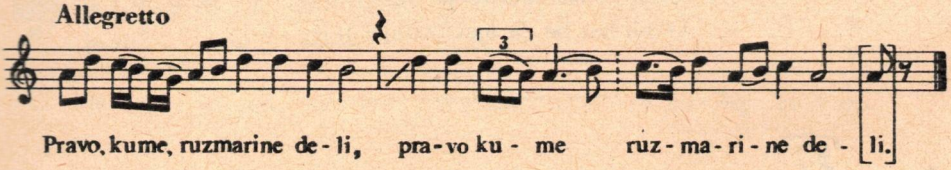

Pravo kume ruzmarine deli,
Svakom svatu zeleni šimširak,
Našem Ranku zeleni ruzmarin:
Nek se znade ko je mladoženja.

„Ende pevaju kumu"
Medina (Medina)
1973
Pevala *Savica Kozić* (70 g.)
Svatovski glas
(kraći)

(Ista melodija)

Blago nama, evo naša kuma
Blago nama, evo naša kuma

Volem kuma neg zlatnog goluba:
Golub biti, pa će odletiti
A s kumom ću rujno vino piti.

Kad kum kući mladoženjinoj stiže
(Pevaju Endibule ili koja je od roda dobra pevačica. Na kraći glas.)

Medina (Medina)
1973
Pevala *Savica Kozić* (70 g.)

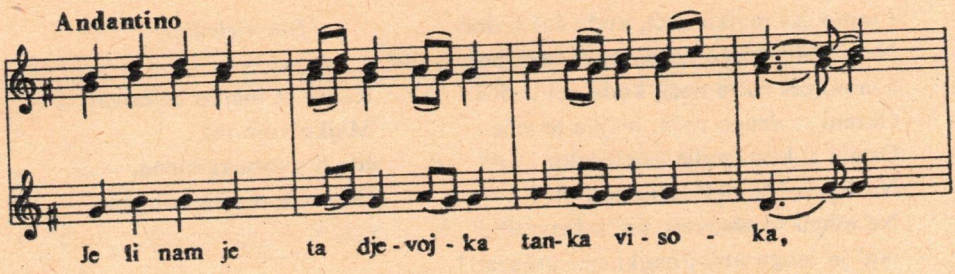

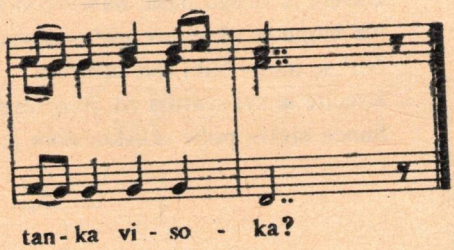

Je li nam je ta djevojka tanka, visoka,
Tanka, visoka?

Je li nam je ta djevojka bjela, rumena?
Daruj kolo ljubo naša: zakon ti je.
Ako li nas ne daruješ: zamjer ti je.
Daruj kolo mladoženja: zakon ti je;
Ako li nas ne daruješ: zamjer ti je.

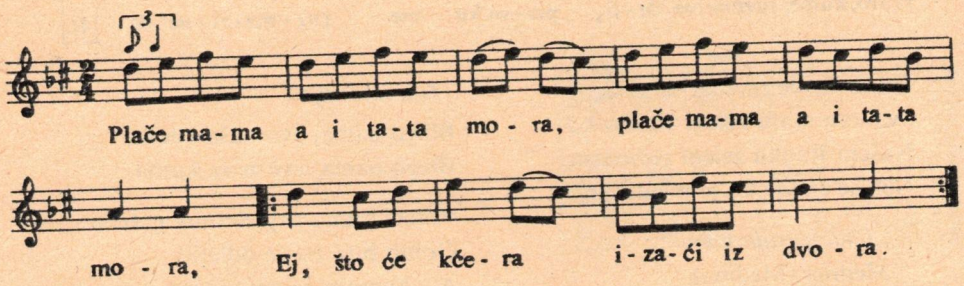

Plače mama a i tata mora,
Plače mama a i tata mora,
Ej što će kćera izaći iz dvora,
Ej što će kćera izaći iz dvora.

Aoj Maro paunovo pero,
Nećeš više pjevati kroz selo.

Otvarajte prijama kapiju –
Vozimo ti kćeri đuvegiju.

(posle: Izađi de . . .)

Procvala se plava detelina,
Više Maro, nisi materina.

Naša snaša pepeljivi noga,
Ni se prala kako se udala.

Naša snaša ne zna „Očenaša",
I što znade: ni to ne valjade.

Alaj smo si izabrali snašu,
Ljepu bjelu, baš na našu felu!

Salanta-Nemet (Szalánta—Németi)
1948 *Marta Vuković* (19 g.)

Allegretto

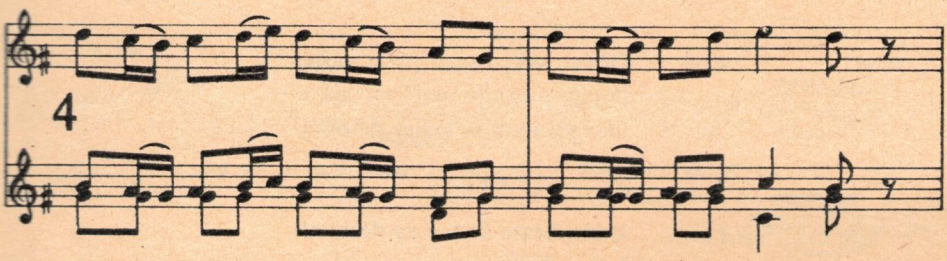

Bla - go na - ma , bla - go na - ma , e - vo na - šeg ku - ma ,

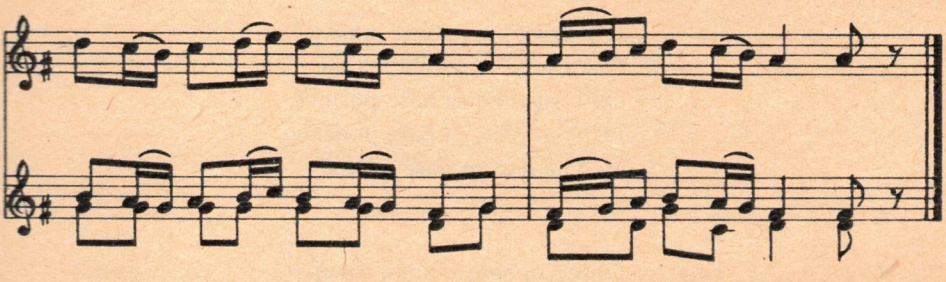

Bla - go na - ma, bla - go na - ma, e - vo na - šeg ku - ma.

Blago nama
Blago nama,
Evo našeg kuma,
Blago nama
Blago nama,
Evo našeg kuma!

Volem kuma neg zlatnog goluba:
Golub biti pa će odletiti,
A s kumom ću rujno vino piti.

„Kad dođe kum"
Čanad (Magyarcsanád) 1959
Pevale: *Rakila Neduca* rođ. *Bunjevac* (76g.), *Marika Lucaj-Janovac* (60 g.) i *Matija Popović* (69 g.)

Sniska streja
Sniska streja
Visok đuvegija
Sniska streja
Sniska streja
Visok đuvegija

Diž'te streju naši prijatelji:
Da nam Jovo ne polomi perje.

Kad ulazi đuvegija
Čanad (Magyarcsanád) 1959
Pevale: *Rakila Neduca* rođ. *Bunjevac* (76 g.)
Marika Lucaj-Janovac (60 g.)
Matija Popović (69 g.)

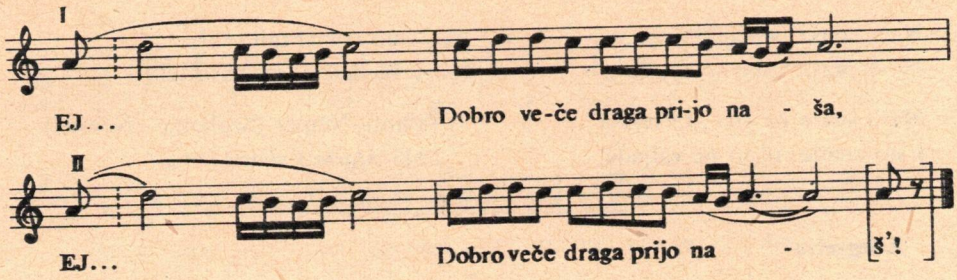

Eeej . . . Dobro veče draga prijo naša,
Draga prijo divojačka majko,
Dovedi nam tu tvoju divojku.

* * *

Eeej . . . Uzmi brate sestru za desnicu
I dovedi amo u sobicu
Da ih vidimo, da ju ugledamo:

Je l' dostojna našega junaka?
Kako ju je opremila majka,
Da l' su ruke za naše poslove,
Da l' su prsti za naše prstenje,
Da l' je telo za naše odelo?

* * *

Eeej . . . Doved'te nam Ivanku divojku
Doved'te je da je darujemo
Sa jabukom i zlatnim prstenom;
I nek veže cveće u kitice
Pa nek kiti svoje jetrvice:
Stan' prid majku poljubi u ruku.

Santovo (Hercegszántó)
1948
Pevala *Nena Bunčič-Šišković* (68 g.)
Svatovski stihovi pevaju se antifonično, svaki stih po dvaput.

(Ista melodija)

Ej . . . Niska strija visok duvegija,
Sagni glavu polomićeš perje!

Kumu:

Ej . . . Volim kuma, neg bela goluba,
Golub biti, pa će odletiti,
A kum s nama rujno vino piti!

Kad đuvegija ulazi

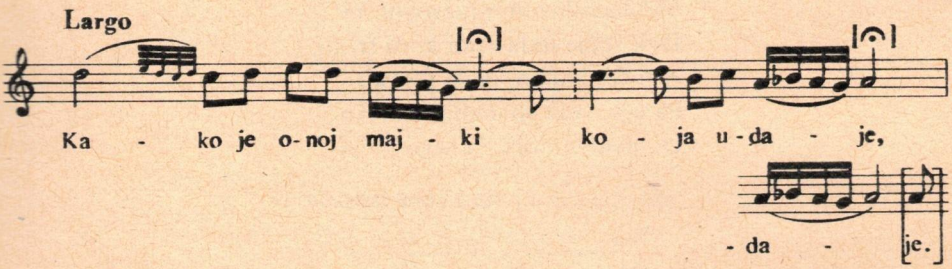

Kako je onoj majki koja udaje,
I svoje slatko čedo od sebe daje!
Ko će mi dvore meti, vode doneti?
Ko će sad mirisavo cveće zaliti?

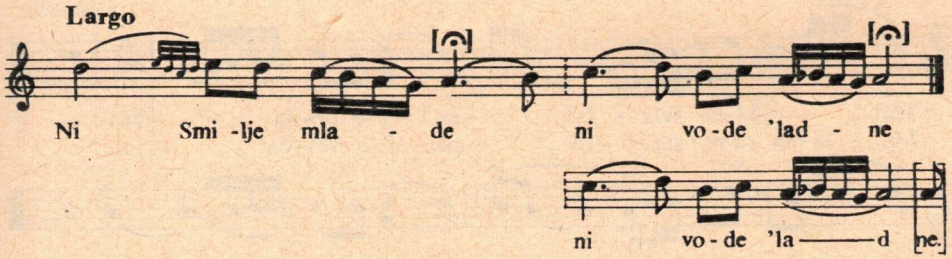

Ni Smilje mlade, ni vode 'ladne

Kaćmar (Katymár) 1951

Katica Matoš (67 g.), *Marija Matoš* (76 g.)

(Ista melodija)

Kako je onoj majki, koja udaje
I svoje slatko čedo od sebe daje!
Sad majka lipu Smilju po kosi ljubi
A Smilja majku u desnu ruku:
Oj, koso moja, oj, nego moja!
Kad sam te plela, nisam te klela,
Već sam pivala i negovala
Sa blagoslovom i razgovorom;
Dok stane tuđa ruka kosu trzati,
A ti ćeš Smiljo, onda plakati
Pa ćeš svoju spominjati majku:
Oj, majko moja, oj nego moja!

Iz *Velike narodne lire*

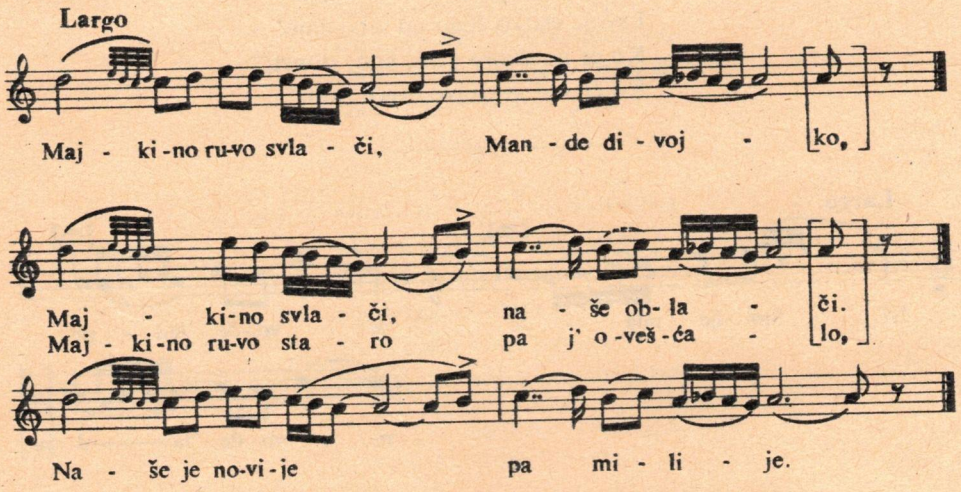

Majkino ruvo svlači, Mande divojko,
Majkino svlači, naše oblači.

Majkino ruvo: staro pa j' ovešćalo,
Naše je novije pa milije.

Kad divojki meću vinac
Svatovska
Čavolj (Csávoly)

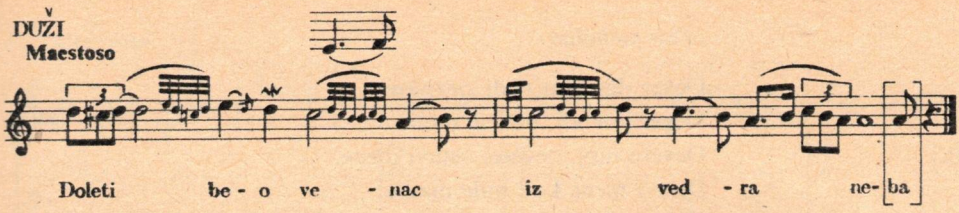

Doleti beo venac iz vedra neba
Doleti beo venac iz ravna polja
Pa pade lepoj Smiji na rusu kosu
Smija ga smeće, on se nadmeće
Ne smeći Smijo, smetnut ga nećeš!
Ali besedi Smija devojka:
Venče moj, venče dangubo moja
Dok te pridenem jutro ne prođe,
Dok te otpridenem i veče dođe.

Kad se nevesta ubrađiva
Čanad (Magyarcsanád)
1959

Pevale *Rakila Neduca* rođ. *Bunjevac* (76 g.) i *Marika Lucaj-Janovac* (60 g.)

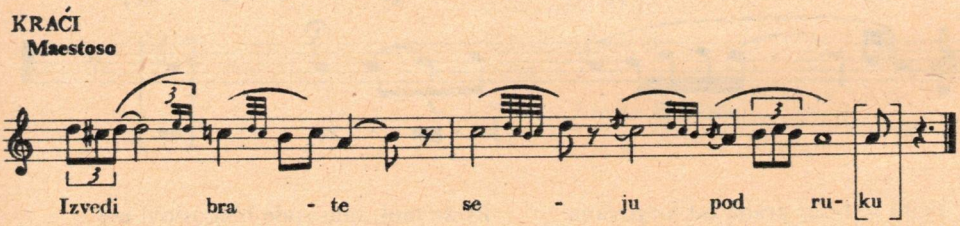

Izvedi brate seju pod ruku
Ja bi' je izvo, al mi je žao;
Kad ti je žao, što si je dao?
Da sam ja znao da je to žao
Da sam ja znao, ne bi' je dao.

Kad nevestu odvedu
Čanad (Magyarcsanád)
1959

Pevale *Rakila Neduca* rođ. *Bunjevac* (76 g.) i *Marika Lucaj-Janovac* (60 g.)

(Ista melodija)

Dever devojku vodi za ruku
Dever je vodi, ona se moli:
Devere moj, devere, ostavi mene,
Ostavi mene kod mile majke;
Bože moj, Bože, produži danke,
Produži danke, dok sam kod majke.

Kad dever vodi devojku
Čanad (Magyarcsanád)
1959
Pevale *Rakila Neduca* rođ. *Bunjevac* (76 g.) i
Marika Lucaj-Janovac (60 g.)

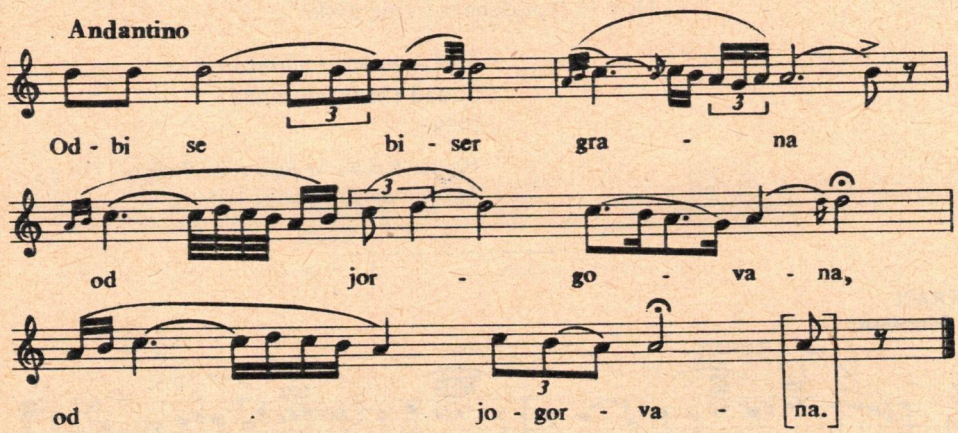

Odbi se biser grana od jorgovana
od jorgovana,
I lepa Smilja od svoje majke
Od mile majke od oca svoga
Od oca svoga od brata svoga
Od brata svoga od roda svoga

Rode moj, mili rode blagoslovi me
Blagoslovi me rode ne prokuni me.

Kad se nevesta oprašta od majke

Medina (Medina) 1973
Pevala *Savica Kozić* (70 g.)
(Poznata kod svih
Srba i Šokaca)

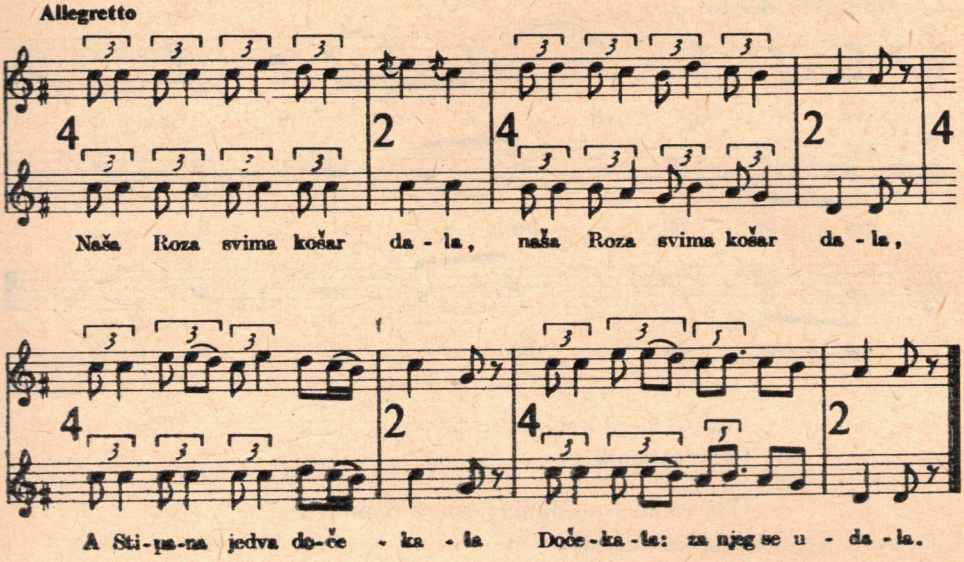

Naša Roza svima košar dala,
A Stipana jedva dočekala,
Dočekala: za njeg se udala.

Plači Roze, plakaćeš i bolje,
Neće ti bit' ko kod majke tvoje.

Kad vode mladu
Čavolj (Csávoly)
1956
Pevala: *Kresta Patarica*

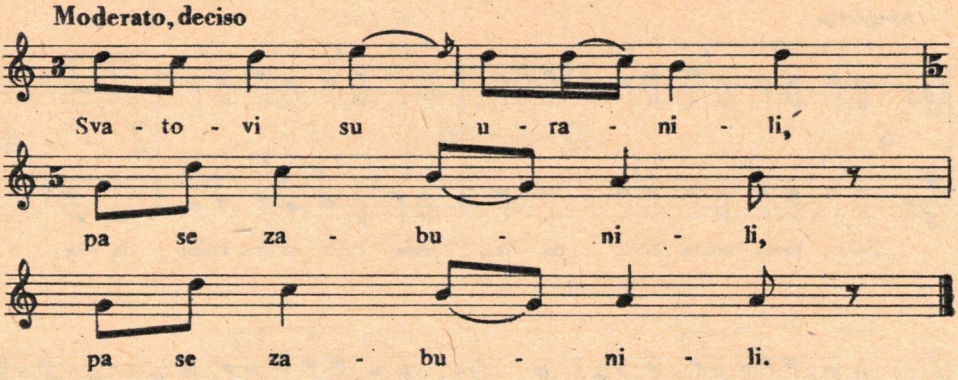

Svatovi su uranili, pa se zabunili,
Pa se zabunili.

O'te vamo svati moji (j)evo su nam dvori
A ja sam divojka.

Divojka njim rukom maše, da njim put pokaže:
Izvedi nam brate seju, da je dovedemo,
Izvedi nam brate seju: al' mi seje ža(v)o,
Da sam znao, da je ža(v)o ne bi' vam je da(v)o.

Kad odvode divojku
Aljmaš (Bácsalmás)
1951
Pevala: *Anica Majstorović*

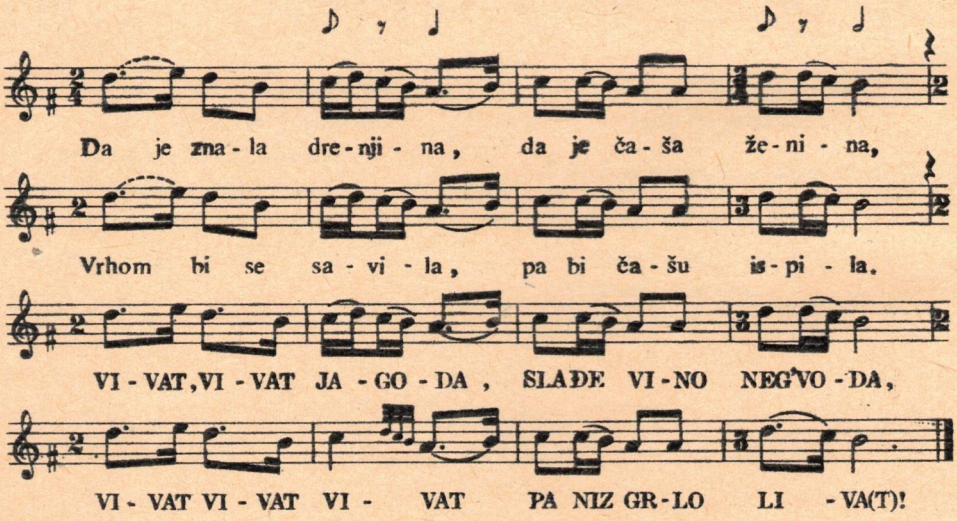

Da je znala drenjina,
Da je čaša ženina
Vrhom bi se savila,
Pa bi čašu ispila.

VIVAT, VIVAT JAGODA
SLAĐE VINO NEG VODA,
VIVAT, VIVAT, VIVAT:
PA NIZ GRLO LIVA(T)!

Da je znala kruška;
Da je čaša muška:
Vrhom bi se savila,
Pa bi čašu ispila.

VIVAT, VIVAT JAGODA,
SLAĐE VINO NEG VODA,
VIVAT, VIVAT, VIVAT:
PA NIZ GRLO LIVA(T)!

Ko ne mogo ispiti,
Ne mogo se ispiti:
Ni svoje, ni žene,
A ni svoje dečice

VIVAT, VIVAT JAGODA,
SLAĐE VINO NEG VODA,
VIVAT, VIVAT, VIVAT:
PA NIZ GRLO LIVA(T)!

Počasnica
Medina (Medina)
1973
Pevala *Savica Kozić* (70 g.)

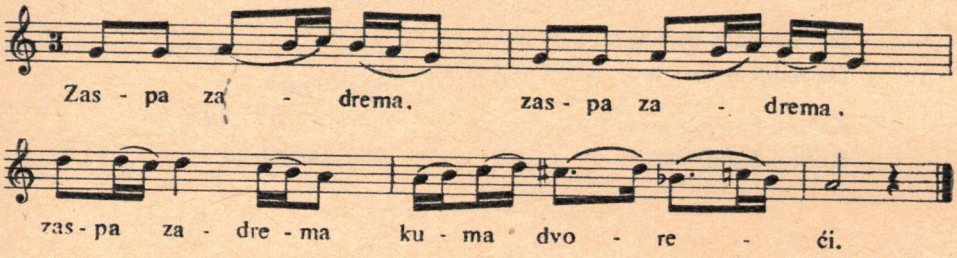

Zaspa zadrema,
Zaspa zadrema,
Zaspa zadrema, kuma dvoreći

Kuma dvoreći, kondir držeći:

Ispite kume na dnu je trnje
Ispite čašu za ljubav našu
A ja ću drugu za ljubav tuđu.
Ispite braćo na dnu je zlato

Posle večere, kad snaša naleva čaše

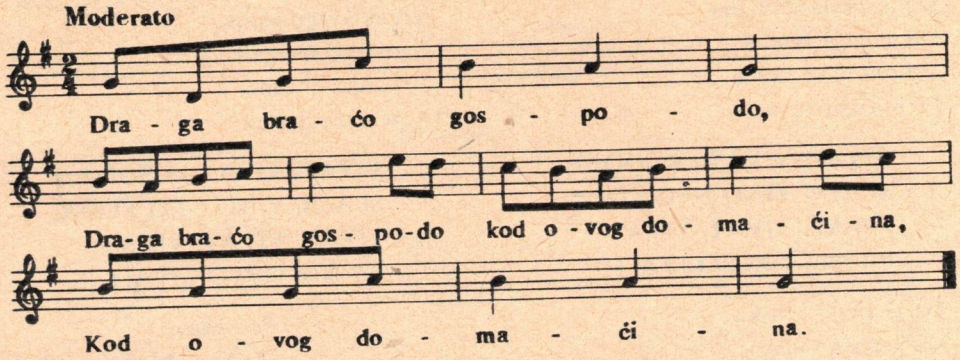

Draga braćo, gospodo,
Draga braćo, gospodo,
Kod ovog domaćina,
Kod ovog domaćina.

Fala bogu na svemu,
Kad smo danas zajedno.

Kad smo danas zajedno
Kod ovog domaćina.

Sad uzimam flašicu,
Da nalijem čašicu.

Koliko kapljičica,
Koliko kapljičica

Toliko godinica:
Živio naš domaćin!

Otvarajte prozore,
Nek se čuje daleko:

Nek se čuje daleko,
Da je goste on steko,
Da je goste on steko,
I radosno dočeko.

(Peva se u „veselju" – svatovima za stolom.)
Gara (Gara) 1956
Ivan Asić (56 g.)

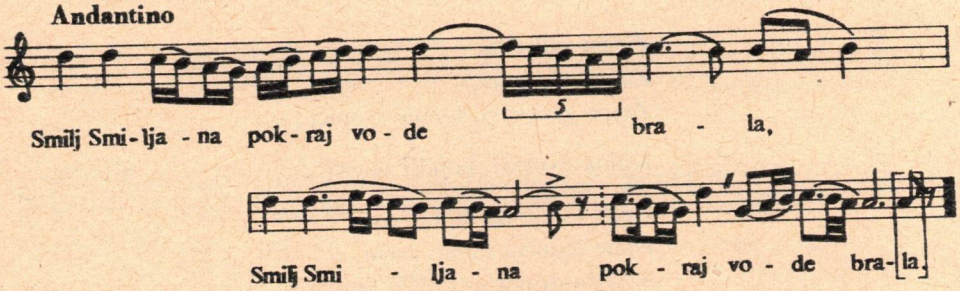

Smilj Smiljana pokraj vode brala
Smilj Smiljana pokraj vode brala

Nabrala je smilja i kovilja
I oplela tri venca zelena.

Prvi venac drugarici dala
Drugi venac sebi zadržala
A treći je nizvodu pustila:
Plovi, plovi moj zeleni venče,
I otplovi do Đurđeva dvora
I upitaj ti Đurđevu majku,
Je li majka oženila sina?

Izjutra, kad se prati mlada
Medina (Medina)
1973
Pevala *Savica Kozić* (70 g.)
Svatovski glas
(na zatezanje)

(Ista melodija)

Steri platno ženikova majko
Steri platno ženikova majko

Nek se šeće ženikovo zlato,
Nek donese sunca u nedarca
A mjeseca u desnom rukavu:
Sunce će nam dvore ogrijati,
A mjesec će sjajom obasjati.

Kad ulazi mlada
Medina (Medina) 1973
Pevala *Savica Kozić* (70 g.)

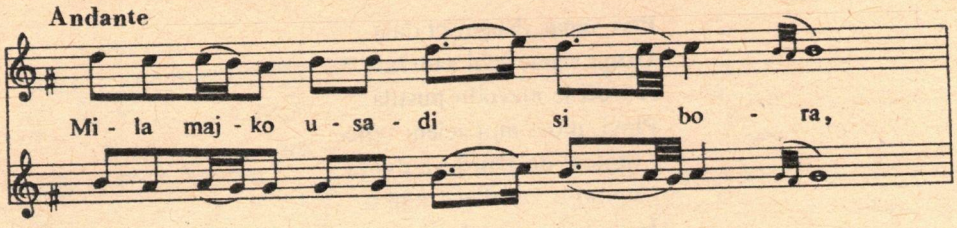

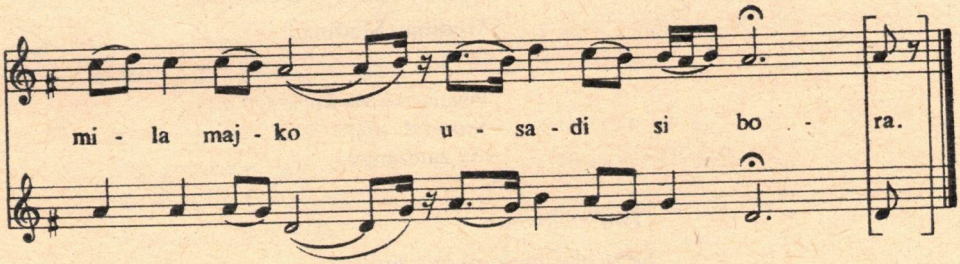

Mila majko usadi si bora,
Mila majko usadi si bora,

Sad će ćerka izaći iz dvora.

Crno grožđe i borovo granje,
Sad će naša snaša na venčanje.

Bremenska je crkva nasred sela,
Tu se naša Mileva zaklela.

Procvala se kleja, detelina,
Više Anka nije materina.

Baranjski, „racki" svatovski bećarci
Kašad (Kásád)
1948
Pevale Eva Plužar (15 g.)
Eva Vukman (18 g.)

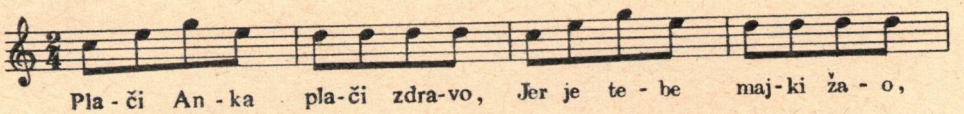

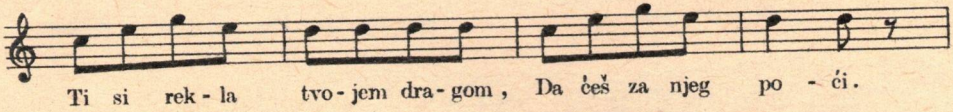

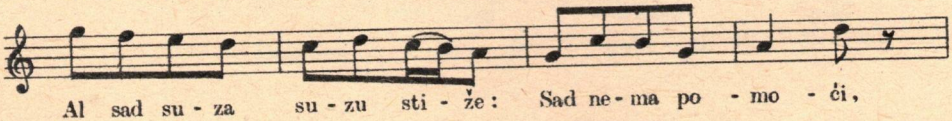

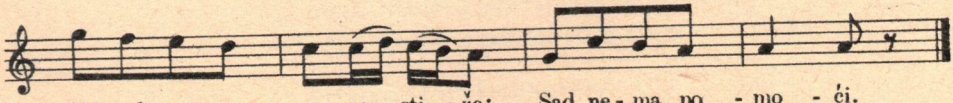

Plači Anka plači zdravo,
Jer je tebe majki žao,
Ti si rekla tvojem dragom,
Da ćeš za njeg poći
Al sad suza suzu stiže:
Sad nema pomoći,
Al sad suza suzu stiže:
Sad nema pomoći.

* * *

Metla nogu na potegu;
Pa sve veli: neću:
A na kuma namiguje
Da se kola kreću.
Teraj kume logova
Preko toga korova
Daleko je Mitrovica
Gde se kuva kiselica,
A još dalje Novi Sad
Gde se ljube svaki sat,
A još dalje Vukovar
Gde se ljube nuz duvar.

* * *

Teraj kume riđu
Da te ne obiđu,
A kad te obiđu:
Ti poteraj riđu.

Srpski svatovski pripevi
Iz raznih srpskih naselja

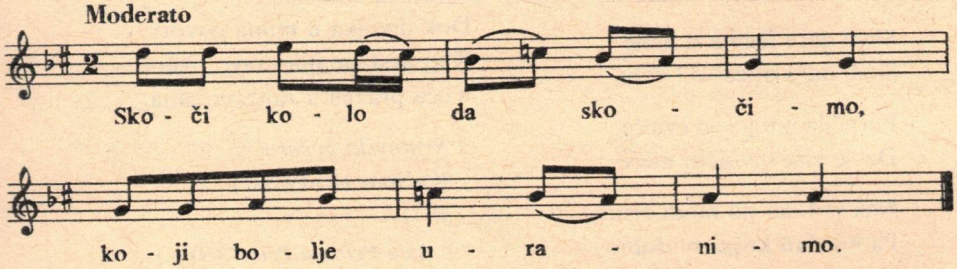

Skoči kolo da skočimo,
Koji bolje uranimo,

Ko je prije uranio?
Krevet nam se polomio.

Pod krevetom bunar vode,
U bunaru sitna riba,

Sitna riba pljuskavica,
Đuvegija kukavica.

U kolu mu devet braća,
I med njima sestra Marta,

Na glavi joj zlatna parta,
I svilena podvezača.

Duvne vetar od gornjaka,
Pa odnese zlatnu partu,

Pa odnese zlatnu partu
I svilenu podvezaču.

Pomaz (Pomáz)
1948

Irina Golub (64 g.)
Svatovsko kolo (Jastuk tanca)

(Peva se i igra se i posle proševine, svi se uhvate ukrug, jedan ili jedna igra na sredi sa jastukom, pa pred koga baci, kleknu, pa se poljube, pa se menjaju i onaj drugi ide na sredu.)

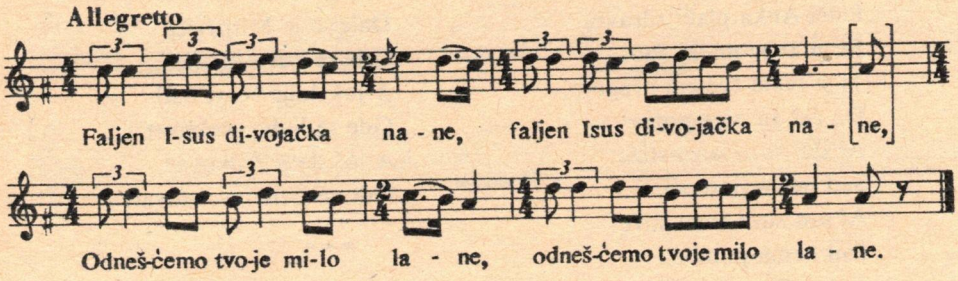

Faljen Isus divojačka nane,
Odnešćemo tvoje milo lane.

Prijo naša otvori kapiju
Nosimo ti kolač i rakiju

Fala nani na njezinoj 'rani
Roditielju na njevom temelju

Fala tebi Aničina nane
Kad si nama odranila lane

Složi dare jedina u nane
Složi dare otićeš od nane

Poručilo Vujićevo cvieće
Da se više divojčiti nieće

Naš se Ivan po modi ženio
Pa nijedan košar ni dobio

U Ivana svilene obojke
Zatuo su njeg' prosile divojke

Čuješ Ane kako vrula svira
Mi smo došli rad tvoji' aljina

Plači Ane u košulji tankoj
Vriško ćeš se ti rastati s majkom
Prije s majkom, neg košuljom tankom

Veseli su materini dvori
Dok divojka u njima govori
Kad nestane njiezinog divana:
Kuća prazna a žalosna nana.

Svatovski bećarci
Kaćmar (Katymár)
1971
Pevala *Petrona Petreš* (60 g.)

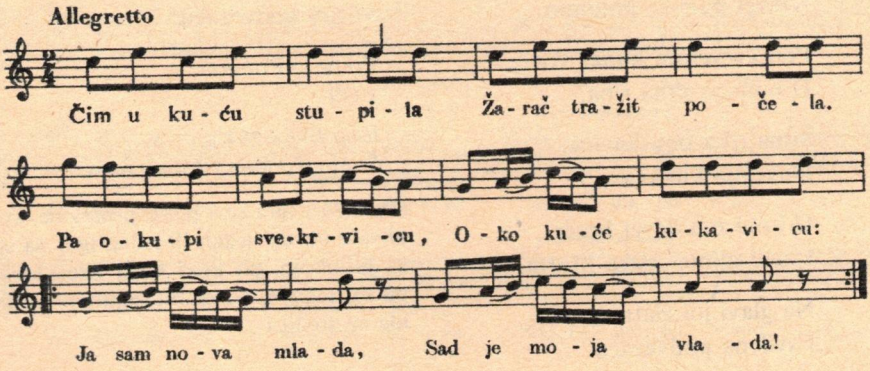

Čim u kuću stupila
Žarač tražit počela
Pa okupi svekrvicu,
Oko kuće kukavicu:
Ja sam nova mlada,
Sad je moja vlada!

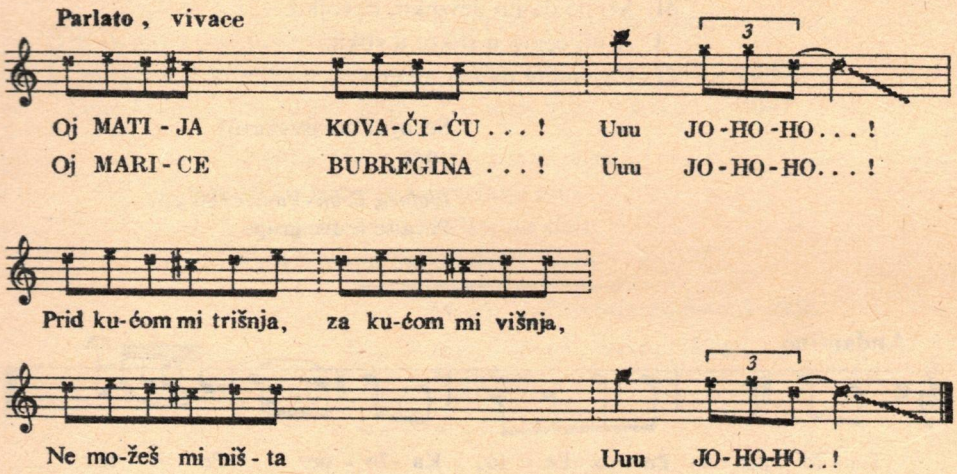

Cure: OJ, Matija Kovačiću . . .!
UUU . . . JO-HO-HO . . .!
Momci: OJ, Marice Bubregina . . .!
UUU . . . JO-HO-HO . . .!

Cure: Prid kućom mi trišnja,
Za kućom mi višnja,
Ne možeš mi ništa
UUU . . . JO-HO-HO . . .!

Sedeljačka *(Ajd' na rogalj)*
1971
Mohač (Mohács)
(Po sećanju starica)

Moderato

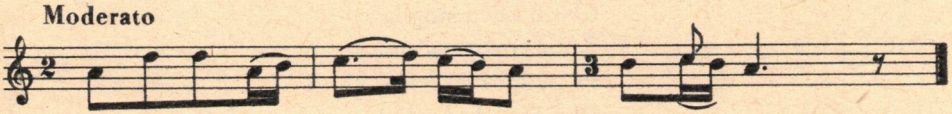

Na - še ko - lo ve - li - ko, ve - li - ko.

I. Naše kolo veliko, veliko.
II. A naše je maleno, maleno.
I. Dajte nama devojku, devojku.
II. Mi ne damo devojku, devojku.
I. A mi ćemo u sliku, u sliku.
II. Provodite ovuda, ovuda.

Sečuj (Dunaszekcső)
1959
Ljubica Bebić-Vujičić (80 g.)
Peva se u dve grupe

Andantino

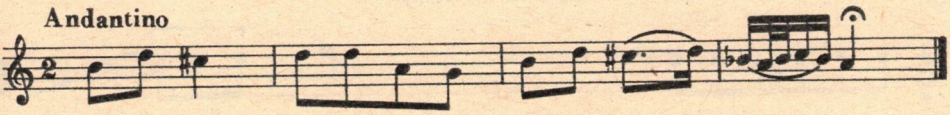

Ka - lo - per Pe - ro Le - lo, Ka - lo - per Pe - ro.

I. Kaloper-Pero Lelo, Kaloper-Pero,
II. Što vičeš, kličeš Jelo, što vičeš, kličeš?
I. Otvori vrata Pero, otvori vrata!
II. Na što ti vrata Jelo, na što ti vrata?
I. Dolazi vojska Pero, dolazi vojska!
II. Čija je vojska Jelo, čija je vojska?
I. Stevana bana Pero, Stevana bana!
II. Čija je vojska jača, čija je jača?!

Sečuj (Dunaszekcső)
1955
Dušan Vujičić (52 g.)
(po sećanju)

Andantino

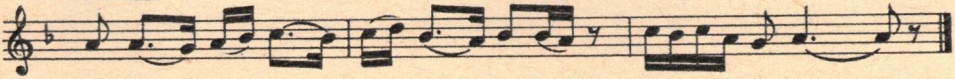

Dva de - ver - ka dva de - ver - ka nuz polje o - de - še.

Dva deverka,
Dva deverka,
Nuz polje odeše

Lepoj Mari u dvor najuriše:
– Lepa Maro je l' ti očka žavo?
– Što bi meni očka žavo bilo,
Očko mene na dal'ko me daje,
Preko praga na Oboljska vrata.

Dva deverka nuz polje odeše
Lepoj Mari u dvor najuriše:
– Lepa Maro je l' ti majke žavo?
– Što bi meni majke žavo bilo,
Majka mene na dal'ko me daje,
Preko praga na Oboljska vrata.

Dva deverka nuz polje odeše,
Lepoj Mari u dvor najuriše:
– Lepa Maro je l' ti brata žavo?
– Što bi meni brata žavo bilo,
Bratac mene na dal'ko me daje,
Preko praga na Oboljska vrata.

Dva deverka nuz polje odeše
Lepoj Mari u dvor najuriše:
– Lepa Maro je l' ti sestre žavo?
– Što bi meni sestre žavo bilo,
Sestra mene na dal'ko me daje,
Preko praga na Oboljska vrata.

Martinci (Felsőszentmárton) 1956
Mara Guljaševa-Sigečan (50 g.)
Za stolom

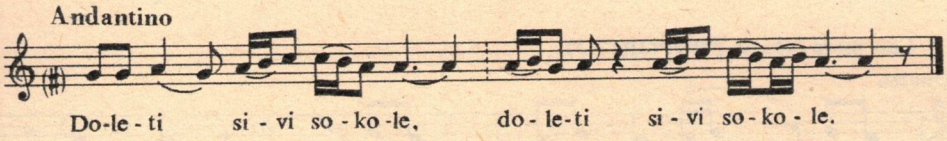

Doleti sivi sokole
Doleti sivi sokole.
Doleti k Mari na pendžer,
Pita ga Mara divojka:
– Ido li moji svatovi
Ide li drago med njima,
Cvato li ruže pred njima,
Raste li trava za njima?

Strgla se struka kraj zemlje,
Strgla se struka kraj zemlje.

Davala dragim o želje,
– Evo ti dragi (j)ok' mene,
To ti je prva milošća,
Za koju nitko ni ne zna,
Samo 'na mala tičica,

Koja nam glase donaša,
Od tebe dragi do mene,
Od tvojeg očka do mojeg,
Od tvoje majke do moje,
Od tvojeg braca do mojeg,
Od tvoje seke do moje.

Martinci (Felsőszentmárton) 1956
Mara Guljaševa-Sigečan (50 g.)

Maestoso

Duetto

Po -mo-zi Bo - že i Gos - pa i Gos - pa,

Tutti

Po - mozi Bo-že i Gos - pa i Gos - pa . . . I . . hu hu hu hu!

Pomozi Bože i Gospa,
I Gospa
I – Huuu!

I ovaj neteg zeleni,
I ovaj končec bijeli,
I ovo vino rumeno . . .

Con moto (Quasi PROPORTIO)

Duetto

A - ko li joj dob - ro bu - de,

Tutti

Solo Falsetto

A - ko li joj dob - ro bu - de, Iii - huuu..

Ako li joj dobro bude,
Sve u dobru zaboravi,
Ako li joj dobro ne bu:
Ona neće nigdar dalje.

Lukovišće (Lakócsa)
1953

Narodna družina
Kad se pletu venci od zimzelena, peva se stojećki
M: K. Kovács László

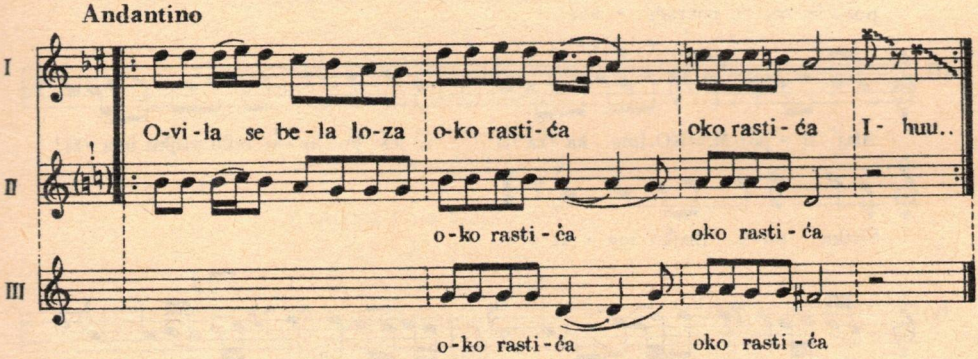

Dve-tri: Ovila se bela loza oko rastića
oko rastića
Svi: Ovila se bela loza oko rastića
oko rastića

Nije ono bela loza oko rastića
Već je ono lepa Mara oko momčića.

Lukovišće (Lakócsa)
1953, 1970

Pevale žene
Igra se oko stola

I.

Slat - ka mi - la maj - ko mo - ja, majko mo - ja mila ro - đe - na!

Ma - mo mo - ja neza - bo - rav - lje - na, slatka mila maj - ko ro - đe - na!

II.

Mamo moja i mi - lošćo moja, mami - ne su milošće poz - la - će - ne,

pozlaće - ne, ne povraće - ne.

III.

Alaj' li - po: MAJKO, ime ka - za - ti, a još je lip - še milu majku ima - ti!

Slatka mi - la majko mo - ja!

IV.

Slat - ka mamo neza - bo ravlje - na, slat - ka ma - mo iz - gub - lje - na!

Slat - ka mamo fa - la vam, ko - ji ste me ma - lu od - ra - ni - li,

ko - ji ste se za me bri - ni - li, mi - la maj - ko mo - ja!

V.

Zbogom mila majko mo - ja, a srićan vam put bi - o: kuda pošli svagda srićni bi - li!

Da vam Bog dra - gi op - rosti, vaše gri - je u ži - vo - tu!

Zbogom, mi - la maj - ko mo - ja!

Slatka mila majko moja,
Majko moja rođena,
Mamo moja nezaboravljena,
Slatka mila majko rođena!

Mamo moja, i milošćo moja,
Mamine su milošće pozlaćene
Pozlaćene, ne povraćene.

Alaj' lipo: MAJKO, ime kazati,
A još je lipše milu majku imati
Slatka mila majko moja!

Slatka mamo nezaboravljena,
Slatka mamo izgubljena,
Slatka mamo fala vam
Koji ste me malu odranili
Koji ste se za me brinili
Mila majko moja!

Zbogom mila majko moja,
A srićan vam put bio:
Kùda pošli svagda srićni bili
Da vam Bog dragi oprosti
Vaše grije u životu;
Zbogom, mila majko moja!

Žaljenje
Kaćmar (Katymár)
1971

Emphatico

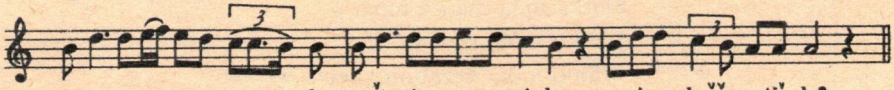

A-joj mati moja mi - la a što si me preva-ri-la, pa si nuz baščU o-tiš-la?

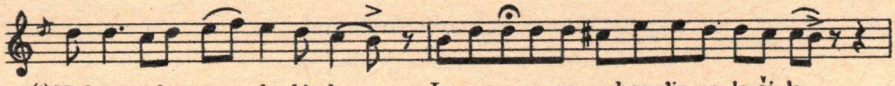

(i) Kad sam teleg-ram do-bi-la: Le-po-sa-va se pod zemlju po-lo-ži-la,

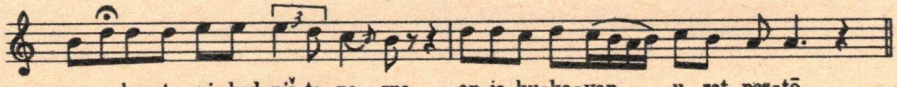

a za bra-ta ni-kad niš-ta ne zna, on je ku-ka-van, u rat nes-tō.

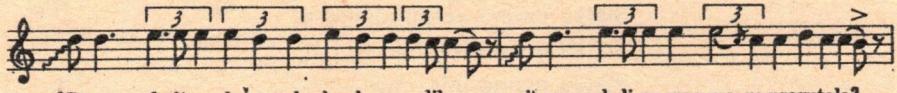

Nit znam, da li ga dušmanska kugla pogodila, nit znam da li ga crno mo-re progutalo?

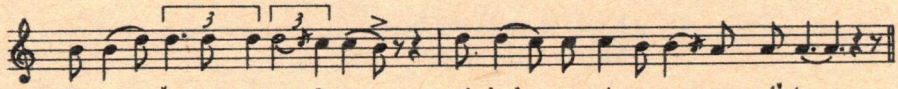

E-vo, četrnajst je go-di-na, ni-kad za nje-ga ne znam niš-ta.

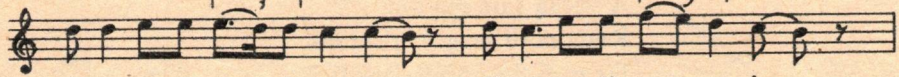

Ajoj ma-ti mi - la mo-ja, ti si ma-ti um - re - la,

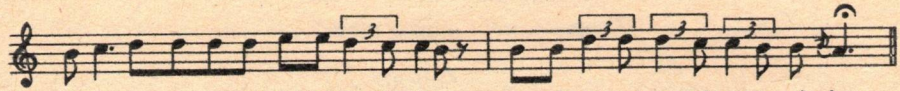

pa si bra-tov te-ret me-ni ma-nu-la, pa si te-ret me-ni os-ta-vi - la.

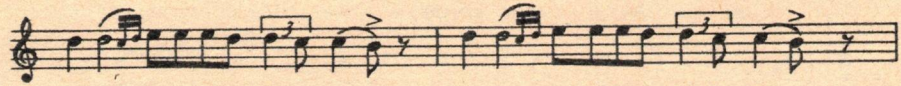

A-jao mati, i-me fa-la ti, a-jao ma-ti, i-me fa-la ti,

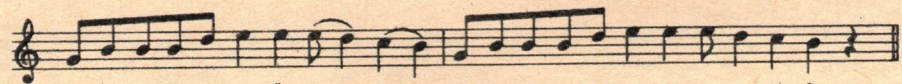

ta što ga ni-si sa-ču-va - la? Pa da si ga o-va-mo u-pu-ti-la.

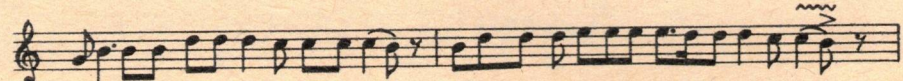

Pa ja bi ga bolje bi-la skloni-la i prid kuglu ne bi ga bi-la u-pu-ti-la.

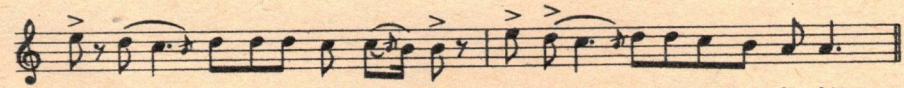

A - jaoj, dra-gi brat moj Pe - ra, a-jaoj te-ret moj ve-li-ki!

Ajoj, mati moja mila,
A što si me prevarila,
Pa si nuz bašču otišla?

Kad sam telegram dobila:
Leposava se pod zemlju položila,
A za brata nikad ništa ne zna,
On je kukavan, u rat nesto.

Nit znam da li ga dušmanska kugla pogodila,
Nit znam da li ga crno more progutalo?
Evo, četrnajst je godina, nikad za njega ne znam ništa.

Ajao mati, ime, fala ti
Ajao mati, ime, fala ti
Ta što ga nisi sačuvala?
Pa da si ga ovamo uputila,
Pa ja bi ga bolje bila sklonila
I prid kuglu ne bi ga bila uputila.
Ajaoj, dragi brat moj Pera,
Ajaoj, teret moj veliki!

Čanad (Magyarcsanád)
1959
Marika Janovac (60 g.)

Emphatico

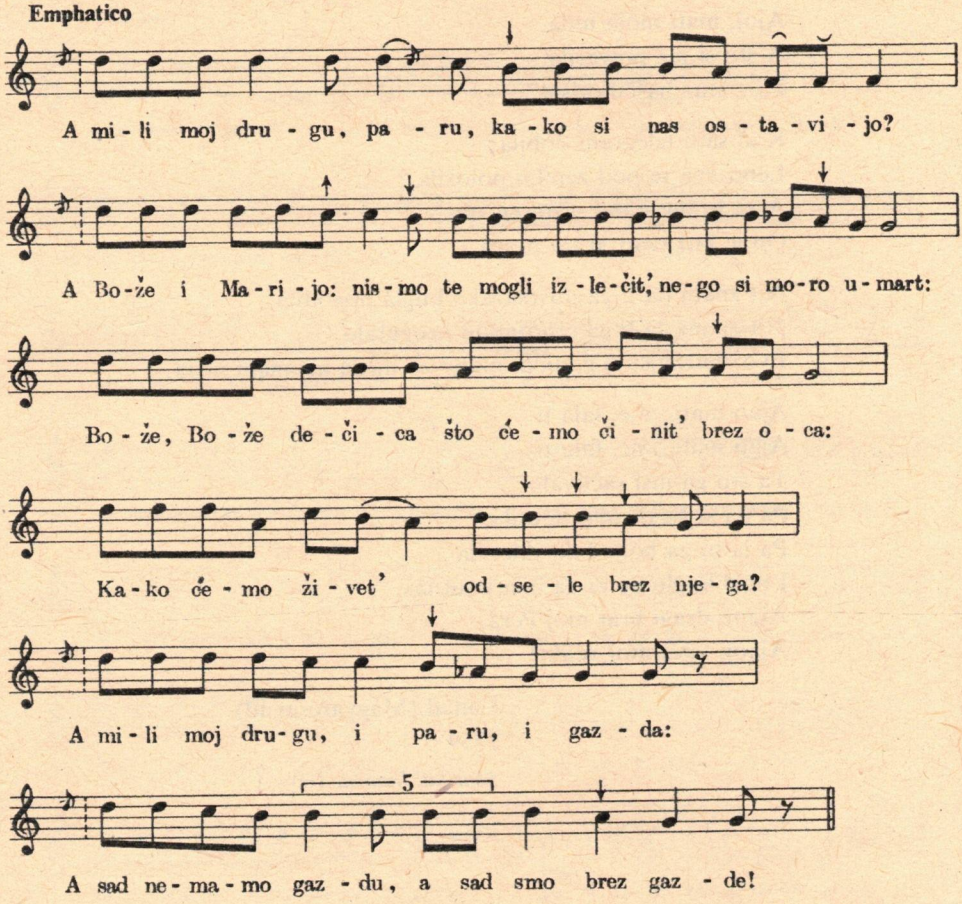

A mili moj drugu, paru, kako si nas ostavijo?
A Bože i Marijo: nismo te mogli izlečit', nego si moro umart:
Bože, Bože dečica, što ćemo činit' brez oca:
Kako ćemo živet' odsele brez njega?
A mili moj drugu, i paru, i gazda:
A sad nemamo gazdu, a sad smo brez gazde!

Baćin (Bátya)
1971
Supruga *Ištvana Balaža* (80 g.)
F.: Manga János

II. OD JESENI DO JESENI

Kolede iz Dušnoka

Na Mladince, ujedno onda idu i šibat. Svaki „koleđanin" ima u ruci korbač od žila, vrlo lipo opleten i cvićem ukrašen. „Koleđani" samo momci mogu biti. Prvi međ njima zove se kolovođa. Uveče počmu pivati „kolede" i traje cilu noć, jer moraju unići u svaku kuću gdi gori svića. Najprije odu na plebaniju svih dvanaest. Kad su tamo svršili, onda se razdile, šest na jednu, a šest na drugu stranu. Za pisme primaju darove u novcu i naravi, zato se i neki od njih zovu „torbonoše". (1883.)

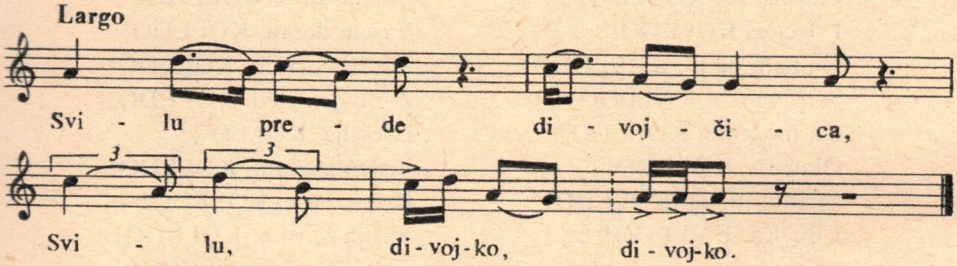

Usput:

Svilu prede divojčica
Svilu, divojko, divojko.

Svilu prede gajtan plete
Sajno zeleno, zeleno.

Kalin – drvo vitopero
Sajno zeleno, zeleno.

Kroz kalino voda teče
Sajno zeleno, zeleno.

Ne krivaj se za mojčica
Sajno zeleno, zeleno.

Poznajem ti ruse kose
Sajno zeleno, zeleno.

Nit su bele, nit su crne
Samo najbolje divojko.

Kolede
Dušnok (Dusnok)
1973

Ištvan (Čiča) Karasi (54 g.)
sa družinom
F.: Marija Kiss

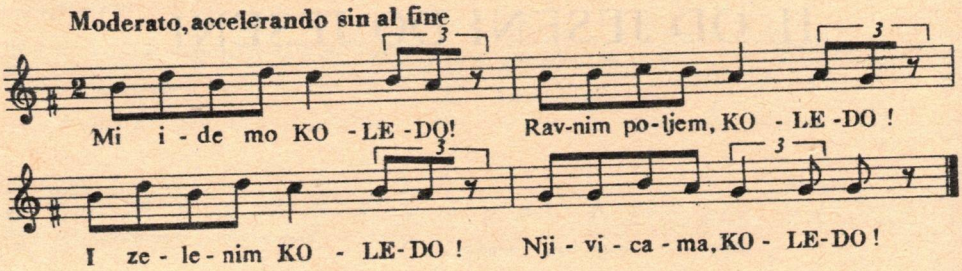

Kad idu poljem:

Mi idemo, KOLEDO!
Ravnim poljem, KOLEDO!
I zelenim, KOLEDO!
Njivicama, KOLEDO! –
Ravno polje, KOLEDO!
Puno stada, KOLEDO!
Zelen – njive, KOLEDO!
Puno klasja, KOLEDO! –
Daj nam, Bože, KOLEDO!
Za kravice, KOLEDO!
I ovčice, KOLEDO!
Da nam dadu, KOLEDO!
Satre mlika, KOLEDO!
Da možemo, KOLEDO!
Okupati, KOLEDO!
Mladog Boga, KOLEDO!
I Božića, KOLEDO!

Prid kućom:

Mi idemo, KOLEDO!
Mi idemo, KOLEDO!
Od istoka, KOLEDO!
Do zapada, KOLEDO!
I nosimo, KOLEDO!
I nosimo, KOLEDO!
Vašim goram', KOLEDO!
I njivama, KOLEDO!
Plodno ljito, KOLEDO!
Plodno ljito, KOLEDO!
Vašem domu, KOLEDO!
Zdravlje, sriću, KOLEDO!
Zdravlje, sriću, KOLEDO!
I veselje, KOLEDO!
Vašim stadom, KOLEDO!
Dobre paše, KOLEDO!
Vašim njivam, KOLEDO!
Teško klasje, KOLEDO!

Kod dvora:

Dune vetar, KOLEDO
S turske zemlje, KOLEDO
I dodune, KOLEDO
Vrana konja, KOLEDO.

Sve oružje, KOLEDO
I na mene, KOLEDO
I na mene, KOLEDO
Vi(j)o klobuk, KOLEDO.

Susredoše, KOLEDO
Ture momče, KOLEDO
Od kud tebi, KOLEDO
Vrana konja, KOLEDO.

I na konja, KOLEDO
Sve oružje, KOLEDO
I na tebe, KOLEDO
Vi(j)o klobuk, KOLEDO.

Služio sam, KOLEDO
Božju majku, KOLEDO
Božju majku, KOLEDO
Tri godine, KOLEDO.

Tri godine, KOLEDO
Brez promenja, KOLEDO
Ona dade, KOLEDO
Vrana konja, KOLEDO.

I na konja, KOLEDO
Sve oružje, KOLEDO
I na mene, KOLEDO
Vi(j)o klobuk, KOLEDO.

Na čas' pesma, KOLEDO
I junaku, KOLEDO
I junaku, KOLEDO
I šuraku, KOLEDO.

Dušnok (Dusnok) 1973
Ištvan (Čiča) Karasi (54 g.)
sa družinom
F. Marija Kiss

Domaćinu:

Hvaljen Isus, KOLEDO!
Domaćine, KOLEDO!
Zastamo vas, KOLEDO!
Za trpezom, KOLEDO!
Prid vama je, KOLEDO!
Puna kupa, KOLEDO!
Puna kupa, KOLEDO!
Sa rakijom, KOLEDO!
Sve vam zdravo, KOLEDO!
I veselo, KOLEDO!
Žene vam se, KOLEDO!
Izrodiše, KOLEDO!
Sve sinove, KOLEDO!
Zlatni' kosa, KOLEDO!
Kobile se, KOLEDO!
Iždrebiše, KOLEDO!
Sve konjice, KOLEDO!
Vrane konje, KOLEDO!

Krave vam se, KOLEDO!
Isteliše, KOLEDO!
Sve volove, KOLEDO!
Sve volove, KOLEDO!
Vitoroge, KOLEDO!
'Ajmo braćo, KOLEDO!
Da pletemo, KOLEDO!
Da pletemo, KOLEDO!
Tanke biče, KOLEDO!
Da šibamo, KOLEDO!
Vrane konje, KOLEDO!
Vrane konje, KOLEDO!
I volove, KOLEDO!
I volove, KOLEDO!
Vitoroge, KOLEDO!
Da smo pridnji, KOLEDO!
Prid svojinom, KOLEDO!
Prid svojinom, KOLEDO!

Prid družbinom, KOLEDO!
Kao misec, KOLEDO!
Prid zvizdami, KOLEDO!
Na čast pisma, KOLEDO!
Domaćinu, KOLEDO!

Čedu domaćina:

U našega, KOLEDO!
Domaćina, KOLEDO!
Našlo se je, KOLEDO!
Mlado čedo, KOLEDO!
Mlado čedo, KOLEDO!
Muška glava, KOLEDO!
Na glavi mu, KOLEDO!
Kuna – kapa, KOLEDO!
U ruki mu, KOLEDO!
Zlat-buzdovanj, KOLEDO!
Zlat-buzdovanj, KOLEDO!
Bog mu dao, KOLEDO!
Zdravlje, sriću, KOLEDO!
I veselje, KOLEDO!
Dajte nama, KOLEDO!
Kaftić masla, KOLEDO!
Da kupamo, KOLEDO!
Mlado čedo, KOLEDO!
Mlado čedo, KOLEDO!
Mušku glavu, KOLEDO!
Na čast pisma, KOLEDO!
Mladom čedu, KOLEDO!
Mladom čedu, KOLEDO!
Muškoj glavi, KOLEDO!

Divojki:

Vitka, vitka, KOLEDO!
Tanka vrba, KOLEDO!
Na njoj sidi, KOLEDO!
Soljka ptica, KOLEDO!
Nije ono, KOLEDO!
Soljka ptica, KOLEDO!
Već je ono, KOLEDO!
Mlada moma, KOLEDO!
Mlada moma, KOLEDO!
Nerazumna, KOLEDO!
Nenaučna, KOLEDO!
I govori, KOLEDO!
Ovom jesi, KOLEDO!
Mili rode, KOLEDO!
Ponositi, KOLEDO!
Nemoj mene, KOLEDO!
Razudati, KOLEDO!
Dok uredim, KOLEDO!
Bracu kose, KOLEDO!
Bracu kose, KOLEDO!
I dvorove, KOLEDO!
Svoje perje, KOLEDO!
Kud bi lećo, KOLEDO!
Sve bi trepćo, KOLEDO!

'Da bi stao, KOLEDO!
Sve bi sjao, KOLEDO!
Sve bi sjao, KOLEDO! –
Na čast pisma, KOLEDO!

Dušnok (Dusnok)

Zapis *Ive Prćić*
„Bunjevačke narodne pisme"
Osvit, Subotica, 1971

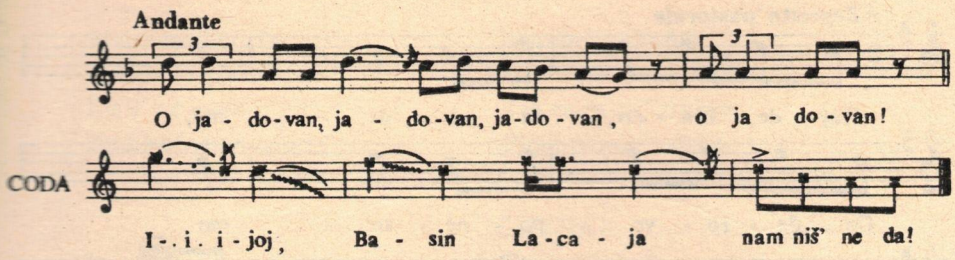

Kad ništa ne dobiju:

O jadovan, jadovan, jadovan
O JADOVAN!

Što je tebe čemeran, čemeran?
– Žena mi je odbegla, odbegla.
– A zaš' ti je odbegla, odbegla?
– Što joj nisam kupio, kupio,
Zelen suknju s pazara, pazara.
– A zaš' nisi kupio, kupio?
– A zaš' nisam imao za čega.
– A zaš' nisi od kuma prosio?
– A u kuma ni komadić kruva.
– A zaš' nisi ukrao, ukrao?
– A za krađu bijaju, bijaju.
Iiii . . . joj, Basin Lacaja nam niš' ne da!

Dušnok (Dusnok)
1973
Ištvan (Čiča) Karasi (54 g.)
sa družinom
F: Marija Kiss

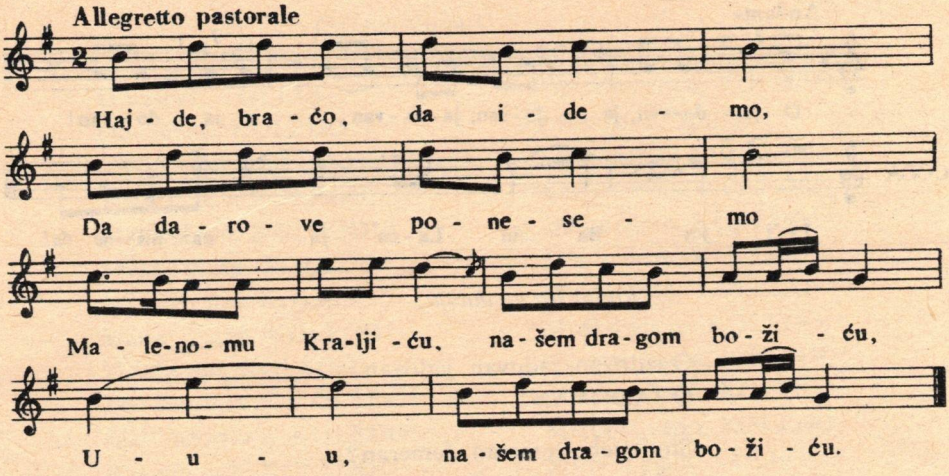

Hajde, braćo, da idemo
Da darove ponesemo
Malenomu kraljiću,
Našem dragom božiću,
U-u-u, našem dragom božiću.

Ustan', ustan' brat Nikola
I opravi brzo kola;
Jerbo jedna novina
Nas poziva s visina,
A-a-a, nas poziva s visina.

Hajde ovce zatvorite,
Torbe vaše zametnite,
Do Betlema hodimo,
Da ditešce vidimo,
O-o-o, da ditešce vidimo.

Na salašu kod Betlema,
Tamo dosta paše ima;
Tamo ovce tirajmo
I u frulu svirajmo.
O-o-o, i u frulu svirajmo.

Vatru ćemo naložiti,
Pokraj nje se položiti;
Premda ljuta je zima,
A odjeće ne ima.
A-a-a, a odjeće ne ima.

Zato Miško nosi drva,
Jer imamo samo mrva;
I to kaži Đurici,
U tankoj košuljici.
I-i-i, u tankoj košuljici.

Ti Bartole, vrati ovce,
I pristavi k' vatri lonce;
Ali da ne pokipe,
Pazi dobro, Filipe!
E-e-e, pazi dobro, Filipe!

Što ćeš dati, brate Mato?
Što ćeš ponit, sestro Kato,
Nami na put u torbu?
Jednu kokoš u čorbu?
U-u-u, jednu kokoš u čorbu.

Masla, sira mora biti,
A sve to ću ja poniti;
I dvi i tri pogače
I čuturu rakije.
A-a-a, i čuturu rakije.

A ti, Andro, uzmi gajde,
Tere s nami žurno hajde!
I posviraj veselo,
Da nas čuje sve selo,
O-o-o, da nas čuje sve selo.

Mate uzmi tamburice
I pripravi nove žice,
Da s' ne budu trgati,
Kad počnemo igrati,
I-i-i, kad počnemo igrati.

Udarajte „tidli-fidli"
Svoje note „tudli-fudli"
„Tra-ra-ra-ra" trubite,
„Pimli-pumli" udrite,
E-e-e, „pimli-pumli", udrite!

(Šokačka božićnja pesma, peva se na ponoćnici, kada orguljaš imitira gajde.)

Ovde po sviranju gajdaša
Ive Jančića iz Mohača
Reči po Fr. Š. Kuhaču

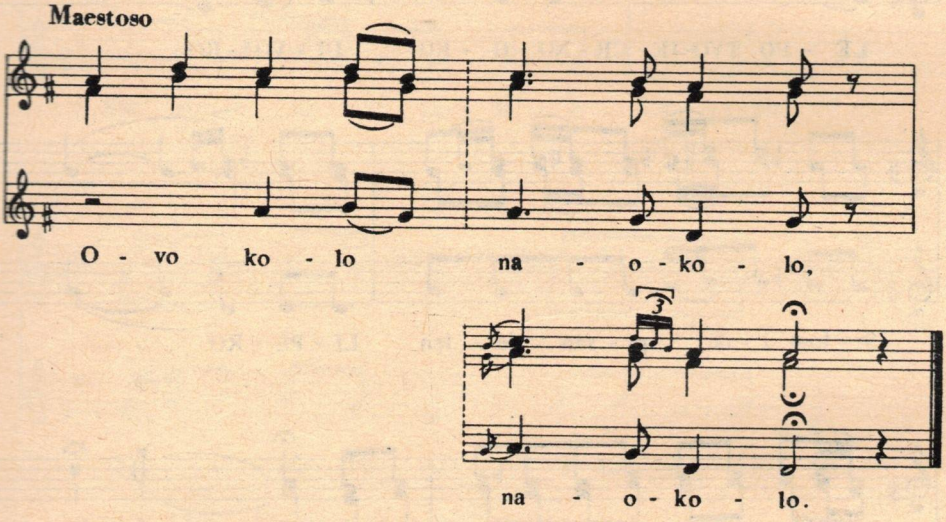

Ovo kolo naokolo,
naokolo.

Da se triput okrenemo,
Da je naše selo zdravo,
I u selo tri divojke,
Jedna tebi, druga meni,
Treća našim kolovođi.

* * *

Koj' u kolu kolo vodi,
Kolo vodi?

Lepi Palko i Mikola,
Lepi Palko ajd polako,
Snašice su posustale,
Ružice njim popadale,
Po prahu se potepale,
Na nogama naitale.

Vuzmena kola
Starin (Drávasztára)
1972
Ženski hor pod upravom
Marije M. Gažić
(Ženska igra. Odnos plesa i pesme aritmičan.)

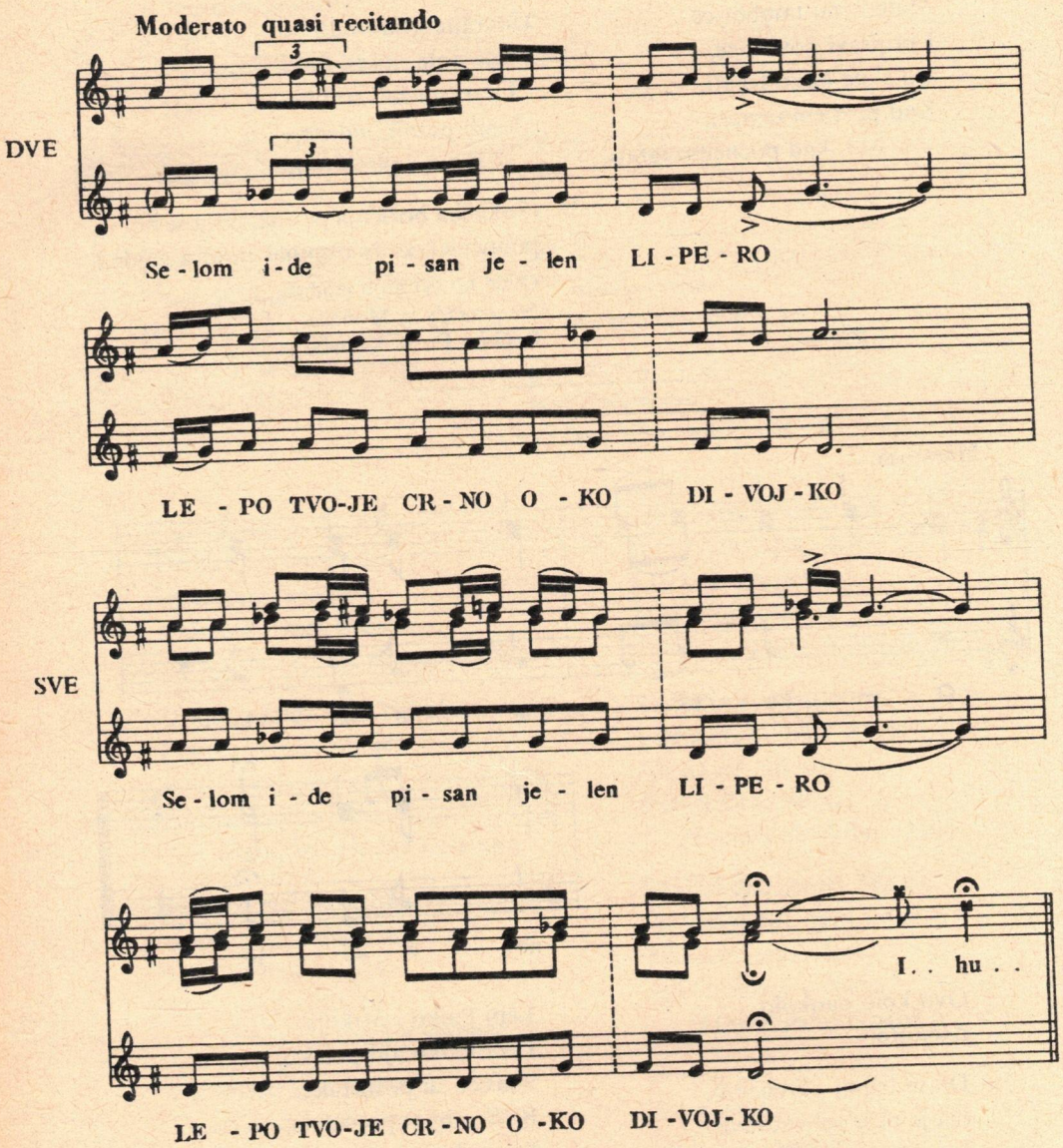

Dve: Selom ide pisan jelen
LIPERO, LEPO TVOJE CRNO OKO DIVOJKO!

Sve: Selom ide pisan jelen
LIPERO, LEPO TVOJE CRNO OKO DIVOJKO!
I . . . hu!

Selom ide, Boga moli:
„Daj mi, Bože, zlatne roge,
Da orušim gori vrha,
Da ja vidim, što j' u gori?"
U gori su tri postelje,
Na svakojoj po gospoja,
Svaka svoje čedo ljulja.

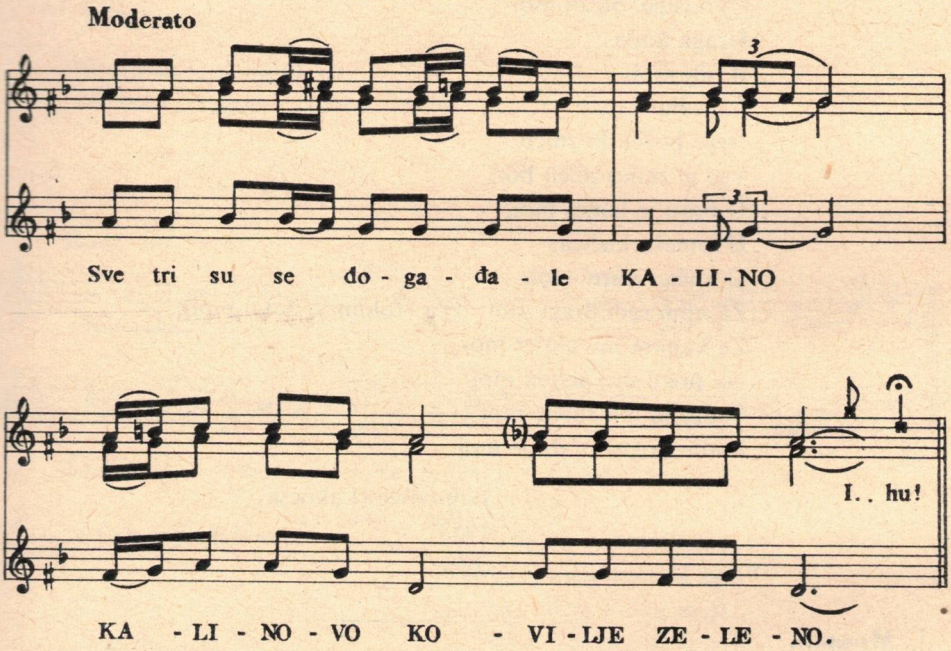

Dve: Sve tri su se događale
KALINO, KALINOVO KOVILJE ZELENO!
Sve: Sve tri su se događale
KALINO, KALINOVO KOVILJE ZELENO!
I . . . hu!

Kak' će kojem ime biti?
Najstarija govorila:
„Moj će biti žarko sunce".

A srednja je govorila:
„Moj će biti sjajan mesec",
Najmlađa je govorila:
„Moj će biti rosna kiša".
I . . . hu!

Rosna kiša za orače,
Sjajan mesec za putnike,
Sunce žarko za sirote.

Lukovišće (Lakócsa) 1953
Pevale žene i devojke

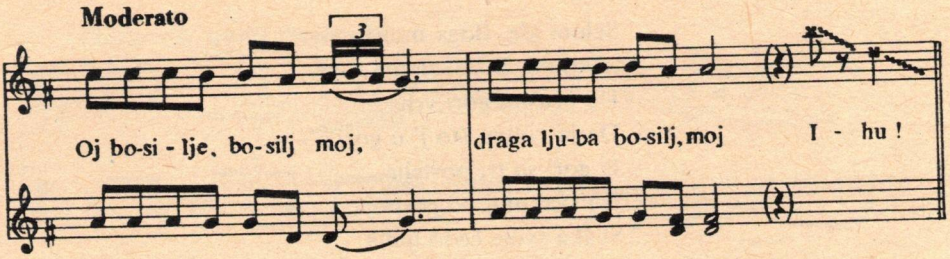

Oj bosilje, bosilj moj
Draga ljuba
Bosilj moj,
I . . . hu!
Neće bosilj da zniče,
Već je zniko zelen bor,
U boru je temeš moj,
U temešu kućica,
U kućici zlatni stol,
Za njim sedi dragi moj (Za stolom je dragi moj),
Za kapom mu cimer moj,
Na prstu mu prsten moj
U džepu mu rubac moj
Potim poznam, da je moj.

Lukovišće (Lakócsa)
1953
Žene

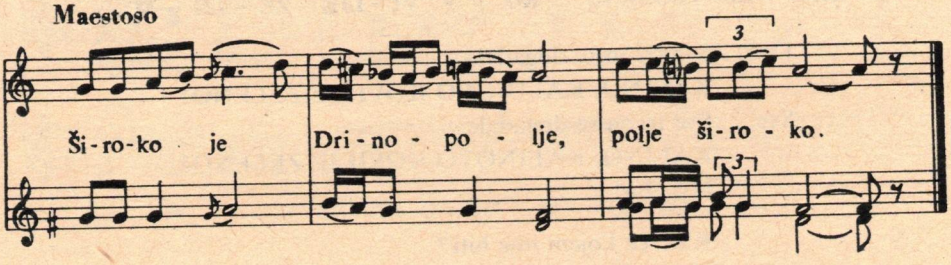

Široko je Drinopolje
Polje široko,

U tim polju je vinograd
Rodom obrašćen.

Čuvala ga Drinopoljka
Lepa divojka.

Onud jaši mlado momče
Tanko visoko.

Govori mu Drinopoljka
Lepa divojka:

Malo stani mlado momče,
Idem s tobom ja:

Ne idi sa mnom Drinopoljka
Lepa divojka:

Široko je, Drinopolje
Ne projdeš ga ti,

Visoka je Crna Gora,
Umoriš se ti,

Duboka je Cimer voda,
Utopiš se ti:

Projti ću ja Crnu Goru
Vincom svijajuć,

Preplivaću Cimer vodu
Boga moleći,

Ugodiću tvojoj majki
Tebe ljubeći.

Novo Selo (Tótújfalu)
1954

Jaga Petrinovićeva

Moderato

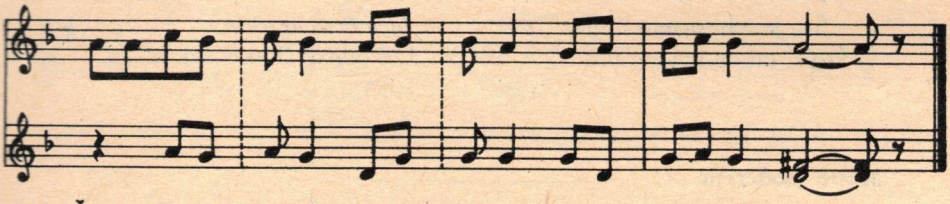

Že-ni-o se Ban I-va-ne, Ban I-va-ne že-ni-o se.

Ženio se Ban Ivane,
Ban Ivane
Ženio se.

Isprosio dalko ljubu.
Kad su ljubu isprosili,
Med sebom se dominjajo:
Ko će morje preplivati?
Preplivaše Ban Ivane,
Kad je došo do pol morja:
Sam' so mu se perja vidla;
Kad je došo blizo brega:
Utopi se Ban Ivane.

A divojka zajavuče:
A joj meni kud ću sadi?
Ako idem mojoj majki,
Moja majka reći će mi:
Ćerku imam, zeta nemam.
Ako idem k njegvoj majki,
Njegva majka reći će mi:
Snaju imam, sina nemam.

Vuzmeno kolo
Novo Selo (Tótújfalu)
1954

Jaga Petrinovićeva i obitelj

Andantino

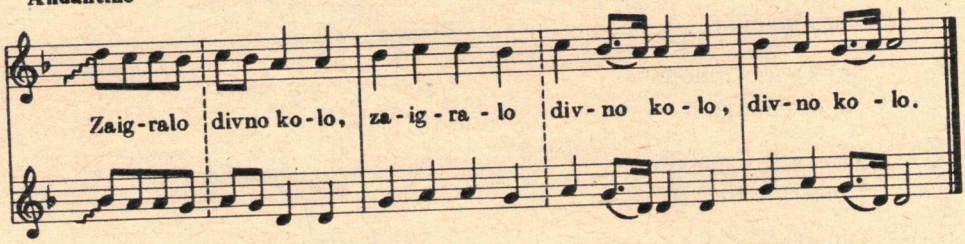

Zaigralo divno kolo,
Zaigralo divno kolo,
divno kolo.

U tim kolu sve divojke,
Sve su bele i rumene,
Samo jedna bledog lica,
Upita nju drugarica:
– Što je tebi drugo moja,
Što si takog bledog lica?

Kak' ja ne bi bleda bila,
Kad me dragi ostavio,
Na plot glavu oslonio,
Drugu dragu zaljubio.

Vuzmeno kolo
Novo Selo (Tótújfalu)
1954
Jaga Petrinovićeva
Lukovišće (Lakócsa)
1953
Žene

Molto moderato

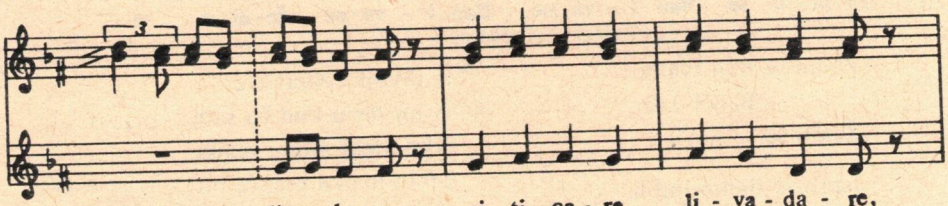

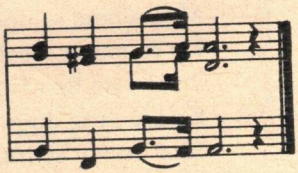

Dve-tri: Oj ti care livadare,
Oj ti care livadare,
Livadare.

Sve: Oj ti care livadare,
Oj ti care livadare,
Livadare.

Što so tebi te livade
Okre kraja pokošene?

Al' u polju cmilje rodi,
Cmilje rodi i govori:
Curice ne berite me,
Snašicama ne dajte me.

Snašice me mrsko nose:
Kad navečer doma dojdu,
Mene dadu svojoj deci,
Da sa menom kuću metu,
Al' ja cveće bolje venem,
Bolje venem nego cvatem,

Berite me devojčice,
Podajte me devojkama,
Devojke me lepo nose,
Mene denu za uvašca,
Kad navečer doma dođu,
Metnu mene u časicu,

U časicu, u vodicu,
A ja cveće bolje cvatem,
Bolje cvatem nego venem.

Lukovišće (Lakócsa) 1953, 1971
Narodna družina

Moderato

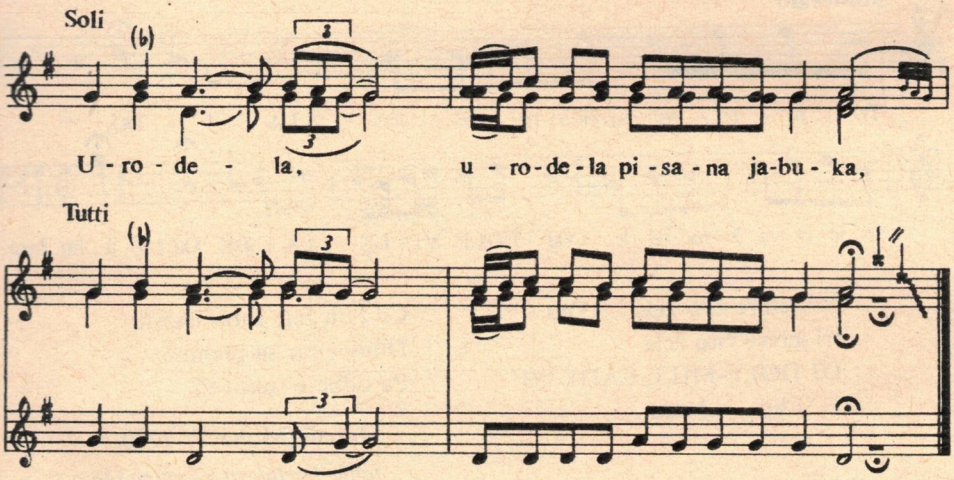

Urodela
Urodela pisana jabuka,
Urodela
Urodela pisana jabuka.
I . . . hu!
Koju Ivo rano zasadio
Ispala mu knjiga iz džepova.
To je našla Janjica devojka
Janjici se troje ruvo spravlja:
Prvo spravlja moja mila majka,
Drugo spravlja moja stara majka,
Treće spravljam ja sirota sama.
Koje spravlja moja mila majka;
Ono ćemo svatom podeljiti;
Koje spravlja moja stara majka:
Ono ćemo rodom podeljiti;
Koje spravljam ja sirota sama:
Ono ćemo mi dvoje trgati!
I . . . hu!

Lukovišće (Lakócsa) 1953, 1960
Narodni hor

(Na istu melodiju)

Lepa Mara,
Lepa Mara poljske ruže brala.
Lepa Mara,
Lepa Mara poljske ruže brala.

Beruć ruže u goricu zašla,
Tam je našla Ivana svinjara.
– Bog daj tebi Ivane svinjare.
Izved' mene iz te gore crne,
Daću ti ja ljubit lice belo.
Kad su zišli iz te gore crne:
– Daj Marice, da ti ljubim lice
– Ne dam Ivo, do majkine bašće:
– Daj Marice, da ti ljubim lice.
– Ne dam Ivo do majkina dvora:
Kad su došli do majkinog dvora:
– Daj Marice, da ti ljubim lice.
– Ne dam Ivo, tu me vidi majka!
Nije tako zmija zmaj-varala,
Kak je Mara Ivana svinjara.

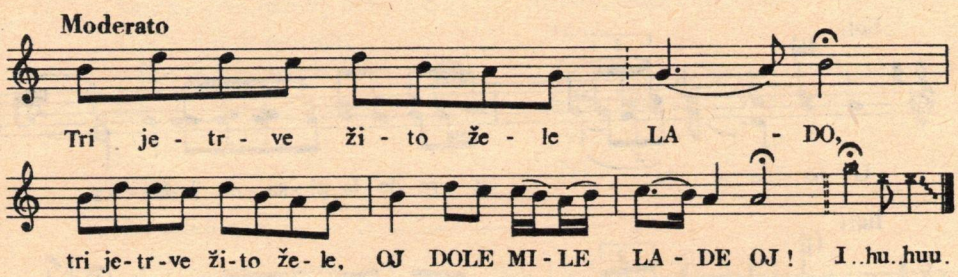

Tri jetrve žito žele LADO,
tri jetrve žito žele
OJ DOLE-MILE LADE OJ!
I . . hu . . . huuu . . .

Cil dan žele snop nažele
Dune vitar sa planine
Pa odnese rukoveti.

Mohač (Mohács) 1970

Janja Bartulova, Dumina (46 g.)
ud. *Agica Ivanac* (72 g.)

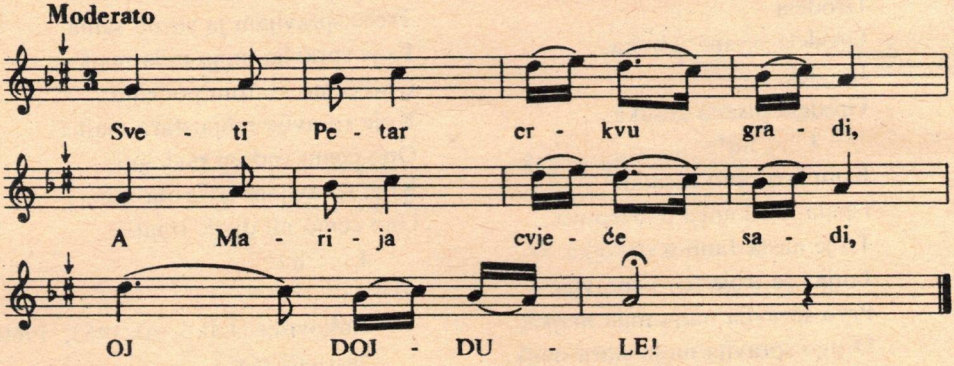

Sveti Petar crkvu gradi
A Marija cvjeće sadi
OJ DOJDULE!
Da namp pada lje kiša
OJ DOJDULE!

(Odlomak)
Kašad (Kásád)
1948

Eva Vukman (18 g.)
Pevaju samo ciganke

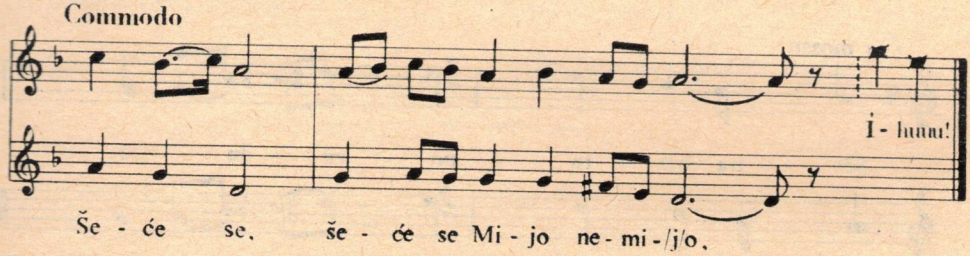

Šeće se,
Šeće se Mijo nemi(j)o
I . . . hu!

Po onoj gori zelenoj,
Po 'nomu polju Kosovu.
Potvaral junak devojku:
Da mu je stala na nogu.

Ona se kune preklinja:
Nisam ga nigda ni vidla.
Kad sam ga rano pred zoru,
Kad mi je dao jabuku;
Ozgor je bela rumena,
U pol' je slatka medena,
Ozdol je gorka, čemerna.

Novo Selo (Tótújfalu)
1954

Jaga Petrinovićeva

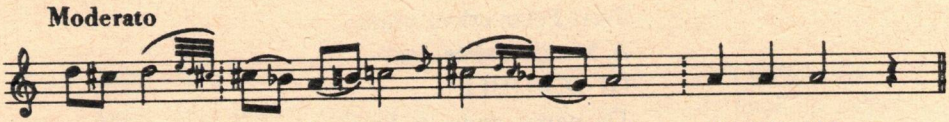

Višnjica rodila
LERJANO, PERJANO . . .

Koliko rodila?
Sedam, pet i devet.

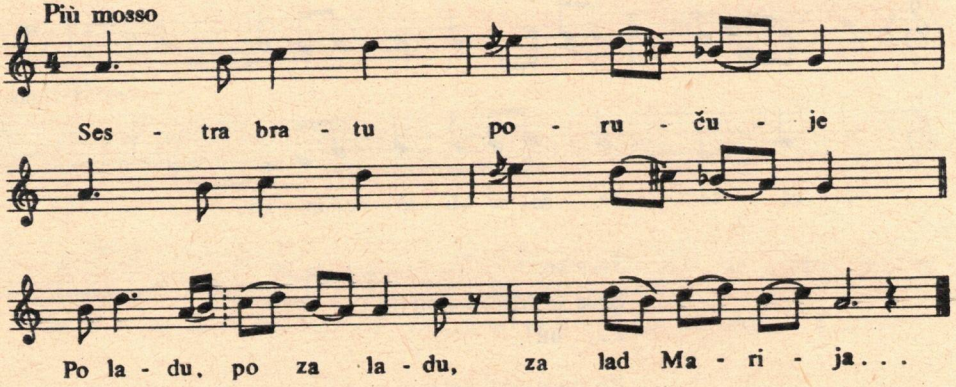

Sestra bratu poručuje,
Sestra bratu poručuje
PO LADU, PO ZA LADU
ZA LAD MARIJA . . .

Doď me brate povoditi,
Dok ne rodiš muško čedo,
Muško čedo i devojče . . .

„Pevalo se na Uskrs posle večernja.
Pevale dve po dve držeći se za maramice,
pa se tako provlačile, jedna drugoj.
Crkvu triputa, a krst jedanput obišle,
pa se kući razišle. Iz drugih sela
dolazili da se to gleda . . .“

Kalaz (Budakalász) 1972
Zorka Beloš r. *Lazić* (71 g.)

KRALJICE

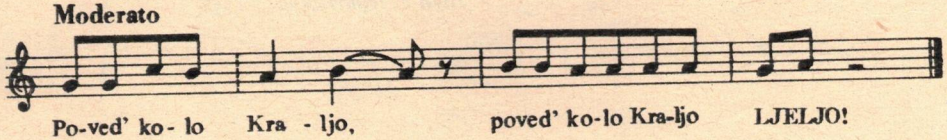

Poveď kolo kraljo,
poveď kolo kraljo, Ljeljo!

Poveď kolo, kraljo,
Od dvora do dvora,
Do carevog stola,
Car caricu budi,
Među oče ljubi:
Ustaj ti carice,
Došle su kraljice,
Da njim darujemo
S velikime darom,
Srebrnom krajcarom.

Katolj (Kátoly) 1948

(Di su momci)

I ovde nam kažu
Dva bora zelena
Pod prvim je borom
Momče neženito.
Je l' ga vi ženite
Je l' ga nama dajte.
Mi ćemo ga ženit,
Ženit i preženit;
Za Sukovu seku:
Kosa od pojasa
Kosa do pojasa.

(Na melodiju pesme *Poveď kolo*)

(Za devojku)

I ovde nam kažu
Dva bora zelena:
Pod prvim je borom
Seka neudata;
Je l' je vi udajte,
Je l' je nama dajte;

Mi ćemo ju udať
Za popovog đaka,
Koji knjige štije
Štije i preštije.

(Na melodiju pesme *Poveď kolo*)

Marica Jerand (20 g.)
Marica Prevor (15 g.)
Katica Klaić (17 g.)
Marica Kollar (14 g.)

(Za dete)

I ovde nam kažu
Dva bora zelena:
Pod prvim je borom
Čedo nemiljato;
Je l' ga vi miljajte,
Je l' ga nama dajte;
Mi ćemo ga miljat,
U zipku povijat.

(Na melodiju pesme *Poveď kolo*)

Katolj (Kátoly) 1948

M. Jerand (20 g.)
M. Prevor 15 g.
K. Klaić (17 g.)
M. Kollar (14 g.)

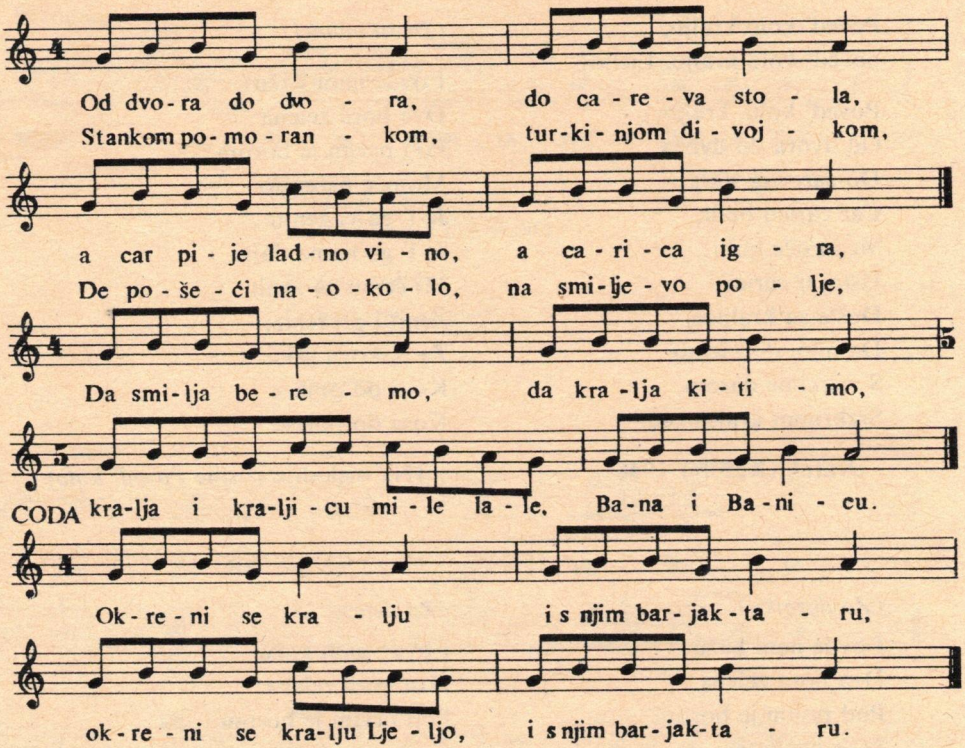

Od dvora do dvora
do careva stola,
a car pije ladno vino,
a carica igra
s tankom pomorankom,
Turkinjom divojkom.
De pošeći naokolo
na smiljevo polje
da smilja beremo,
da kralja kitimo,
kralja i kraljicu MILE LALE
Bana i Banicu.
Okreni se kralju
i s njim barjaktaru,
okreni se kralju LJELJO
i s njim barjaktaru.

Santovo (Hercegszántó) 1948

Nevenka Budimlić (42 g.) (po sećanju)

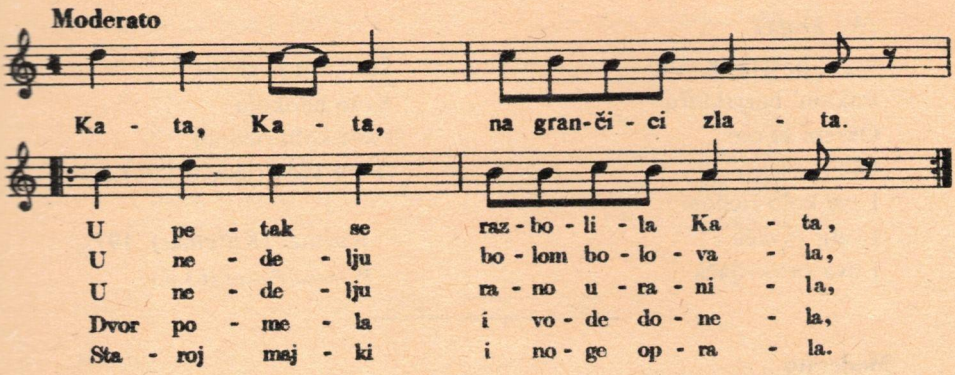

Kata Kata na grančici zlata.
U petak se razbolila Kata,
U nedelju bolom bolovala,
U nedelju rano uranila,
Dvor pomela i vode donela,
Staroj majki i noge oprala.

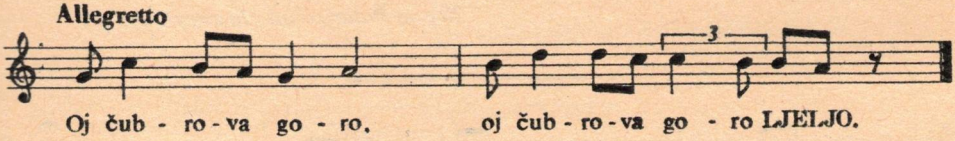

Oj čubrova goro,
Oj čubrova goro LJELJO,
Mi čubar beremo,
Mi čubar beremo LJELJO,
Da kralja kitimo,
Da kralja kitimo LJELJO,
Kralja i Kraljicu,
Kralja i Kraljicu LJELJO,
Bana i Banicu
Bana i Banicu LJELJO,
I sve kolo riedom
I sve kolo riedom LJELJO.
Mi selu idemo,
Selo od nas biži
Mi mu ne idemo
Da ga porobimo
Već mu mi idemo
Da ga pohodimo.

(Na kraju)

Na s' pošetaj Kralju
Poklon' barjaktaru
Okreni se olo
Olo naokolo
I sve kolo riedom
I četir pivača
I dva rastavljača
Što kolo rastavlja
Kolo naokolo
I sve kolo riedom
(I sve kolo riedom LJELJO).

Kaćmar (Katymár) 1971
Petrona Petreš (63 g.)

Moderato

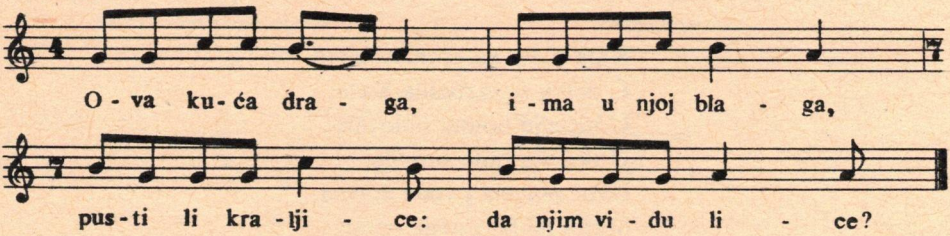

(Kad ulaze kraljice)

Ova kuća draga
Ima u njoj blaga
pusti li kraljice:
da njim vidu lice?

Čavolj (Csávoly) 1956
Kresta Patarica ud. *Jasenović* (75 g.)

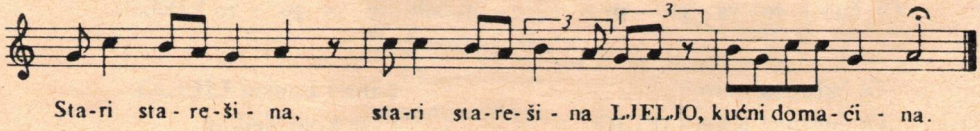

(Starima)

Stari starešina
stari starešina LJELJO,
kućni domaćina.
On ne čuva kuću
već čuva mijanu
a kad kući dođe,
a on babu vija,
što on nema vina,
vina i rakije
vino je popio,
rakiju prolio.

Čavolj (Csávoly) 1956
Kresta Patarica ud. *Jasenović* (75 g.)

I. Ovde nama kažu
Dva brata jednaka. II.
I. Vi starjeg ženite
Mlađeg Banu dajte II.
I. Ban će ga ženiti
Šabačkom divojkom II.
I. Koja ima dara
Tri tovara blaga II.
I. Prvi tovar blaga:
Svekrvu i svekrvi II.
I. Drugi tovar blaga
Bratu i selici II.
I. Treći tovar blaga
Momku i devojki. II.

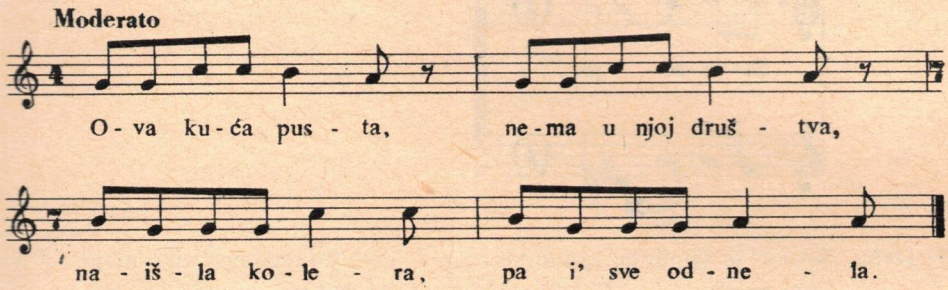

Ova kuća pusta,
nema u njoj društva,
naišla kolera
pa i' sve odnela.

Čavolj (Csávoly)
1956
Kresta Patarica ud. *Jasenović* (75. g.)

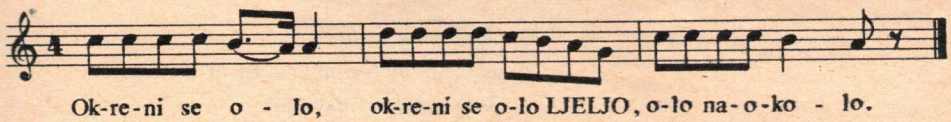

Okreni se olo
okreni se olo LJELJO
olo, naokolo

Čavolj (Csávoly)
1956
Kresta Patarica ud. *Jasenović* (75 g.)

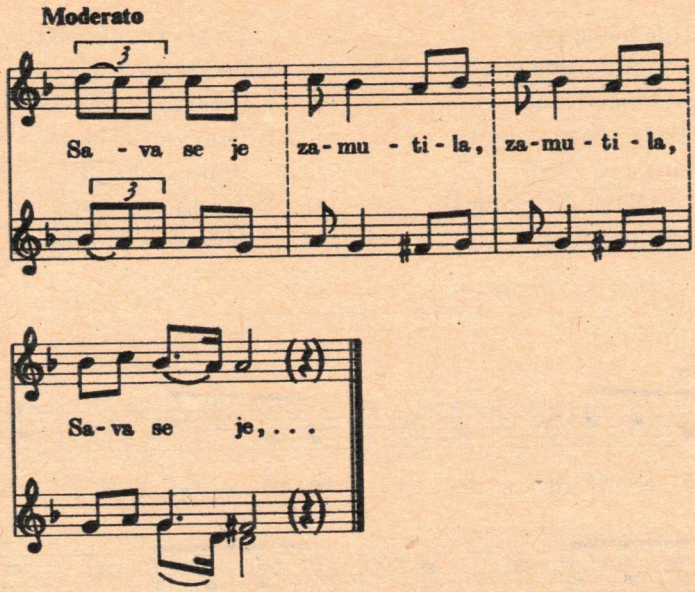

Dve: Sava se je zamutila, zamutila
Sava se je,
Sve: Sava se je zamutila, zamutila
Sava se je.

Do dve seke kupale se
Mandalena i Marija
Mandalena preplivala
Marija se utopila.
Mrtva Mara progovara;

– Mandalena seko moja,
Ne reci mi majki mojoj
Da sam se ja udomila;
Dva mi brega dva devera,
Al' vodica svekrvica.
– Mandalena seko moja,
Pozdravi mi braca moga:
Da ne fata sitnu ribu
Ufatit će telo moje;

– Mandalena seko moja,
Pozdravi mi seku moju:
Nek ne pije Save vode
Popit će mi oči moje.

Vuzmeno kolo
(odnos melodije i plesa aritmičan)
Lukovišće (Lakócsa)
1953
Žene i devojke

(Na istu melodiju)

Cmilj divojke posijale
posijale
Cmilj divojke
I-hu-hu . . .!

Čuvalo ga redom selo,
Red je došal na junake.
– Oj junaci katanaci,
Mene lepo naberite,
Snašicama ne deljite;
Snašice me mrsko nose,
Mene dadu čedu mladom:
Čedo z menom kuću mete.
Divojkama me deljite:
Divojke me lepo nose,
Mene meću na prozore,
Na prozore u čašicu,
U čašicu u vodicu.

Vuzmeno kolo
Novo Selo (Tótújfalu)
1954
Jaga Petrinovićeva

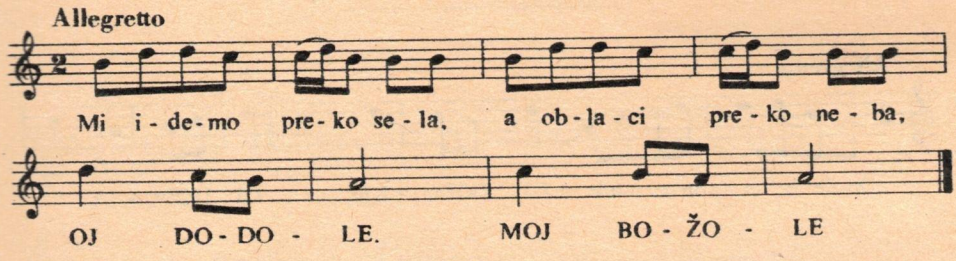

(Kad se vode dodole)

Mi idemo preko sela
A oblaci preko neba,
OJ DODOLE,
MOJ BOŽOLE*

Oblaci se razžališe,
Rosne kiše nam dadoše
OJ DODOLE,
MOJ BOŽOLE.*

(Kad dodolu poliju, viču)
TRESI SE DODO DODOLE!

Medina (Medina)
1973
Savica Kozić (70 g.)

*Mili Bože

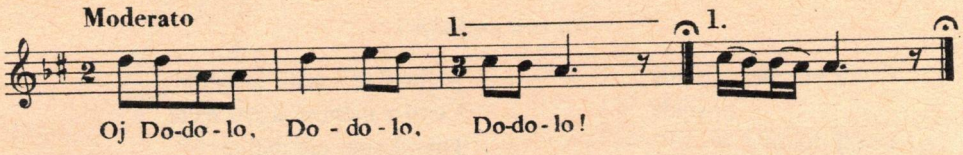

Oj Dodolo, Dodolo, Dodolo!
Šta bi tebi trebalo, trebalo?
– Jedna kanta vodice, vodice,
I od Boga rosice, rosice:
Da porosi sva polja, sva polja,
I vinovu lozicu, lozicu!

Pomaz (Pomáz)
1948
Ružica Pandur (53 g.)

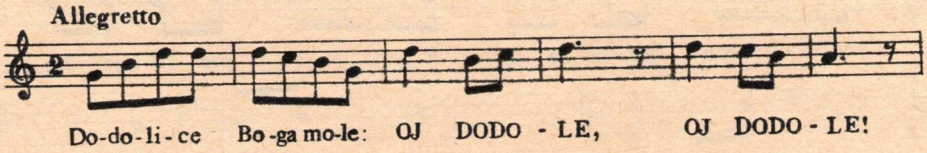

Dodolice Boga mole: OJ DODOLE, OJ DODOLE!
– Dajte Bože rosne kiše! OJ DODOLE, OJ DODOLE!
Više njega Boga mole: OJ DODOLE, OJ DODOLE!
– Dajte Bože rosne kiše! OJ DODOLE, OJ DODOLE!
Da sijemo tanak lanak, OJ DODOLE, OJ DODOLE!
Tanak lanak i konoplju!

Mohač (Mohács)
1948
Anka Kršić

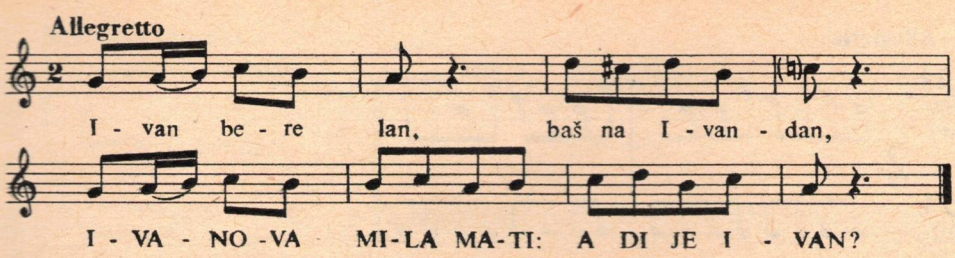

Ivan bere lan,
Baš na Ivan-dan
IVANOVA MILA MATI: A' DI JE IVAN?

Ivan tuče lan, baš na Ivan-dan.

Pomaz (Pomáz)
1958
Sofija ud. *Svetozara Pandura* (65 g.)

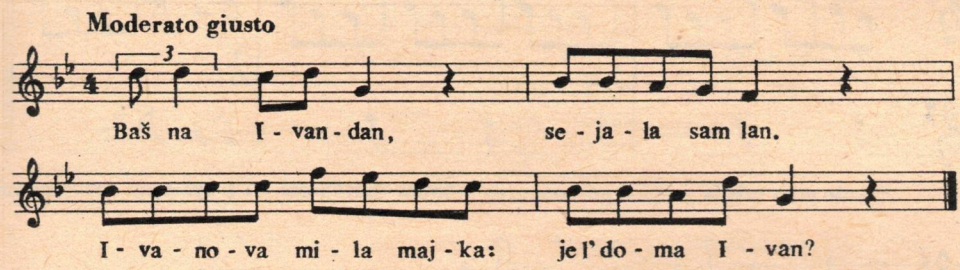

Baš na Ivandan
Sejala sam lan
Ivanova mila majka:
Je l' doma Ivan?

Nije on doma
Išo s kolama
Nije, nije, nije doma
Išo s kolama!

Sentandreja (Szentendre)
1948
Gavra Ljubojević (67 g.)
Dalmacijanska

Allegretto

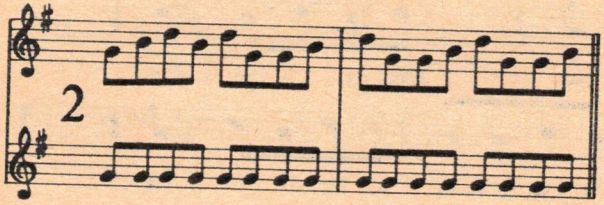

Dej- te dejte kaj imate , vinograde i hombare,

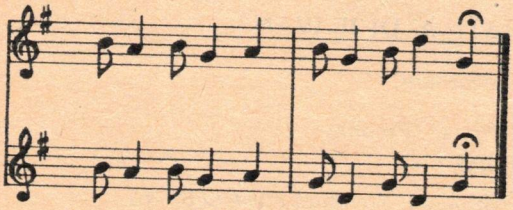

HOJ LEPO LADO , HOJ LADO,LADO.

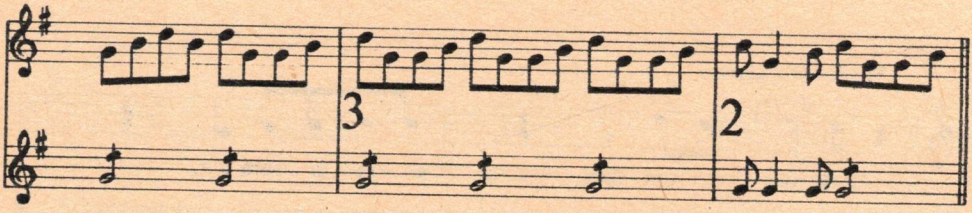

Stante gore mlada gospa ,i gosponom i s hrđavom motičicom , i s praznom torbešnicom,

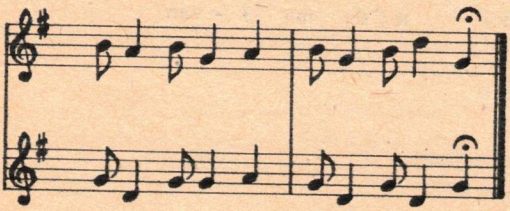

HOJ LEPO LADO , HOJ LEPO LADO.

Dejte, dejte kaj imate,
Vinograde i hombare,
HOJ LEPO LADO,
HOJ LADO, LADO.

Stante gore mlada gospa
i gosponom
I s hrđavom motičicom,
I s praznom torbešnicom
HOJ LEPO LADO,
HOJ LEPO LADO.

Breznica (Berzence)
(Szentmihályhegy) 1959
Simon Mihályné (48 g.)
(po snimku E. Eperjessyja)

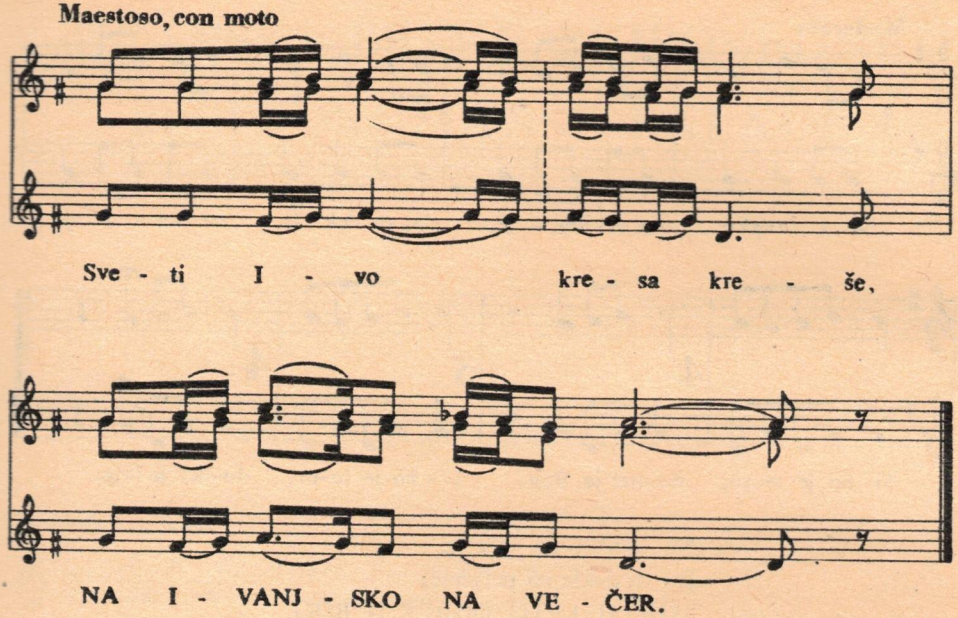

Sveti Ivo kresa kreše,
NA IVANJSKO NA VEČER

Kresa kreše ljubu zove:
– Hajde ljubo večerati.
– Ja sam Ivo večerala:
Krhke, prhke pogačičke.

– S kim si ljuba snoćka spala?
Da si ljuba sa mnom spala,
Dao bi ti struku zlata,
Struku zlata oko vrata!

Ivanjska
Martinci (Felsőszentmárton) 1960
Ženski hor

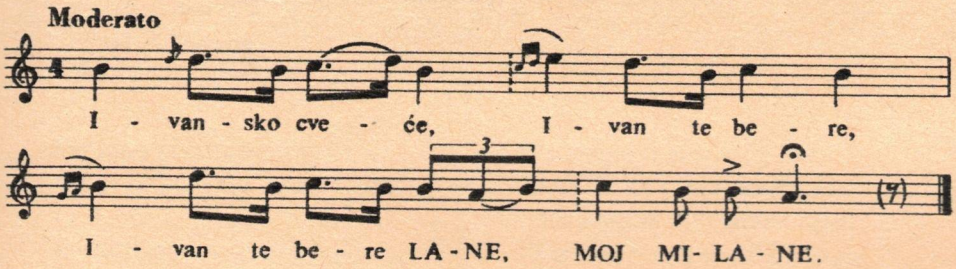

Ivansko cveće, Ivan te bere,
Ivan te bere, LANE, MOJ MILANE.

Ivan te bere, majki te daje,
Majka te plete na kuću baca.

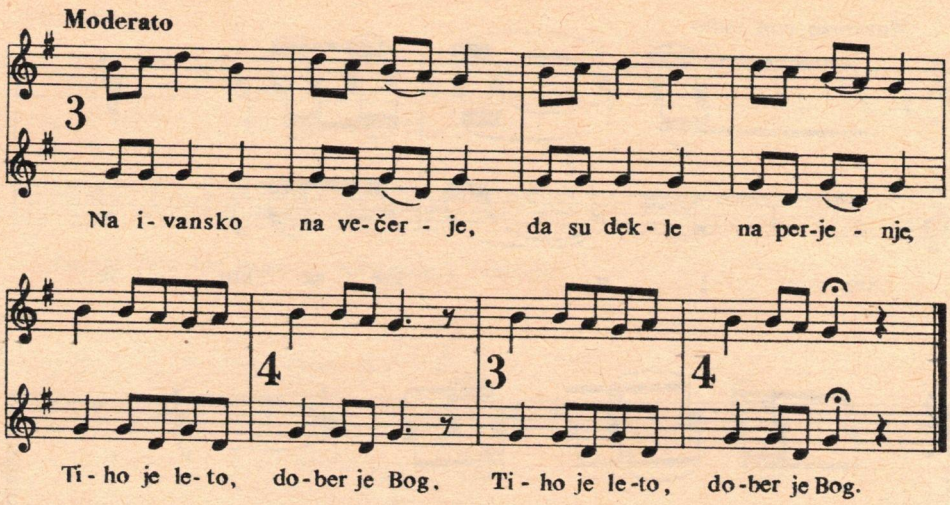

Na ivansko na večerje,
Da su dekle na perjenje,
TIHO JE LETO, DOBER JE BOG,
TIHO JE LETO, DOBER JE BOG.

Sveti Ivan kresa loži,
Na ivansko na večerje
TIHO JE LETO, DOBER JE BOG,
TIHO JE LETO, DOBER JE BOG.

Breznica (Berzence)
(Szentmihályhegy)
1959
Simon Mihályné (48 g.)
(Po snimku E. Eperjessyja)

III. EPSKE PESME, PRIPOVEDNE PESME, ROMANSE, BALADE

DEVOJKA SE SUNCU PROTIVILA

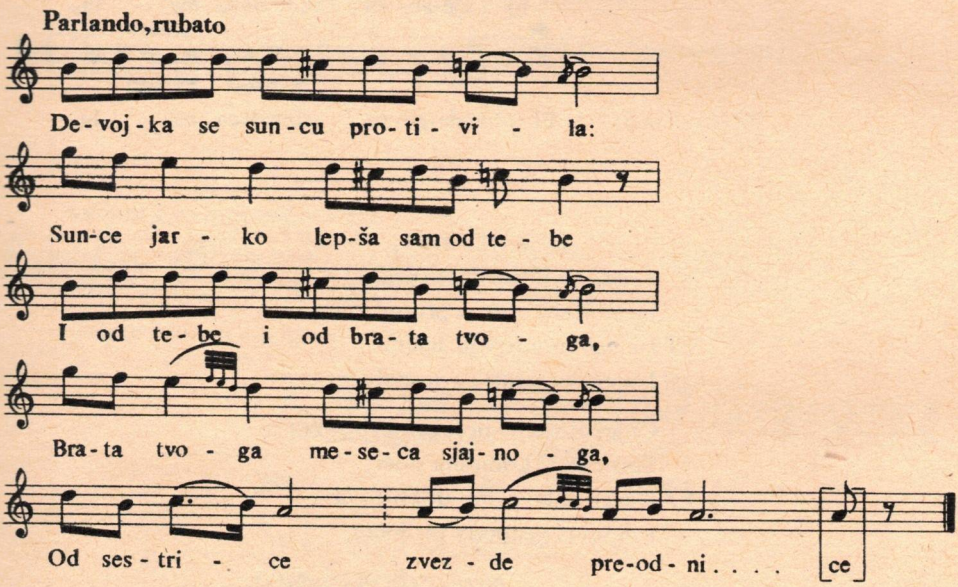

Devojka se suncu protivila:
Sunce jarko lepša sam od tebe,
I od tebe i od brata tvoga,
Brata tvoga meseca sjajnoga,
Od sestrice, zvezde preodnice.

Sunce jarko Bogu tužbu dalo:
Što ću bože s prokletom devojkom?
A Bog Suncu tako govorio:
Lako ćemo s prokletom devojkom.

Ti zasijaj preplani joj lice,
A ja ću joj (h)udu sreću dati:
'Udu sreću: Sve strane devere,
Zlu svekrvu, a svekra gorega,
Neka znade kom' se protivila.

Čip (Szigetcsép)
1973

Pevala *Nerandža Todorović* (68 g.)

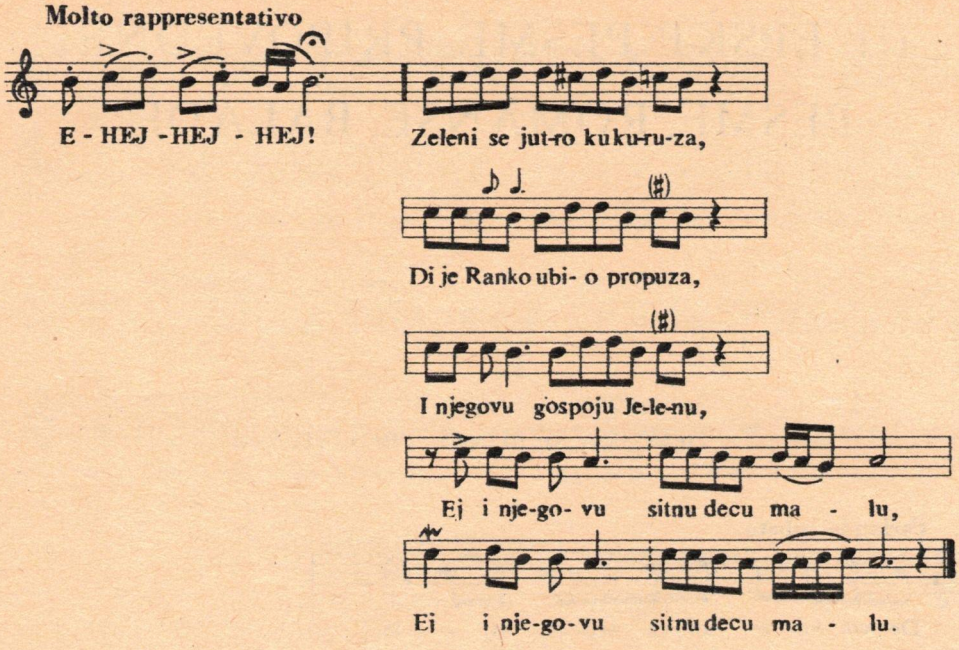

E-HEJ-HEJ-HEJ!
Zeleni se jutro kukuruza,
Di je Ranko ubio propuza*
EJ I njegovu gospoju Jelenu
I njegovu sitnu decu malu.

Čuješ Ranko: nećeš dobro proći,
Sutra će ti komešija doći:
EJ Devet kola, sami' doktorova
I deseta: gospoda prokleta.

Novo Selo (Tótújfalu)
1954
Pavo Kovač, gajdaš (64 g.)

* propuz = „profósz" (m.) = upravnik vojne kaznione

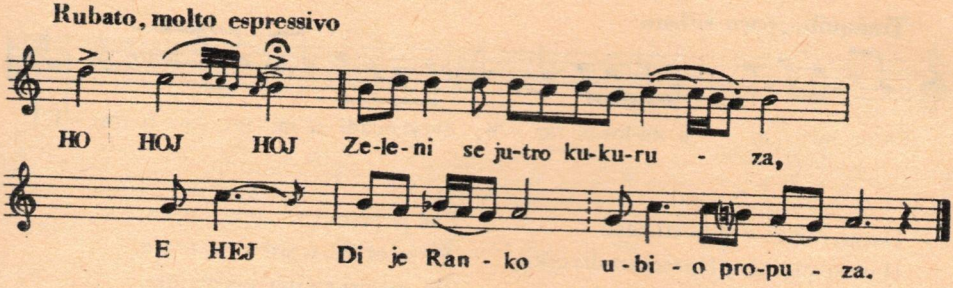

(Varijanta melodije)
HO-HO-HOJ!
Zeleni se jutro kukuruza
E-HEJ!
Di je Ranko ubio propuza.

Martinci (Felsőszentmárton)
1956
Mara Sigečan-Gujaševa (1906)

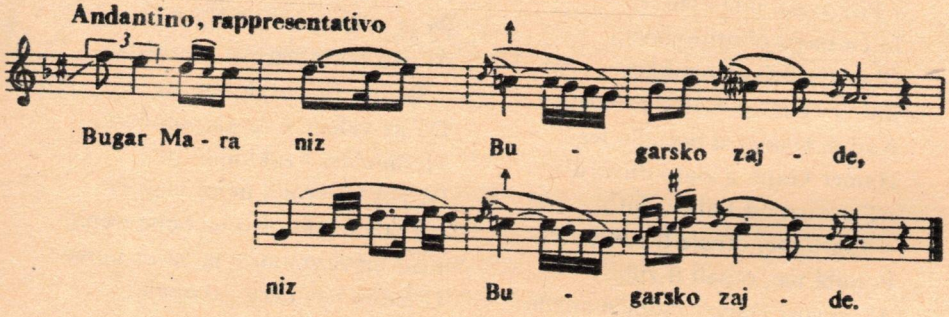

Bugar Mara niz Bugarsko zajde,
Niz Bugarsko zajde.

Susrela se s Jovom Sarajlijom:
– Povrašti me Jovo Sarajlija,
Privozi me preko Romanije,
Bez ljubljenja i bez milovanja,
Bez ikakvog muškog pomišljanja . . .

Legradska Gora (Szentmihályhegy)
1959
Kéri Istvánné (60 g.)
(po snimku E. Eperjessyja)
Verovatno bosanskog porekla

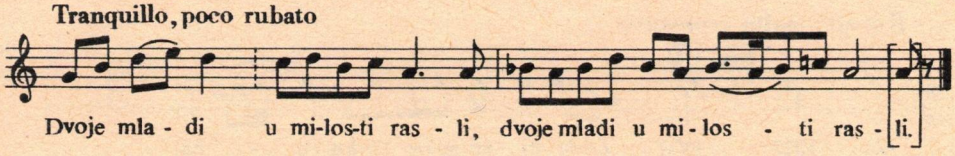

Dvoje mladi u milosti rasli
Hamer momče, Hamerka divojka,
Kad je Hamer za ženidbu bio,
I Hamerka za udaju bila,
Hamerova majka govorila:
– Koga ću ti isprositi sine?
– Isprosi mi Hamerku divojku.
Al' govori Hamerova majka:
– Ja ću tebi od Falića zlato,
Ruvom težja, zlatom pretežnija.
– Šta mi košta, što je pretežnija,
Kad mi nije u srcu milija.
Kad je Hamer sve svate skupio
– Pite svati, pite i jedite,
Ja ću moju oboriti glavu,
Oboriti do crne zemljice,
Baš zbog moje majke prokletice.
Kad je Hamer u postelju lego,
Hamer kraju, a zlato duvaru.
Al' govori od Falića zlato:
– Zagrli me, otpale ti ruke,
Poljubi me, otpali ti zubi.
Al' govori Hamer momče mlado:
– Ajd' ustani, ti ljubo nemila
Pa mi dodaj tentu i papira,
Da napišem do-dvi, do-tri riči,
Al' baš mojoj majki prokletici.
Kad ujutru zora zabiljela,
Evo majke na vrata kiljera
– Dižite se, moja djeco mila,
Majka vam je ručak pripravila.
Al' govori od Falića zlato:
– Kako će ti tvoj Hamer ustati,
Kad je Hamer sinoć poginio.
Evo ti je pismo ostavio.
Kad je majka to pismo čitala,
Sve je pismo suzama zaljila.
Pa je ot'šla u sobu na vrata,
Pa govori svima svatovima:
– Pite svati, pite i jedite,
Pa s' u crno ruvo obucite,
Pa ćete mi pratiti Hamera,
Al' pratiti sa onim sokakom,
Di njegova Hamerka divojka.
Hamerka je na čardaku sila,
Svilom loza s' srmom popunjiva,
Zlatnom žicom, srebrnom iglicom.
Pa govori svojoj miloj majki:
– Ala mi je zamírila ruža,
Baš ko da je Hamerova duša!
Pa je ot'šla pred ljesu na vrata,
Al' eto ti Hamerova pratnja.
– Skinite ga i otklopite ga,
Da ga viđem, i da ga poljubim,
Metnite ga, i zaklopite ga.
Pa govori svojoj miloj majki:
– Traži majko, što najbolje treba,
Kad on zamnom, i ja ću za njime.
U jednu nas raku zakopajte,
Zajedno nam ruke sastavljajte,
Na kraj glave ružu usadite,
Na kraj noga bunar iskopajte,
S leve strane šljive posadite
S desne strane klupe pomećite.
Ko je mlađan; nek se kiti ružom,
Ko je žedan; neka pije vode,
Al' koj' gladan, taj nek jede šljiva,
Al' koj susto, taj nek opočiva
Rič izusti, i dušu ispusti.

Sentmartin (Alsószentmárton) 1951
Anka Jozin-Mesarovićeva (61 g.)

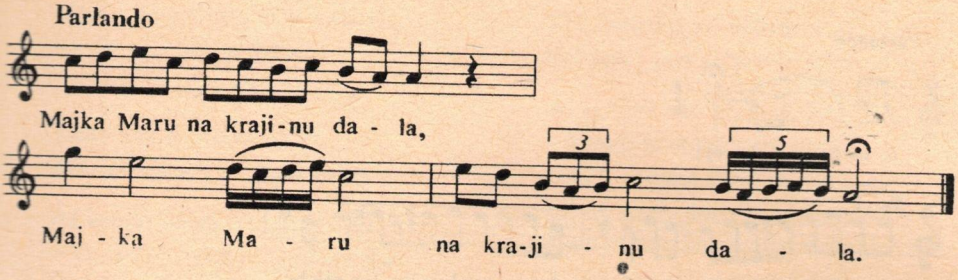

Majka Maru na Krajinu dala,
Majka Maru na Krajinu dala.

(Na Krajinu i Hercegovinu)

Kaćmar (Katymár)
1951

Katica Matoš (67 g.)
Marija Matoš (76 g.)

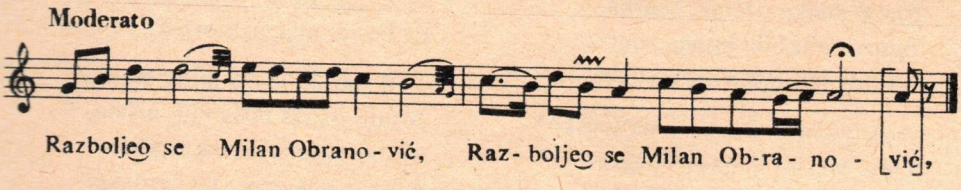

Razboljeo se Milan Obranović,
Razboljeo se Milan Obranović.
Knjigu štije, grozne suze lije:
– Daj mi ljubo, pero i artije,
Da napišem svom rodu žitije.
Na kim ću ti konja ostaviti?
– Ako li ga na majku ostavim:
Majka mi je slaba i nejaka,
Ona ne mož' konja napojiti
Napojiti ili nazobiti;
Vodiće ga na Dunav na vodu,
Suzama će Dunav zamutiti,
Konjic neće mutnu vodu piti.
– Ako li ga na ljubu ostavim:
Ljuba mi je vrlo đavolasta,
Ona neće konja napojiti.

Pomaz (Pomáz) 1948

Lina Kozar (78 g.)

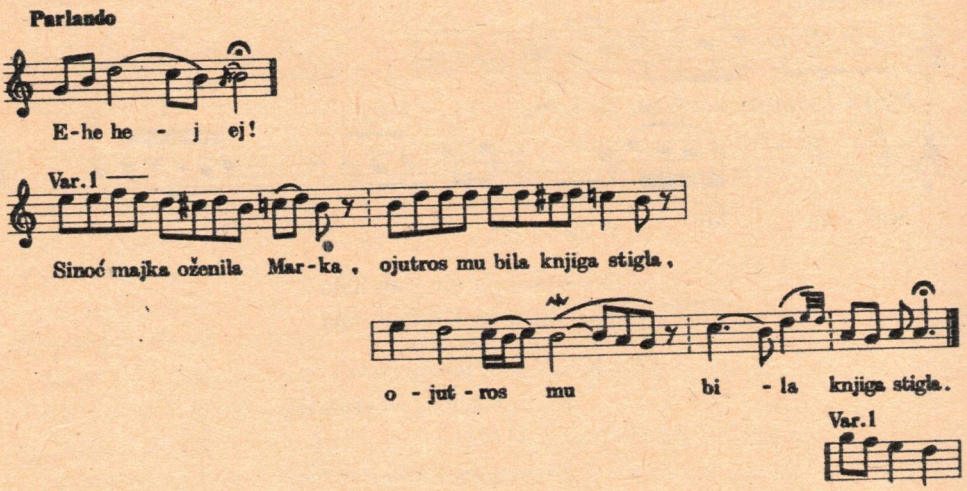

EHE HEJ EJ!
Sinoć majka oženila Marka,
ojutros mu bila knjiga stigla,
ojutros mu bila knjiga stigla.

Ajde Marko, car zove na vojsku!
Osta Marku ljuba neljubljena,
Pa je Marko ljubi besidio:

– Oj Boga ti ljubo neljubljena,
Dvori majku devet godinica.
Kad po redu nastane deseta,
Ti se udaj' za koga ti drago.

Dvori majku devet godinica,
Dvori majku ljuba neljubljena.

Kad je prošlo devet godinica,
I po redu nastala deseta,
Al se ona penje na čardake,
Pa je sama tiho besidila:

– Bože mili, da dugih godina!
Ne dosadi meni dvor metući
Dvor metući i vode noseći,
Ni dvoriti staru svekrvicu,
Već dosadi nad očima vesti,
Čekajući gospodara Marka.

Ona misli da niko ne čuje,
A to čula mlada zaovica.
Pa besidi mlada zaovica:

– Oj starice, stara moja majko.
Još do danas ništa čuli nismo,
Mi od naše mlađane snašice.
Al se danas penje na čardake,
Pa je sama tiho besidila:

Bože mili da dugih godina!
Ne dosadi meni dvor metući,
Dvor metući i vode noseći,
Ni dvoriti staru svekrvicu,
Ni slušati mladu zaovicu:
Već dosadi nad očima vesti,
Čekajući gospodara Marka.

– Muči, ćuti drago dite moje,
Bog će dati pa će Marko doći.

Istom oni u riči bijaše,
Vodom jezde do tri šajke lađe.
U prvoj je soko zakliktao,
A u drugoj konjic zahrzao,
A u trećoj zapivao Marko.

Majka Marka po grlu poznaje,
Koliko ga biše ugledala,
Još onako prid njeg išetala.

Ruke širi u lice ga ljubi,
Marko majku u bijelu ruku.

Al besidi Marko svojoj majki:
– Oj, starice stara moja majko,
Šta si mi se tako pomladila?
Mlađa si mi nego što si bila.

– A kako se ne bi pomladila,
Kad sam tebe s dobrim oženila.
Još do danas ništa čuli nismo,
Mi od naše mlađane snašice,
Al se danas penje na čardake.

Pa je sama tiho besidila:
Bože mili da dugih godina!
Ne dosadi meni dvor metući,
Dvor metući i vode noseći.
Ni dvoriti staru svekrvicu,
Ni slušati mladu zaovicu.

Već dosadi nad očima vesti,
Čekajući gospodara Marka.

Al govori Marko svojoj majci:
– Izvedi je stara mila majko,
Izvedi je pred dvor na sunašce,
Lipim ću je darivati darom,
Kad je tebe staru dodvorila,
A meneka mladog dočekala.

Izvela je stara mila majka,
Izvela je prid dvor na sunašce.
Veže Marko đerdan oko vrata,
Oko vrata trostruko dukata,
Pa besidi staroj miloj majci:

– Vodite je u bijele dvore,
Konji hržu a junaci viču,
Mlado ludo poplašit će mi se.

Groktenje
Kaćmar (Katymár) 1951
Katica Matoš (67 g.)
Marija Matoš (76 g.)
Tekst iz knjige. (Blaž Raić: Narodno blago – Subotica 1923.)

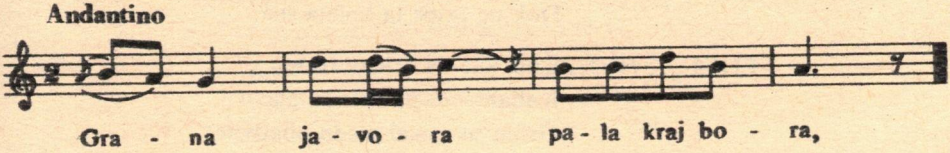

Grana javora pala kraj bora,
Na njoj sjedela tica malena.
Tica malena lepo pivala,
Lepo pivala: da se ženim ja.
– Majko majčice treba mi žene!
– Mili sinak moj, šta će ti žene?
– Majko majčice, treba mi žene:
Da mi donese ladne vodice,
Pa da zaleva moje ružice.

Šaroš (Magyarsarlós) 1951
Treza Graić-Katić (18 g.)

Parlando, molto rappresentativo

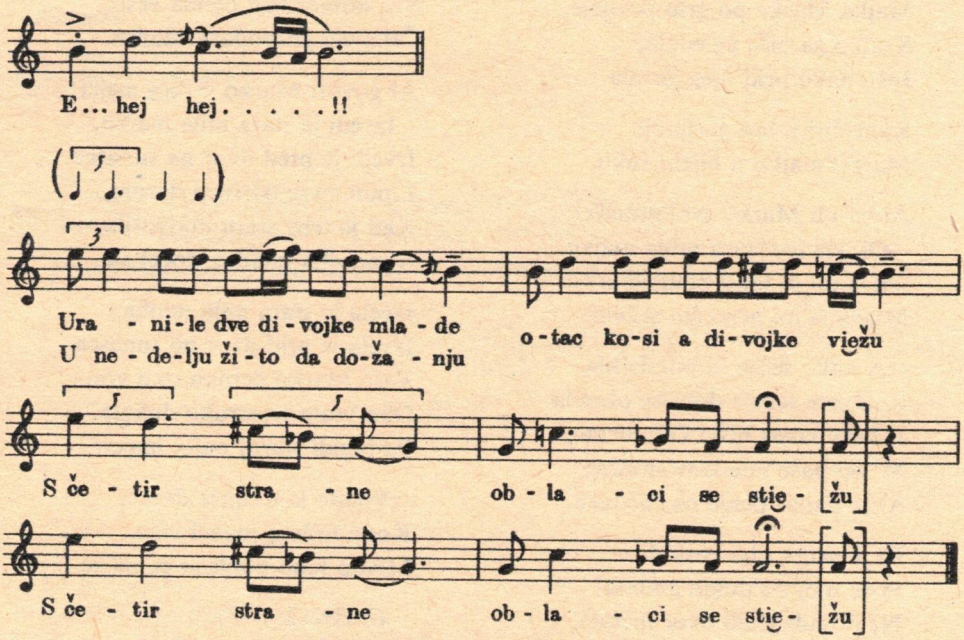

EHEJ . . . HEJ!! Uranile dve divojke mlade
U nedelju žito da dožanju,
Otac kosi a divojke viežu
S četir strane oblaci se stie(žu)
S četir strane oblaci se stie(žu)

EHEJ . . . HEJ!! Al' govori otac svojoj dici,
Ćeri Anki i ćeri Milici:
– Poslušajte moja dico mila
Dok ne priđe ta božija sila
Dok ne priđe ta božija sila.

EHEJ . . . HEJ!! Cure sile na zelenu travu,
Kabanicom pokrile su glavu;
Grom se spusti među obadvije:
Anku ubi a Milicu rani,
Anku ubi a Milicu rani.

EHEJ . . . HEJ!! Al' Milica dovikuje strica:
– Anka nam se oprostila svita;
Ja ostala ranjena dovika!
Ja ostala ranjena dovika!

Kaćmar (Katymár) 1971
Petrona Petreš (63 g.)

(Na melodiju *Uranile dve divojke mlade*)

Poslušajte moja braćo mila,
Kako j' majka svitovala sinka:
Nemoj sine nemoj lane moje,
Nemoj vrićat srce majke svoje,
Ti si zlato, sve ufanje moje.

Majki srce mekše od pamuka
A krilo joj mekše od jastuka:
Nemoj sine da ti majka kuka,
Ti si majke rumena jabuka.

Kad te sine majka ljuljuškala,
Više tebe suze prolivala
Od tereta i pesmu pevala:

Spavaj, spavaj, moje zlato milo,
Ti si majki ufanje jedino;
– O ne kukaj moja mila majko,
Bog će dati, sve će dobro biti,
Ja ću tebi majko sve vratiti,

Al' se ne smem majko oženiti.
Je l' će nam se želja pokvariti:
Ti ćeš kukat' kao kukavica,
Od malena ti si sirotica.

Kaćmar (Katymár) 1971
Pevala *Petrona Petreš* (63 g.)

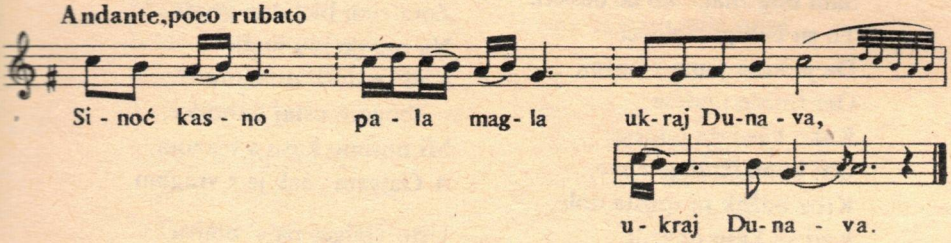

Sinoć kasno pala magla ukraj Dunava,
Tu se šeta verna ljuba Cara Lazara.
Otud ide soko tica perja šarena;
Pitala je verna ljuba Cara Lazara:
Ne vide li na Kosovu Cara Lazara?

Odgovara soko tica perja šarena:
Ako smo ga i vidili mi ga ne znamo.
Na njemu je plavi kaftan od plave svile,
Na nogama žute čizme od žute svile,
A na glavi beo kalpak od bele svile;
Ako li ga gdi vidite vi mu kažite:

Sinove sam iženila izmeđ' gospode,
A ćeri sam razudala, među gospodu,
Dvore sam mu opravila, bolje ne mogu,
Oko dvora ruža cvati ja je ne berem.

Medina (Medina) 1973
Pevala *Savica Kozić* (70 g.)

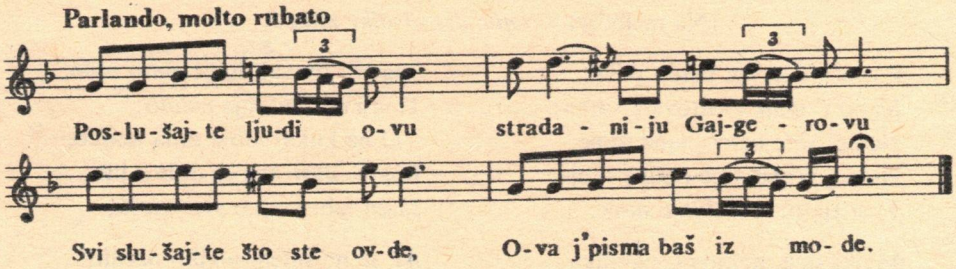

Poslušajte ljudi ovu
Stradaniju Gajgerovu*
Svi slušajte što ste ovde,
Ova j' pisma baš iz mode.
Gajger Joška jest na glasu,
Da on ima tešku kasu.
Kasa j' teška devet centi,
Sam bog znade ko će odneti.
To su čuli pustolovci
Da je kasa puna s novci.
Oni smisle i udese
Kako kasu da odnese:
Oni kupu štrange nove,
Kroz odžak se spuste dole.
Kad su kasu opazili,
Sva četir' se nasmijali.
Prvi drži nož u ruci,
– Koga vidiš, tog utuci!
Ako vidiš ti Gajgera
Zakolji ga kao kera!
Drugi opet brkom miče
Da u dvoru neko viče.
– Za kapiju nemaj brige,
jer su na njoj tanke ringle,
a imamo levorvera,
ne bojmo se konštandera.**
Treći vodi dva mrkova,
I uprede nji' u kola.
A četvrti kasu moli:
– Hajde kasa s nam', na koli.
–: . . . . . .

Zora rudi biel dan grudi,
Na oranje idu ljudi.
Kad su došli do žitnice:
– Zbogom ostaj Subotice,
Mi nosimo kasu s blagom,
A Gajgera: nek je s vragom.

Usto Gajger pa s' umiva,
A na njega sunce siva,
Na Gajgera sunce siva:
Gajger kasu oplakiva.

Čavolj (Csávoly)
Kaćmar (Katymár)
1956, 1971

Pilip Vidaković (63 g.)
Petrona Petreš (57 g.)

* Gajger = bogataš iz Subotice.

** Konštander = konstabler = policajac.

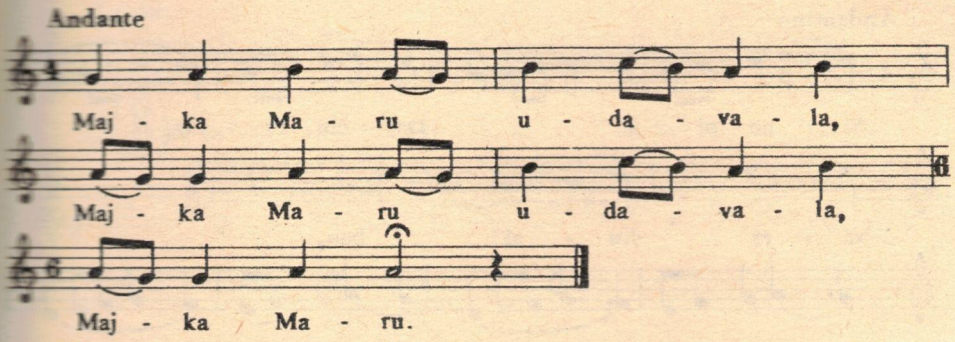

Majka Maru udavala,
Majka Maru udavala,
Majka Maru . . .

Preko mora za Ivana,
Majka Mari u rod išla,
Nađe Maru na bunaru,
S jednom rukom vode grabi,
S drugom rukom suze tare.

Majka Maru upitala:
– Šta je tebi kćero Maro,
Je l' je tebi svekar žao?

Ljepa Mara odgovara:
– Da je meni svekar žao:
Lako bi mu ugodila,
Na stojuć bi večerala,
U tom bi mu mila bila!

Majka Maru opet pita:
– Šta je tebi kćero Maro,
Je l' je tebi zla svekrva?

Ljepa Mara odgovara:
– Da je meni zla svekrva
Lako bi joj ugodila,
'Ladne vode bi donela:
U tom bi joj mila bila!

Majka Maru opet pita:
– Jesu l' tebi zle zaove?
– Da su meni zle zaove,
Lako bi njim ugodila;
Vezak bi njim začimala:
U tom bi njim mila bila!

Majka Maru opet pita:
– Jesu l' tebi zle jetrve?
– Da su meni zle jetrve,
Lako bi njim ugodila,
Čedo bi njim ponijala:
U tom bi njim mila bila!

Majka Maru opet pita:
– Jesu l' tebi zli djeveri?
– Da su meni zli djeveri,
Lako bi njim isprezala:
U tom bi njim mila bila!

– Al je meni Ivo žao:
Do pol noći u mejani,
Od pol noći dvoru šeće,
Na me ni pogledat neće!

Hajde kolo, nema više,
Sjela Mara pa uzdiše.

Olas (Olasz) 1948

Jela Vuković (68 g.)
Nekada se pevala uz igru

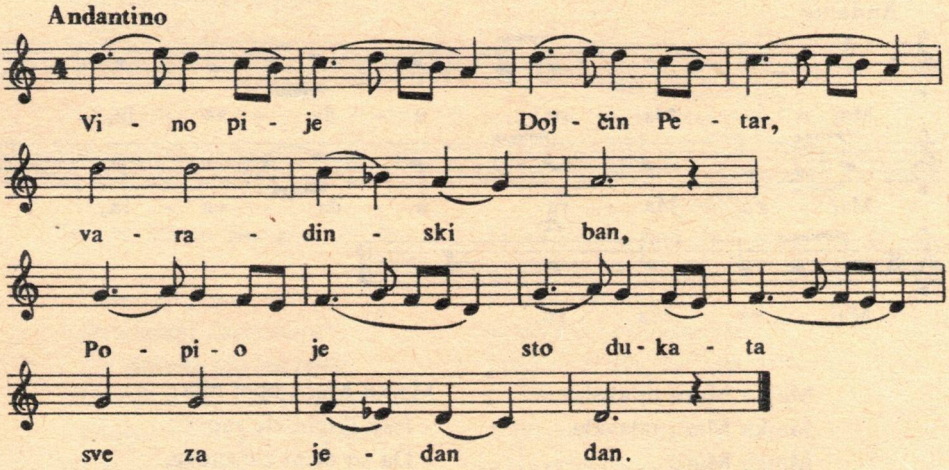

Vino pije Dojčin Petar, varadinski ban.
Popio je sto dukata sve za jedan dan,
Još ka tome vrana konja, zlatan buzdovan.
Karao ga kralj Matija, zemlji gospodar:
– Bog t' ubio, Dojčin Petar, varadinski ban!
Kud ti popi sto dukata sve za jedan dan,
Zašto popi vrana konja, zlatan buzdovan?
Al' besedi Dojčin Petar, varadinski ban:
– Ne karaj me, kralj Matija, zemlji gospodar!
Da si bio ti u krčmi gde sam bio ja,
I ljubio krčmaricu koju no sam ja,
Popio bi ravnu Peštu i sav Budim grad.

Kralj Matija = Mátyás király
Dojčin Petar = Verovatno Dóczy Péter, vojskovođa kralja Matije, (po drugima i biskup i petrovaradinski vlastelin)
Zapis melodije: Kornelije Stanković (1831–1865), osnivač srpske nacionalne kompozitorske škole.
Rodio se i umro u Budimu.

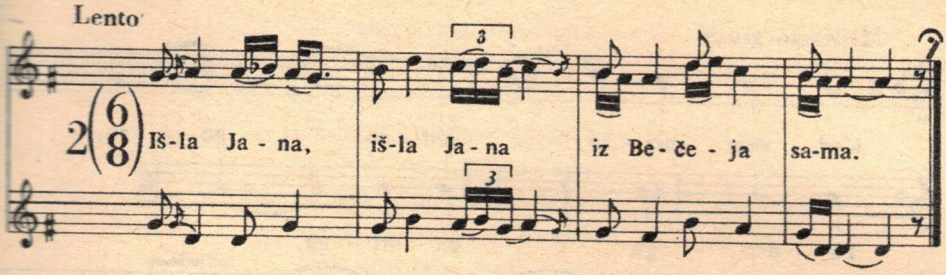

Išla Jana
Išla Jana
Iz Bečeja* sama.
Susreli je tri stara drotara.
Jedan reče: Poljubi me Jano
Drugi reče: Zagrli me Jano
Treći reče: Daj dukate zlatne.
Voljim biti tiskoj ribi hrana
neg' da ljubim tri stara drotara!
I pozdrav'te moju milu majku,
Da ne pije tiske vode hladne:
Popiće mi moje oči čarne.
I pozdrav'te moga oca Luku,
Da ne hvata pokraj Tise štuku:
Uhvatiće moju desnu ruku.
I pozdrav'te moga brata Savu,
Da ne kosi pokraj Tise travu:
Pokosiće moju kosu plavu.
I pozdrav'te moju sestru Jelu,
Da ne čeka Janu na večeru!
To izusti u Tisu se spusti.

Čanad (Magyarcsanád)
1959

Pevala *Rakila Neduca* rođ. *Bunjevac* (76 g.)

* Bečej – varošica pokraj Tise (Jugoslavija).

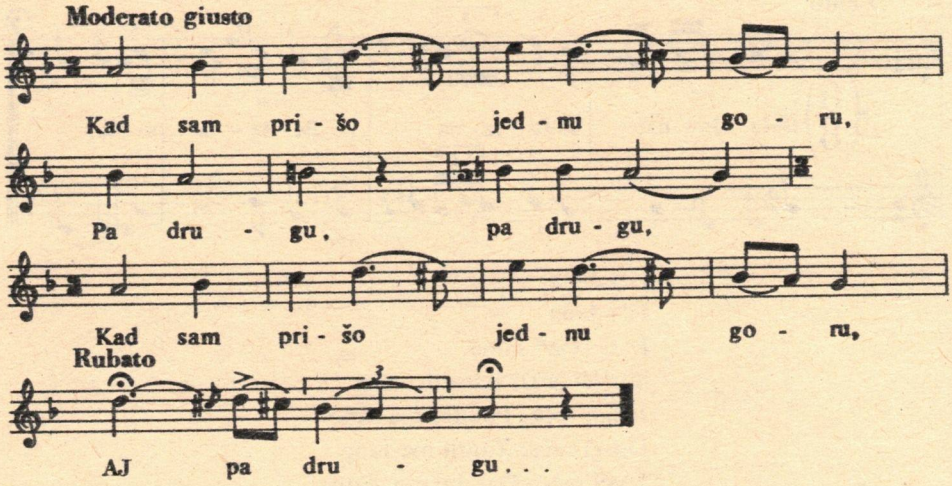

Kad sam prišo jednu goru
Pa drugu, pa drugu,
Kad sam prišo jednu goru,
Aj, pa drugu.
Kad sam došo na 'nu treću najveću:
Na 'noj trećoj javor drvo visoko,
I pod njime posteljica prostrta,
I u njoj je moja draga zaspala.
Nisam ju zn'o od ljepote buditi,
Već sam stao višnjeg Boga moliti
Da popuhne tiho vjetar od mora:
Ne bi l' spao jedan listak s javora,
Ne bi l' stao mojoj dragoj na lice,
Ne bi l' joj se probudilo srdašce.

Medina (Medina)
1951
Đura Skorić (34 g.)

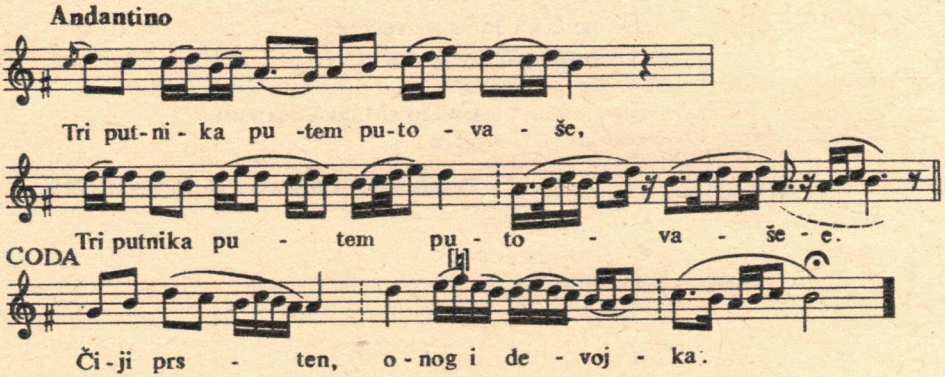

Tri putnika putem putovaše,
Putujući sretoše devojku.
Stadoše je darom darivati:
Jedan daje struk sitna bosiljka,
Drugi daje zelenu jabuku,
Treći daje zlatan prsten s ruke.

Koji daje struk sitna bosiljka,
Ovaj veli: Moja je devojka!
Koji daje zelenu jabuku,
Onaj veli: Moja je devojka!
Bosiljak se od mirisa daje,
Jabuka se od milosti daje,
A prsten se po zakonu daje:
CODA
Čiji prsten, onog i devojka!

Pomaz (Pomáz)
1958
Ružica Pandur
Melodija: IV. GLAS (troparski)
srpsko-vizantijskog pjenija

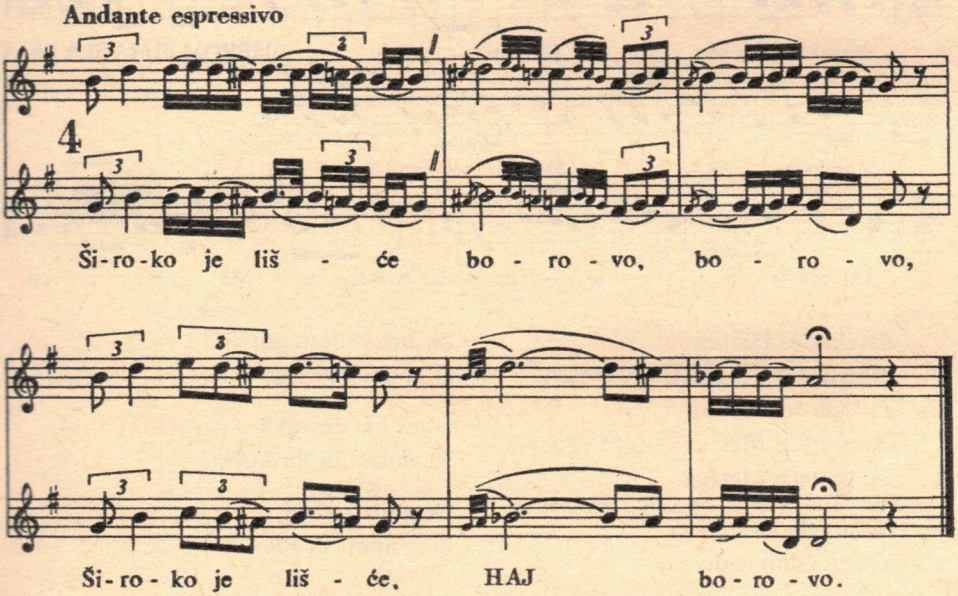

Široko je lišće borovo, borovo,
Široko je lišće HAJ borovo.

Pod njim majčin Jovo bolovo.
Njemu majka često dolazi,
U kecelji grožđe donosi.
Ne mogu ti majko prebolet,
Već ti moram majko, mlad umret;
Kako ću te sine žaliti?
Pred tobom ću belo nositi,
Za tobom ću crno žaliti:
E, tako će majka žaliti.

Sečuj (Dunaszekcső)
1959
Ljubica Bebić-Vujičić (80 g.)

IV. LIRSKE PESME

ZAREKLA SE DANICA

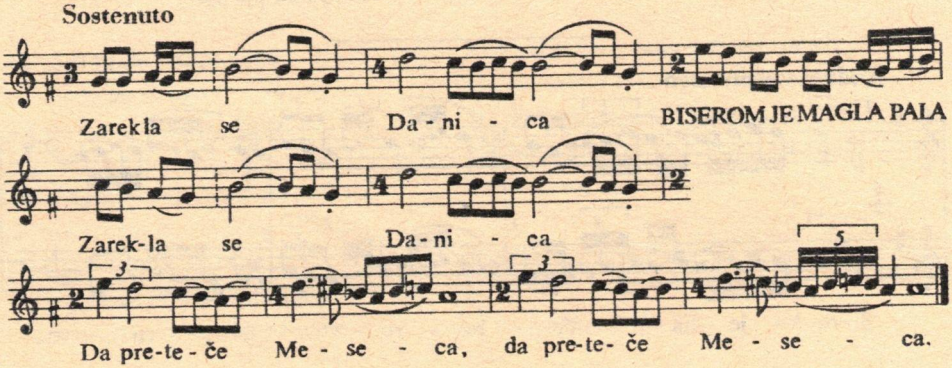

Zarekla se Danica
BISEROM JE MAGLA PALA
Zarekla se Danica
Da preteče Meseca
Da preteče Meseca.

Ne mogla ga preteći,
Već zajedno zađoše

Već zajedno zađoše
Za to brdo veliko.

Za tim brdom gorica,
U gorici baščica,

Otud ide devojka
Sa zlaćanim ibrikom:

Da zaiti vodice,
Da napoji vojnika.

Sentandreja (Szentendre) 1948
Stevan Jakovljević (72 g.)

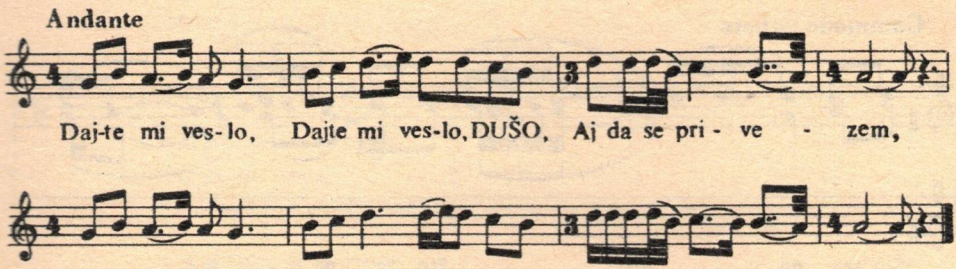

Daj te mi veslo,
Daj te mi veslo, DUŠO,
AJ, da se privezem

Da se privezem,
Da se privezem RANO,
AMA, u tursku zemlju.

U tursku zemlju,
U tursku zemlju, DUŠO,
EJ, di su Turkinje.

Di su Turkinje,
Di su Turkinje, RANO
AMA, što Boga mole.

Što Boga mole,
Što Boga mole, DUŠO,
EJ, da kiša pade.

Da kiša pade,
Da kiša pade, RANO,
AMA, da trava raste.

Da trava raste,
Da trava raste, DUŠO,
EJ, da paun pase.

Da paun pase,
Da paun pase, RANO,
AMA, da perje raste.

Da perje raste,
Da perje raste, DUŠO,
EJ, pa da opada.

Pa da opada,
Pa da opada, RANO,
AMA, da čoban kupi.

Da čoban kupi,
Da čoban kupi, DUŠO,
EJ, da ovce kiti.

Da ovce kiti,
Da ovce kiti, RANO,
AMA, da budu lipe.

Santovo (Hercegszántó)
1947
Anica „Nena" Bunčićeva (65 g.)

Commodo, rubato

Što te ne - ma, što te ne - ma

Dra-gi da mi do - đeš,

EJ što te ne - ma I-ME MO - JE

Dra-gi da mi do - đeš.

Što te nema, što te nema
dragi da mi dođeš.
EJ, što te nema IME MOJE, dragi da mi dođeš?

Il si bolan, il si bolan
il ti ne da nana.
EJ, il si bolan IME MOJE, il ti ne da nana?

Il si drugu, il si drugu
obljubio ljubu.
EJ, il si drugu IME MOJE, obljubio ljubu?

Nit sam bolan, nit sam bolan
nit mi ne da nana.
EJ, nit sam bolan ZLATO MOJE, nit mi ne da nana!

Već sam drugu, već sam drugu
obljubio ljubu.
EJ, već sam drugu ZLATO MOJE, obljubio ljubu!

Zar je bolja, zar je bolja
Drugarica moja?
EJ, zar je bolja IME MOJE, drugarica moja?

EJ, nije bolja, nije bolja,
Već je srcu volja.
EJ, nije bolja ZLATO MOJE, već je srcu volja!

Batanja (Battonya) 1958
Hor staraca

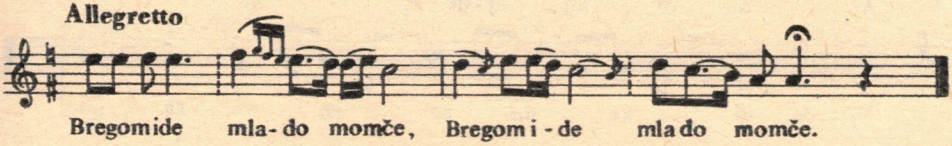

Bregom ide mlado momče,
Bregom ide mlado momče,

Bregom ide konja jaši,
Konja jaši sablju paše
I u ruci nosi kapu,
I u ruci nosi kapu,
Al' u kapu suze kaplju . . .

Te on kune vodu Savu:
Široka si, duboka si,
Zlato moje: daleko si,
Daleko si međ' gorama,
Vene ljubav među nama.

Čip (Szigetcsép) 1973
Nerandža Todorović (68 g.)

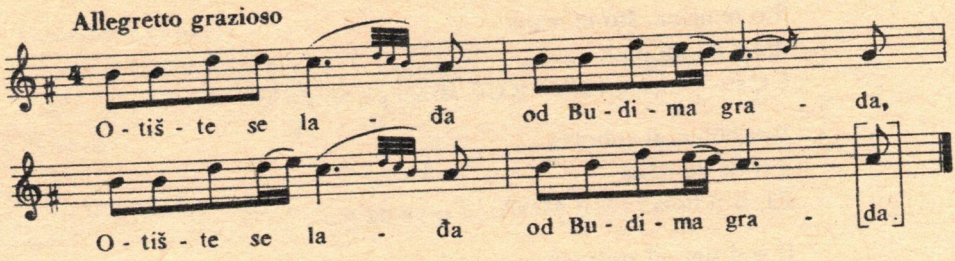

Otište se lađa od Budima grada,
Otište se lađa od Budima grada.

Ostala devojka na breg plakajući.
Pitala je majka: što plačeš devojko?
– Ne pitaj me majko, što plačem devojka,
Već me pitaj majko, kom' sam veru dala?
Veru za neveru, za Isaka đaka,
Za Isaka đaka, popinog nećaka,
Koji perom piše, po orlovi krili,
Po orlovi krili i po sokolovi,
Koji ispisuje oči devojačke,
Oči devojačke, obrve junačke.

Čanad (Magyarcsanád) 1958
Rakila Neduca rođena *Bunjevac* (77 g.)

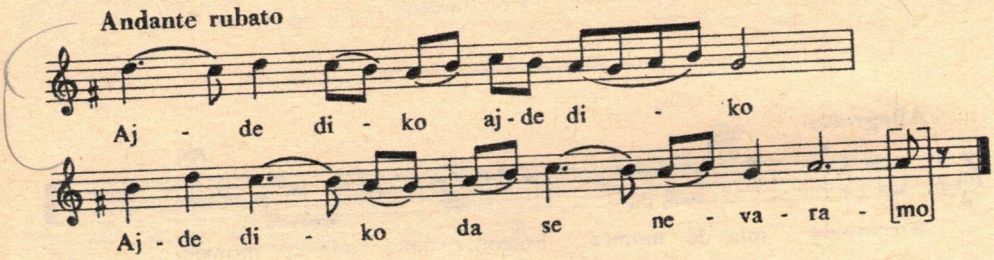

Ajde diko
Ajde diko
Ajde diko, da se ne varam(o).

Reko smo se da se sastanemo:
Il' u mojoj, il' u tvojoj bašti.
– Kako ćeš mi svatove napojit?
Draga mi se za brata udala.

Kako ću ja bratov diver biti?
Kako ću joj čašu nazdraviti?
Il' ću reći: vaše lipo zdravlje?
Ili naše drago milovanje?

Tukulja (Tököl)
1973
Mijo Milković (tamburaš 80 g.)

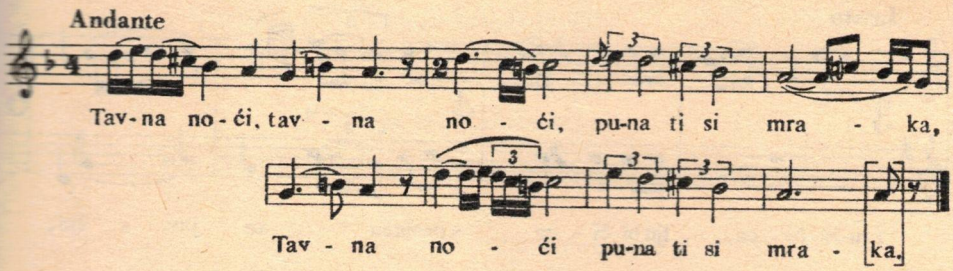

Tavna noći, tavna noći, puna ti si mraka
Tavna noći, puna ti si mraka.

Srce moje još punije jada.
Jad jadujem, nikom ne kazujem:
Majke nemam, da joj se potužim,
Ni sestrice, da joj jade kažem.
Imam dragog, ali na daleko:
Dok mi dođe, pola noći prođe,
Dok zagrli, i zora zarudi,
Dok poljubi i sunce se rodi.

Čip (Szigetcsép) 1973
Nerandža Todorović (69 g.)

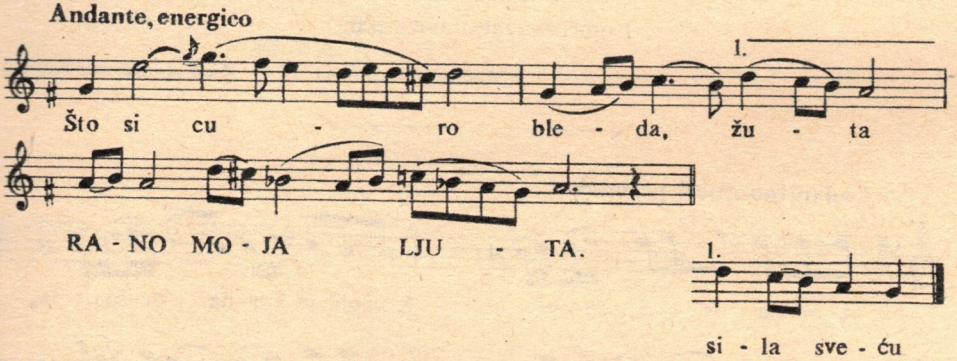

Što si curo bleda, žuta?
RANO MOJA LJUTA.
– Zbog tebe sam bleda, žuta
RANO MOJA LJUTA.
– Što si curo ugasila sveću?
RANO MOJA LJUTA.
– Mislila si, ja ti doći neću
RANO MOJA LJUTA.
Pa zato si ugasila sveću,
RANO MOJA LJUTA.

Čobanac (Csobánka)
1950
Ćira Veličkov (61 g.)

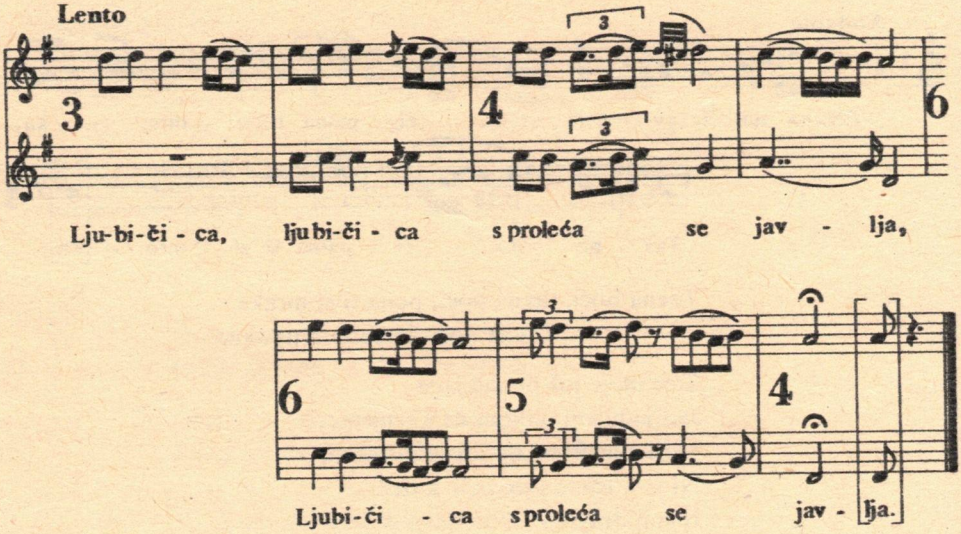

Ljubičica,
Ljubičica s proleća se javlja,
Ljubičica s proleća se javlja.

Ljubičica s proleća se javlja,
Mene moja draga zaboravlja,
Al' ja dragu zaboravit neću,
Dok ne vidim više glave sveću
I umreću, zaboravit neću.

Mohač (Mohács) 1948 *Joco Andrejević* (69 g.)

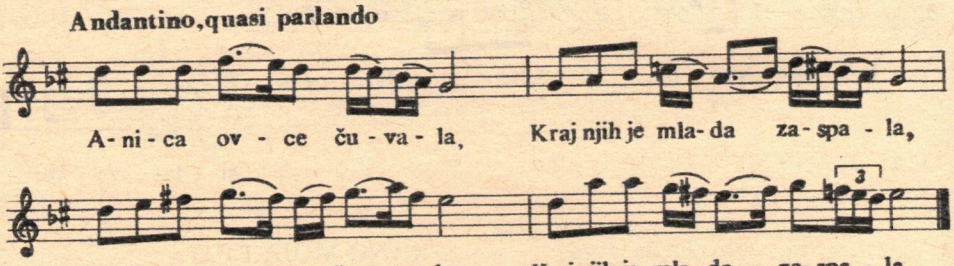

Anica ovce čuvala,
Kraj njih je mlada zaspala.
Anica ovce čuvala,
Kraj njih je mlada zaspala.

Momče je gorom hodilo
I lepu Anu spazilo,
Momče je gorom hodilo
I lepu Anu spazilo.

Hitro je momče poljubi,
Lepa se Ana probudi,
Hitro je momče poljubi,
Lepa se Ana probudi.

Santovo (Hercegszántó)
1949
Milica Rokuš (36 g.)

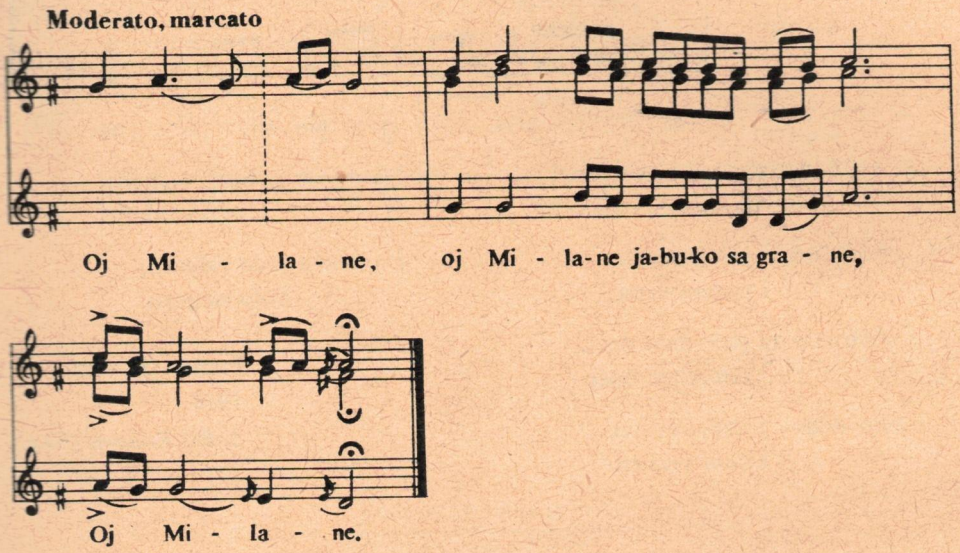

Oj, Milane,
Oj, Milane, jabuko sa grane,
Oj, Milane.

Oj, Milane, kad u vojsku pođeš,
Nemoj moju tarabu da prođeš,
Malo stani, maramicom mani,
Malo stani, pa sa mnom divani.

Pomaz (Pomáz)
1948
Dimitrije Rajković (oko 51 g.)

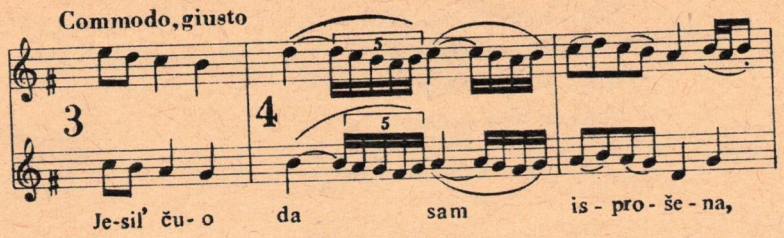

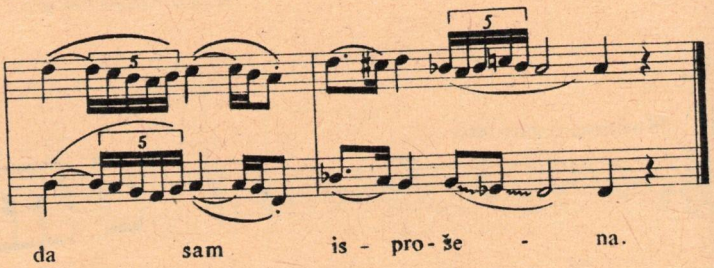

Jesi l' čuo da sam isprošena,
da sam isprošena?

Isprošena i prstenovana,
i prstenovana.

Sutra će mi povođani doći,
povođani doći.

Povođani, kićeni svatovi,
kićeni svatovi.

Na dvoru će barjak udariti,
barjak udariti.

I u dvoru kolo zaigrati,
kolo zaigrati.

Pomaz (Pomáz)
1948
Sofija Rajković (60 g.)

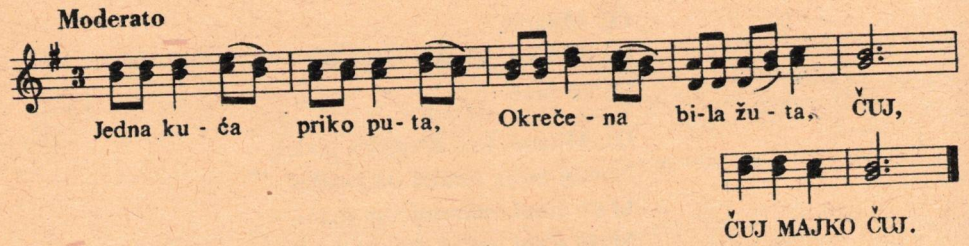

Jedna kuća priko puta
Okrečena bila žuta, čuj
Čuj, majko, čuj.

Na pendžeru žuta dunja
A u sobi bila dunja

Al pod dunjom Mara leži
Za dragim joj srce teži.

Žuri, majko, pali sviću,
Je l' za dragim ja umriću.

Dok je majka zapalila,
Dotle Mara izdanila.

Santovo (Hercegszántó)
1947
Manda Jelić (16 g.)

Allegretto

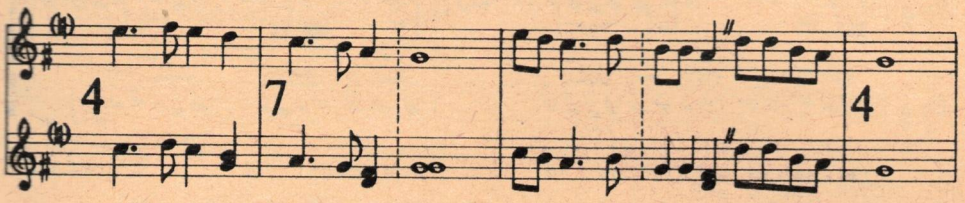

Zo - ra svi - će, dan se be - li A ja moram odlazit MILA MO- JA

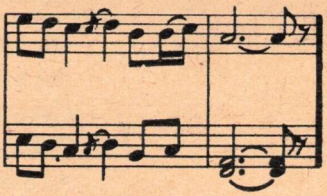

A ja moram odla - zit.'

Zora sviće, dan se beli
A ja moram odlazit'
MILA MOJA
A ja moram odlazit'.

Nije meni što ja moram
Iz mog sela odlazit',
Već je meni, što ja moram
Moju dragu ostavit'.

Uzmem pušku i pištolja,
Pa šnjim pucam kroz selo:
Celom svetu na veselje,
Mojoj dragoj na žalost.

Starin (Drávasztára)
1972
Ženski hor pod upravom
Marije M. Gažić

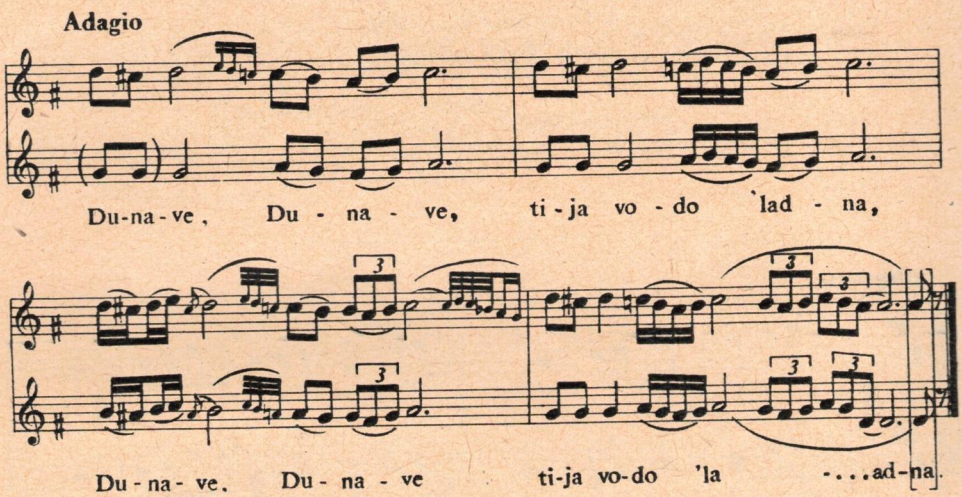

Dunave, Dunave, tija vodo 'ladna,
Dunave, Dunave, tija vodo 'ladna.

Što stojiš, šta misliš, te se ne razlivaš?
Što mome dragome pute ne otvaraš?
Čekala sam, sedela, tri godine dana,
Čekaću, sedeću još godinu dana.
Ako mi moj dragi i dotle ne dođe,
Ići ću, tražiću dokle ga ne nađem.

Bačka–Baranja
(Opšte poznata)
Po pevanju *Ljubice Bebić-Vujičić*

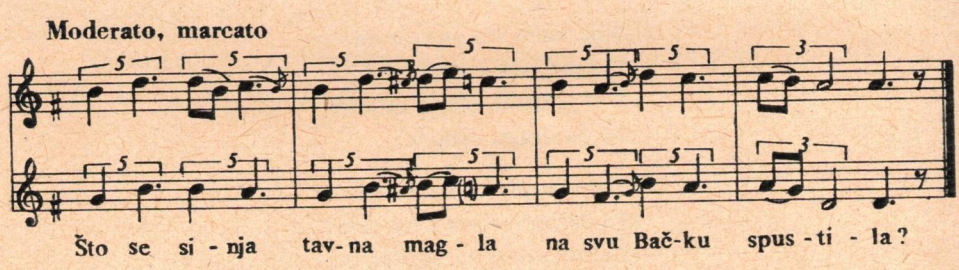

Što se sinja tavna magla na svu Bačku spustila?
I Novi Sad, milo mesto, i nas dvoje pokrila?
To je za to, mila moja mezimica i srce,
Što se sasvim udaljavaš ispred moje zenice.
Da ti opet pravo kažem na rastanku poslednjem:

Kunem ti se bogom živim, i očima i zdravljem,
Da ja neću žensku glavu ljubit' više nikada.
Ti si meni mezimica u ljubavi za svagda.

Pomaz (Pomáz) 1973
Ignjat Čoban (61 g.)
Pevao iz *Velike narodne lire*

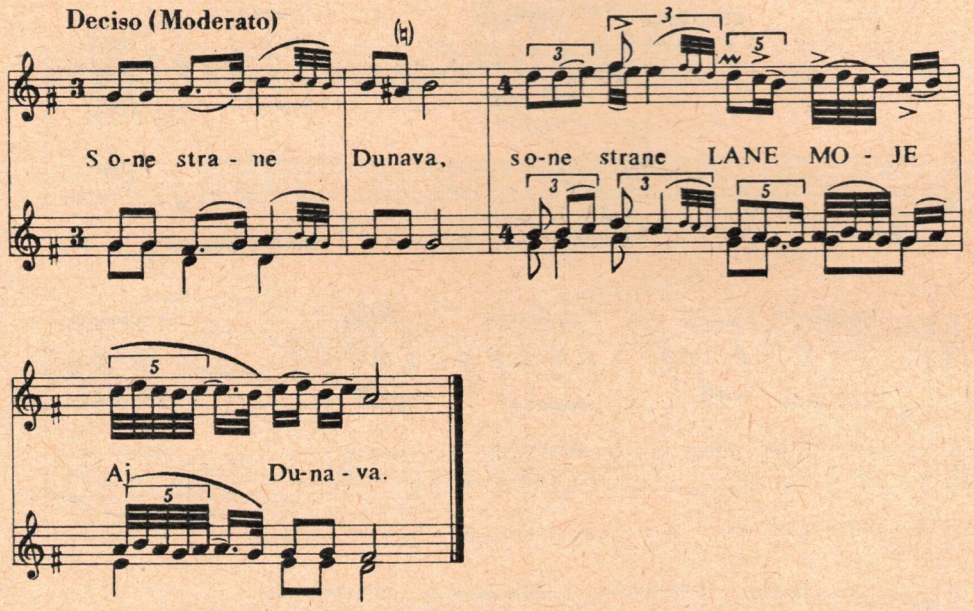

S one strane Dunava
S one strane LANE MOJE
AJ . . . Dunava.

Samo jedna koleba,
U kolebi devojka.
Ja joj reče: dobar dan,
Ona meni odvrati,
Ja je odma' zagrli
Pa je odn'o materi
- Primi majko devojku.

Čanad (Magyarcsanád)
1959
Milan Gurzo (54 g.)

Sostenuto, molto rubato

EJ Ja sam mo - je minđuše proda - la.

EJ Pa sam di - ki konja potko va - la,

4

Ja sam cura be - la, mogdi-ku za-ne - la OJ

Ru-ža cva- ti i pro-cva- ti Ja ću sr-ce te-bi da- ti OJ

Je - len - če mi - lo, pti - co, Aj! la-ga - na.

EJ . . . Ja sam moje minđuše prodala,
EJ . . . Pa sam diki konja potkovala.
R. Ja sam cura bela,
mog diku zanela . . . OJ!
Ruža cvati i procvati,
ja ću srce tebi dati . . . OJ!
Jelenče milo,
ptico, AJ lagana.

EJ . . . Skinula sam dukate sa vrata,
EJ . . . Pa sam dala diki da se karta.
R. Ja sam cura bela, . . .

Batanja (Battonya) 1958
Hor staraca

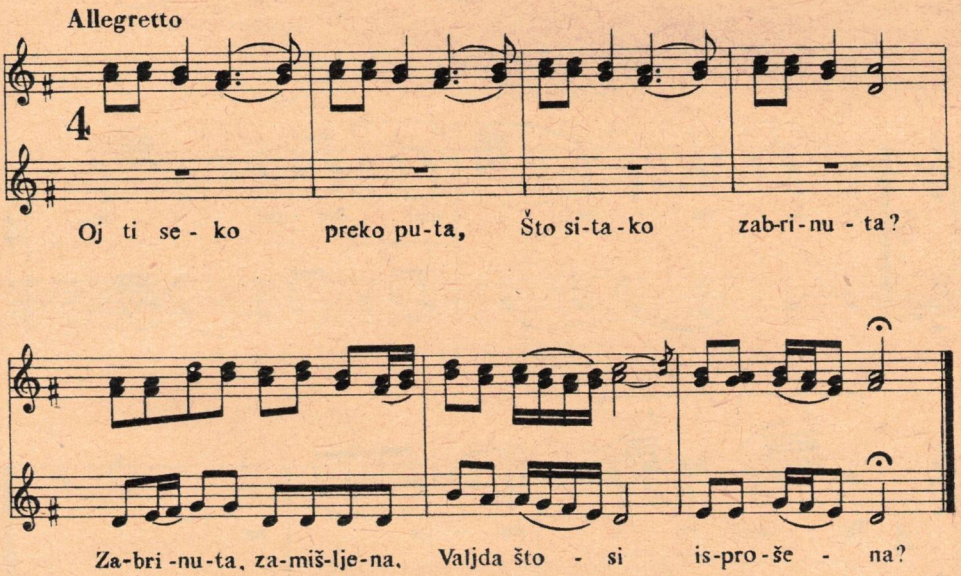

Oj ti seko preko puta,
Što si tako zabrinuta?
Zabrinuta, zamišljena,
Valjda što si isprošena?

Ne plaši se, ne straši se
Svake brige okani se.
Pa poskoči, malo cupni,
A nožicom malo lupni.

Braca će te pohvaliti,
pred svatovi izjaviti:
Da si lepa, da si mila,
Da si moja draga bila.

Da si moja draga bila,
Mene mlada prevarila,
U drugog se zaljubila,
Pa me onda ostavila.

Batanja (Battonya)
1958
Hor staraca

Andantino, giusto

Doc - kan po - đo(h) iz No - vo - ga Sa - da,

Doc - kan po - đo(h) iz No - vo - ga Sa - da,

Oj Jo - va - ne, moj đer - da - ne,

Ta moj mi - li dra - ga - ne.

Dockan pođo(h) iz Novoga Sada
Oj, Jovane,
Moj đerdane,
Ta moj mili dragane.

Sreto(h) Maru u tesnom sokaku,
Ja joj rek'o po dva po tri puta:
More Maro svrni mi se s puta.
Al je Mara žeravica ljuta,
Ne htede mi svrnuti sa puta.

Otkide mi dugme sa kaputa
A ja njojzi šlingeraj sa skuta.

Batanja (Battonya)
Kalaz (Budakalász)
1960
Aleksandar Rockov (42 g.)
Nenad Rockov (38 g.)

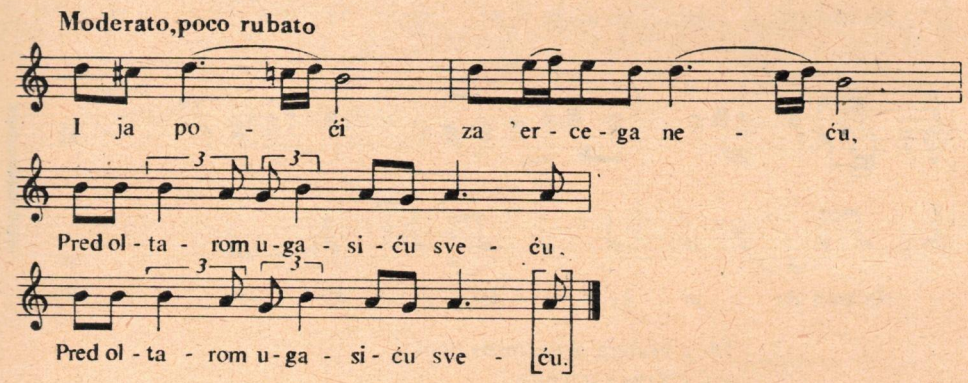

I ja poći za 'ercega neću,
Pred oltarom ugasiću sveću,
Pred oltarom ugasiću sveću.

Pa ću reći: ne volim, pa neću,
Pred oltarom ugasiću sveću,
Pred oltarom ugasiću sveću.

Za starca je samo stara baka,
Ja sam mlada, za mladog junaka!
Ja sam mlada, za mladog junaka!

Čanad (Magyarcsanád)
1959
Marika Janovac (60 g.)

Moderato, rubato

Mog šva - le - ra u varmeđi ne - ma, Ej CURO RA - NO,

Maestoso

Na sred se - la mom - če pe - va: ne spa - va(j)!

Na sred Ba - je ke - ra la - je: zo - ra je!

Mog švalera u varmeđi nema,
EJ, CURO RANO,
Na sred sela momče peva: ne spava(j)!
Na sred Baje kera laje: zora je!

Belji su mu zubi od bisera,
Slađa su mu usta od šećera!
.....*
Belo lice vredi Subotice,
Obrvice vrede Kamenice,
Čarne oči Pešte i Budima,
A persona grada Varadina.

Pomaz (Pomáz) 1959

Kosta Pandur (78 g.)
Muško pevačko društvo pod upravom
Ignjata Čobana

* Dopuna teksta iz *Velike narodne lire*.

Andante, con rigora

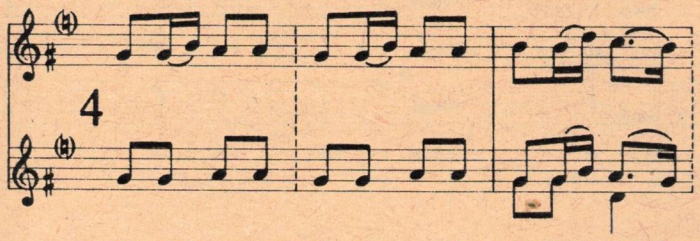

Oj de - voj - ko u - da - va - čo DIN DIN DIN,

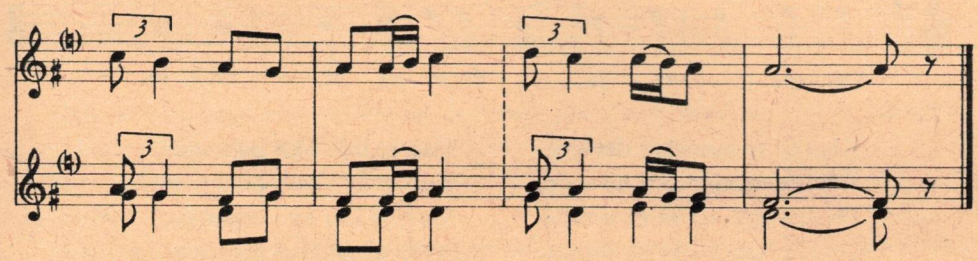

U - da - va - čo DAJ DAJ DAJ, u - da - va - čo DAJ!

Oj devojko udavačo
DIN DIN DIN
Udavačo
DAJ DAJ DAJ
Udavačo
Daj!

Kad se budeš udavala
Pozovi me na rakiju,
Da ti vidim đuvegiju.

Starin (Drávasztára)
1972
Ženski hor pod upravom
Marije M. Gažić

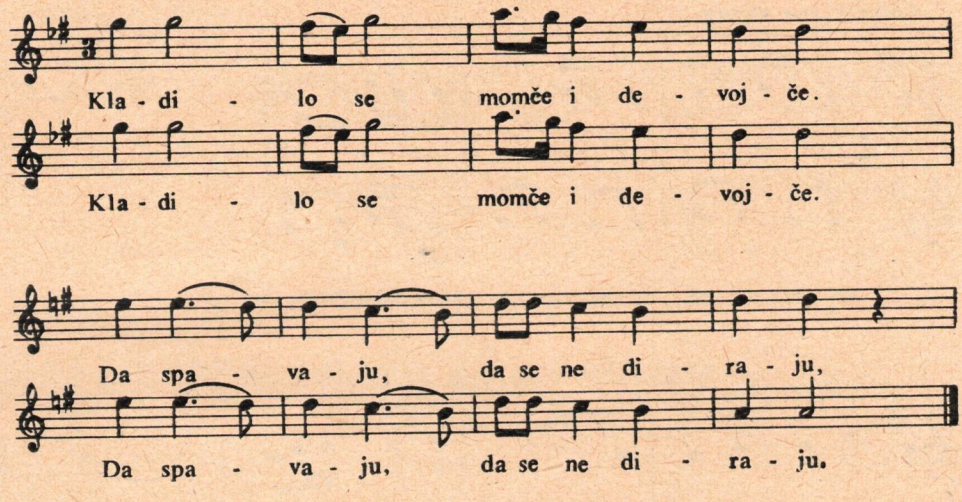

Kladilo se momče i devojče.
Kladilo se momče i devojče,
Da spavaju, da se ne diraju,
Da spavaju, da se ne diraju.

Momče daje sedlo i đogata,
Momče daje sedlo i đogata,
A devojka lanac ispod vrata,
A devojka lanac ispod vrata.

To rekoše, pa se opkladiše,
To rekoše, pa se opkladiše,
Dvoje mladih u krevet legoše,
Jedno drugim leđa okrenuše.

Kad je bilo oko pola noći,
Kad je bilo oko pola noći:
Momče leži kao cepanica,
A devojka: živa žeravica.

Okreni se, ne okrenula se,
Okreni se, ne okrenula se,
Mrtvog tebe okretala majka,
Mrtvog tebe okretala majka!

Ja ne žalim venac ispod vrata,
Ja ne žalim venac ispod vrata,
A ti: žališ sedlo i đogata,
A ti: žališ sedlo i đogata.

Čip (Szigetcsép)
1973
Pevala *Nerandža Todorović* (68 g.)

V. PRIPEVI, BEĆARCI, KRATKE, POTRKUŠICE, ŠALAJKE, ŠALJIVE, NABRAJALICE, PESME IZ MEHANE, PESME ZA PLES

O kratkim pesmama

Ovo su novonastale tvorevine na raskršću prvobitne, pradomovinske discipline i moderne civilizacije, stvorene pesme, tipovi pesama.

Stvoreni su *novi kalupi* misaono-pesničko-muzičkog izraza, pod nazivima gore navedenim.

Svakom muzičkom kalupu pripada svoj misaono-pesnički obrazac, ukoliko se oba poklapaju, ili po težnji svojih morfoloških izraženja su istovetni.

Saveti za izvođenje kratkih pesama, bećaraca, šalajki itd.

Pošto se ove pesme svode na dva tipa stihova, a pevaju se na više melodija, uz svaku melodiju sam stavio po sadržaju i raspoloženju prikladne tekstove, a iz opšteg fonda tekstova – pri javnom izvođenju – neka horovođa izabere, ako želi, dalje prikladne tekstove.

* * *

U pesmama sa melostrofom sam ispisao potpuni, *stvarni* tekst samo na čelu strofe (kao kalup), a u nastavku sam dao samo osnovni tekst, koji u daljem treba da se gradi po ugledu na početnu strofu.

O pesmama za ples

Za razliku od prethodnih ovde je slučaj obrnut: *muzički kalup gospodari*, a tekst se prilagođava i dopunjuje se po potrebi plesne *melodije!*

Ovde dajemo početne stihove pojedinih plesnih pesama, koje su *sve u desetercu*, ili se uz pomoć raznih dodatnih reči ili pripeva dopunjuju do u četrnaesterac, znamenitu formu vulgarnih pesama srednjevekovlja: VERSUS SATURNIUS ili VAGANS.

Ovi kalupi imaju svega *dve* smeštajne mogućnosti, inače vremenski strogo opredeljenih.

a) Od četiri stope (TETRAPODIA)

b) Od tri stope (TRIPODIA)

Melodijski kalupi kratkih pesama

Bećarci

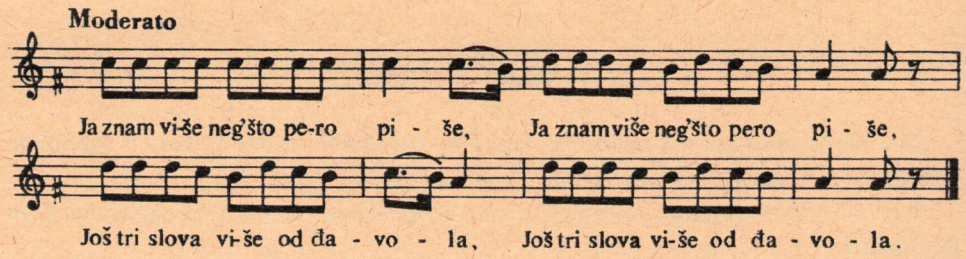

Ja znam više, neg' što pero piše;
Još tri slova više od đavola!

Pevaj lolo ne'š nadpivat skoro,
Pevaj lolo ne'š nadpivat skoro,

Obični bećarac
Najjednostavniji oblik

Visok pendžer, a ja cura mala,
Pa ne mogu ljubiti bećara.

Cura pendžer otvorila širom,
Prošo dika, pa zap'o šeširom.

Dikin pendžer u naš pendžer gledi,
Pa ga vidim, kad brkove redi.

Lolo moja brkovi ti crni,
Još i' malo bećarski zavrni.

Staleške

Ljub' me diko, makar da sam mala,
Ja sam mala, doneću ti tala.

Ljubio b' te, al' si curo maza,
Jesam maza, al' imam miraza.

Cura pendžer otvorila mali,
Pa se svojim dukatima fali.

Dika diku umiva u mliku,
A mi rode: nemamo ni vode.

Na kraj šora gori apoteka,
Teško curi, koja nema leka.

Kako ne bi ljubila doktora,
Kad me doktor izlečiti mora.

Ružnu curu dukati udaju,
Ja sirota, mene će lepota.

Nestašne

Svugde blato, mojim šorom suvo,
Dođi diko, makar se izuvo.

Ja u selu, lola na salašu,
Dođi lolo na belom čilašu.

Ala imam curu milosnicu,
Sve trojicu pušta u sobicu.

Meni kažu, da sam svakojaka,
Što ja imam na izbor momaka.

Nije veče, pa nije ni skuša,
Ja Šokica, pa sam namiguša.

Ja sam mala, al sam velik vrago,
Pa me voli i Šokac i Švabo.

Prošo dika, pa gleda u žene,
Ispale mu, zar ne vidi mene?

Dika kaže: ljubi me, umreću,
Nisam kamen, da mu kažem, neću!

Mala vrata otvor'te se sama,
A velika: otvoriće dika.

Mila majko, rano me probudi,
Da me dika sananu ne ljubi.

Garavušo, vrag u tebe ušo.
Ti si mene prevarila, dušo.

Ljub' me diko, nisi meni prvi,
Ja sam jako poljubljive krvi . . .

Al' te volim curo moja mala:
Ko taranu, sinoć podgrijanu.

Imala sam tri para švalera,
Od tri para: spala na bećara.

Ljubavne

Sunce žarko, lepo ime Marko
Nebo plavo, još lepše je Pavo.

Veni, dragi, veniću i sama,
Venićemo, ko zelena trava.

Kuda hodi moja mila dika
Kuda hodi, tu ruzmarin rodi,
Kuda šeta, tud ruzmarin cveta.

Sinoć sam se s dikom rukovala
Tri mi dana ruka mirisala.

Diko moja, tvoje oči plave
Našlingaću sebi na rukave.

Kad popevam tijo pa veselo,
Čuj me moja na daleko željo.

Pevaću ti moraš dragi čuti,
Moraš čuti, moraš uzdanuti.

Al je lepo noću šorom proći
Zvezde sjaju, a cure pevaju.

Alaj sam se narumenisala
Pa me dika obegenisala.

Srce moje, nožem ću te bosti,
Još ti ne dam živet u žalosti.

Srce moje, prospi se ko proja,
Skupiće te stara dika moja.

Sve se bože zaboravit može,
Samo dika ona zanavika.

Ljubio sam i slatko i gorko,
Al' ko tebe ni jednu divojko.

Aoj draga pola srca moga,
Tebe ljubim, pa više nikoga.

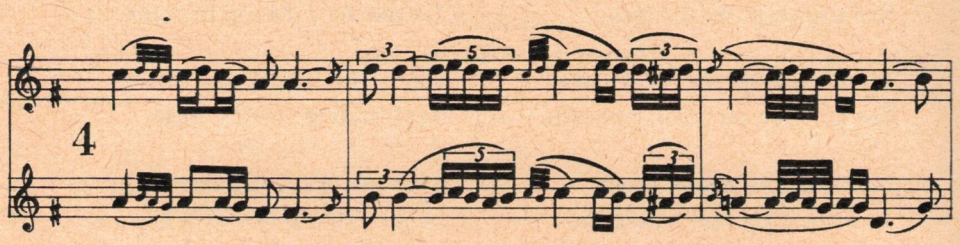

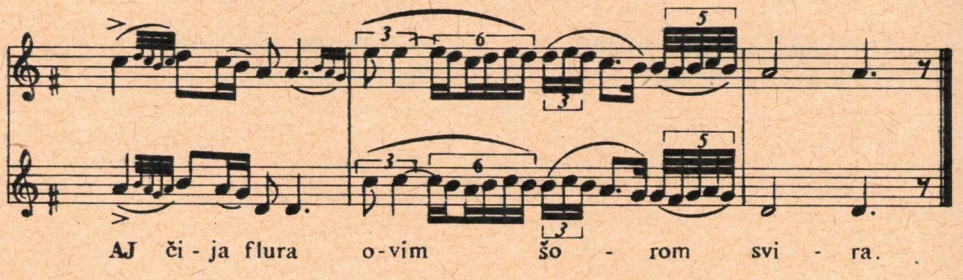

AJ čija flura ovim šorom svira,
AJ čija flura ovim šorom svira.

To je flura siromaškog sina.
A gazdačka zasvirati neće:
Gazda plati pa ga svirac prati.
Gazda pije i vina i sode'
A siroma samo ladne vode
– Pratite me dvanajst tamburaša,
Pratite me do moga salaša
Do salaša: stotina je vaša,
Od salaša: kud je volja vaša.

(Flura = frula = rum. Fluer.)

Tzv. *Lagani bećarac*
Batanja (Battonya)
Kalaz (Budakalász) 1960
Aleksandar Rockov (42 g.)
Nenad Rockov (38 g.)

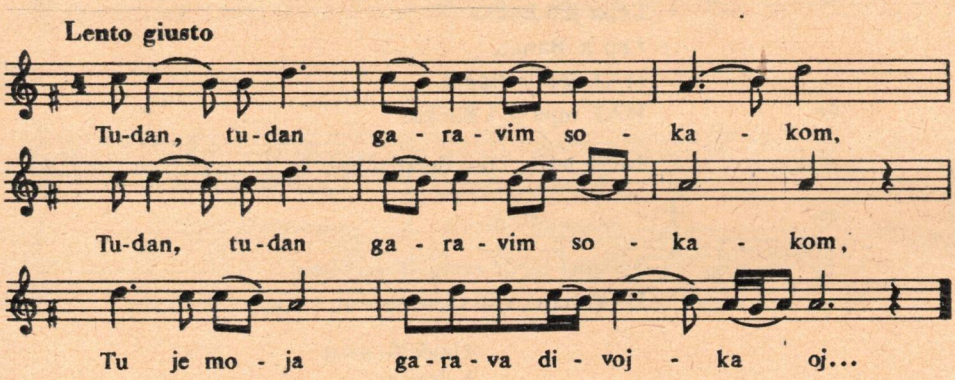

Tudan, tudan garavim sokakom
Tudan tudan garavim sokakom
Tu je moja garava divojka, OJ!

Garavo joj na pendžeru cveće
Garavo joj na pendžeru cveće
Dok je mene udati se neće, ŠALAJ!

Pravo cveće uvenuti neće
Pravo cveće uvenuti neće
Prava dika ostaviti neće, OJ!

Stari bunjevački glas

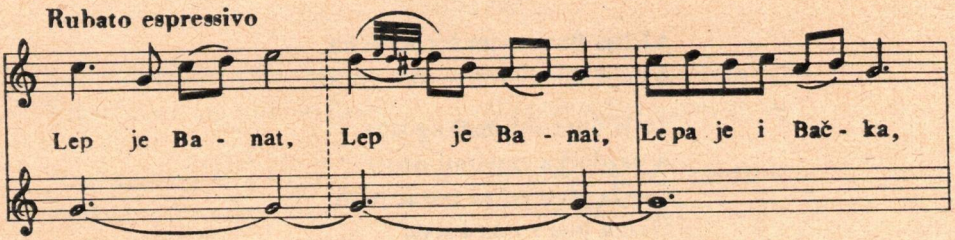

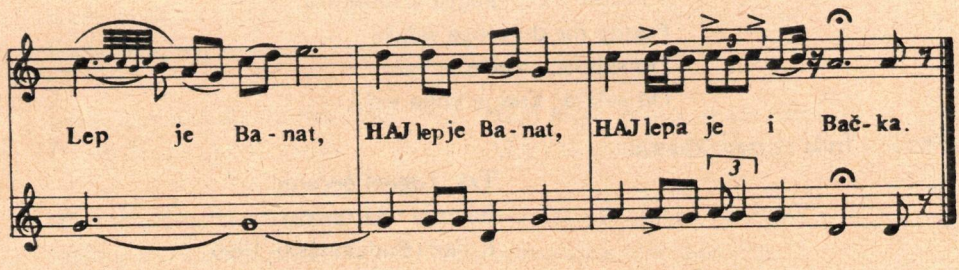

Lep je Banat
Lep je Banat,
Lepa je i Bačka
Lep je Banat,
HAJ, lep je Banat,
HAJ, lepa je i Bačka.

Još je lepša kika devojačka!

* * *

Trinajst međe rastavit' nas neće
Došli dani, rastali se sami.

(Gajdaški glas)
Podravina

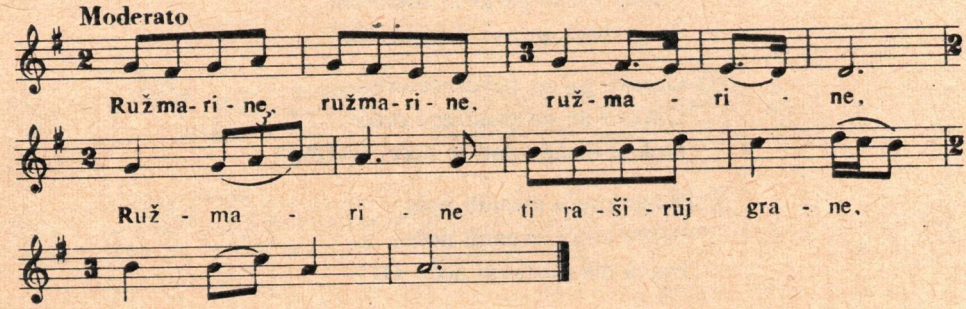

Ružmarine, ružmarine, ružmarine,
Ružmarine ti raširuj grane,
Ružmarine!

Širi grane, da se kiti lane.

Ružmarine ti najlepši cvitu
Sad se s tobom đuvegije kitu.

Olas (Olasz)
1948
Jela Vuković (68 g.)

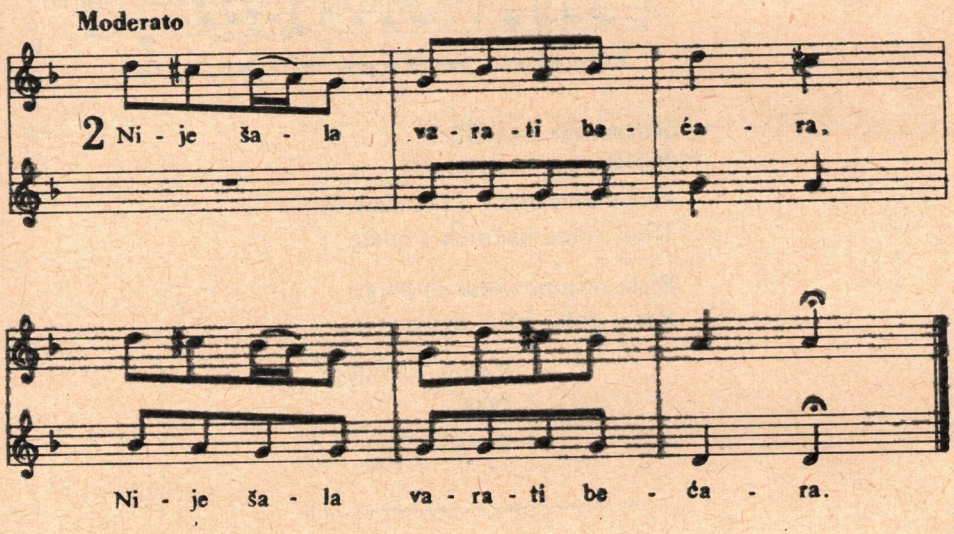

Nije šala varati bećara,
A ja mala četiri varala!

Ja sam mala, pa sam velik' vrago,
Pa me vole i Šokac i Švabo.

Gini dragi, ja neću ginuti,
Smislila sam drugoga ljubiti.

Veni dragi, venuću i sama,
Venućemo ko zelena trava.

Piši dragi u šumi na 'rastu,
Da s' ljubio mene, bećarastu.

Piši dragi, pošalji po Beču,
Da ja tvoja draga biti neću.

Garav momak, svaki je bećarac,
Garavuša svaka bećaruša.

Šarloš (Magyarsarlós)
Pevale devojke
(Reči iz raznih mesta)

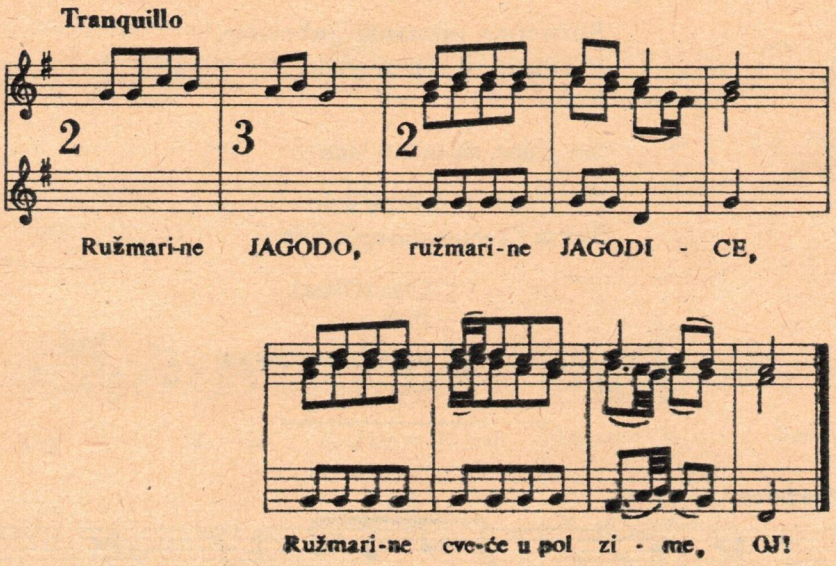

Ružmarine JAGODO,
Ružmarine JAGODICE,
Ružmarine cveće u pol zime OJ!
Dođi dragi, nakiti se š njime.

Bjela ruža ne cvata na bregu
Već u dolu, 'di se dvoje volu.

Katolj (Kátoly)
1948
Devojke

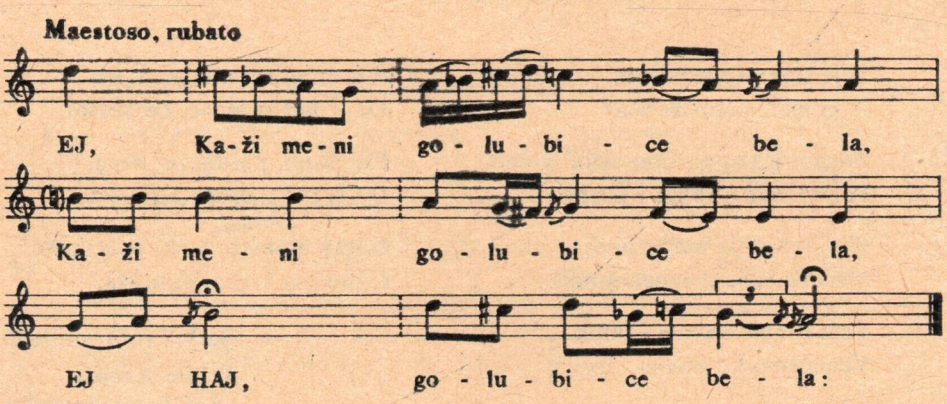

EJ, kaži meni golubice bela,
Kaži meni golubice bela,
EJ HAJ, golubice bela:
Koliko si imała švalera?
– Triput sedam: dvadeset i jedan,
I još osam, eto: toliko sam!

Olas (Olasz)
1948
Jela Vuković (68 g.)

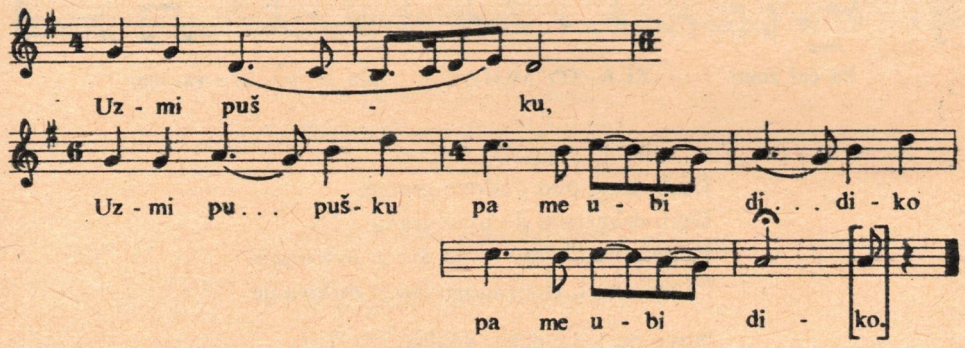

Uzmi pušku,
Uzmi pu. . . pušku pa me ubi di . . . diko
pa me ubi diko.
Što sam tebe varala toliko.

Nije šala varati bećara,
A ja mala: tri godine dana!

Triput sedam: dvadeset i jedan,
Ja se diki poljubiti ne dam.

Svi mi kažu, da ja ljubim lažu,
A ja kažem: i ja dosta lažem,
I ja lažem, pa se s dikom slažem.

Santovo (Hercegszántó)
1947
Omladinci

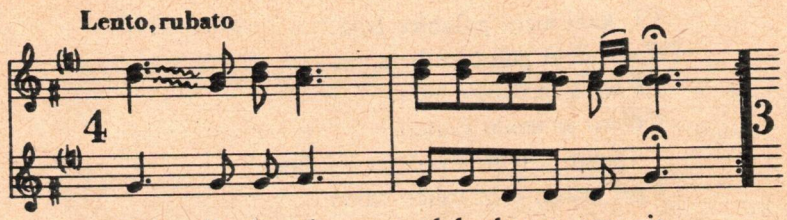

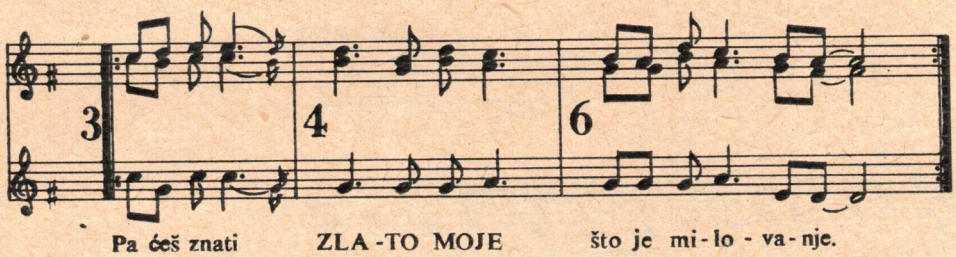

Dođi dragi pod dudovo granje,
Dođi dragi pod dudovo granje,
Pa ćeš znati, zlato moje, što je milovanje,
Pa ćeš znati, zlato moje, što je milovanje.

Novo Selo dugačko, veliko,
Morem pevat, ako ću koliko.

Selom idu dva obešenjaka,
Selom idu, traže devojaka.

Gori lampa u sred Martinaca,
Dođi draga, biće poljubaca.

Mili dragi u livadu dođi,
Sed' u ladu, pa me ljubi mladu.

Pamti dragi, di smo se ljubili,
Ono mesto obilazi često.

Novo Selo (Tótújfalu)
1956
Pevali *Đuro Kiš* i *Đuro Petrinović*,
sa družinom (32 i 31 g.)

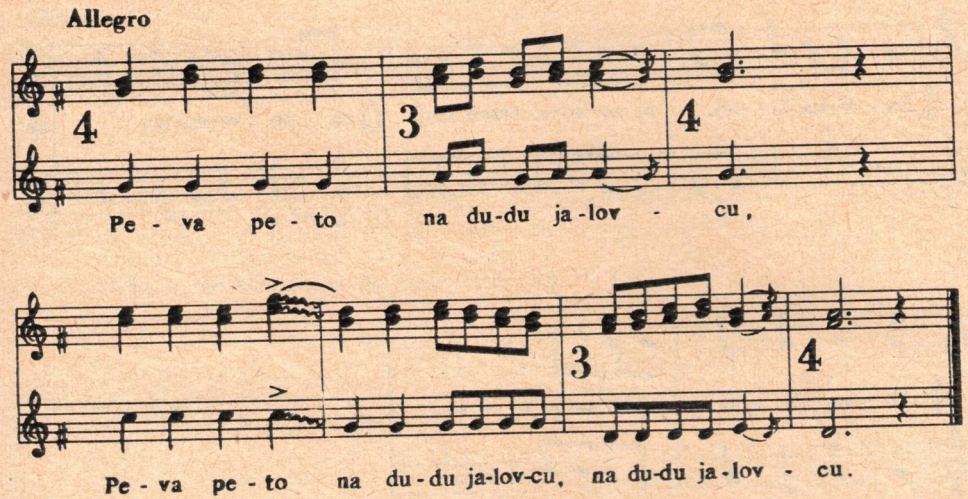

Peva pet'o na dudu jalovcu,
Peva pet'o na dudu jalovcu,
na dudu jalovcu:

Dopala se devojka udovcu!

U mog dike dronbuljasta usta:
Kad poljubi, sav komšiluk budi.

Moja Mica živa zeravica,
Štrangu kvasim: žeravicu gasim.

Imam diku, svi me naši znadu,
Samo mene za njega ne dadu.

Žen' se diko i mene udaju,
Al' me mladu za tebe ne daju.

Žen' se diko blagoslov ti dajem,
Sretan bio: triput se ženio.

Moderato

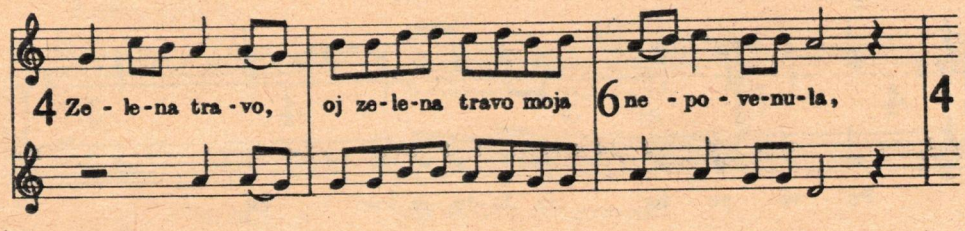

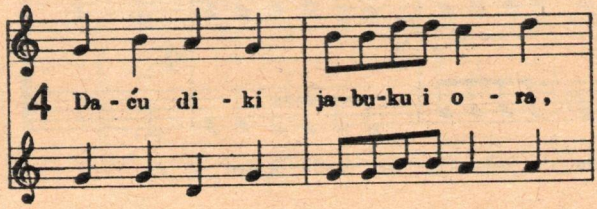

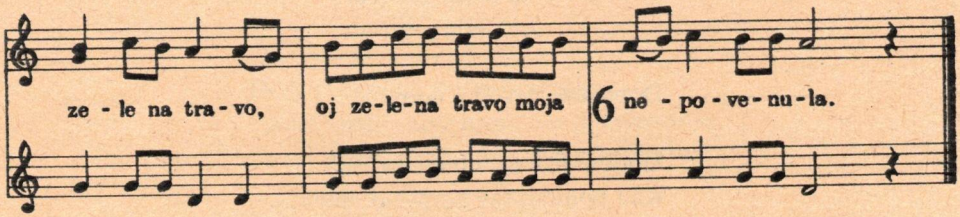

Zelena travo,
OJ, zelena travo moja
Nepovenula!
Daću diki jabuku i ora
Zelena travo,
OJ, zelena travo moja
Nepovenula!
Više nemam š njime razgovora.
Zelena travo . . .

(i tako dalje „bez kraja")

Katolj (Kátoly)
1948

Devojke
Marica Jerand (20 g.)
Marica Prevor (15 g.)
Katica Klajić (17 g.)
Marica Kollar (14 g.)

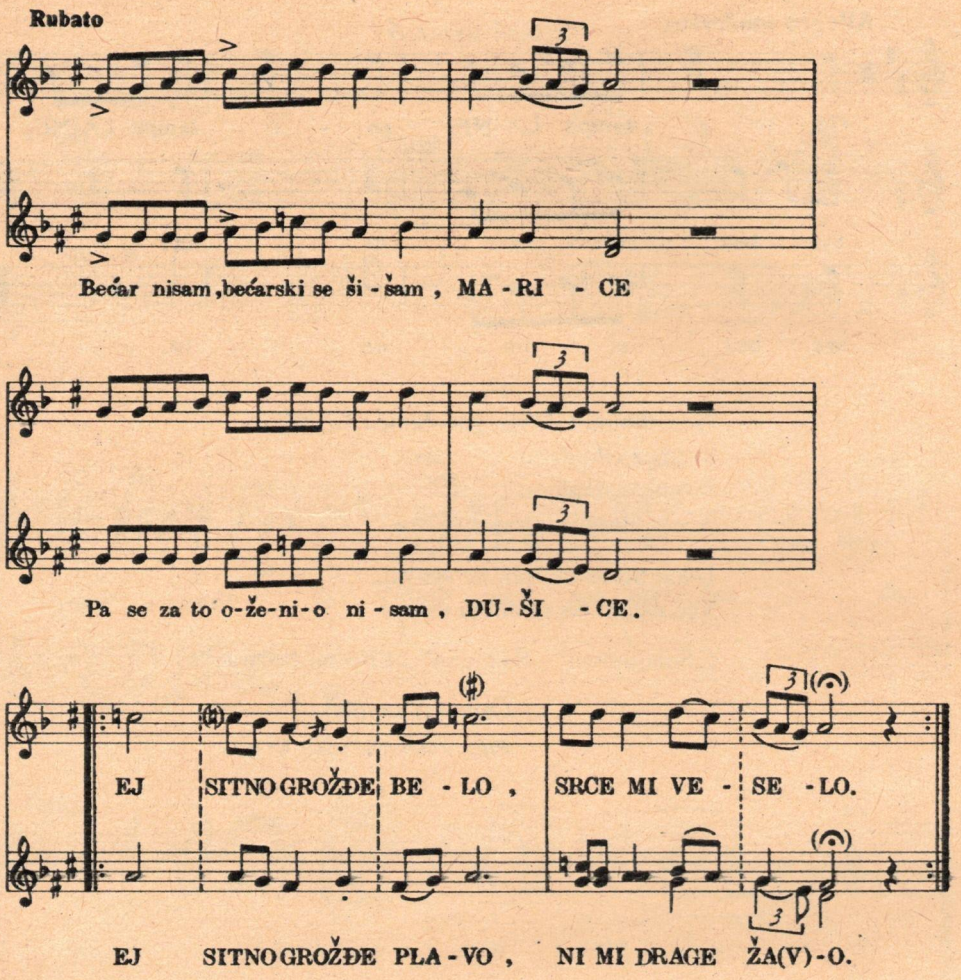

Bećar nisam bećarski se šišam, MARICE,
Pa se zato oženio nisam, DUŠICE.

EJ, sitno grožđe belo,
srce mi veselo.
EJ, sitno grožđe plavo,
ni mi drage ža(v)o.

Kad urodi vinograd na Dravi
Onda ću se ženit i bećarit.

Novo Selo (Tótújfalu) 1954
Pavo Kečkeš, gajdaš (64 g.)

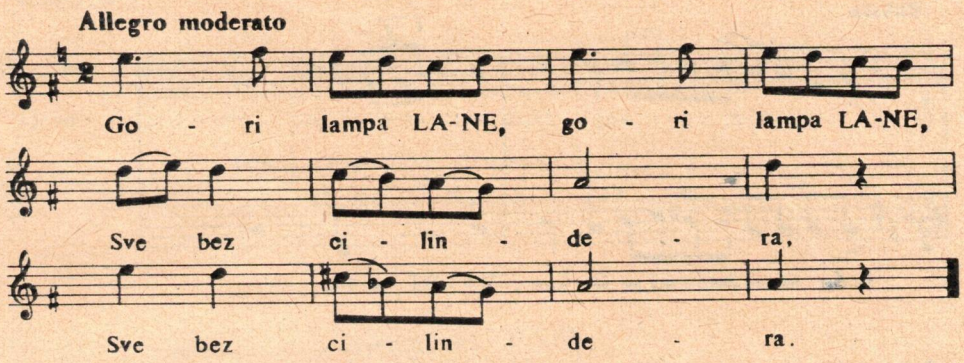

Gori lampa LANE, gori lampa LANE,
Sve bez cilindera,
Sve bez cilindera,
A moj dragi u mraku večera.

Ustaj Stane ne leži, ne spavaj,
Već ustani pa samnom divani.

(„Šalajdalom" „Šalajdan" „Litošnji bećarac")

Čavolj (Csávoly)
Pilip Vidaković (oko 40 g.)

Kalupi šalajke

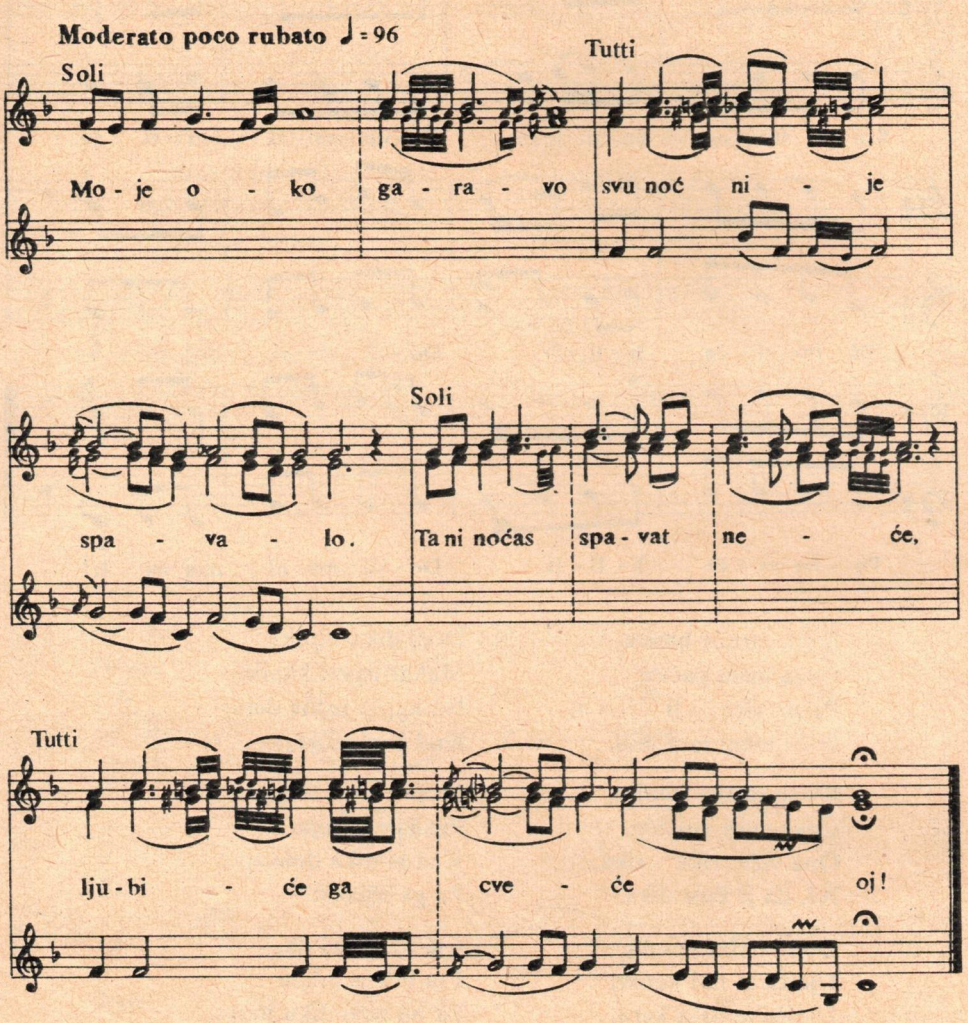

Moje oko garavo
svu noć nije spavalo,
ta ni noćas spavat neće,
ljubiće ga cveće . . . OJ!

Alaj volem, alaj znam,
alaj volem da varam.
Alaj volem da prevarim,
za koga ne marim ja.

Zelen orah, list mu žut,
na mene je dika ljut:
što se nisam cele zime
ja ljubila s njime . . . OJ!

Batanja (Battonya) 1958

Milan Tornjanski (71 g.)
Stevan Nedučin (59 g.)
Milan Nedučin (69 g.)
Branko Rockov (63 g.)
Milivoj Rockov (61 g.) (Hor staraca)

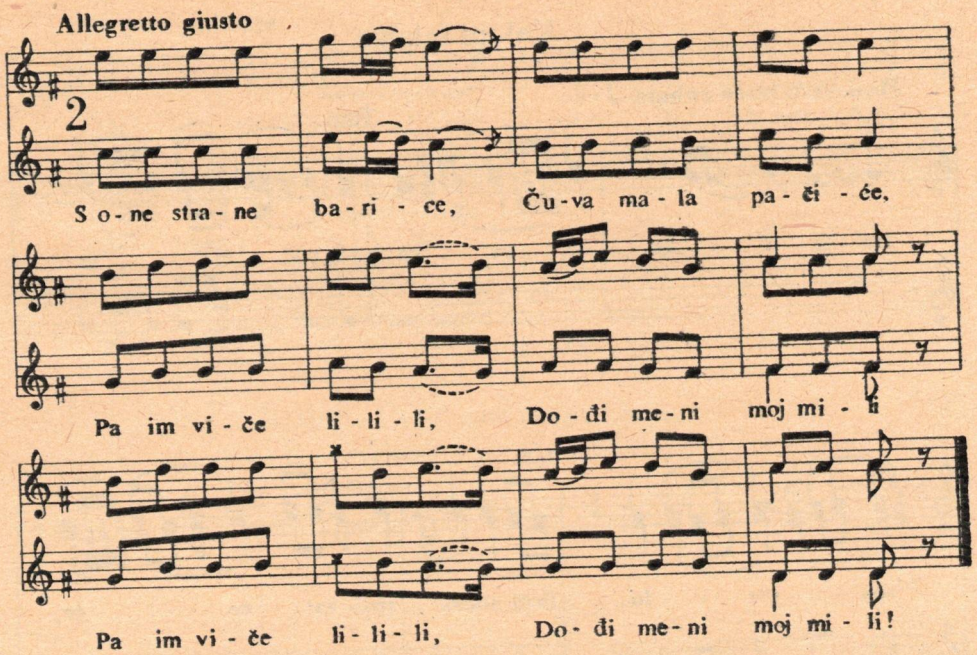

S one strane barice,
Čuva mala pačiće,
Pa im viče: – li – li – li,
Dođi meni moj mili.

S one strane šumice,
Čuva cura guščiće,
Ona viče: rika – rika,
AJ, da je čuje dika.

Dođi diko i nemoj,
Ušešće te naš kerov,
Ušešće te naša kera,
Šarena i bela.

Dođi diko ranije,
Makar preko kapije,
Ta, otićeš, nisi mali:
Čim zora zaplavi.

Dođi diko, da šta ćeš?
Preko blata zapašćeš,
Okolo je, daleko je,
Milo lane moje.

Dođi diko ranije,
Makar ispod kapije,
Na kapiji jedna dera,
Kud prolazi kera.

Moja mati i tvoja,
Posijale šeboja.
Kad je dika dolazio,
Pa ga izgazio.

I ja mati i ja da,
I ja bih se udala.
Pa mi zovi diku moga,
Il' nikog drugoga.

Sitna kiša rosila,
Tri me momka prosila.
A ja sam i' sve odbila,
Pa diku ljubila.

Zeleni se otava,
Jesi l' curo gotova?
Gotova sam još od kade,
Samo reci: Ajde!

Kukuruz se zeleni,
Idi diko naberi,
Pa ugoji konje tvoje,
Za svatove moje.

Sela cura na rogalj,
Skupila se ko bogalj,
Skupila se ko kolera,
Pa čeka švalera.

OJ, rapava, rapava,
A što si me napala?
Valda oćeš sve da sedim,
U tebe da gledim.

Bože diko, zar ne znaš?
Da mi više ne trebaš!
Neću više da te ljubim,
Moju sreću gubim.

Ide švaler nije moj,
Drugarice, to je tvoj;
Ta i moj će skoro doći:
Oko pola noći.

Sinoć ja i moj mili,
Pod tarabom sedili.
Došao tata, psuje veru,
Meni i švaleru.

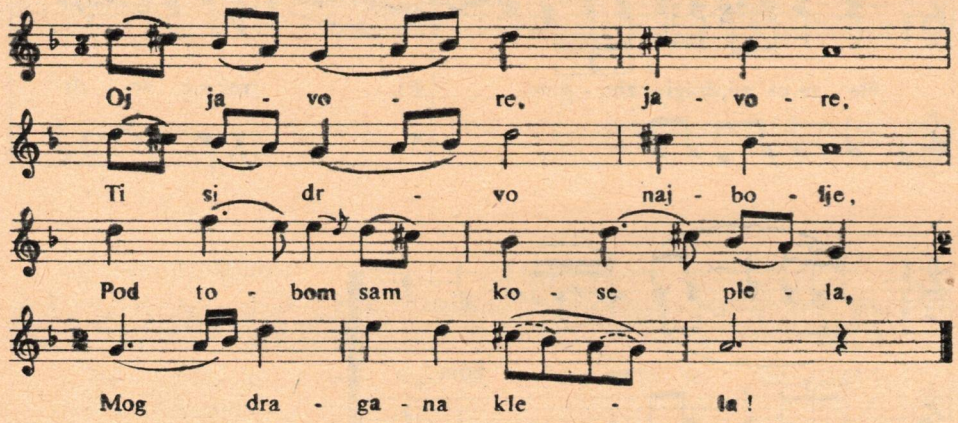

OJ, javore, javore,
Ti si drvo najbolje,
Širi grane na sve strane,
Ne daj zori da svane.

OJ, javore, javore,
Ti si drvo najgore.
Pog tobom sam kose plela,
Mog dragana klela. (EJ!)

Ja sam cura šabačka,
Suknja mi je dugačka.
Ja bi' htela, da je kraća,
Al ne daju braća, EJ!

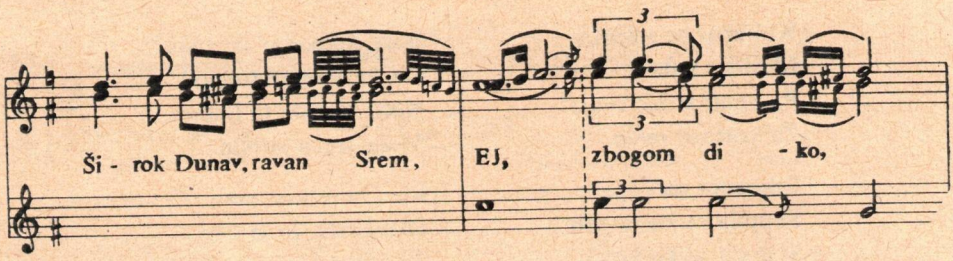

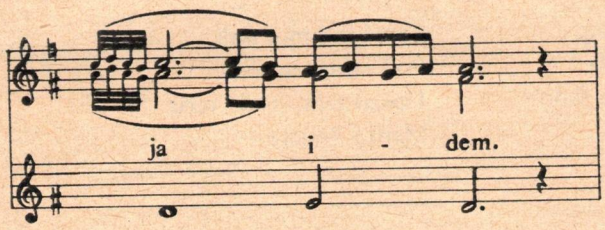

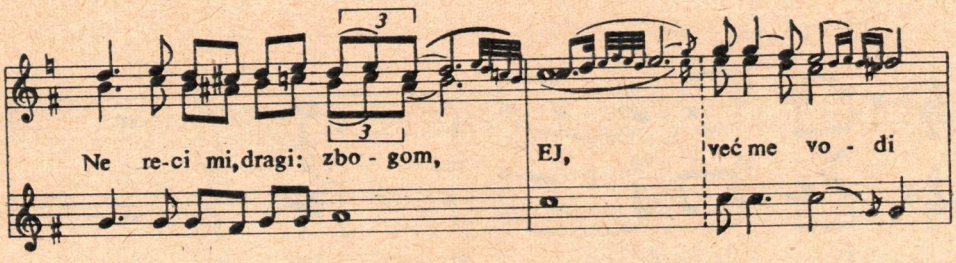

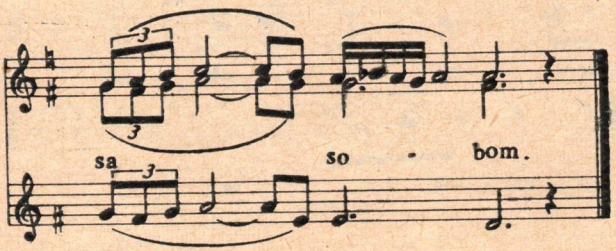

Širok Dunav, ravan Srem,
EJ, zbogom diko, ja idem.
Ne reci mi, dragi: zbogom,
EJ, već me vodi sa sobom.

Od Mohača do Baje,
nigde lađa ne staje,
A kad stigne do Baje,
onda fićne, pa stane.

Ide lađa od Baje,
Lenka nam se udaje.
Udaje se za švalera,
Koga je volela.

Savio se ružmarin,
preko Pešte u Budim.
Tako se je moja mila,
na srce savila.

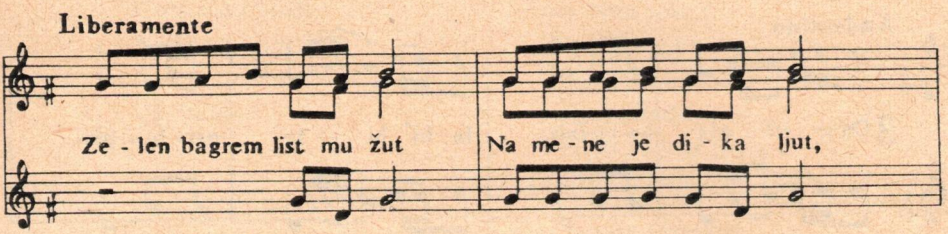

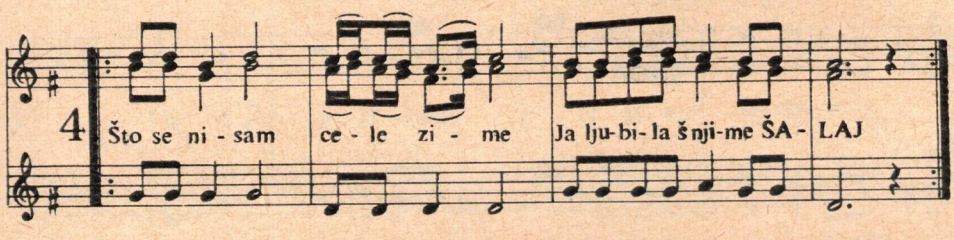

Zelen bagrem list mu žut,
Na mene je dika ljut,
Što se nisam cele zime
Ja ljubila š njime ŠALAJ . . .!

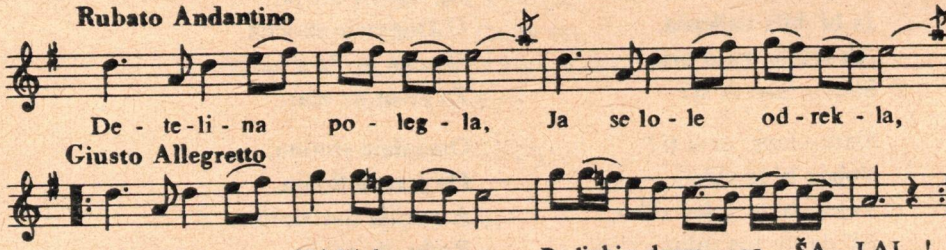

Detelina polegla,
Ja se lole odrekla,
Odrekla se HAJ lole svoga:
Pa ljubim drugoga ŠALAJ . . .!

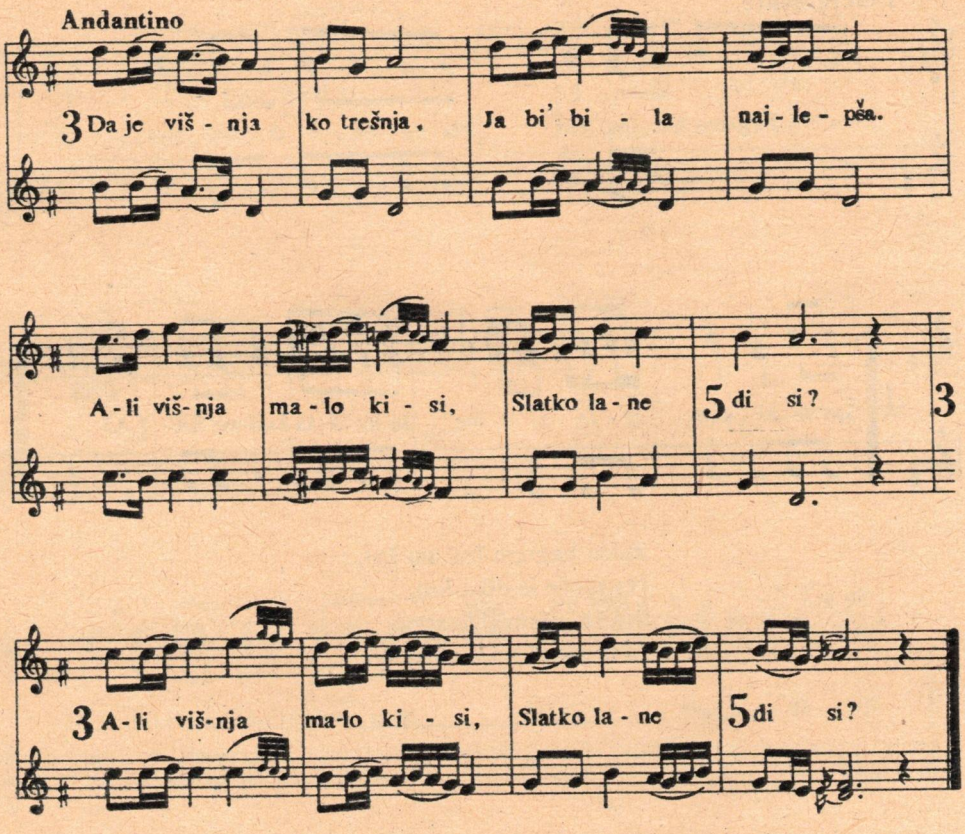

Da je višnja ko trešnja,
Ja bi' bila najlepša.
Ali višnja malo kisi,
Slatko lane di si?

Slatko lane, di si ti?
Volela b' te videti.
Volela b' te videt' diko,
Al' da ne zna niko.

Dve jabuke, tri dunje –
Na ormanu istrule.
Istrule su stajajući,
Diku čekajući.

Oj, Sofija, Sofija,
U Dunav je skočila.
Skočila je, da s' udavi,
Za život ne mari.

Otac daje stotinu,
Da izvade Sofiju,
A maćija dve stotine,
Rodu, da otide.

Daj mi majko sekser-dva,
Da ja kupim belila,
Da s' nabelim lice tamno,
Da mi nije sramno.

Kupi mati belila,
A ja ću rumenila,
A otac će crnu svilu,
Da idem di sviru.

Ala bara udara,
Cura guske ukrala.
Ukrala i' pa se žuri,
Jure je panduri,
Ukrala je četir para,
Za belilo dala.

Pomaz (Pomáz)
1948
Sava Megaljev (51 g.)

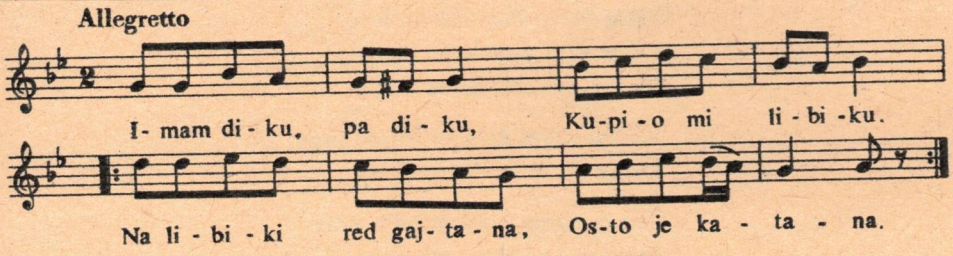

Imam diku, pa diku,
Kupio mi libiku.
Na libiki red gajtana,
Osto je katana.

Moja dika advokat,
Kupio mi zlatan sat,
Ja ću njemu ljepšeg dara:
Srce iz njedara.

Katolj (Kátoly)
1948
Na *kermesu*

Za ples

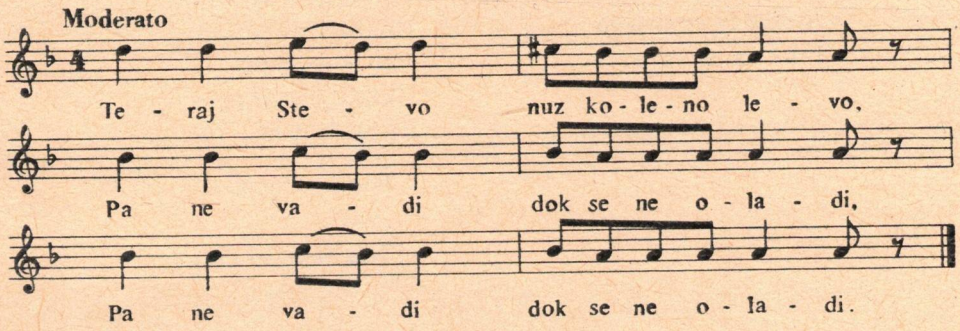

Teraj Stevo nuz koleno levo
Pa ne vadi dok se ne oladi
Pa ne vadi dok se ne oladi

Kad se sitim da sam Bunjo pravi
Drma mi se i šešir na glavi

Sad ja vidim da sam 'uljo pravi
Miče mi se šubara na glavi.

(Hvataju se u kolo ispod pazuha)

„*Babačko kolo*" Čavolj (Csávoly) 1956
Pevao i igrao *Pilip Vidaković* (50 g.)
Mijo Ikotić (53 g.)
Meruš Pančić (53 g.)

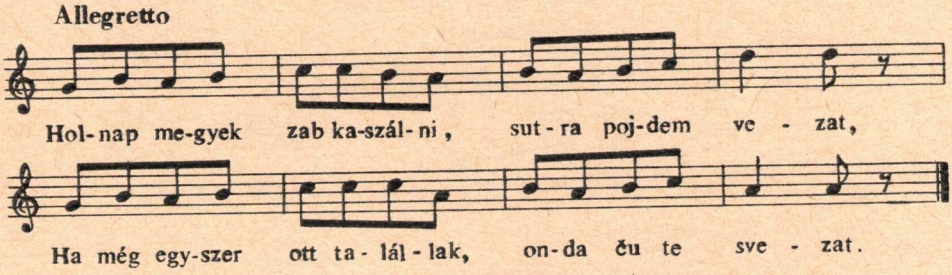

Holnap megyek zab kaszálni sutra pojdem vezat,
Ha még egyszer ott találllak onda ču te svezat,
Befűtöm a kemencémet tamo ču te bacit,
Ha tudsz szépen könyörögni onda ču te pustit.

Novo Selo (Tótújfalu) 1954, *Petrinovićevi*

Allegretto

Oj sta - ri star - če ma - to - ri ma - gar - če,

Oj sta - ri de - da u ko - lu ne tre - ba.

Sta - ri de - da u ko - lu ne tre - ba,

Br - ko - vi - ma ko - lo za - bu - nji - va!

Oj stari starče matori magarče
Oj stari deda u kolu ne treba.

Stari deda u kolu ne treba,
Brkovima kolo zabunjiva.

Pomaz (Pomáz) 1958

Sofija ud. *Svetozara Pandura* (65 g.)
Kolo: *Iza noge*. Danas se već retko igra

Allegro

Čardaš ka - pa JE-LE-NA i ko - sa ru - daš - ta,

To je mo - ja JE-LE-NA i mo - je - ga tas - ta

i mo - je - ga tas - ta.

Čardaš kapa JELENA i kosa rudašta,
TO je moja JELENA i mojega tasta.
Seno slama, tata, mama
Ja i moja mila dika rumenoga lica.

Lukovišće (Lakócsa) 1971

Narodni ansambl
F.: Martin György

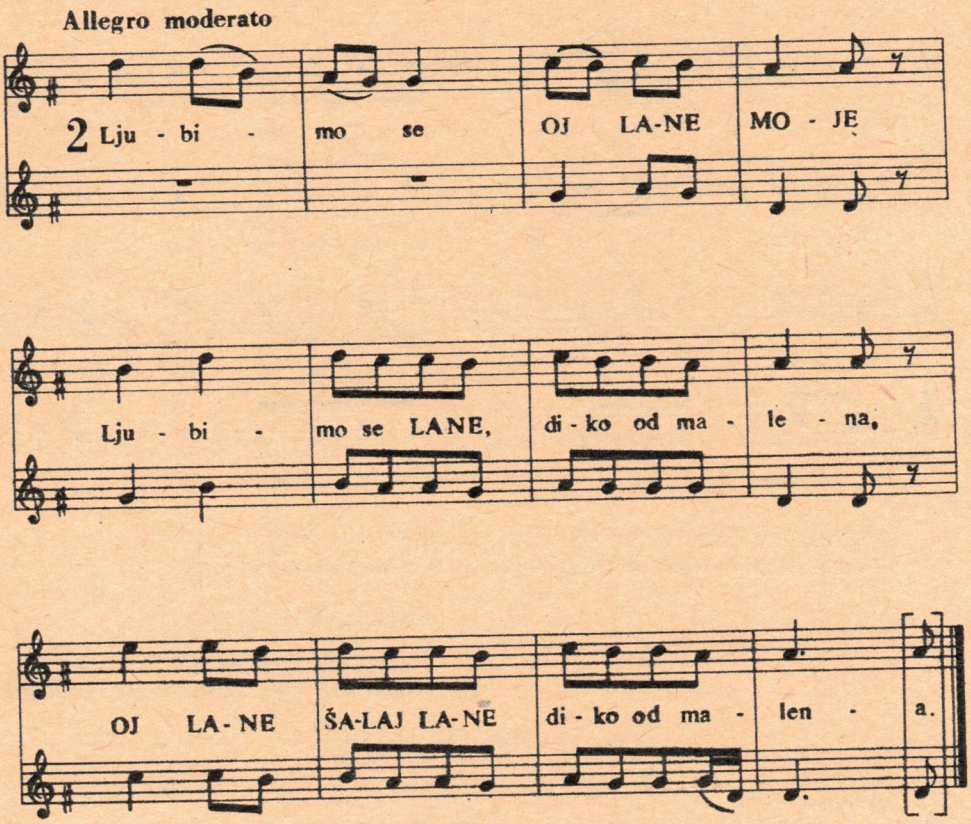

Ljubimo se, OJ LANE MOJE,
Ljubimo se LANE, diko od malena,
OJ, LANE, ŠALAJ LANE,
Diko od malen'

To je ljubav nezaboravljena.
Imam muža ko trojačka ruža.
Al švalera kano granatera.

Lukovišće (Lakócsa)
1953

Pevala ud. *D. Fučkara* (57 g.)
supruga *J. Piskola* (32 g.) i
ud *J. Fučkara* (72 g.)

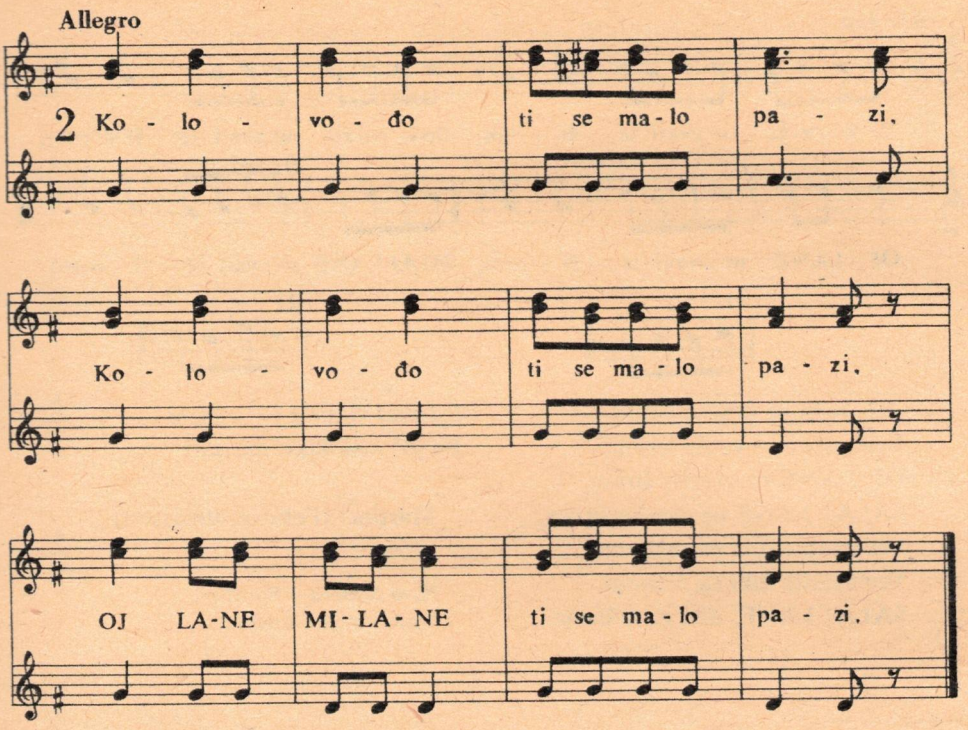

Kolovođo ti se malo pazi,
Kolovođo ti se malo pazi,
OJ LANE, MILANE
Ti se malo pazi!

Da ti cura čižmice ne zgazi
Da ti cura čižmice ne zgazi,
OJ LANE, MILANE
Čižmice ne zgazi!

Baranja

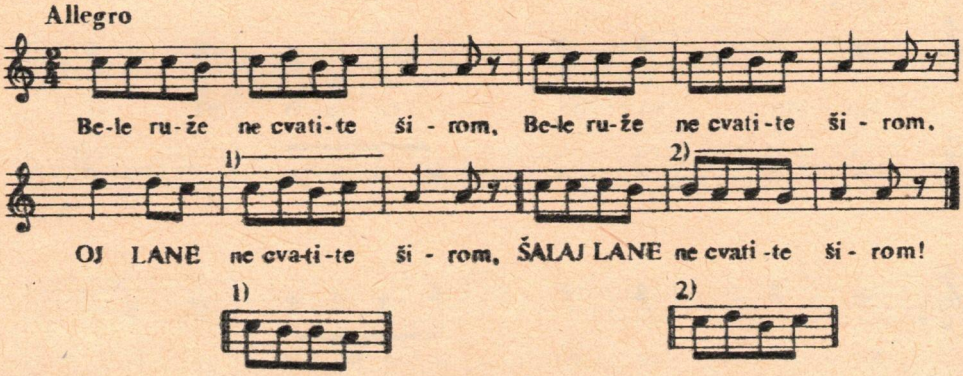

Bele ruže ne cvatite širom,
Bele ruže ne cvatite širom,
OJ, LANE ne cvatite širom,
ŠALAJ LANE ne cvatite širom,
Već cvatite diki za šeširom.
Već cvatite diki za šeširom.
ŠALAJ LANE, diki za šeširom.

I dosad su bele ruže cvale,
Pa još nisu tako mirisale.

Martinci (Felsőszentmárton)
1956

Pavo Šimara – Baraban
i tamburaška družina

Pripevi, dijalozi, nabrajalice, kafanske (mehanske)

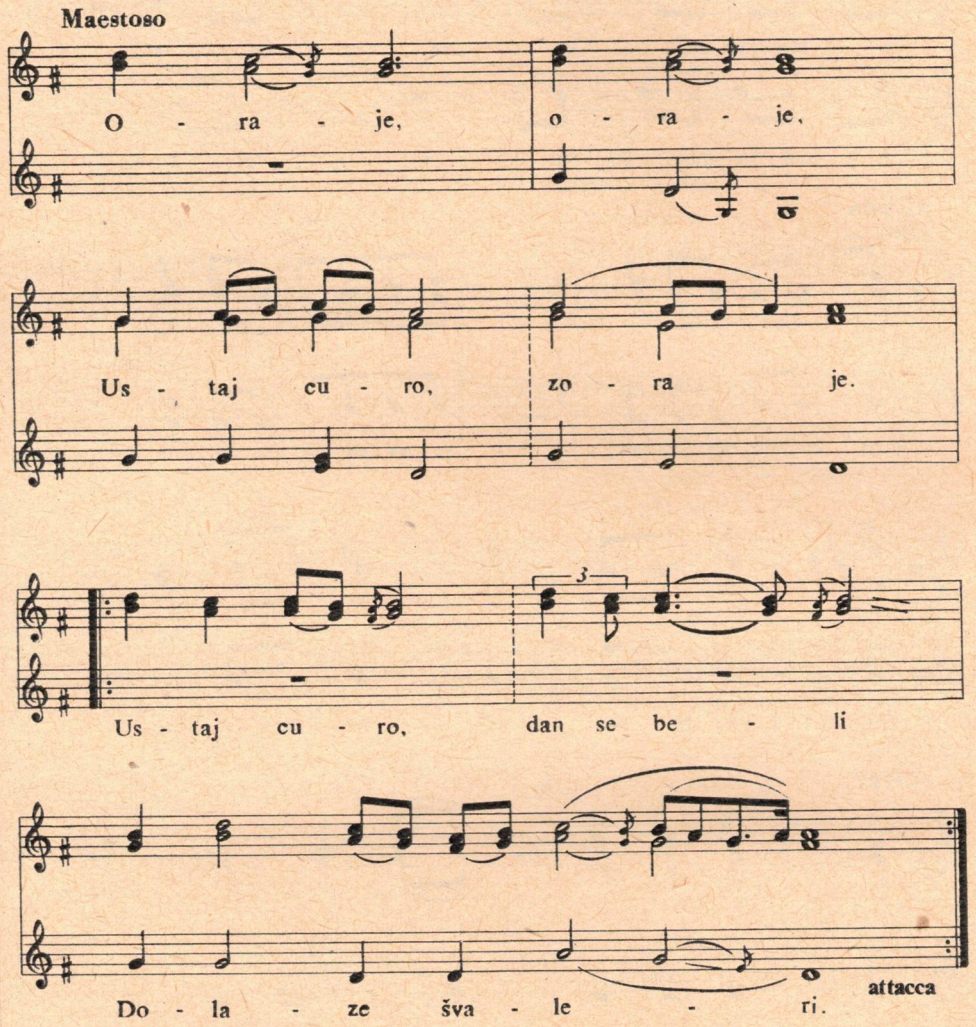

Oraje, oraje,
Ustaj curo, zora je.
Ustaj curo, dan se beli,
Dolaze švaleri.
Ustaj curo, dan se beli,
Dolaze švaleri.

Parlando

Solo

I - ma - la maj - ka tri će - ri.

I - ma - la maj - ka tri će - ri.

Giusto

Tutti

Crn ko-nac, crn gaj-tan, cr - na cu - ra, crn de - ran,

Čuj Ka - to, bi - ser su - vo zla - to.

Largo

(Ta)

Lju - bi me - ne ga - ra - va,

Ob - gr - li me s ru - ka - ma!

Imala majka tri ćeri,
Imala majka tri ćeri.
Crn konac, crn gajtan,
Crna cura, crn deran,
Čuj Kato, biser suvo zlato:
Ljubi mene garava,
Obgrli me s rukama!

Prvu je dala za kovača,
Prvu je dala za kovača.
Crn konac, crn gajtan,
Crna cura, crn deran,
Čuj Kato, biser suvo zlato:
Ljubi mene garava,
Obgrli me s rukama!

Drugu je dala za kolara,
Drugu je dala za kolara,
Crn konac, crn gajtan,
Crna cura, crn deran,
Čuj Kato, biser suvo zlato:
Ljubi mene garava,
Obgrli me s rukama!

Al' treću je dala,
Za mene bećara!
Crn konac, crn gajtan,
Crna cura, crn deran,
Čuj Kato, biser suvo zlato:
Ljubi mene garava,
Obgrli me s rukama!

Novo Selo (Tótújfalu) 1954
Pevao *Pavo Kečkeš*, gajdaš (64 g.)

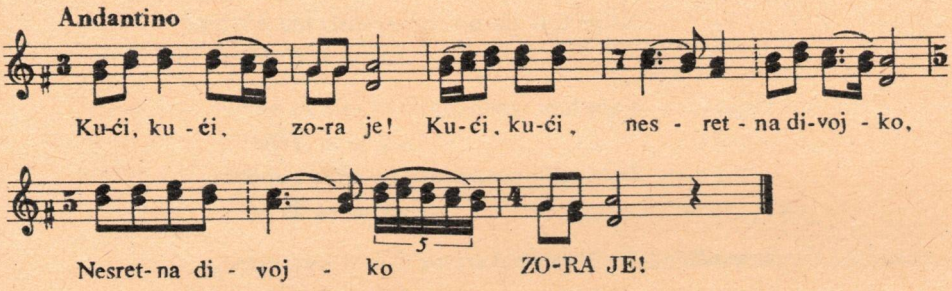

Kući, kući
Zora je
Kući, kući nesretna divojko,
Nesretna divojko
Zora je!

Tebe majka po sokaci traži
Da te mladu za pisara dade.
Neću majko za pisara poći,
Već ću majko za švalera poći.

Kaćmar (Katymár) 1951
Katica Matoš (67 g.)
Marija Matoš (76 g.)

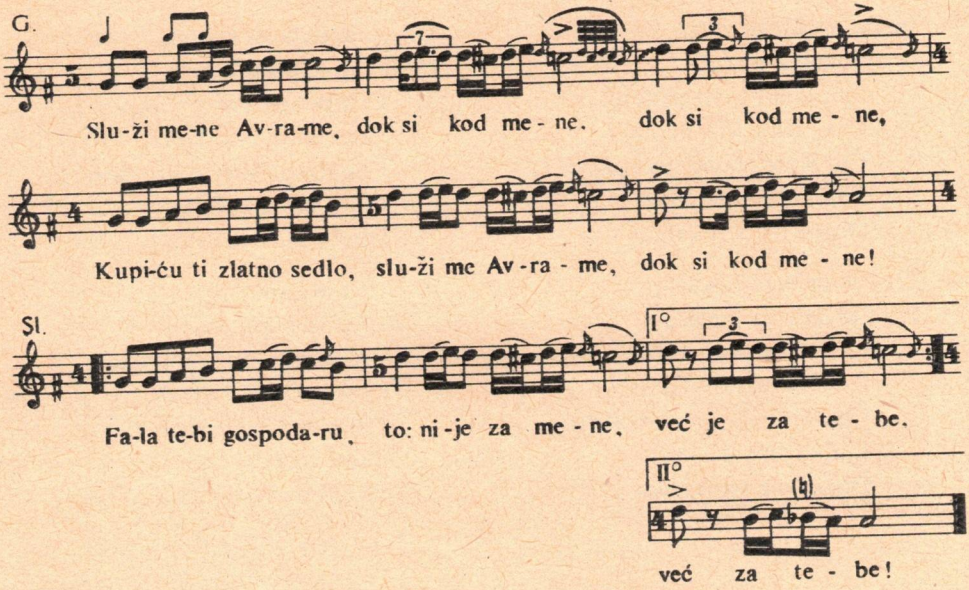

Gospodar: Služi mene Avrame dok si kod mene,
dok si kod mene:
Kupiću ti zlatno sedlo, služi me Avrame
dok si kod mene!

Sluga: Fala tebi, gospodaru to nije za mene
već je za Tebe!
Fala tebi, gospodaru to nije za mene
već je za Tebe!

Gospodar: Služi mene Avrame dok si kod mene,
dok si kod mene:
Kupiću ti šaren kožuh, služi me Avrame
dok si kod mene.

Sluga: Fala tebi gospodaru to nije za mene
već je za Tebe!
Fala tebi gospodaru to nije za mene
već je za Tebe!

Gospodar: Služi mene Avrame dok si kod mene,
dok si kod mene:
Kupiću ti devojčicu belu rumenu
belu rumenu.

Sluga: Fala tebi gospodaru to nije za Tebe
već je za mene.
Fala tebi gospodaru to nije za Tebe
već je za MENE!

Razgovor gospodara i sluge
Čanad (Magyarcsanád) 1959
Juliška Nedučin (60 g.)

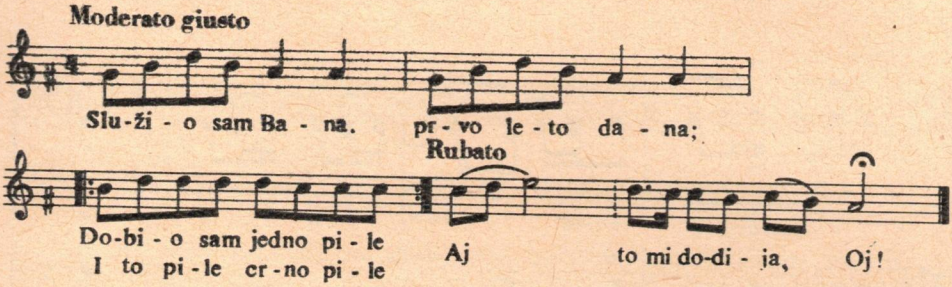

Služio sam Bana, prvo leto dana;
Dobio sam jedno pile,
I to pile crno pile,
AJ, to mi dodija, OJ!

Služio sam Bana, drugo leto dana:
Dobio sam jednu patku,
I ta patka vodu ćapka,
I to pile crno pile,
AJ, to mi dodija, OJ!

Služio sam Bana, treće leto dana;
Dobio sam jednu gusku,
I ta guska vodu pljuska,
I ta patka vodu ćapka,
I to pile crno pile,
AJ, to mi dodija, OJ!

Služio sam Bana, četir leto dana;
Dobio sam jedno prase;
I to prase travu pase,
I ta guska vodu pljuska,
I ta patka vodu ćapka,
I to pile crno pile,
AJ, to mi dodija, OJ!

Služio sam Bana, peto leto dana,
Dobio sam jedno tele,
I to tele mi-mi-mi-mi,
I to prase travu pase,
I ta guska vodu pljuska,
I ta patka vodu ćapka,
I to pile crno pile,
AJ, to mi dodija, OJ!

Služio sam Bana, šesto leto dana,
Dobio sam jednu kravu,
I ta krava mu-mu-mu-mu,
I to tele mi-mi-mi-mi,
I to prase travu pase,
I ta guska vodu pljuska,
I ta patka vodu ćapka,
I to pile crno pile,
AJ, to mi dodija, OJ!

Okolina Pečuja (Pécs)
1956
Josip Gugan učitelj (32 g.)

Sluga: Fala tebi gospodaru to nije za Tebe
već je za mene.
Fala tebi gospodaru to nije za Tebe
već je za MENE!

Razgovor gospodara i sluge
Čanad (Magyarcsanád) 1959
Juliška Nedučin (60 g.)

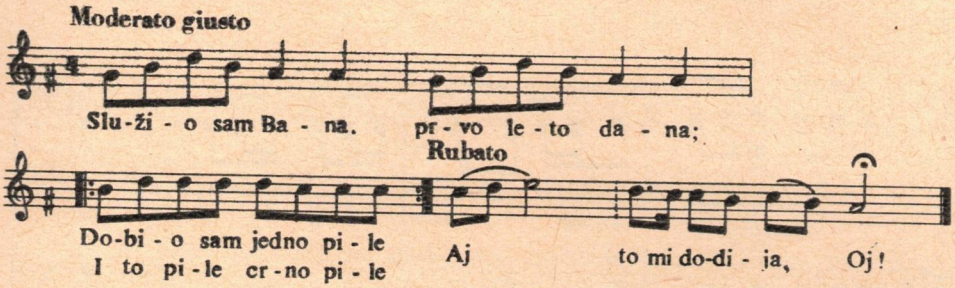

Služio sam Bana, prvo leto dana;
Dobio sam jedno pile,
I to pile crno pile,
AJ, to mi dodija, OJ!

Služio sam Bana, drugo leto dana:
Dobio sam jednu patku,
I ta patka vodu ćapka,
I to pile crno pile,
AJ, to mi dodija, OJ!

Služio sam Bana, treće leto dana;
Dobio sam jednu gusku,
I ta guska vodu pljuska,
I ta patka vodu ćapka,
I to pile crno pile,
AJ, to mi dodija, OJ!

Služio sam Bana, četir leto dana;
Dobio sam jedno prase;
I to prase travu pase,
I ta guska vodu pljuska,
I ta patka vodu ćapka,
I to pile crno pile,
AJ, to mi dodija, OJ!

Služio sam Bana, peto leto dana,
Dobio sam jedno tele,
I to tele mi-mi-mi-mi,
I to prase travu pase,
I ta guska vodu pljuska,
I ta patka vodu ćapka,
I to pile crno pile,
AJ, to mi dodija, OJ!

Služio sam Bana, šesto leto dana,
Dobio sam jednu kravu,
I ta krava mu-mu-mu-mu,
I to tele mi-mi-mi-mi,
I to prase travu pase,
I ta guska vodu pljuska,
I ta patka vodu ćapka,
I to pile crno pile,
AJ, to mi dodija, OJ!

Okolina Pečuja (Pécs)
1956
Josip Gugan učitelj (32 g.)

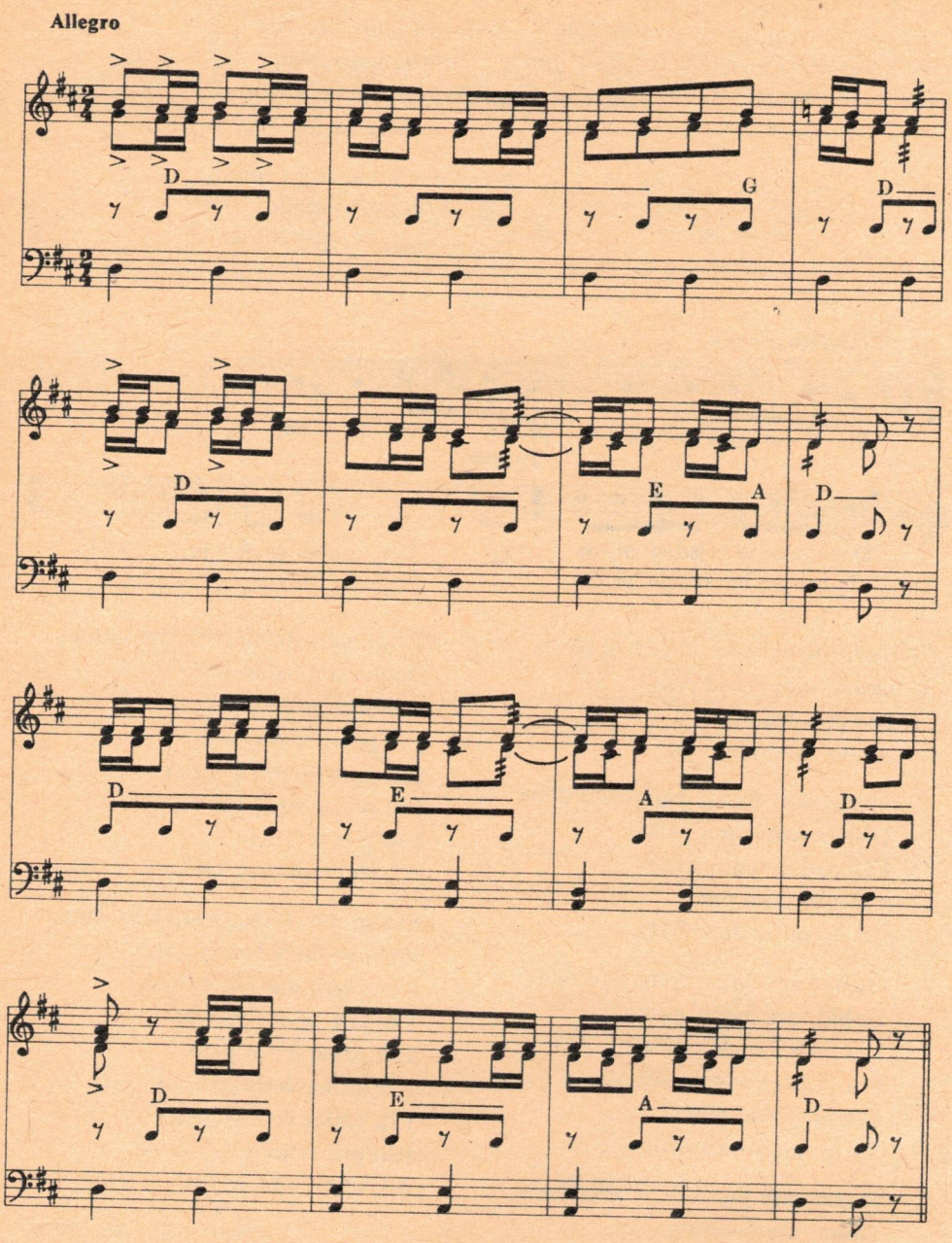
Allegro
D
G
D
D
E
A
D
D
E
A
D
D
E
A
D

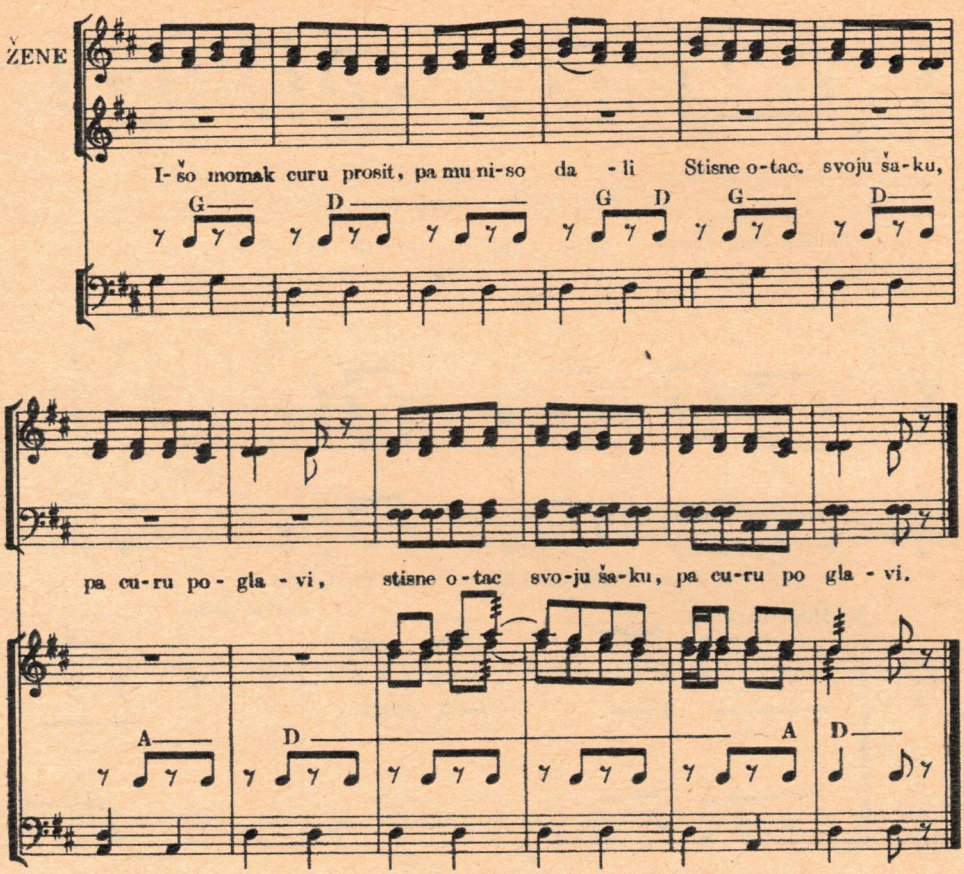

Išo momak curu prosit, pa mu niso dali
Stisne otac svoju šaku, pa curu po glavi,
Stisne otac svoju šaku, pa curu po glavi.
– Tucite me, vucite me, ako ćete kako
Ja ću mlada devojčica pobeći svakako.
– Promisli se mila mati, kad si bila mlada,
Da ne ljubiš; kog bi rada: pukla bi od jada.
U dragana crne oči, a u mene plave
Ako Bog da i Marija: budu skupa spale!

Martinci (Felsőszentmárton)
1956
Pavo Šimara – Baraban i tamburaško društvo
sa mešovitim seljačkim zborom

Moderato ♩=80

Ze-len bag-rem u-da-ra, cu-ra bra-šno uk-ra-la,

u čar-ši-ju od-ne-la, za be-li-lo da-la,

Andantino ♩=72

Tempo primo

Oj be-li-lo, be-li-lo, gde si

poco rit.

mi se pra-vi-lo?

Zelen bagrem udara
cura brašno ukrala
u čaršiju odnela
za belilo dala.
OJ, belilo, belilo, gde si mi se pravilo.
OJ, belilo, belilo, gde si mi se pravilo.

OJ, ti mila, premila,
U gradu se rodila,
pa je došla u selo.
da provede veselo.
Tamburaši sviraju, u srce me diraju.
Tamburaši sviraju, u srce me diraju.

Batanja (Battonya) 1958
Hor staraca

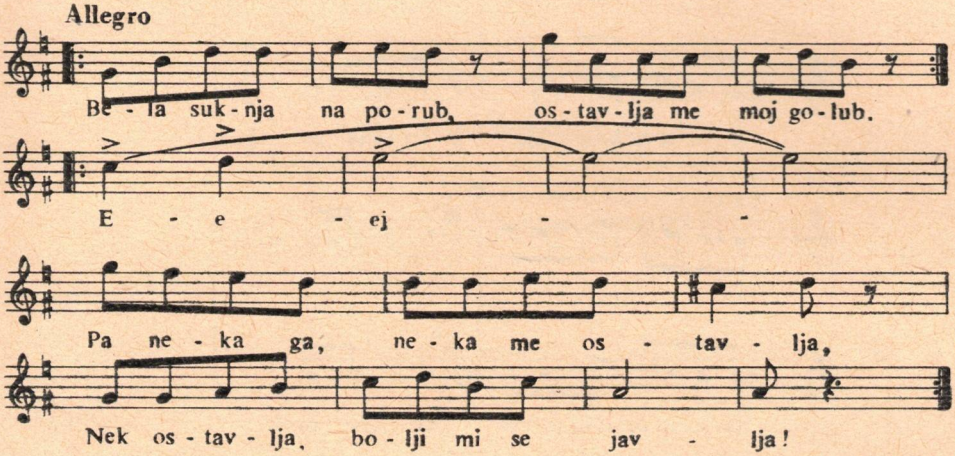

Bela suknja na porub,
Ostavlja me moj golub.
EJ, pa neka ga, neka me ostavlja,
Nek ostavlja, bolji mi se javlja.

OJ, devojko ŠILDILDAJ.
Maramicu meni daj
Maramica u tri ćoška grana
Maramica puna jorgovana.

OJ, devojko ŠILDILDAJ,
Maramicu meni daj,
Maramica puna ljubičica
Mila draga ja sam pijanica.

Maramica na stazi,
Kud moj dragi prolazi.
EJ, maramica i na njojzi piše:
Stara lolo ne trebaš mi više.

Kafanska

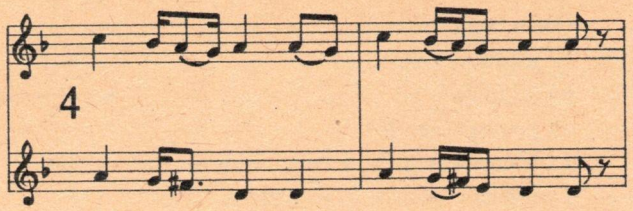

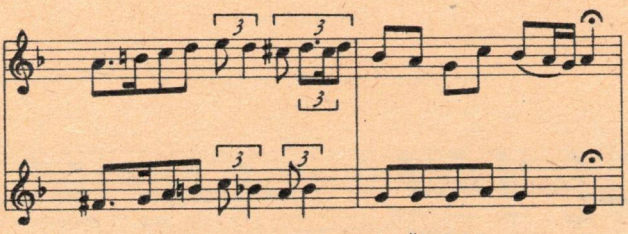

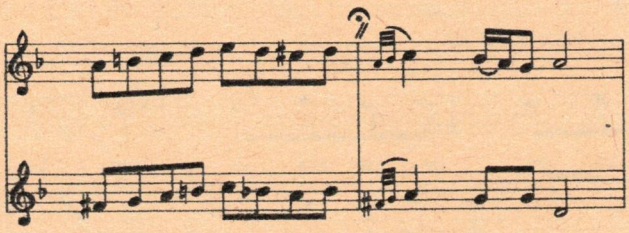

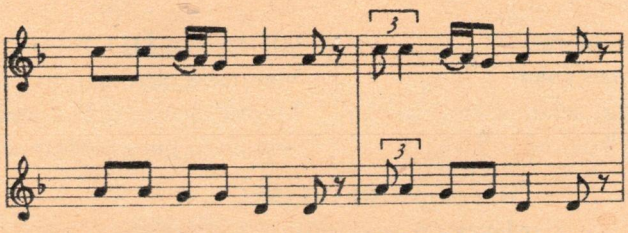

Sunce se rađa,
Kreće se lađa,
A u lađi lane moje
Leži: bolesno je.

Staro lane moje
Nanovo me zove
Nanovo me: curo, zove
Da me vole.

Šickaj, puckaj garava,
Šest forinti marama,
Valjda nismo ni mi lole najgore,
Valjda nismo ni mi: vaše birtaše!

Staro lane moje
Nanovo me zove
Nanovo me: curo, zove,
Da me vole.

Tri jabuke na brigu zelene
Kaže dragi da najvoli mene
Kaže dragi lane moje,
Da najvoli mene.
Refr. (. . .)

Lukovišće (Lakócsa)
1953
Ud. *Đure Fučkara* (69 g.)
Marija Halas (57 g.)

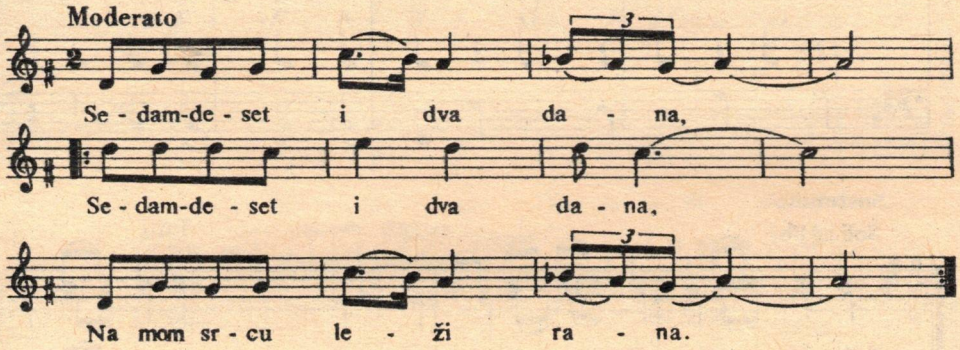

Sedamdeset i dva dana,
Sedamdeset i dva dana,
Na mom srcu leži rana.

Nije rana od bolesti,
Već od tuge i žalosti.

Da znaš, dragi, bolan bio,
Šta si meni govorio:

Da ćeš meni veran biti,
Da me nećeš ostaviti?

A sada me ti ostavljaš,
Staru ljubav zaboravljaš?

Uzmi pušku, pa me ubi:
Onda idi drugu ljubi!

Kafanska

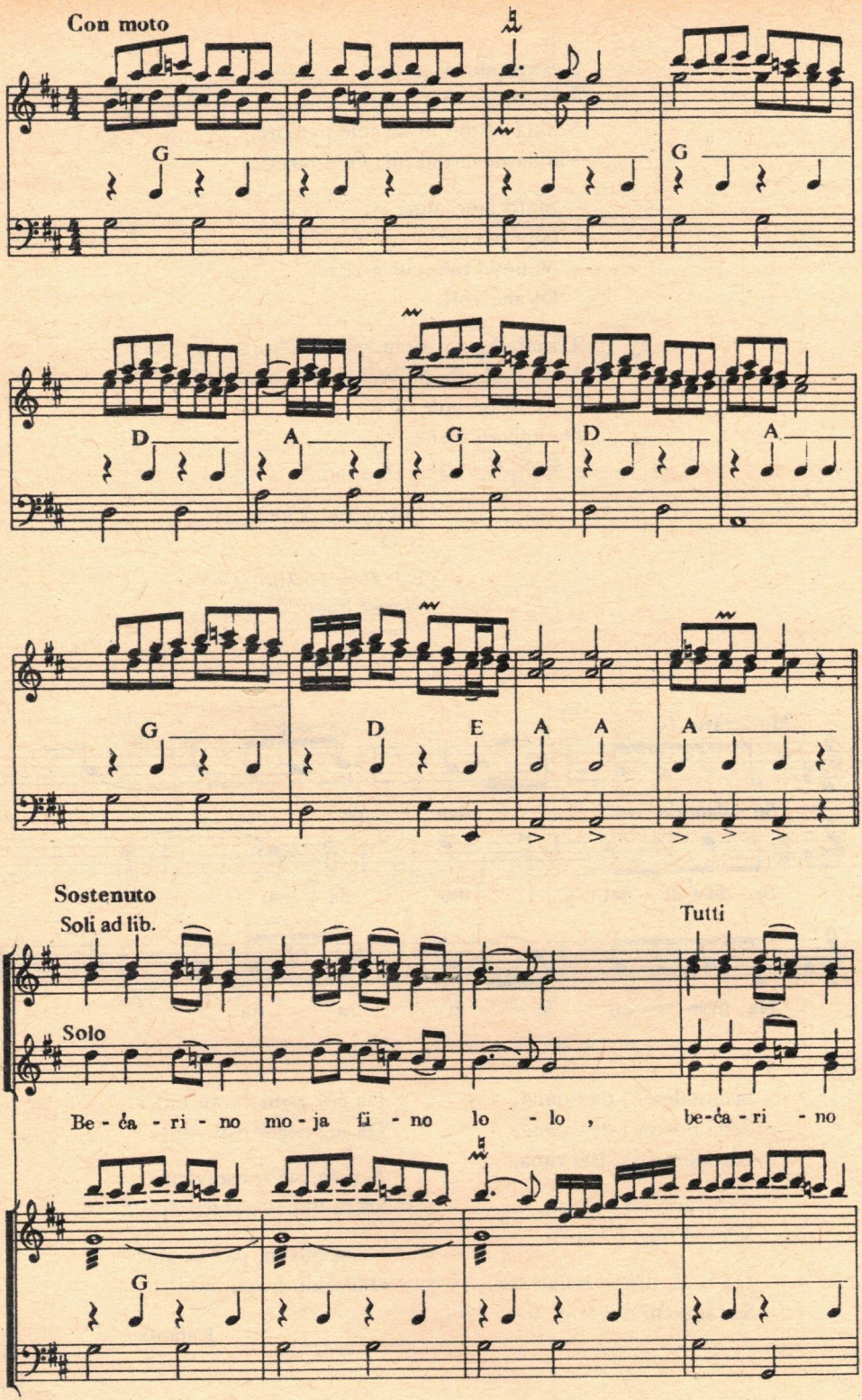
Con moto
G
G
D
A
G
D
A
G
D
E
A
A
A
Sostenuto
Soli ad lib.
Tutti
Solo
Be - ća - ri - no mo - ja fi - no lo - lo , be-ća - ri - no
G

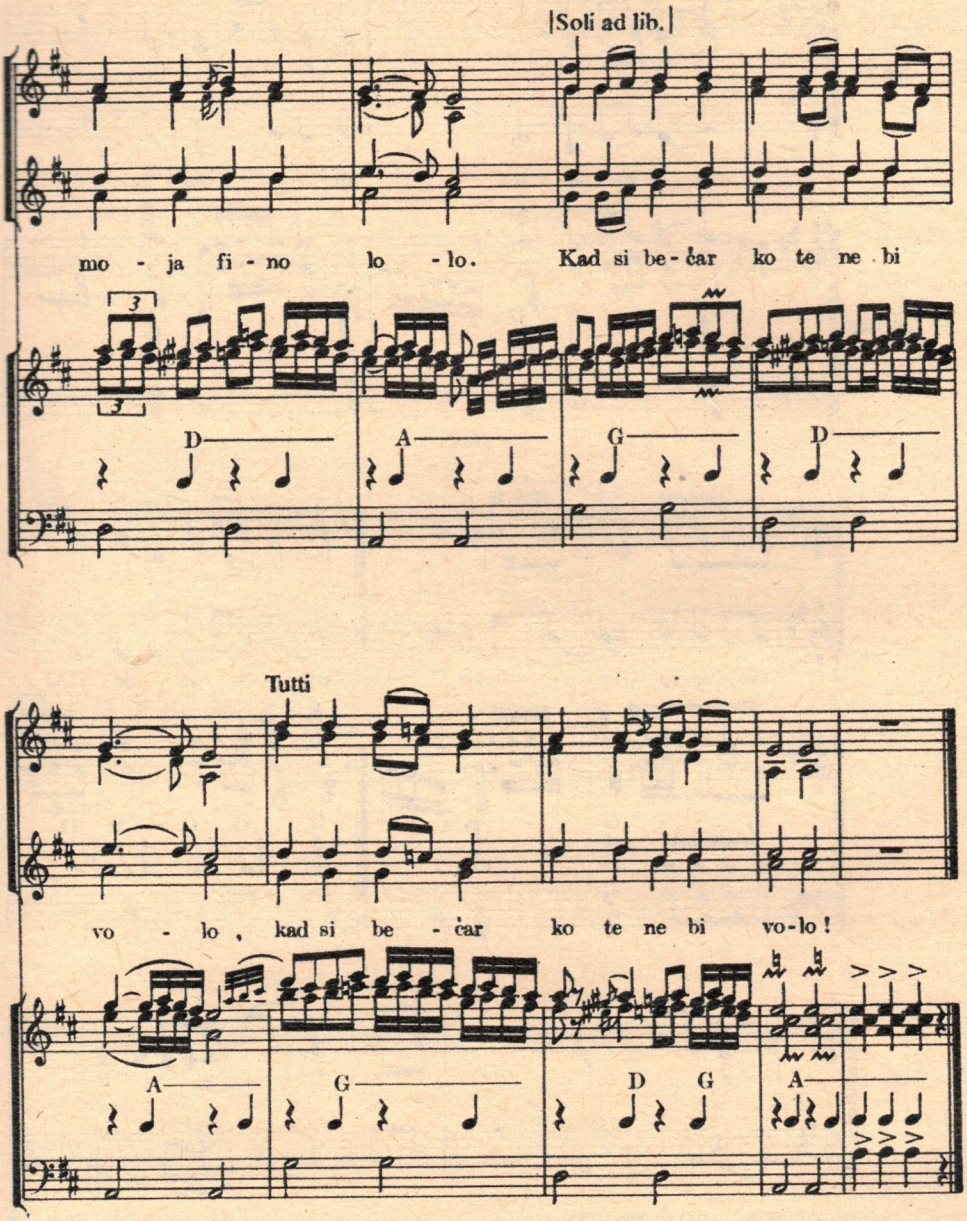

Bećarina moja fina lolo,
Bećarina moja fina lolo,
Kad si bećar, ko te ne bi volo,
Kad si bećar, ko te ne bi volo!

Bećarac
Narodni hor i tamburaški orkestar

Andantino poco rubato

ŽENE

Di - ko mo - ja, di - ko mo - ja

TAMBURE

E A D E A D

tvoje cr-no (j)o - - ko u - bo - lo je HAJ -

G G D G G G D D

ZLA - TO MO - JE u me - ne du - bo - (ko)

E A D G D E A

Diko moja, diko moja,
Tvoje crno (j)oko,
Ubolo je haj zlato moje,
U mene duboko.
Ubolo je haj zlato moje,
U mene duboko.

Kad pogledam: okolo se plavi
Uvek si mi ti dragi u glavi.

Hajde diko, hajde moje lane,
Zarad tebe idem na venčanje.

Martinci (Felsőszentmárton)
1956

Narodni hor i tamburaški orkestar pod upravom *Pava Šimare* i *Pála Györkija* (40 g.)

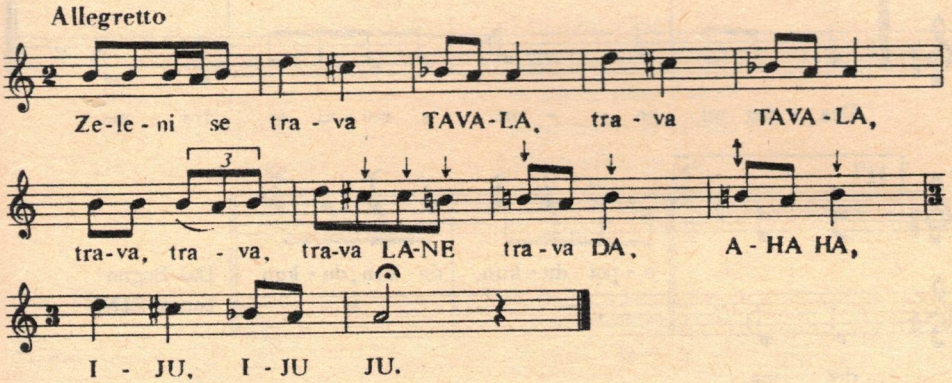

Zeleni se trava TAVALA, trava TAVALA
trava, trava, trava LANE trava DA, AHA HA
I-JU, I-JU JU.

Na njoj cura spava.
Meni curu daju do zore
Al ja curu neću do zore
Dukati joj zveču do zore.

Olas (Olasz)
1948

Jela Vuković (68 g.)
(Slična pesmi u pozorišnom komadu s pevanjem „Đido": *Sindžirići zveče* od *Janka Veselinovića* i *Davorina Jenka*)

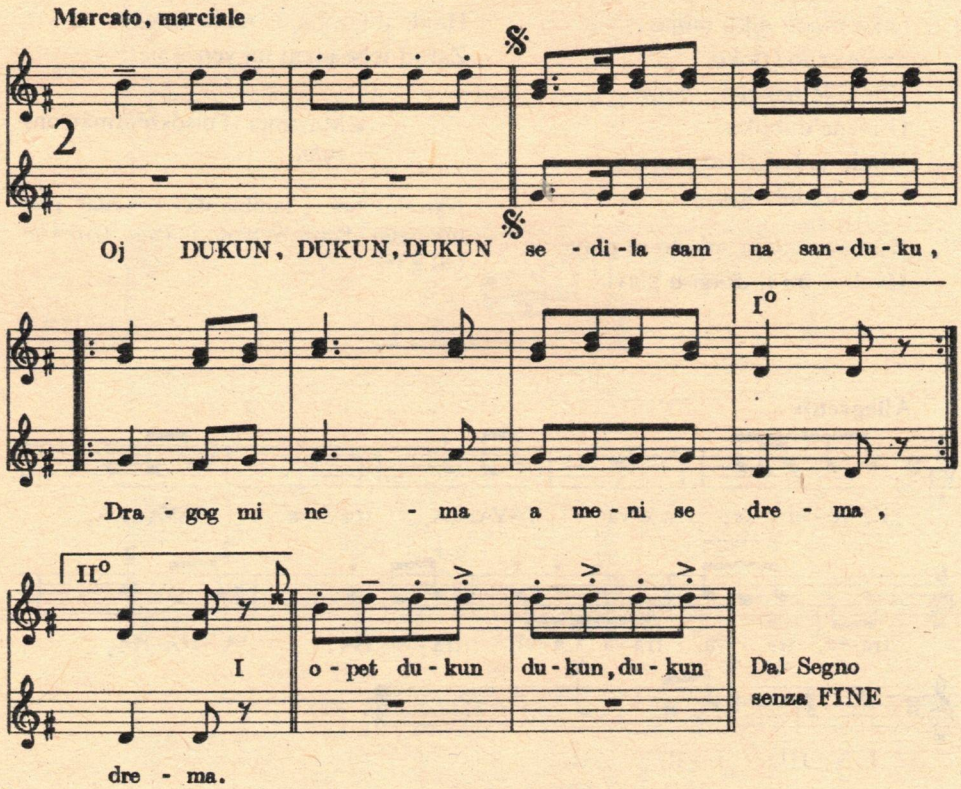

OJ, DUKUN-DUKUN-DUKUN
Sedila sam na sanduku,
Dragog mi nema,
A meni se drema.

I opet: DUKUN-DUKUN-DUKUN
Sedila sam na sanduku,
Dragog mi nema,
A meni se drema.

(Peva se onako „u raspoloženju", do u beskraj.)

Pomaz (Pomáz)
1960
Pevačka družina pod upravom
Ignjata Čobana (41 g.)

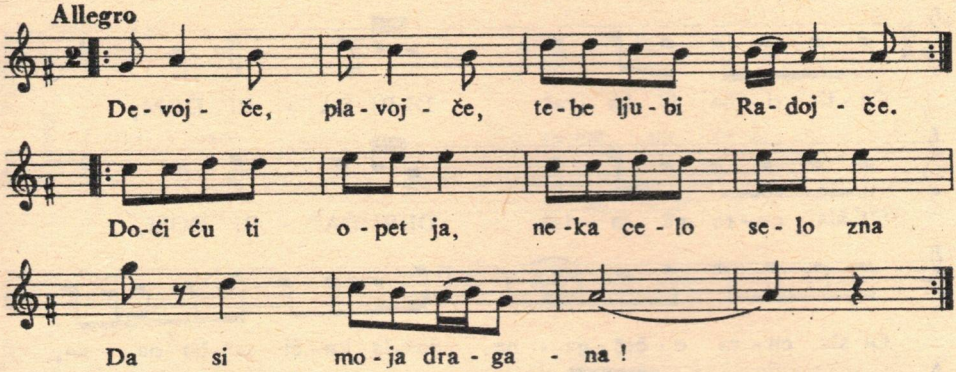

Devojče, plavojče,
Tebe ljubi Radojče.
Doći ću ti opet ja,
Neka celo selo zna
Da si moja dragana!

I mama, i tata,
daće nama dukata.
A šta će nam dukati
Kad ćemo se voleti,
Cilog vika, ja i ti!

Kafanska, poznata i kod banatskih Rumuna

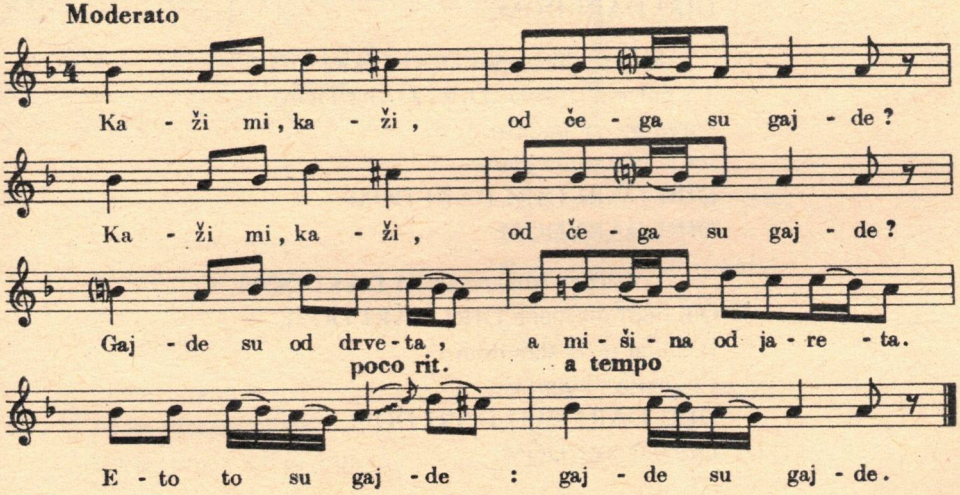

Kaži mi kaži: od čega su gajde?
Gajde su od drveta,
A mišina od jareta.
Eto to su gajde;
Gajde su gajde!

Mohač (Mohács) 1955

Ivo Jančić (74 g.)

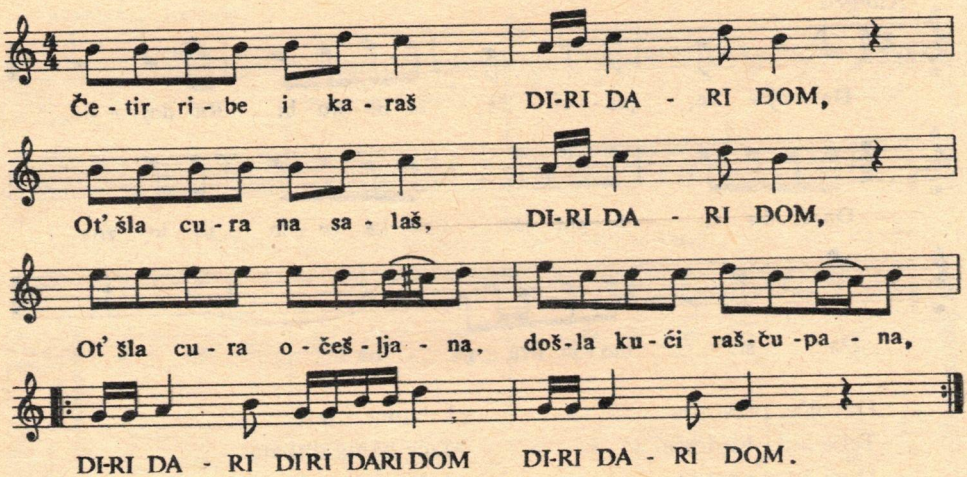

Četir ribe i karaš DIRI-DARI-DOM,
Ot'šla cura na salaš DIRI-DARI-DOM,
Ot'šla cura očešljana,
Došla kući raščupana,
DIRI DARI, DIRI DARI DOM.
DIRI DARI DOM.

Moj se dika opio DIRI DARI DOM,
Tri put me je šopio DIRI DARI DOM,
Šopio me za badava,
Jer je bila puna glava
DIRI DARI DIRI DARI DOM.
DIRI DARI DOM.

Tri ružice rumene DIRI DARI DOM,
Odi diko do mene DIRI DARI DOM,
Hraniću te sa slaninom,
I pomalo oklagijom,
DIRI DARI DIRI DARI DOM.
DIRI DARI DOM.

Kafanska (verovatno rumuskog porekla)
Banat

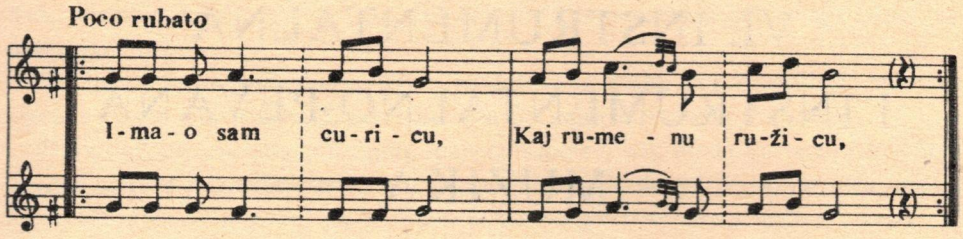

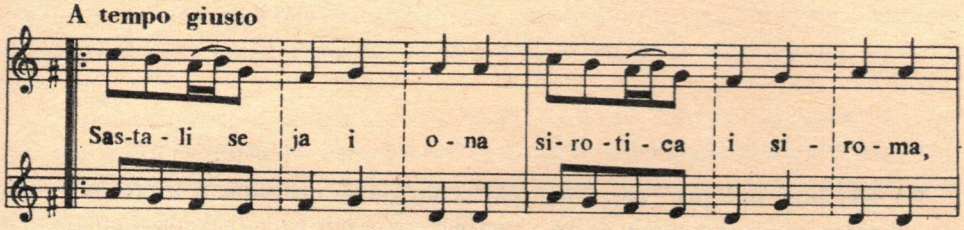

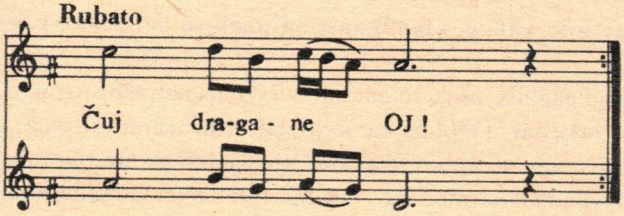

Imao sam curicu,
Kaj rumenu ružicu,
Sastali se: ja i ona,
Sirotica i siroma;
Čuj dragane oj!

Imala sam dilbera,
Pa ga nisam voljela,
On je rumen, al' ja žuta
Zato sam ja na njeg ljuta;
Čuj dragane moj!
On je rumen, al' ja bela,
Zato sam ga ja voljela;
Čuj dragane moj!

Lukovišće (Lakócsa)
1953
Kovačević i *Pataki*

VI. INSTRUMENTALNA I INSTRUMENTALNO-PEVANA MUZIKA

Po oskudnim opisima i narodnom pamćenju glavni instrumenti u prošlom veku su bili gajde i dude. Spominju se još i karabice i koji put frula (nekada u upotrebi, a danas ponovo).

Krajem prošlog i početkom ovog veka pojavljuju se tambure i violina. Postepeno se formiraju orkestri (najčešće: solo violina i tamburaši opstojali su paralelno, istovremeno).

Do u poslednje decenije stariji gajdaši još su se održali, ali danas najrasprostranjeniji sastav je čisto tamburaški orkestar. (Violina se, kao vodeći instrumenat, gubi.)

Moderni tipovi harmonike sve više se upotrebljavaju: ili zajedno sa tamburama, ili pak solo. (Najbolji, ujedno i najmlađi harmonikaši čuvaju stari način na modernom instrumentu!)

Gajdaška muzika imala je, a i danas još ima svoj izgrađen, instrumentalno-funkcionalni stil, svoju tehniku, manire i „trikove".

Sve ovo je bilo u svoje vreme vezano za određeni sloj te repertoar muzičkog folklora, najizrazitijeg u muzici narodnih igara, svatovskih povoda, i uglavnom šaljivih improvizacija. (Gajdaš je često ujedno i pevač.)

Pojavom novih instrumenata (tambura i violine) ovaj repertoar se delom prenosi i na ove, saobrazno novim mogućnostima, ali se ipak čuvaju mnoge specifike u manirima. Kod violinista javljaju se izvrsni i virtuozni izvođači. Pored ovoga nadolazi i novi repertoar, kome svakako bolje odgovaraju novi instrumenti.

Ustaljava se poredak harmonizacije. Tipične „Wechseldominante", „Querstand"-i ili, dovedeno do krajnjih konsekvenci, upotreba isključivo durskih harmonija, čak i kod melodija molskog karaktera! Završetak je po pravilu na „dominanti". U zapadnom Banatu ovu praksu preuzimaju i Rumuni, ali u sastavu tzv. ciganskog orkestra.

Ceo ovaj sistem još je dosta očuvan, mada se sve više čuju tipično kafanski, bolje rečeno, za naše prilike nedovoljno prispodobljeni zapadno-evropski obrti.

Čak i tamo, gde su gajde najranije iščezle, čuva im spomen imitacija violinom ili čak pevanjem. (Bačka, Banat, okolina Budimpešte, kajkavska Podravina i Primurje.)

Neke melodije koje se danas čuju isključivo na tamburama, jasno odaju svoje gajdaško poreklo.

Tamo, gde su se gajde duže održale, gajdaši su se trudili da novopridošle melodije presade na svoje instrumente, što je slučaj u Baranji i štokavskoj Podravini.

Harmonikaši, sve mnogobrojniji, ipak nalaze svoj stil, mada je stari repertoar u opadanju. Kod mlađe generacije sve više se oseća sposobnost prebrođavanja uticaja moderne zabavne muzike, pa i „novo-kafansko-gramofonskog načina", iako oni i tako umeju zasvirati.

Muzički je ovo područje tesno vezano za Vojvodinu i veliki deo Slavonije. Očigledno je na ovom području instrumentalna i pevana muzika bila u cvetu početkom ovoga veka kada su instrumenti, stil izvođenja i melodijski materijal bili organsko povezani.

Uz pomoć poznatih starijih zapisa (Ostojić, Tolinger, itd.) i priličnog broja - danas vrlo teško pristupačnih - gramofonskih ploča, snimljenih pre prvog svetskog rata, sa muzikom ovoga područja se stopu po stopu mogu ilustrovati izloženi procesi. Ova muzika jedna je od najslabije proučavanih.

Stari svirači izumiru ili prestaju svirati, ali priličan broj ovih kompozicija se sačuvao na trakama i u ovoj knjizi se najbolje od ovoga obelodanjuje.

MADŽARAC

(Igra u par)

Allegro vivace

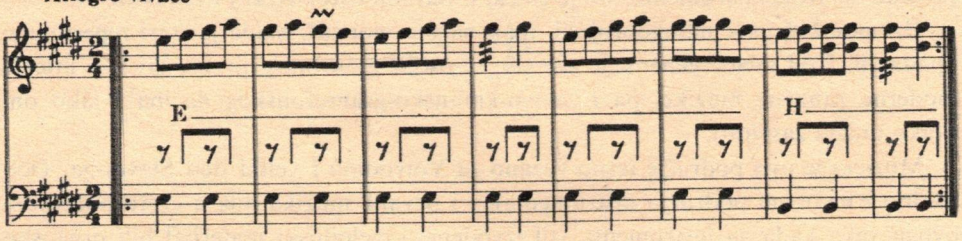

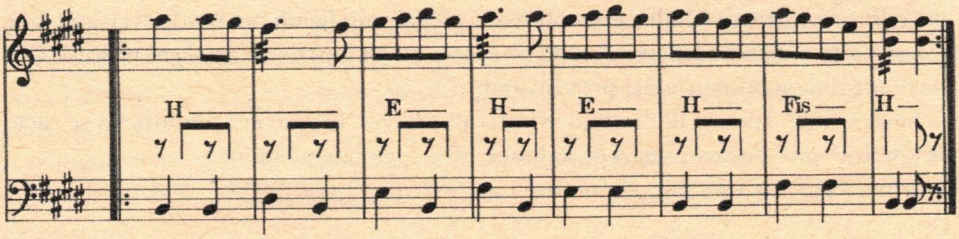

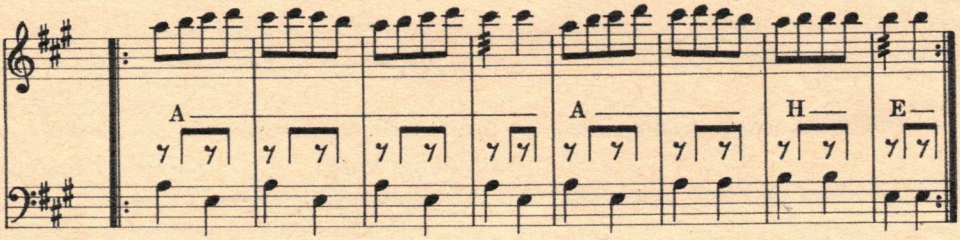

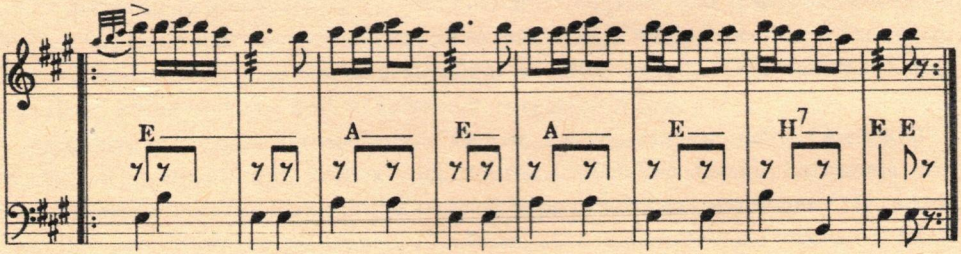

Pomaz (Pomáz)

1948

Tamburaški orkestar

TRESKAVAC
(Igra u troje)

Allegro moderato

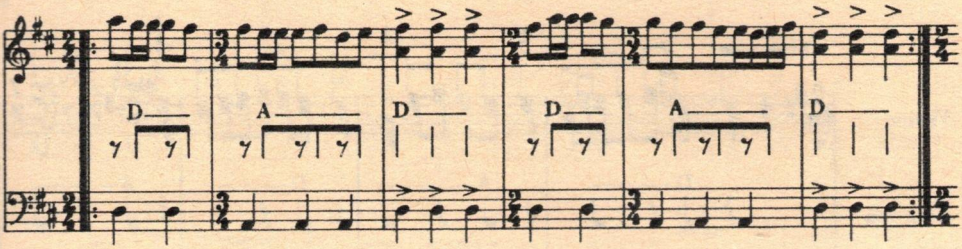

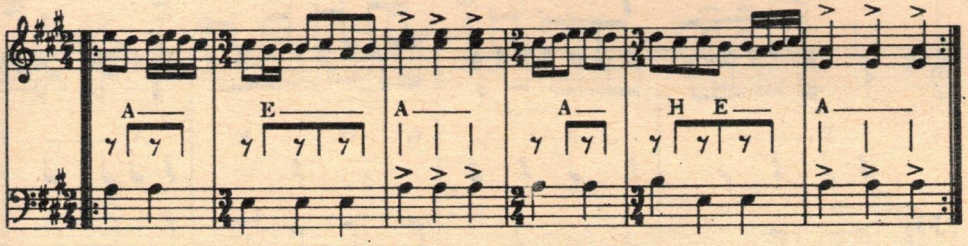

Allegro

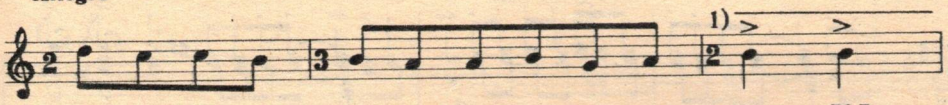

I - gra Ma - re sit - no - ga par - ga - ra , JOJ, JOJ,

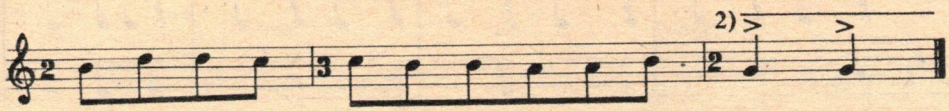

I - gra Ma - re sit - no - ga par - ga - ra , JOJ, JOJ !

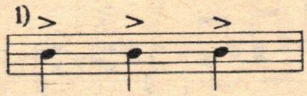

JOJ, JOJ, JOJ,

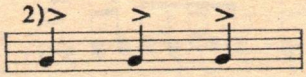

JOJ, JOJ, JOJ !

Pomaz (Pomáz) 1948
Tamburaški orkestar

SVATOVAC
(Svatovski pohod na ulici)

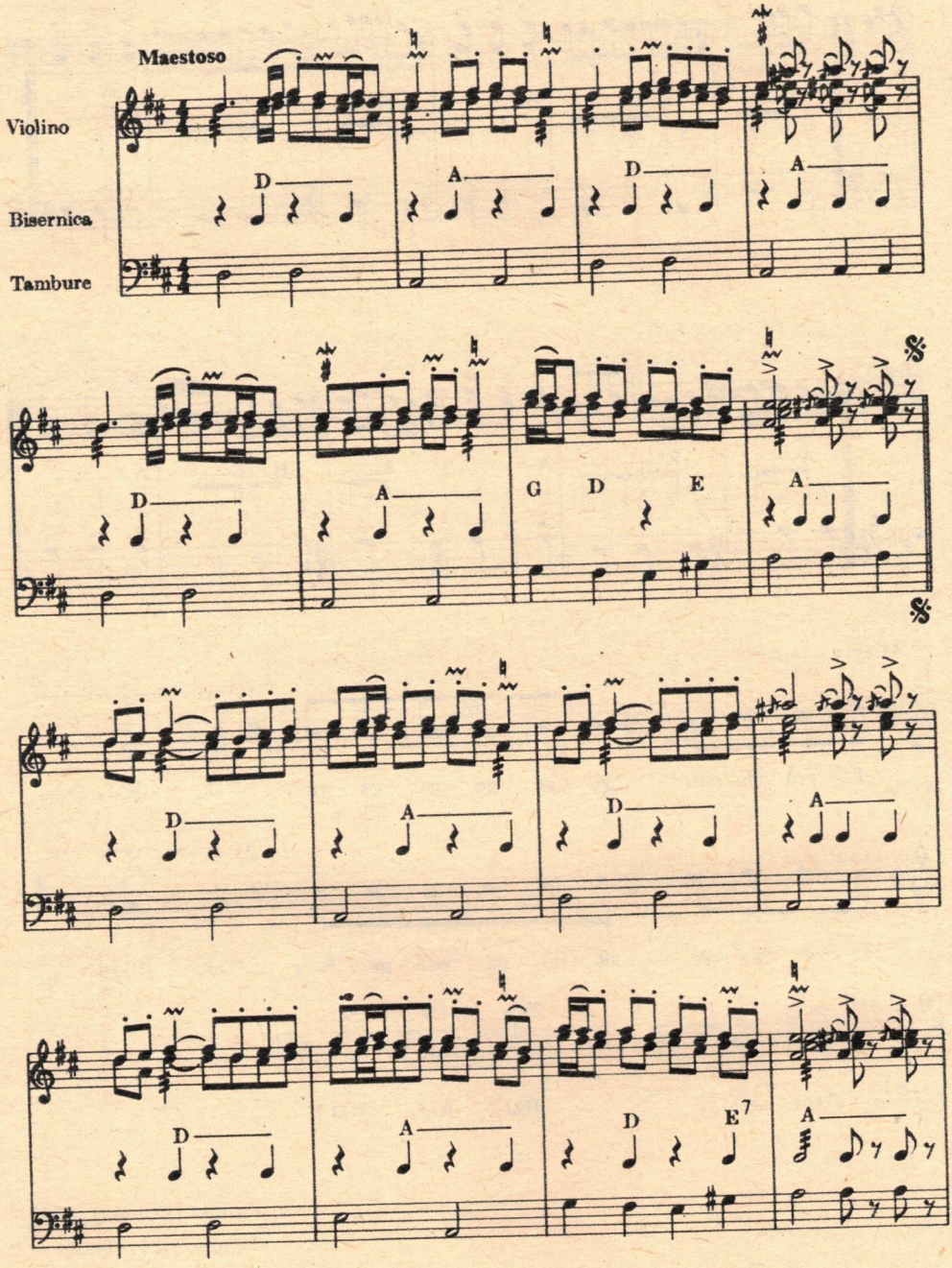

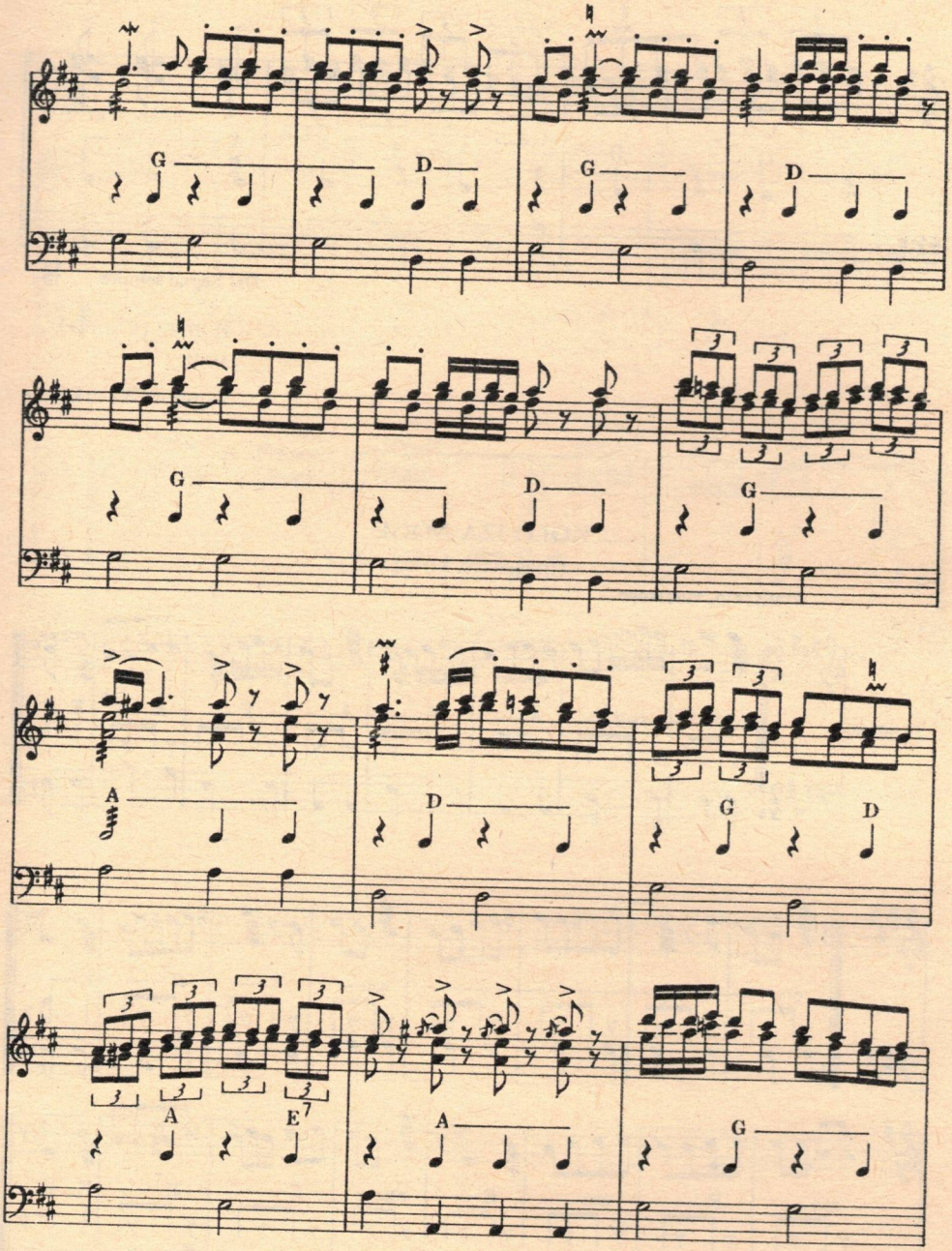
G
D
G
D
G
D
G
A
D
G
D
A
E7
A
G

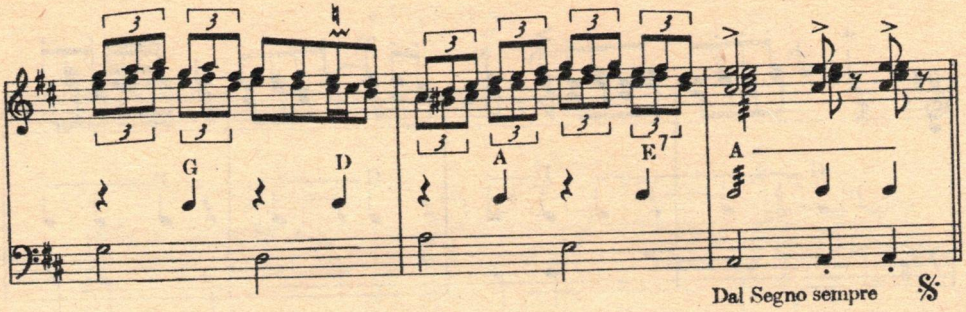

Pomaz (Pomáz)
1948
Tamburaški orkestar

KOLO IZA NOGE
(mešovito kolo)

Moderato, maestoso

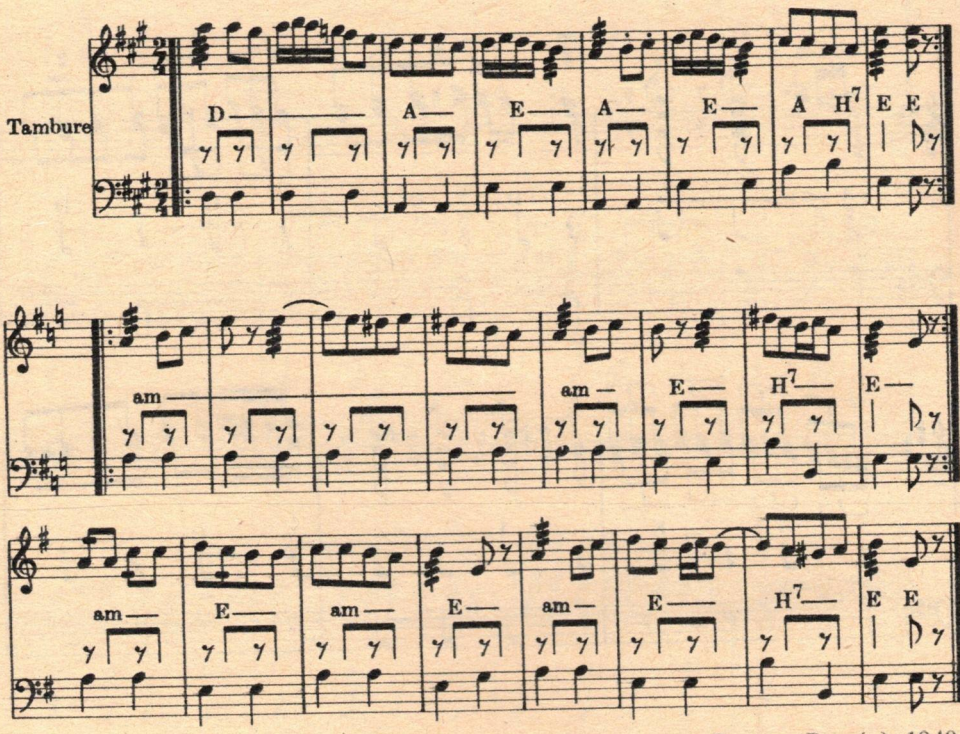

Pomaz (Pomáz) 1948
Tamburaški orkestar

KETUŠ I
(Mešovito kolo)

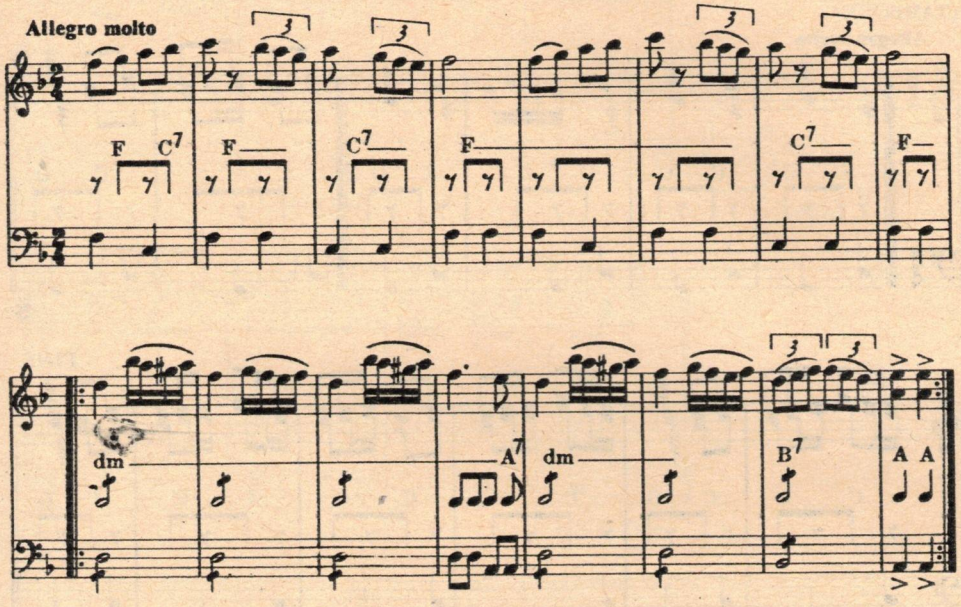

Tukulja (Tököl)
1954
Tamburaški orkestar pod vodstvom
Mije Milkovića

ORE
(Mešovito kolo)

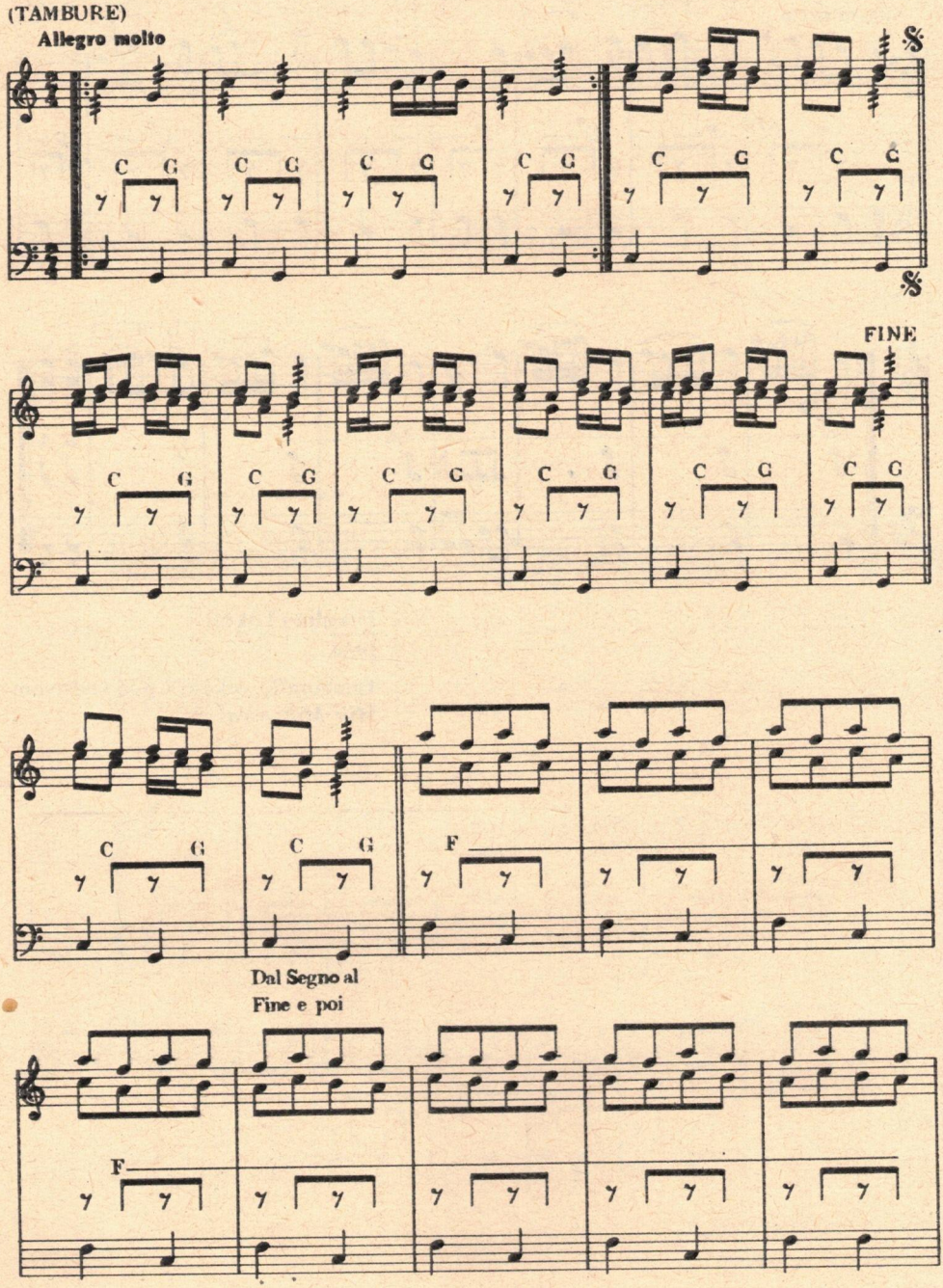

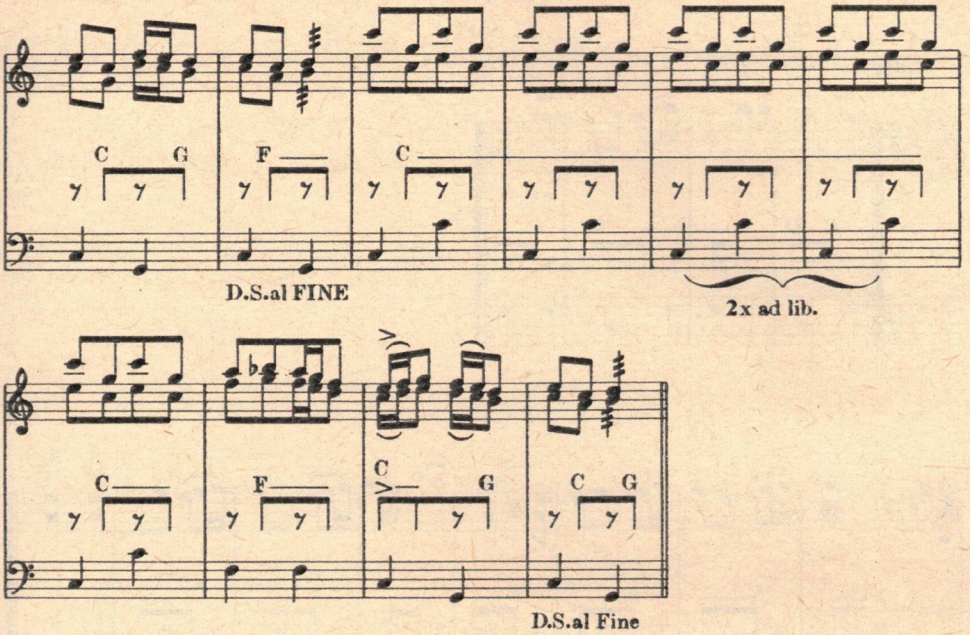

Tukulja (Tököl) 1954

Tamburaški orkestar pod vodstvom *Mije Milkovića*

NEGOTINKA
(Mešovito kolo)

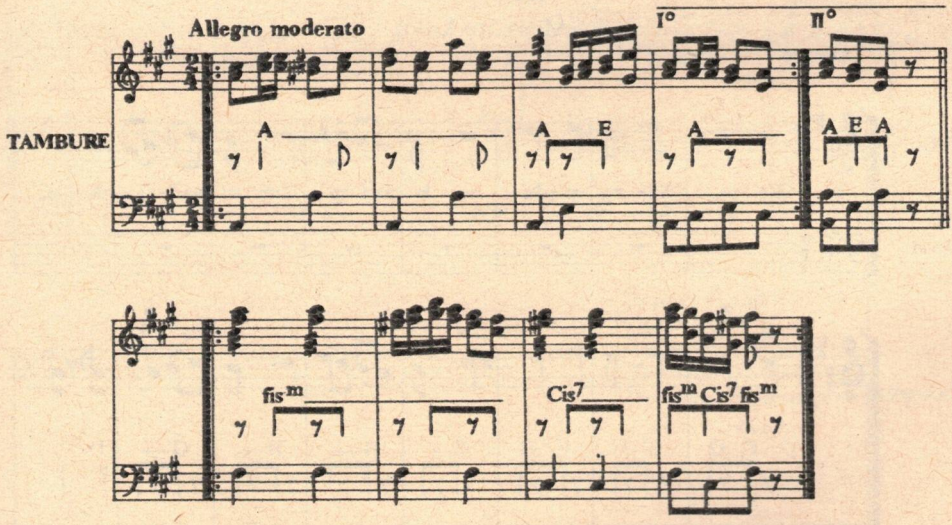

Sa srpsko-bugarsko-rumunske tromeđe

TANAC
(U par)

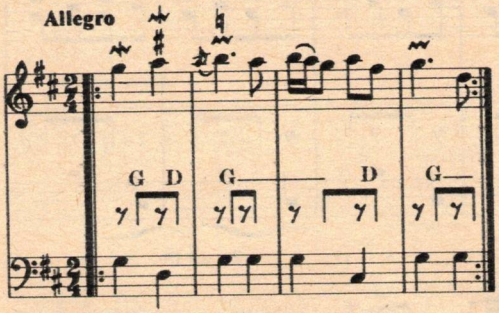

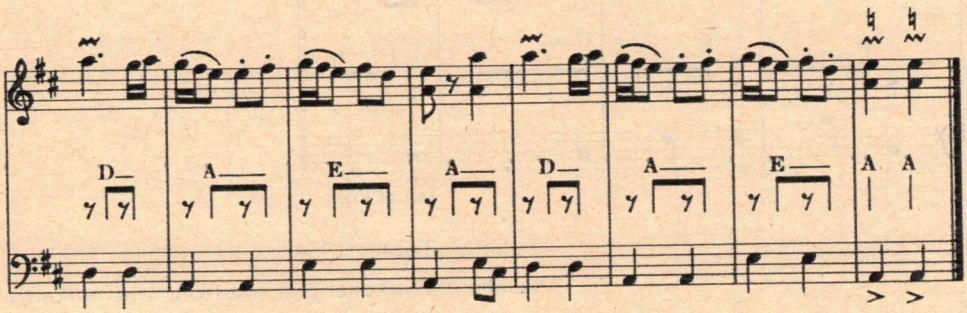

Baranja (Baranya)

KETUŠ II
(Mešovito kolo)

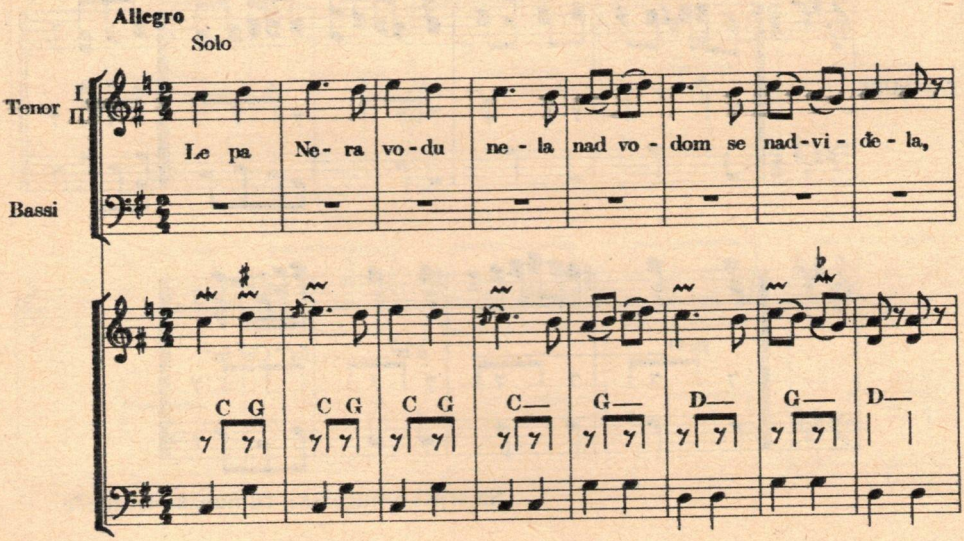

Nad vo - dom se nad-vi - đe - la, sa - ma se - bi go - vo - ri la.

G C G A7 D

Tutti

Op ša-laj pa ša-laj, curu ne va - raj, triput šalaj pa ša-laj, cu-ru ne va - raj!

G D G D G D A7 D

Pomaz (Pomáz)
1948
Tamburaški orkestar
Pevačko društvo pod vodstvom
Ignjata Čobana

TODORE I i II

(U par)

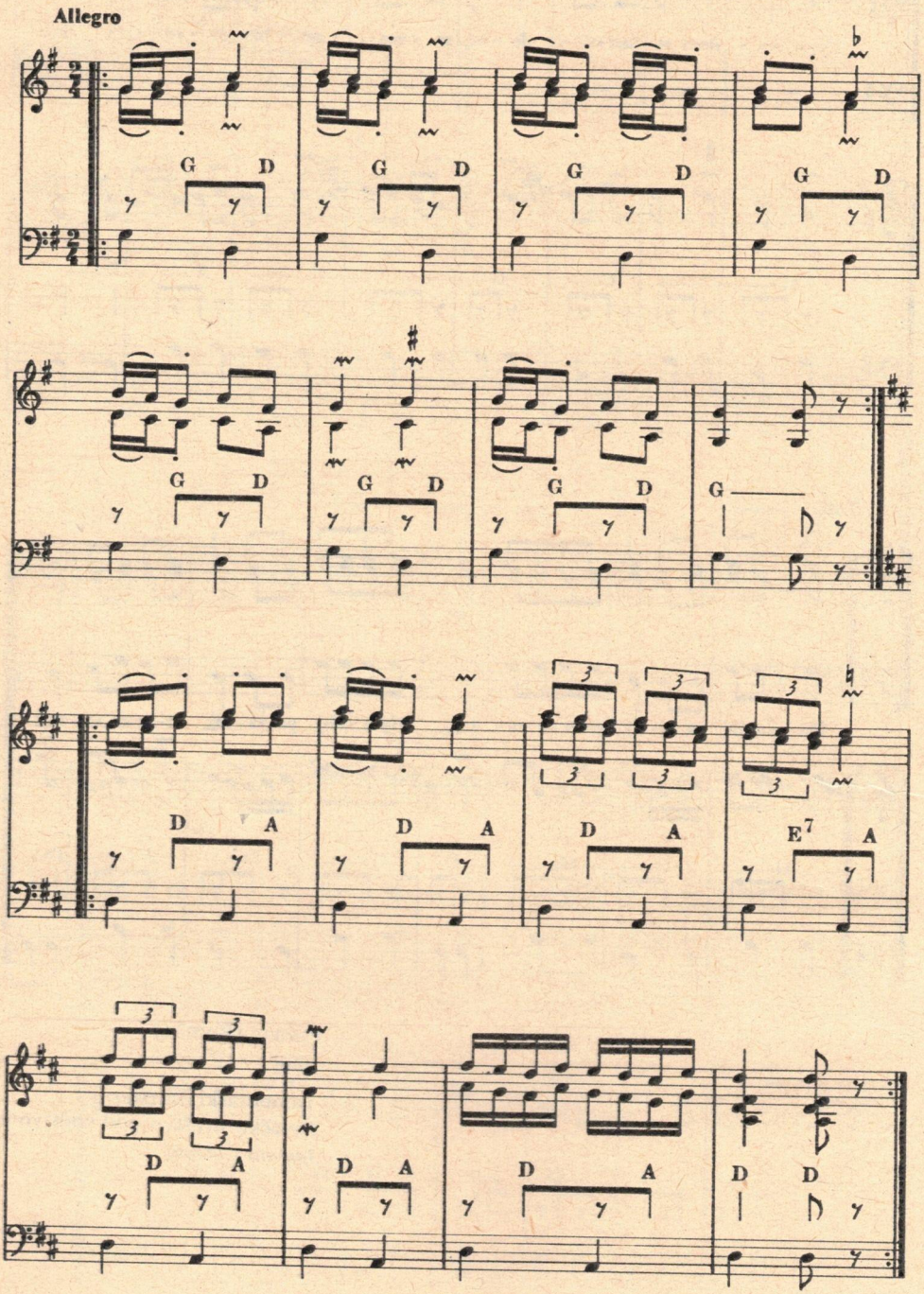

Allegro molto

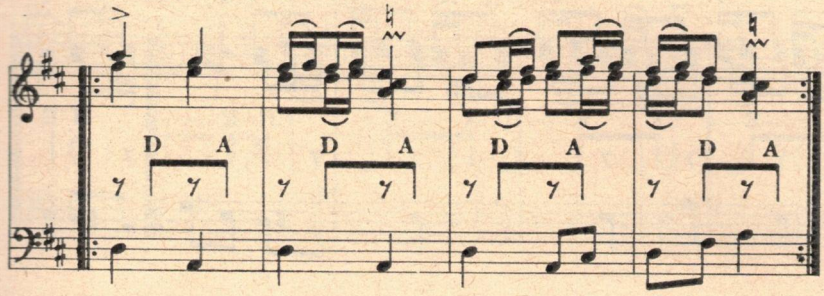

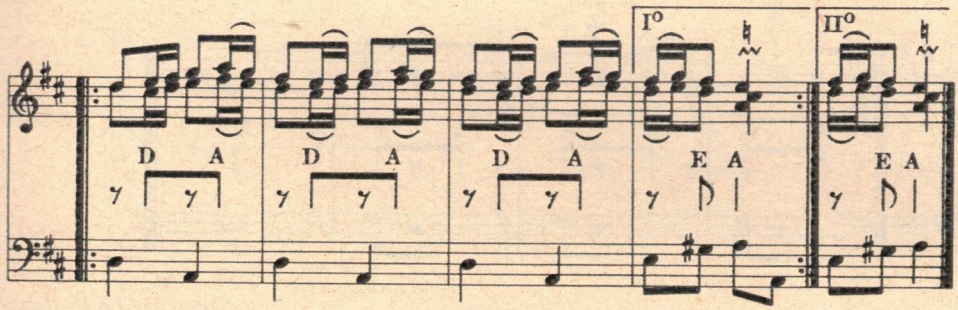

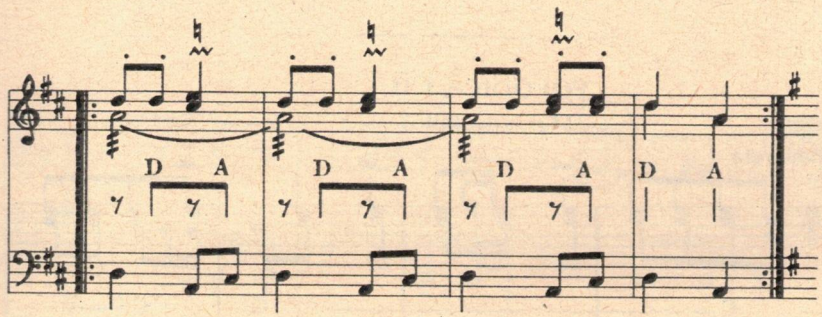

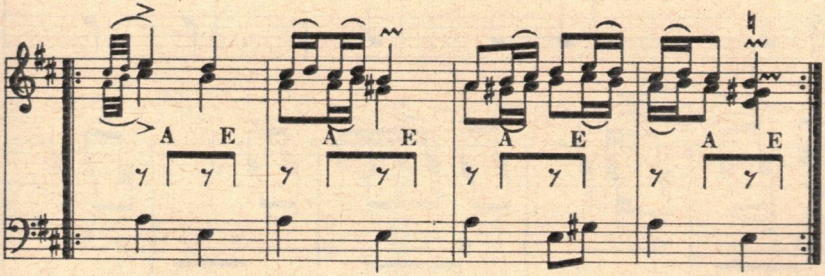

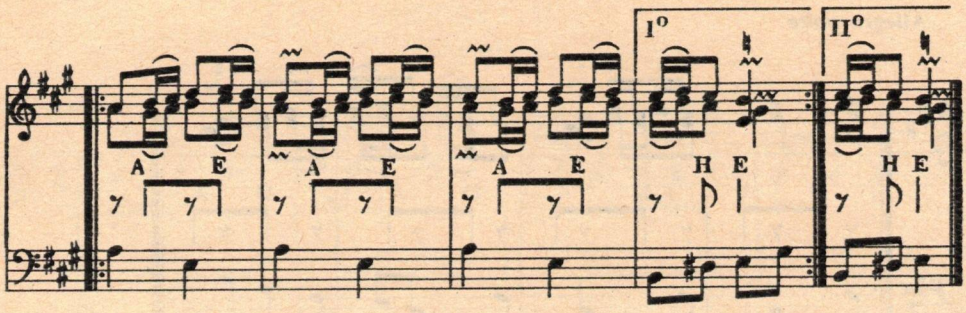

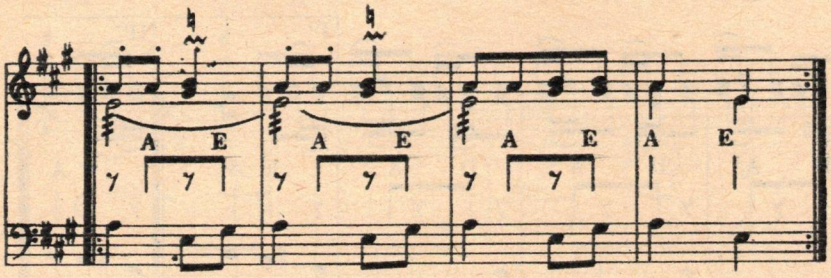

Baranja (Baranya)

POVODICA I–II
(Mešovito kolo)

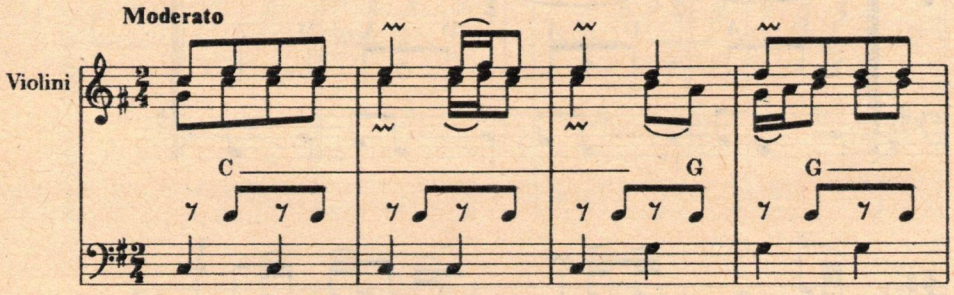

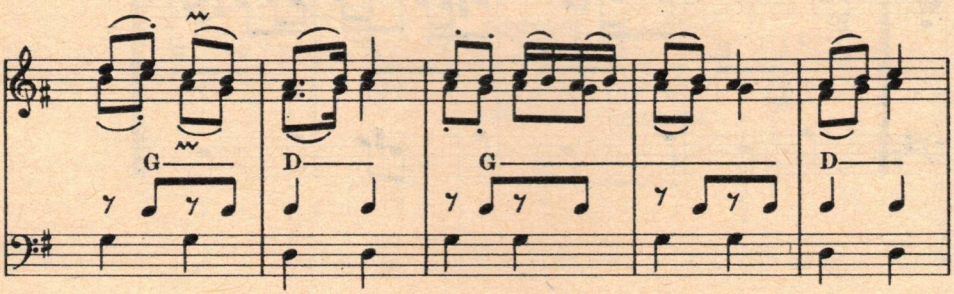

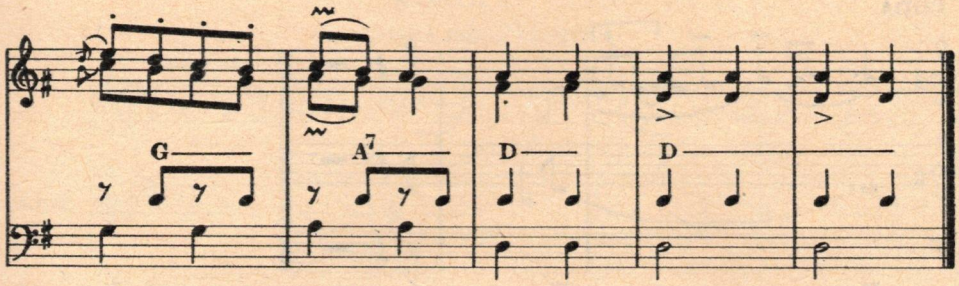
G
A7
D
D

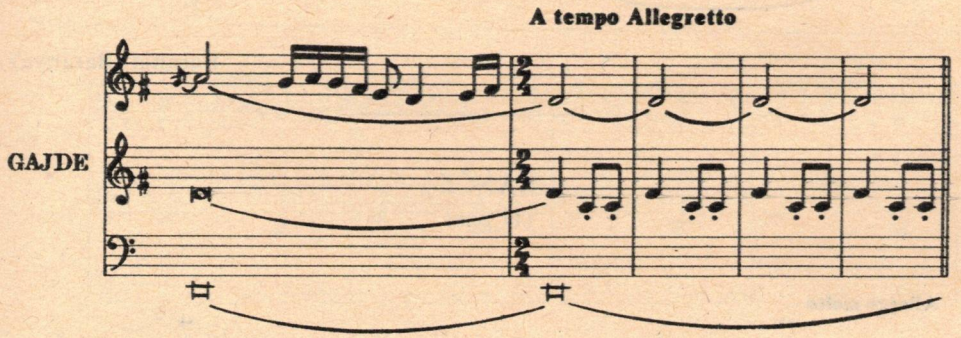
A tempo Allegretto
GAJDE

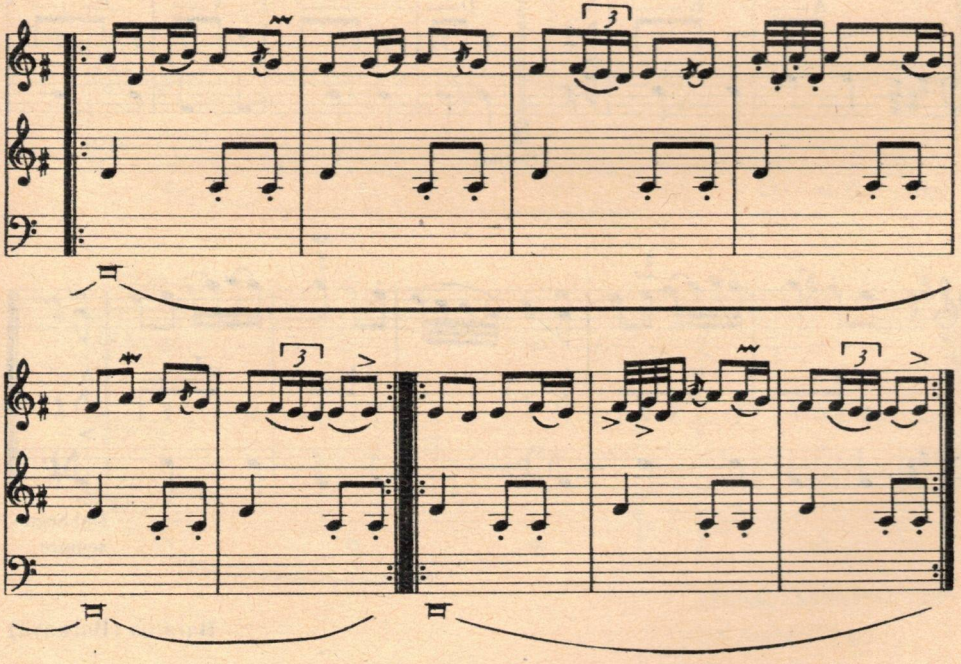

CODA

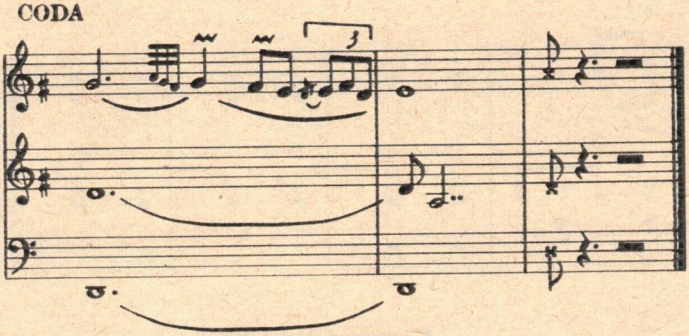

Baranja (Baranya)

RANČE
(U par)

Allegro molto

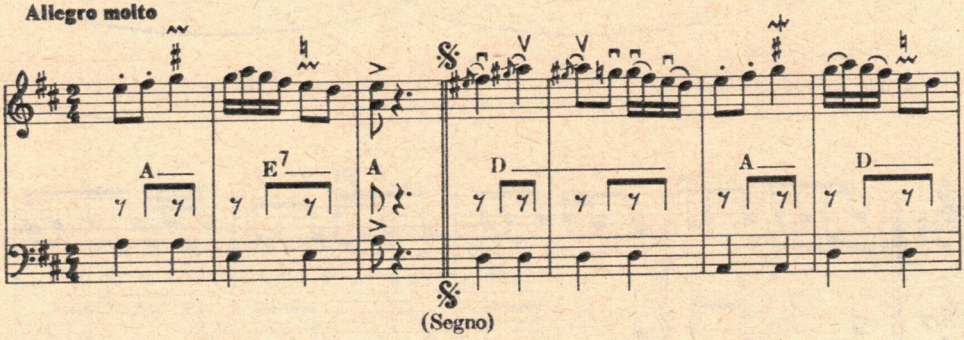

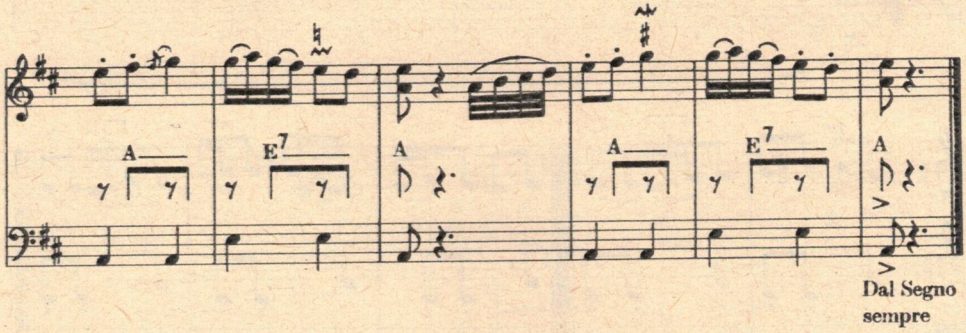

Baranja (Baranya)

KURULE

(Svatovska mimička igra)

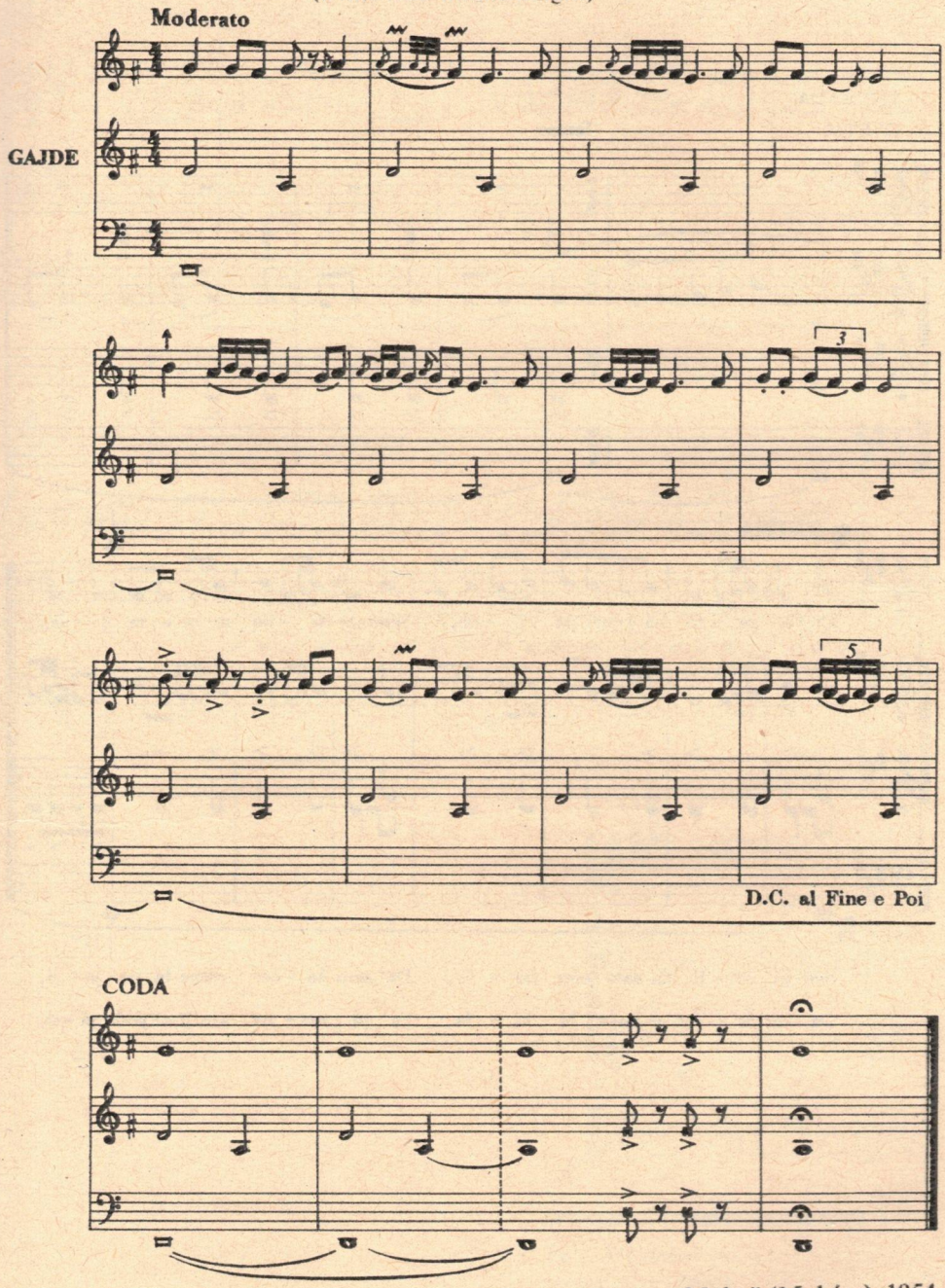

Mohač (Mohács) 1954

Ivo Jančić (73 g.)

SVIRAJ PAVO

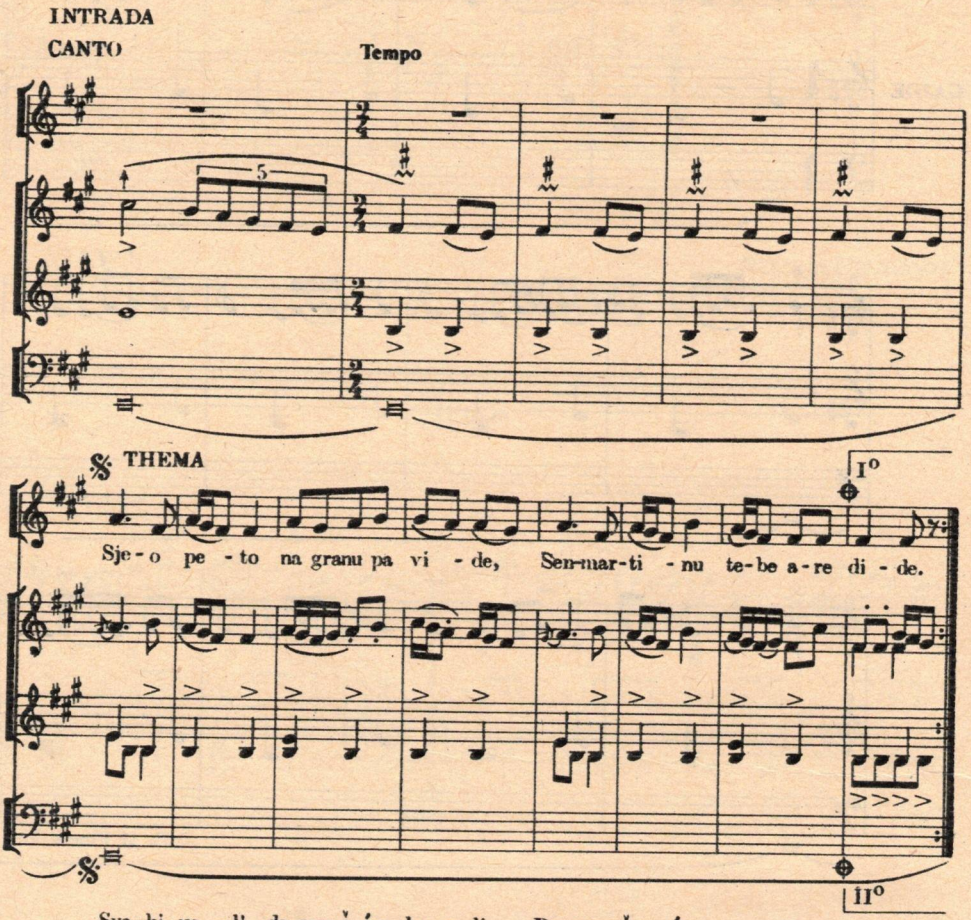

Sva-ki ve - li da sam šećer be - li, Da sam še - ćer mene bi po - je - li.

Da sam še - ćer u ka-vi bi bi - la, Pa bi me - ne sva gos-poda pi - la.

INTERLUDIO

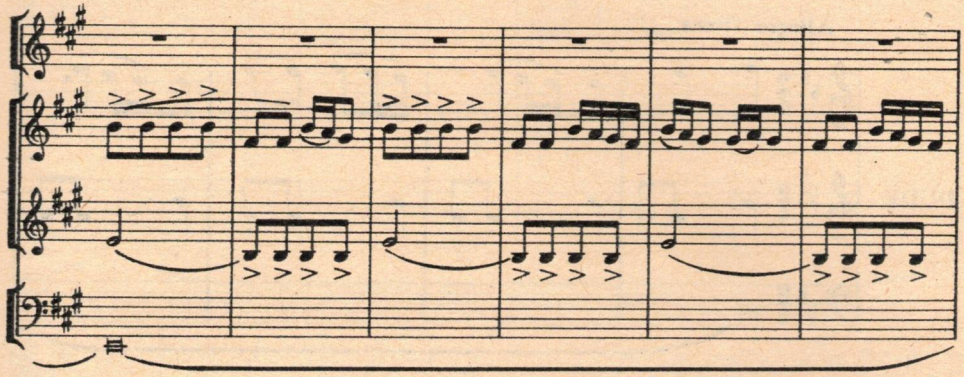

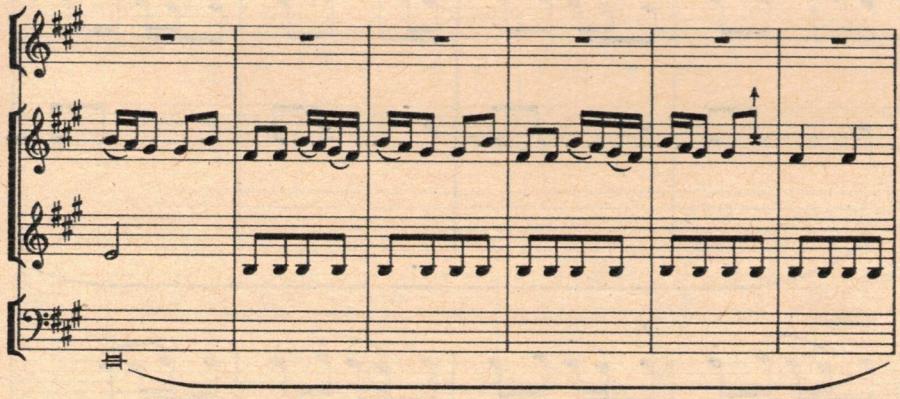

DAL SEGNO

CODA

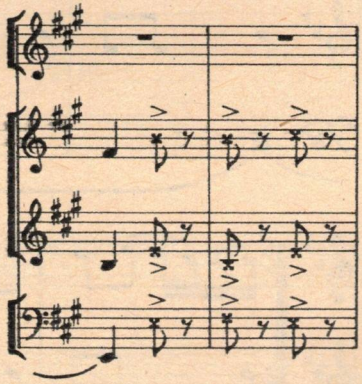

Senmartin (Alsószentmárton) 1954

Pavo Mesarović (61 g.)
Anka Jozin (59 g.)

STARAČKO SVATOVSKO, STARAČKO FAŠANSKO

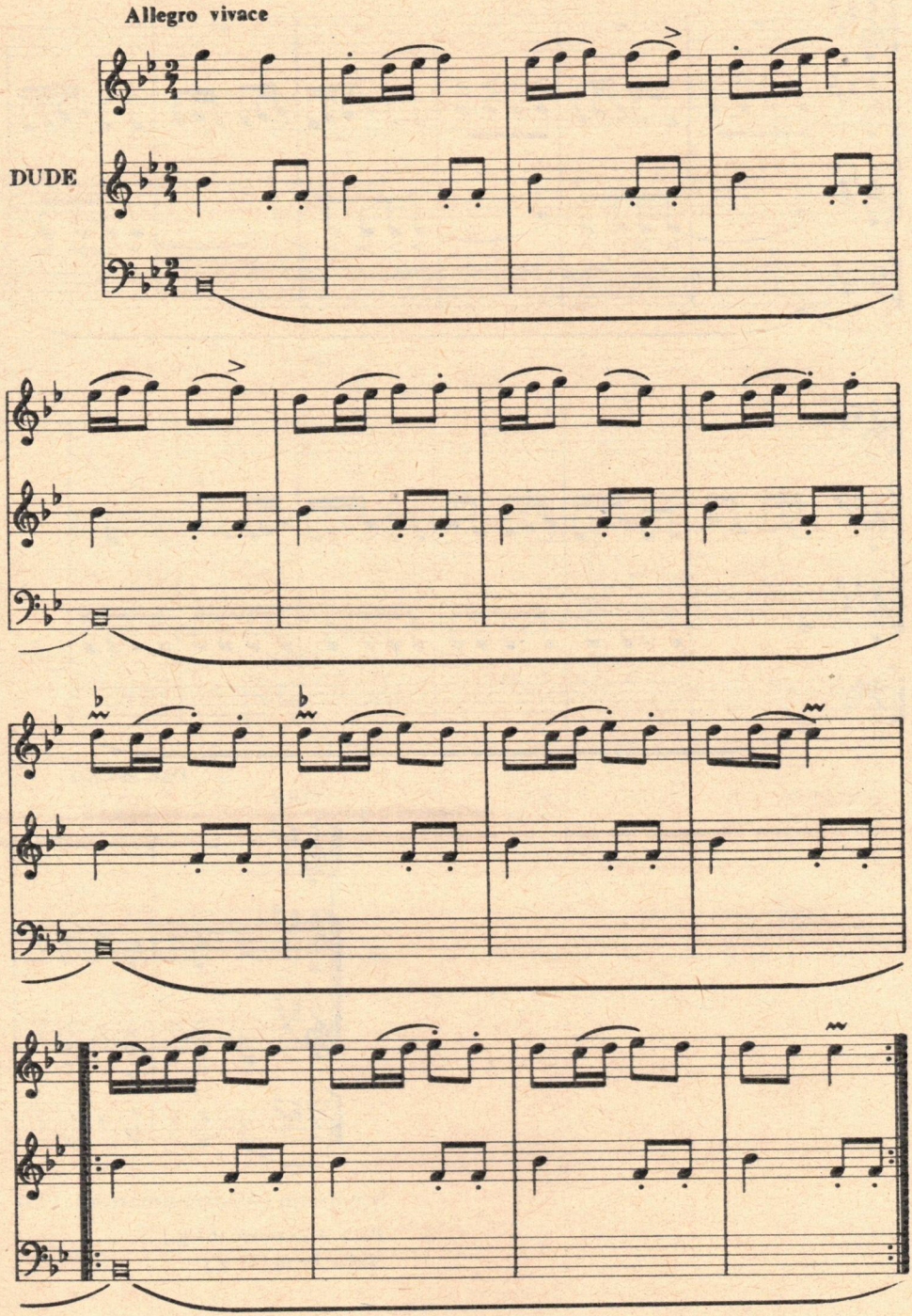

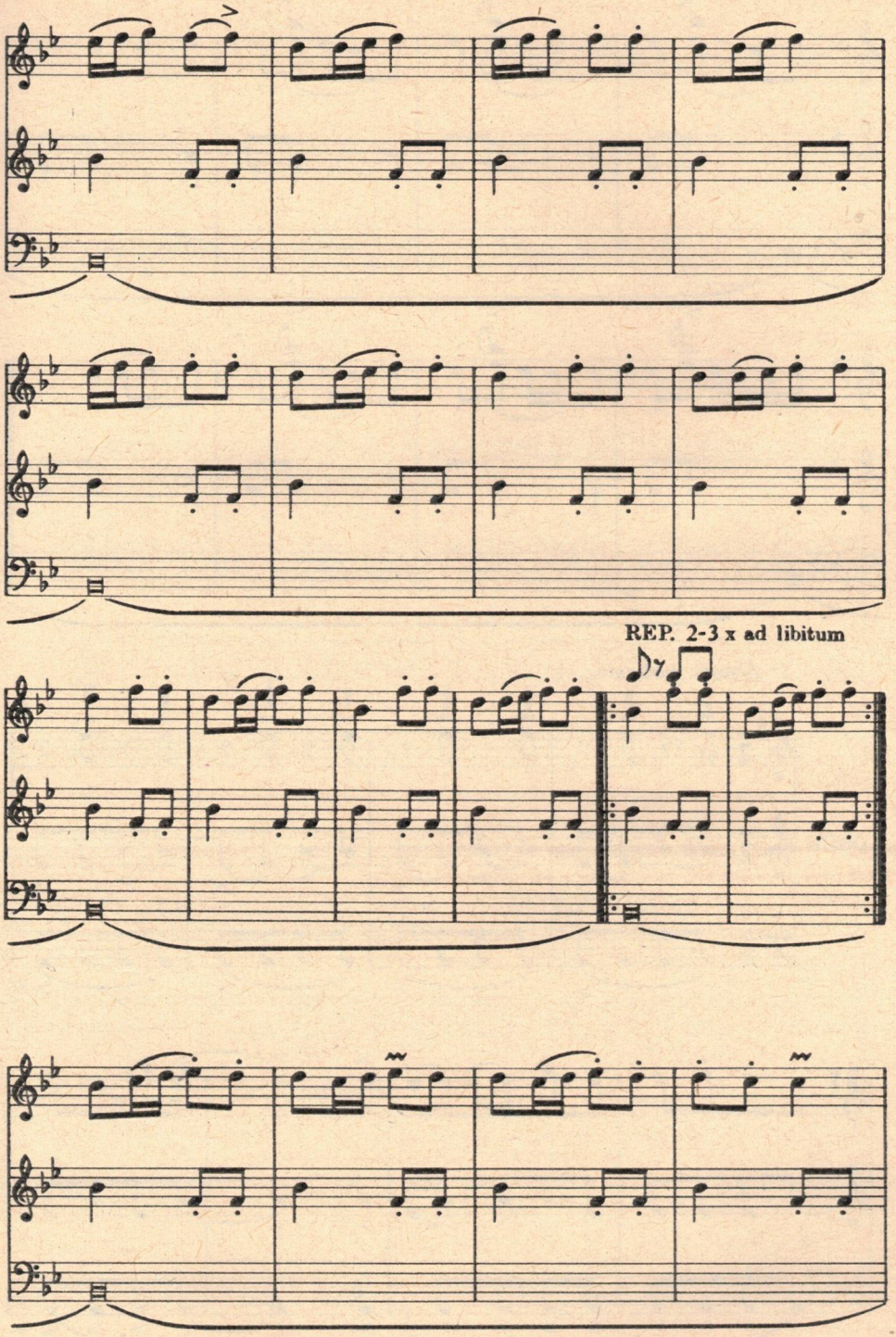
REP. 2-3 x ad libitum

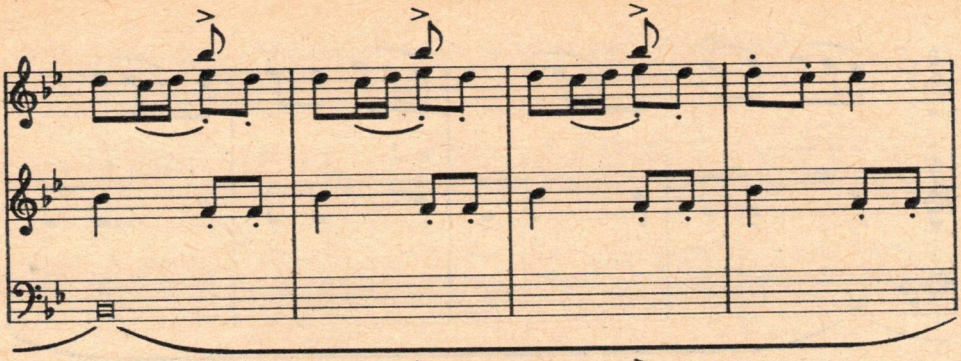

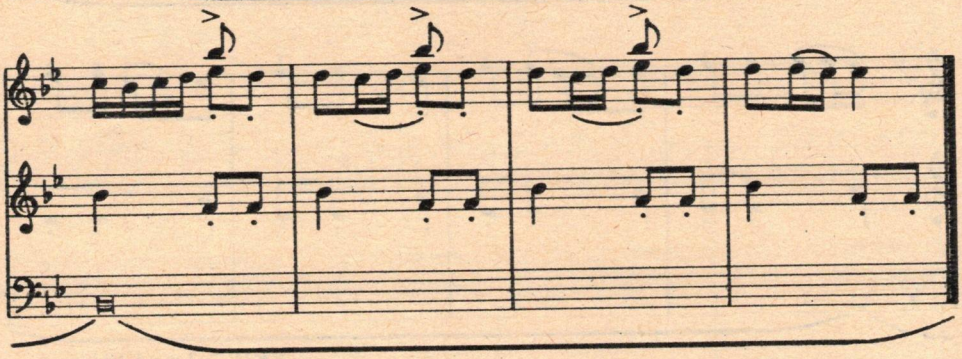

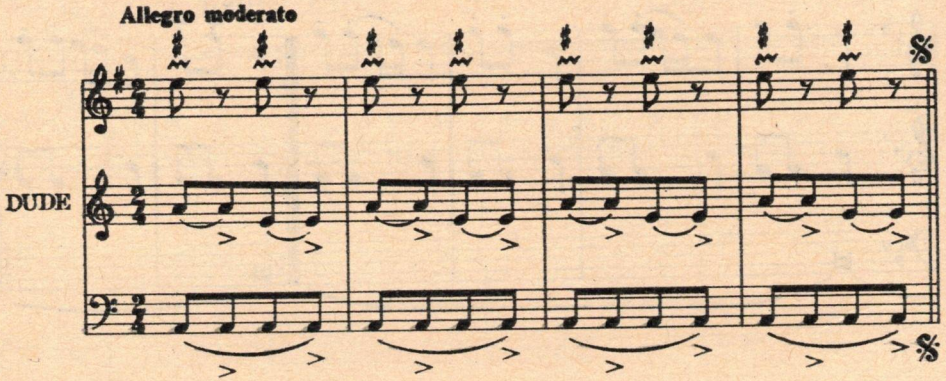
Allegro moderato
DUDE

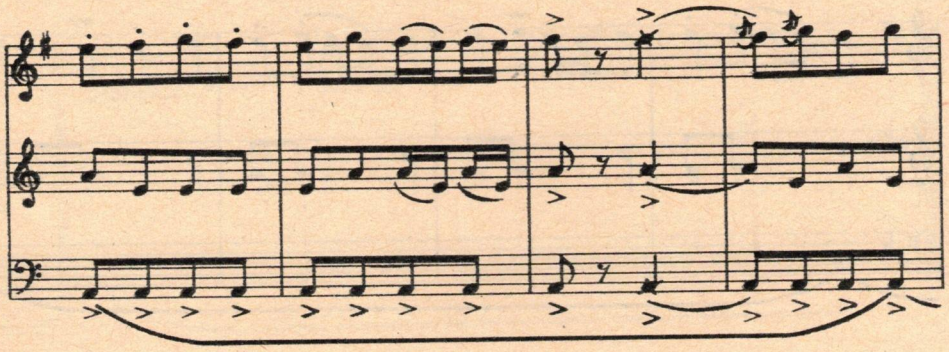

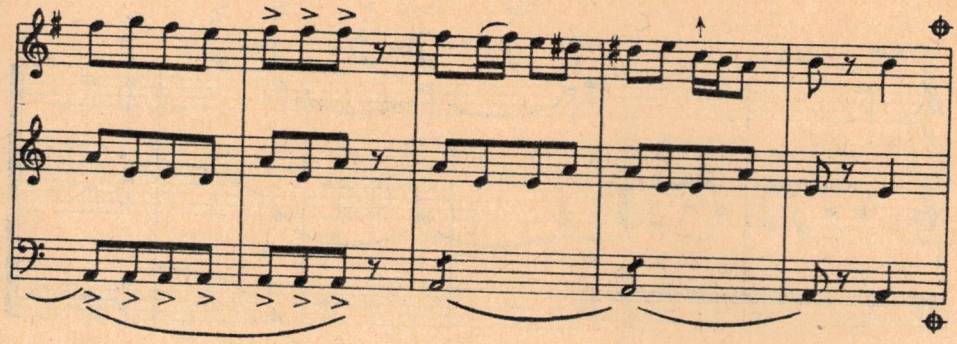

VOCE

Ni - je ša - la va - ra - ti be - ća - ra, ni - je ša - la

va - ra - ti be - ća - ra, Oj la - ne, va - ra - ti be - ća - ra.

D. S. al ⊕
e poi

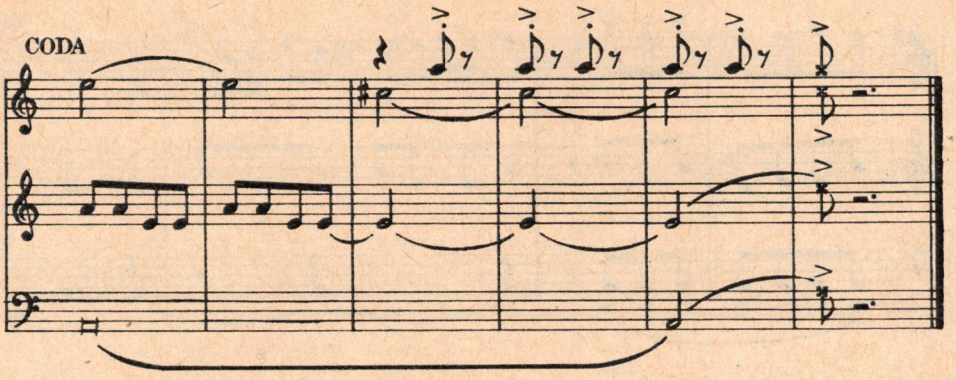

Lukovišće (Lakócsa)
1953
Pavo Kovač (64 g.)

KETUŠ III
(Mešovita grupna igra)

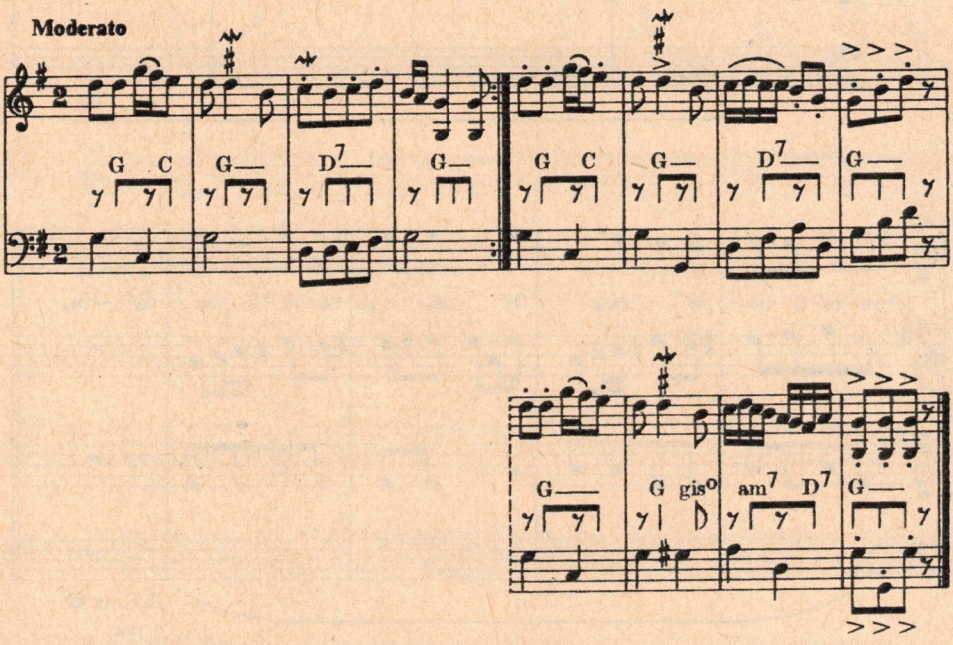

LJESE
(muško kolo)

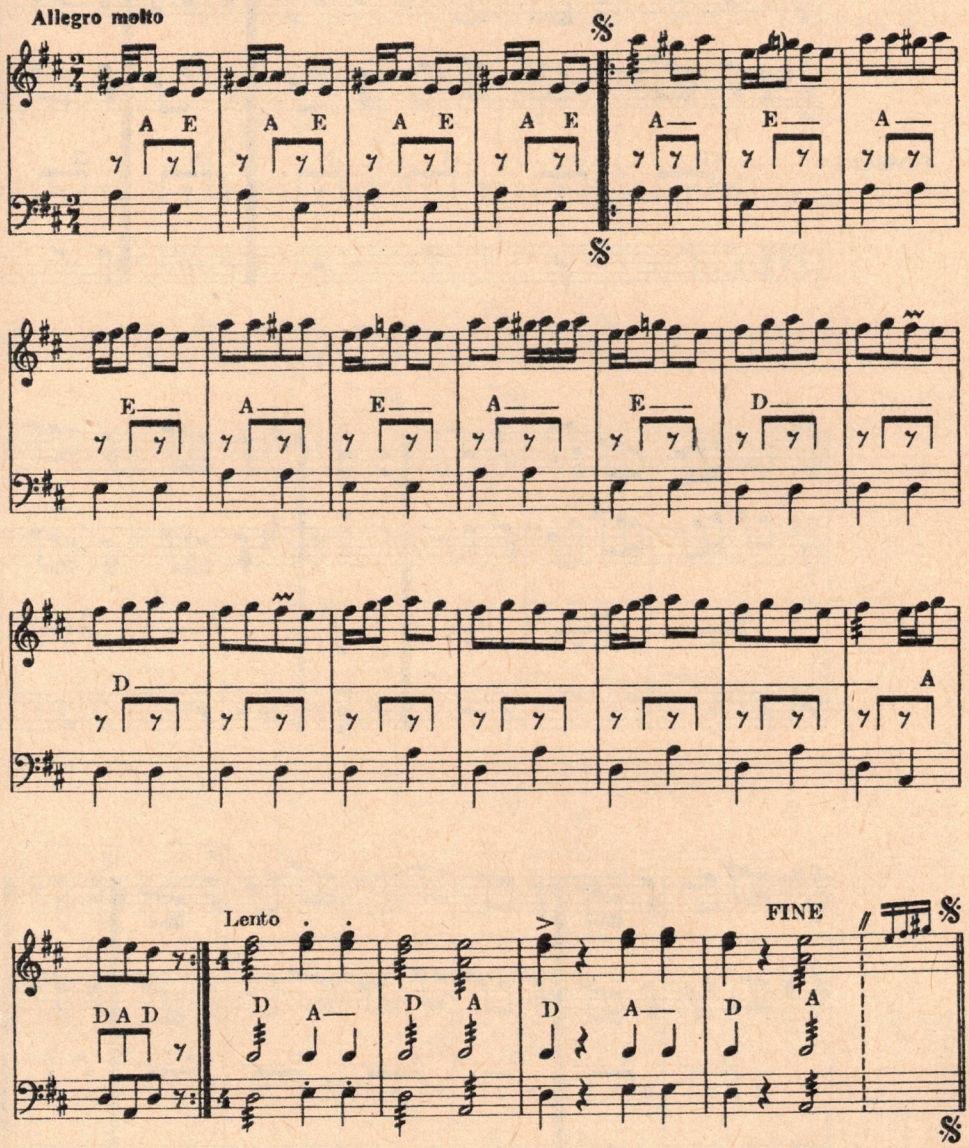

Pomaz (Pomáz)
1948
Tamburaški orkestar

DRMEŠ

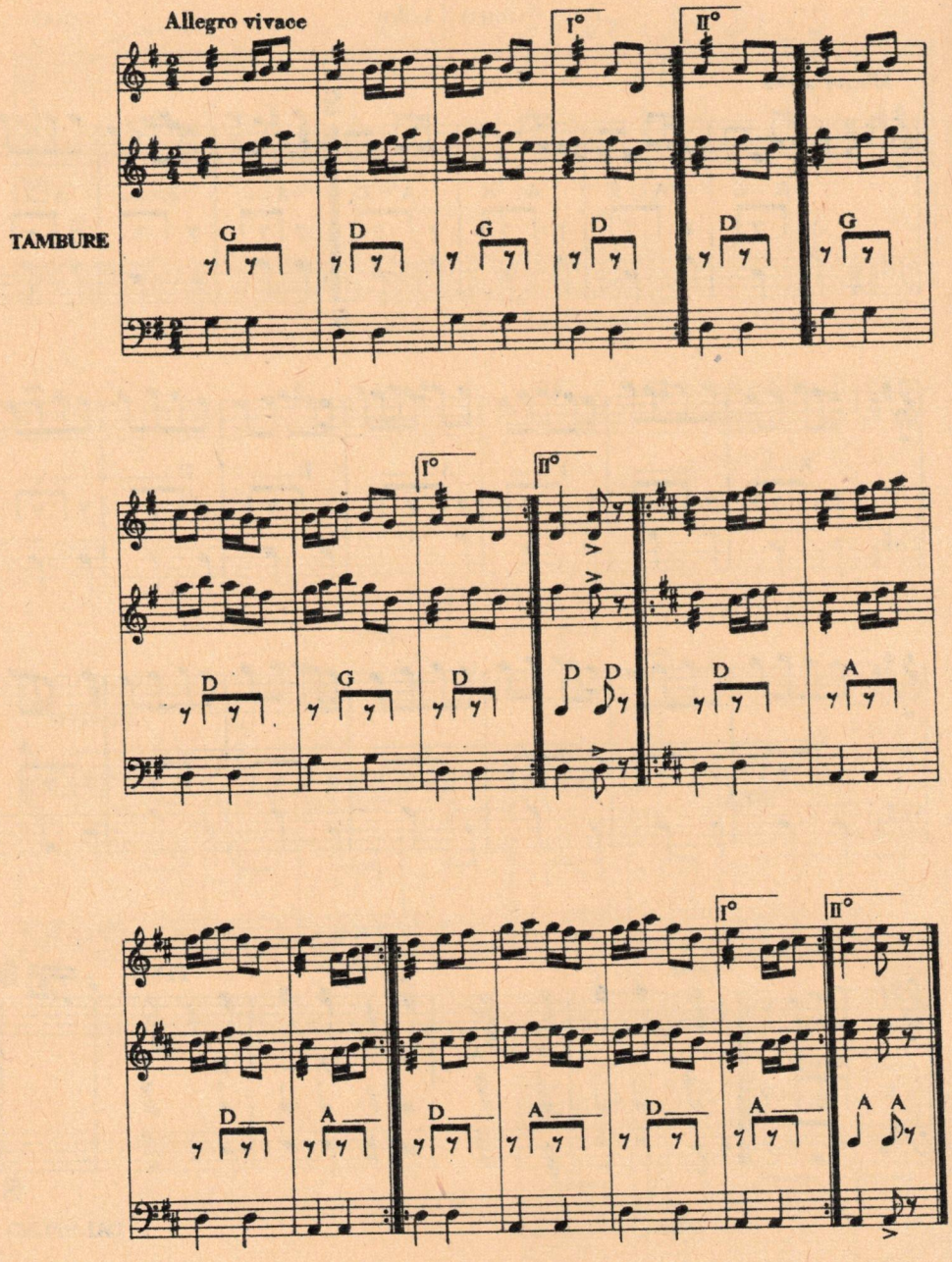

Lukovišće (Lakócsa)
1953
Pavo Kovač (64 g.)

„VILE" (BUŠARSKA IGRA)

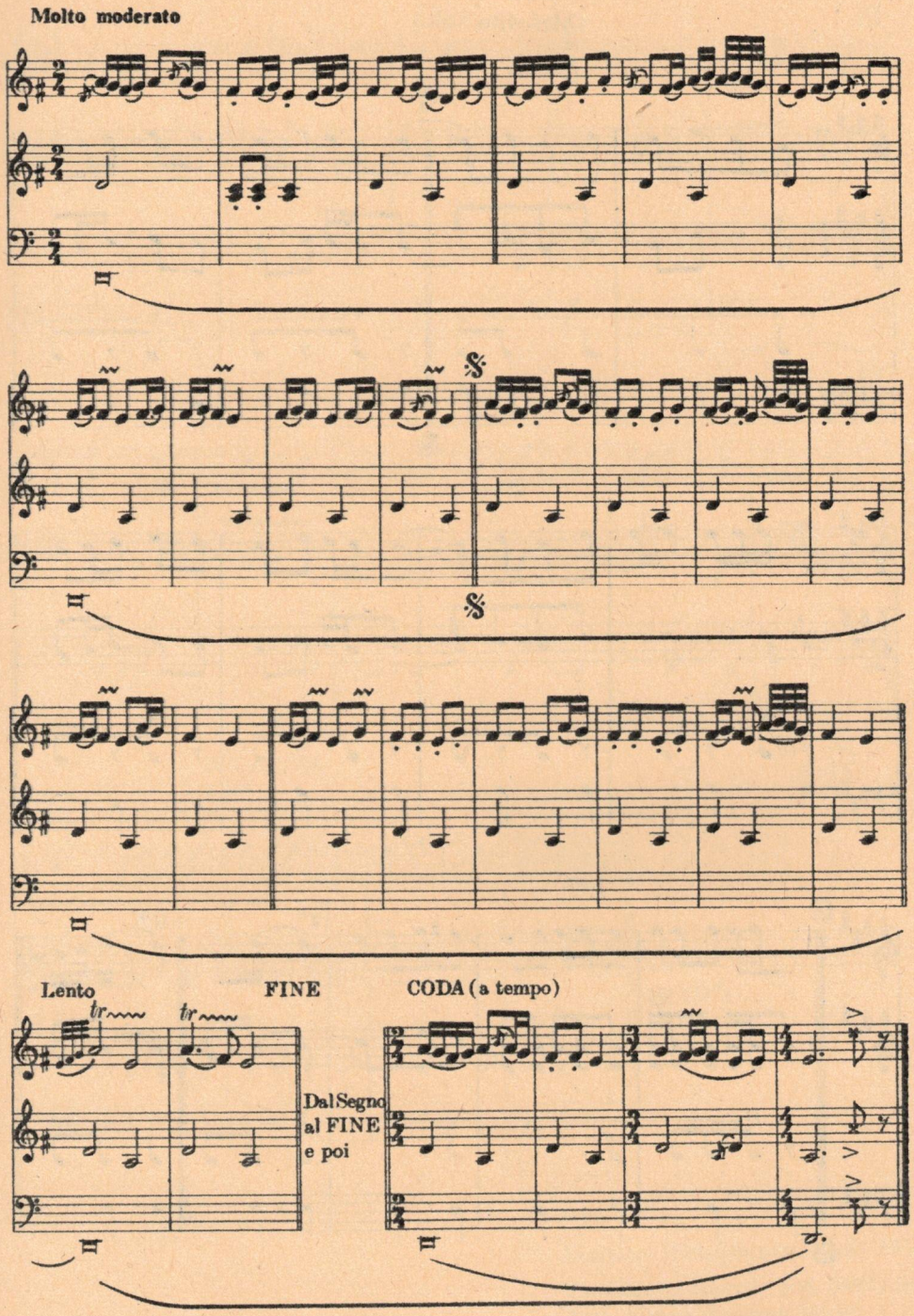

Mohač (Mohács) 1954

Ivo Jančić (73 g.)

VRAPČEVO
(Mešovito kolo)

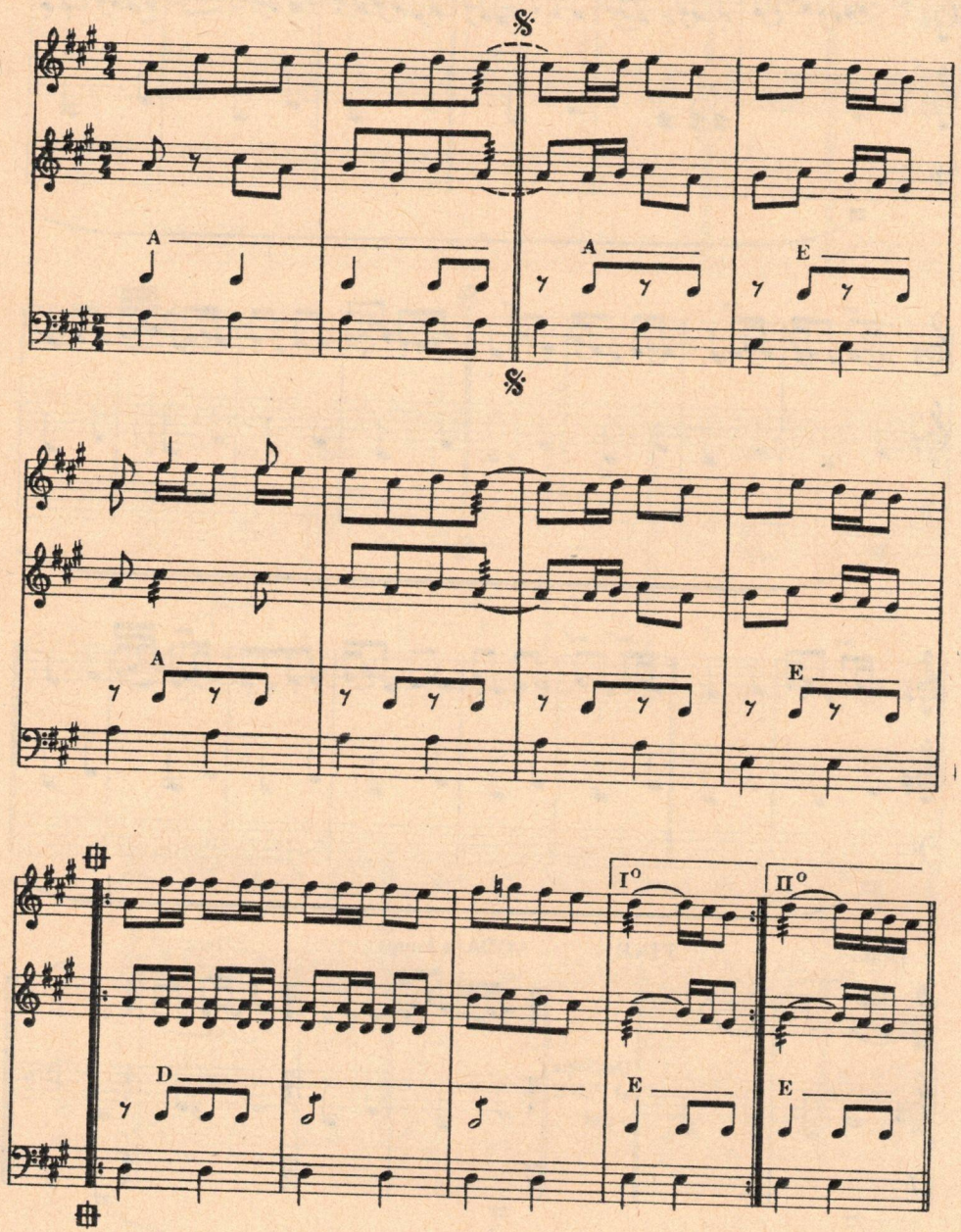

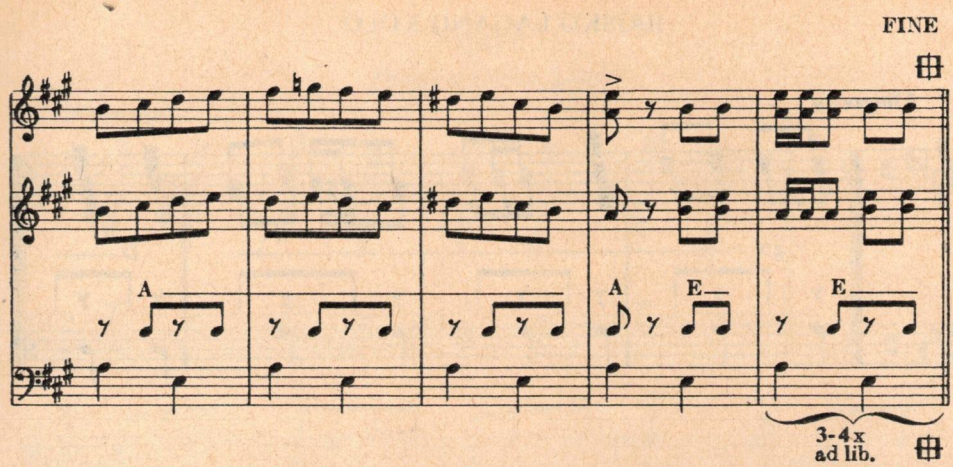

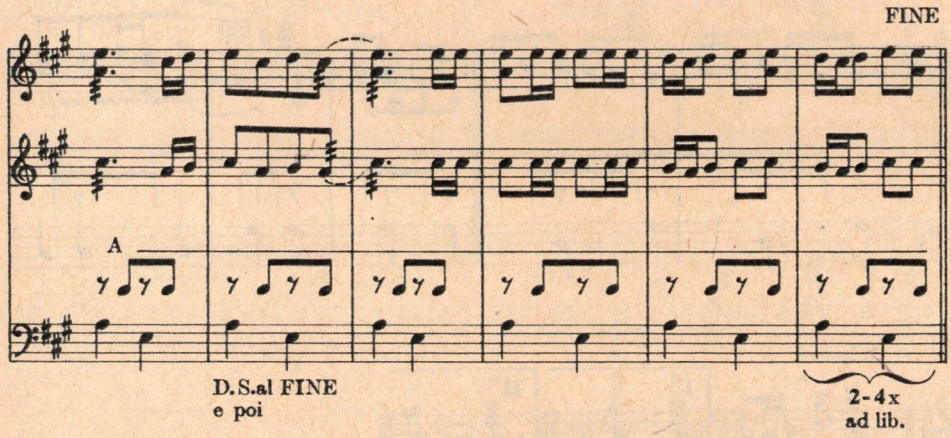

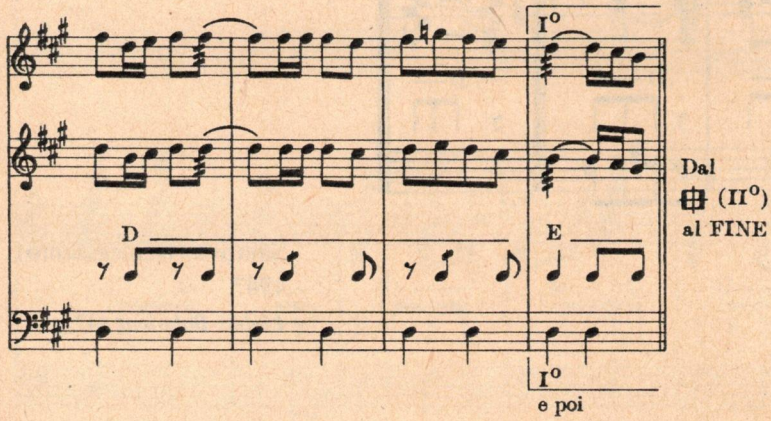

Martinci (Felsőszentmárton) 1956

Tamburaški orkestar pod vodstvom *Pavla Šimara-Barabana* (45 g.)

BAJSKO LAGANO KOLO

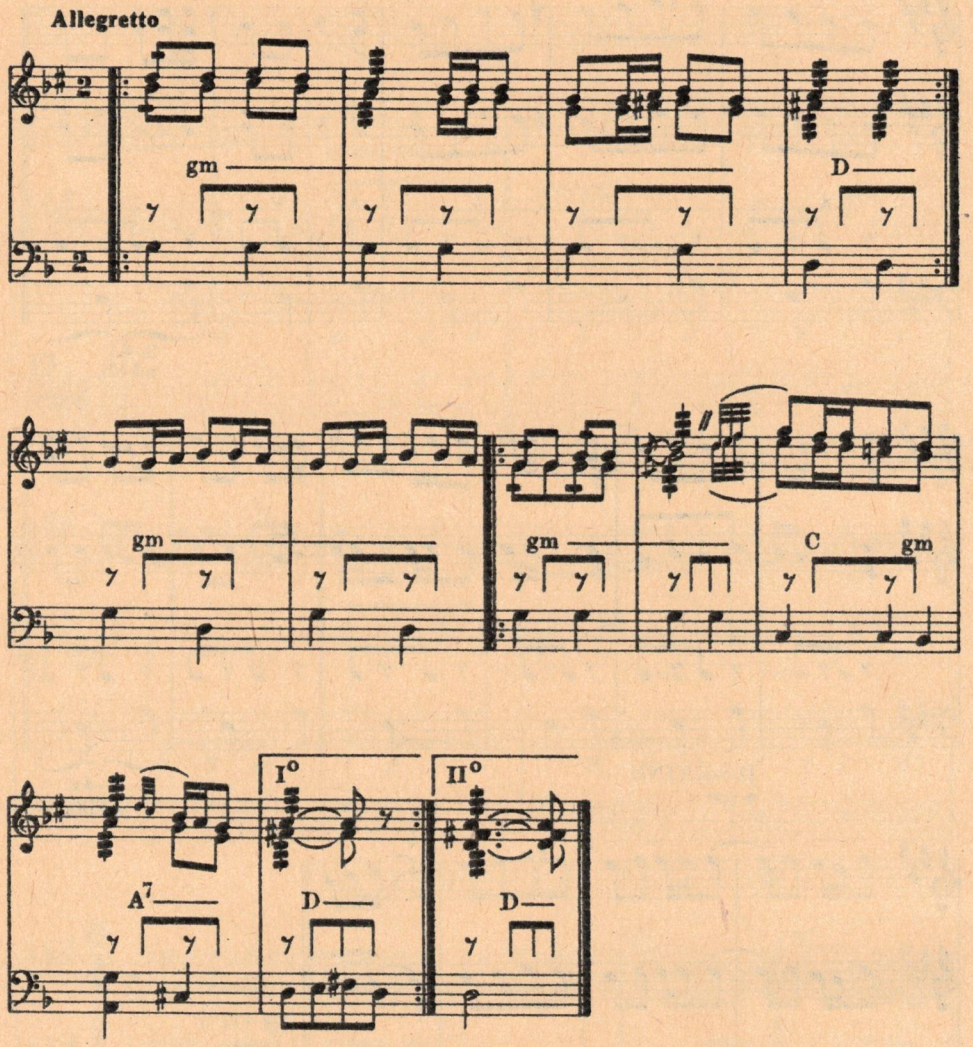

Santovo (Hercegszántó)
1947
Ljuboš Balatinac (42 g.)

ĆAPE
(Bajsko muško kolo)

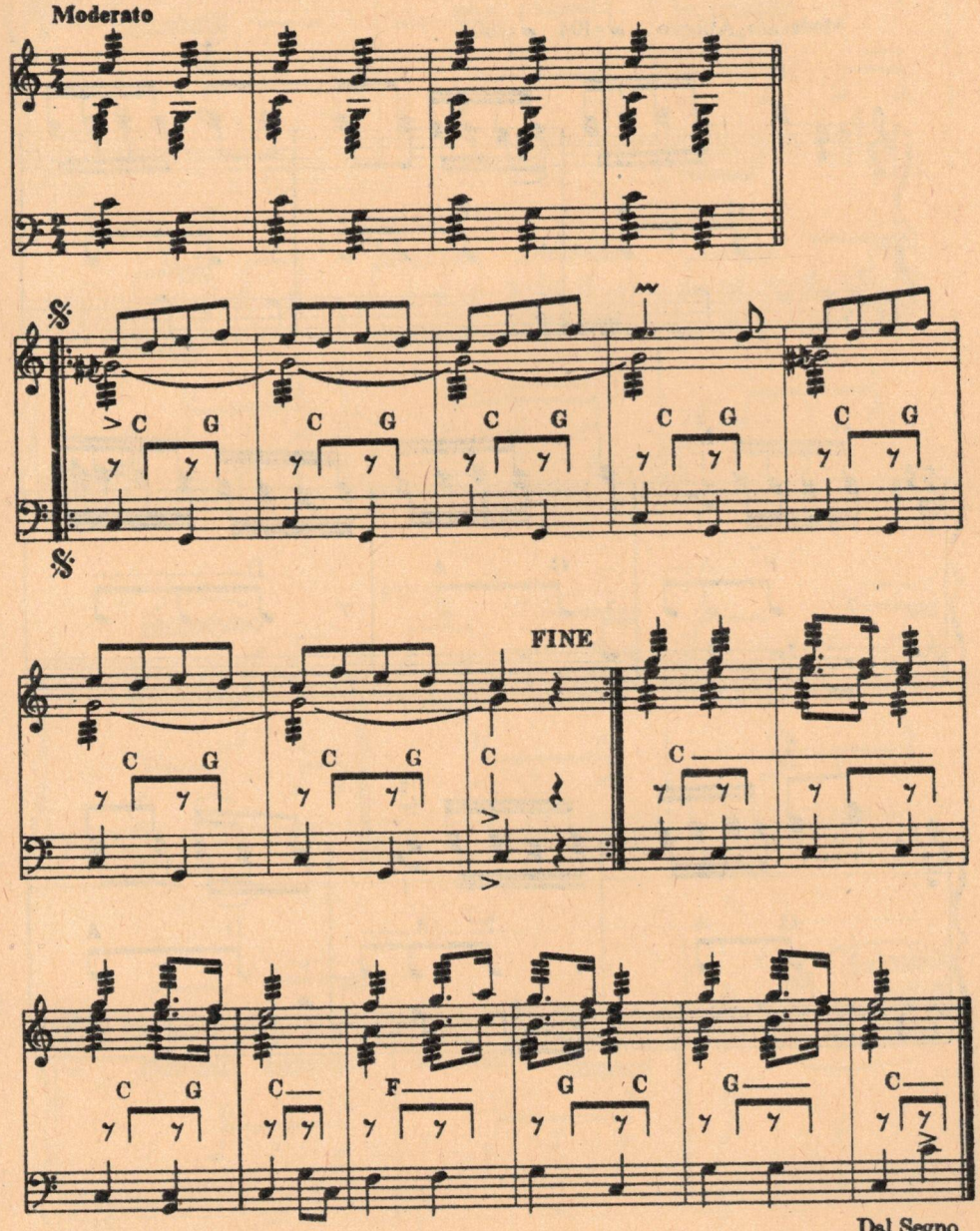

Santovo (Hercegszántó) 1947

Ljuboš Balatinac (42 g.)

MOMAČKO KOLO

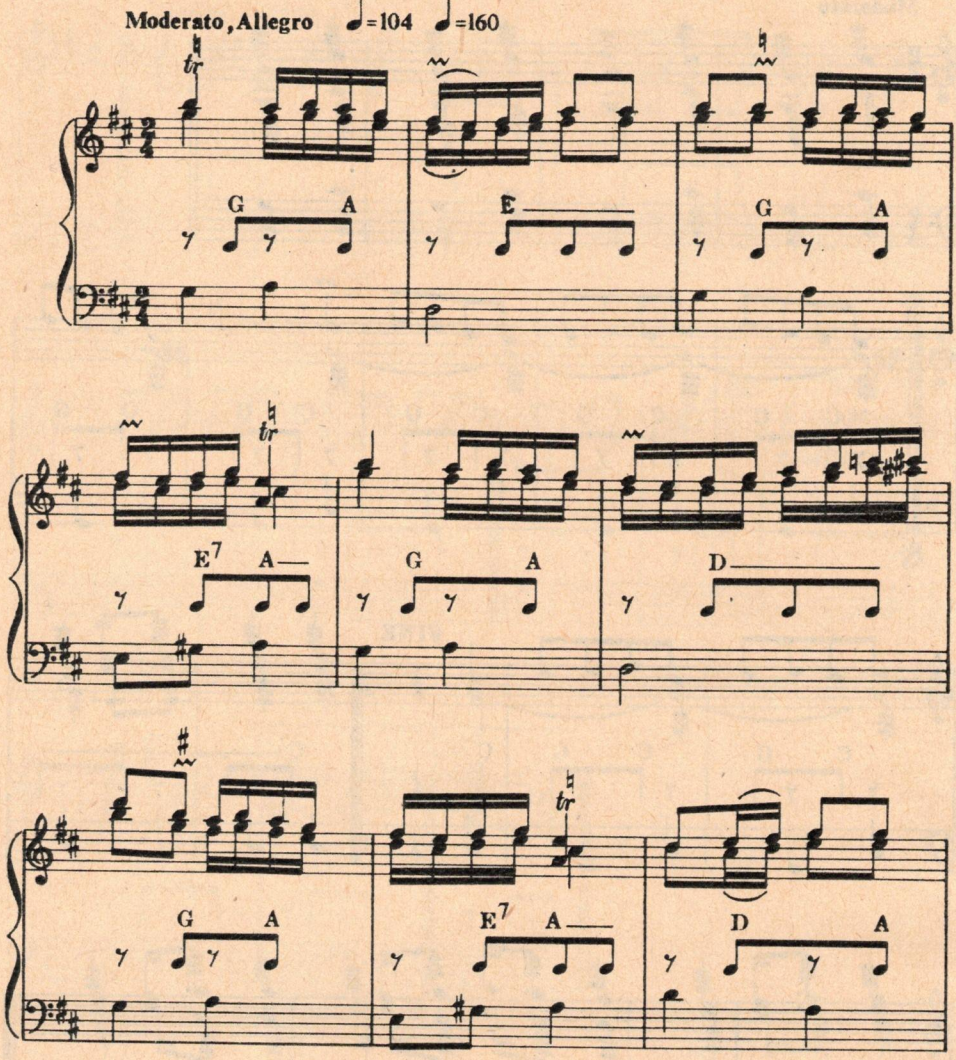

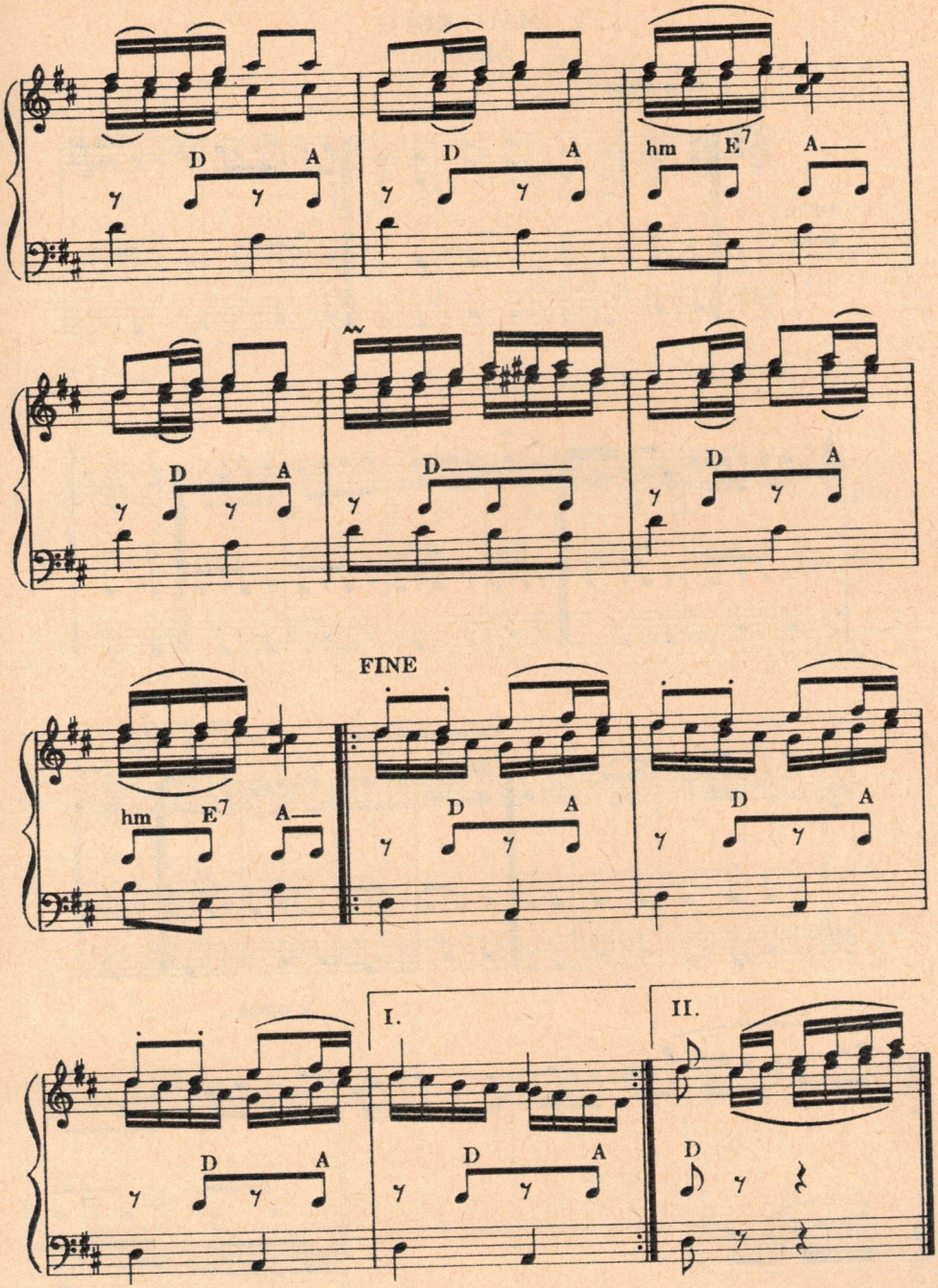

Kaćmar (Katymár)
1956
Orkestar Ivuša Đuraković a

MALO KOLO
(Mešovito)

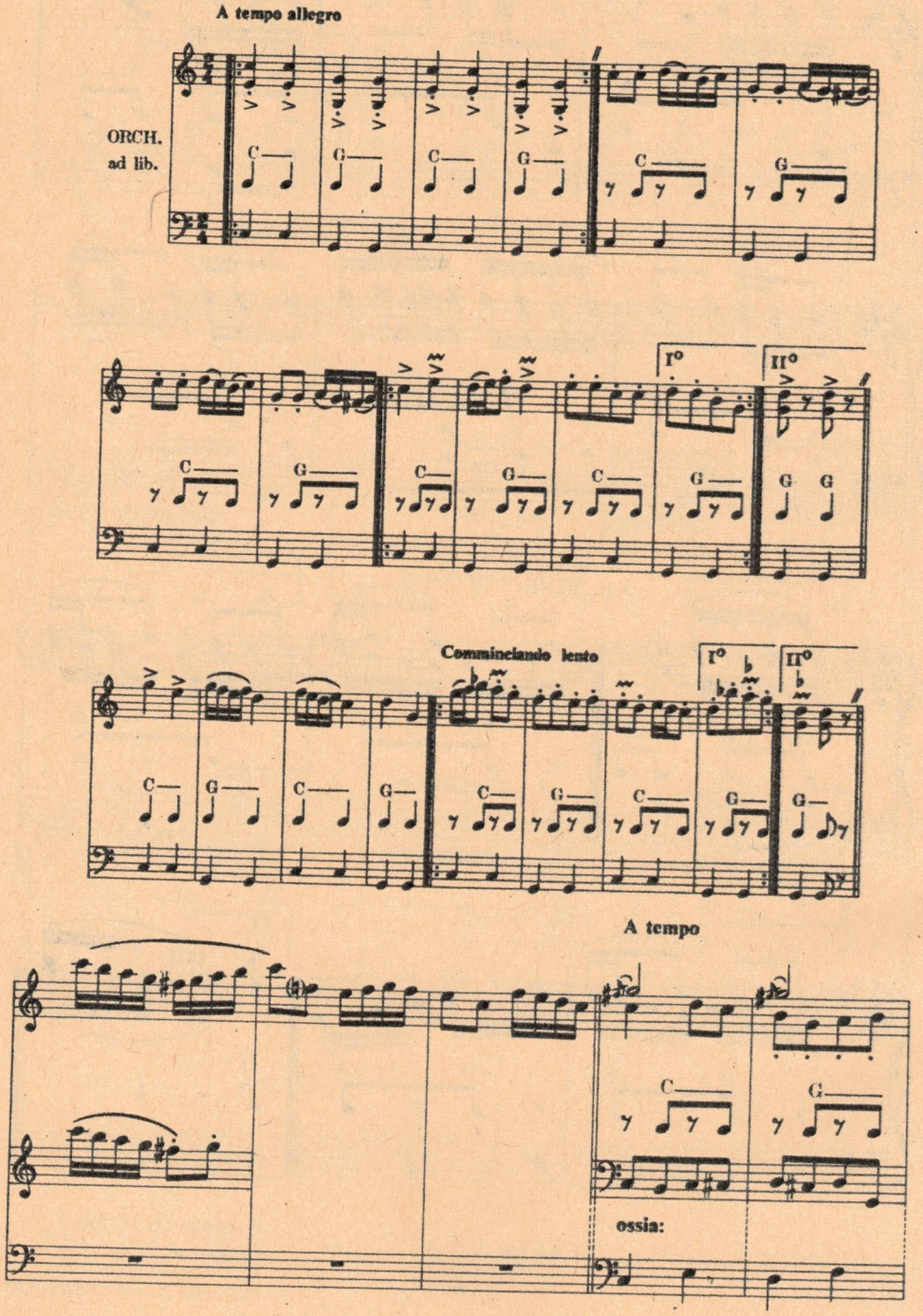

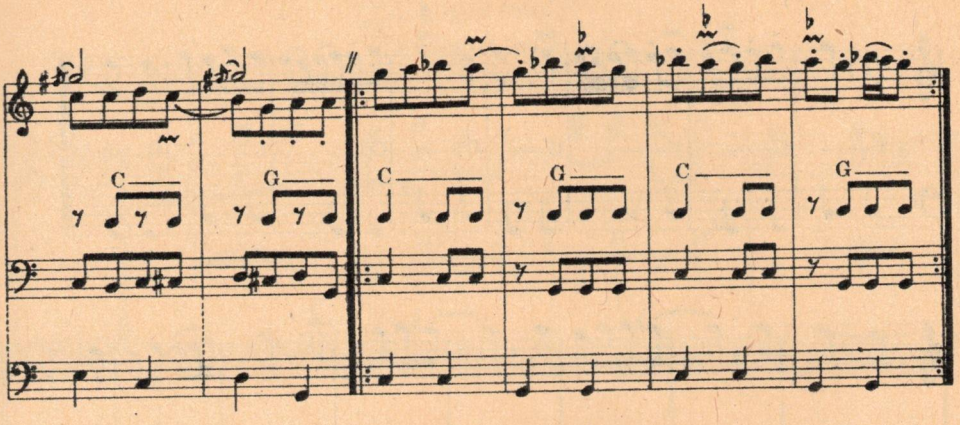
C
G
C
G
C
G

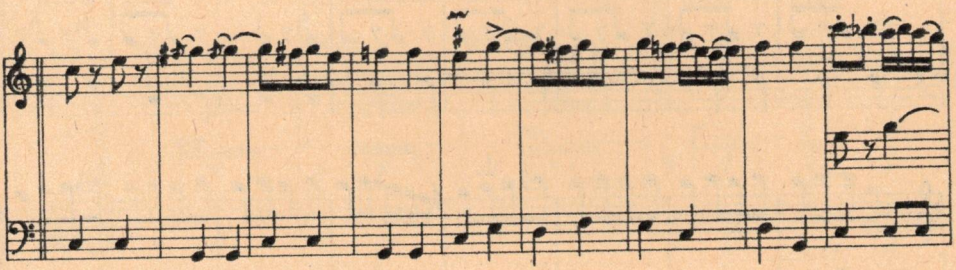

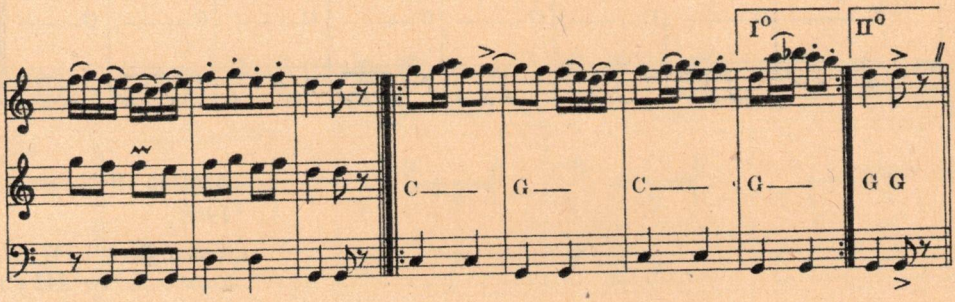
I°
II°
C
G
C
G
G G

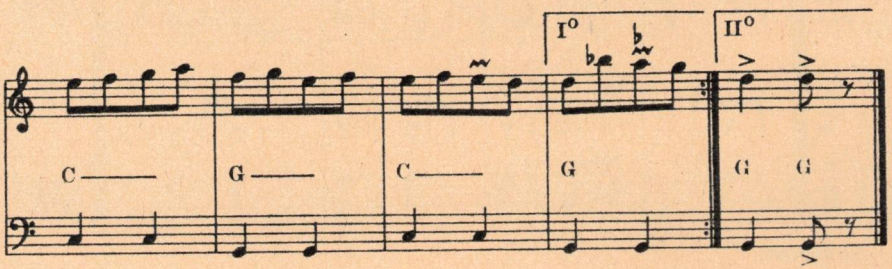
I°
II°
C
G
C
G
G G

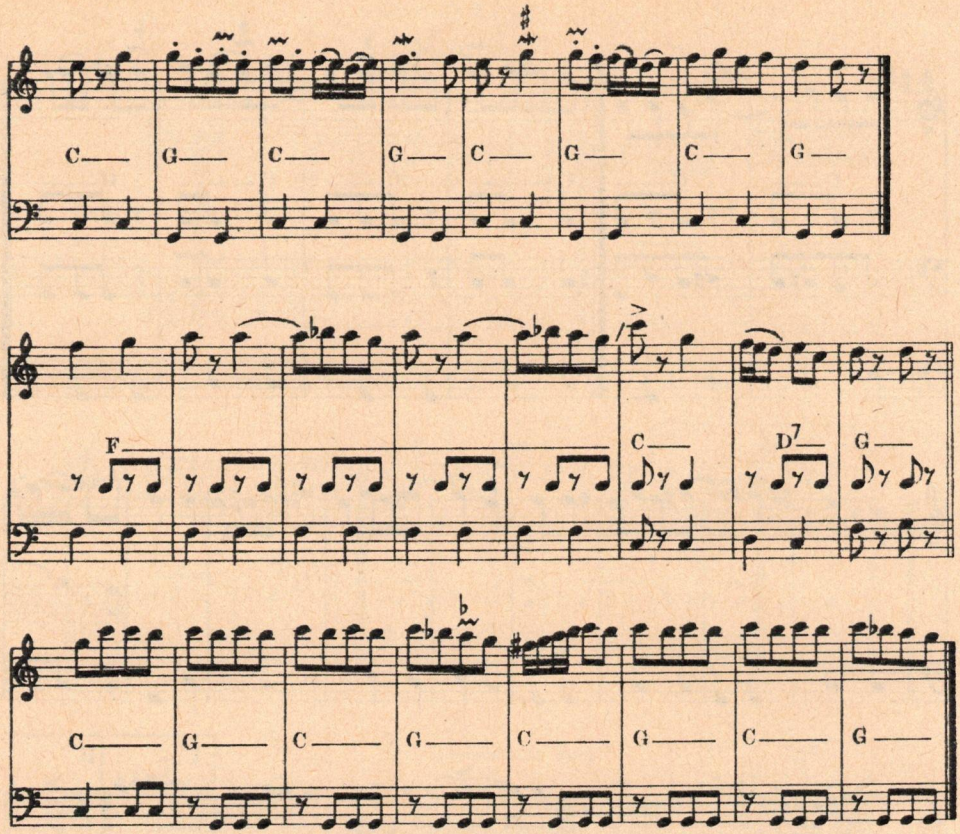

Batanja (Battonya)
1968

Nenad Rockov (47 g.)
Branko Rockov (42 g.)

„DUNJE RANKE"
(Mešovito kolo)

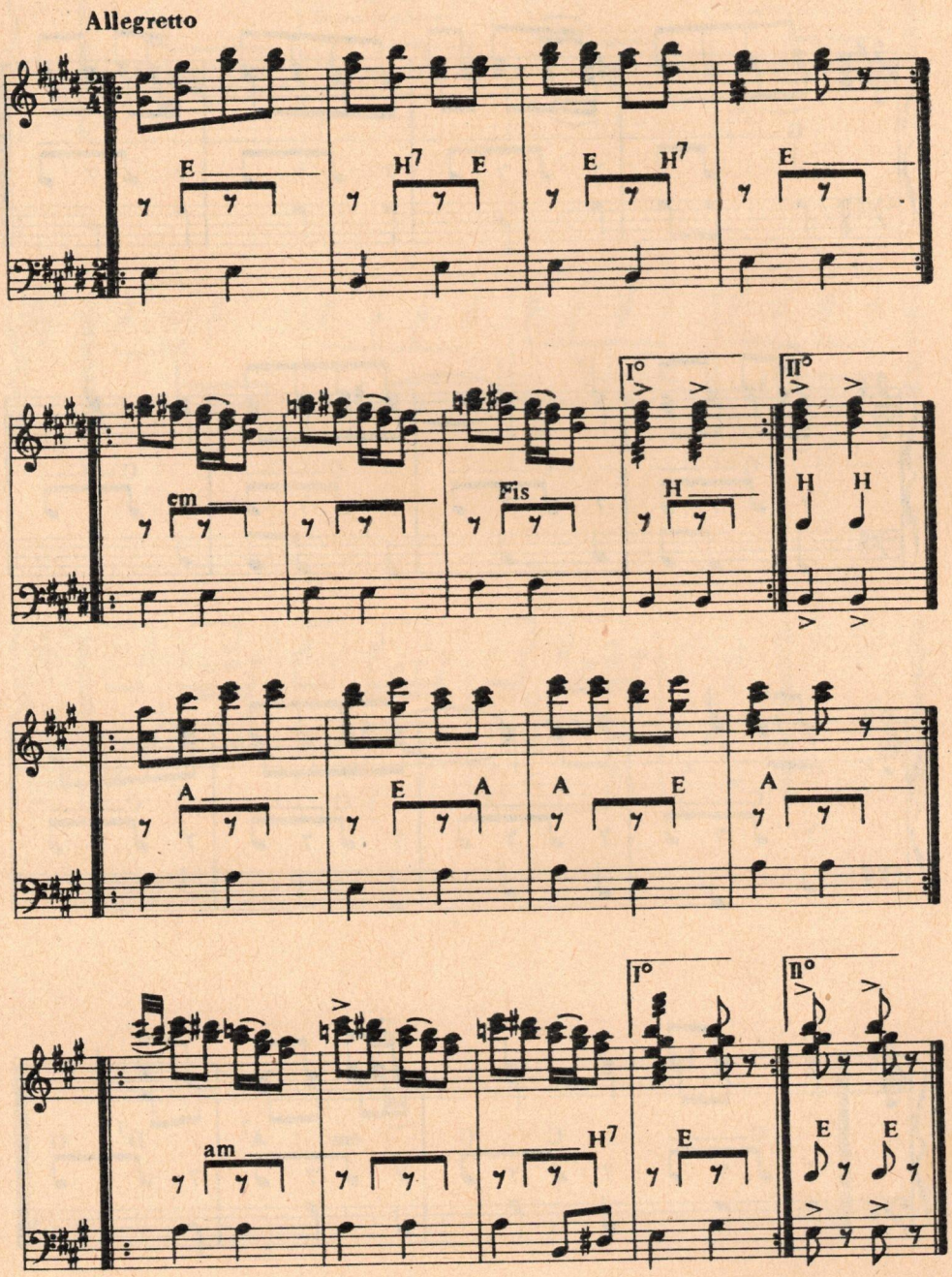

Poreklom iz Srbije

VELIKO KOLO

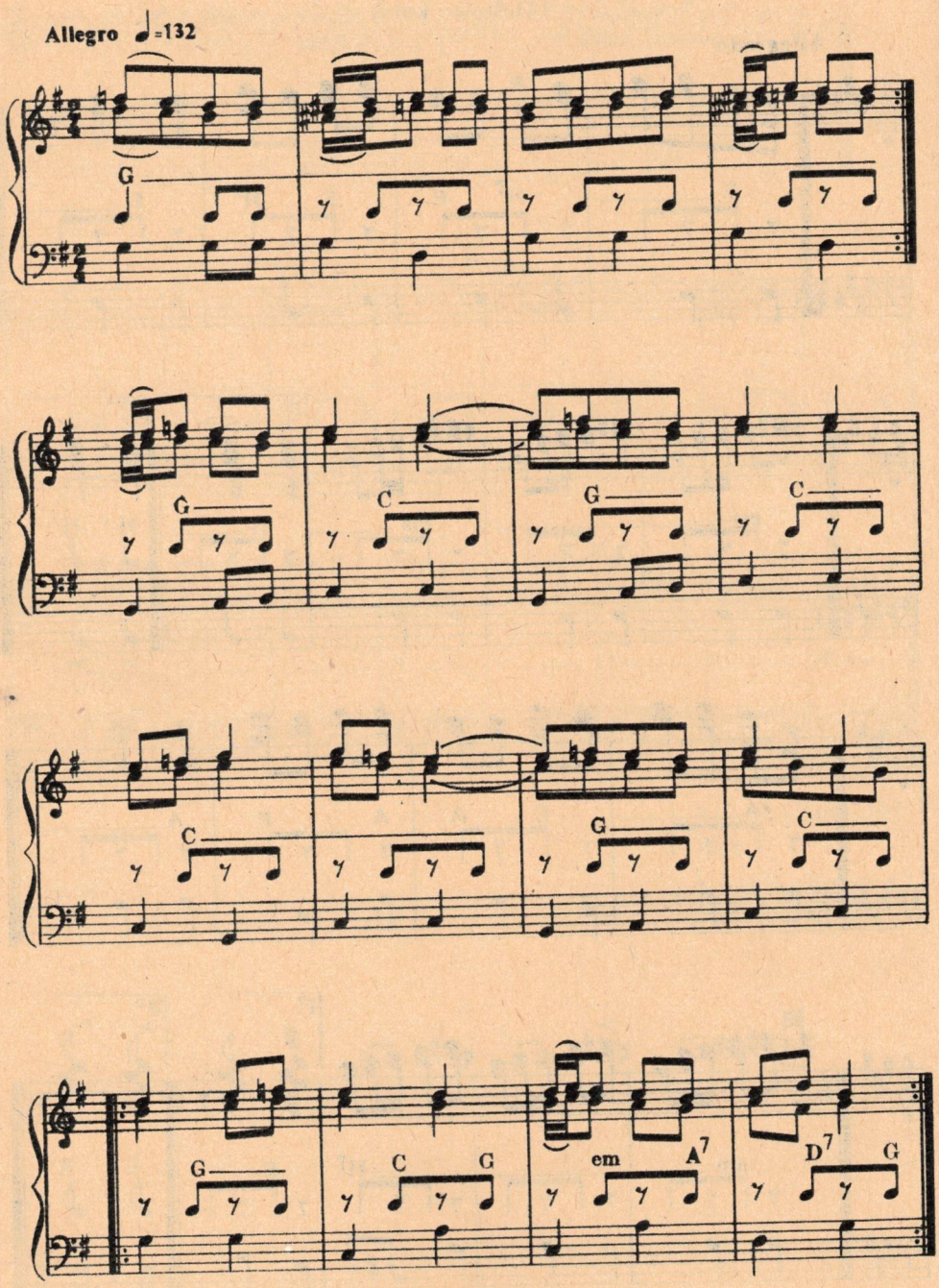

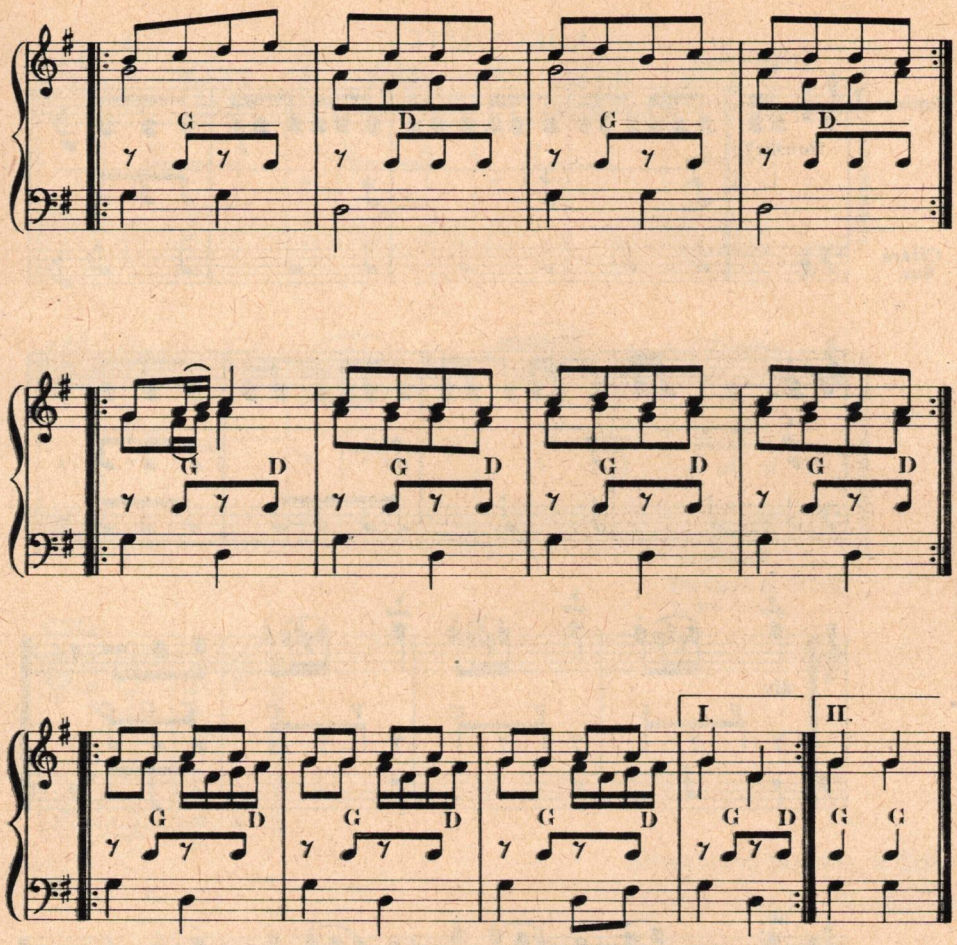

Batanja (Battonya)

KOKONJEŠTE I*

(Mešovito kolo)

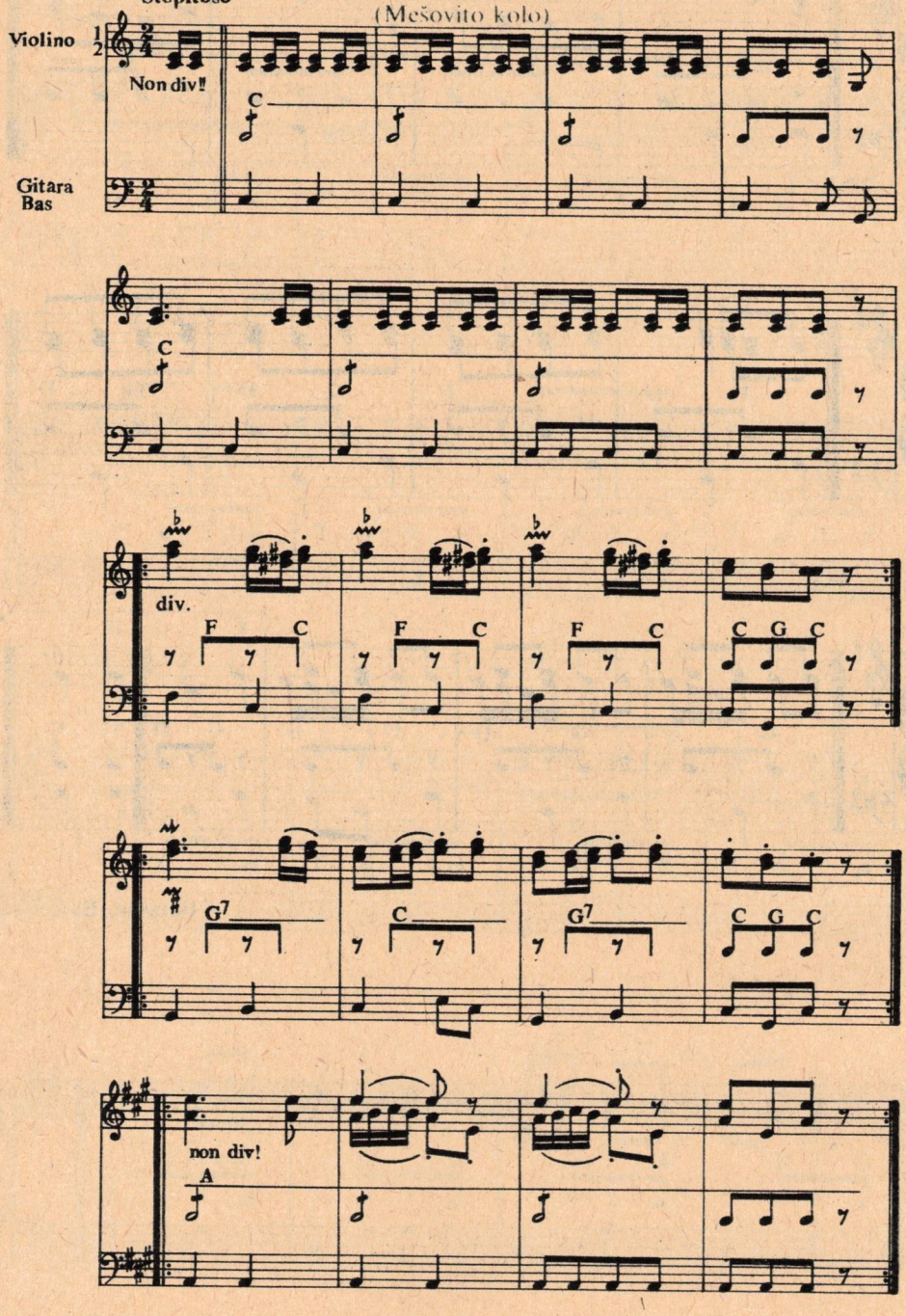

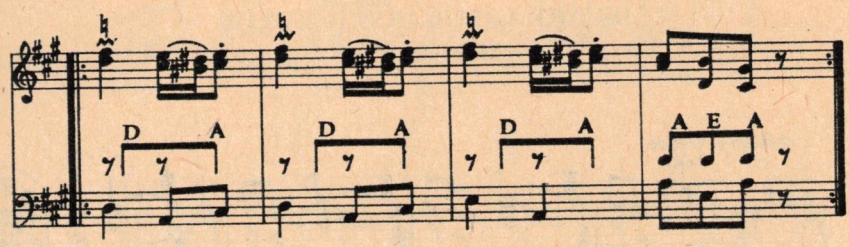

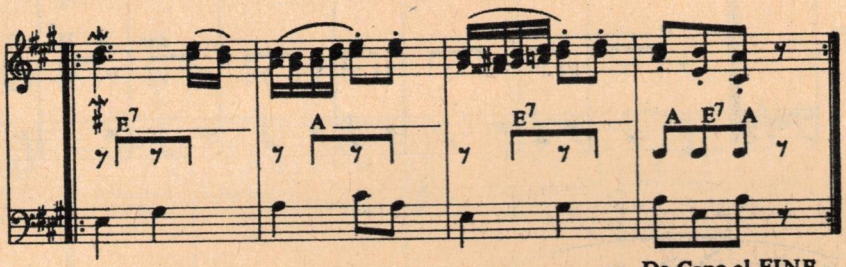

Da Capo al FINE
e poi

CODA

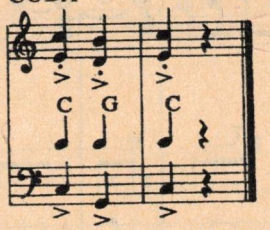

Rumunskog porekla, iz Srbije

* Cocon (rum.) = Gospodičić

ZAJEČARKA (BUGARSKO KOLO)

(Mešovito)

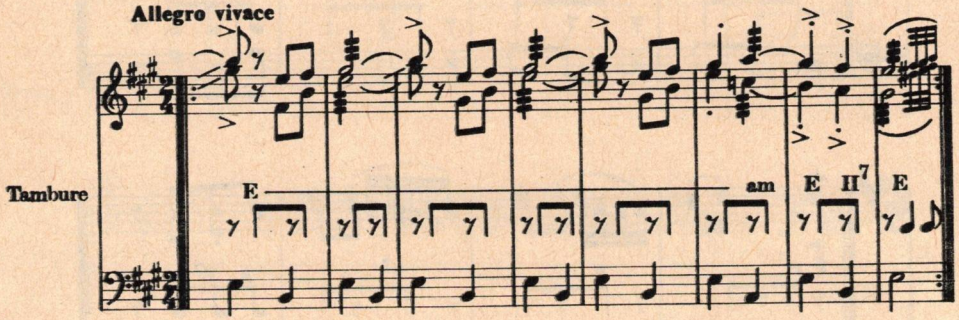

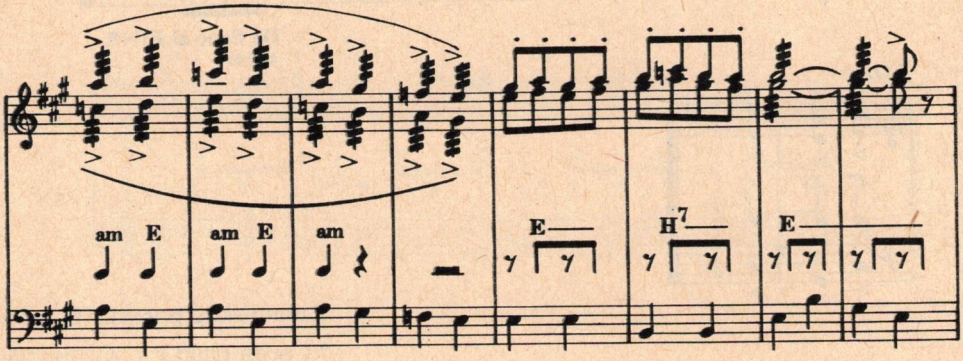

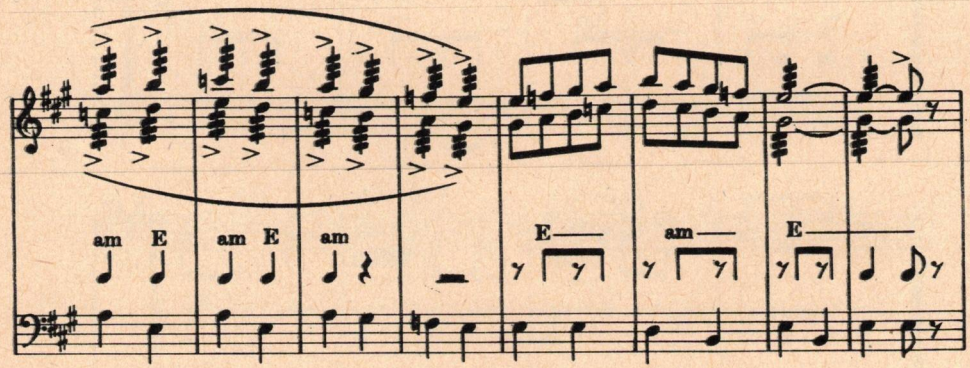

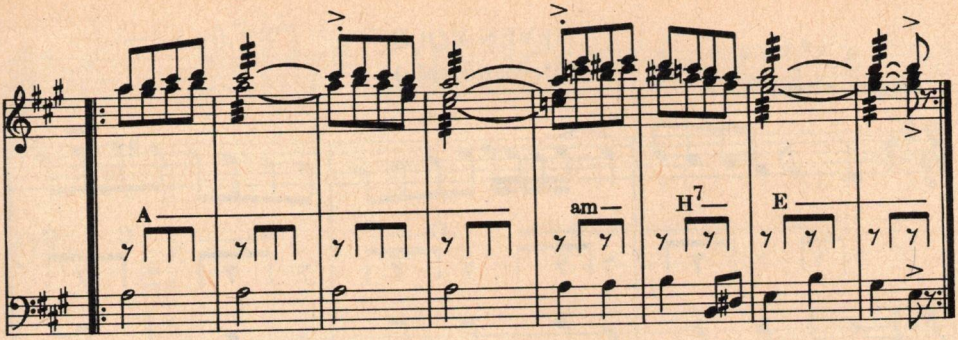

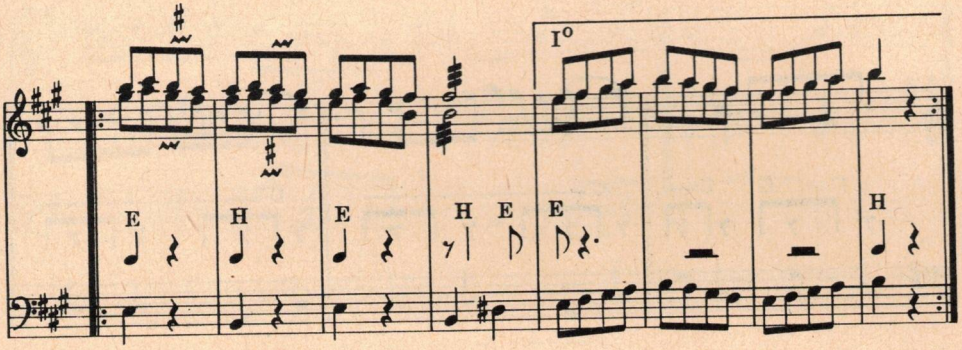

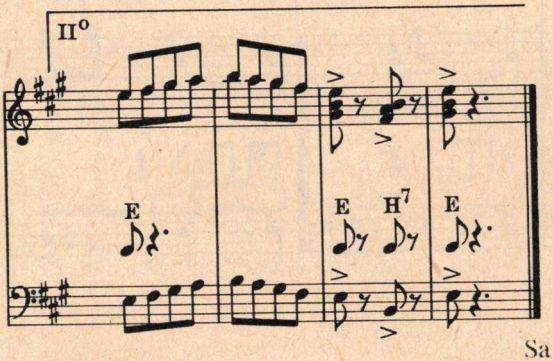

Sempre Da Capo

Sa srpsko-bugarsko-rumunske tromeđe

NEVEN KOLO
(Mešovito kolo)

Allegro vivace

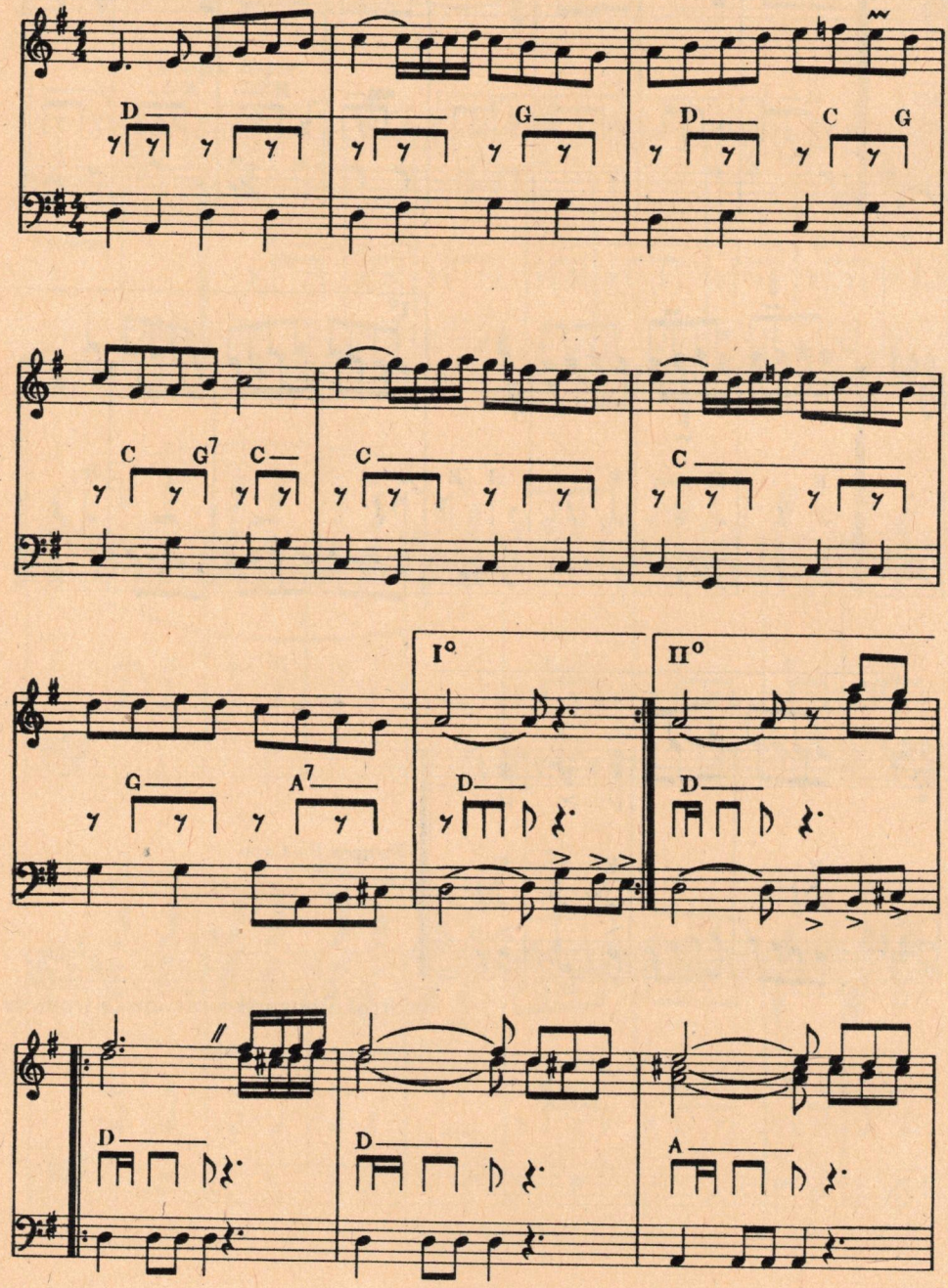

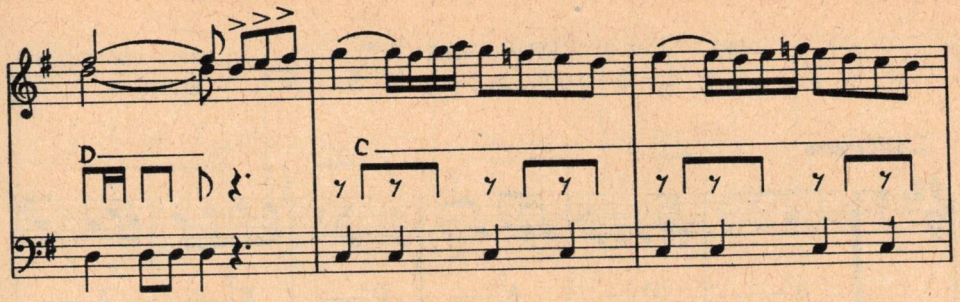

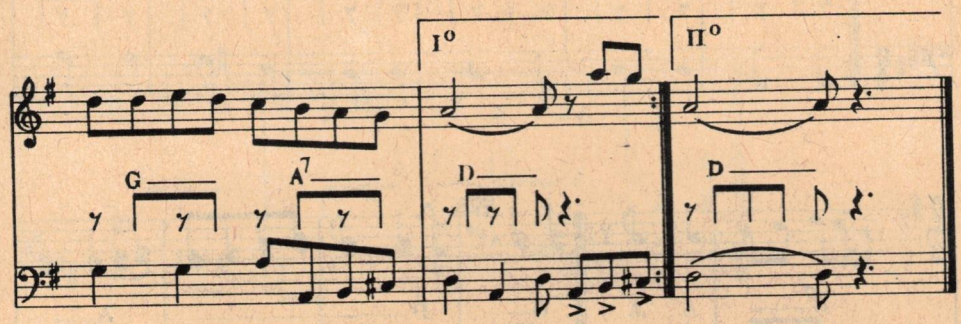

Kompozicija *Marka Nešića*
(Novi Sad, 1911)

PAČIĆI
(U par)

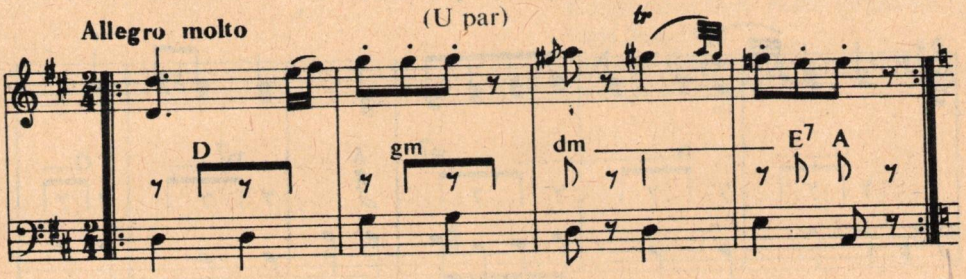

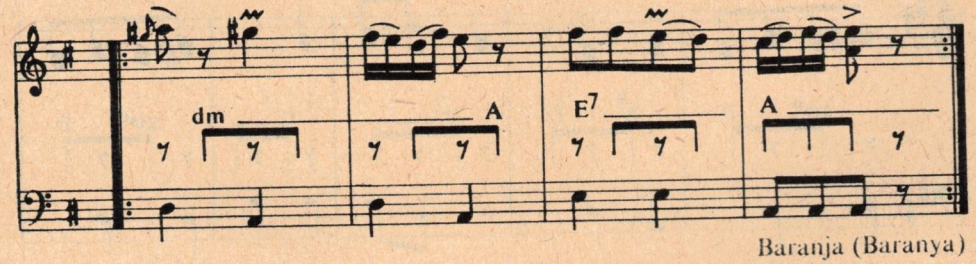

Baranja (Baranya)

SRPKINJA

(Mešovita igra)*

Allegretto

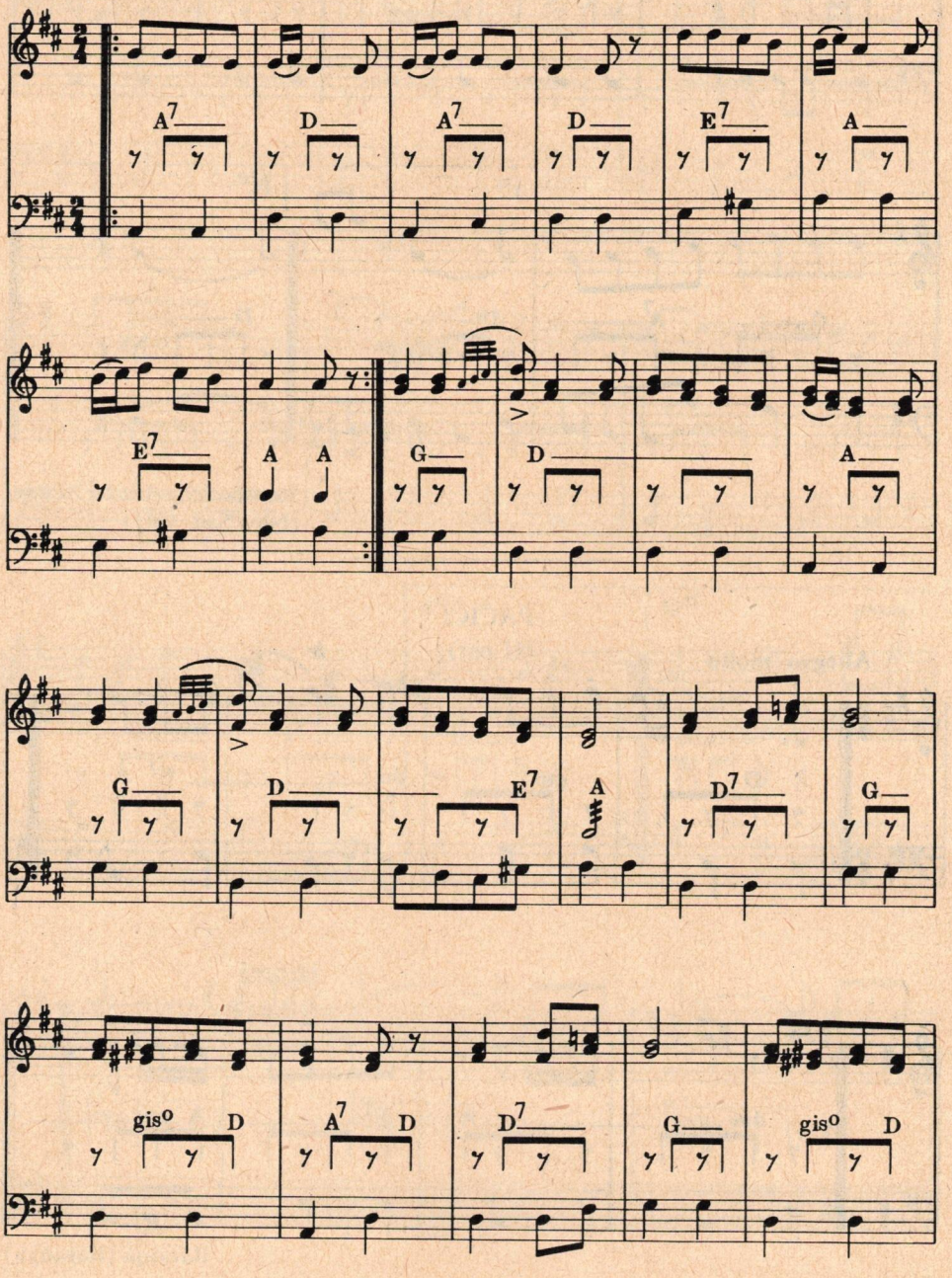

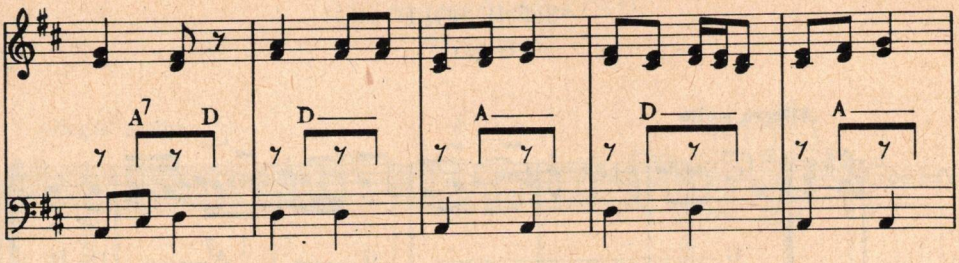

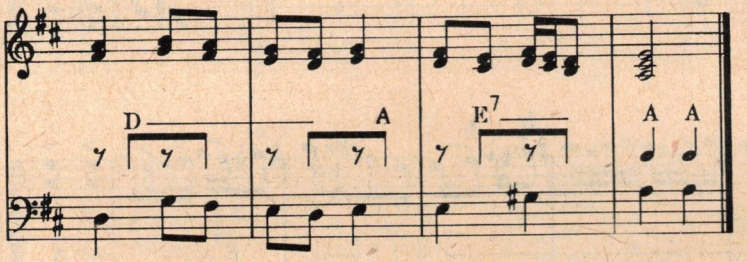

Kompozicija *Isidora Bajića*
Tekst *Đorđa Maletića*
Koreografija *Nade Vulko-Varadanin*
Novi Sad, 1902
* Ovo je neke vrste uspeo pokušaj da se stvori *Srpska kadrija*.

SITNE BOLE

(U par)

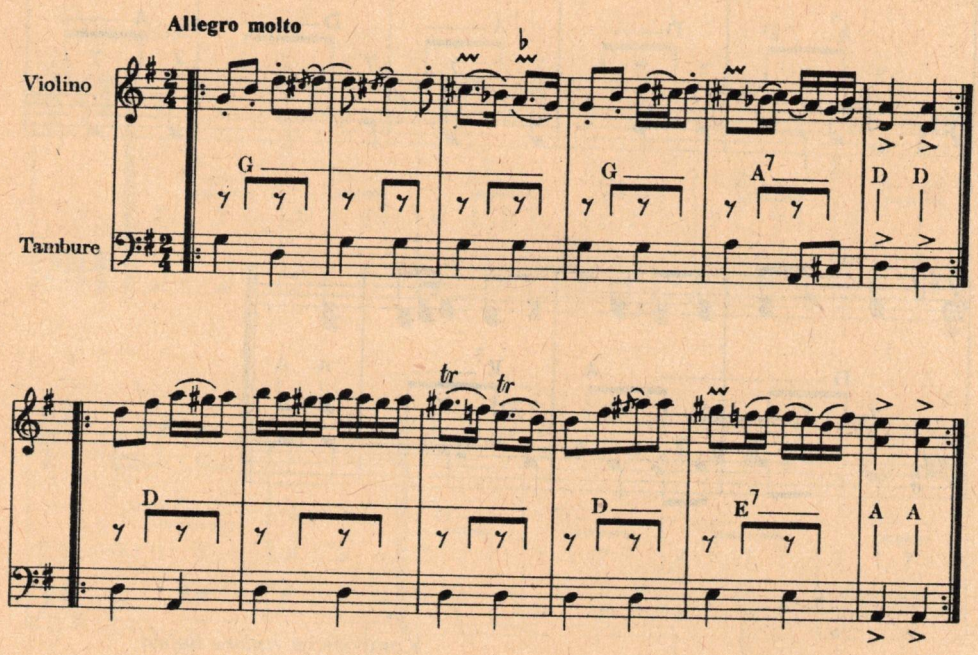

Senmartin (Alsószentmárton)
1954

Pavo Mesarović 61 g.

JEFTANOVIĆEVO KOLO
(Mešovito)

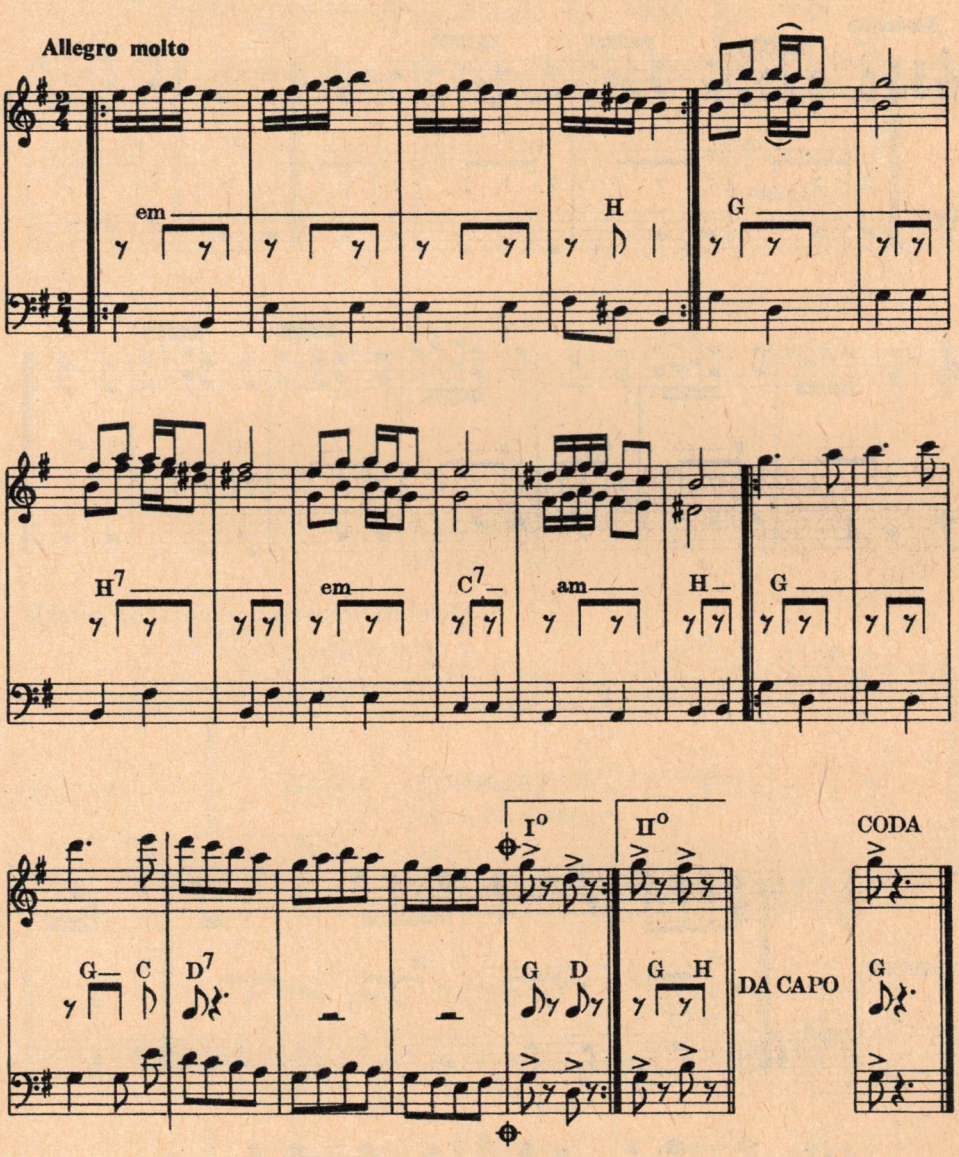

Po zapisu *Isidora Bajića*
Novi Sad (bez godine)

NATALJINO I
(Mešovito kolo)

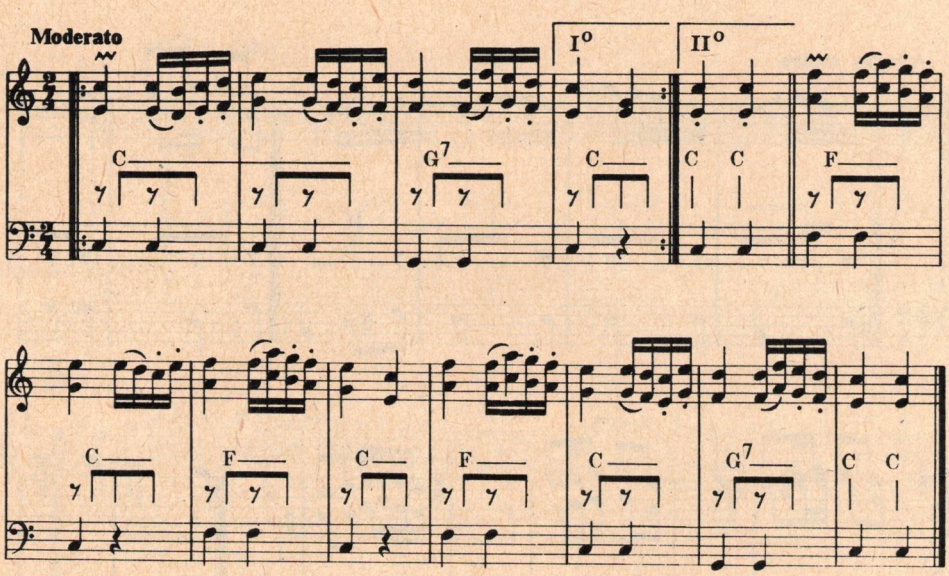

Melodija verovatno rumunskog porekla
iz doba obrenovićevske Srbije

NATALJINO II
(Mešovito kolo)

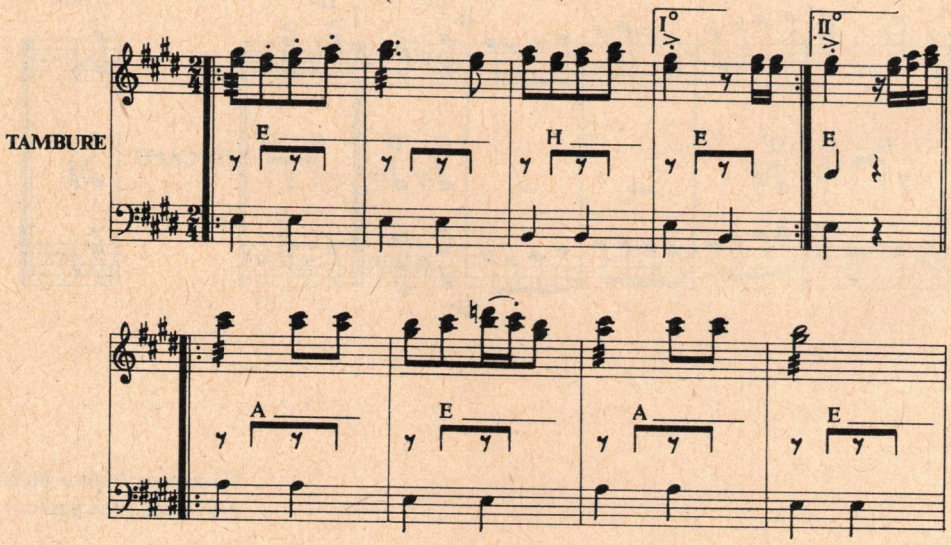

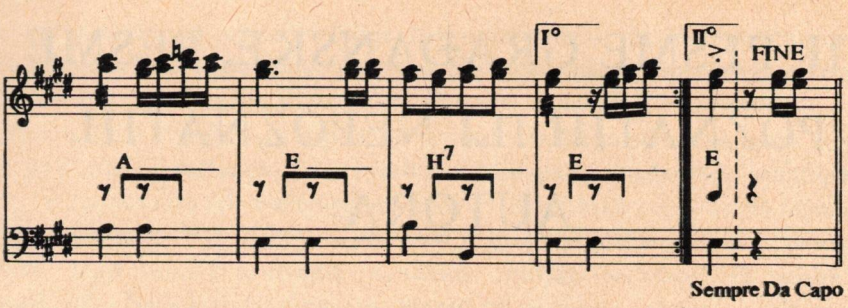

Po sviranju u okolini Budimpešte

RADIKALKA
(Mešovito kolo)

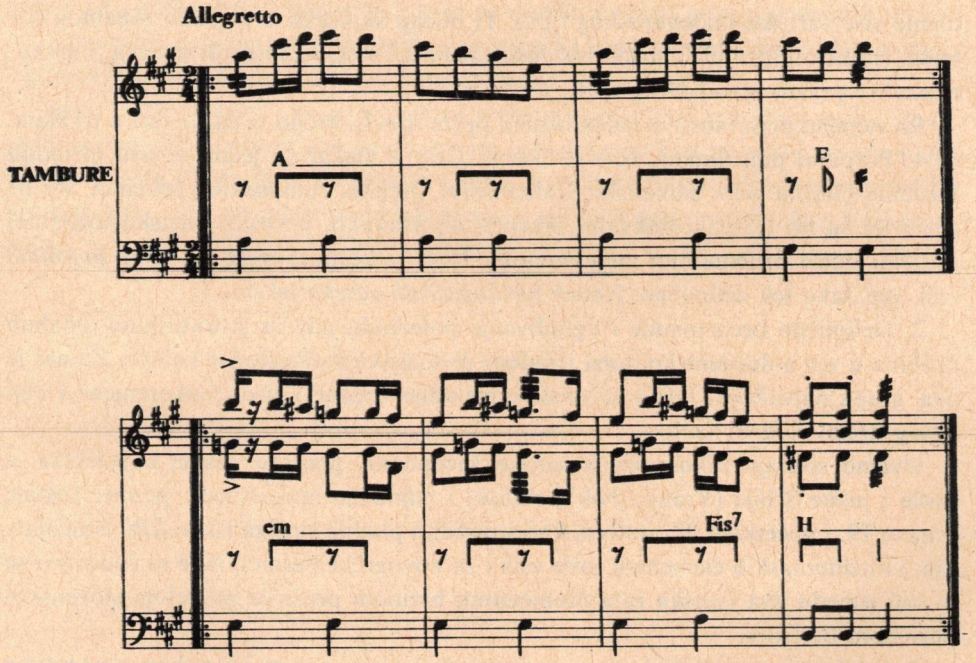

Po sviranju u okolini Budimpešte

VII. PESME GRAĐANSKE, PESME POZNATIH ILI NEPOZNATIH AUTORA

Viševekovno prisustvo turske (otomanske) imperije ostavilo je vidnog traga u načinu života, materijalnoj i duhovnoj kulturi posednutih, neturskih (islamizovanih ili neislamizovanih) naroda. Ovo se odražava i u njihovom muzičkom predanju. Po prirodi stvari, orijentalni uticaji (u stvari arapsko-persijski, koje su i sami Turci prisvojili, i tako prisvojene ih preneli u osvojene oblasti) najjače su osetni tamo, gde su bili administrativni i ekonomski centri ili čvorne tačke, tj. u gradovima (u naseljima manje više varoško-malovaroškog tipa). Ti uticaji su osetni u pogledu tonalnog sistema, ritmičkih formula i struktura, instrumenata i instrumentalnih sastava, i instrumentalno-pevane izvođačke prakse.

Po stepenu prisutnosti orijentalizama, opšte uzevši, mogu se razvrstati u tri sloja.

1. Potpuno preuzimanje cele strukture. Čest je slučaj da jednu te istu melodiju možemo čuti na svim balkanskim (albanskim, grčkim, rumunskim) jezicima, što ne znači da su im tekstovi bukvalni prevodi, ali svakako, u svojoj poetsko-socijalnoj sadržini odišu orijentalnim mentalitetom. Nisu retke pozajmice ne samo *pojedinih* reči, već, iako tek delimično, *čitavih turskojezičnih odseka* teksta.

2. Delimično preuzimanje i ugrađivanje pojedinih, najviše strukturalno-tonalnih osobina u već u doislamsko doba izrađene melodijske i stihosložne kalupe. Za nas je ova grupa najvažnija, pošto su ovakve melodije voljene i široko ukorenjene i kod našeg štokavskog življa.

Ovamo spadaju takozvane bosanske sevdalinke, gradske pesme knjaževske, a posle i južne Srbije (Vranje, Niš naročito) i najnovije makedonske pesme, nastale krajem 19. i početkom 20. stoleća, kao vanredno plodna sinteza iskonskih, istočnjačkih, i mediteranskih elemenata (ovo važi i za novogrčke pesme). Nije ni čudo, što su se već između dva svetska rata munjevitom brzinom proširile po celom slovensko-jezičnom Balkanu.

3. Održavanje prvobitnih šema, a samo *obojenje* sa nekim islamskim elementima (tu se već selo i grad dodiruju), a ti su: česta upotreba prekomerne sekunde, islamske ukrasne reči, i neki makaronski refreni. Toga ima prilično na našem području. Sve

ovo važi pretežno za *pevane* melodije. Instrumentalne su ostale ili prilično izolovane (nekoliko marševa) ili pak samo posredno i to manje-više na srpsko-bugarsko-rumunskoj tromeđi. To su razna Kokonješta, Čarlame, Zaječarke, Negotinke itd.

Plod sasvim drugih, i to zapadnoevropskih uticaja je stvaranje jedne građanske poezije i njihovih melodija. To je muzika obrazovanijih građanskih, zanatlijskih slojeva. I po stihovanju i po melodijskom sklopu vrlo je bliska pozno-baroknom, rokoko i bidermajer stilu. Poreklom je u glavnom iz druge polovine 18. i prve polovine 19. stoleća. Jezik stihova je dvojak: mešavina „slavjano-serbskog" ili uopšte uzevši „književnog", i čisto narodnog govora. Mnoge takve pesme, iako su se u štampi retko kad pojavile (više su kružile po rukopisima), danas se ipak pamte, a one najbliže narodnim govorima su se dalje folklorizovale, pa su i danas često i rado pevane.

Još treba spomenuti i komponovane pesme u „narodnom" duhu. To su već tvorevine obrazovanih pesnika i muzičara. Počev od Branka Radičevića, France Prešerna, Petra Preradovića, pa preko Zmaja, Đure Jakšića i drugih, sve do Milorada Petrovića – Seljančice i do nekih većinom obdarenih slavonskih i bunjevačkih „ljudi od pera".

Kao kompozitori najviše se ističu Isidor Bajić i Marko Nešić (unekoliko i Stanislav Binički), čije su se kompozicije sa početka 19. veka neverovatno brzo rasprostranile, pa se i dan danas pevaju, tako reći u nepromenjenom vidu. Na ove i na folklor (u glavnom srbijanski i bosanski) se nadovezuju tzv. kafanske pesme, „nove narodne pesme na gramofonskim pločama", koje ne dosežu kvalitet gore spomenutih stvaralaca (naprotiv, često su na rubu književne i muzičke nepismenosti), ali su zbog komercijalne kolportaže uzele maha i kod našeg življa.

Neke – one uspelije – su se prirodile i u našoj ovamošnjoj muzičkoj praksi. Ipak, ja ih za ovu zbirku nisam uzeo u obzir, tim pre, što niču kao pečurka, pa se još nije ispostavilo šta je kukolj, a šta je seme i kako će oploditi našu svakodnevnu muzičku svest, pa tako nije, ne može im ni biti mesto u jednoj knjizi, namere, kao što je ovoj našoj.

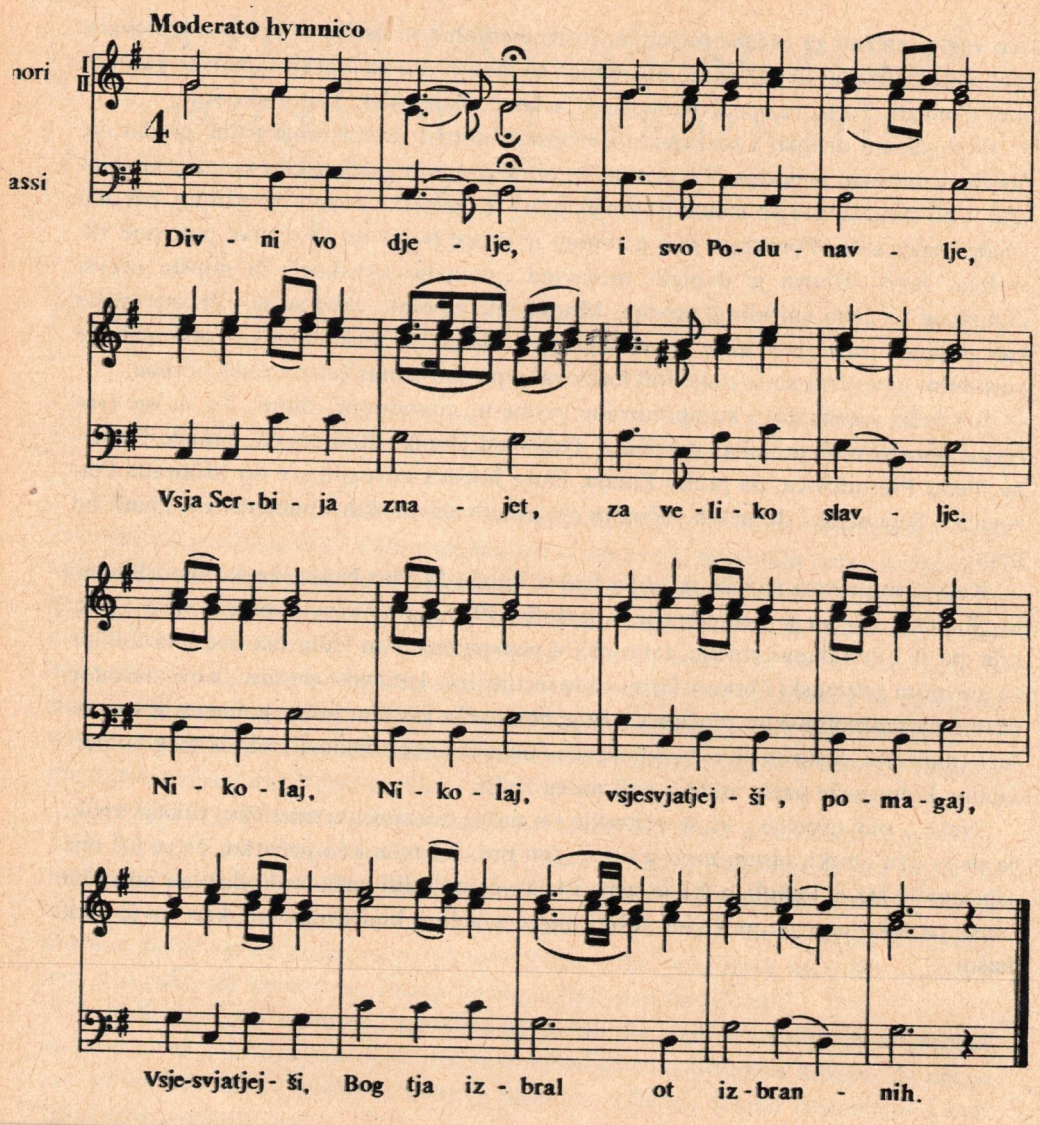

Divni vo djelje, i svo Podunavlje,
Vsja Serbija znajet, za veliko slavlje.
Nikolaj, Nikolaj,
vsjesvjatjejši pomagaj,
vsjesvjatjejši,
Bog tja izbral ot izbranih.

Mi že Sentandrejci, slavni vsjego svjeta,
I živili spolu na mnogaja ljeta.
Nikolaj, Nikolaj,
vsjesvjatjejši pomagaj,
vsjesvjatjejši,
Bog tja izbral ot izbranih.

Građanska pesma na *slavjano-serbskom* jeziku, neka vrsta *sentandrejske himne*.
1948
Po pevanju *Stevana Jakovljevića* (72 g.)

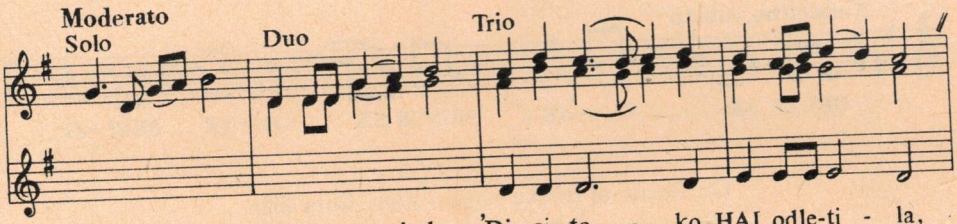

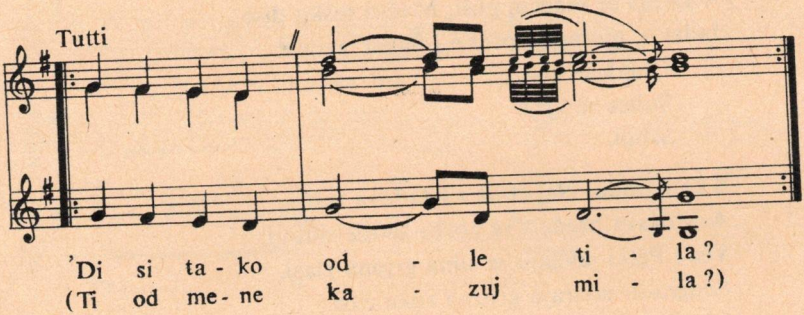

'Di si, 'di si HAJ mladost mila,
'Di si tako HAJ odletila,
Ti od mene kazuj mila?

'Di si, 'di si moja mladost,
Mog života slatka radost?

Kud si tako odletila
Da me jesi ostavila.

Šta sam ti se zamerio
Zar ti nisam veran bio?

Pre će Dunav uzbrd poći
Neg' što će mi ljubav proći.

Pre će mesec danjom sjati
Neg' ljubiti ja prestati.

Pomaz (Pomáz)
1958
Muško pevačko društvo pod vođstvom *Ignjata Čobana* (48 g.)
(Reči dopunjene iz *Pesmarice Maksima Branovca* (1817.)

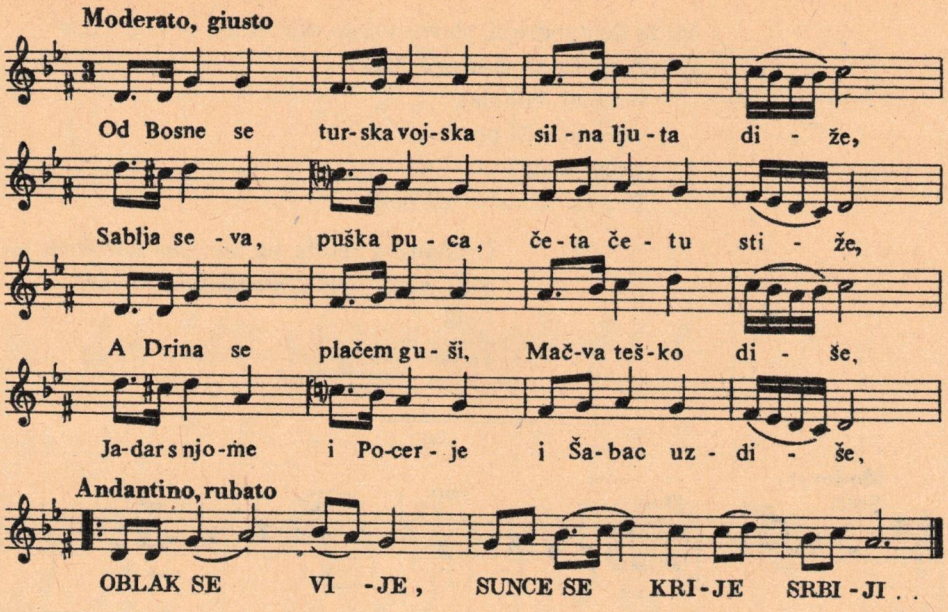

Od Bosne se turska vojska silna, ljuta diže,
Sablja seva, puška puca, četa četu stiže.
A Drina se plačem guši, Mačva teško diše,
Jadar s' njome i Pocerje i Šabac uzdiše.
Oblak se vije,
Sunce se krije
Srbiji.

S Deligrada, Negotina i Kladova tutnji,
A Morava predaje se gorke sudbe slutnji;
Već i Petki javljaju se silna groma glasi,
Beogradu udaraju grozna roka časi.
Suze, ah lije
I prsi bije
Srbija.

Bolan Đorđe u Topoli na postelji leži,
Desna ruka klonula mu, Turčin s' većma ježi:
Već pogibe hrabri Veljko, pade desno krilo,
Ustava se provalila, bura prodre silno.
Jauk se čuje,
Vrag lance kuje
Srbiji!

Stihotvorenije
Jovana Hadžića,
u književnosti zvanoga
Miloša Svetića,
1813.
(Melodija verovatno turskog porekla)
Sentandreja (Szentendre)
1948
Zapamtio: *Gavra Ljubojević* (67 g.)

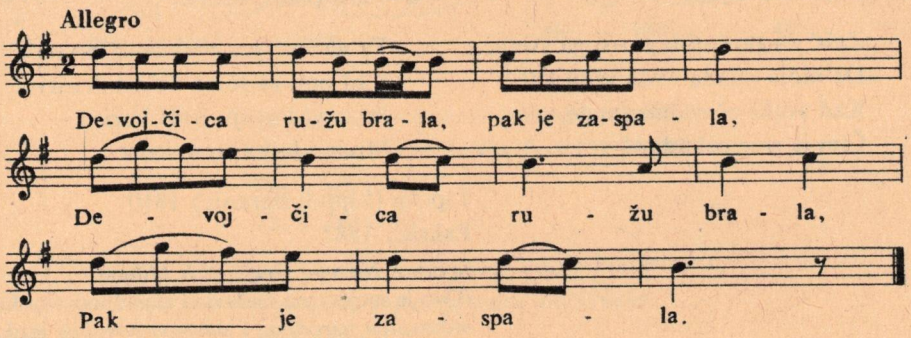

Devojčica ružu brala, pak je zaspala,
Devojčica ružu brala, pak je zaspala.

Devojčica ružu brala, pak je zaspala.
Njoj dolazi mlado momče iz Novog Sada:
– Ustan'! ustan', devojčice, što si zaspala?
Ruža ti je uvenula što si nabrala;
Dragi ti se oženio kog si mislila.
– Nek se ženi, nek se ženi prosto da mu je!
Vedro nebo zagrmilo, grom ga ud'rio!

Zapis *Kornelija Stankovića*

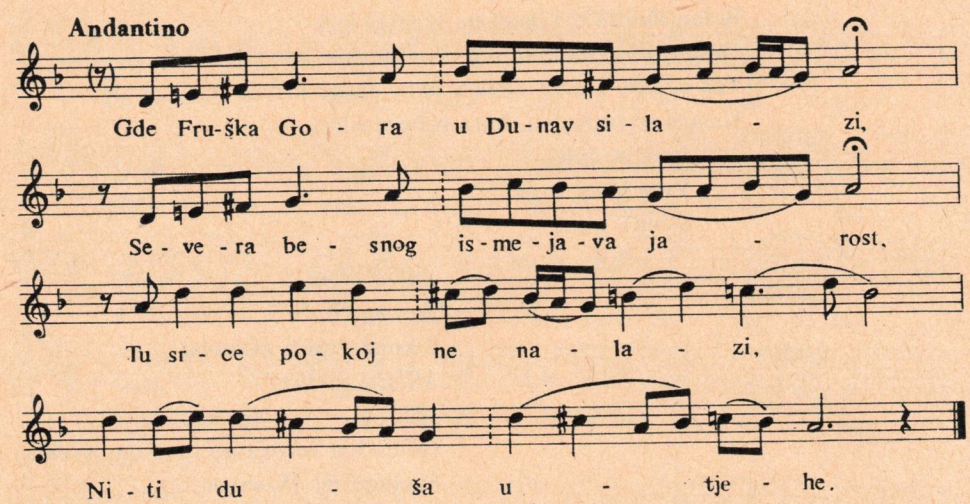

Gde Fruška gora u Dunav silazi,
Severa besnog ismejava jarost,
Tu srce pokoj ne nalazi,
Niti duša utjehe.

Zašt' da prećutim ja ovoga sveta,
Da moja mlada ovde venu leta,
Kad svaki očevidno znade,
Čim je srce oskudno!

U mojim grud'ma obitava tuga,
Nit' blagorodstvo koje znade duša,
U krugu besčovečne zlobe
Tuži, plače, uzdiše.

Ta na što srcu utančano čuvstvo,
Kad ono za se ne nalazi društvo,
Jer zavist svoju traži korist,
Mnogo laska srcu svom.

Lipova (Lippó, Baranja) 1810
Pakrac, 1887

Spevao: *Nikanor Grujić–Srb Milutin*
(Ovo je svojevrsna mešavina zapadnoevropskog stihovanja narodnog i *slavjano-serbskog* jezika, i narodno – *crkvenske* melodike. U ono doba to su bile pesme uskog građanskog kruga, pa nisu doprle u narod.)

Moderato, grazioso

Ja sam sad po - do - ban, ru - me - noj ja - bu - ki,

Ko - ju mis - liš kad der - žiš ti u tvo - joj ru - ci,

Da je zdra - va _____, Da je zdra - va,

Al' joj cer - vić pa - kos - tan _____ ko - ren pod - gri - za - va,

I ot mo - je lju - bez - ne _____ me - ne od - tor - ga - va,

Ne - ščad - no, _____ Ne - ščad - no.

Ja sam sad podoban, rumenoj jabuki,
Koju misliš kad deržiš, ti, u tvojoj ruci:
Da je zdrava,
Da je zdrava;

Al' joj cervić pakostan koren podgrizava,
I ot moje ljubezne mene odtorgava,
Neščadno,
Neščadno.

Pesma građanska, na slavjano-serbskom jeziku

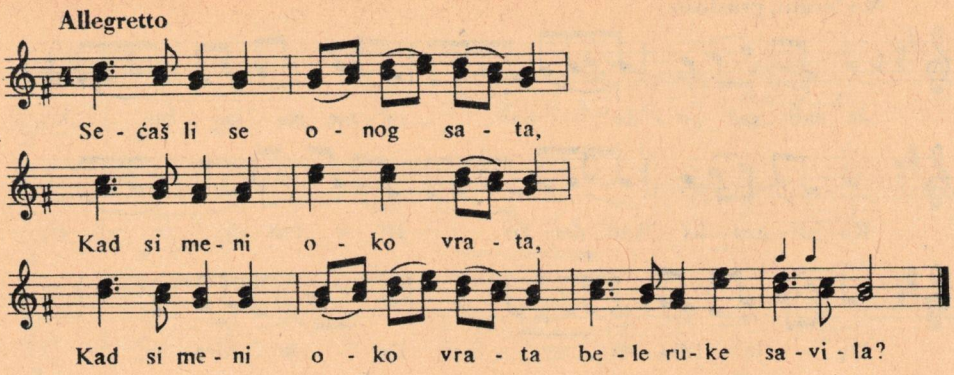

Sećaš li se onog sata,
Kad si meni oko vrata
Kad si meni oko vrata
Bele ruke savila?
I krijući svoje lice,
Meni skoro nehotice
Meni skoro nehotice
Tajnu ljubav otkrila?

Sećaš li se onog jada,
Kad glas dođe iznenada,
Kad glas dođe iznenada,
Ko' iz vedra neba grom:
Da ja moram odlaziti,
Tebe, draga, ostaviti
Tebe, draga, ostaviti
I moj mili stari dom?

Suza sinu u tvom oku,
I otvori preduboku
I otvori preduboku
Ranu bednog srca mog.
Reći ništa ti ne mogo',
Žalost nema reči mnogo
Žalost nema reči mnogo
Pitaj glasak srca svog.

Otkad s' tobom se oprosti',
Odrekoh se sve radosti,
Odrekoh se sve radosti,
Prazan mi je ceo svet;
Jer bez tebe nema mene,
Kao što bez rose vene
Kao što bez rose vene
U livadi mladi cvet.

Kad će opet vreme doći,
Da će moji jadi proći
Da će moji jadi proći,
Spasti s moga srca led?
Kad ću opet sretan biti,
S nežnošću te zagrliti
S nežnošću te zagrliti,
Piti s tvojih usta med?

Spevao *Spiridion Jović*
(Melodiju zapisao Kornelije Stanković, prvi značajniji srpski kompozitor. Rođen 1831. u Budimpešti, gde je i umro 1865.)

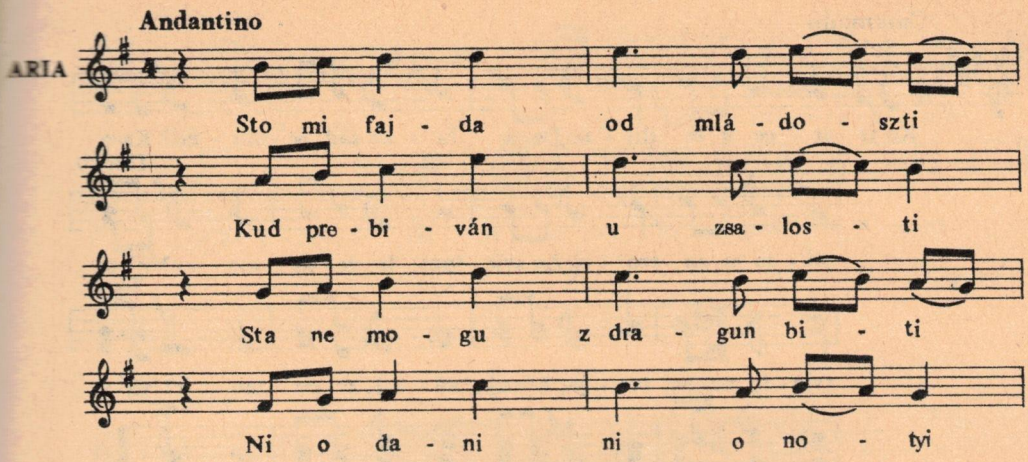

ÁRIA

Sto mi fajda od mládoszti
Kud prebiván u zsaloszti
Sta ne mogu z dragun biti
Ni o dani ni o notyi.

PÁRDAL

Devojcsicza, devojcsicza
Rusa, rumena,
Alj ne sznidim od mog brata
Dusa rogyena.

Srpske građanske pesme, koje je u mladosti pevala Déryné, slavna glumica, u pozorišnom komadu Istvána Balogha „Cserni Gyurka" (Posle je ovo preradio na sprski jezik Joakim Vujić, rodom iz Baje, „Otac srpskog pozorišta".) Muziku je zapisao i obradio Mátrai-Róthkrepf Gábor, muzikolog i istoričar mađarske muzike, tako reći još kao dečak. Obe melodije su i danas poznate. U tekstu je ostavljen pravopis onakav kakav je bio u *originalu* za glumicu Déryné.

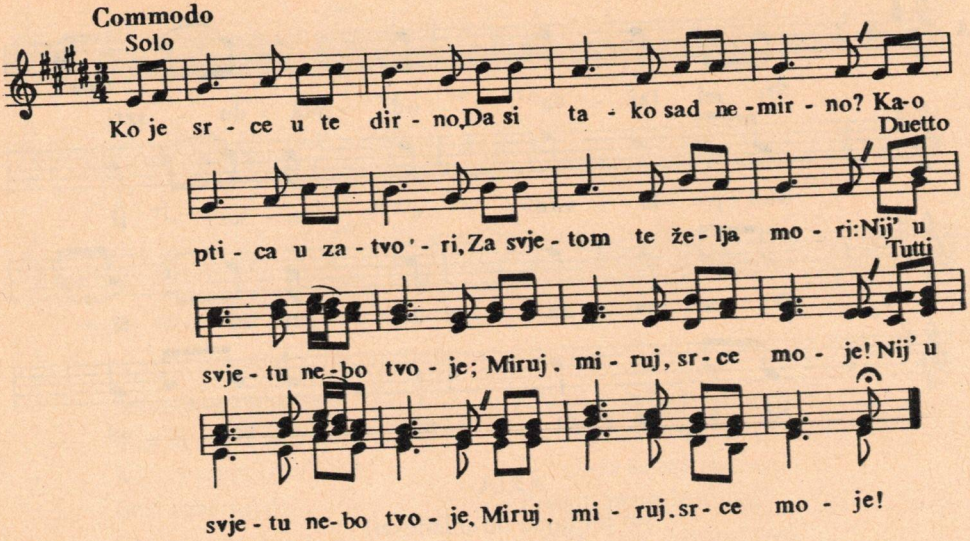

Ko je srce u te dirno,
Da si tako sad nemirno?
Kao ptica u zatvori,
Za svjetom te želja mori:
Nij' u svjetu nebo tvoje;
Miruj, miruj srce moje!
Nij' u svjetu nebo tvoje;
Miruj, miruj srce moje!

Ne udaraj toli jako,
Razbit možeš prsi lako:
Preslabe su, izmučene,
a da puknu, – bez koprene
bile bi sve rane tvoje;
Miruj, miruj srce moje!

Ah, stisni se u svom kutu
i pregori želju ljutu;
tople su ti ove grudi:
sebični su vani ljudi:
svaki grije srce svoje;
Miruj, miruj srce moje!

Oj mani se svjeta, mani,
u bolesti šta ćeš vani?
Svjet boluje vjek do vjeka,
ni sam za se nema l'jeka
kamo l' za bol rane tvoje;
Miruj, miruj srce moje!

U svjetu bi bokče bilo,
plačuć prage oblazilo,
svak bi mislio, da ti treba
za utjehu mrva hljeba.
Ko bi pozno suze tvoje?
Miruj, miruj srce moje!

Znam ja, ti bi mah na vrata
poletjelo tvoga zlata!
Nije Milka tvoja više,
već za drugog ona diše,
drugi ljubi zlato tvoje;
Miruj, miruj srce moje!

Po opšte poznatoj melodiji *uglazbio Pajo Kolarić*, tamburaš iz Osijeka. Stihovi *Petra Preradovića*

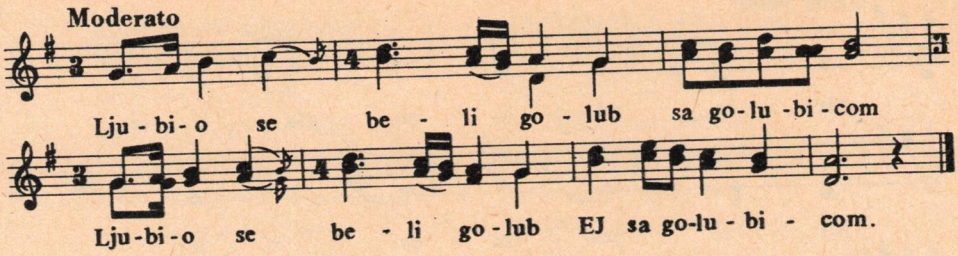

(Pomaz)

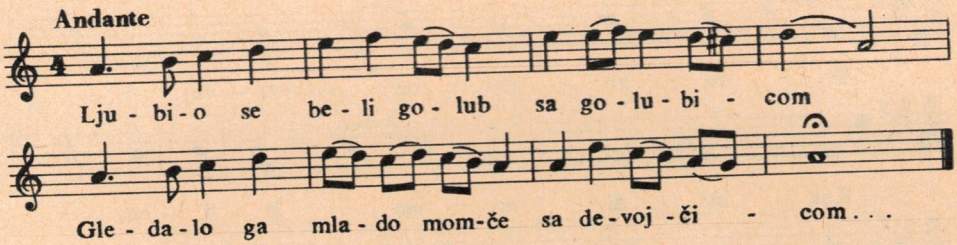

(K. Stanković)

Ljubio se beli golub
Sa golubicom,
Ljubio se beli golub
EJ, sa golubicom.

Gledalo ga mlado momče
Sa devojčicom,

Iz travice, kojom bistar
Potok žubori,

Golub guče, momče njemu
Tiho govori:

Crven ti je kljun, golube,
U golubice,

Al su usne rumenije
U devojčice;

Belo ti je lepo perje
U golubice,

Al je belje belo grlo
U devojčice.

Zagrli me, devojčice,
Da se ljubimo,

Sramota je od goluba,
Dan da gubimo!

Stihovi *Jovana Subotića* (1817–1886)
Peva se na više narodnih melodija

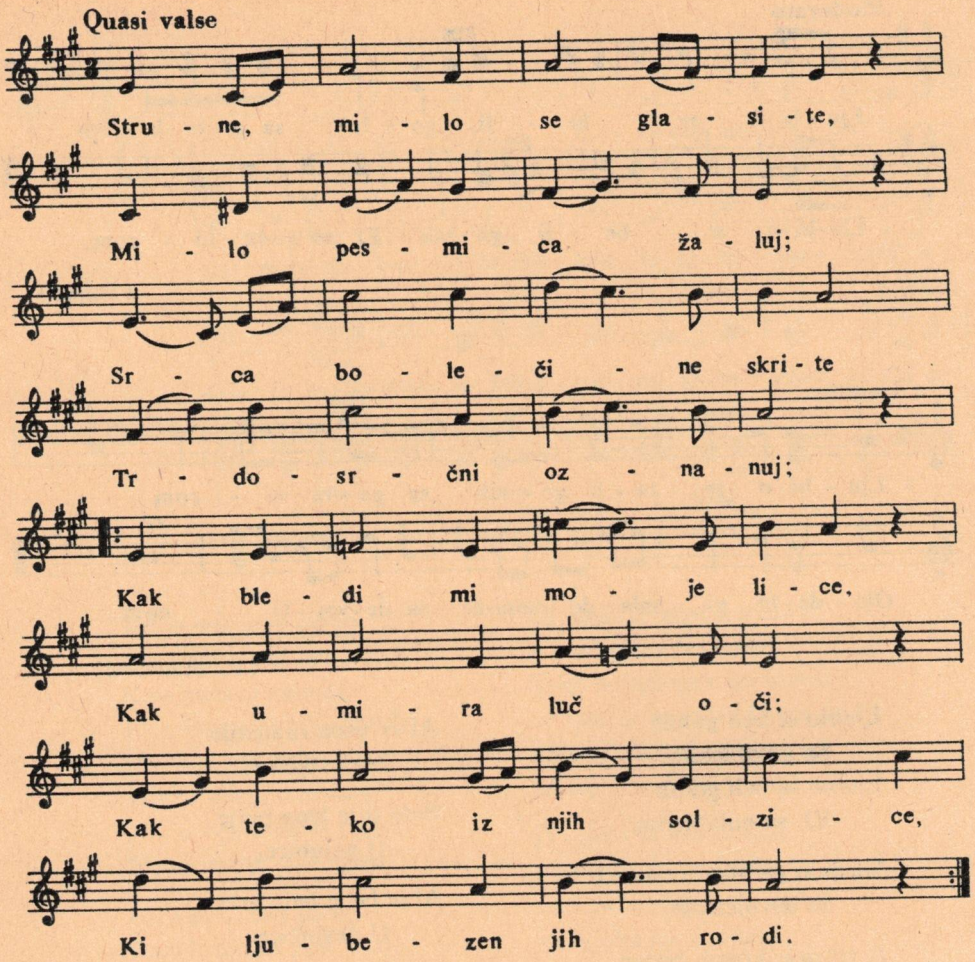

Strune, milo se glasite,
Milo pesmica žaluj;
Srca bolečine skrite
Trdosrčni oznanuj;
Kak bledi mi moje lice,
Kak umira luč oči;
Kak tekó iz njih solzice,
Ki ljubezen jih rodi.
Od želja kako zdihuje,
Po nji hrepeni srce,
Kak mu je veselje tuje,
Kak od sreče nič ne ve:
Kak seboj me vedno vleče,
Koder hodi njen obraz,
Kak obličje nje cveteče
V srcu nosim vsaki čas.
In kak ve, ki bi nje hvalo
Rade pele za naprej,
Ak se ne usmili k malo,
Morte vtihnit vekomej.
Te in take ve nosite
Tožbe, strune, tje do nje:
Ako morte, omečite
Neusmiljeno srce.

Muzika *Davorina Jenka*
Reči *France Prešerna*

Zujte strune miloglasne,
pjesmo javljaj tužni vaj!
Srca bole te užasne,
nemilosnoj na glas daj:
Kako vene moje lice,
kako oči gasnu već,
kako teku s njih suzice
što ih ljubav sili teć'.

Kako ginem s teške želje,
kako srce bije jad
i ne marim za veselje
i za sreću ne znam sad;
kako za njom poteglo me
i sitan joj sledim trag,
i u srcu čuvam svome
plačući njen oblik drag.

Prevod *Ivana Trnskog*

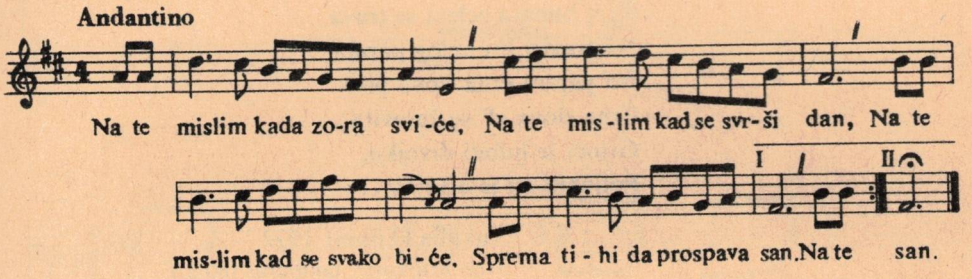

Na te mislim kada zora sviće,
Na te mislim kad se svrši dan,
Na te mislim kad se svako biće,
Sprema tihi da prospava san.

Na te mislim sunce kad se gubi,
Uvek mislim samo na te ja,
Tebe jednu srce moje ljubi,
Na tom svetu sreća si mi sva.

Ja u javi vek o tebi sanjam,
I kad tiha prostrta je noć,
Na tvoj spomen ljubav svu obraćam,
K tebi silna mene vuče moć.

Bez tebe mi ne miriše cveće,
Plod gorak mi bez tebe je svak,
Gde ti nisi, nema za me sreće,
Gde ne dišeš, nečist mi je zrak.

I do smrti misliću na tebe,
Bez tebe mi pust je život taj,
Dok u telu duša ne ozebe,
Mom životu dok ne dođe kraj.

Budi i ti tako milostiva,
Pa u hladni kad me spuste grob,
Sećaj s' onog koji tu počiva,
Koji beše već tvoj verni rob!

Tipična međunarodna rokoko pesma, verovatno došla do nas posredstvom Austrije (ista melodija sa mađarskim tekstom: . . . Óh ti egek, rátok apellálok . . .).

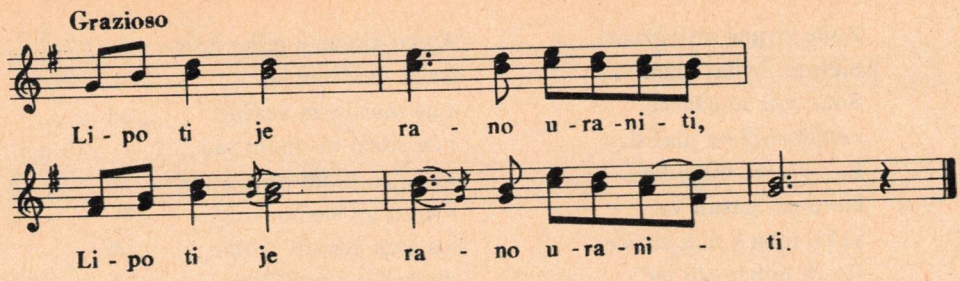

Lipo ti je rano uraniti,
Lipo ti je rano uraniti.
U prozorje na livadi biti,
Na livadi bunar voda lije
Kraj bunara zeleni se trava
Na travici list belog papira
Na papiru crna slova pišu
Crna slova al' su žalovita:
Griota je ljubiti divojku,
Poljubiti pa je ostaviti . . .

Tukulja (Tököl) 1972
Mijo Miljković, tamburaš (80 g.)

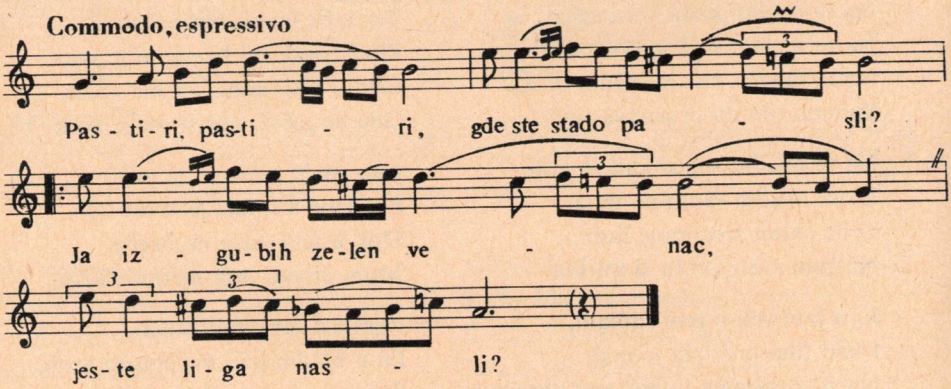

– Pastiri, pastiri,
Gde ste stado pasli?
Ja izgubih zelen venac,
Jeste li ga našli?

– Mi ga našli nismo,
Al' smo ga videli:
Vetrovi su zelen venac,
U Dunav odneli.

Lađari vozari,
Što vodom plovite,
Iz vode mi zelen venac,
Venac izvadite!

Mohač (Mohács)
1955
Milan Panić

Molto rubato

Kud po - gle - dam svud je ta - ma,

Za me ne - ma svet - li - la,

Mo - ja dra - ga, o - na sa - ma,

Svetlost mi je od - ne - la.

Kud pogledam svud je tama,
Za me nema svetlila,
Moja draga, ona sama,
Svetlost mi je odnela.

Zar ćeš draga pred oltarom,
Drugom ruku pružiti,
A ne misliš da za tobom,
Do groba ću tužiti.

Našto meni moja majka,
Našto li mi sestrica,
Kad mi zađe za oblake
Sjajna moja zvezdica.

Martinci (Felsőszentmárton)
1956
Mara Sigečan-Guljaševa (50 g.)
i drugarice

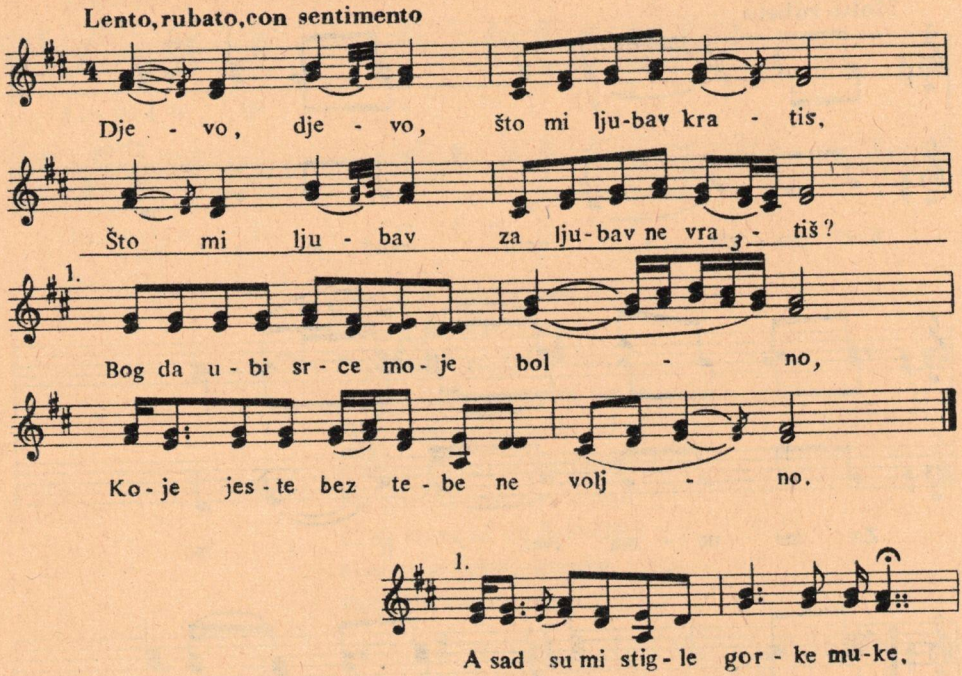

Djevo, djevo što mi ljubav kratiš,
Što mi ljubav za ljubav ne vratiš?
Bog da ubi srce moje bolno,
Koje jeste bez tebe nevoljno.

Tri sam ljeta za tobom hodio,
I s veseljem život provodio;
A sad su mi stigle gorke muke,
Što me tvoje već ne grle ruke.

Zašto si ti ostavila mene,
Kad za tobom srce moje vene,
Nevjernice stići će te tuga,
Ako tražiš ti boljega druga.

Ljubi, kom' se jedanput zakuneš,
Da spasenje duše ne otruješ,
I ne gazi tvog zakona nogom,
Nevjernice, sad mi ostaj s Bogom!

Santovo (Hercegszántó) 1948

Marta i Marija Andrin
Nastavak teksta po *Fr. S. Koch-Kuhaču.*
(*Kuhač* I. br. 245.)

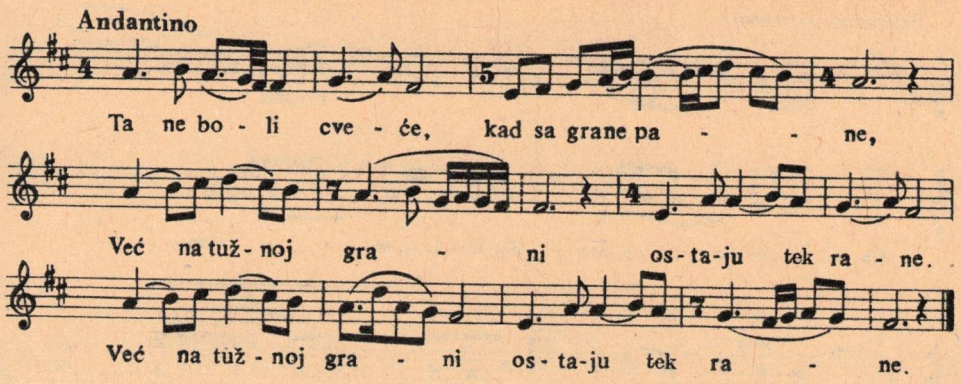

Ta ne boli cveće, kad sa grane pane,
Već na tužnoj grani ostaju tek rane.
Cvetak vetrić nosi leta veseloga,
Zbogom čedo moje, srce srca moga.

Ne umire potok, kad oteče dalje,
Već korito tužno suši se i taje.
Potočić će naći lepše perivoje,
Zbogom dušo moja, zbogom čedo moje.

Kad odleti ptica, u visinu s' vine,
Ali tužno gnezdo u samoći gine.
Ptica u visini večnu ljubav poje,
Zbogom dušo moja, zbogom čedo moje.

Otkinuti cvete, potoče neverni,
Odletela ptico, zrače moj biserni:
Tužnog mog života ti jedino blago,
Zbogom moja dušo, zbogom čedo drago.

Pamtili starci iz
Batanje (Battonya)
Verovatno kompozicija
Aksentija Maksimovića

Sostenuto, espressivo

Ka - ži mi, ka - ži: Ka-ko da te zo - vem,

Ka - ži mi kak - vo i - me da ti dam?

O - ću li re - ći: du - šo, i - li ra - no,

I - li ću ti: zla - to mo - je?

Ta ja bi prove - o čitav vek traže - ći lepše milije i sla - đe dični - je i mla - đe.

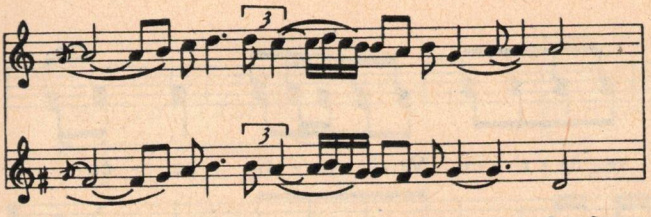

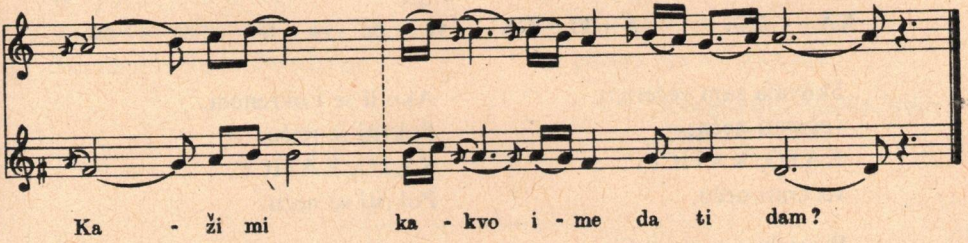

Kaži mi kaži:
Kako da te zovem,
Kaži mi kakvo ime da ti dam?
Oću li reći: dušo, ili rano,
Ili ću ti: zlato moje?

Ta ja bi' proveo
Čitav vek,
Tražeći lepše
Milije i slađe
Dičnije i mlađe;
Kaži mi: kakvo ime da ti dam?
Kaži mi: kakvo ime da ti dam?

Batanja (Battonya)
Kalaz (Budakalász)
1960

Aleksandar Rockov (42 g.)
Nenad Rockov (38 g.)
Po *J. Jovanoviću-Zmaju*

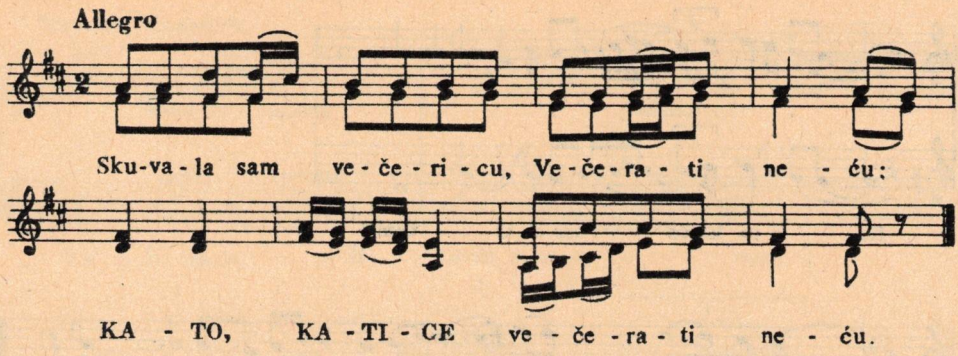

Skuvala sam večericu,
večerati neću;
KATO, KATICE
večerati neću.

Prostrla sam posteljicu
U nju leći neću;
KATO, KATICE
U nju leći neću.

Ako li ja u nju legnem,
Okrenut se neću;
KATO, KATICE,
Okrenut se neću.

Ako li se i okrenem,
Pokriti se neću;
KATO, KATICE,
Pokriti se neću.

Ako li se i pokrijem,
Zagrlit ga neću;
KATO, KATICE,
Zagrlit ga neću.

Ako li ga i zagrlim,
Poljubit ga neću;
KATO, KATICE,
Poljubit ga neću.

Građanska pesma iz prošlog veka

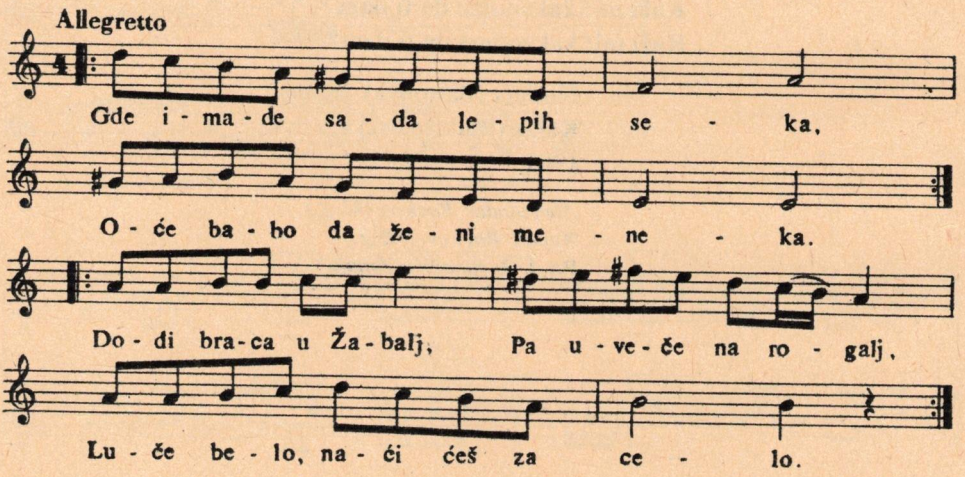

Gde imade sada lepih seka
Oće baba da ženi meneka.
Dođi braca u Žabalj,
Pa uveče na rogalj,
Luče belo, naći ćeš za celo.

Somot plavi, a zelena svila,
Lepša Jela, nego bela vila.
A oj Jelo, dan ti tvoj,
A šta veli baba moj,
Da idemo, da te dovedemo.

Mene znaju dobro advokati,
Jer im često zakucam na vrati.
Šta si opet radio,
Kom si glavu razbio,
Štetu plati, pa se kući vrati.

Mili babo, dukate mi veži,
A sa babom kako znaš: nateži.
Skidaj žito s tavana,
Pa nosi kod Avrama,
Pa pazari, šta ti ćerka mari.

Kompozicija *Marka Nešića*
1902. Novi Sad

Valse

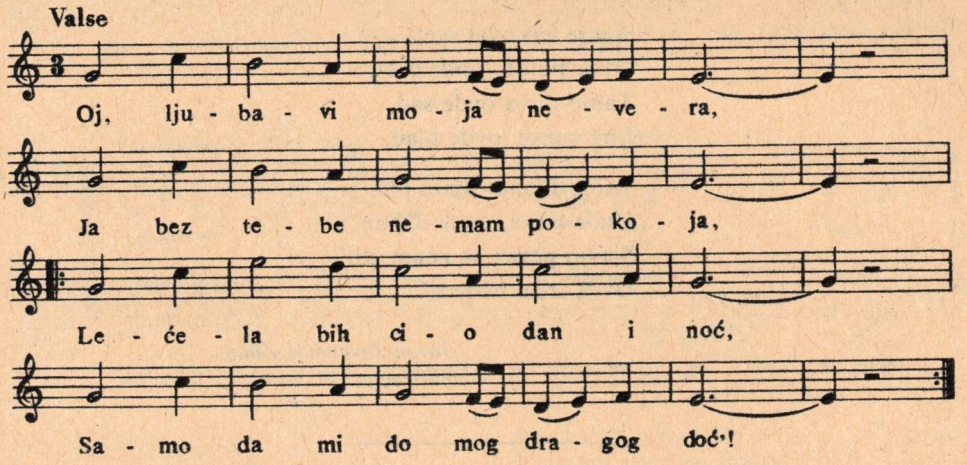

OJ, ljubavi moja nevera,
Ja bez tebe nemam pokoja,
Lećala bih cio dan i noć,
Samo da mi do mog dragog doć'!

OH, da mi je ribom postati,
I po cilom moru ploviti,
Plovila bi' cio dan i noć,
Samo da mi do mog dragog doć'!

OH, da mi je pticom postati,
I po cilom svitu lećati,
Lećala bi' cio dan i noć,
Samo da mi do mog dragog doć'!

Gara (Gara)
1951

Marica Barić (18 g.)
(Melodija nepoznatog autora)

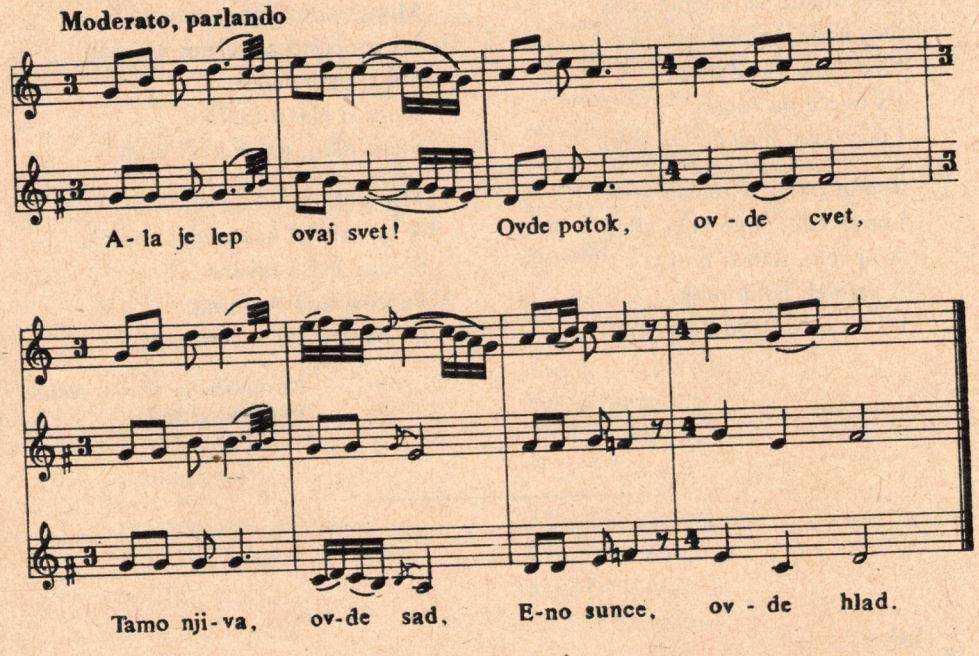

Ala je lep ovaj svet!
Ovde potok, onde cvet,
Tamo njiva ovde sad,
Eno sunce, ovde hlad.

Tamo Dunav zlata pun,
Onde trava, ovde džbun;
Slavuj peva: ne znam gdi?
Ovde srce, ovde ti!

Jovan Jovanović Zmaj
Stilizacija: T. V.

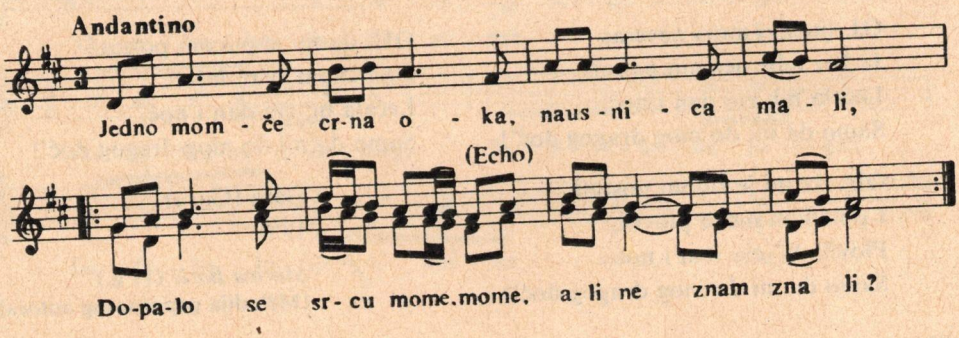

Jedno momče crna oka,
Nausnica mali',
Dopalo se srcu mome, (mome)
Ali ne znam, zna li?
Dopalo se srcu mome, (mome)
Ali ne znam, zna li?

Dođe k meni, i gleda me,
Pogled njegov pali,
Razdrobi mi srce moje –
Ali ne znam, zna li?

Rado bih mu rekla: Dušo,
Anđeli te dali!
Ja te ljubim kao život –
Ali ne znam, zna li?

Ja uzdišem danju noću,
Tuga da me svali;
Ja ga ljubim iz sve duše –
Ali ne znam, zna li?

Stihovi *Drage Dejanović*
Do danas često pevana

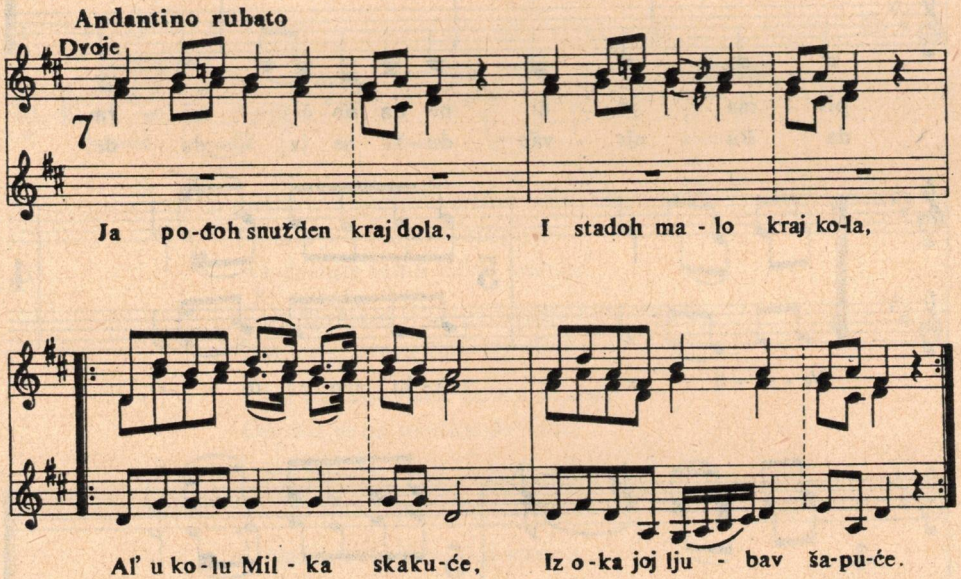

Ja pođoh snužden kraj dola,
I stadoh malo kraj kola,
Al' u kolu Milka skakuće,
Iz oka joj ljubav šapuće.

Milkino oko plavetno,
Namignu na me pametno.
Odmah moje srce oseti,
Da će mene Milka voleti.

Milkina kuća na kraju,
Okolo kuće psi laju,
A ja velim: neka, nek laju,
Oni moju Milku čuvaju.

Milkina mati ljutita,
Milkina braća srdita,
A ja velim: nek su ljutiti,
Ja ću opet Milku ljubiti.

Veoma rasprostranjena

Con moto

Ko - lo ig - ra, tambu - ri - ca svi - ra
svud se ču - je, svud se ši - rom zna - de,

pis - ma je - či ne da no - ći mi - ra,
da Bu - nje - vac du - šu ne iz - da - de.

Ve - se - li se, sva - ki mu se di - vi,

Nek se zna - de da Bu - nje - vac ži - vi!

Kolo igra, tamburica svira,
pisma ječi, ne da noći mira,
svud se čuje, svud se širom znade,
da Bunjevac dušu ne izdade.
Veseli se, svaki mu se divi,
Nek se znade, da Bunjevac živi.

Nije majka rodila junaka,
ko što j' sinak divnih Bunjevaka,
nit će majka roditi junaka,
ko Bunjevca, takva veseljaka.
Kolo vodi, svaki mu se divi,
nek se znade, da Bunjevac živi.

Ni divojke ne biše u nane,
ko što j' ćerka bunjevačke grane,
svilu nosi a zlatom se krasi,
crne oči, crne su joj vlasi.
Kolo igra, svaki joj se divi,
nek se znade, da Bunjevac živi.

Ori, pismo, tambur-tamburice,
nek se čuju daleko ti žice,
nek se gori, a i doli znade,
da Bunjevac dušu ne izdade.
Prelo kupi, svaki mu se divi,
nek se znade, da Bunjevac živi.

Spevao *Nikola Kujundžić*, 1879
Na Veliko prelo

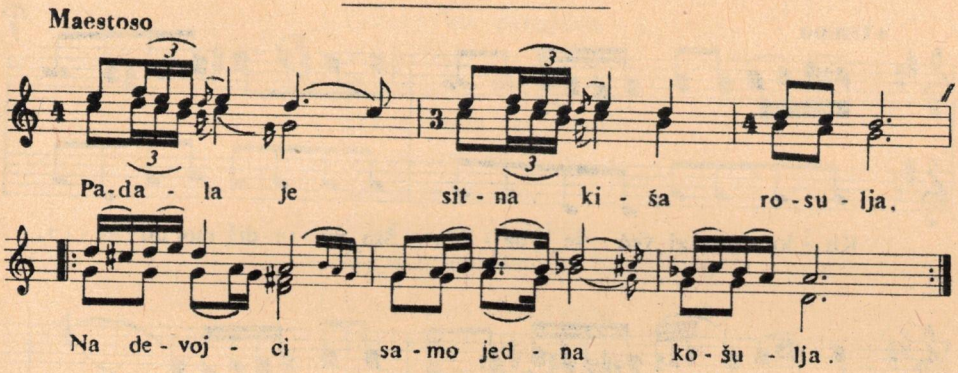

Padala je sitna kiša rosulja,
Na devojci samo jedna košulja.

– Oj devojko, ti ne gazi sitnu kišu rosulju,
Ukaljaćeš tvoju belu košulju!

– Ne budali mlado lane i momče,
Opraću je na potoku doveče.

– Na potoku jeste voda 'lađana
Pa ćeš dobit' jaku bolest mlađana,

Uplašićeš tvoju majku staricu,
Sedi curo pod moju kabanicu!

Kupiću ti pet košulja svileni',
I sukanja pet vuneni', predeni',

I dve trube bela platna predena,
Daj da ljubim tvoja usta medena.

– Da mi možes još i sunce kupiti,
Još ti ne dam moja usta ljubiti!

Santovo (Hercegszántó) 1947
Marta i Anica Andrin (oko 35 g.)
(Po stihovima *J. Jovanovića-Zmaja.* Peva se u više varijanata, kako teksta, tako i melodije.)

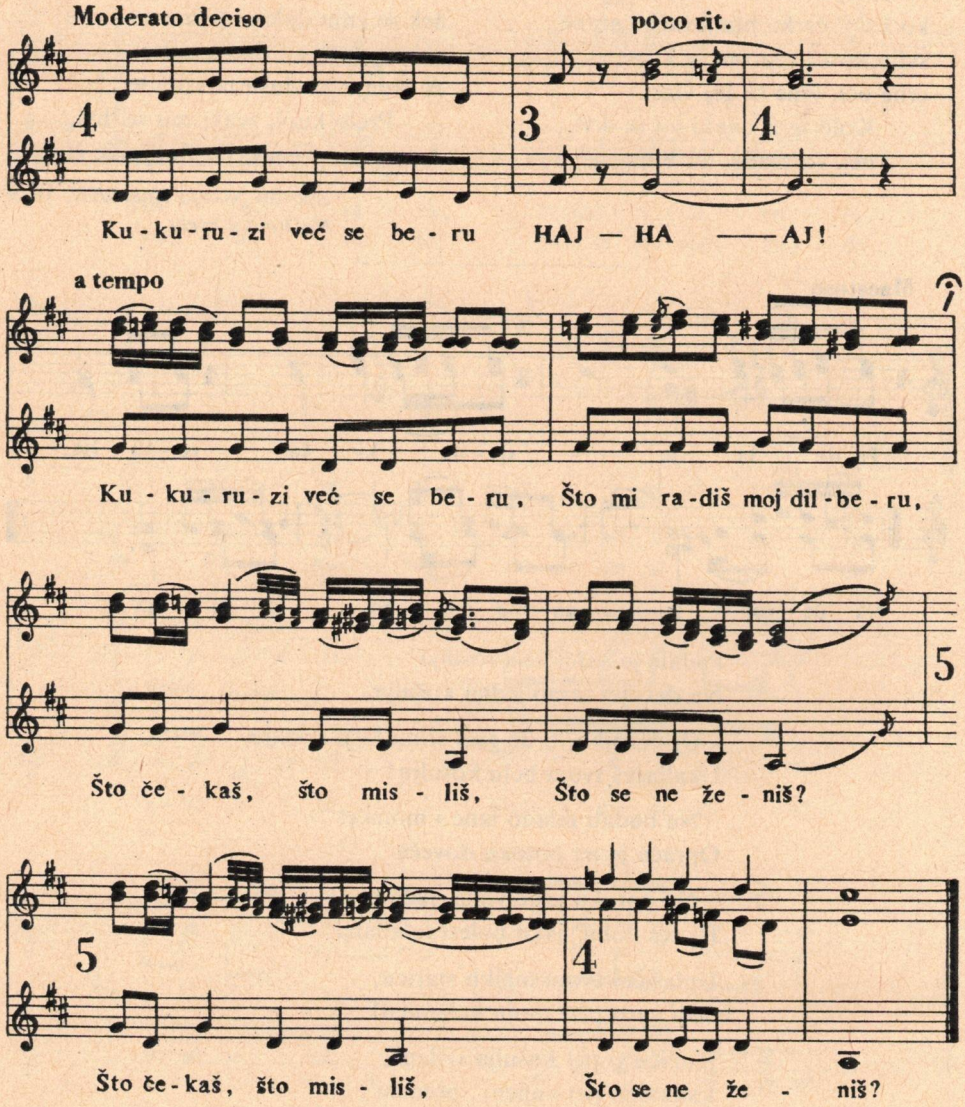

1. Kukuruzi već se beru
HAJ-HAJ!
Kukuruzi već se beru,
Što mi radiš, moj dilberu,
Što čekaš, što misliš,
Što se ne ženiš?
Što čekaš, što misliš,
Što se ne ženiš?

2. Darove sam pripremila,
HAJ-HAJ!
Darove sam pripremila,
I ruzmarin zasadila . . .
Što čekaš, što misliš,
Što se ne ženiš?
Što čekaš, što misliš,
Što se ne ženiš?

3. Pričekaj me, devojano,
HAJ-HAJ!
Pričekaj me, devojano,
Da se ženim, još je rano . . .
Da gledam, da vidim,
Da se promislim,
Da gledam, da vidim,
Da se promislim.

4. Volem tebe, slatko luče,
HAJ-HAJ!
Volem tebe, slatko luče,
Al' me srce drugoj vuče.
Volim te, volim te,
I još druge dve.
Volim te, volim te,
I još druge dve.

5. Volim smeđu, volim plavu
HAJ-HAJ!
Volim smeđu, volim plavu,
Dušu dajem za garavu,
Od te tri, od te tri:
Ne znam koju bi'? . . .

Puklo je, puklo je
Srce na troje! . . .

Po pevanju muškog hora iz Pomaza (Pomáz)
pod upravom *Ignjata Čobana*
Stihovi i melodija: *Marko Nešić*
Novi Sad
1908

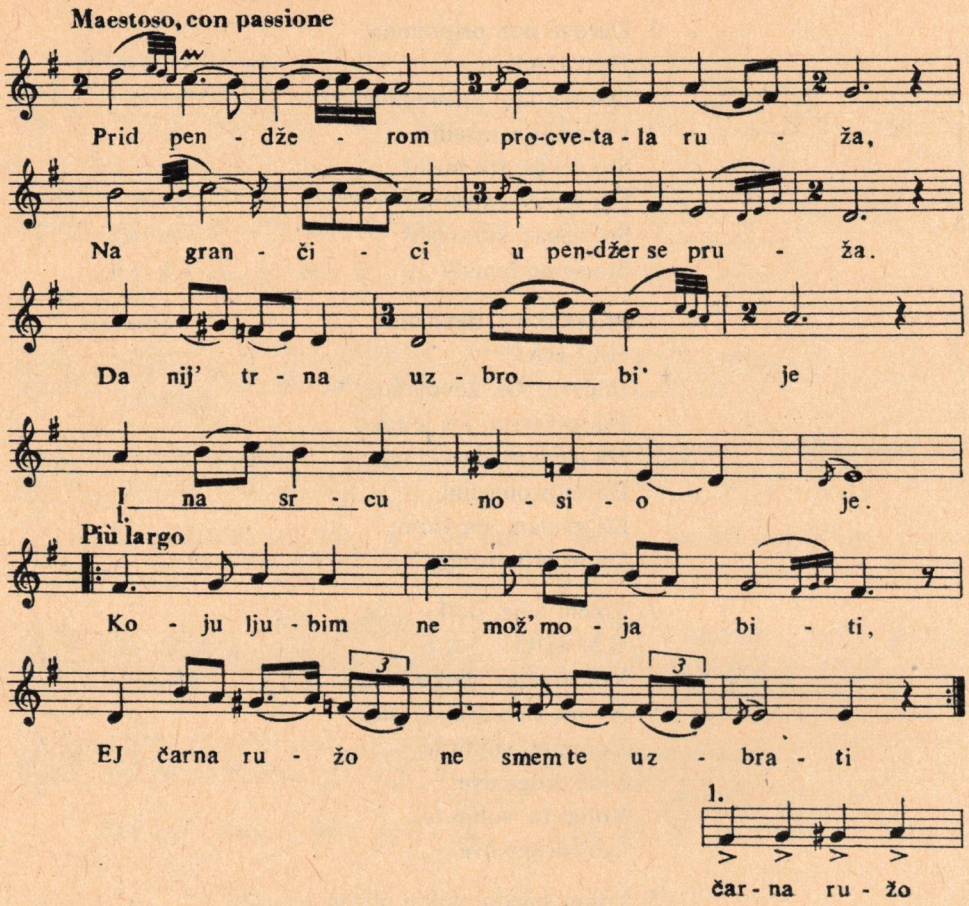

Prid pendžerom procvetala ruža,
Na grančici u pendžer se pruža.
Da nij' trna uzbro bi' je
I na srcu nosio je.
Koju ljubim ne mož' moja biti
EJ, čarna ružo ne smem te uzbrati.

Jedno drugom kad nismo suđeni,
Zašto da smo tako zaljubljeni?
Bolje da smo na daljini,
Ne znajuć se, preminuli.
Čarna ružo, vik će me boliti
EJ, neuzbrana što ćeš uvenuti.

Kad uveneš, onda 'š moja biti,
Uvenutu ja ću te skupiti
U nidarcu, na srdašcu
Nosiću te divnom slašću . . .
Al' kad umrem, ti ćeš me kititi,
EJ, čarna ružo; na vik moja biti!

Stihovi *Ivana Petreša – Čudomila*, (1876–1937) župnika rodom iz Kaćmara, Melodija znamenitog violiniste *Joce Mlinka – Mimike* iz Mola. Početak 20. veka. (Reči po današnjem pevanju)

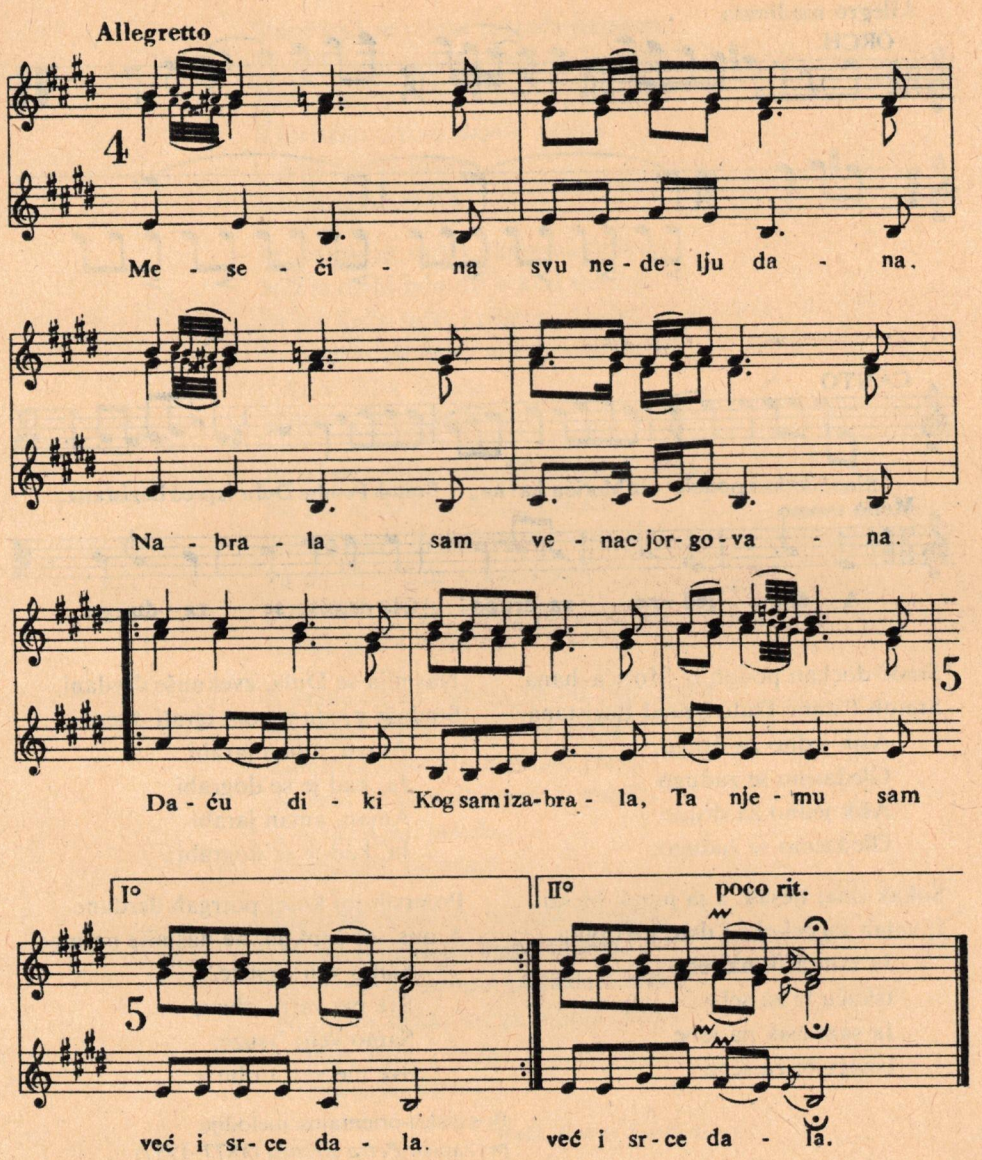

Mesečina svu nedelju dana
Nabrala sam venac jorgovana.
Daću diki kog sam izabrala,
Ta njemu sam već i srce dala.

Košulju sam već sašila tanku,
Svom jaranu, svom rođenom Stanku.
Njemu zlatnu, a svekru od svile:
Nema takve ni u bele vile!

Iz pozorišnog komada *Naši seljani*
Stihovi: *Mita Popović* (1841. Baja, 1888. Bp.)
Muzika: *Jovan Paču*
(1846. Subotica, 1902. Zagreb)

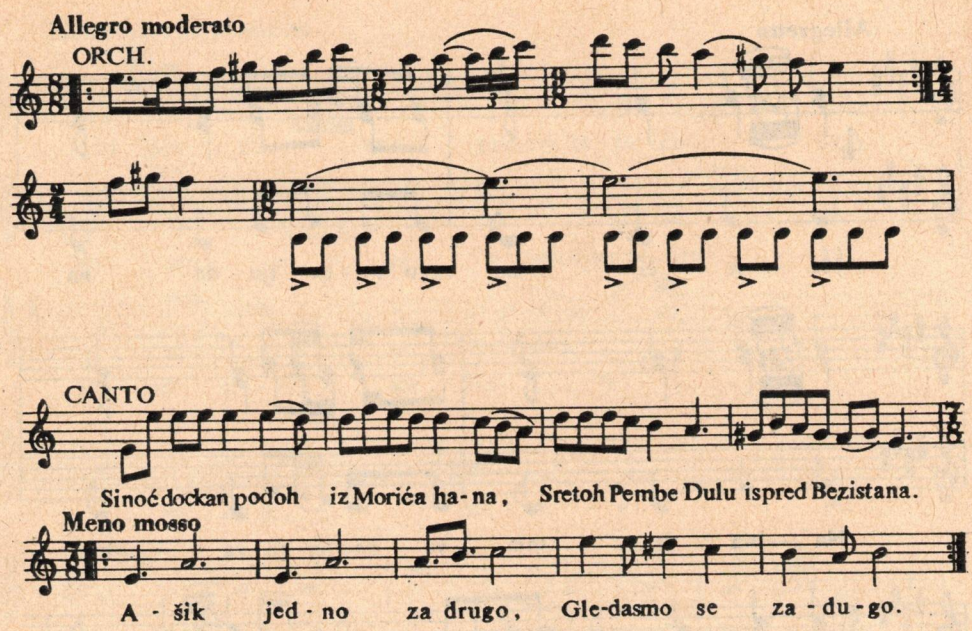

Sinoć dockan pođoh iz Morića–hana,
Sretoh Pembe Đulu ispred Bezistana.
Ašik jedno za drugo,
Gledasmo se zadugo
Ašik jedno za drugo,
Gledasmo se zadugo.

Sokak onaj tjesan, a ja junak bjesan
I, valah joj rekoh: i dva, i tri puta,
Ja sam ašik na tebe
Iskaću te za sebe
Ja sam ašik na tebe
Iskaću te za sebe.

Nasmija se Đula, zveknuše đerdani,
Stadoše preda mnom igrati dućani.
Aman, aman jarabi
Ja, kad je se dograbi
Aman, aman jarabi
Ja, kad je se dograbi:

Pomrsih joj kose, potrgah đerdane
A ona se: čapkun, ne nasmije na me
Samo veli: 'rsuze,
Sve me vatra obuze
Samo veli: 'rsuze,
Sve me vatra obuze.

Bosansko-orientalna melodija
po zapisu *Petra Krstića* (1877–1957)
(Na istu melodiju, ali već na kafanski način peva se *Emina Aleksе Šantića*)

Sinoć kad se vratih iz topla hamama,
Prođoh pokraj bašte staroga imama;
Kad tamo u bašti, u hladu jasmina,
S ibrikom u ruci stajaše Emina.
|: Ašik, Ajša, javaša
Konja jaše subaša :|

Ja, kakva je, pusta, tako mu imana,
Stid je ne bi bilo da je kod sultana!
Pa još kada šeće, i plećima kreće . . .
Ni hodžin mi zapis više pomoć neće! . . .
|: Ašik, Ajša, javaša
Konja jaše subaša :|

Ja joj nazvah selam. Al' moga mi dina,
Ne šće ni da čuje lijepa Emina,
No u srebrn ibrik zahitila vode,
Pa po bašti đule zalivati ode.
|: Ašik, Ajša, javaša
Konja jaše subaša :|

S grane vjetar duhnu, pa niz pleći puste
Rasplete joj one pletenice guste.
Zamirisa kosa k'o zumbuli plavi,
A meni se krenu bururet u glavi! . . .
|: Ašik, Ajša, javaša
Konja jaše subaša :|

Malo ne posrnuh, mojega mi dina,
Al' meni ne dođe lijepa Emina.
Samo me je jednom pogledala mrko,
Niti haje alčak, što za njome crko'! . . .
|: Ašik, Ajša, javaša
Konja jaše subaša :|

Reči *Alekse Šantića*

Moderato
Soli

A- la i - maš čarne o - či, daj da ih gle-dam ja.

A- la i - maš čar-ne o - či, daj da ih gledam ja!

Tutti

Daj, daj cu-ro daj, daj da ih gledam ja.

Daj, daj cu-ro daj, Aj da ih gle - dam ja!

Ala imaš čarne oči, daj da ih gledam ja.
Ala imaš čarne oči, daj da ih gledam ja.
Daj, daj curo daj,
daj da ih gledam ja.
Daj, daj curo daj,
aj, da ih gledam ja!

Ala imaš ruse kose, daj da ih mrsim ja.
Ala imaš ruse kose, daj da ih mrsim ja,
Daj, daj curo daj,
daj da ih mrsim ja.
Daj, daj curo daj,
aj, da ih mrsim ja.

Ala imaš bele ruke, daj da ih grlim ja.
Ala imaš bele ruke, daj da ih grlim ja.
Daj, daj curo daj,
daj da ih grlim ja.
Daj, daj curo daj,
aj, da ih grlim ja!

Ala imaš medna usta, daj da ih ljubim ja.
Ala imaš medna usta, daj da ih ljubim ja.
Daj, daj curo daj,
daj da ih ljubim ja.
Daj, daj curo daj,
aj, da ih ljubim ja!

Kompozicija
I. Bajića
Kako se peva u
Batanji (Battonya)

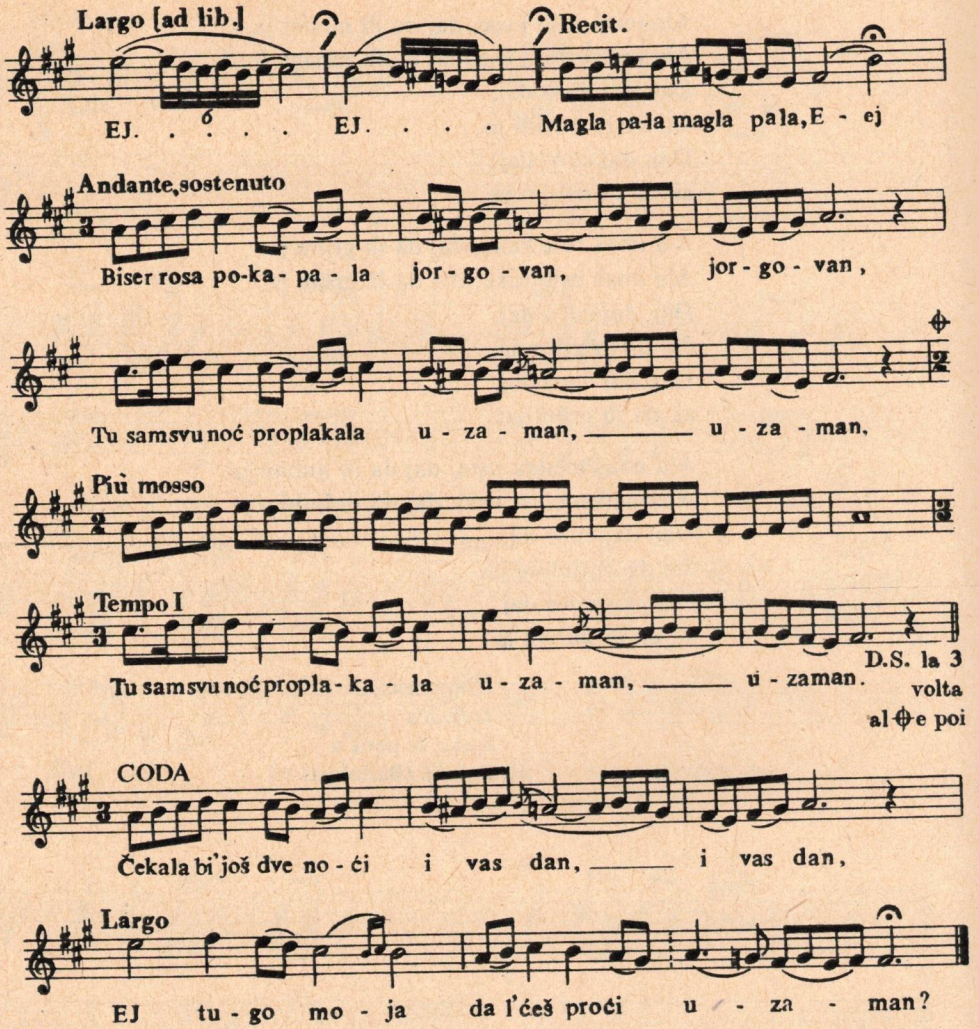

EJ . . . EJ . . .
Magla pala, magla pala EJ.
Biser rosa pokapala jorgovan, jorgovan,
Tu sam svu noć proplakala uzaman, uzaman,
Tu sam svu noć proplakala uzaman, uzaman.

Dragi reče, dragi reče EJ.
– Doći ću ti prvo veče u akšam, u akšam,
A što reče pa poreče da čekam, da čekam,
A što reče pa poreče da čekam, da čekam?

Reči: *M. Petrović – Seljančica*
Muzika: *Isidor Bajić*

PRILOG

PESME NARODA JUGOSLAVIJE

Pošto su – kao što smo to već u uvodu rekli – naše etničke grupe većim delom došle sa juga (tačno rečeno, njihovo prisustvo u našim ovamošnjim krajevima je posledica dvostruke seobe) nužno je da se ukaže ukratko na stanje muzike kod ostalih Južnih Slovena, pošto se mnoge od tih i takvih pevaju i u našim krajevima.

Kao opšti zaključak možemo reći, da:

1. Stari tonski rodovi su samo delimično sačuvali svoj tzv. „netemperovani" vid i da su u ovom području postali dijatonski obojeni, i stvorili osnovu za jednu vrstu novonastale vokalne polifonije.

2. Orientalni uticaji, koji su osetni u svim zemljama koje su vekovima bile pod turskom vlašću, u našim krajevima su ostali u pojednostavljenom vidu, bilo da se to tiče tonalnih ili ritmičkih obeležja.

Smatrao sam za potrebno, da saopštim i pesme prvobitnih područja naših doseljenih etničkih grupa, da se vidi, šta je i kako ostalo od staroga, šta se izgubilo ili iz temelja promenilo, a šta je stvoreno među već novonastalim okolnostima.

Iz istog razloga sam u Prilogu saopštio i po nekoliko pesama ostalih slovenskih i njima susednih naroda.

I ono što je u upadljivoj meri zajedničko kod svih, a to je

a) uzan melodijski raspon,

b) prisustvo netemperovanih skala ili tonova,

c) odnos melodije i teksta,

d) neke izvođačke karakteristike (uzvici na kraju obrednih pesama, gutanje poslednjeg sloga i sl.),

i ono, što je za svakog posebno specifično.

Iako još nije došlo vreme jedne čisto naučne sinteze, ipak mislim, već i sada je potreban makar i ovoliko letimičan pregled, da bi mogli sagledati mesto našega ovamošnjega usmenog predanja u svetlu tradicija slovenskih naroda i istočne Evrope uopšte.

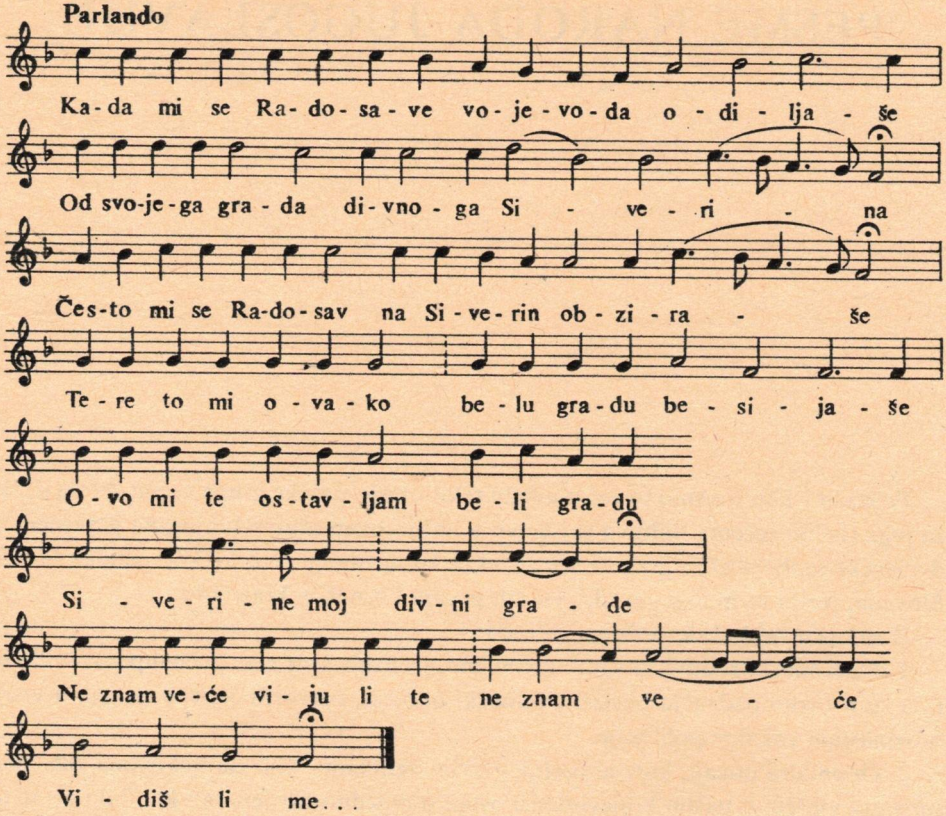

Kada mi se Radosave vojevoda odiljaše
Od svojega grada divnoga Siverina
Često mi se Radosav na Siverin obziraše
Tere to mi ovako belu gradu besijaše
Ovo mi te ostavljam beli gradu
Siverine moj divni grade
Ne znam veće viju li te ne znam veće
vidiš li me . . .

Chadamise Radosave uoyeuoda oddigliasce,
Od suoyega grada difnoga Siuerina
Cestomise Radosaf na Siuerin obzirasce,
Tereto mi ouacho Bellu gradu besiyasce:

Ouomite ostaugliam Belli gradu Siverine moy
Diuni grade
Nezman uechie uiyuli te, neznam uechie,
Uidisc li me.

Hvar (Stari Grad)
1548
Iz: Ribanja i ribarskog prigovaranja
Petra Hektorovića
Prva, notama zabeležena naša melodija, uopšte.
(Pravopis je italijanski.)

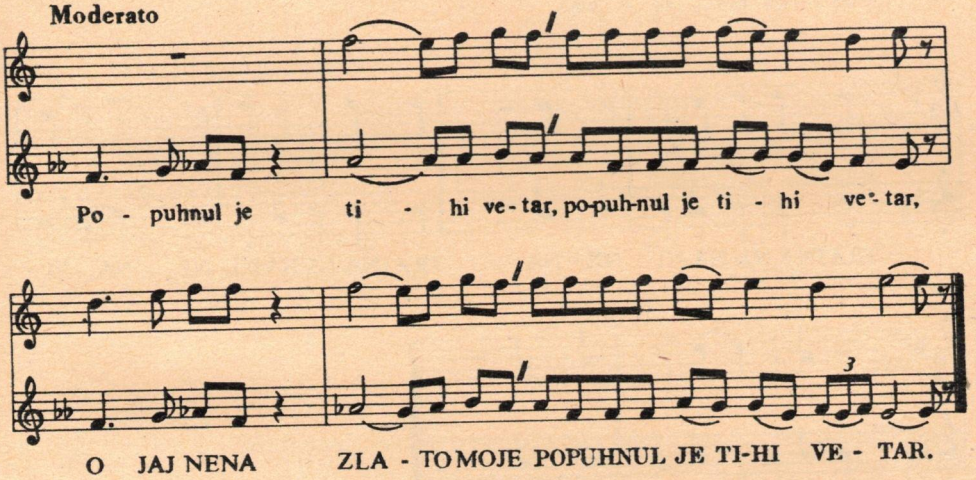

Popuhnul je tihi vetar,
Popuhnul je tihi vetar,
OJAJ . . . NENA, ZLATO MOJE,
Popuhnul je tihi vetar.

Tihi vetar od Levanta
i odnesal Mari krunu.
Sprogovara lipa Mare:
– Ajme meni, kruno moja!
Ki bi meni krunu našal,
njegova bin juba bila.

Šli iskat ju dva Bakrana,
dva Bakrana, tri Ričana
i još jedan crni Moro.
Našal ju je crni Moro.
A govori lipa Mare:
– Volila bin krunu zgubit,
neg crnoga Mora jubit.

Istra
Z.: *S. Zlatić*

Gagliarda

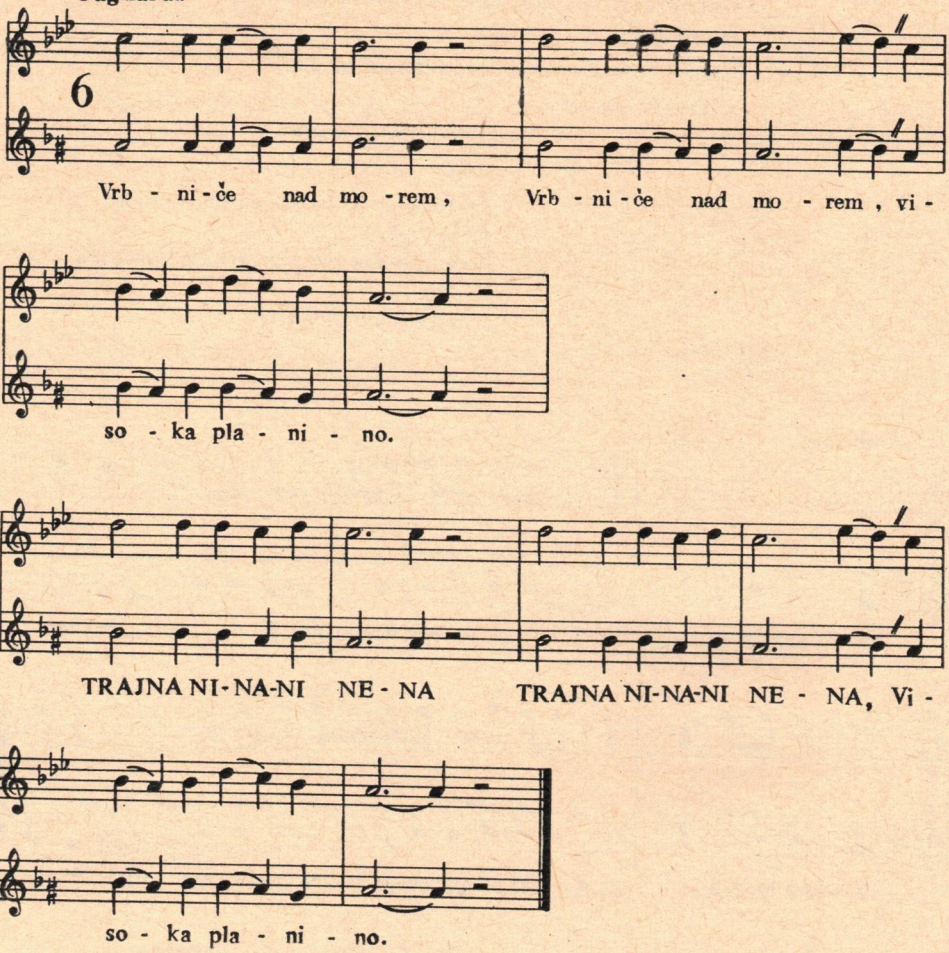

Vrbniče nad morem,
Vrbniče nad morem visoka planino;
OJ, TRAJNANINANI NENA,
OJ, TRAJNANINANI NENA,
Visoka planino!

Va tebi se goje po izbor divojke.
Jedna drugoj veli: – Stan gori, sestrice,
da mi donesemo te hladne vodice,
da mi zalijemo te naše rožice:
drobnu mažuranu i sitan bosiljak!

Hrvatsko primorje (otok Krk)
Z.: *I. Matetić-Ronjgov*

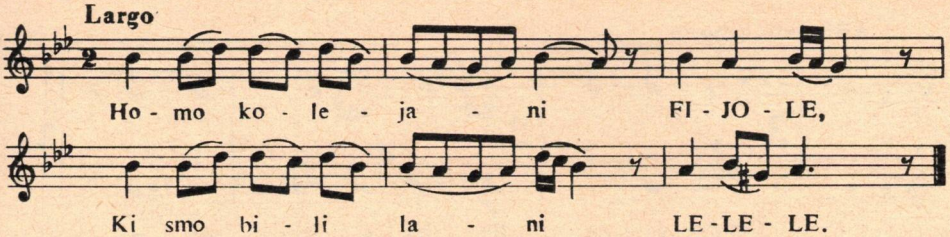

Homo kolejani
FIJOLE,
Ki smo bili lani
LELELE.

Ča to tamo škripje,
Pave toči vino,
Ča to tamo šuška,
Mare grabi smokve.

Hoće nan jih dati,
Tamo su nan pravili,
Da ste krnca palili,

Dajte nan ga vaje pol,
Da ne gremo u tuji dvor,

Dajte nan ga glavu,
Za 'nu svetu Klaru,

Dajte nan ga pečenju,
Za 'nu svetu Jelenu,

Dajte nan ga kobasu,
Čim mi kralja opasu,

Dajte nan ga bokunić,
Ča klademo u lončić.

Koledarska
Hrvatsko primorje

Z.: *N. Karabaić*

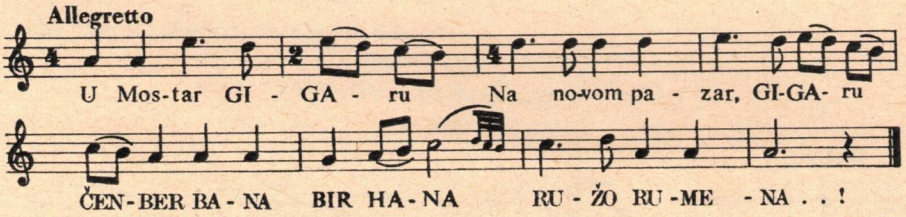

U Mostar – GI – GA – ru
Na novom pazar – GI – GA – ru
ČENBER BANA, BIR HANA
RUŽO RUMENA!*

Prodaju se babe i djevojke:
Za groš bake, za dinar djevojke,
Babe stare za četiri pare.

Hercegovina Z.: *L. Kuba*

* (tur.) Prsten meni, jedan tebi

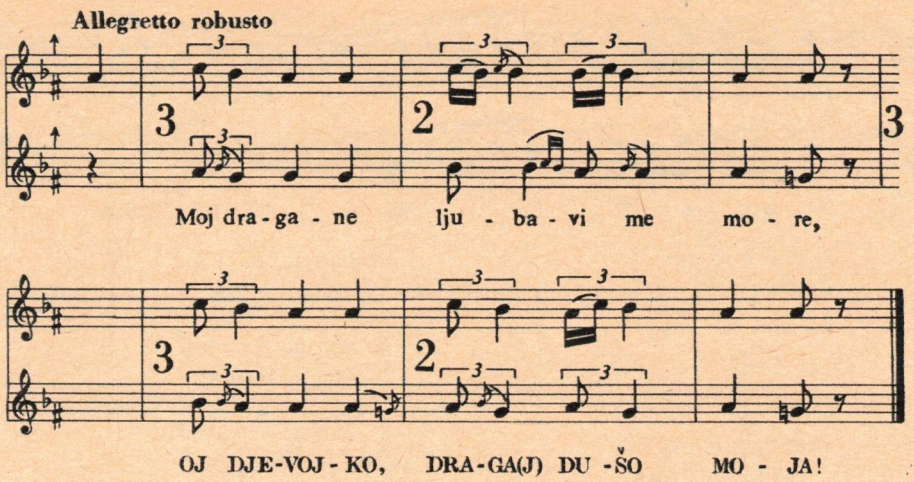

Moj dragane ljubavi me more,
OJ DJEVOJKO DRAGA(J) DUŠO MOJA
Pa ne mogu spavati do zore
OJ DJEVOJKO DRAGA(J) DUŠO MOJA.

Poljubi me i ujedi diko,
Od mog lica nije gazda niko.
Ja iz Bosne, a mala iz Like
Mili bože ljubavi velike.

Bosanska Krajina
Dinarsko dvoglasno pevanje, *kratki glas*,
za pevanje i za ples
Z.: *Vl. Milošević*

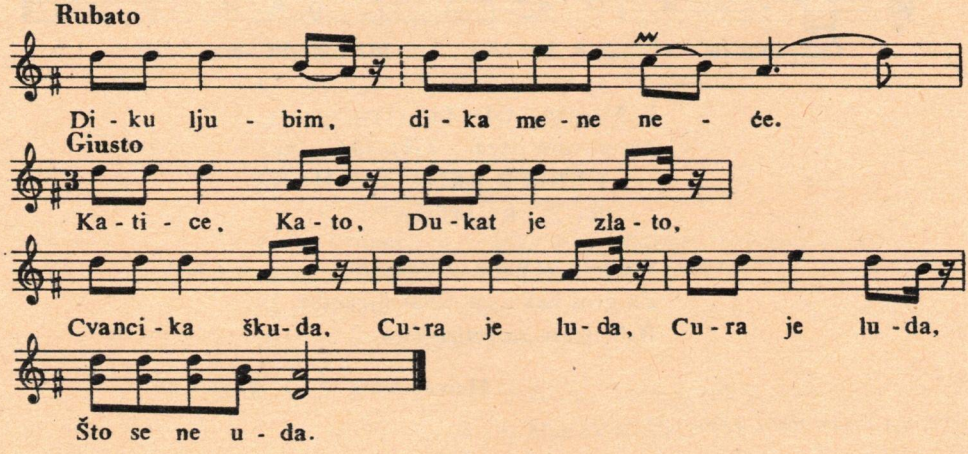

Diku ljubim, dika mene neće.
KATICE, KATO,
DUKAT JE ZLATO,
CVANCIKA, ŠKUDA,
CURA JE LUDA,
CURA JE LUDA
ŠTO SE NE UDA.

Ako neće, moliti ju neću,
Jere mi se nova dika javlja,
Nova javlja, stara zaboravlja.

Hrvatska (Banija)

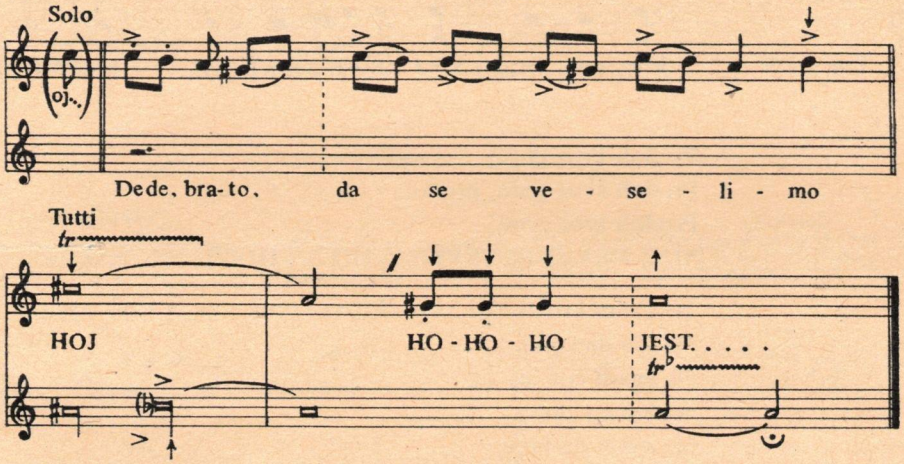

(oj) Dede brato, da se veselimo
HOOOJ, O-HO-HO (jest)!
Da mi svoje grlo ogledamo.

Sretno sjeli, sretno zapjevali,
Punom čašom braći nazdravimo.
Kad pijemo, zašto ne pjevamo,
Nije ovo pivo ukradeno.

Ajde, brate da ga zapjevamo,
Pa još takvo zapjevali nismo.

Rozgalica, Groktilica, (Ojkanje)
Zapadna Bosna, Dalmacija

Z.: *L. Kuba*

Ovo je najstariji način dinarskog dvoglasnog pevanja, koje se tek približno može staviti na uobičajene evropske notne znakove.

Dugački glas.

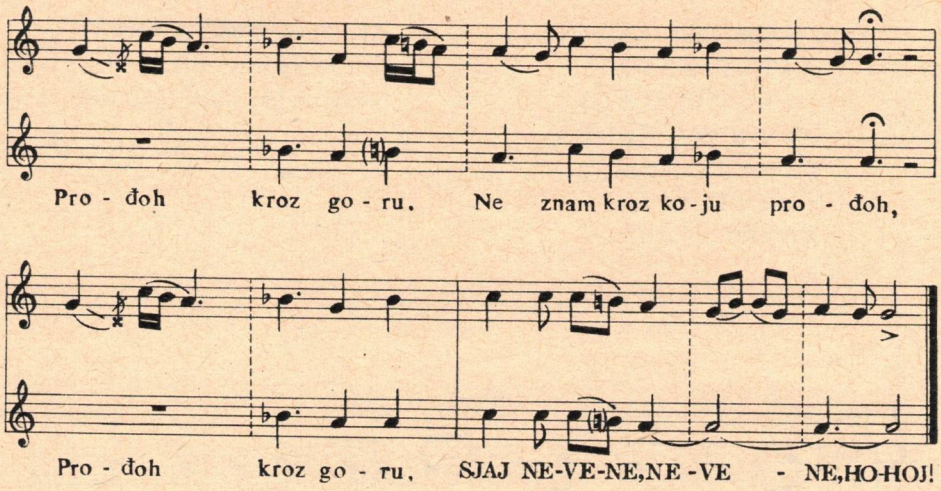

Prođoh kroz goru,
Prođoh kroz goru, prođoh,
Prođoh kroz goru,
SJAJ NEVENE, NEVENE, HO . . . HOOJ . . .!

Ne znam kroz koju,
Nađoh djevojku
Ne znam čija je,
Stadoh na nogu,
Ne znam na koju,
Stade je vriska,
Ne znam što joj je?

– Nuto đidije,
Gdje namiguje!
Valja mu dati,
Janje mu dati,
Nož mu ne dati,
Neka đidija
Zubima čupa:
Neka se muči,
Dok s' ne nauči!

– Valja mu dati,
Kondira vina,
Vino mu dati,
Čaše ne dati,
Neka đidija

Kondirom pije
Neka se muči,
Dok s' ne nauči!

– Valja mu dati
Mene djevojku,
Mene mu dati,
Ne dat' postelje,
Neka đidija
Na zemlji spava,
Neka se muči,
Dok s' ne nauči!

Hercegovina
Z.: *Vuk St. Karadžić*
– *Cvj. Rihtman*

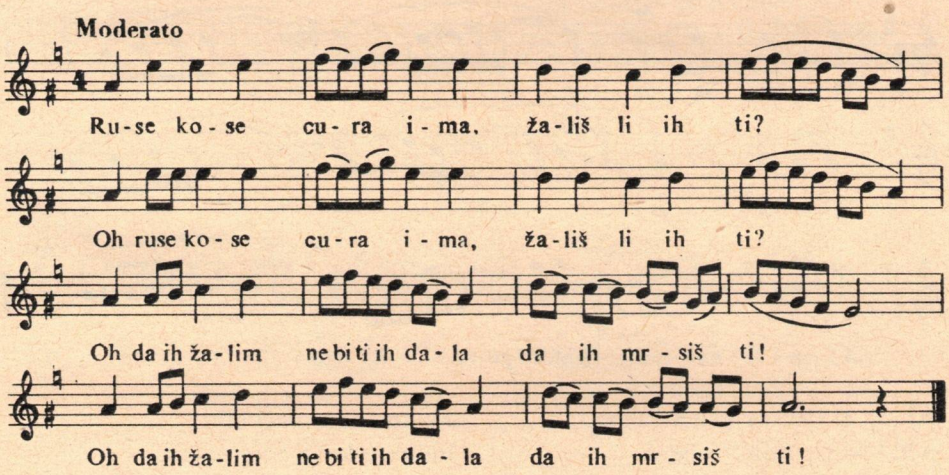

Ruse kose cura ima, žališ li ih ti?
OH, ruse kose cura ima, žališ li ih ti?
– OH, da ih žalim
Ne bi' ti ih dala,
Da ih mrsiš ti!

Belo lice cura ima, žališ li ga ti?
OH, belo lice cura ima, žališ li ga ti?
– OH, da ga žalim
Ne bi' ti ga dala,
Da ga ljubiš ti!

Crne oči cura ima, žališ li ih ti?
OH, crne oči cura ima, žališ li ih ti?
– OH, da ih žalim,
Ne bi' ti ih dala,
Da ih piješ ti!

Popularna gradska melodija Turaka (sa početka prošloga veka), poznata u celoj tadašnjoj Imperiji, ima tekstove na svim mogućim jezicima, pa tako i na našem

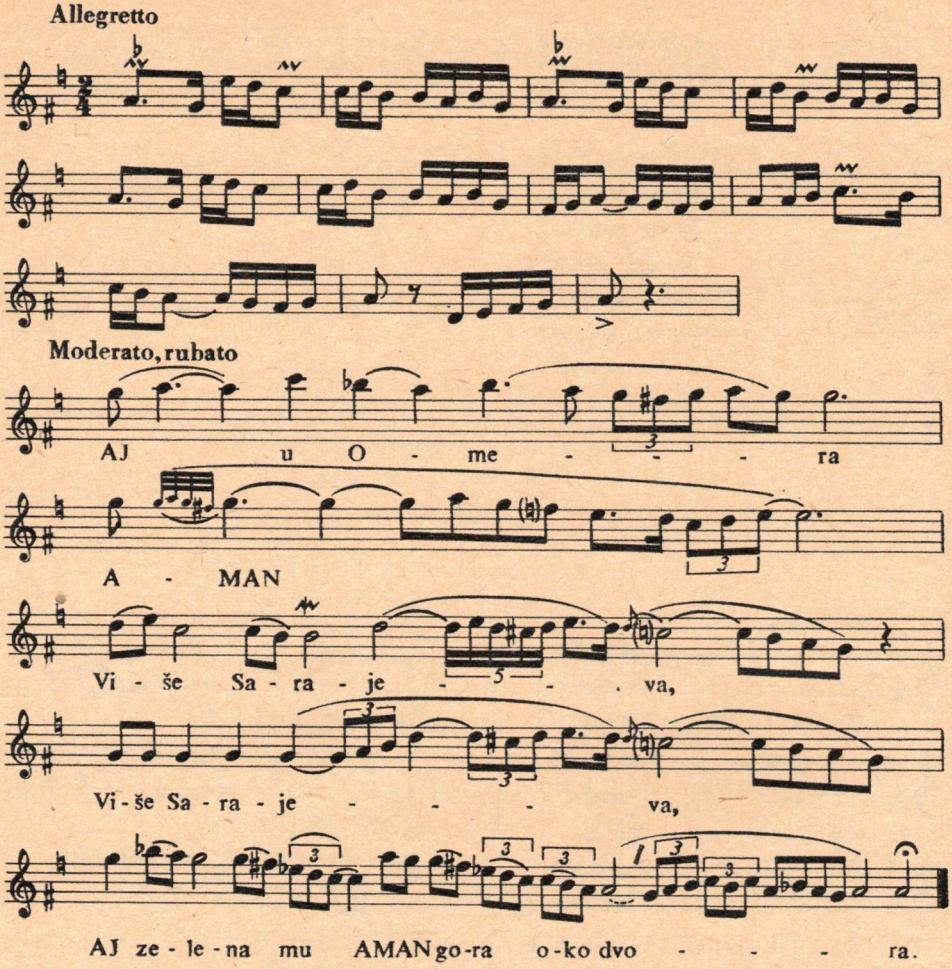

AJ . . . U Omera više Sarajeva,
AMAN . . . Više Sarajeva,
AJ . . . U Omera više Sarajeva.

Zelena mu gora oko dvora,
I u gori zelena livada,
Na livadi kolo uhvaćeno,
U tom kolu ljuba Damjanova
Sve je kolo glavom nadvisila,
A ljepotom kolo zanijela.
Progovara iz kola Nikola:
– Pokrij lice ljubo Damjanova,
Danas će ti Damjan poginuti
Sa tvojega lica bijeloga . . .

Još to oni u riječi bili:
Puče puška iz gore zelene,
Te udari u kolu Damjana.
Damjan pade, a ljuba dopade:
– Moj Damjane, moje jarko sunce!
L'jepo ti me bješe obasjalo,
Al' mi brže za goricu zađe!
– Ljubo moja pitoma ružice,
L'jepo ti mi bješe procvatila,
Al' zaludu kad s' ne kitih tobom . . .!

Poravna pesma, glavni tip bosanske gradske muzike, može se pevati na svaki deseterački tekst

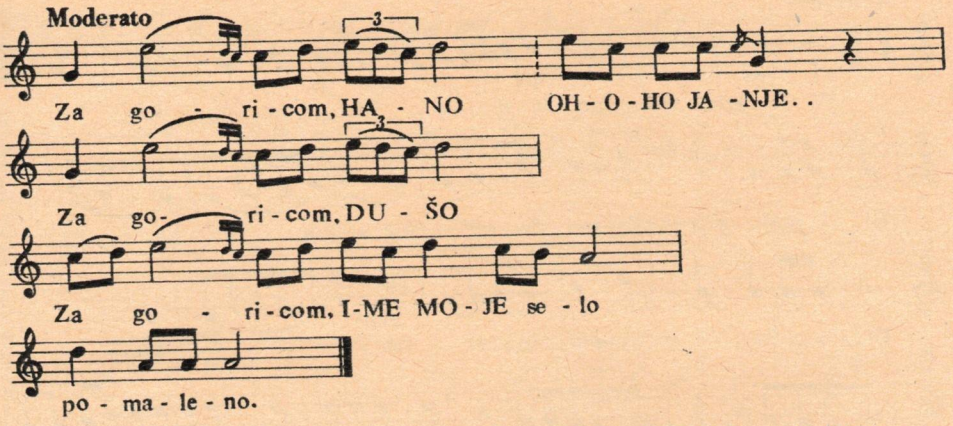

Za goricom HANO
OHOHOHO, JANJE . . .
Za goricom DUŠO,
Za goricom IME MOJE
Selo pomaleno.

Ja prošetah rahičkim sokakom
Sve djevojke pendžer zatvorile,
Samo moja pendžer otvorila.
– Daj mi prodaj pola bašče svoje,
Da zasadim žute limunove,
Kad naiđem, nek limun miriše.

Seoska
Bosna (Posavina)

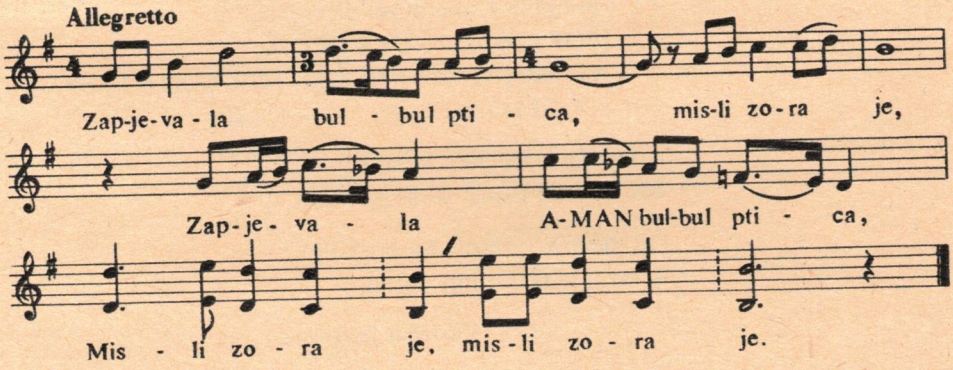

Zapjevala BULBUL – ptica, misli zora je,
Zapjevala AMAN bulbul ptica,
Misli zora je,
Misli zora je.
– Ustaj Kato, ustaj zlato, spremaj darove!
– Ja sam mlada, ja sam luda, nemam darova.
– Kad si mlada, kad si luda, što se udaješ?
– Udala me stara majka, nisam ni znala.

Varoška iz Bosne

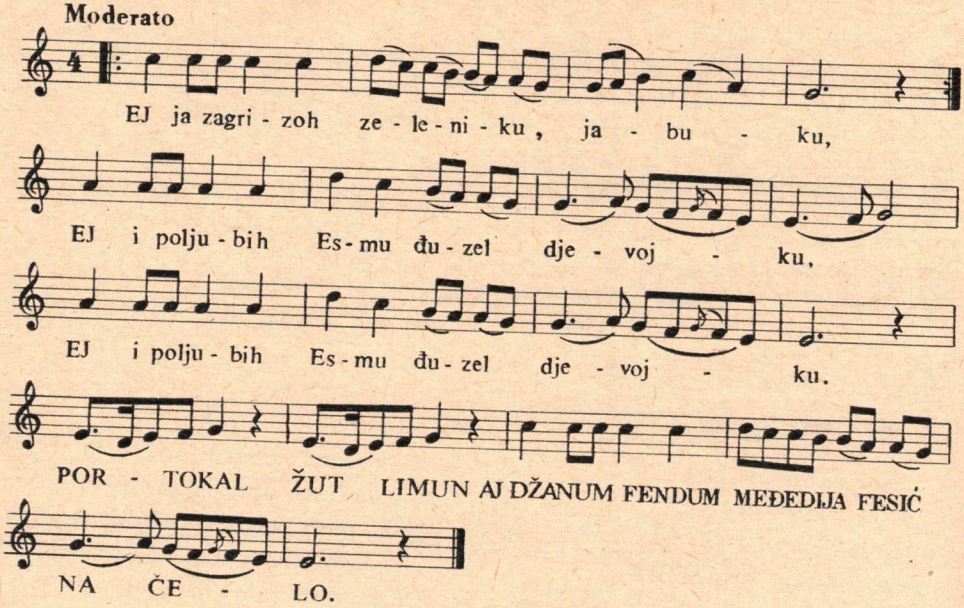

EJ, ja zagrizoh zeleniku jabuku
EJ, ja zagrizoh zeleniku jabuku,
EJ, i poljubih Esmu đuzel-djevojku,
EJ, i poljubih Esmu đuzel-djevojku.
(PORTOKAL, ŽUT LIMUN,
AJ, DŽANUM FENDUM, MEĐEDIJA FESIĆ
NA ČELO.)

A kakva je zelenika jabuka,
Još je slađa Esma đuzel-djevojka.

Oj, djevojko, zlatna moja zlatijo,
A ko ti je takvo ime nadio.

Varoška iz Bosne

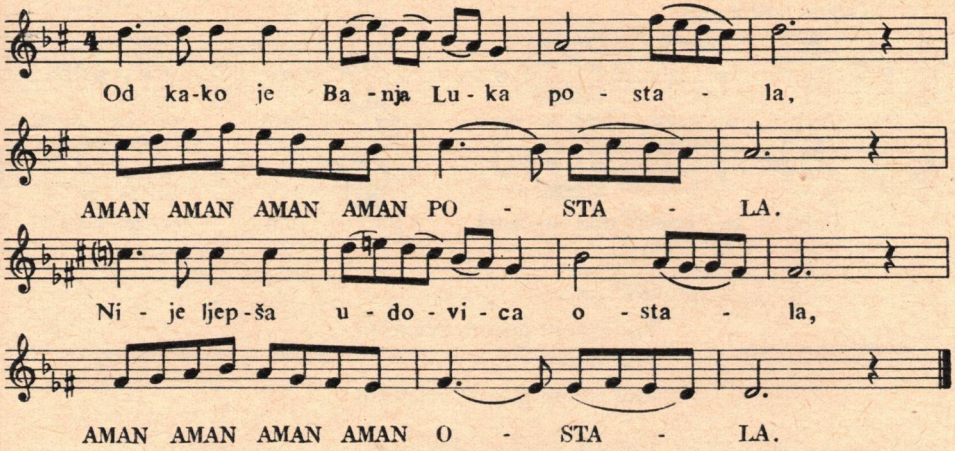

Od kako je Banja Luka postala,
AMAN AMAN AMAN AMAN postala,
Nije ljepša udovica ostala,
AMAN AMAN AMAN AMAN ostala.

Nego što je Džafer-bega kaduna.
Na njojzi su od sedefa nanule,
Na nanule sandal-gaće panule.
Nju mi prosi sarajevski kadija.
Ona neće sarajevskog kadiju
Nego hoće sarajevskog bekriju.

sedef (tur.) = od školjke
sandal (tur.) = polusvilena tkanina
kadija (tur.) = sudija po islamskom zakonu

Varoška pesma
Iz Bosne i drugih gradova na Balkanu

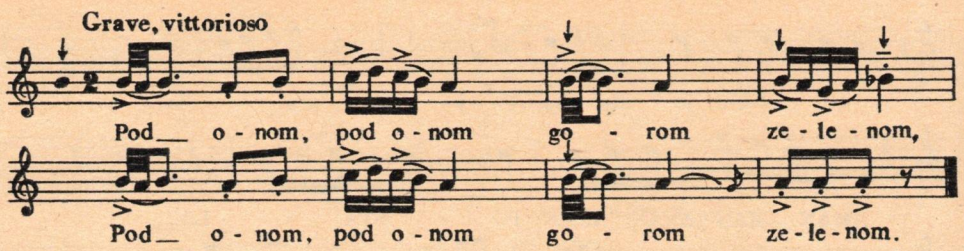

Pod onom,
Pod onom gorom zelenom,
Pod onom,
Pod onom gorom zelenom.

I onom Lovćen planinom
Malo se selo videlo
U selu kolo igralo,
U kolu moja đevojka.
– Po čem' je momče poznaješ?
– Sve moje pjesme pjevaše,
Sve moje igre igraše.

Crna Gora (opšte poznata)

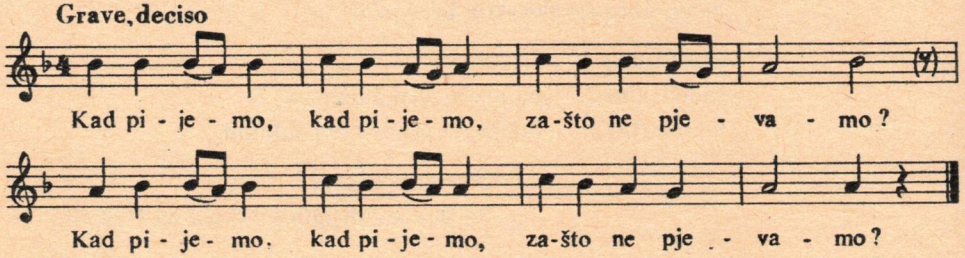

Kad pijemo,
Kad pijemo,
Zašto ne pjevamo
Nije ovo pivo pokradeno,
No domaćin za novce kupio,
Sve za novce i bijele ovce!

Slavska
Crna Gora (Žabljak)
Z.: *M. Vasiljević*

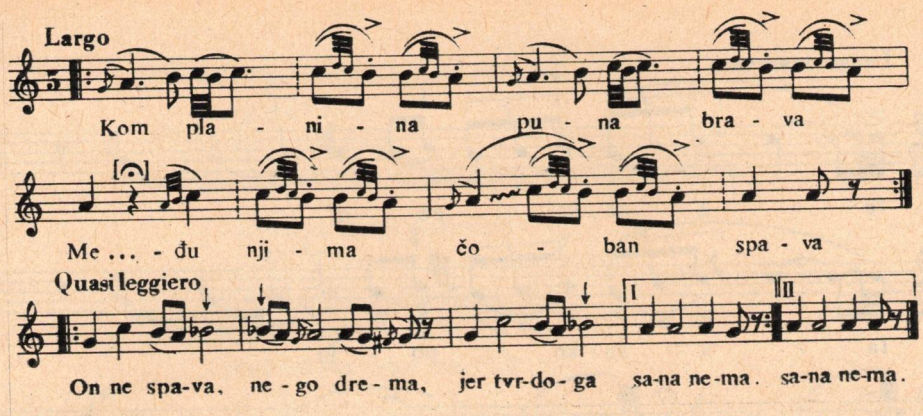

Kom planina puna brava
Među njima čoban spava.
On ne spava nego drema,
Jer tvrdoga sana nema.

I ako ga san prevari,
Na um su mu bjeli bravi,
Broji jednu, broji dvije;
Nema njemu najmilije.

To viđela cura mlada,
Ostavila svoja stada,
Pa njegove ovce vrće,
Na svoje se ne obrće.

Kad mu vrati bjele brave,
Sjede momku pored glave,
I ovako cura zbori:
– Divna li ga Bože stvori,
Divna momka plava oka,
Ima li ga do istoka?

– OJ, đevojko, divna soja,
Je l' kod tebe ovca moja?
– Man' s' čobane, ovce tvoje,
No ti ljubi lice moje!

Čobanska, Crna Gora (Ivangrad)
Z.: *M. Vasiljević*

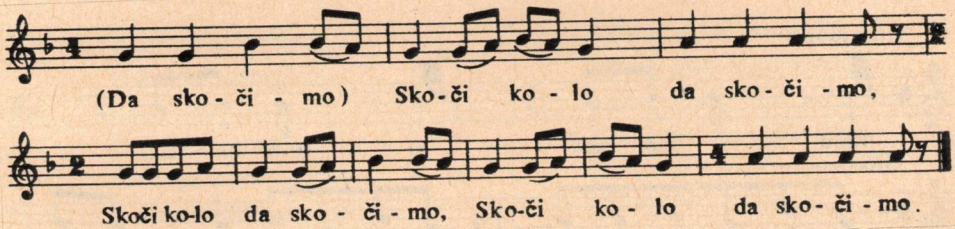

Skoči kolo, da skočimo,
Da vidimo, ko će bolje,
A ja vidim ko ne može.

Kolo, kolo, hvatajmo se,
Bjele ruke pridržte se,
Lake noge podskočite,
Svako dobro doskočite.

Skoči kolo, da skočimo,
Da vidimo, ko će bolje,
Britku sablju pripasuje,
Da mu bolje pozvekuje.

Zetsko kolo
Crna Gora (opšte poznata)

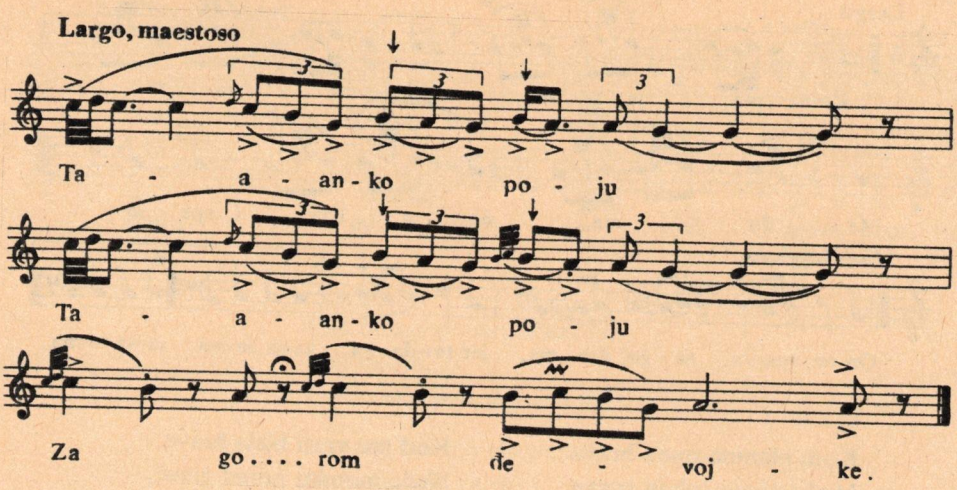

Tanko poju,
Tanko poju,
Za gorom đevojke,
Za gorom đevojke,

Tanko poju, daleko se čuju.
– Pjevaj Maro, moje jagnje malo,
Pjevaj Maro, dokle si đevojka,

Pomanje ćeš kad kod mene dođeš!
Na um će ti padat' đevovanje:
– Car li bijah dok đevojka bijah,
A sad jadna ni car ni đevojka.
Đevovanje: to je carovanje,
Nevovanje: to je jadovanje,
Pa ćeš, jadna, često popjevati!

Svadbena (na čobanski glas)
Crna Gora (Andrijevica)
Z.: *M. Vasiljević*

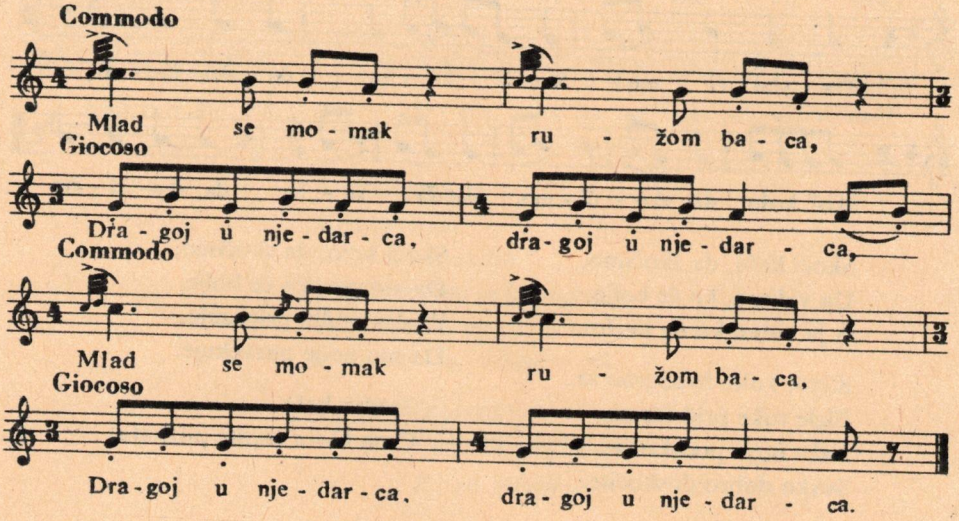

Mlad se momak ružom baca,
Dragoj u njedarca,
Dragoj u njedarca,
Mlad se momak ružom baca, dragoj u njedarca,

Đevojka ga mrko pogledala:
– Da-nu momče, ne šali se sa mnom,
Jer sam noćas grdne snove snila:
Da sam s tobom na izvoru bila,
I pred tobom svoje lice mila.

Crna Gora
Z.: *M. Vasiljević*

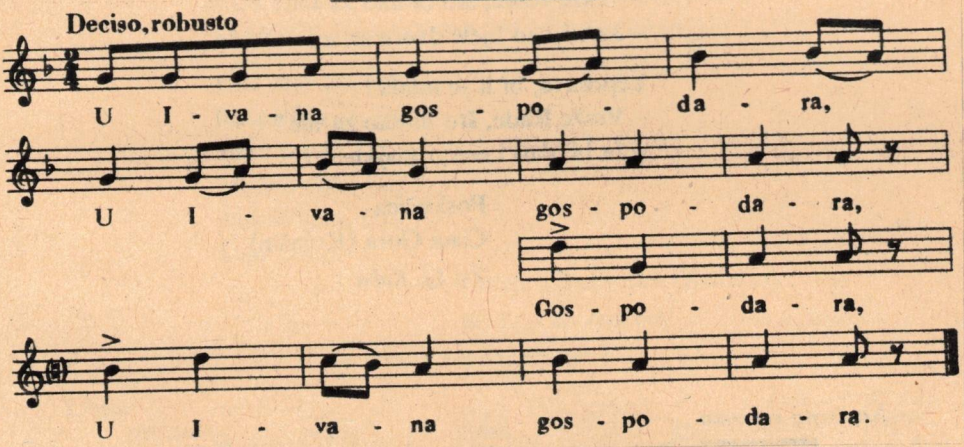

U Ivana gospodara,
U Ivana gospodara,
Gospodara,
U Ivana gospodara.
Sadih jelu na planinu,
A uz jelu žutu dunju,
Žutu dunju i nerandžu.
Navrnuh joj žumber vodu,
Stavih stražu – mladu momu,
Pa otidoh niz planinu,
Ne obiđoh za godinu,
Za godinu, ni za dvije.
Često meni glasi do(ho)de:
Da se jela osušila,
Žuta dunja uvenula,
Žuta dunja i nerandža;
Mlada moma preminula.
Sedlaj konja, 'ajd' da viđu!
Kad izađoh na planinu,
Ne mogah se primaknuti:
Od visine vite jele,
Od mirisa žute dunje,
Žute dunje i nerandže,
Od šumora žumber vode,
Od ljepote mlade mome!

Svadbena
Crna Gora (Boka Kotorska)
Z.: *M. Vasiljević*

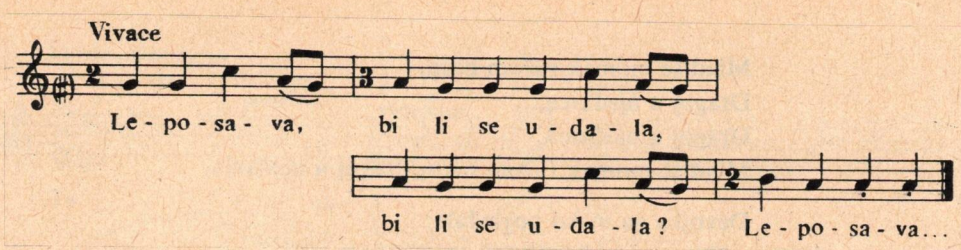

Leposava, bi li se udala,
bi li se udala?
Leposava, . . .
Vraže Rade, što bi dao za me?
– Ja bi' dao bjele ovce za te.
Leposava, bi li se udala?
– Vraže Rade, što bi dao za me?
– Ja bi' dao bjele dvore za te.

Leposava, bi li se udala?
– Vraže Rade, što bi dao za me?
– Ja bi' dao i oca, i majku . . .!

Poskočica
Crna Gora (Kolašin)
Z.: *Lj. Kuba*

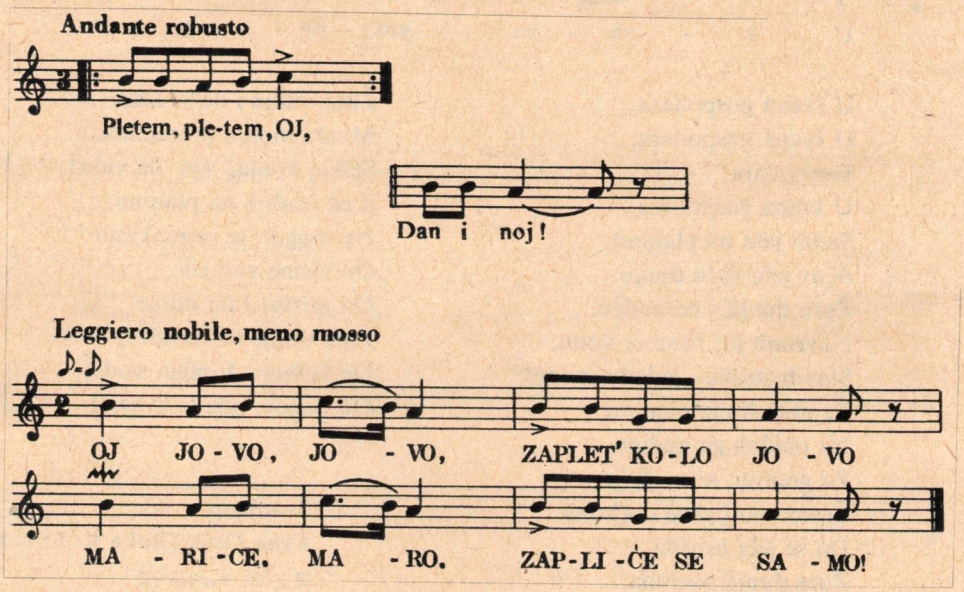

Pletem, pletem, OJ,
Sitan tanac, OJ,
Mučnu igru, OJ,
Moma igra, OJ
Dan i noj!
OJ, JOVO, JOVO, ZAPLET' KOLO, JOVO!
– MARICE, MARO, ZAPLIĆE SE SAMO!

Ko ga pleo, OJ,
Nek' raspliće, OJ,
Sitan tanac, OJ,
Mučnu igru, OJ,
Moma igra, OJ,
Dan i noj!
– OJ, JOVO, JOVO, RASPLET' KOLO, JOVO!
MARICE, MARO, RASPLIĆE SE SAMO!

Pleo sam ga, OJ,
Rasplešću ga, OJ,
Sitan tanac, OJ,
Mučnu igru, OJ,
Moma igra, OJ,
Dan i noj!

Tanac, Crna Gora (Kolašin)
Z.: Lj. i D. Janković

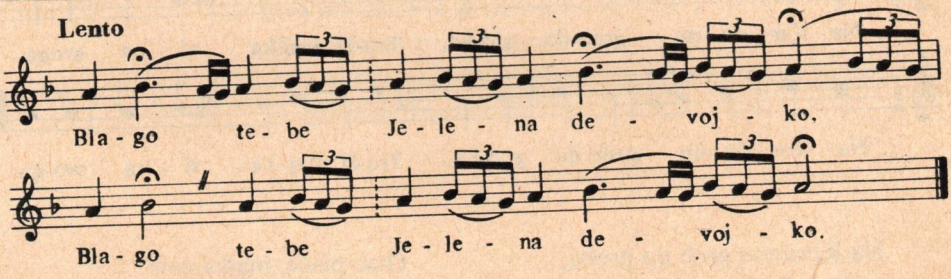

Blago tebe Jelena devojko,
Blago tebe Jelena devojko,

Što ti lepi svatovi dođoše,
Konj do konja, junak do junaka
Ne može se brojem prebrojati,
Niti lepim darom darivati.

Svadbarska, Srbija (Kruševac)
Z.: Vl. Đorđević

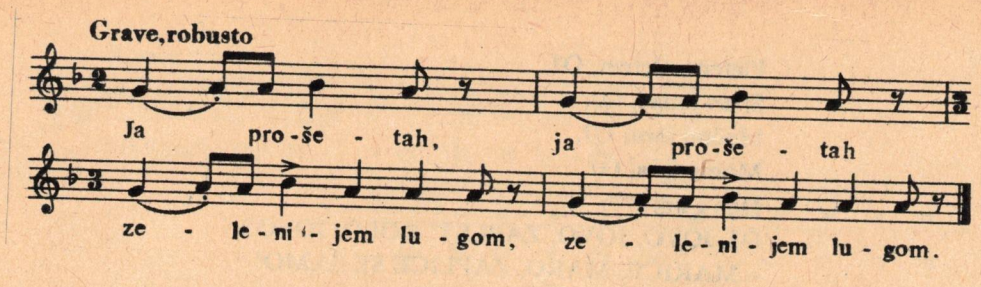

Ja prošetah
Ja prošetah zelenijem lugom,
zelenijem lugom.

Sa đevojkom, nevjernijem drugom,
I sa mojim pelivan đogvinom.
Svezah đogu za jelu zelenu,
A đevojku za bijelu ruku;
Malo trenuh, pa se opet krenuh,
Al' mi nema đoga ni đevojke:
Đogata mi rastrgnuli vuci,
A đevojku odveli hajduci!

Crna Gora (opšte poznata)

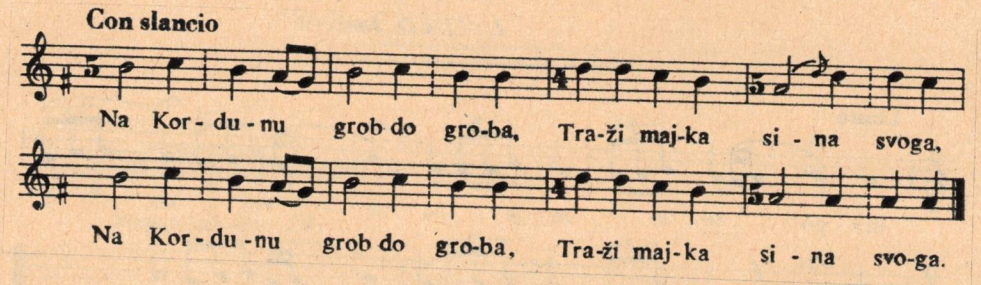

Na Kordunu grob do groba,
traži majka sina svoga.

Na Kordunu grob do groba,
traži majka sina svoga.

Našla ga je, na grob klekla,
i ovako sinu rekla:

– O moj sine, radost moja,
gdje počiva mladost tvoja?

Otac plače, majka cvili:
– Otvori se grobe mili!

Grobak se je otvorio,
sinak majci govorio:

– Ne plač' mila majko moja,
teška mi je suza tvoja.

Teža mi je suza tvoja
nego crna zemlja moja.

Hajde, majko, domu svome,
ne dolazi grobu mome.

Hajde, majko, kaži rodu
da se bori za slobodu!

Partizanska pesma (opšte poznata)

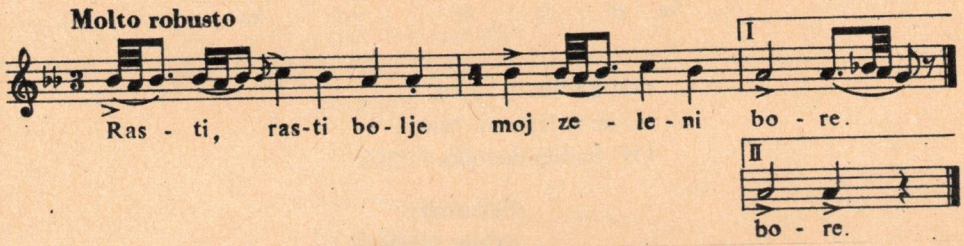

Rasti
Rasti bolje moj zeleni bore
Rasti
Rasti bolje moj zeleni bore,

Da se tebi penjem u vrhove
Da razgledam po zemlji gradove.
Sve bih grade za dva grada dala
Za Cetinje i za Nevesinje.
A' kakvi su ti cetinjski momci!
Sve bih momke za dva momka dala
Za Jovana i za Milovana;
Milovana ja bih milovala,
A Jovana drugarici dala!

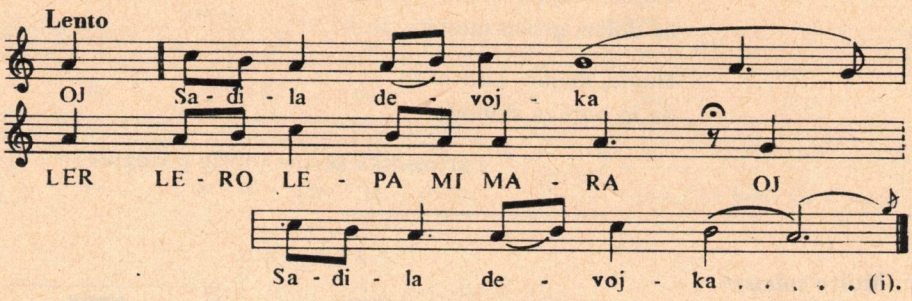

OJ! Sadila devojka
ler-lero, lepa mi Maro,
OJ! Sadila devojka . . . (i).

Žetvarska
Srbija (Svrljig)
Z.: *Vl. Đorđević*

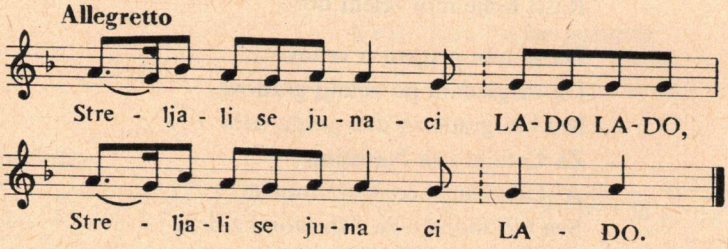

Streljali se junaci
LADO, LADO
Streljali se junaci
LADO!

Na Janjinu planinu;
Koj' ustreli jabuku,
Taj da ljubi devojku.
Ustreli ju jedinac,
On poljubi devojku.

Uvati je za ruku,
Pa odvede kod kuću:
– Evo majke odmene,
Meni bele promene,
Ocu vode studene.

Lazarička
Srbija (Kruševac)
Z.: *Vl. Đorđević*

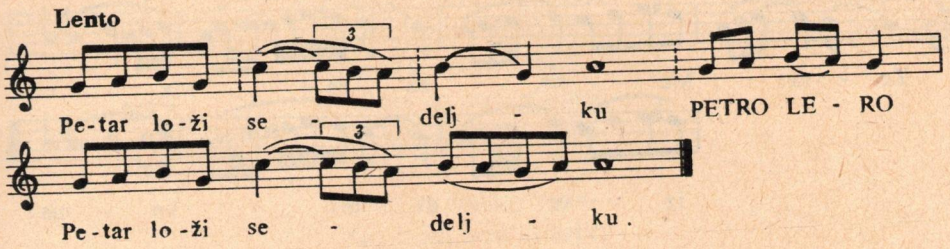

Petar loži sedeljku
PETRO LERO
Petar loži sedeljku.

Petru ljuba ne dođe

Petar mi se naljuti,
Pa sedeljku rasturi.

Sedeljačka, preljska
Srbija (Trstenik)
Z.: *Vl. Đorđević*

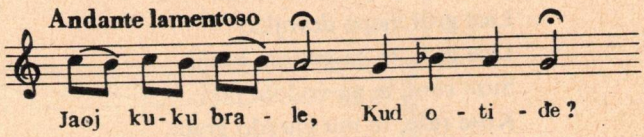

Jao kuku brale
Kud otiđe?

Što ostavi tvoju seju bez zakletve?
Jao milos' nema milos', nema milos', a bez brata
Jao sestru nema ko da sprema,
Jao sestru nema ko da uda
Jao sestra nema s kim na sabor.

Tužbalica
Srbija (Kruševac)
Z.: *Vl. Đorđević*

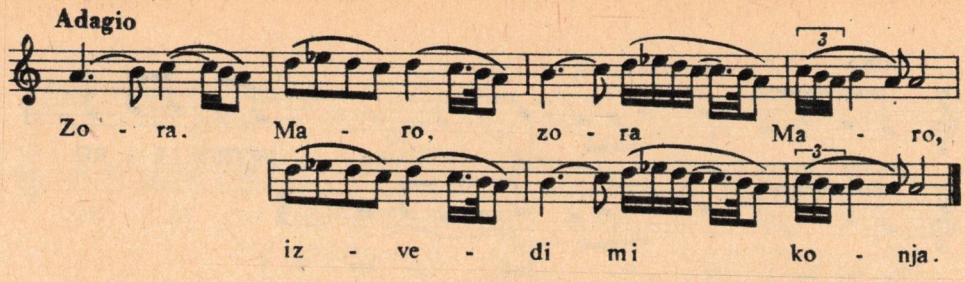

Zora, Maro,
Zora, Maro izvedi mi konja,
Da ja idem gore u planine,
Da ja vidim čije su planine,
Da l' orlove, da li sokolove?
Oro veli: moje su planine;
Soko veli: moje su starine!
Soko orlu krila salomio . . .
A ja pođoh dole niz Dunavo,
Kraj Dunava ta tamna tamnica,
U tamnici nigde nikog nema,
Samo jedna lijepa devojka,
I kod nje je pile sokolovo.
Lice grdi lijepa devojka,
Lice grdi, te ga mesom hrani,
Suze roni, te ga vodom poji,
Kose reže, te mu gnezdo gradi,
Te mu gradi, gnezdo sokolovo.

Putnički glas
Srbija (Levač)
Z.: *St. Mokranjac*

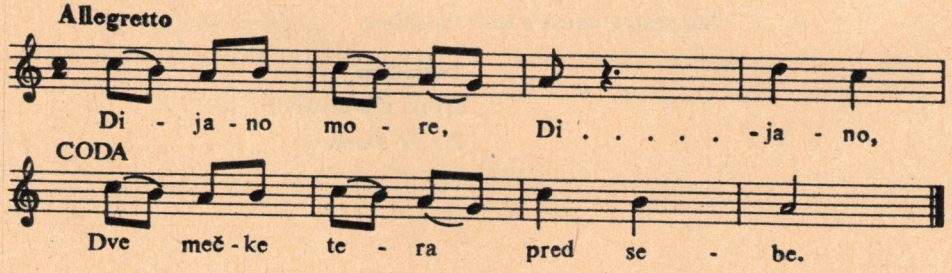

Dijano more, Dijano,
Lošu si sreću imalo,
Staro si drago dobilo.
– Prati ga male u šumu,
Ne bi l' ga šuma satrla,
Ne bi l' ga mečka pojela?
– Eto ga male gde ide,
Svu šumu nosi na sebe,

Coda: Dve mečke tera pred sebe.

Srbija (Kraljevo)
Z.: *Vl. Đorđević*

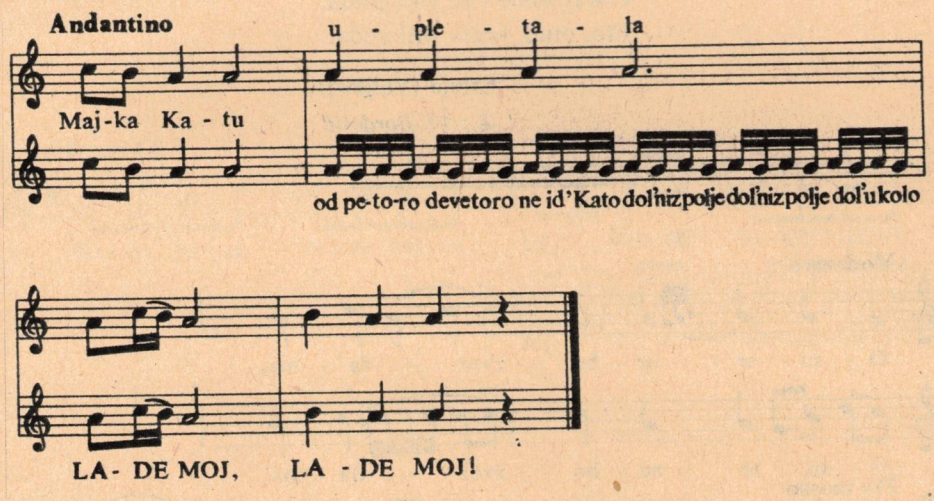

Majka Katu upletala
(Od petoro devetoro)
Ne id' Kato dol' niz polje,
Dol' niz polje, dol' u kolo,
LADE MOJ, LADE MOJ!

U kolu je Tomaš momče,
Tomaš momče razmahuje,
I na sluge namiguje,
Id'te sluge preko polja,
Kano zvezde preko neba.

Vidiš Kato onu jelu?
Onde ću te obesiti,

Vidiš Kato onaj kamen?
Ono će ti mramor biti,
Vidiš Kato ono brdo?
Onde ću te izvijati.

Na prelu i mobama
Srbija (Valjevo)
Z.: *Vl. Đorđević*

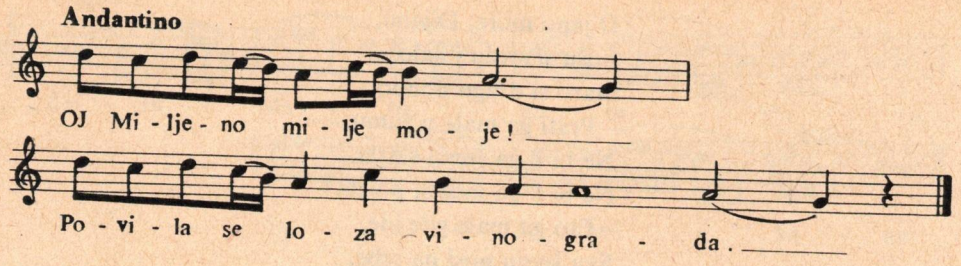

OJ, Miljeno milje moje . . .!
Povila se loza vinograda,
Traži seja brata Milorada,
Tražila ga oko vinograda:
– Čekaću ga dve godine dana.
– Čekaj mene moja mila sejo,
Čekaj mene više vinograda,
Eto, otud, brata Milorada.

Srbija (Valjevo)
Z.: *Vl. Đorđević*

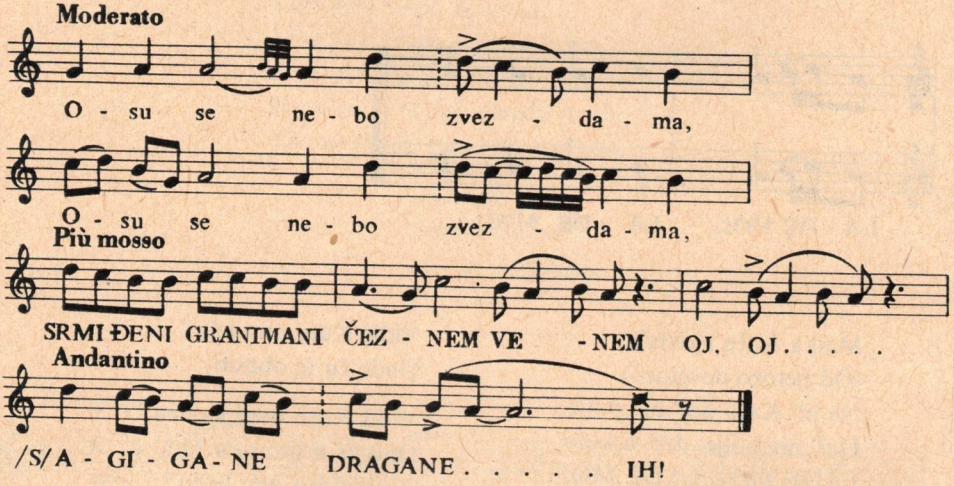

Osu se nebo zvezdama,
Osu se nebo zvezdama,
SRMI, ĐENI, GRANI-MANI
ČEZNEM VENEM OJ, OJ . . .!
(S)A-GI-GA-NE, DRAGANE! . . . IH!

I ravno polje ovcama.
Zvezdama nema Danice,
Ovcama nema čobana,
Do jedno dete Radoje,
I ono ludo zaspalo.
Budi ga Jana sestrica:
– Ustani gore Radoje,
Ovce ti za lug zađoše.
– Neka i' sejo, ne mogu,
Veštice su me izele,
Majka mi srce vadila,
Strina joj lučem svetlila.

Srbija (Mačva)
Z.: *D. Jenko*

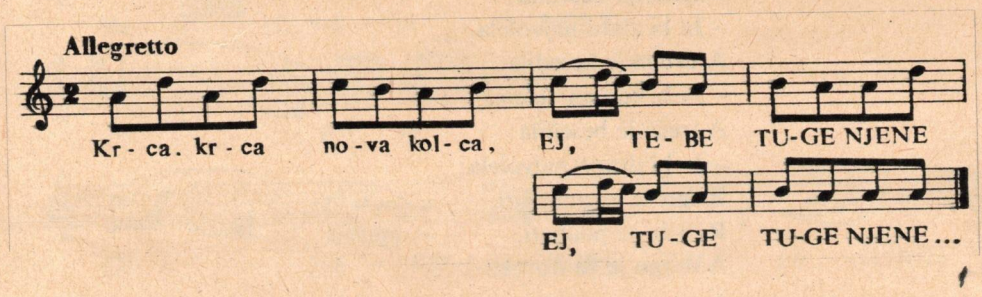

Krca, krca nova kolca
EJ, TUGE, TUGE NJENE
EJ, TUGE, TUGE NJENE . . .

A koj' mi se u nji vozi?
Lenka mi se u nji vozi.
A koj gu je rabadžija?
Mika gu je rabadžija,
Na volove podvikuje,
A na Lenku namiguje.

Sedeljačka, Pripev
Srbija (Kruševac)
Z.: *Vl. Đorđević*

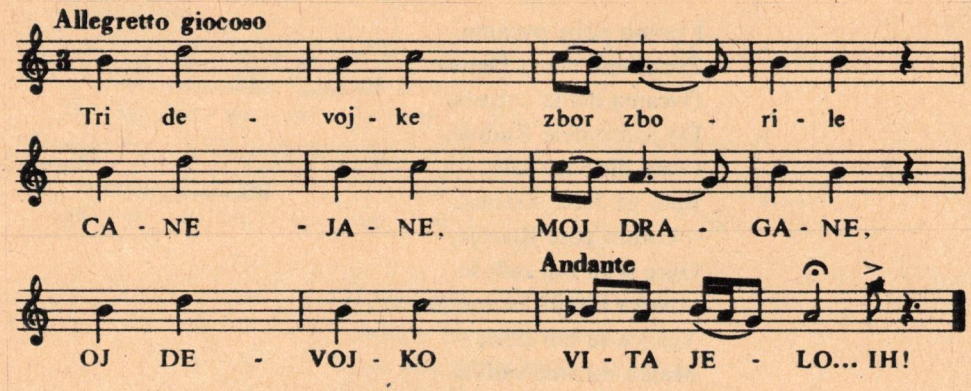

Tri devojke zbor zborile
CANE-JANE, MOJ DRAGANE,
OJ DEVOJKO VITA JELO . . . IH!

Jedna drugu upitala,
Šta je koja najvolela?
Najstarija besedila:
– Ja bi zlato najvolela.
A druga je besedila:
– Ja bi ruo najvolela.
A treća je besedila:
– Ja bi drago najvolela;
Blago će se potrošiti,
Ruo će se poabati,
A drago je za doveka.

Sedeljačka
Srbija (Levač)
Z.: *St. Mokranjac*

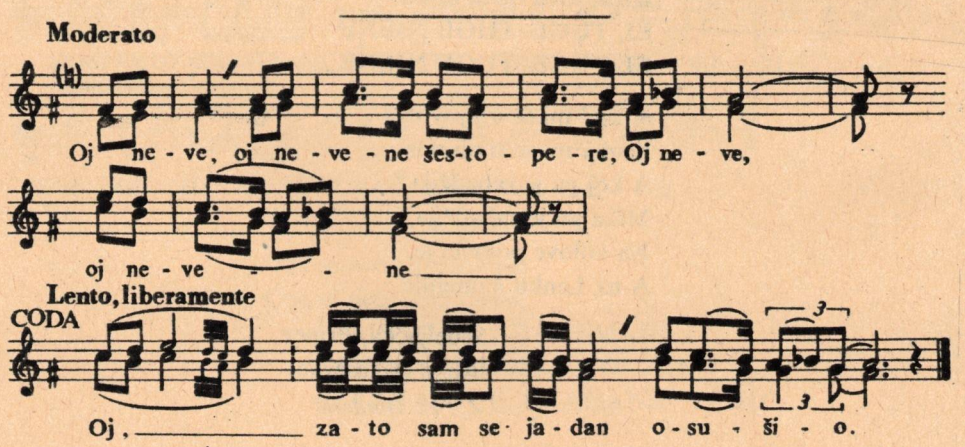

Oj neve – Oj nevene šestopere
Oj nevene . . .

O što si mi uvenuo?
Il' ti zmija koren grize,
Il' te voda potkopava?
– Nit' mi zmija koren grize
Nit' me voda potkopava:
Dvoje su se zavoleli,
Na mene se naslonili . . .

Coda: OJ . . . Zato sam se jadan osušio!

Srbija (Šumadija)

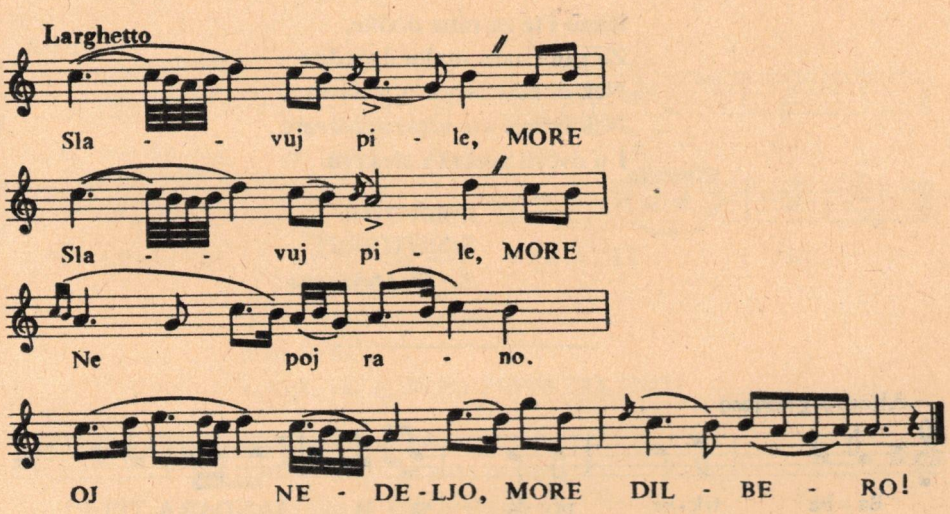

Slavuj pile, MORE
Slavuj pile, MORE ne poj rano.
OJ NEDELJO, MORE DILBERO!

Ne budi mi gospodara
Sama sam ga uspavala,
Sama ću ga probuditi.
Otići ću u đul-baštu,
Uzabraću struk bosiljka,
Šinuću ga po obrazu:
– Ustaj Ago, ustaj drago!
I on će se probuditi,
Mene mladu poljubiti.

Lirska, gradska
Srbija
Z.: *St. Mokranjac*

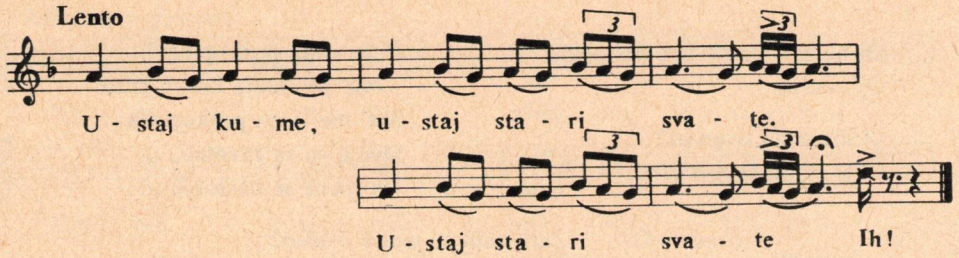

Ustaj kume, ustaj stari svate,
Ustaj stari svate . . . Ih!

Rano i'te za rana dođite,
Za rana nam snahu dovedite.
Nek donese sunce u nedara,
Nek ogreje sve svekrove dvore
I u dvoru svekra i svekrvu.

Svadbarska
Srbija (Levač)
Z.: *St. Mokranjac*

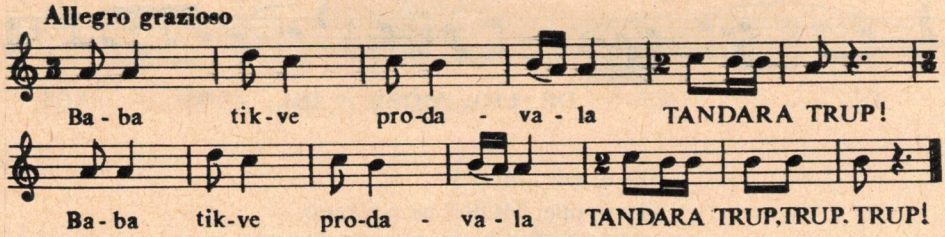

Baba tikve prodavala
TANDARA TRUP!
Baba tikve prodavala
TANDARA TRUP, TRUP, TRUP!

Susrete je zete Petre:
– Daj mi babo jednu tikvu!
– Baš ti nedam ni tikvence,
Dala sam ti milu ćerku!
– Dala si mi vrag, đavola,
Razboj vidi, pa se čudi:
Kaka ono kreketala:

Nite vidi, pa se čudi:
Kaka ono podripaljka?
Igle vidi, pa se čudi:
Kaka ono promicaljka?
Čunjak vidi, pa se čudi:
Kaka ono obrtaljka?

Srbija (Aleksandrovac)
Z.: *Vl. Đorđević*

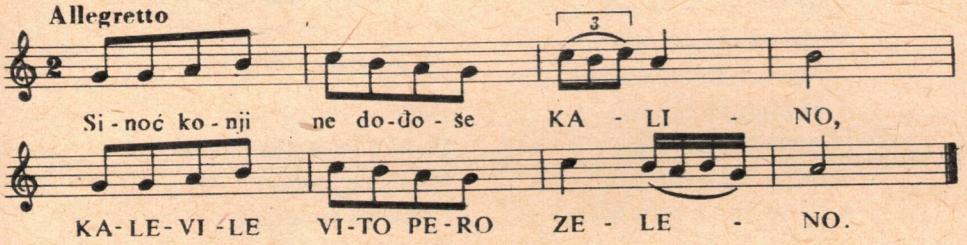

Sinoć konji ne dođoše
KALINO,
KALE-VILE, VITO PERO ZELENO!

A ja pođoh, da ih tražim,
Sretoh drago na sred mosta,
Ljubismo se dok bi dosta!

Sedeljačka
Srbija (Levač)
Z.: *St. Mokranjac*

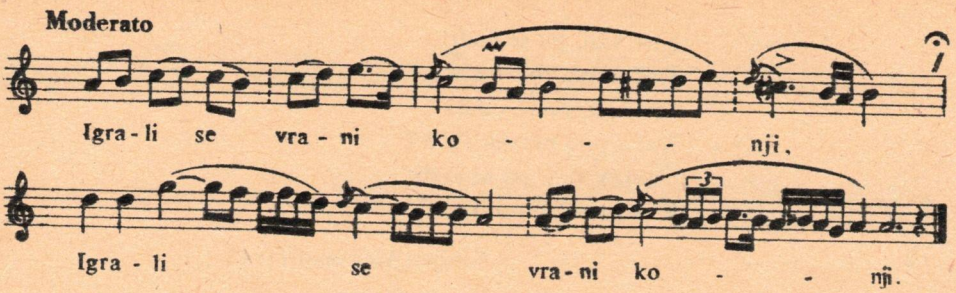

Igrali se vrani konji
Igrali se vrani konji

Kraj Morave na obali,
Među sobom govorili:
– Daj nam Bože vojevati
A Morave ne broditi;
Morava je plahovita:
Sinoć momka zanijela.
A jutros ga na breg baca.

Da j' u momka svoja majka
Za dan bi mu glasa čula,
A za drugi razabrala,
A za treći na grob došla.

Al' j' u momka tuđa majka
Za godinu glase čula
A za drugu razabrala
A za treću na grob došla,
Al' po grobu trava raste:

Detelina do kolena;
Po njoj pasu dva pauna
I dve tice paunice
I četvoro paunčadi;
Devojka im čobanica.
Na njoj kratka kabanica
I srebrna tkaničica.

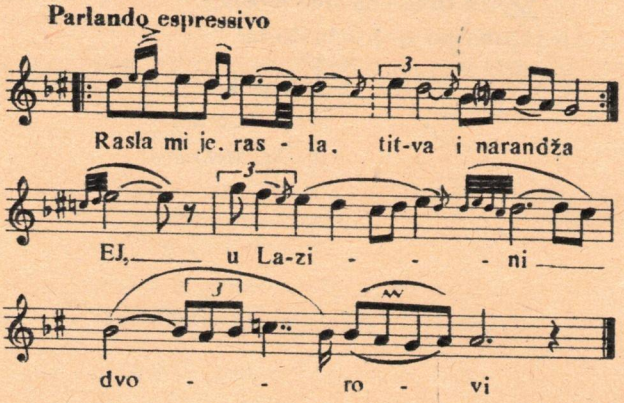

Rasla mi je, rasla, titva i nerandža
Rasla mi je, rasla, titva i nerandža
EJ . . .! u Lazini dvorovi . . .

|: Tu mi sedi jadna gospođa Jerina:|
EJ . . .! Stara majka Lazina.

|: Na krilu joj spava njena mila snaha :|
EJ . . .! Prva ljuba Lazina.

|: Otud ide Laza, bič u ruci nosi :|
EJ . . .! Bičem ljubu da bije.

|: Govori mu jadna gospođa Jerina :|
EJ . . .! Stara majka njegova:

|: – Ne udaraj Lazo, svoje verne ljube :|
EJ . . .! Suze su joj Lazo lice ogrubile.

|: Kose su joj Lazo, pleća prešibale :|
EJ . . .! Sve žaleći Lazo, dalekoga roda.

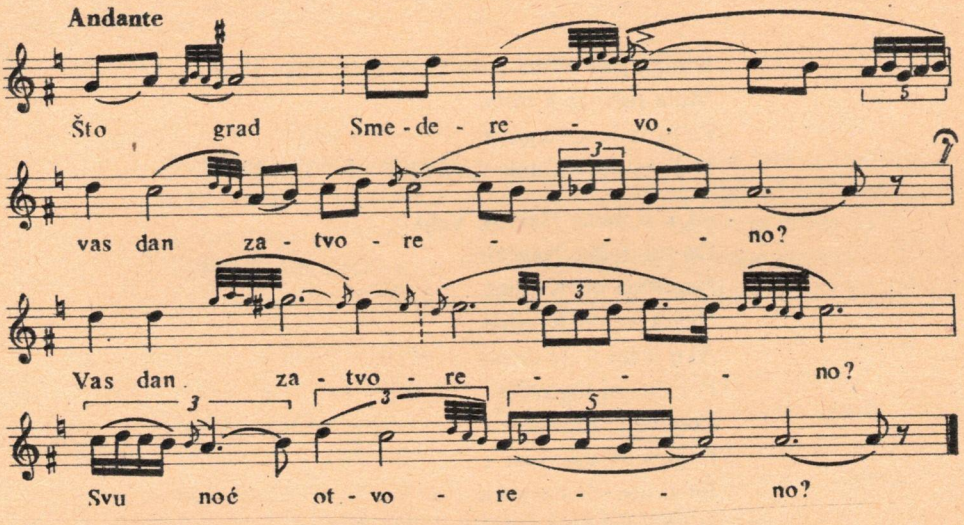

Što grad Smederevo, vas dan zatvoreno?
Vas dan zatvoreno, svu noć otvoreno?

Majka ženi sina, još mu ljuba živa,
Muško čedo ima: od sedam godina.

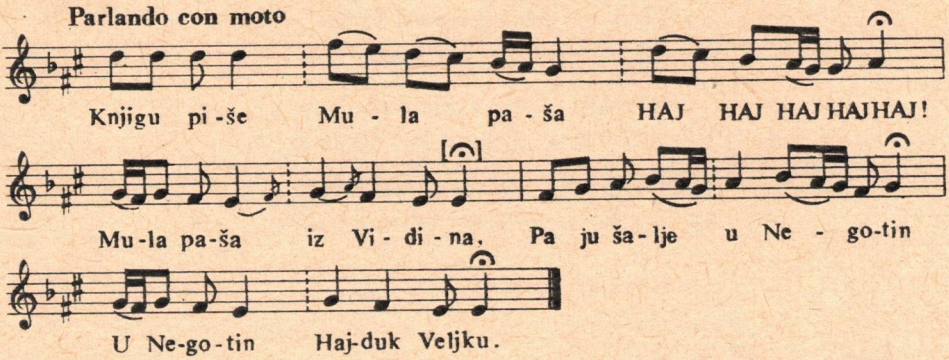

Knjigu piše Mula-paša HAJ HAJ HAJ HAJ . . .!
Mula-paša iz Vidina
Pa ju šalje u Negotin
U Negotin Hajduk Veljku:

– Ču li mene Hajduk Veljko,
Da mi dadeš Negotina
Negotina od Krajine
Negotina od Krajine.
Ako li mi ti ne davaš
Popritegni logovete
Logovete, topovete
Logovete, topovete
Jer ti ide silna vojska
Silna vojska tri nahije!
Silna vojska do tri paše!

Odgovara Hajduk Veljko HAJ HAJ HAJ HAJ . . .!
– I ja imam silnu vojsku
Silnu vojsku tri nahije
Silnu vojsku tri nahije
Glavu dajem
Krajinu ne dajem
HAJ HAJ HAJ HAJ . . .!

Moderato

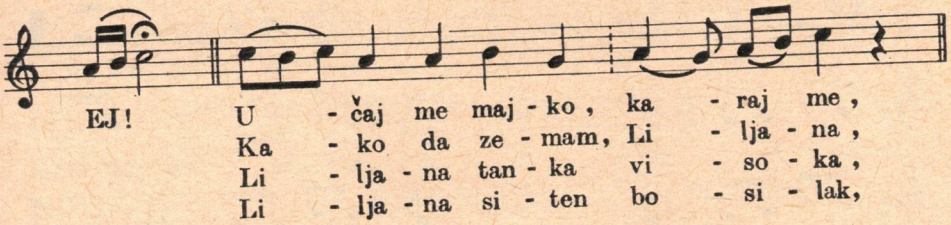

CODA

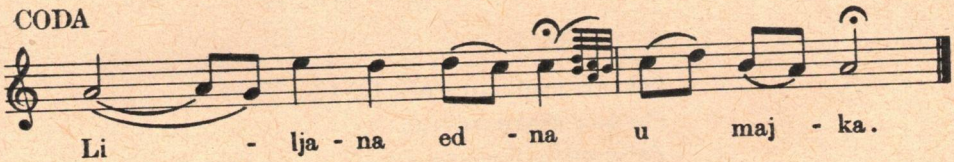

EJ . . .! Učaj me majko karaj me,
Kako da zemam Ljiljana
Ljiljana tanka visoka
Ljiljana bela rumena
Ljiljana siten bosilak
Ljiljana edna u majka!

EJ . . .! Učam te sinko Stojane
Kako da zemeš Ljiljana
Ljiljana tanka visoka
Ljiljana bela rumena
Ljiljana siten bosilak
Liljana edna u majka!

EJ . . .! Idi si gora zelena
Načini češma šarena
Pod taja senka široka
Pod taja voda studena;
Site seljani ke dojdat
I Ljiljanite drugački
I Ljiljanite nevesti
Belki Ljiljana ke dojde!

EJ . . .! Stojan si majka posluša
Otide gora zelena
Načini češma šarena
Pod taja senka široka
Pod taja voda studena,
Site seljani dojdua
I Ljiljanite drugački
I Ljiljanite nevesti
Kučka Ljiljana ne dojde.

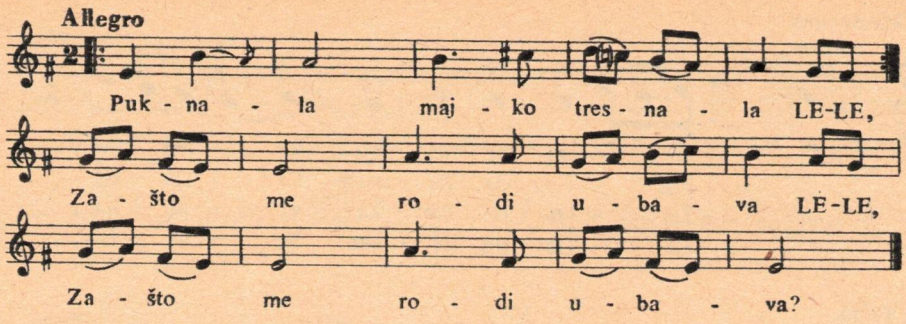

Puknala majko tresnala, LE-LE,
Puknala majko tresnala
Zašto me rodi ubava, LE-LE,
Zašto me rodi ubava

Ne možam d' odam čaršija
Od tija pusti bekari
Na mermer ploča sedeja
Ljuta rakija pijeja
Ljuta rakija pijeja
Mene me mere sakaja

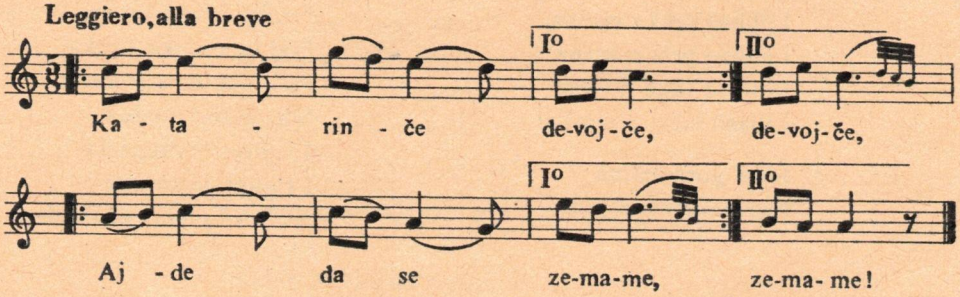

Katarinče devojče,
Katarinče devojče,
Ajde da se zemame!
Ajde da se zemame!

– Kako ke se zemame
Koga pari nemame?

– Ako pari nemame,
Berem sevda' imame!

Katarinče devojče,
Ajde da se zemame!

– Kako ke se zemame
Koga kuki nemame?

– Ako kuki nemame,
Berem sevda' imame.

Po pevanju čuvene
Koštane (vidi pozorišni komad
Borisava Stankovića) iz Vranja

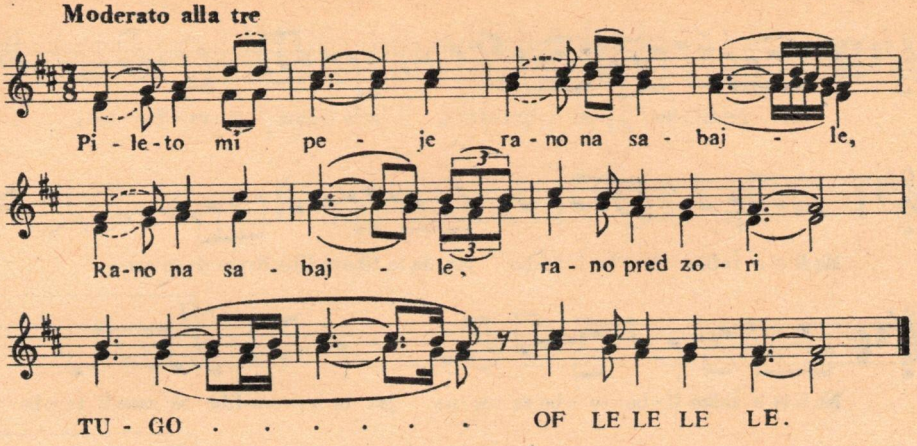

Pileto mi peje rano na sabajle,
Rano na sabajle rano pred zori
TUGO . . . OH LE LELE LE!

Pileto mi peje na pat ke odam
Na pat ke odam tuga tugina

Jas ke si odam tuga tugina
Tuga tugina grada Stambola.

Račaj mi poračaj mlada nevesto
Mlada nevesto što da ti prakam:

Ili pismo sakaš, ili pari sakaš,
Ili mene me sakaš, doma da dojdam?

– Niti pismo sakam niti pari sakam
Tuku tebe te sakam doma da dojdiš

Pečalbarska

Allegretto

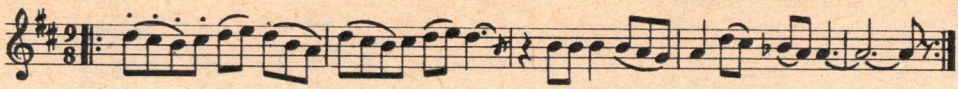

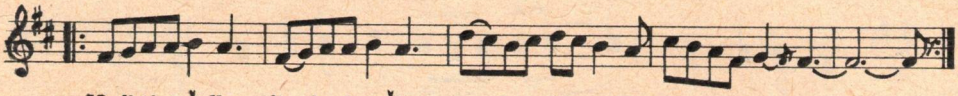

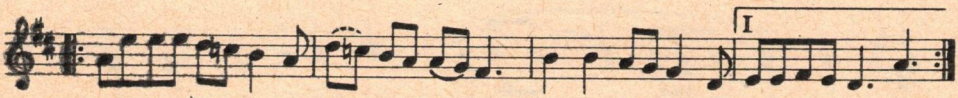

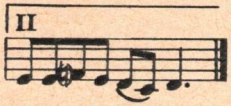

Tri godini se ljubefme,
Loša duma ne rekofme,
Tri godini se ljubefme,
Loša duma ne rekofme.

Refr. Ne li ti e žalko
Libe i teško,
Jaz(i) da te libam libe,
Drugi da te zeme

Ili: Neli ti e žalno libe
Tebe za mene,
Jaz(i) da (si) umram libe
Se zaradi tebe.

Tebe te nosat na venčilo,
Mene, libe, na nosilo,
Tebe ti čukat kambanite,
A pak mene kambanite

Tvojta majka pesni pei,
A pak moja solzi roni.

Andante

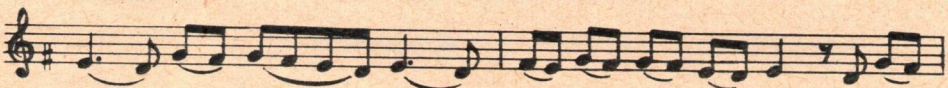

Igra li to srce junakovo,
Kako jagnje vo golemo stado,
Kako vino vo srebrena čaša.

Svadbena, Galičnik, Makedonija

PESME OSTALIH SLOVENSKIH NARODA

Iz navedenih primera očevidno je da su najstarije pesme obrednog karaktera, bilo da su vezane za porodične događaje, bilo za ritual kalendarskih običaja, sve zajedničke* kako kod Južnih Slovena, tako i kod istočnih, pa čak i baltijskih (litvanskih, letonskih) naroda, kako i kod severnih Albanaca. Pesme Zapadnih Slovena su već udaljenije, isto kao i novije nastale pesme svih ostalih Slovena. Iz ovoga se da zaključiti da je praslavenska muzika bila jedinstvena, ali da je tokom vekova (od doba seoba raznih slovenskih plemena pa sve do danas) stvorila nove različite forme muziciranja kao odraz svojih posebnih narodnih fizionomija.

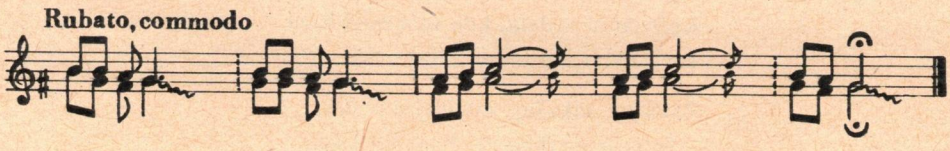

Zabeľej sa muoj šuhajko
Zabeľej, zabeľej, zabeľej.

V tej úboči v tej úboči
zeľenej, zeľenej, zeľenej.

A ja bi sa, muoj šuhajko
beľela, beľela, beľela.

Pri hrabani, Slovačka

* ili veoma slične.

Rubato, commodo

D'e sme žaľi, tam sme žaľi
na doľiňe, na doľiňe,

Na tej drobnej, drobuľinkej
ďateľiňe, ďaeľiňe

A ten vtačik, jarabačik
preľetuje, preľetuje.

A ten švarni šuhajiček
Kľebetuje, kľebetuje.

A ty vtačik, jarabačik
ňepreľetuj, ňepreľetuj.

A ty švarni šuhajiček
ňekľebetuj, ňekľebetuj.

Žetvarska
Slovačka

Lento

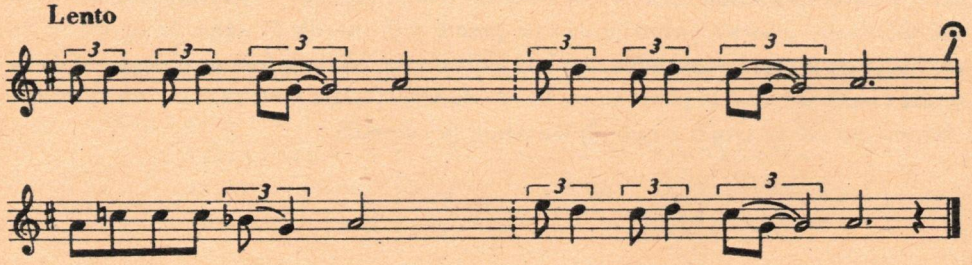

Kebych ja vedela, kde môj milý kosí,
Veru bych mu niesla, vo fertuške rosy.

Zakášaj, zakášaj, zakášajže rezko,
|: že sa ti uhybne pri kose kosisko. :|

Kebych ja vedela, kde môj milý pije,
Veru bych mu niesla štyri pivonie.

Štyri pivonie a piaty tulipán,
že by mi narsátol do rána veľký *pán*.

Žetvarska
(na senokos)
Slovačka

Lento

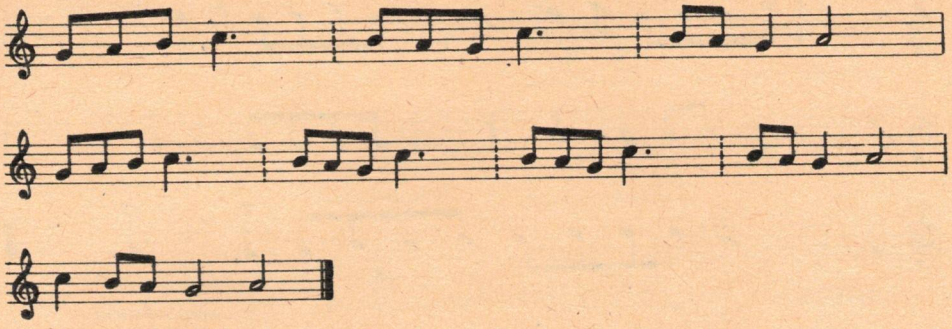

Narodil se nám sväty Jan (v) prostred leta,
Kedy bolo pri najvácej kukala a syno kveta
HOJ JANO JA-NO

Janovska
Slovačka

Allegretto

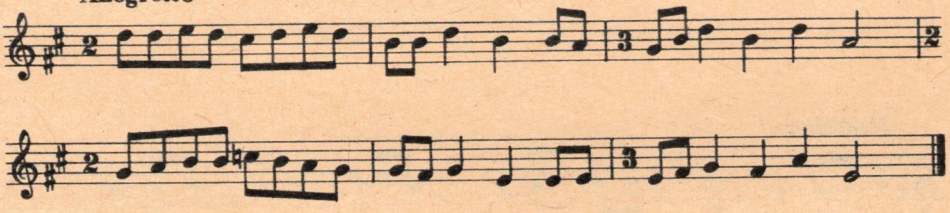

Či to tota, či ňe tota,
co rano stavala, co rano stavala?
Žimne rosa a ty bosa
kravy vyhaňala, kravy vyhaňala.

Či to tota, či ňe tota,
co rano stavala?
Naspak fiertuch obracala,
kravy dohaňala.

Za ples
Slovačka

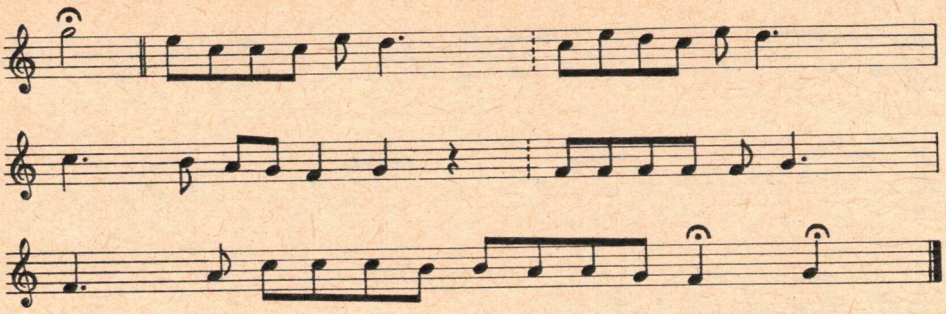

HEJ, Pofukuj, povievaj, vetríček voňavý,
|: poráňaj, pozrážaj, rosičku pred nami. :|

HEJ, Pijú chlapci pijú v kamennej pivnici,
|: všetci ľudia vravia že sú to zbojníci. :|

HEJ, Popíjaj, popíjaj, nekradni, nezbíjaj,
|: čerta napopíjaš, ak si nenazbíjaš. :|

HEJ, Na vígľašskom zámku, zvony vyzváňajú,
poďme chlapci, poďme, na zboj nás volajú!

Zbojnícka (Hajduška)
Ďetva
Slovačka
Zap. Bartók Béla *(Prodeti)*

Moderato

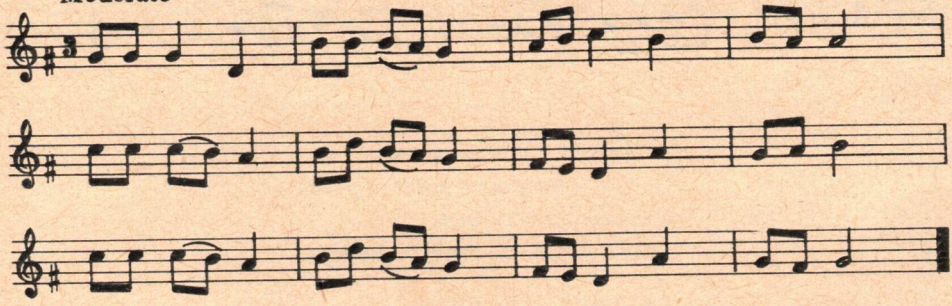

Ó, řebíčku záhradnický,
ó, ružičko voňavá,
|: kerak na ťe zapomenu,
dyž to není věč možná :|

Zapomenu-li přec jednou,
zas mi lidí zpomenou;
|: žes bejvala upřimejší,
dyž jsem chodil za tebou. :|

Češka

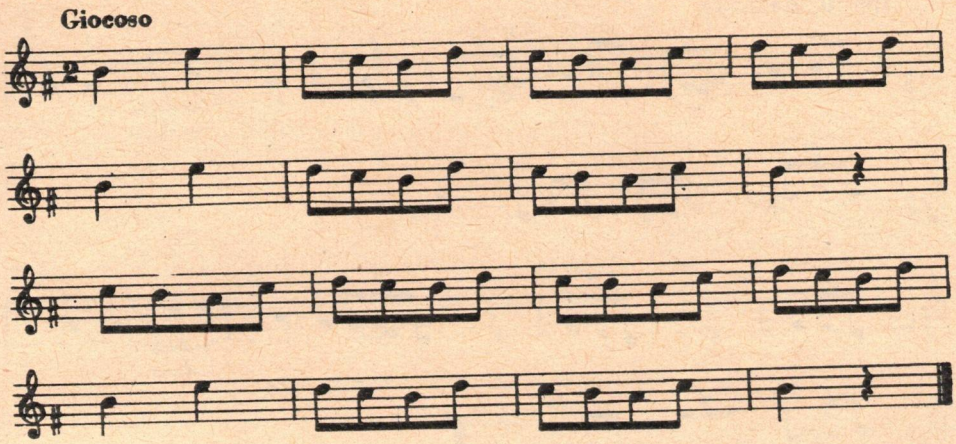

Holka modrooká, nesedávej u potoka,
holka modrooká, nesedávej tam!
V potoce je velka voda, veme-li tě: bude škoda,
holka modrooká, nesedávej tam!

Holka modrooká, nesedávej u potoka,
holka modrooká, nesedávej tam!
V potoce se voda točí,
podemele tvoje oči;
holka modrooká, nesedávej tam!

Češka

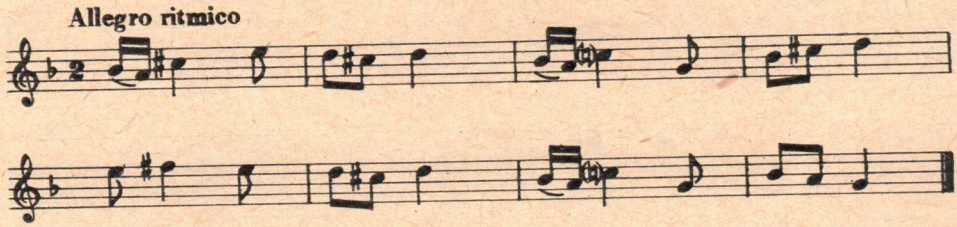

Ojze ino, ojze,
nie ten mój, co orze,
ani ten, co włócy,
roboty sie ucy

Ojze ino, ojze
Nie ten mój, co orze
ino ten, co radli
parobecek ładni

Krakowiak
Poljska

Tpo di Mazurka

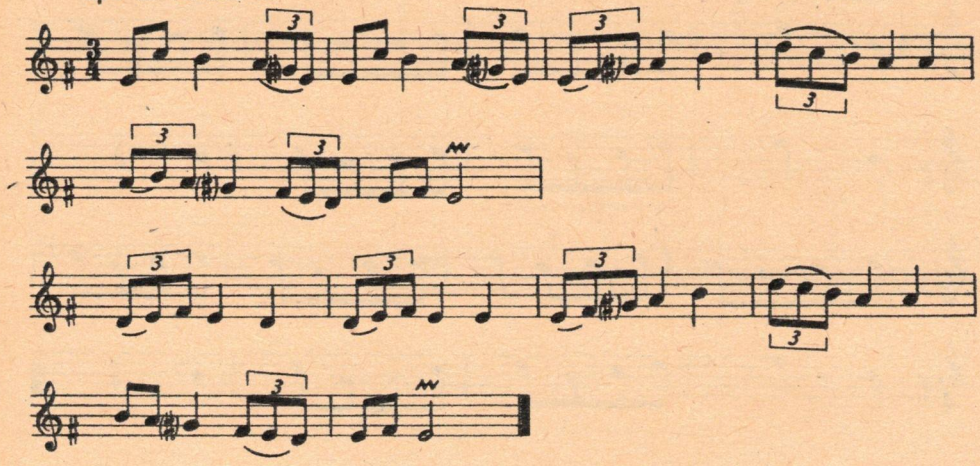

A usiądź-ze, a usiądźze
młoda panno na dziezy
młoda panno na dziezy
Niechże ci sie, niechże ci sie
złoty warkoc rozpierzy
złoty warkoc rozpierzy

A powoli dobrzy ludzie powoli
A któz to tu złoty warkoc pozwoli?
A jest-ci tu starsy druzba słuzka twój
Starsy druzba, starsa drucha
To oni go pozwola.

Mazurka
Poljska

Andante

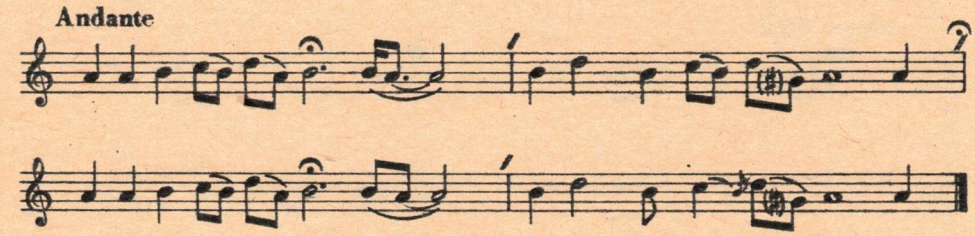

Od zielonego gaju, tam się żniwiarze walą
Niesą wianek ze złota żniwiarecek robota
Pótyśmy się krązyli ażeśmy przenicki dozęli.

Žetelačka
(Sandomir)
Poljska

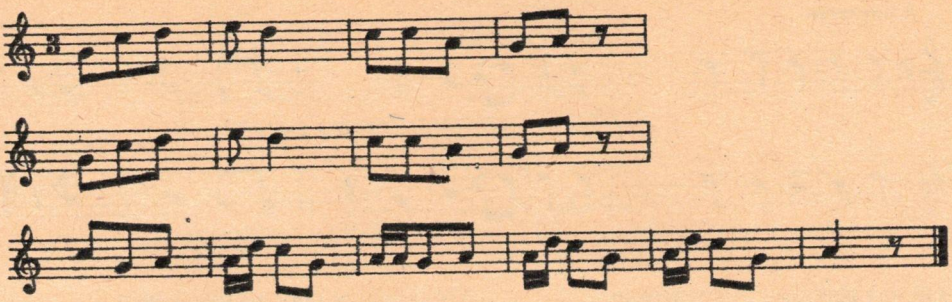

Oj, chmielu chmielu, ty bujne ziele
Nie było bez cie zadne wesele
Oj chmielu, oj nieboże,
Niech ci Pan Bóg dopomoże
Chmielu nieboże.

Svadbena
Poljska

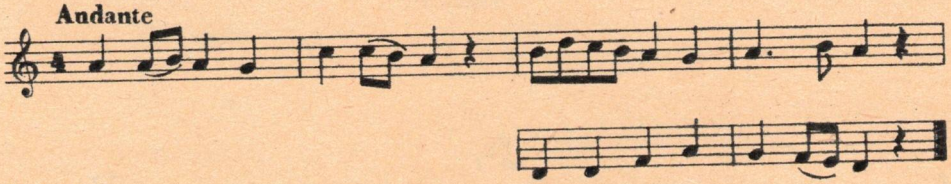

Dźi a khwataj, holička
Mojej duše zernička DE-HA
Mojej duše zernička

Dočakaj mje pod hórku,
bórzy ktebi přibehnu

Časnik dźesaí biješe
hólčik hiśie njesídźeše.

Holčo jara płakaše
bělej ručcy łamaše

Pomałku so prišnova
tuby a so wusměwa:

– Mjelč a njeplač, holičo,
žortowal sym, wěŕ mi to!

– Wo te žorty njevodźu,
z horjom styskom wrumrěju

Lužički Srbi

Allegretto

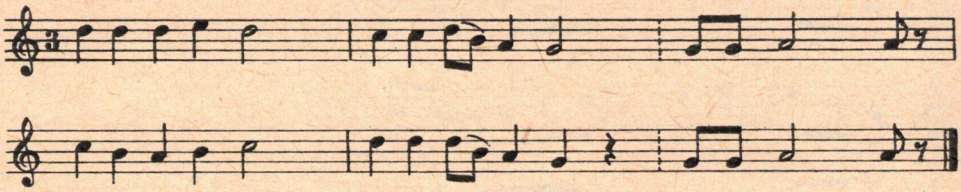

Ой під вербою, під зеленою,
Добрий вечір.
Стояла рада хлопц в громада,
Добрий вечір.

Радили ж вони добрую раду,
Не эднакую, а троякую.

– Ой ходімо ж ми до ковальчика
До ковальчика, до золотника.

Покуймо ж собі мідяні ковна,
Мідяні ковна, золоті весла.

Ой пустимося на тихий Дунай
Краем Дунаем під Царегород.

Ой чуэмо там доброго пана
Що платить добре та за служеньку.

Ой дае на рік по сто червоних,
По сто червоних, по коникові.

По коникові та по шабельці
Тай по шабельці, по парі сукон.

По парі сукон тай по шапочці
Тай по шапочці, тай по панночці.

"Коладка" (Коледарска)
Украјина

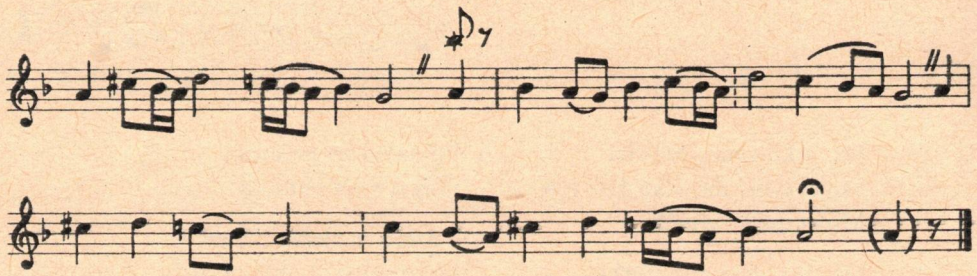

Ой заспіваймо, ГЕЙ, нехай вдома почують, Ой
Ой нехай же нам вечероньку готують.

Утомила нас, ГЕЙ, та широкая нива
Що тепера нам і вечера немила.

Ой не так нива, ГЕЙ, як вісокії гори
Ой не так гори, як широки загони.

Не так загони, ГЕЙ, як маленькее жито
А вже ж нам спину, як кийом перебито.

Жетелачка
Украјина

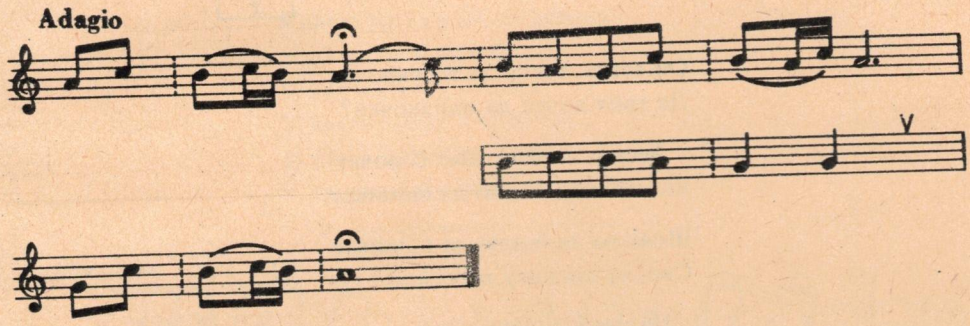

Перапёлка,
Не вій ты гняздзочка
Блізка пры дарожцы
Перапёлка.

Перапёлка
Пастушкі пагоняц
Яечкі заберуць
Перапёлка.

Перапёлка
А звій ты гняздзочка
На зялёным дубе
Перапёлка.

Перапёлка
Вецярок павеіць
Дзетак пакалышыць
Перапёлка.

Ой дзеванька,
Не вій ты вяночка –
Восень недалёчка
Ой дзеванька.

Ой дзеванька
Сваточкі прыедуць
Цябе з собой возьмуць
Ой дзеванька.

Жетелачка
Белоруска

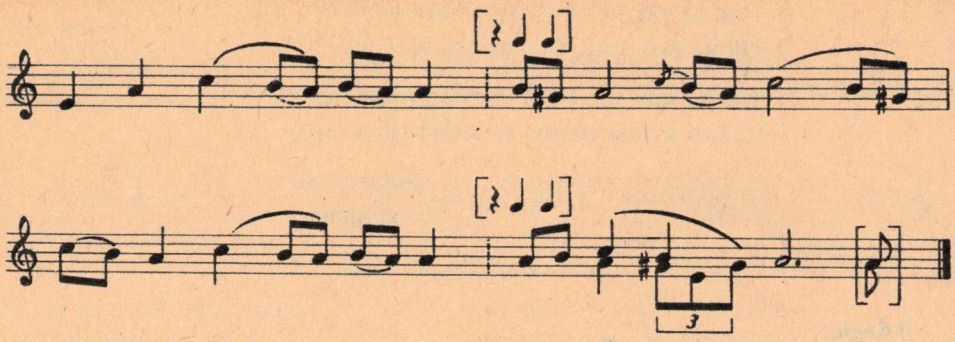

Ой весна, весна да весняночка
Де твоя дочка да паняночка?

– Десь у садочку шие сорочку
Шовком да біллю да вишивае.

Шовком да біллю да вишивае
Своему милому пересилае:

– Надівай її шоноділеньки
Споминай же мене щогодиноньки!

Шовком я шила, а біллю рубила
Жаль мені козака що я полюбила.

Веснанка
Украјина

Allegro vivace

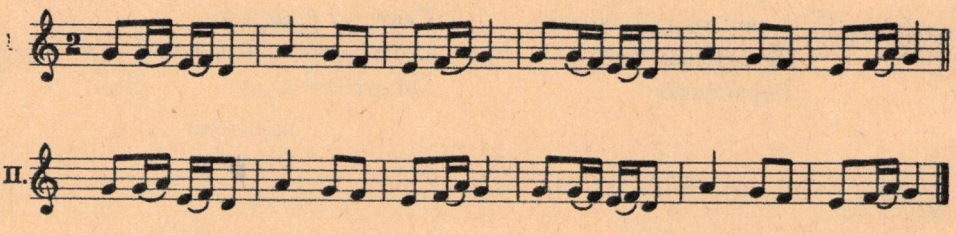

I А мы просо сеяли, сеяли
Ой ДИД-ЛАДО сеяли, сеяли!

II А мы просо вытопчем, вытопчем
Ой ДИД-ЛАДО вытопчем, вытопчем!

А чем же вам вытоптать?
А мы коней выпустим!
А мы коней в плен возьмем!
А мы коней выкупим!
А чем же вам выкупить?
А мы дадим сто рублей!
Нам же надо тысячи!
Чего же вам надобно?
Нам надобно девицу!
Какую вам надобно девицу?
Нам вот эту надобно!
У нас в полку убыло!
У нас в полку прибыло!
У нас в полку слёзы льют!
У нас в полку пиво пьют!

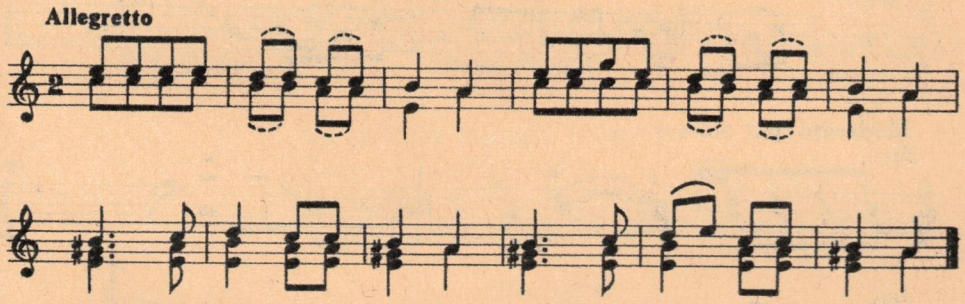

Во поле берёза стояла,
Во поле кудрявая стояла
ЛЮЛИ, ЛЮЛИ стояла.

Некому берёзку заломати,
Некому кудряву заломати
Как пойду я в лес, погуляю,
Белую берёзу заломаю.

Срежу с берёзы три пруточка,
Сделаю себе я три гудочка,
Четвертую балалайку
Пойду на новые сени.

Стану в балалаечку играти
Стану я старого будити.
– Встань ты, мой старий, проснися,
Борода седая, пробудился.
Вот тебе помои, умойся

Вот тебе рогожка, утрися.
Вот тебе лопата, помолися,
Вот тебе борона, расчешися.
Вот тебе лапотки, обуйся,
Вот тебе шубёнка, оденься.
Вот тебе дорожка, прогуляйся,
Вот тебе дорожка, прогуляйся.

Стану в балалаечку играти,
Стану я милога будити.
– Встань ты, мой милый, проснися,
Ты, душа моя, пробудися.

Вот тебе водица, умойся,
Вот тебе полотенце, утрися.
Вот тебе икона, помолися,
Вот тебе гребешок, расчешися.
Вот тебе башмачки, обуйся,
Вот тебе кафтанчик, оденься.
Войди в терем, веселися,
Войди в терем, веселися.

Хороводна песма
Руска (великоруска)
Види: *Чајковски* IV симфонија

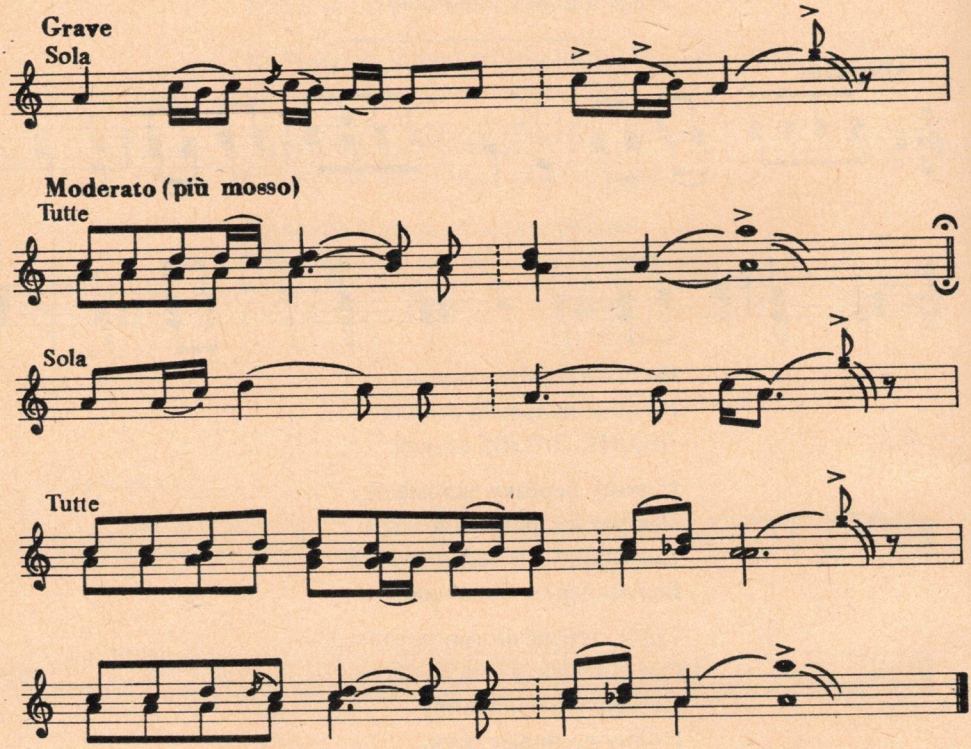

Жетелачка
(Брјанск)
Руска (на тромеђи Велике, Мале и Беле Русије)

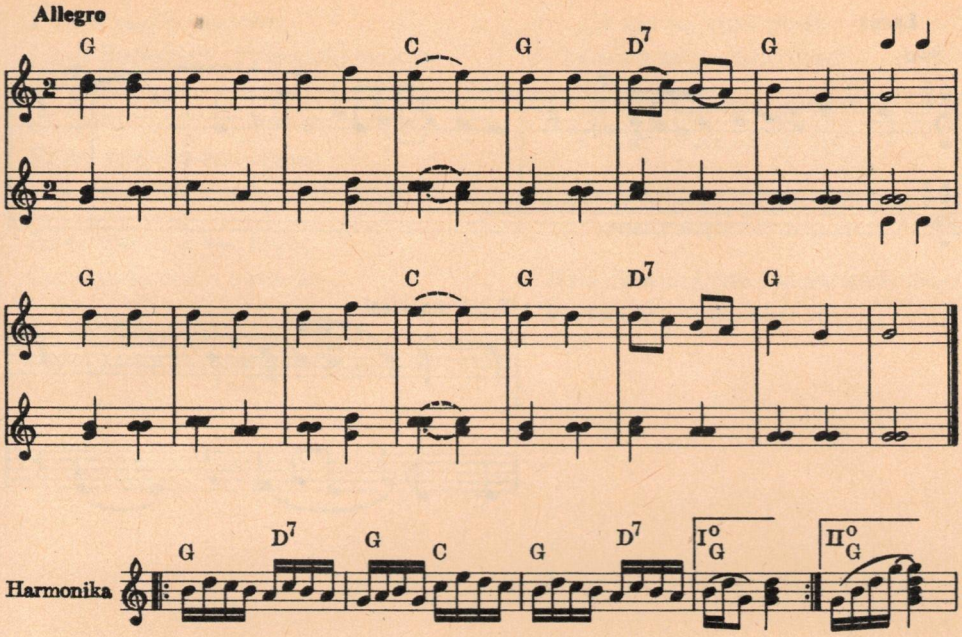

Вы не пойте длинных песен
Хватит нам коротеньких
Не любите старых девок
Хватит вам молоденьких.

Частушка
(Руска шалајка)
Пева се уз хармонику

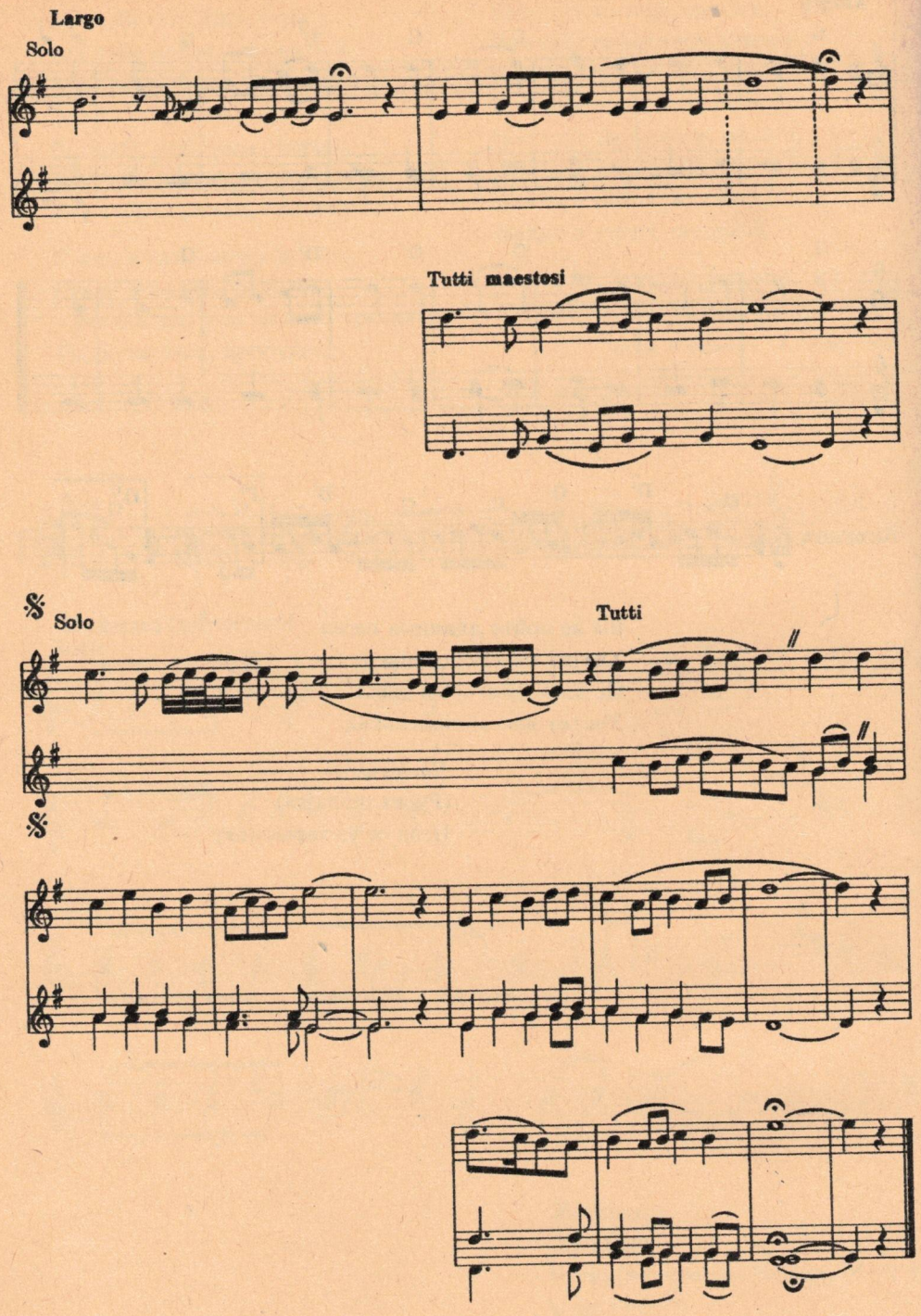
Largo
Solo
Tutti maestosi
Solo
Tutti

Уж вы горы, вы мои
Горы Воробьёв . . . Воробьёвские,
Воробьёвские.
Ех – ой!
Да ну чего же вы, горы,
Горы вы, вы споро . . . вы спородили.

Да спородили вы, горы,
Один бел-горюч камень.

Да из-под камушка течет
Течет речка быстрая.

Да как на этой речке
Стоит куст ракитовый.

Да как на этом кусте
Сидит млад сизой орёл.

Да он держал-то во-когтях,
Держал чёрного ворона.

Протјажна (дуга, развучена) песма
Руска (великоруска)

SEĆANJE NA TIHOMIRA VUJIČIĆA

Jedan naš istaknuti pesnik, Gábor Garai, potresnom se pesmom oprostio od žrtve tragične avionske nesreće, vedrog našeg prijatelja Tihomira Vujičića. Sva su sećanja oplakivala ovog dragog druga punog životne radosti i energije, predstavljajući revolt protiv njegove prerane, kobne smrti. Ja nisam pripadao krugu njegovih prijatelja, sreli smo se svega dva-tri puta, pa ipak, čak i ove kratke stručne razgovore čuvam među svojim nezaboravnim uspomenama. Tanka, mladalačka figura, živ, pokretljiv pogled, a i govor i kretanje su mu puni života i vatre, kao u čoveka u kojemu misli tako reći ganjaju jedna drugu, rađajući nove misli.

Uvek je nešto planirao, uvek je hteo nešto novo i nešto više. I uvek je bio dobro raspoložen, ispunjen afirmacijom života i svežom mladalačkom vedrinom. Dok smo razgovarali, otvarao se preda mnom kao pred nekim starim prijateljem. Ostao je u mojem pamćenju ovakav, kao mlad muškarac pun oduševljenja: šetao se gore-dole po mojoj kancelariji i već ga je i to radovalo što je mogao ispričati svoje planove o komparativnom istraživanju istočno-evropske muzike, opijajući se pri tom sopstvenim rečima i nadom da će se ti planovi i ostvariti. Na svoj put avionom krenuo je takođe zato da sakupi motive za jedno svoje novo delo, tražeći originalne narodno-muzičke doživljaje. Sigurno je da je i na ovom svom poslednjem putu bio ispunjen planovima, melodijama i radošću. A sada ga oplakuje ne samo Sentandreja, stara porodična kuća i uz porodicu velika porodica Južnih Slovena u Mađarskoj – nego i svaki njegov prijatelj, poznanik, celi mađarski kulturni život.

Smrt Tihomira Vujičića predstavlja veliki gubitak za sve nas. Njegov život, njegov rad se baš nalazio na zenitu – ta živeo je jedva 46 godina, a – sledeći Bartókov primer – prihvatio se sakupljanja narodne muzike domaćih južnoslovenskih narodno-nacionalnih grupa imajući tek dvadeset godina. Uz istrajno istraživanje, sakupljanje južnoslovenskih narodnih melodija i igara imao je i drugi veliki plan: uporedno istraživanje muzike mađarskog naroda i naroda istočne Evrope. U međuvremenu je komponovao scensku muziku, kao od šale, s gracioznom draži i vedrinom, što je karakterisalo i celinu njegovog talenta.

Jedan od rezultata njegovog rada na sakupljanju bila je zbirka „Sto narodnosnih narodnih pesama iz Mađarske", kao i zbirka „Naše pesme", koja je obuhvatila južnoslovenske narodne pesme iz Mađarske – naravno, u danim oskudnim okolnostima. Već nije mogao doživeti objavljivanje ovog svog poslednjeg dela o narodnoj muzici. Po nalogu DSJS-a je sastavio, potpuniju od svih dotadašnjih, zbirku narodne muzike naših Južnih Slovena, zbirku koja istovremeno ima naučni, sistematski karakter i praktičnu namenu za kulturni rad. Pred svoje tragično, poslednje putovanje već je – kako se to obično kaže – činio završne poteze na ovom delu, ali ga on već svojom brzom, uzbuđenom rukom neće moći prelistavati. To je njegov poslednji poklon svome voljenom narodu, a i mađarskoj kulturi.

Čuvaćemo njegovu uspomenu, njegovo vedro biće, a njegov rad je sačuvan za budućnost u njegovim notama, muzici, naučnim rezultatima.

Gyula Ortutay
akademik

ČITAOCIMA

Pozdravljamo čitaoce ove zbirke, svakoga kome je draga narodnosna kultura. S posebnom ljubavlju pozdravljamo one, koji ovu zbirku budu koristili simpatišući s predelima i stanovnicima o kojima je reč. Naime, ova zbirka govori o njima.

Nikada nismo mogli ni pomisliti da će „Muzičko predanje Južnih Slovena u Mađarskoj" biti poslednji rad Tihomira Vujičića i da će se pojaviti kao post-humusno delo. Još na dva dana pre svoje tragične smrti je s urednikom zbirke pregledavao materijale, iznosio svoje zamisli o pesmama i narodnim kolima koje još treba uneti, obećavši da će tome poslu pristupiti odmah posle svog povratka iz Teherana. Na žalost, u Teheran nikada nije stigao niti nam se vratio. U njemu je muzički život cele Mađarske izgubio svoga eminentnog predstavnika, ali smo mi – Južni Sloveni (Hrvati, Srbi i Slovenci) – izgubili jedinog našeg kompozitora, sakupljača našeg muzičkog narodnog blaga, tako da njegova smrt predstavlja za nas nenadoknadiv gubitak.

Ova zbirka popunjava veliku prazuinu n kulturnom životu pripadnika naših narodnosti i predstavlja kako kvalitetno, tako i kvantitetno značajno delo koje podjednako služi ciljevima javne prosvete, etnografije i naučno-popularnih predavanja. Ona pruža sliku o tome kako su Mađari i pripadnici narodnosti u našoj zemlji zajednički stvarali, čuvali i dalje razvijali svoju zajedničku kulturu, a u njenom okviru kako su Južni Sloveni čuvali svoje kulturne tradicije. Ovo delo ispituje i uzajamne uticaje na polju narodnog muzičkog stvaralaštva.

Ovo je prvo delo koje na mađarskom jeziku daje pregled o pripadnicima južnoslovenskih narodnosti – po etnografskim grupama, o njihovim istorijskim, jezičkim, etnografskim i muzičkim specifičnostima i sve to dopunjuje zaista bogatim, brižljivo odabranim materijalima – melodijama i tekstovima narodnih pesama.

Ovo delo sjajno pokazuje koliko je Tihomir Vujičić planski i temeljito prikupljao materijale iz pisanih dokumenata i samog života, dokazuje koliko je duboko poznavao život pripadnika južnoslovenskih narodnosti, kojima je i sam pripadao, njihovu istoriju, folklor, život u oslobođenoj domovini. Njegova je zasluga što je postavio trajni spomen internacionalističkom načinu razmišljanja. Stavio je dragoceni

materijal na raspolaganje javnoj prosveti – kako onima koji će ga koristiti u svome svakodnevnom radu, tako i onima koji naučno obrađuju folklorno blago naše zemlje. Nije mogao pružiti lepši poklon proslavi 30. godišnjice oslobođenja naše domovine i 30. godišnjice osnivanja i rada Demokratskog saveza Južnih Slovena u Mađarskoj.

Prošlo je, dakle, više od tri decenije kada su kao rezultat istorijskih pobeda sovjetske armije stvoreni uslovi da prijateljstvo podunavskih naroda – unutar i van granica pojedinih zemalja – bude povezano neraskidivim nitima, da narodi i narodnosti zajednički rade na ostvarivanju zajedničkih socijalističkih ciljeva. Kulturni život pripadnika narodnosti naše zemlje je u stalnom usponu. O tome svedoče bezbrojni primeri: festival narodnosne muzike Mađarskog radija kome je cilj negovanje muzičkih tradicija pripadnika narodnosti, televizijsko takmičenje „Leti paune" i „Zlatni paun", zatim „Folklorni festival podunavskih naroda" u organizaciji Baje i Kalače, Zemaljski festival narodnosnih pionira, da i ne govorimo o brojnim Danima narodnosti u pojedinim županijama i zemaljskim narodnosnim folklornim festivalima.

Izdavanje ove zbirke predstavlja značajan korak u jačanju bratstva i prijateljstva mađarskog naroda i pripadnika narodnosti i ubeđeni smo da će ona naići na povoljan prijem kod svakog ljubitelja narodne muzike. Zahvaljujemo se svima koji su pomogli i omogućili da se ova zbirka pojavi.

Mišo Mandić
generalni sekretar
Demokratskog saveza
Južnih Slovena u Mađarskoj

AZ OLVASÓHOZ

Köszöntjük a kötet olvasóit, mindenkit, aki szereti a nemzetiségi kultúrát. Külön szeretettel köszöntjük azokat, akik a táj és lakói iránti rokonszenvvel veszik kézbe ezt a kötetet. Róluk szólalnak itt meg.

Soha nem gondoltuk volna, hogy „A magyarországi délszlávok zenei hagyományai" című gyűjtemény Vujicsics Tihamér utolsó munkája lesz, s mint posztumusz mű jelenik meg. Még tragikus halála előtt két nappal a kötet szerkesztőjével az összegyűjtött anyagot nézegette, elmondta elképzeléseit a dalokról és kolokról, amelyeket még pótolni kell, s megígérte, hogy ennek a feladatnak Teheránból való visszaérkezése után azonnal eleget tesz. Sajnos nem jutott el Teheránba, s nem is tért vissza. Személyében az egész magyar zenei élet kiváló képviselőjét vesztette el, mi délszlávok (horvátok, szerbek és szlovének) pedig egyetlen zeneszerzőnket, népzenei hagyományaink gyűjtőjét, halála pótolhatatlan veszteséget jelent számunkra.

Ez a munka régi hiányt pótol, mely mind minőségében, mind mennyiségében igen jelentős mű, egyaránt szolgálja a közművelődés, a néprajztudomány és ismeretterjesztés céljait. A gyűjtemény ízelítőt ad abból, hogy milyen közös kultúrát teremtettek a magyarok és a hazában élő más nemzetiségek együttesen, s közben a délszlávok hogyan őrizték meg és formálták tovább saját nemzetiségi kulturális hagyományaikat. A kölcsönhatásokat is vizsgálja.

Ez az első mű, amely magyar nyelvű áttekintést ad a hazai délszláv lakosságról – népcsoportjairól –, annak történeti, nyelvjárási, néprajzi, zenei sajátosságairól, és ezt igen gazdag, széles körű, gondosan összeválogatott dallam és szöveges folklóranyaggal egészíti ki.

E mű Vujicsics Tihamér ismert hazai zeneszerző fáradhatatlan, tervszerű kutatómunkáját dicséri, aki kitartó szorgalommal gyűjtögette az adatokat az írásos és élő hagyományvilágból, s aki maga is erősen kötődik a délszláv nemzetiséghez, jó ismerője történetének, folklórjának, jelenének. Maradandó emléket állított, s jó szolgálatot tett az internacionalista gondolkodás ápolásához. Értékes anyagot juttatott ezzel a közművelődésnek a gyakorlati felhasználáshoz és a kutató munkának egyaránt.

Ennél szebb ajándékot nem is adhatott volna hazánk felszabadulásának és Szövetségünk megalakulásának 30. évfordulója tiszteletére.

Három évtizede, a szovjet hadsereg győzelme nyomán jöttek létre a feltételek ahhoz, hogy a Duna völgyében élő népek között – országhatáron belül és túl – immár eltéphetetlenné erősödjenek a barátság szálai, hogy nemzetek és nemzetiségek együtt munkálkodjanak a közös szocialista célok megvalósításán. Hazai nemzetiségeink kulturális élete fellendülőben van: tanúsítják ezt egyebek között az olyan hagyományápoló rendezvények, mint pl. a Magyar Rádió Nemzetiségi Népzenei Fesztiválja, a „Röpülj páva" és az „Aranypáva" televíziós vetélkedők, a „Duna menti Folklórfesztivál" bajai, kalocsai rendezvényei, az „Országos Nemzetiségi Úttörőfesztivál", nem is szólva az országosan egyre szélesedő megyei-járási nemzetiségi napok folklórbemutatóiról, az „Országos Nemzetiségi Fesztivál"-ról.

E mű kiadása újabb lépést jelent a magyar nép és a nemzetiségek testvériségének, barátságának erősítése érdekében, s reméljük, kedvező fogadtatásra talál a népzenekedvelők körében. Olvassák és hasznosítsák tartalmát. Köszönetet mondunk mindazoknak, akik segítették, lehetővé tették, hogy ez nyomtatásban is megjelenhessen.

Budapest, 1975 őszén

Mándics Mihály
Magyarországi Délszlávok
Demokratikus Szövetsége
főtitkára

Тихомир Вуйчич

МУЗЫКАЛЬНЫЕ ТРАДИЦИИ ЮЖНЫХ СЛАВЯН В ВЕНГРИИ

Для того, чтобы вполне понятным стало значение этой работы, нам прежде всего придётся сказать несколько слов о южных славянах, живущих в Венгрии. Они живут в деревнях, расположенны вдоль румынской, югославской и австрийской границ вплоть до чехословацкой, но найдётся несколько таких деревень и в окрестностях Будапешта. По национальности они являются хорватами, сербами или словенцами; буньевцы, босняки и шокацы принадлежат к хорватской национальности. Все эти национальности поселились здесь несколько столетий назад, двумя следующими способами: или в качестве крепостных они были переселены своими сеньорами, или они пришли сюда по своей воле, убегая от турков.

В этом произведении Вуйчич не держался разделения на национальные группы, и это вполне понятно; подобно тому, как пение и музыка не знают границ между государствами, так и не признают и национальных ограничений, строгого деления по национальности. Деление южнославянских народных песен по языку, диалекту оказалось более подходящим средством для их характеристике. Так как в Венгрии сербы и одна часть хорватов говорят одинаково на лежащем в основе общего литературного языка диалекте „што", Вуйчич пользовался смешанным разделением, и разделил словенские песни и песни в диалектах „кай", „ча", „што".

Словенские песни характеризуются многоголосием и носят отпечаток альпешской немецкой мелодии. К сожалению, в сборнике меньше всего словенских песен, Вуйчич хотел их собрать только после обработки остального материала, но его трагическая смерть не позволила ему докончить эту работу.

Само собой разумеется, что переселяясь, южные славяне принесли с собой песни старой родины, и интересно было установить, что именно и сколько сохранилось из старого, что потерялось или изменилось коренным образом, и в чём новое, созданное при новых условиях. В этой чёткой научной работе, опубликованной на венгерском языке, Вуйчич определяет, что прежние тональ-

ности только частично сохранили свою „нетемперированную“ форму, на сегодняшней территории они приобрели диатоническую окраску, и это сделало возможным возникновение новой вокальной полифонии. В это же время восточные влияния, встречаемые на всех территориях, захваченных турками в течение нескольких столетий, сохранились в сегодняшних краях в упрощенном виде и по тональности и по ритмическим особенностям.

В Венгрии музыкальная культура южных славян, живущих вдоль югославской границы, тесно связана с фольклором жителей противоположной, принадлежащей Югославии, стороны границы. Но чувствуется и влияние венгерского фольклора в результате совместной жизни. И само, по себе интересно установление Вуйчича о том, что прежде всего древние венгерские народные песни оказали влияние на южнославянские народные песни, поэтому некоторые песни словенов, живущих вблизи Сентготхарда можно считать самостоятельными произведениями, на которые сильно повлиял мир венгерских мелодий.

Влияние венгерского фольклора ещё в большой мере чувствуется вдоль австрийской и чехословацкой границ, в песнях западных хорватов, живущих в окрестностях городов Сомбатхей, Шопрон и Дьёр, но это уже в основном влияние популярной венгерской „цыганской“ музыки. В этих краях далматские песни очень популярны, но они уже носят еле заметные следы своей ранней родины. Кажется, только постоянный двенадцатисложный стих свадебных песен напоминает форму стихов старой хорватской поэзии.

Что касается песен и мелодий на диалекте „што“, они примыкают к подобным песням Воеводины и Славонии, но они сохранили и много старого, в первую очередь свадебного характера материала, текст которого более или менее совпадает с текстами такого же типа песен Герцеговины и приморья. В этой группе выделяются песни сербского населения окрестностей Будапешта, сохранившие текст „коротких песен“ (шалайка). Песни этой группе не отражают почти никакого венгерского влияния, всё-таки наблюдаются некоторые венгерские мелодии в совсем перестилизованной форме: венгерская мелодия подыгрывает пляске „ястук“ буньевцев: пляске с подушкой. Тексты имеют мало общего с венгерской поэзией, польностью переделаны даже слова заимствованных у венгров песен.

Отдельная часть книги содержит народную музыку, коло и другие пляски. Интересно, что на территории диалекта „кай“ мало танцев, и древняя инструментальная (скрипичная) музыка тоже обескровлена. Духовые оркестры нового происхождения имеют пёстрый репертуар; от далматских песен вплоть до русских маршей. Диалекты „ча“ имеют также мало танцев: прежде всего только польки австрийского происхождения, а их инструментальная музыка скромнее по количеству даже музыки диалектов „кай“.

На территории диалекта „што“ много танцев. Самый древний тип представляются собой женские „коло“, которые танцуют без инструментального аккомпонемента, только под пение. Кроме того существуют танцы посменно

под пение и под музыку. Хотя для большей части территории диалекта „што" характернее всего „коло", то есть хороводная пляска, всё-таки в области Бараня можно встретить несколько парных (Пачичи, Ранче) и тройных (Тодоре, Ябука) танцев.

В Баране наблюдается два коло, принесенных занимавшими этот край (Коконьеште, Враньянка) во время первой мировой войны чешскими войсками. Они ныне очень популярны, население танцует их как свою оригинальную пляску.

Музыка и пение не знали границ между государствами даже тогда, когда ещё не было ни радио ни телевидения. Сегодня, в мире современных средств массовой коммуникации и растущего международного туризма, произведения югославских композиторов, созданные в духе и стиле народных песен, также как и так называемые городские песни всё более и более вторгаются в южнославянские деревни.

В том-то и состоит огромное значение этой работы Вуйчича, что он „за пять минут до полуночи" извлёк свой материал из чистого источника музыкального фольклора южных славян в Венгрии, сохранив таким образом для будущих поколений жемчужины подлинной народной песни.

Вуйчич заметил взаимоотношение между песнями славянских и соседних народов. Он считает, что общее для песен этих народов состоит в узком диапазоне, в отношении между мелодией и словами и т. д. Поэтому, чтобы подкрепить свой тезис, в приложении он публикует некоторые песни этих соседних народов. По его мнению нужны более серьёзные исследования для того, чтобы определить взаимоотношение между устными преданиями, песнями и мелодиями славянских и других восточно-европейских народов.

Хотя в одном месте он говорит, что составляя этот сборник, он намеревался в первую очередь помочь фольклорным ансамблям в практической работе, мы должны подчеркнуть, что Вуйчич написал эти слова тогда — в самом начале своей работы — когда он ещё не испытывал волнения творчества. В дальнейшем он постоянно дополнял собранный материал, таким образом сборник стал серьезной научной работой, единственным в своём роде произведением о музыкальных традициях южных славян в Венгрии, и трудно поверить что в близком будущем найдётся кто-то, кто продолжит и дополнит эту его деятельность.

Мы убеждены в том, что этот сборник — имея в виду и международной язык нот — может доставить много радостей и специалистам, живущим вне Венгрии.

Милутин Стеванович

Tihomir Vujičić

MUSIKALISCHE ÜBERLIEFERUNGEN DER SÜDSLAWEN IN UNGARN

Um die Bedeutung dieser Ausgabe in ihrer Gänze zu verstehen, müssen wir vor allem über die in Ungarn lebenden Südslawen sprechen. Sie leben in Dörfern, die sich von der rumänischen Grenze entlang der jugoslawischen, österreichischen bis zur tschechoslowakischen Grenze vollziehen, aber sie sind auch in der Umgebung von Budapest zu finden. Was ihre nationale Zugehörigkeit anbelangt, sind sie Kroaten, Serben oder Slowenen; die Bunjewazen, Bosniaken und Schokazen gehören zur kroatischen Nationalität. All diese Nationalitäten siedelten sich schon vor Jahrhunderten in diesen Gebieten an, entweder wurden sie als Leibeigene von ihren Feudalherren umgesiedelt, oder sie kamen freiwillig, vor den Türken flüchtend.

Vujičić bestand in seinem Werk nicht auf die Teilung der Nationalitätengruppen, und das ist völlig zu verstehen: Wie der Gesang, die Musik keine Staatsgrenzen kennt, so nimmt er die nationalen Schranken, die strenge Nationalitätenaufteilung ebenfalls nicht zur Kenntnis. Im Gegenteil damit, zeigt sich der sprachliche, mundartliche Gesichtspunkt bei den südslawischen Volksliedern charakteristischer und da die in Ungarn lebenden Serben und Kroaten den Kern der gemeinsamen literarischen Sprache bildenden „sto"-Dialekt sprechen, wendete er im Falle der Volkslieder die gemischte Teilung an und stellte die folgenden vier Gruppen auf: slowenische Lieder, sowie in „kaj"-, „ca"- und „sto"-Dialekt gesungene Lieder.

Die slowenischen Lieder charakterisiert die Mehrstimmigkeit, und man spürt auch die Wirkung der deutschen Melodiewelt der Alpen. Leider finden wir in der Sammlung wenig slowenische Lieder, diese wollte Vujičić erst nach der Bearbeitung des anderen Materials, nachträglich sammeln, aber sein tragischer Tod ermöglichte dies nicht mehr.

Es ist selbstverständlich, dass die Südslawen bei der Übersiedlung auch ihre Lieder aus der alten Heimat mitgebracht haben und so war es interessant festzustellen, was und wieviel aus dem Althergebrachten geblieben ist, was seitdem verlorengegangen ist, oder sich grundsätzlich verändert hat, und was sich schon zwischen den neuen Umständen, hier in der neuen Heimat entfaltet hat? In der, in diesem Band in unga-

rischer Sprache veröffentlichte wissenschaftliche Studie legt Vujičić klar, dass die früheren Tonarten nur teilweise ihre sogenannte „nichttemperierte" Form bewahrt haben, auf dem jetzigen Gebiet sind sie diatonisch gefärbt, und dies ermöglichte das Entstehen einer neuzeitlichen Poliphonie. Während dessen diejenige östliche Wirkungen, die auf einem jeden, von den Türken mehrere Jahrhunderte lang besetzten Gebiet aufzufinden sind, blieben auf den heutigen Gebieten in vereinfachter Form aufrechterhalten, genauso in ihren tonalen als auch in den rhytmischen Merkmalen.

Bei den Südslawen, die an der jugoslawischen Grenze leben knüpfen sich die Musiktraditionen eng an die Folklore der an der anderen Seite der Grenze, in Jugoslawien lebenden Menschen. Infolge des gemeinsam geführten Lebens ist aber auch die Wirkung der ungarischen Folklore spürbar. Besonders interessant ist die Feststellung von Vujičić, dass in erster Linie die sehr alten ungarischen Volkslieder auf die südslawischen Volkslieder einen Einfluss hatten. Deshalb kann man einige Lieder der um Szentgotthárd lebenden Slowenen als von der slowenischen Folklore unabhängig entstandene Werke betrachten, auf die die ungarische Melodiewelt einen starken Einfluss ausgeübt hatte. Noch auffallender ist diese Wirkung der ungarischen Folklore auf die Lieder der West-Slowenen an der österreichischen und tschechoslowakischen Grenze um Szombathely, Sopron und Győr, doch diese ist schon eher die Wirkung der populären ungarischen „Zigeunermusik". Beliebt sind in diesen Gebieten die dalmatischen Lieder, aber sie tragen kaum mehr die Merkmalen aus der alten Heimat an sich. Nur noch vielleicht die Zwölfzeilen der Hochzeitslieder erinnern an die Versform der alten kroatischen Dichtung.

Was die Lieder und ihre Melodien in „sto"-Dialekt anbelangt, knüpfen sie sich an ähnliche Lieder in der Woiwodschaft und in Slawonien, aber sie bewahrten auch viele alte Elemente, in erster Linie in den Hochzeitsliedern, deren Texte im grossen und ganzen mit dem Text der gleichartigen Lieder in Herzegowina und an der Meeresküste übereinstimmen. In dieser Gruppe sollen extra die Lieder der serbischen Dörfer um Budapest hervorgehoben werden, in denen der Text vieler „kleinen Lieder" (salajka) erhalten blieb. In dieser „sto"-Dialekt-Liedergruppe ist sozusagen keine ungarische Wirkung zu entdecken, doch auch hier sind einige ungarische Melodiemotive vorzufinden, aber in völlig neustilisierter Form: ungarische Melodie begleitet den „jastuk"-Tanz und Kissentanz der Bunjewazen. Auch der Text zeigt wenig Verbindung mit der ungarischen Dichtung, die Texte der aus dem Ungarischen übernommenen Lieder wurden völlig neugedichtet.

Diese Ausgabe behandelt in einem Einzelteil die Volksmusik, die Kolos und andere Tänze. Interessant ist es, dass auf dem „kaj"-Dialektgebiet wenige Tänze zu entdecken sind, und die einstige instrumentalische Musik (Geige) auch verkümmert ist. Die Blaskapellen, die neuerdings gegründet wurden, haben ein ziemlich gemischtes Repertoire, das von den dalmatischen Liedern bis zu den russischen Märschen reicht. Die „ca"-Dialektgebiete sind ebenfalls arm an Tänzen, auch diese sind grösstenteils Polkas österreichischer Ursprung, und die instrumentale Musik ist noch ärmlicher als die der „kaj"-Dialektgebiete.

Viel tanzt man dagegen auf dem „sto"-Dialektgebiet. Den archaischsten Typ vertreten die ausschliesslich auf Gesang, ohne Instrumentenbegleitung getanzte Frauen-Kolos. Ausserdem gibt es Tänze, die abwechselnd mal mit Gesang, mal mit Musik begleitet werden. Zwar ist auf dem Grossteil des „sto"-Dialektgebietes der Kolo, der Reigen der charakteristischste Tanz, doch finden wir im Komitat Baranya auch einige Paartänze (Pacici, Rancs) und Dreier-Tänze (Todore, Jakura) auf.

In der Baranya finden wir zwei solche Kolos, die noch aus der Zeit des ersten Weltkrieges stammen. Serbische Soldaten, die damals die Baranya besetzten, verbreiteten diese Tänze (konkojeste, vranjanka). Die Tänze sind heute hier sehr beliebt, so dass die Einwohner sie als ihre eigenen Volkstänze tanzen.

Der Gesang und die Musik haben auch vor dem Erscheinen des Rundfunks und Fernsehens keine Staatsgrenzen gekannt. In der Welt der modernen Massenkommunikationsmittel und des anwachsenden Fremdenverkehrs dringen in die ungarnländischen südslawischen Dörfer immer mehr die Werke jugoslawischer Komponisten ein, die im Geiste und im Stil des Volksliedergutes geschaffen wurden. Aber auch die sogenannten „alten städtischen Lieder" finden ihre Wege in die Dörfer. Die grosse Bedeutung des Werkes von Tihomir Vujičić besteht darin, dass er den Stoff zu seiner Arbeit aus der reinen Quelle der Musikfolklore der Südslawen in Ungarn in der „vierundzwanzigsten Stunde" geschöpft und auf diese Weise die schönsten Perlen des wahren Volksliedergutes für die kommenden Generationen gerettet hatte.

Vujičić sah klar die Wechselwirkung zwischen den Volksliedern der Slawen und der Nachbarvölker. Er betont, dass in den Liedern dieser Völker der enge Stimmumfang der Melodien, das Verhältnis zwischen Text und Melodie usw. gemeinsam sind. Deshalb, als Unterstützung seiner Theorie veröffentlichte er in einer Beilage auch einige Lieder der Nachbarvölker. Er ist der Meinung, man sollte tiefgehende Forschungen unternehmen, um die Zusammenhänge zwischen mündlichen Überlieferungen, Liedern und Melodien der slawischen Völker und anderer osteuropäischer Völker aufzumessen.

Er bemerkt zwar, dass er bei der Zusammenstellung dieser Sammlung danach strebte, für die Volkskunstensembles ein benutzbares, praktisches Material zu bieten, dennoch müssen wir betonen, dass Vujičić diese Bemerkung noch am Anfang seiner Arbeit getan hat. Denn später, im Laufe der weiteren Arbeit hat er das gesammelte Material stets erweitert, ergänzt, bis aus der Sammlung eine wertvolle wissenschaftliche Studie über die musikalischen Überlieferungen der Südslawen in Ungarn wurde. Diese Arbeit ist in ihrer Art alleinstehend, und wir können nicht hoffen, dass in der nahen Zukunft diese seine Tätigkeit fortgesetzt oder ergänzt wird.

Wir sind überzeugt, dass die Sammlung – in Anbetracht, dass die Sprache der Noten international ist –, auch für die nicht in Ungarn lebenden Fachleute viel Freude und Vergnügen bereiten wird.

Milutin Stevanović

Tihomir Vujičić

MUSICAL TRADITIONS OF THE SOUTHERN SLAVS OF HUNGARY

To make the significance of this publication completely clear some information must be given on the Southern Slavs of Hungary. They live in a number of villages along the Rumanian, Jugoslav, Austrian and Czechoslovak border, and some of them in the vicinity of Budapest. As regards their nationality they are Serbs, Croats and Slovenes. Catholic Serbians, Bosnians and Sokacs belong to the Croat nationality. All these nationalities settled down on this territory centuries ago, either as serfs on the estates of their landlords, or as refugees from the Turks.

T. Vujičić did not arrange his material according to nationalities, and it is completely understandable; music and songs respect neither frontiers, nor strict dividing lines between nationalities. As opposed to that the differences in language and dialect seemed to be more characteristic of Southern Slav folk songs. Since some of the Serbs and Croats of Hungary equally speak the "što" dialect, the basis of the common literary language, T. Vujičić adopted a heterogeneous classification thus creating four groups: Slovene songs, songs in "kaj", "că" and "što" dialect.

Polyphonic singing and the influence of German alpine melodies are characteristic of Slovene songs. Unfortunately Slovene songs are the fewest in the collection. T. Vujičić wanted to collect them after arranging the rest of the material, but his tragic death prevented him.

It is obvious that the Southern Slavs brought along their folk-songs when they came to settle here. It was very interesting to establish what and how much of the old had survived, what had been lost or changed basically, and what had taken shape under the new circumstances. In his accurate scolarly treatise in Hungarian T. Vujičić throws light upon the fact that earlier modes retained their "non-fixed" forms in part, and acquired a diatonic character on the present territory. It made the development of a new vocal polyphony possible. At the same time Eastern influences–that can be detected on every territory that was occupied by the Turks for centuries – have survived in a simplified form both in tonal and rhythmic characteristics.

With Southern Slavs living near the Jugoslav border of Hungary musical tradition is closely linked with the foklore of the people living on the other side of the border, in Jugoslavia. But as a consequence of living together the influence of Hungarian folklore is also manifest. One statement of T. Vujičić is especially interesting, he says that Southern Slav folksongs were, first of all, influenced by very old Hungarian folksongs, that is why some songs, taking shape quite apart from Slovene folklore, created by Slovenes living near Szentgotthárd have to be considered original pieces on which Hungarian melodies exercised a very strong influence.

The influence of Hungarian folklore is even more noticeable on the songs of Croats living near Szombathely, Sopron and Győr, and along the Czechoslovak and Austrian border, but it is rather the influence of popular Hungarian gipsy music. On those territories Dalmatian songs are very popular, but they hardly show the mark of their previous home. Only the twelve syllable lines of the wedding songs resemble the verse form of old Croatian poetry.

The songs and melodies of "što" dialect are similar to the songs of the Voivodeship and Slavonia, but they have preserved a number of songs most of which are similar to wedding songs. Their words more or less correspond to those of the songs of Hercegovina and the seaside territories. In this group the songs of the Serb territories in the vicinity of Budapest stand pre-eminent, the words of many "short songs" (šalajka) have survived. In this group of "što" dialect songs Hungarian influence can hardly be detected, only a few melodies can be traced here in entirely stilized form: Hungarian melody accompanies the Catholic Serbian "jastuk" dance, cushion-dance. The words have very little connection with Hungarian poetry, the words borrowed from Hungarian have been completely rewritten.

Folk music, kolos and other dances constitute a separate chapter in the book. It is interesting that there are few dances on the territory of "kaj" dialect, and old-time instrumental (violin) music has also become stunted. The varied repertory of new brass bands ranges from Dalmatian songs to Russian marching songs. "Ča" dialect has only few dances, too, they are mainly polkas of Austrian origin, and the range of their instrumental music is less significant than that of the "kaj" dialect.

On the territory of "što" dialect there are a number of dances. The most archaic types are "woman-kolos" danced to unaccompanied singing. Apart from those there are dances to instrumental music and singing alternately. Although of most parts of "što" dialect kolos and ring dances are characteristic, in Baranya County some dances in pairs (Pačiči, Ranče) and in threes (Todore, Jabuke) can be found.

It is also characteristic of Baranya County that they have two kolos (Kokonješte, Vranjanka) "introduced" after World War I by the occupying Serbian troops. These kolos are very popular there, people regard them as their original folk dances.

Singing and music had not known borders even before the invention of radio and television. Due to modern mass media and constantly developing tourism some old urban songs as well as more and more new Jugoslav songs composed in the spirit and style of folk songs reach the Southern Slav villages of Hungary. That is why the book

of T. Vujičić is so significant; he–in the very last minute–raised his material out of the pure folklore of Southern Slavs in Hungary, thus retaining the gems of real folklore for future generations.

T. Vujičić observed the mutual effect of Slav and neighbouring peoples. He lays great emphasis on the facts that–among other things–the narrow range of voice and the connection between words and tune are common in the songs of these peoples. For this reason to support his opinion he publishes some folk-songs of the neighbouring countries in an appendix. In his opinion more profound research would be necessary to size up the mutual effect of the unwritten tradition and songs of the Slav and other Eastern European peoples.

Once he remarks that with the compilation of the book his primary aim was to produce a collection to help the practical work of folk ensambles. But it has to be underlined that the remark was made at the beginning of his work. Later on he kept completing his material, and the book has become an unparalleled work on the musical traditions of the Southern Slavs of Hungary. There is very little hope that anybody can continue it or supplement it in the near future.

Since scores are understood all over the world it is our conviction that the book will give plenty of pleasure to experts living outside Hungary.

Milutin Stevanović

SADRŽAJ

Narodne pesme i igre južnoslovenskih naroda u Mađarskoj 5

O rasporedu ove knjige 12

Előszó a magyar olvasóhoz 13

Az A dialektus terület 20

A B dialektus terület 20

A C dialektus terület 21

A D dialektus terület 22

1. Epikus énekek 22
2. Elbeszélő énekek 22
3. Mitológiai énekek 23
4. A tulajdonképpeni lírai dalok 23
5. A (többnyire) vidám tartalmú dalok 23
6. A hangszeres énekes talpalávaló dalok és a „rövid dalok" 23
7. Alkalomhoz kötött dalok 24
8. Siratás 25
9. Jeles napok és egyéb rituális dalok 25
10. Esőkísérő dalok – „Dodole" 25
11. Aratódalok 25
12. A napéjegyenlőség dalai – „Ivanjske" 25
13. Külön tárgyalandó a híres mohácsi „Busó", „Buše", „Bušari" 26

Hangszeres zene 26

Hangszerek és együttesek 26

Slovenački varijetet 37

Primurski kajkavski varijetet 53

Čakavski varijetet 81

Štokavski varijetet 107
I. Od kolevke do groba 109
II. Od jeseni do jeseni 143
III. Epske pesme, pripovedne pesme, romanse, balade 171
IV. Lirske pesme 186
V. Pripevi, bećarci, kratke, potrkušice, šalajke, šaljive, nabrajalice, pesme iz mehane, pesme za ples 205
VI. Instrumentalna i instrumentalno–pevana muzika 250
VII. Pesme građanske, pesme poznatih ili nepoznatih autora 302
Prilog 337
Pesme naroda Jugoslavije 339
Pesme ostalih slovenskih naroda 377
Sećanje na Tihomira Vujičića 392
Čitaocima 394
Az olvasóhoz 396

A kiadásért felelős a Tankönyvkiadó igazgatója — Felelős szerkesztő: Szabó Gyula — Műszaki vezető: Lojd Lajos — Grafikai szerkesztő: Zeikfalvy Lenke — Műszaki szerkesztő: Orlai Márton
A kézirat nyomdába érkezett: 1977. május — Megjelent: 1978. április — Példányszám: 5600
Terjedelem: 30,7 (A/5) ív + 1 lap melléklet
Készült monószedéssel, íves mélynyomással, az MSZ 5601—59 és az MSZ 5602—55 szabvány szerint

TA—2645—D/14/b—7800 — Raktári szám: 32 206

78.1697 Egyetemi Nyomda, Budapest. Felelős vezető: Sümeghi Zoltán igazgató